Aleksandr Dughin

BAZELE GEOPOLITICII

și viitorul geopolitic al Rusiei

eurasiatica.ro

Aleksandr G. Dughin

BAZELE GEOPOLITICII

vol.1

Viitorul geopolitic al Rusiei

cu o postfață de prof. Ilie Bădescu

editura eurasiatica.ro

București, 2011

CUPRINS

GEOPOLITICA ROMÂNIEI / 13

1. Geniile româneşti şi identitatea românească / 13

2. România şi structura opţiunilor geopolitice (euroatlantism şi eurocontinentalism) / 13

3. O geopolitică a „cordonului sanitar” / 15

4. România Mare / 15

5. Instrumentalizarea naţionalismului românesc de către atlantism / 16

6. România în cadrul proiectului Eurasia / 17

7. Corecţii la lucrarea „Bazele geopoliticii” / 18

Despre autor / 20

INTRODUCERE / 21

1. Definiţia „geopoliticii” / 21

2. Telurocraţia şi talasocraţia / 23

3. Teleologia geopolitică / 25

4. Rimland-ul și ”zonele-frontieră” / 27

5. Geopolitica în calitate de destin / 29

PARTEA I: PĂRINŢII FONDATORI AI GEOPOLITICII / 31

Capitol I.1. Friedrich Ratzel - Statele ca organisme spaţiale / 31
I.1.1. Învăţământul: „școala organicistă” germană / 31
I.1.2. Statele ca organisme vii / 31
I.1.3. Raum - organizarea politică a pământului / 32
I.1.4. Legea expansiunii / 33
I.1.5. Weltmacht şi marea / 34

Capitol I.2. Rudolf Kjellen şi Friedrich Naumann - „Europa Centrală” / 35
I.2.1. Definiţia noii ştiinţe / 35
I.2.2. Statul ca formă de viaţă şi interesele Germaniei / 35
I.2.3. Spre concepţia Europei Centrale / 36

Capitol I.3. Halford Mackinder - „Axa geografică a istoriei” / 37
I.3.1. Savantul şi politicianul / 37
I.3.2. Axa geografică a istoriei / 37
I.3.3. Poziţia cheie a Rusiei / 40
I.3.4. Trei perioade geopolitice / 42

Capitol I.4. Alfred Mahan - „Puterea maritimă” / 42

I.4.1. Sea Power / 42
I.4.2. Civilizaţia maritimă = civilizaţia comercială / 43
I.4.3. 4.3. Cucerirea lumii de către SUA - manifest destiny / 44

Capitol I.5. Vidal de la Blache - „Franţa împotriva Germaniei" / 47
I.5.1. Tabloul geografiei Franţei / 47
I.5.2. Posibilismul / 48
I.5.3. Franţa este pentru „Forţa Maritimă" / 48

Capitol I.6. Nicholas Spykman - „Revizia lui Mackinder, centralitatea rimland-ului" / 49
I.6.1. În slujba Americii / 49
I.6.2. Corecţia lui Mackinder / 49
I.6.3. Scara determinării puterii / 50
I.6.4. Oceanul de Mijloc / 51
I.6.5. Arhitectul victoriei americane / 52

Capitol I.7. Karl Haushofer - „Blocul continental" / 53
I.7.1. Războiul şi gândirea / 53
I.7.2. Noua Ordine Eurasiatică / 54
I.7.3. Compromisul cu talasocraţia / 56

Capitol I.8. Carl Schmitt - „Behemothul versus Leviathan" / 57
I.8.1. Un revoluţionar conservator / 57
I.8.2. Nomosul pământului / 58
I.8.3. Pământul şi Marea / 59
I.8.4. Grossraum / 60
I.8.5. Războiul total şi personalitatea „partizanului" / 61

Capitol I.9. Piotr Nicolaevici Saviţki - „Eurasia - Pământ Median" / 62
I.9.1. Soarta eurasianistului / 62
I.9.2. Rusia - Eurasia / 63
I.9.3. Turanul / 64
I.9.4. Locul dezvoltării / 65
I.9.5. Ideocraţia / 66
I.9.6. URSS şi eurasiatismul / 67

Capitol I.10. Geopolitica - instrument al politicii naţionale / 68
I.10.1. Dualismul planetar - legea fundamentală a geopoliticii / 68
I.10.2. Geopoliticianul nu poate fi neangajat / 69
I.10.3. Soarta savanţilor - soarta statelor / 70

PARTEA II: TEORIILE ŞI ŞCOLILE GEOPOLITICE CONTEMPORANE (a doua jumătate a sec. XX) / 73

Capitol II.1. Privire generală / 73

Capitol II.2. Atlantismul contemporan / 76
II.2.1. Discipolii lui Spykman - D. W. Meinig, W. Kirk, S.B. Cohen, Colin S. Gray, H. Kissinger / 76
II.2.2. Atlantiştii au câştigat războiul rece / 78
II.2.3. Aerocraţia şi eterocraţia / 80
II.2.4. Două versiuni ale celui mai nou atlantism / 82
II.2.5. Ciocnirea civilizaţiilor: neoatlantismului lui Huntigton / 83

Capitol II.3. Mondialismul / 86
II.3.1. Preistoria mondialismului / 86

II.3.2. Teoria convergenței / 88
II.3.3. Victoria globală a Occidentului / 89
II.3.4. „Sfârșitul Istoriei" lui Francis Fukuyama / 90
II.3.5. „Geoeconomia" lui Jacques Attali / 90
II.3.6. Mondialismul post-catastrofal al profesorului Santoro / 92

Capitol II.4. Geopolitica aplicată / 93
II.4.1. Geopolitica internă - școala lui Yves Lacoste / 93
II.4.2. „Geopolitica" electorală / 93
II.4.3. Mediacrația ca factor „geopolitic" / 94
II.4.4. Istoria geopoliticii / 94
II.4.5. „Geopolitica aplicată" nu este geopolitică / 95

Capitol II.5. Geopolitica „noii drepte" europene / 96
II.5.1. Europa celor o sută de steaguri - Alain de Benoist / 96
II.5.2. Europa de la Vladivostok la Dublin - Jean Thiriart / 97
II.5.3. A gândi în imagini continentale - Jordis von Lohausen / 99
II.5.4. Imperiul Eurasiatic al Sfârșitului - Jean Pârvulescu / 101
II.5.5. Oceanul Indian, o cale spre dominația mondială - Robert Steuckers / 102
II.5.6. Rusia + Islam = salvarea Europei - Carlo Terracciano / 103

Capitol II.6. Eurasiatismul / 105
II.6.1. Pasionarismul eurasiatic - Lev Gumiliov / 105
II.6.2. Noii eurasiatici ruși / 107
II.6.3. Spre o nouă bipolaritate / 110

PARTEA III: RUSIA ȘI SPAȚIUL / 113

Capitol III.1. Rusia şi spaţiul heartland / 113

Capitol III.2. Problema Rimland-ului / 114

Capitol III.3. Coagularea Imperiului / 115

Capitol III.4. Mările calde şi mările reci / 117

PARTEA IV: VIITORUL GEOPOLITIC AL RUSIEI / 119

Capitol IV.1. Viitorul geopolitic al Rusiei: necesitatea alternativei radicale / 119

Capitol IV.2. Ce sunt „interesele naţionale ruseşti"? / 120
IV.2.1. Astăzi rușii nu au un stat / 120
IV.2.2. Concepția „legitimității postimperiale" / 122
IV.2.3. Poporul rus - centrul concepției geopolitice / 125

Capitol IV.3. Rusia este de neconceput fără Imperiu / 128
IV.3.1. Lipsa „statului-națiune" la ruși / 128
IV.3.2. Rușii - popor al Imperiului / 130
IV.3.3. Capcana „puterii regionale" / 132
IV.3.4. Critica statalității sovietice / 134
IV.3.5. Critica statalității țariste / 138
IV.3.6. Către un nou Imperiu Eurasiatic / 141

Capitol IV.4. Reîmpărţirea lumii / 143
IV.4.1. Uscatul și marea. Dușmanul comun. / 143
IV.4.2. Axa occidentală: Moscova - Berlin. Imperiul european și Eurasia / 146

IV.4.3. Axa Moscova - Tokyo. Proiectul panasiatic. Spre o comisie eurasiatică tripartită / 153
IV.4.4. Axa Moscova-Teheran. Imperiul din Asia Centrală. Proiectul panarab / 160
IV.4.5. Imperiul multor Imperii / 165

Capitol IV.5. Destinul Rusiei în Eurasia imperială / 167
IV.5.1. Magia geopolitică în scopuri naţionale / 167
IV.5.2. Naţionalismul rus. Demografia etnică şi Imperiul / 170
IV.5.3. Problema rusă după o victorie viitoare / 173

Capitol IV.6. Aspectele militare ale Imperiului / 176
IV.6.1. Prioritatea potenţialului nuclear şi intercontinental / 176
IV.6.2. Care sunt Forţele Armate necesare marii Rusii? / 179

Capitol IV.7. Tehnologiile şi resursele / 182
IV.7.1. Deficitul tehnologic / 182
IV.7.2. Resursele ruseşti / 184

Capitol IV.8. Aspectele economice ale „Noului Imperiu" / 186
IV.8.1. Economia celui de „al treilea drum" / 186
IV.8.2. Regionalismul economic / 192
IV.8.3. Încheiere / 195

PARTEA V: GEOPOLITICA INTERNĂ A RUSIEI / 196

Capitol V.1. Obiectul şi Metoda / 196
V.1.1. Geopolitica internă a Rusiei depinde de funcţia ei planetară / 196
V.1.2. Geopolitica internă şi doctrina militară / 197
V.1.3. Centrul şi periferia / 198
V.1.4. Axele interne („razele geopolitice") / 200

Capitol V.2. Drumul spre Nord / 202
V.2.1. Modelul analizei / 202
V.2.2. Caracterul geopolitic al Arcticii ruseşti / 202
V.2.3. Nord + Nord / 204
V.2.4. Nord + Centru / 207
V.2.5. Problema Finlandeză / 209
V.2.6. Nordul şi Ne-Nordul / 211
V.2.7. Rezumat. Zona nordică a continentului / 216

Capitol V.3. Chemarea Orientului / 216
V.3.1. „Orientul intern" (dimensiunea noţiunii) / 216
V.3.2. Zona „Siberiei ruseşti" (structura) / 217
V.3.3. Lupta de poziţie pentru Lenaland / 222
V.3.4. Capitala Siberiei / 224

Capitol V.4. Noua ordine geopolitică a Sudului / 225
V.4.1. „Noua ordine geopolitică" a Sudului / 225
V.4.2. Zonele şi munţii-frontiere / 226
V.4.3. Balcanii / 229
V.4.4. Problema Ucrainei Suverane / 230
V.4.5. Între Marea Neagră şi Marea Caspică / 231
V.4.6. Noua ordine geopolitică în Asia Centrală / 234
V.4.7. The Fall of China / 238
V.4.8. Din Balcani până în Manciuria / 242

Capitol V.5. Pericolul occidentului / 243
V.5.1. Două occidenturi / 243

V.5.2. Distrugerea „cordonului sanitar” / 245
V.5.3. Federaţia Baltică / 247
V.5.4. Slavii catolici aparţin de Europa Centrală / 249
V.5.5. Unirea Bielorusiei şi a Velicorusiei / 250
V.5.6. Decompoziţia geopolitică a Ucrainei / 251
V.5.7. România şi Republica Moldova - integrare sub ce semn? / 255
V.5.8. Condiţia: pământ, nicidecum sânge / 256

PARTEA VI: ANALIZA EURASIATICĂ / 258

Capitol VI.1. Geopolitica Ortodoxiei / 258
VI.1.1. Estul şi Vestul ecumenei creştine / 258
VI.1.2. Ortodoxia postbizantină / 260
VI.1.3. Perioada petersburgheză / 262
VI.1.4. Eliberarea naţională a popoarelor ortodoxe / 264
VI.1.5. „Megale Idea” / 264
VI.1.6. „Configuraţia” / 265
VI.1.7. România Mare / 266
VI.1.8. Bulgaria Mare / 267
VI.1.9. Albania ortodoxă / 267
VI.1.10. Lobby-uri geopolitice în ţările ortodoxe / 268
VI.1.11. Biserica ortodoxă rusă şi Sovietele / 268
VI.1.12. Rezumat / 269

Capitol VI.2. Statul şi teritoriul / 270
VI.2.1. Trei categorii geopolitice de cea mai mare importanţă / 270
VI.2.2. Regionalismul stângii şi dreptei / 271
VI.2.3. Un nou Mare Spaţiu: mondialism sau Imperiu / 273
VI.2.4. Geopolitica Rusiei / 274

Capitol VI.3. Problemele geopolitice ale străinătăţii apropiate / 277
VI.3.1. Legile Marelui Spaţiu / 277
VI.3.2. Pax Americana şi geopolitica mondialismului / 277
VI.3.3. Paradoxul Rusiei / 279
VI.3.4. Rusia rămâne „Axa Istoriei” / 280
VI.3.5. Mitteleuropa şi Imperiul European / 280
VI.3.6. Germania - inima Europei / 281
VI.3.7. „Să ne alăturăm Europei” / 282
VI.3.8. Hotarele „libertăţii” şi avantajele pierdute / 282
VI.3.9. „Cordonul sanitar” / 283
VI.3.10. Transformarea provinciei în colonie / 284
VI.3.11. Asia în faţa alegerii / 285
VI.3.12. Perspectivele continentale ale „Revoluţiei Islamice ” / 286
VI.3.13. Capcana „panturcismului” / 287
VI.3.14. Petrodolarii şi mondialismul / 287
VI.3.15. Minimum doi poli sau... moartea / 289

Capitol VI.4. Perspectivele războiului civil / 290
VI.4.1. Interesele naţionale şi lobby-ul mondialist / 290
VI.4.2. Variantele de plasare a forţelor / 292
VI.4.3. Rezultatele analizei / 297

Capitol VI.5. Geopolitica conflictului iugoslav / 299
VI.5.1. Simbolismul Iugoslaviei / 299
VI.5.2. Trei forţe europene / 299
VI.5.3. Adevărul croaţilor / 300

VI.5.4. Adevărul sârbilor / 301
VI.5.5. Adevărul musulmanilor iugoslavi / 302
VI.5.6. Adevărul macedonenilor / 303
VI.5.7. Priorităţile războiului iugoslav / 304
VI.5.8. Serbia înseamnă Rusia / 306

Capitol VI.6. De la geografia sacrală la geopolitică / 307
VI.6.1. Geopolitica, o ştiinţă „intermediară" / 307
VI.6.2. Uscatul şi marea / 308
VI.6.3. Simbolismul peisajului / 309
VI.6.4. Orientul şi Occidentul în geografia sacrală / 310
VI.6.5. Orient şi Occident în geopolitica contemporană / 312
VI.6.6. Nordul sacral şi Sudul sacral / 313
VI.6.7. Oamenii Nordului / 315
VI.6.8. Oamenii Sudului / 316
VI.6.9. Nordul şi Sudul în Orient şi în Occident / 317
VI.6.10. De la continente la metacontinente / 318
VI.6.11. Iluzia „Nordului bogat" / 319
VI.6.12. Paradoxul „Lumii a Treia" / 320
VI.6.13. Rolul „Lumii a Doua" / 321
VI.6.14. Proiectul „Reînvierea Nordului" / 323

TEXTELE CLASICILOR GEOPOLITICII / 325

1. Halford Mackinder - Axa geografică a istoriei / 325

2. Piotr Saviţki - Bazele geografice şi geopolitice ale eurasiatismului / 337

3. Jean Thiriart - Comunismul suprauman (scrisoare către cititorul german) / 344

4. Carl Schmitt - Încordarea planetară dintre Orient şi Occident şi opoziţia Pământului şi Mării / 352

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE / 373

Apocalipsa stihiilor. De la geopolitică la filosofia istoriei. Reflecţii la teoria elementelor lui Carl Schmitt. / 373

1. Există doar două stihii civilizatoare / 373

2. Caracterul concret al potopului universal / 374

3. Elementul scăpat din vedere / 376

4. Icoana şi Uscatul / 378

5. Amicus et Hostis absoluti - portrete în timp şi în spaţiu / 379

6. Nomosul Focului / 382

GLOSAR / 384

Noţiunile şi termenii de bază ai geopoliticii / 384

POSTFAȚĂ / 393

Aleksandr Dughin şi geopolitica lumii noastre / 393
Marginalii la profilul spiritual al lui Aleksandr Dughin / 393
Rusia şi Heartland-ul în vederile lui A. Dughin / 396
Problema legitimităţii postimperiale (legacy of empire) / 398
Europa Nova în analiza lui A. Dughin / 399
Analiza eurasiatică şi geopolitica ortodoxiei în viziunea lui A. Dughin / 402
Profeţiile asupra neamurilor / 411
Cântarul păcatelor colective / 414
Poporul cuviincios: asincronia modelului etnospiritual / 419
Eliberarea naţională a popoarelor ortodoxe / 420
Unele scăpări ale lui Dughin la analiza României Mari / 421
Albania ortodoxă şi câteva concluzii / 422

Geopolitica Heartlandului eurasiatic / 423
Spaţiul rusesc – o chestiune metafizică. / 423
O dihotomie geografică sau geopolitică? / 425
Cele patru elemente ale analizei non-ideologice în geopolitică. / 426
Lumea şi Rusia văzute prin ochii lui Mackinder. / 428
Megaciclurile geoistorice şi ciclurile geopolitice. / 430

Efectul dezideologizant al hărţii lui Mackinder / 433
Megaciclurile geoistorice şi ciclurile geopolitice. / 433
Ideea Panregiunilor. / 433
Harta Lui Mackinder. / 436
Metoda oceanică a comerţului. / 438
Rusia înainte şi după Putin. Putin şi noua geopolitică a „statului-continent".
„Instrumentele de expansiune". / 440
Etno-sistemul şi diagnoza imperiului ca „formaţiune superpusă". / 442
Periferia sistemului – organul centrului. / 442
Evoluţiile geopolitice ale Rusiei în ochii occidentalilor. / 443
Teoria competiţiei pentru putere. / 444
Rusia lui Elţîn evoluase spre modelul „sistemului fragil". Reacţia lui Putin: noua politică.
/ 445

ÎN CURS DE APARIȚIE / 447

GEOPOLITICA ROMÂNIEI

(prefața autorului la ediția în limba română)

1. Geniile românești și identitatea românească

România a dat lumii, mai ales în secolul al XX-lea, o întreagă pleiadă de genii de nivel mondial: Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionescu, Ștefan Lupașcu, Jean Pârvulescu, Vasile Lovinescu, Mihail Vâlsan și mulți alții.

Deși o țară mică din estul Europei, România a avut în plan intelectual o contribuție semnificativă la civilizație, comparabilă cu aceea a națiunilor europene mari, aproape depășindu-le. Această caracteristică a intelectualismului românesc reflectă spiritul gândirii europene, indisolubil legat de spiritul tradiției, avându-și originile cu sol, rădăcini și tendințe, în Antichitate, cât și în eternul Orient european ortodox, rămas neschimbat.

Profesorul italian Claudio Mutti, în articolul „Mircea Eliade și unitatea Eurasiei" face referire la „natura eurasiatică a culturii române". El îl și citează pe Eliade: " Mă simțeam descendentul și moștenitorul unei culturi interesante, deoarece e situată între două lumi: lumea occidentală, pur europeană, și lumea orientală. Eu mă trăgeam deopotrivă din aceste două universuri. Cel occidental, prin limba latină și prin moștenirea romană în obiceiuri. Dar mă trăgeam și dintr-o cultură influențată de Orient și înrădăcinată în neolitic. Toate acestea sunt adevărate pentru un român, dar cred că sunt la fel de adevărate și pentru un bulgar, un sîrbo-croat, în ultimă instanță, pentru Balcani, pentru sud-estul Europei și o parte a Rusiei.". *(M. Eliade, L'épreuve du Labyrinthe, Entrétiens avec Claude-Henri Rocquet, Pierre Belfond, Paris, 1978, p. 26 - 27).*

Identitatea românească face în același timp o simbioză între vectorii civilizației, de Vest și de Est, fără a evidenția, în final, pe niciunul dintre aceștia. În aceasta constă unicitatea României ca societate, ca țară și a românilor ca popor. România și românii au fost divizați între imperiile Orientului (Imperiul Otoman) și Occidentului (Imperiul Austro-Ungar) și înainte de acestea, au cunoscut deosebirile dintre biserica de rit grec (pravoslavnică) și limbile romanice (romanitate).

Pentru eurasianiștii ruși, acesta nu poate fi decât unul dintre cele mai potrivite puncte de apropiere, inclusiv ei luând în considerare o combinație a coordonatelor occidentale și orientale în cultura și istoria rusă, declarând de asemenea, o identitate specifică poporului și statului rus.

Prin urmare, în cadrul dialogului româno-rus al culturilor ar trebui luată în considerare doctrina euroasiatismului, care este de sine-stătătoare dar care, prin diferențele, diversitatea și proporțiile de care dispune, ne oferă o bază solidă pentru apropiere, înțelegere reciprocă și prietenie.

În consecință, traducerea în limba română a lucrării „Fundamentele geopoliticii", care este programul școlii geopolitice eurasiene ruse, poate fi considerată ca un punct de reper. Eu sper că familiarizarea cu gândirea

scolii ruse de geopolitică eurasiatică să ducă la înțelegerea de către români a paradigmei de gândire și acțiune a Moscovei atât în privința trecutului, cât și a prezentului.

2. România și structura opțiunilor geopolitice (euroatlantism și eurocontinentalism)

Acum, câteva cuvinte despre geopolitica României. În condițiile actuale, termenul de „geopolitica României" nu este destul de potrivit, dacă luăm în considerare România ca subiect de geopolitică. În arhitectura lumii contemporane, asemenea subiect nu există. Aceasta decurge din logica de implementare a globalizării, situație în care problema se prezintă astfel: va fi o singură „lume stat" (World state), cu un guvern mondial, condus și dominat în mod nemijlocit de „Occidentul bogat", în primul rând de SUA sau se va stabili un echilibru între „spațiile mari" (Grossraum) ale „imperiilor noi" care vor integra ceea ce fuseseră până atunci „state naționale". În lumea noastră, trecerea de la statele națiune suverane (așa cum a fost în Europa, din secolul al XVI-lea până în secolul al XX-lea) se va face spre un guvern mondial (lumea unipolară) sau spre un nou imperiu (lumea multipolară).

Dimensiunea României ca stat nu ne permite în ambele cazuri să spunem că România, nici măcar din punct de vedere teoretic nu ar putea deveni un „pol", situație în care se găsește chiar și o țară de dimensiunea Rusiei de azi, cu tot potențialul ei nuclear, cu resursele ei naturale și mesianismul său istoric.

În acest condiții, „geopolitica României" face parte din secțiunea „geopolitica Europei unite". Acest fapt nu este doar un dat politic actual, România fiind membru al Uniunii Europene, ci decurge inevitabil și din situația sa geopolitică. Dar mai mult decât atât, însăși „geopolitica Europei unite" nu este ceva garantat și securizat. Chiar și Europa ca întreg, Uniunea Europeană, se poate baza pe suveranitate numai într-o lume multipolară și numai într-un asemenea caz Europa va fi suverană și implicit, România, ca parte a acesteia, va beneficia de suveranitate. Adoptarea modelului unipolar de dominație americană, care-i refuză Europei suveranitatea, va influența și România ca parte a acesteia.

Prin urmare, familiarizarea cu problemele geopolitice nu este ceva necesar și vital, dar chestiunea poate fi luată în considerare atunci când este vorba despre lărgirea orizontului intelectual.

Într-adevăr, dacă luăm în considerare ceea ce am spus mai sus, referitor la contribuția românilor la știința și cultura europeană, geopolitica ar putea fi o bază foarte importantă pentru a determina rolul și funcțiile României în context european. Nu este întâmplătoare deci, construcția geopolitică și ideatică ce ocupă o parte semnificativă în romanele excelentului scriitor franco-român Jean Pârvulescu, eseist și poet – un model european și un gânditor profund.

Dilema geopoliticii europene poate fi redusă la o alegere între euro-atlantism (recunoașterea dependenței de Washington) și

euro-continentalism. În primul caz, Europa își abandonează suveranitatea în favoarea „fratelui mai mare" de peste mări, iar în cel de-al doilea insistă asupra propriei suveranități (până la organizarea unui model geopolitic și strategic propriu). Această opțiune nu este complet finalizată și la modul teoretic, faptul depinde de fiecare dintre țările U.E. și în consecință, inclusiv de România. Din această cauză, referitor la geopolitica României, în sensul strict al acestei noțiuni, devine necesară în contextul actual implicarea conștientă și activă în alegerea viitorului Europei – dependență sau independență, suveranitate sau vasalitate, atlantism sau continentalism.

3. O geopolitică a „cordonului sanitar"

În chestiunea stabilirii identității geopolitice a Europei se poate identifica modelul următor: țările „Noii Europe" (New Europe) – țări est-europene ce tind să se situeze pe poziții rusofobe dure, aderând astfel la orientarea euro-atlantică, delimitându-se și înstrăinându-se totodată de actualele tendințe continentale ale Vechii Europe – în primul rând Franța și Germania (Marea Britanie fiind, în mod tradițional, aliată a SUA). Această situație are o lungă istorie: Europa de Est a fost în permanență o zonă a litigiilor dintre Europa și Rusia, un exemplu fiind acela din secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea când Marea Britanie a folosit această regiune, în mod deliberat, ca un „cordon sanitar" conceput pentru a preveni o posibilă alianță între Rusia și Germania, alianță ce ar pune capăt dominației anglo-saxone asupra lumii. Și în zilele noastre se întâmplă același lucru, singura diferență fiind aceea că acum se pune accent pe proiecte energetice, în țările „cordonului sanitar" apărând argumentul potrivit căruia este vorba și despre o revanșă pentru „ocupația sovietică" din secolul al XX-lea. Argumente noi, geopolitică veche.

România este una dintre țările „Noii Europe" și prin urmare face parte din „cordonul sanitar" în mod obiectiv. În consecință, alegerea geopolitică a României este următoarea: fie de partea continentalismului, ca țară cu o veche identitate europeană, fie atlantistă, îndeplinindu-și astfel rolul de „cordon sanitar" în favoarea SUA. Prima opțiune implică, printre altele, edificarea unei politici amicale față de Rusia, în timp ce a doua înseamnă nu numai orientare anti-Rusia, ci și discrepanță față de geopolitica continentalistă a Europei înseși, fapt ce duce la slăbirea suveranității europene în favoarea SUA și a lumii unipolare. Această alegere geopolitică conferă Bucureștiului cea mai mare libertate de a se implica în problemele importante ale politicii internaționale.

4. România Mare

Și cum oare putem înțelege, în această situație, proiectul construcției geopolitice naționaliste a României, analog cu cel cunoscut sub numele de „România Mare"? În primul rând este vorba despre tendința istorică de edificare a statului național român, desfășurată în condiții istorice și geopolitice diferite. Aici putem apela la istorie, începând cu vechii geto-daci,

menționându-i pe Burebista și Decebal. Mai târziu s-au format principatele Moldova și Țara Românească (Valahia), formațiuni statale care au existat în mod independent până la cucerirea lor de către turci.

Este demn de menționat și Mihai Viteazul, cel care a înfăptuit la începutul secolului al XVII-lea unirea Valahiei, Moldovei și Transilvaniei. România și-a câștigat statalitatea națională abia în secolul al XIX-lea, aceasta fiind recunoscută la Congresul de la Berlin din 1878. Ponderea strategică a României a depins, chiar și în condițiile dobândirii independenței, de forțele geopolitice din vecinătate. A fost o suveranitate relativă și fragilă, funcție de balanța externă de putere, între Sud (Imperiul Otoman), Vest (Austro-Ungaria, Germania, Franța, Anglia) și Est (Rusia). Prin urmare, proiectul „România Mare" a rămas o „utopie geopolitică națională", deși a căpătat o expresie teoretică integrală prin planurile de înfăptuire a unui stat român tradiționalist ale teoreticienilor „Gărzii de Fier" (Corneliu Zelea-Codreanu, Horia Sima), iar în perioada următoare Realpolitik-ul de la București a fost obligat, de către forțe mult mai mari decât potențialul României, să facă o opțiune, Antonescu fiind atras spre Germania, Ceaușescu spre Uniunea Sovietică.

Pentru a întări identitatea națională, „utopia națională" și chiar „utopia geopolitică", este extrem de important să nu se renunțe în niciun caz la proiectul „România Mare", dar să nu se ia în considerare aspectele concrete ale imaginii hărții geopolitice, deoarece un apel la „ideal" ar putea fi un element de manipulare, cu atât mai mult cu cât România nu dispune, nici măcar pe departe, de capacitatea de a-și apăra, în aceste condiții, suveranitatea sa asupra României Mari în fața potențialilor jucători geopolitici la nivel global și regional (SUA, Europa, Rusia).

5. Instrumentalizarea naționalismului românesc de către atlantism

Una dintre formele cele mai evidente de instrumentalizare a ideii de „România Mare" se manifestă în zilele noastre, când această idee este utilizată în interesul atlantismului. Aceasta are un obiectiv clar: naționalismul românesc (perfect legitim și rezonabil în sine), în Realpolitik apelându-se la ideea de integrare a Republicii Moldova. S-ar părea că totul decurge firesc. Dar această dorință legitimă de a se uni un grup etnic într-o singură țară, în condițiile în care aceasta este membră NATO, va duce la deplasarea frontierelor acestei organizații mai aproape de Rusia și, în acest caz, contradicțiile dintre Moscova și Uniunea Europeană – Occidentul, în general – se vor exacerba. În alți termeni, utopia națională „România Mare" se transformă, în practică, într-o simplă extindere a „cordonului sanitar", ceea ce nu ar fi în beneficiul Uniunii Europene, ci al SUA și al atlantismului. În acest context, proiectul atlantiștilor joacă, în cele din urmă, pe mâna desuveranizării Europei, dovedindu-și în mod indirect caracterul antieuropean sau, cel puțin, anticontinentalist.

La integrarea Republicii Moldova se adaugă și Transnistria, care

este o poziție strategică pentru Rusia în această regiune. Transnistria este foarte importantă din punct de vedere strategic pentru Moscova nu numai în relațiile pe termen lung cu Republica Moldova, fiind o pârghie de influență, dar – și acest fapt este mult mai important – în perspectiva prăbușirii probabile a Ucrainei și separării ei în două părți, de vest și de est, care se va petrece mai devreme sau mai târziu, ca urmare a politicii Kievului de după Revoluția Portocalie. În „Fundamentele geopoliticii" se află un capitol despre dezintegrarea Ucrainei. Respectivul capitol a fost scris la începutul anilor '90 dar, după Revoluția Portocalie din 2004, această analiză geopolitică a devenit mai exactă, mai precisă. Într-o anumită etapă, Transnistria va deveni o bază foarte importantă a Rusiei în această regiune. În această perspectivă, România Mare devine o piedică, ceea ce strategii atlantiști au prevăzut încă de la început.

Fricțiunile dintre România și Ungaria și chiar unele cu Ucraina nu sunt importante pentru atlantiști, iar acest aspect al naționalismului românesc nu va avea sprijinul atlantismului, în afară de faptul că la un moment dat SUA vor considera că pot folosi acest aspect pentru a destabiliza situația după modelul european al destrămării Iugoslaviei.

Jucându-se cu sentimentele patriotice ale românilor, operatorii geopoliticii mondiale se vor strădui să-și atingă scopurile lor specifice.

6. România în cadrul proiectului Eurasia

Acum se poate prezenta, în câteva cuvinte, modelul teoretic de participare a României la Proiectul Eurasia. Acest proiect presupune stabilirea, în zona de nord a continentului Eurasia, a două unități geopolitice, „spații mari" – european și rus. În acest context, Europa este concepută ca un pol, ca o civilizație. La rândul ei, Rusia-Eurasia cuprinde Sudul, inclusiv zona tradițională de influență a Moscovei în Sud (Asia Centrală, Caucaz), și vestul (Belarus, Ucraina de Est, Crimeea). Momentul cel mai important într-o arhitectură multipolară este eliminarea „cordonului sanitar", acest perpetuu măr al discordiei, controlat de anglo-saxoni și care intră în dezacord fie cu Europa, fie cu Rusia. Prin urmare, aceste țări și popoare care, în mod obiectiv tind să constituie Noua Europă, vor trebui să își redefinească identitatea geopolitică. Această identitate trebuie să se bazeze pe o regulă principală: alături de Europa și alături de Rusia, în același timp. Integrarea în Europa și relațiile amicale cu Rusia – acesta este podul care leagă cei doi poli ai unei lumi multipolare.

Trei țări din Europa de Est, posibil în alianță cu altele, ar putea să îndeplinească această misiune mai bine decât altele – Bulgaria, Serbia și România. Bulgaria este membră a Uniunii Europene, este locuită de o populație slavă și este ortodoxă. Serbia nu este membră a Uniunii Europene, este locuită de slavi, este ortodoxă și este, în mod tradițional, simpatizantă a Rusiei. În cele din urmă, România, o țară ortodoxă, cu misiunea sa metafizică și o responsabilitate sporită pentru soarta Europei. În același mod, dar cu unele modificări, se poate vorbi și despre Grecia. Astfel, România și-ar

putea găsi o poziție demnă în proiectul Eurasia prin dezvoltarea calitativă a spațiului cultural și social ce face legătura Estului (Rusia) cu Occidentul (Europa), acest spațiu asumându-și astfel identitatea țărilor europene ortodoxe, rămânând intacte caracteristicile distinctive naționale și culturale (fără a le dizolva în lumea stereotipă a globalismului sau aflându-se sub influența modului de viață american care anihilează toate caracteristicile etnice). Integrându-se în Uniunea Europeană și stabilind legături strânse cu Rusia, România își va putea asigura dezvoltarea economică și-și va putea păstra identitatea culturală.

Fără îndoială, acest proiect necesită o analiză atentă și trebuie să fie rezultatul unui efort intelectual deosebit de serios din partea elitei românești, europene și rusești.

7. Corecții la lucrarea „Bazele geopoliticii"

Cartea este scrisă pentru cititorii din Rusia dar, după cum arată numeroasele sale traduceri și reeditări în alte limbi – în special turcă, arabă, georgiană, sârbă etc. – trezește interesul și în afara frontierelor Rusiei. Nu trebuie uitat faptul că lucrarea a fost scrisă în anii '90 ai secolului trecut, fiind destinată rușilor care-și pierduseră idealul național, în climatul și confuzia generate de reformele liberale și de expansiunea Vestului, cele mai multe dintre texte reflectând realitățile internaționale din acea perioadă. Dincolo de toate acestea însă, lucrarea conține referiri esențiale la constantele geopoliticii, comune în toate timpurile și, în mod precis, la spațiul euroasiatic.

Principiile enunțate în „Fundamentele geopoliticii" au fost dezvoltate și aplicate la noile realități istorice de la începutul anilor 2000, fiind regăsite în lucrările mele de mai târziu: „Proiectul Eurasia" , „Fundamentele Eurasiei", „Geopolitica postmodernă", „A patra teorie politică", etc. „Fundamentele geopoliticii" se remarcă prin prezentarea metodei geopolitice de bază aplicată la cazul Eurasia.

În mai multe momente de după publicarea lucrării „Fundamentele geopoliticii", textul a fost revăzut de fiecare dată sub influența evenimentelor în desfășurare, fapt ce a dus la clarificarea anumitor puncte de vedere. Înainte de toate, autorul și-a revizuit atitudinea față de Turcia, inițial negativă datorită aderării Turciei la NATO și acțiunilor activiștilor turci în Rusia anilor '90 în țările CSI. Spre finele anilor '90, situația din Turcia a început să se schimbe, în sensul că unii membri ai grupărilor kemaliste din cadrul comunităților turco-militare, precum și elita intelectuală și multe partide și mișcări politice și-au dat seama că identitatea națională a Turciei este amenințată cu dispariția în cazul în care Ankara va continua să execute ordinele Washingtonului în politica sa internațională și regională. Aceste cercuri ridică un mare semn de întrebare, chiar și în ceea ce privește integrarea Turciei în Uniunea Europeană, tocmai din cauza temerilor privind pierderea identității turce. Turcii înșiși vorbesc din ce în ce mai mult despre eurasianism, văzând aici locul pentru identitatea lor, așa cum

deja fac ruşii şi kazahii. Deocamdată, părerile sunt împărţite, atât în elita politică, dar şi în rândul populaţiei. Aceasta se reflectă şi la nivelul unor lideri turci care se gândesc cu privire la posibilitatea retragerii Turciei din NATO şi la o apropiere de Rusia, Iran şi China, într-o lume multipolară (de exemplu, generalul Tuncer Kilinc).

Această evoluţie a politicii turceşti nu se regăseşte în „Fundamentele geopoliticii", subiectului fiindu-i dedicată, în întregime, lucrarea recentă „Axa Moscova-Ankara". Cu toate acestea, în ciuda pasajelor anti-turceşti, turcii au dovedit interes faţă de „Fundamentele geopoliticii", aceasta devenind o lucrare de referinţă şi un adevărat manual pentru liderii politici şi militari, deschizându-le acestora o altă perspectivă asupra lumii, nu numai dinspre Vest, dinspre Occident, ci şi dinspre Est.

De asemenea, în carte nu sunt analizate victoria Moscovei în Cecenia, evenimentele de la New York din 11 septembrie 2001, încercările de a se crea axa Paris-Berlin-Moscova în momentul invaziei americane în Irak, secesiunea Kosovo şi războiul ruso-georgian din august 2008.

Cu toate acestea, cititorul atent al metodelor prezentate în „Fundamentele geopoliticii" va fi în măsură să facă propria analiză privind Proiectul Eurasia. Geopolitica este în măsură să răspundă la întrebările „ce" şi „unde", făcând ca răspunsurile la acestea să fie cât mai precise. Dar în ceea ce priveşte un anume moment din viitor, se înţelege că predicţiile nu pot fi chiar atât de riguroase. Geopolitica descrie cadrele de manifestare a evenimentelor în relaţie cu spaţiul, dar şi condiţiile şi limitele proceselor în desfăşurare. După cum ştim, istoria este o chestiune mereu deschisă şi, prin urmare, evenimentele ce pot avea loc în aceste cadre se vor petrece şi manifesta în moduri diferite. Desigur, evenimentele urmează întocmai vectorul logicii geopolitice, pentru ca uneori să se abată de la el sau chiar să se deplaseze în direcţia opusă. Dar şi aceste abateri poartă, în ele însele, sens şi explicaţie geopolitică, implicând o sumă de forţe, iar fiecare dintre aceste forţe tinde să-şi asume procesele, evenimentele, în propriul avantaj. Iar pentru aceasta se folosesc metode diferite – în afara armatei care, în deceniile trecute avea rol esenţial, acum capătă o utilizare mai eficientă „reţeaua" armată (războiul reţelelor), aceasta având ca obiectiv stabilirea unui control asupra adversarului încă înainte de confruntarea directă, prin intermediul aşa-zisei „operări a efectelor de bază".

Cunoaşterea sau ignorarea legilor geopoliticii (şi desigur, toate efectele generate de acestea) în acest „război al reţelelor" este determinantă. Şi nu este surprinzător faptul că tocmai aceia care beneficiază cel mai mult de roadele geopoliticii, răspunzând întrebării privind seriozitatea acesteia, declară că, în principiu, nu se supun rigorilor ei.

Moscova, 2010

Aleksandr Ghelievici Dughin
profesor la Facultatea de Sociologie a Universităţii de Stat din Moscova,
doctor în ştiinţe politice,
lider al Mişcării Internaţionale Eurasia

Despre autor

Aleksandr Ghelievici Dughin (n. 7 ianuarie 1962), filosof rus (doctor în filosofie, fondatorul neo-eurasiatismului), politolog (doctor în științe politice), publicist, rector al Noii Universități, director al Centrului de Studii Conservatoare din cadrul Universității de Stat din Moscova, liderul Mișcării Internaționale Eurasia (MED), cunoscător a 9 limbi străine, ortodox de rit vechi.

- *din 1988 până în 1991 – redactor șef al Centrului Editorial EON;*
- *din 1990 – redactor șef al antologiei „Dragul meu înger";*
- *din 1991 – redactor șef al publicației „Elemente";*
- *din 1991 – președinte al Asociației Istorico-Religioase „Arktogaia";*
- *din 1996 până în 1997 – autor și prezentator al emisiunii Radio FINIS MUNDI (Radio 101 FM);*
- *din 1997 până în 1999 – autor și prezentator al programului „Revizuirea geopolitică" (Radio Rusia Liberă);*
- *din 1998 – consilier al lui Ghenadi Selezniov, președintele Dumei de Stat;*
- *începând cu anul 1999, președintele secțiunii Centrul de Expertiză Geopolitică, expert-consultant al Consiliului pe probleme de apărare națională de pe lângă Președinția Dumei de Stat;*
- *în anul 2000 susține cursul de Filosofie Politică la Universitatea Independentă Ecologică și de Științe Politice;*
- *din 2001 președintele Consiliului Politic (lider) al Mișcării social-politice Eurasia din toată Rusia;*
- *din 2002 până în noiembrie 2003 – președintele Consiliului Politic al Partidului Eurasia;*
- *din noiembrie 2003 – lider al Mișcării Internaționale Eurasia;*
- *din martie 2008 devine, neoficial, ideologul partidului Rusia Unită, potrivit informațiilor de pe site-ul oficial al Mișcării Internaționale Eurasia;*
- *din 2008 – profesor la Universitatea de Stat „M.V. Lomonosov" din Moscova, director al Centrului de Studii Conservatoare din cadrul Facultății de Sociologie a acestei prestigioase universități.*

INTRODUCERE

1. Definiția „geopoliticii”

Cu toate deosebirile și de multe ori, contradicțiile dintre ele, operele numeroșilor reprezentanți ai școlilor geopolitice formează, totuși, o singură imagine generală, ce permite să se vorbească despre obiectul în sine ca despre ceva definit și indiscutabil. Diferiți autori și dicționare se deosebesc atât prin determinarea principalului obiect de studiu al acestei științe, cât și în ceea ce privește principiile metodologice fundamentale. Această divergență își are originea în condițiile istorice, dar și în legăturile strânse ale geopoliticii cu politica mondială, cu problemele puterii și ideologiile dominante. Caracterul sintetic al acestei discipline presupune înglobarea în ea a multor altor discipline suplimentare - geografia, istoria, demografia, strategia, etnografia, introducerea în religie, ecologia, arta militară, istoria ideologiei, sociologiei, politologiei etc. Întrucât istoria acestor științe militare, naturale și umaniste are o mulțime de școli și grupări, din această perspectivă nu va fi posibil să vorbim despre o oarecare rigurozitate și identitate în geopolitică. Dar atunci cum să definim această disciplină atât de confuză și totodată, atât de expresivă și impresionantă?

Geopolitica este o concepție despre lume și în această calitate, este mai corect s-o comparăm nu cu științele, ci cu sistemele de științe. Ea se află la același nivel cu marxismul, liberalismul etc., adică cu sistemele de interpretări ale societății și istoriei ce promovează, în calitate de principiu, un anumit criteriu extrem de important, în final reducând la acest criteriu toate celelalte aspecte, nenumărate, privind omul și natura.

Marxismul și liberalismul au la temelie, în egală măsură, latura economică a existenței umane, precum și principiul „economiei ca destin”. Nu este important faptul că aceste două ideologii ajung la concluzii cu totul diferite - Marx consideră inevitabilă revoluția anticapitalistă, iar discipolii lui Adam Smith consideră capitalismul ca fiind cel mai desăvârșit model al societății. Atât în primul, cât și în cel de-al doilea caz se propune o metodă aparte de interpretare a procesului istoric, o sociologie, antropologie și o politologie deosebite. În pofida criticii permanente, din partea cercurilor științifice alternative (și marginale), a acestor forme de „reducționism economic”, ele rămân modelele sociale dominante pe baza cărora oamenii nu interpretează pur și simplu trecutul, ci creează și viitorul, adică planifică, proiectează, concep și realizează acțiuni de proporții mari care se referă, nemijlocit, la întreaga omenire.

Exact același lucru se întâmplă și cu geopolitica. Dar, spre deosebire de „ideologiile economice”, la temelia ei stă teza: „relieful geografic ca destin”. În geopolitică, geografia și spațiul apar în aceeași funcție ca banii și relațiile de producție în marxism și liberalism - la acestea se reduc aspectele fundamentale ale existenței umane, care organizează în jurul lor celelalte laturi ale existenței. Ca și în cazul ideologiilor economice, geopolitica

se bazează pe aproximație, pe reducționism, pe rezumarea diverselor manifestări ale vieții la câțiva parametri dar, în pofida erorii evidente, specifică unor astfel de teorii, ea dovedește în mod impresionant logica sa în problema interpretării trecutului și eficacitatea maximă în organizarea prezentului și proiectarea viitorului.

Dacă e să continuăm paralela cu marxismul și economia politică clasică burgheză, se poate spune că asemenea ideologiilor economice, care susțin o categorie deosebită - „omul economic" (homo economicus) - geopolitica vorbește despre „omul spațial", determinat de spațiu, format și condiționat de calitatea specifică a acestuia - relieful, peisajul. Această condiționare se exprimă, deosebit de pregnant, în manifestările sociale de proporții ale omului - în state, etnosuri, culturi, civilizații etc. Dependența fiecărui individ de economie este evidentă în proporții atât mari cât și mici. De aceea determinismul economic este atât pe înțelesul oamenilor simpli, cât și al instanțelor autoritare care operează cu mari categorii sociale. Poate că tocmai din această cauză ideologiile economice au devenit atât de populare și au îndeplinit o funcție mobilizatoare - până la revoluțiile bazate pe angajarea personală, în ideologie, a diferitelor persoane. Dependența omului de spațiu - teza fundamentală a geopoliticii - se vede doar la o oarecare distanțare de individul izolat. De aceea geopolitica n-a devenit, în pofida premizelor, o ideologie, sau mai exact, o „ideologie de masă". Concluziile și metodele ei, obiectele de studiu și tezele fundamentale sunt clare mai ales pentru acele instanțe sociale care se ocupă de probleme majore - planificarea strategică, interpretarea legităților sociale și istorice globale. Spațiul se manifestă în proporții mari și din acest motiv, geopolitica este destinată pentru acele grupe sociale care se confruntă cu realități generalizate - țări, popoare etc.

Geopolitica este concepția despre lume a puterii, este știința despre putere și pentru putere. Doar pe măsura apropierii omului de vârfurile sociale, geopolitica începe să își descopere pentru el importanța, sensul și folosul, în timp ce până la acest moment ea era percepută doar ca o abstracție. Geopolitica este disciplina elitelor politice (atât actuale, cât și alternative), întreaga ei istorie demonstrând că de acest domeniu s-au preocupat, în primul rând, oamenii antrenați activ în procesul de conducere a țărilor și națiunilor, precum și cei care se pregăteau pentru acest rol (dacă era vorba despre lagărele ideologice de opoziție, alternative, înlăturate de la putere în virtutea condițiilor istorice).

Fără a emite pretenții la rigurozitate științifică, geopolitica este în măsură să determine ea însăși ce reprezintă și ce nu reprezintă valoare pentru ea. Disciplinele umaniste și ale științelor naturale sunt antrenate în acest demers doar atunci când nu intră în contradicție cu principiile fundamentale ale metodei geopolitice. Într-o anumită măsură, geopolitica își alege singură acele științe și acele curente din știință, care îi par utile, neluându-le în seamă pe toate celelalte. În lumea contemporană, geopolitica reprezintă un „ghid al stăpânitorului", un manual al puterii, în care se dă

rezumatul a ceea ce trebuie să se ia în considerare la adoptarea hotărârilor globale (de destine) - cum ar fi încheierea alianţelor, începerea războaielor, realizarea reformelor, reorganizarea structurală a societăţii, adoptarea sancţiunilor economice şi politice de proporţii.

Geopolitica este ştiinţa de a conduce.

2. Telurocraţia şi talasocraţia

Legea principală a geopoliticii este afirmarea dualismului fundamental, reflectat în organizarea geografică a planetei şi în tipologia istorică a civilizaţiilor. Acest dualism constă în opoziţia dintre „telurocraţie" (forţa terestră) şi „talasocraţie" (forţa maritimă). Caracterul unei asemenea opoziţii se reduce la contrapunerea civilizaţiei comerciale (Cartagina, Atena) civilizaţiei militar-autoritare (Roma, Sparta). Sau în alţi termeni, dualismul dintre „democraţie" şi „ideocraţie".

Chiar din start acest dualism are caracter de adversitate, de alternanţă a două componente polare ale sale, deşi gradul poate varia de la caz la caz. Întreaga istorie a societăţilor umane este apreciată astfel ca fiind compusă din două stihii - stihia „apei" („lichidă", „curgătoare") şi stihia „uscatului" („solidă", „constantă").

„Telurocraţia", „forţa uscatului", implică fixitatea spaţiului şi stabilitatea orientărilor şi caracteristicilor lui calitative. La nivel de civilizaţie aceasta se exprimă în sedentarism, conservatorism, norme juridice severe, cărora li se supun mari comunităţi de oameni - ginţi, triburi, popoare, state, imperii. La nivel cultural, soliditatea uscatului se exprimă prin fermitatea eticii şi stabilitatea tradiţiilor sociale. Popoarelor de uscat (îndeosebi celor sedentare) le sunt străine individualismul, spiritul întreprinzător. Lor le sunt caracteristice colectivismul şi ierarhicitatea.

„Talasocraţia", „forţa maritimă" reprezintă tipul de civilizaţie bazată pe orientări opuse. Acest tip este dinamic, mobil, dispus spre o dezvoltare tehnică. Priorităţile lui sunt nomadismul (în special navigaţia maritimă), comerţul, spiritul antreprenorial individual. Individul, ca partea cea mai mobilă a colectivului, se ridică la nivel de valoare supremă, totodată normele etice şi juridice se surpă, devin relative şi mobile. Acest tip de civilizaţie se dezvoltă foarte repede, evoluează activ, îşi schimbă uşor particularităţile culturale exterioare, păstrând neschimbată doar identitatea internă a obiectivului în general.

În condiţiile unei dominaţii globale a „telurocraţiei", o mare parte a istoriei umane se desfăşoară la o scară restrânsă a ambelor orientări. Elementul „Pământ" (Uscatul) domină întregul ansamblu de civilizaţii, iar elementul „Apa" (marea, oceanul) apare fragmentar şi sporadic. Până la un anumit moment, dualismul rămâne localizat din punct de vedere geografic - ţărmurile mărilor, gurile şi bazinele râurilor etc. Opoziţia se extinde în diferite zone ale planetei, cu o intensitate diferită şi în forme diferite.

Istoria politică a popoarelor pământului demonstrează creşterea

treptată a formelor politice care iau dimensiuni tot mai mari. În felul acesta apar statele și imperiile. La nivel geopolitic acest proces înseamnă accentuarea factorului spațial în istoria omenirii.

Atingând nivelul unor tipuri de civilizație tot mai universale, caracterul formațiunilor politice de proporții - al statelor și imperiilor - exprimă mult mai impresionant dualitatea stihiilor.

Într-un anumit moment (lumea antică) se formează o imagine destul de stabilă, reflectată în „harta lui Mackinder". Zona telurocrației se identifică constant cu întinsurile intracontinentale ale Eurasiei de Nord-Est (care coincid, în linii generale, cu teritoriile Rusiei țariste sau URSS). Talasocrația are tot mai mult semnificația unor zone de țărm ale continentului eurasiatic, arealul mării Mediterane, oceanul Atlantic și mările ce scaldă Eurasia dinspre Sud și dinspre Vest.

Principalele modele geopolitice ale lumii. Heart-land-ul eurasiatic - axa geografică al istoriei, Rimland-ul - zona de coastă, Insula Lumii - teritoriul controlat de „Sea Power" (puterea maritimă)

Harta lumii capătă în felul acesta un specific geopolitic:

1. Spațiile intracontinentale devin o „platformă fixă", „heartland" („pământul central"), „axa geografică a istoriei", care păstrează neschimbat specificul telurocratic civilizat.

2. „Centura internă sau continentală", „zona de țărm", „rimland" reprezintă spațiul unei dezvoltări culturale intensive. Aici sunt evidente particularitățile „talasocrației", acestea fiind echilibrate de multe tendințe „telurocratice".

3. „Centura externă sau insulară" reprezintă „pământurile necunoscute" cu care este posibilă doar comunicarea maritimă. Ea se resimte pentru prima dată în Cartagina și în civilizația comercială feniciană, care a influențat din exterior asupra „centurii interne" a Europei.

Această imagine geopolitică a raportului dintre talasocrație și telurocrație apare la începutul erei creștine, după epoca Războaielor

Punice. Ea capătă sens, însă, în perioada când Anglia devine o mare putere maritimă - în secolele XVII - XIX. Epoca marilor descoperiri geografice, începută la finele secolului XV, a atras după sine statornicirea definitivă a talasocrației ca organizare planetară independentă, care s-a rupt de Eurasia și țărmurile ei și s-a concentrat în lumea anglo-saxonă (Anglia, America) și în colonii. „Noua Cartagină" a capitalismului și industrialismului anglo-saxon s-a cristalizat în ceva unitar și întreg și de atunci dualismul geopolitic a căpătat forme ideologice și politice distincte.

Lupta poziționlă a Angliei cu puterile continentale - imperiul Austro-Ungar, Germania și Rusia - a fost subiectul geopolitic al secolelor XVIII - XIX (jumătatea a doua a sec. XX), iar începând cu mijlocul secolului XX bastionul principal al talasocrației au devenit SUA.

În timpul războiului rece din anii 1946-1991, străvechiul dualism geopolitic a atins proporții maxime, talasocrația s-a identificat cu SUA, iar telurocrația - cu URSS.

Două tipuri globale de civilizație, cultură, meta-ideologie au luat contururi geopolitice desăvârșite, care au rezumat întreaga istorie geopolitică a opoziției stihiilor. Totodată, este surprinzător faptul că acestor forme de dualism geopolitic desăvârșit le-a corespuns, la nivel ideologic, două realități la fel de sintetice - ideologia marxismului (socialismului) și ideologia capitalismului liberal.

În cazul de față se poate vorbi despre realizarea în practică a două tipuri de „reducționism": reducționismul economic s-a redus la compararea ideilor lui Schmitt și Marx, iar reducționismul geopolitic s-a redus la împărțirea tuturor sectoarelor planetei în zone aflate sub controlul talasocrației (Noua Cartagină - SUA) și telurocrației (Noua Romă - URSS).

Viziunea geopolitică a istoriei reprezintă modelul dezvoltării dualismului planetar la proporții maxime. Uscatul și Marea își răspândesc opoziția lor inițială în toată lumea.

Istoria umană nu este altceva decât expresia acestei lupte și calea spre absolutizarea ei.

Aceasta este expresia generală a legii principale a geopoliticii - legea dualismului stihiilor (Uscatul împotriva Mării).

3. Teleologia geopolitică

Până în momentul victoriei definitive a SUA în războiul rece, dualismul geopolitic s-a dezvoltat în limitele indicate inițial - era vorba despre dobândirea de către talasocrație și telurocrație a unui maxim volum spațial, strategic și de forță. În perspectiva creșterii potențialului nuclear de ambele părți, unor geopoliticieni pesimiști li se părea catastrofal sfârșitul acestui proces, întrucât, cucerind întreaga planetă, două mari puteri trebuiau, fie să mute opoziția dincolo de limitele pământului (teoria războaielor stelare), fie să se distrugă reciproc (apocalipsa nucleară).

Dacă pentru această disciplină caracterul procesului geopolitic

fundamental - extinderea spațială maximă a talasocrației și telurocrației - este evident, atunci rezultatul lui rămâne sub semnul întrebării. În acest sens nu există nici un fel de determinism.

Prin urmare, teleologia geopolitică, adică interpretarea scopului istoriei în termeni geopolitici, ajunge doar până la momentul globalizării dualismului și aici se oprește.

Dar, cu toate acestea, din momentul ce se poate constata victoria unuia din cele două sisteme, a talasocrației, pot fi separate, la nivel pur teoretic, câteva versiuni ipotetice de dezvoltare a evenimentelor.

Varianta 1. Victoria talasocrației anulează în întregime civilizația telurocrației. Pe planetă se stabilește o ordine liberal-democratică omogenă. Talasocrația absolutizează arhetipul său și devine singurul sistem de organizare a vieții umane. Această variantă are două priorități: în primul rând că nu este contradictorie din punct de vedere logic, fiindcă ea poate observa încheierea legitimă a cursului unidirecțional (în întregime) a istoriei geopolitice - de la dominația totală a Uscatului (lumea tradițională) la dominația totală a Mării (lumea contemporană); iar în al doilea rând, aceasta se întâmplă în realitate.

Varianta 2. Victoria talasocrației încheie ciclul opoziției dintre două civilizații, dar nu răspândește modelul său în lumea întreagă, ci încheie pur și simplu istoria geopolitică, anulând problematica ei. Așa cum teoriile societății postindustriale demonstrează eliminarea din această societate a contradicțiilor de bază ale economiei politice clasice (și ale marxismului), la fel și unele teorii mondialiste confirmă că în lumea viitoare opoziția dintre Uscat și Mare va fi eliminată în general. Este tot „sfârșitul istoriei", însă dezvoltarea ulterioară a evenimentelor nu se supune unei asemenea analize severe, ca în cazul primei variante.

Amândouă analizele examinează înfrângerea telurocrației ca pe un fapt ireversibil și împlinit. Următoarele două variante au o altă atitudine față de această înfrângere.

Varianta 3. Înfrângerea telurocrației este un fenomen temporar. Eurasia va reveni într-o nouă formă la misiunea sa continentală. Totodată, se vor lua în considerare factorii geopolitici care au adus forțele continentale la o catastrofă (noul bloc continental va avea hotarele maritime la Sud și la Vest, adică se va înfăptui „doctrina Monroe, pentru Eurasia"). În cazul acesta, lumea se va întoarce din nou la bipolaritate, însă de o altă calitate și la un alt nivel.

Varianta 4 (este o dezvoltare a celei precedente). În această nouă opoziție învinge telurocrația. Ea se străduiește să răspândească pe întreaga planetă propriul model de civilizație și să „încheie istoria" după bunul său plac. Lumea întreagă se va transforma, din punct de vedere tipologic, în Uscat și va domni pretutindeni „ideocrația". Anticiparea unui asemenea sfârșit au fost ideile despre „Revoluția Mondială" și dominația planetară a celui de-al Treilea Reich.

Fiindcă în vremea noastră rolul factorului subiectiv şi raţional în dezvoltarea proceselor istorice este mai mare ca niciodată, aceste patru variante trebuie examinate nu pur şi simplu ca o constatare abstractă a unei dezvoltări posibile a procesului geopolitic, dar şi ca poziţii geopolitice active care pot să devină călăuză în acţiuni de proporţii globale.

În cazul de faţă, însă, geopolitica nu poate să propună nici un fel de versiuni deterministe. Totul se reduce doar la un ansamblu de posibilităţi, a căror realizare va depinde de o mulţime de factori care nu mai încap în limitele analizei geopolitice pure.

4. Rimland-ul şi "zonele-frontieră"

Întreaga metodologie a cercetării geopolitice este fondată pe aplicarea, la categorii locale, a principiilor dualismului geopolitic global dintre Uscat şi Mare. Evident, modelul planetar rămâne principal şi fundamental în analiza oricărei situaţii. Raporturile caracteristice, pentru întregul tablou, se repetă şi la nivel particular.

După evidenţierea celor două principii de bază ale talasocraţiei şi telurocraţiei, rimland, „zona de ţărm", este următorul principiu de cea mai mare importanţă. Aceasta este categoria cheie care stă la baza cercetării geopolitice.

Rimland-ul reprezintă un spaţiu integrant care are posibilitatea de a fi un fragment, fie al talasocraţiei, fie al telurocraţiei. Aceasta este o regiune extrem de complicată şi de bogată din punct de vedere cultural. Influenţa stihiei mării, a Apei, provoacă în „zona de ţărm" o dezvoltare activă şi dinamică.

Masa continentală exercită presiune, forţând structuralizarea energiei. Pe de o parte, rimland trece în Insulă şi Corabie. Pe de altă parte - în Imperiu şi Casă.

Rimland-ul nu se reduce, totuşi, doar la un mediu intermediar şi tranzitoriu în care se desfăşoară opoziţia dintre două impulsuri. Este o realitate foarte complicată, care are o logică independentă şi care influenţează, într-o mare măsură, atât talasocraţia, cât şi telurocraţia. Nu este un obiect al istoriei, ci subiectul lui activ. Lupta talasocraţiei şi a telurocraţiei pentru rimland nu este rivalitatea pentru posedarea unei simple poziţii strategice. Rimland-ul posedă o soartă proprie şi o voinţă istorică proprie, care nu poate, totuşi, să se rezolve în afara dualismului geopolitic de bază. Rimland-ul este liber, într-o măsură semnificativă, în alegere, dar nu este liber în structura alegerii, fiindcă cu excepţia căii talasocratice sau telurocratice a treia cale pentru el nu există.

În legătură cu această calitate, „centura internă" se identifică deseori cu arealul de răspândire a civilizaţiei umane. În adâncul continentului domneşte conservatorismul, iar dincolo de limitele lui - provocarea haosului mişcător.

„Zonele de ţărm", prin însăşi poziţia lor, sunt puse în faţa necesităţii

de a da răspuns la problema propusă de geografie.

Rimland-ul este o zonă de frontieră, un brâu, o fâșie. Cu toate acestea este o frontieră. Această îmbinare duce la determinarea geopolitică a frontierei.

Pornind de la modelul inițial în care granița primară sau arhetipul tuturor granițelor este noțiunea istorico-geografică și culturală concretă de rimland, geopolitica dă altă interpretare acestui termen, care înseamnă altceva decât ceea ce se înțelege prin granițele dintre state.

Volumul spațial al zonelor de țărm este dat de interpretările celor din exterior cu privire la continent, „în numele străinilor maritimi". Țărmul este o fâșie care se întinde în adâncul uscatului, tocmai pentru „forțele mării". Pentru continent, țărmul este, dimpotrivă, o limită, o linie.

Frontiera ca linie (așa este înțeleasă ea în dreptul internațional) este rudimentul „jurisprudenței de uscat", moștenit de dreptul contemporan din tradițiile străvechi. Este o părere strict de uscat.

Părerea maritimă internă cu privire la continent vede teritoriile de țărm ca pe niște potențiale colonii, ca pe niște fâșii de pământ care pot fi rupte de restul masei continentale, transformate în bază, în spațiu strategic. Totodată, zona de țărm nu devine niciodată „a sa" până la capăt, în caz de necesitate se poate să te urci pe corabie și să pleci în patrie, pe „insulă". Țărmul devine fâșie tocmai pe seama faptului că pentru străinii de pe mare nu este lipsită de pericol pătrunderea în interiorul continentului, chgiar și la o distanță determinată.

Deoarece geopolitica întrunește ambele păreri cu privire la spațiu - maritimă și de uscat - rimland-ul este conceput de către ea ca o realitate specială, ca o graniță-fâșie, totodată volumul ei calitativ depinzând de impulsul dominant în sectorul dat - cel de uscat sau cel maritim. Țărmurile oceanice gigantice și pe deplin navigabile ale Indiei și Chinei sunt esența liniei, a fâșiei de volum mediu. Culturile corespunzătoare sunt de orientare terestră și volumul fâșiilor riverane gravitează spre zero, spre a deveni, pur și simplu, capătul continentului. În Europa și în Mediterană în special, zonele de litoral sunt niște fâșii largi care pătrund departe în adâncul continentului. Volumul lor este maxim. În amândouă cazurile este vorba despre frontiera geopolitică. Prin urmare această categorie este schimbătoare și variază, în funcție de situații, de la linie la fâșie.

Geopolitica proiectează un asemenea mod de abordare și la analiza unor probleme mai speciale cu privire la frontiere. Ea examinează frontierele dintre state ca pe niște „zone cu volum variabil". Extinderea sau micșorarea acestui volum depinde de dinamica continentală generală. În funcție de această dinamică, zonele își schimbă forma și traiectoria în limitele date. În noțiunea de „frontieră geopolitică" pot să încapă state întregi. De exemplu, ideea engleză de „cordon sanitar" dintre Rusia și Germania presupunea crearea zonei „nimănui" (semicolonială și orientată spre Anglia), alcătuită din statele baltice și ale Europei de Est. Politica continentalistă a Rusiei și Germaniei gravita, dimpotrivă, spre transformarea acestei zone în linie

(Brest - Litovsk, Rapalo, pactul Ribentrop-Molotov). Talasocraţii – atlantişti - se străduiau s-o extindă la maximum, creând astfel „statele tampon" (etats-tampons) artificiale.

Totodată, talasocraţia, formată şi desăvârşită (Anglia, SUA), aplică în cazul de faţă un standard dublu: talasocraţii se străduiesc să reducă la linie frontierele propriilor Insule, iar zonele de ţărm ale Eurasiei să fie extinse la maximum. Pentru geopolitica continentalistă este logică folosirea în sens invers a unui principiu similar: frontierele Eurasiei - linii, frontierele Americii - fâşii.

Analogia cu rimland-ul istoric ca „leagăn al civilizaţiei" demonstrează importanţa extraordinară a „zonelor-frontieră" chiar şi în cazuri mai speciale. Scutite de necesitatea de a purta povara încărcăturii geografice a istoriei, „zonele-frontieră" îşi îndreaptă, la tot pasul, energia lor spre sferele cultural-intelectuale. Folosirea iscusită a acestui potenţial geopolitic „uşor" reprezintă arta strategiei geopolitice a părţilor aflate în conflict.

Se înţelege că „forţele maritime" au stăpânit această oportunitate cu desăvârşire, fiindcă întotdeauna se bazau pe principiul de a trage foloase la maximum şi cât mai repede, din teritoriile colonizate. Aceasta îi deosebea de cuceritorii de uscat care, imediat după cotropirea teritoriului, îl considerau al lor şi prin urmare, nu se prea grăbeau să stoarcă din el tot ce se putea.

5. Geopolitica în calitate de destin

Legile geopoliticii sunt extrem de utile în analiza istoriei politice, a istoriei diplomaţiei şi planificării strategice. Această ştiinţă are o mulţime de interferenţe cu sociologia, politologia, etnologia, strategia militară, diplomaţia, istoria religiilor etc. Indirect, dar uneori foarte evident, ea este într-atât de legată şi de economie, încât unii geopoliticieni propuneau să fondeze o nouă ştiinţă - geoeconomia. În orice caz, în unele aspecte ale metodei geopolitice apelul la realităţile economice este necesar.

În momentul de faţă, când toate ştiinţele tind spre sinteză, fuziune, spre crearea unor noi macrodiscipline interştiinţifice şi a modelelor multidimensionale, geopolitica îşi descoperă importanţa sa atât pentru cercetările pur teoretice, cât şi pentru măsurile practice în dirijarea complicatelor procese civilizatoare la scară planetară sau la scara unor state aparte sau blocuri de state. Aceasta este o ştiinţă a viitorului. Bazele ei vor fi studiate, în viitorul apropiat, nu numai în instituţii superioare de învăţământ speciale, în academii, ci şi în şcolile de rând. Cu ajutorul analizei geopolitice pot fi înţelese uşor epoci întregi ale dezvoltării istorice a ţărilor şi popoarelor. În timpul extinderii zonelor informaţionale, caracteristică vremurilor noastre, apariţia unor metodologii reducţioniste, simple şi convingătoare, este inevitabilă, fiindcă, în caz contrar, omul riscă să piardă, definitiv, orice orientare în haosul multilateral şi multidimensional al torentului de cunoştinţe diverse.

Geopolitica este sprijinul de neprețuit în problemele învăţământului.

Ea este structurată în așa mod, încât la o nouă etapă de dezvoltare a școlii, ar putea să devină disciplina axială.

Totodată, este tot mai evident rolul geopoliticii în sfera socială. Nivelul dezvoltării informației, antrenarea activă a omului simplu în evenimentele care se desfășoară pe întregul continent, „mondializarea" mass-media, scot pe primul plan gândirea spațială în termeni geopolitici, care ajută la „trierea" popoarelor, statelor, regimurilor și religiilor pe o scară unică simplificată, pentru ca sensul celor mai elementare noutăți tele sau radio să fie înțeles măcar aproximativ. Dacă vor aplica cea mai simplă rețea geopolitică de coordonate - heartland, rimland, World Island - la orice comunicare referitoare la evenimente internaționale, apare dintrodată un anumit model, clar, de interpretare, care nu necesită cunoștințe suplimentare de specialitate.

Având un asemenea mod de abordare, „Extinderea NATO spre Răsărit" înseamnă „creșterea în volum a rimland-ului în favoarea talasocrației"; „tratatul dintre Germania și Franța referitor la crearea unor forțe militare speciale, pur europene" este „un pas spre crearea construcției telurocratice continentale"; „conflictul dintre Irak și Kuweit înseamnă tendința statului continental de a nimici structura talasocrată artificială care împiedică controlul direct asupra zonei de țărm" etc.

Și în sfârșit, despre influența metodologiei geopolitice asupra politicii interne și externe. Dacă sensul geopolitic al unor anumite acțiuni ale partidelor și mișcărilor politice, dar și al structurilor puterii va fi evident, este ușor să le corelezi cu sistemul intereselor globale și prin urmare, să descifrezi scopurile lor care ajung foarte departe. De exemplu, integrarea Rusiei cu țările europene (în special cu Germania) este un pas al forțelor telurocrate (al eurasiaților) - de aici poate fi prognozată, în mod automat, accentuarea tendințelor „ideocrate" („socialiste") din interiorul Rusiei, de pildă. Dimpotrivă, apropierea Moscovei de Washington înseamnă supunere față de linia talasocrată, care va duce, inevitabil, la accentuarea poziției „târgoveților" etc. De asemenea, în lumina legităților geopoliticii interne pot fi lesne interpretate procesele politice interne, cum ar fi separatismul popoarelor din interiorul Rusiei sau acordurile bilaterale sau multilaterale ale diferitelor structuri administrative și regiuni între ele. Fiecare eveniment capătă un sens exact. Acest sens geopolitic nu poate fi considerat ca ultimo ratio al evenimentului, dar, în orice caz, el este întotdeauna expresiv și folositor, în cel mai înalt grad, pentru analiză și prognozare.

Lipsa, în ziua de astăzi, a oricărui material didactic pe această temă ne-a îndemnat să scriem și să alcătuim această carte ce reprezintă o introducere în disciplina geopoliticii ca știință.

PARTEA I: PĂRINȚII FONDATORI AI GEOPOLITICII

Capitol I.1. Friedrich Ratzel - Statele ca organisme spațiale

I.1.1. Învățământul: „școala organicistă" germană

Friedrich Ratzel (1844-1904) poate fi considerat „părintele" geopoliticii, deși n-a folosit acest termen în opera sa. El a scris despre „geografia politică". Lucrarea sa principală, care a văzut lumina tiparului în anul 1897, chiar așa se și numește - „Politische Geographie".

Ratzel a absolvit Universitatea Politehnică din Karlsruhe, unde a audiat cursuri de geologie, paleontologie și zoologie. Studiile și le-a încheiat la Heidelberg, devenind discipolul profesorului Ernst Haeckel (care a folosit pentru prima dată termenul „ecologie"). Concepția despre lume a lui Ratzel s-a fondat pe evoluționism și darwinism și a fost nuanțată de interesul pronunțat pentru biologie.

Ratzel participă ca voluntar în războiul din anul 1870 și primește Crucea de Fier pentru vitejie. În politică el devine, treptat, un naționalist convins, iar în 1890 intră în „Liga Pangermană" a lui Karl Peters. Călătorește mult prin Europa și America și își completează preocupările sale științifice cu cercetări în etnologie. El devine profesor de geografie la Institutul Tehnic din München, iar în 1886 trece la o catedră similară din Leipzig.

În anul 1876, Ratzel își susține teza despre „Emigrația în China", iar în anul 1882 apare, la Stuttgart, lucrarea sa de referință „Antropogeografia" („Antropogeographie") în care își formulează ideile fundamentale: legătura evoluției popoarelor și demografiei cu datele geografice, influența reliefului locului asupra devenirii culturale și politice a popoarelor etc.

Cartea sa fundamentală este, însă, „Geografia politică".

I.1.2. Statele ca organisme vii

În această lucrare, Ratzel demonstrează că pământul este o realitate obiectivă fundamentală invariabilă, în jurul căreia se învârt interesele popoarelor. Mișcarea istorică este determinată de sol și teritoriu. În continuare urmează concluzia evoluționistă, potrivit căreia „statul este un organism viu", însă un organism „înrădăcinat în sol". Statul se formează din relieful teritorial și dimensiunile acestuia, precum și din internalizarea spirituală a acestora de către popor. În felul acesta, în stat se reflectă atât realitatea geografică obiectivă, cât și interpretarea subiectivă a acestei realități de către întreaga națiune, exprimată în politică. Ratzel consideră că este „normal" acel stat care îmbină în modul cel mai organic parametrii

geografici, demografici și etnoculturali ai națiunii.

El scrie:

„La toate etapele de dezvoltare statele sunt examinate ca organisme care păstrează din necesitate legătura cu pământul lor și de aceea trebuie studiate din punct de vedere geografic. După cum demonstrează etnografia și istoria, statele se dezvoltă pe o bază spațială, unindu-se și contopindu-se tot mai mult și mai mult cu ea, extrăgând din ea tot mai multă energie. În felul acesta statele se dovedesc a fi niște fenomene spațiale, dirijate și animate de acest spațiu; iar datoria geografiei este să le descrie, să le compare și să le aprecieze. Statele se includ într-o serie de fenomene de expansiune a Vieții, fiind punctul suprem al acestor fenomene" („Geografia politică"[1])

Din această abordare „organicistă" se vede clar că expansiunea spațială a statului este interpretată de către Ratzel ca un proces viu, firesc, similar creșterii organismelor vii.

Abordarea „organicistă" a lui Ratzel se resimte și în atitudinea față de spațiul însuși (Raum). Acest „spațiu" trece dintr-o categorie materială cantitativă într-o nouă calitate, devenind o „sferă vitală", un „spațiu vital" (Lebensraum), un anumit „mediu geobiologic". De aici rezultă alți doi termeni importanți a lui Ratzel „sens spațial" (Raumsinn) și „energia vitală" (Lebensenergie).

Acești termeni sunt foarte apropiați unul de celălalt și desemnează o anumită calitate, specifică sistemelor geografice și care determină prezentarea lor politică în istoria popoarelor și statelor.

Aceste teze constituie principiile fundamentale ale geopoliticii în forma în care ea va fi dezvoltată, puțin mai târziu, de către discipolii lui Ratzel. Mai mult decât atât, atitudinea față de stat, asemănătoare cu aceea pe care o avem față de un „organism spațial viu, înrădăcinat în pământ", este ideea principală și axa metodei sale geopolitice. O asemenea abordare este orientată spre cercetarea sintetică a întregului complex de fenomene, independent de faptul dacă acestea aparțin societății omenești sau nu. Spațiul ca expresie concretă a naturii, a mediului înconjurător, este examinat ca un organism viu, neîntrerupt, al etnosului care populează acest spațiu. Structura materialului dictează proporțiile finale ale operei de artă.

În acest sens, Ratzel este discipolul nemijlocit al întregii școli germane de sociologie „organicistă", al cărei reprezentant strălucit a fost Ferdinand Tennis.

I.1.3. Raum - organizarea politică a pământului

Din fragmentul pe care îl citățm din „Geografia politică" rezultă viziunea lui Ratzel asupra corelației dintre etnos și spațiu:

„Statul se formează ca organism legat de o anumită parte a suprafeței pământului, iar caracteristicile lui se dezvoltă din caracteristicile poporului și ale pământului. Caracteristicile cele mai importante sunt: dimensiunile,

1) Friedrich Ratzel: „Politische Geographie", 1987, „Einleitung".

așezarea și frontierele. Urmează tipurile de sol împreună cu vegetația, irigația și în sfârșit, raporturile cu toate celelalte conglomerate ale suprafeței pământului; și în primul rând, cu mările și pământurile învecinate nepopulate care, la prima vedere, nu prezintă un interes politic deosebit. Totalitatea acestor caracteristici formează țara (das Land). Când este vorba, însă, despre „țara noastră", la aceasta se adaugă tot ce a creat omul și toate amintirile legate de pământ. Așadar, de la început, noțiunea pur geografică se transformă într-o legătură spirituală și emoțională a locuitorilor țării și a istoriei lor.

Statul este un organism nu numai datorită faptului că el articulează viața poporului pe un sol stabil, dar și pentru că această legătură se întărește reciproc, devenind ceva unitar, de neconceput fără una dintre cele două componente. Spațiul nelocuit, incapabil să hrănească Statul, este un câmp istoric nevalorificat. Dimpotrivă, spațiile locuite contribuie la dezvoltarea statului, în special dacă acest spațiu este înconjurat de frontiere naturale. Dacă poporul se simte firesc pe teritoriul său, va reproduce unele și aceleași caracteristici care, provenind din sol, vor fi incluse în el"[2]

I.1.4. Legea expansiunii

Atitudinea față de stat, asemănătoare cu cea manifestată față de un organism viu, presupunea renunțarea la concepția „inviolabilității frontierelor". Statul se naște, crește, moare la fel ca o ființă vie. Prin urmare, extinderea și comprimarea lui spațială sunt procese firești, legate de ciclul său vital intern. Ratzel a evidențiat în cartea sa „Despre legile creșterii spațiale a Statelor" (1901) șapte legi ale expansiunii:

1. Întinderea Statelor se mărește pe măsura dezvoltării culturii lor;
2. Creșterea spațială a Statului este însoțită de alte manifestări ale dezvoltării sale: în sferele ideologiei, producției, activității comerciale, a unei puternice „emanații atractive", a prozelitismului;
3. Statul se mărește înghițind și absorbind unitățile politice de mai mică importanță;
4. Frontiera este un organ situat la periferia Statului (perceput ca organism);
5. Înfăptuind expansiunea sa spațială, Statul se străduie să cuprindă cele mai importante regiuni pentru dezvoltarea sa: țărmuri, bazine, râuri, văi și în general toate teritoriile bogate;
6. Impulsul primar al expansiunii vine din exterior, fiindcă Statul este provocat la extindere de către statele (sau teritoriile) vecine cu o civilizație inferioară;
7. Tendința generală spre asimilare sau absorbire a națiunilor mult mai slabe îndeamnă la o și mai mare extindere, în mișcare, a teritoriilor, această tendință alimentându-se pe ea însăși[3].

Nu este de mirare că mulți critici i-au imputat lui Ratzel faptul că a

2) Ibidem.
3) Friedrich Ratzel „Ueber die Gesetze des raeumlicher Wachstum der Staaten", 1901.

scris „Catehism pentru imperialiști". Totodată, însuși Ratzel nu se străduia să justifice cu orice preț imperialismul german, deși nu ascundea că avea păreri naționaliste. Pentru el era important să creeze un instrument conceptual necesar în interpretarea adecvată a istoriei statelor și popoarelor în raportul lor cu spațiul. În realitate, el se străduia să trezească „Raumsinn" („sentimentul spațiului") la conducătorii Germaniei, pentru care datele geografice ale științei academice seci erau, de cele mai multe ori, o pură abstracție.

I.1.5. Weltmacht și marea

O influență considerabilă asupra lui Ratzel a avut cunoașterea Americii de Nord, pe care a studiat-o foarte bine și căreia i-a dedicat două cărți: „Hărțile orașelor și civilizațiilor nord americane" (1874) și „Statele Unite ale Americii de Nord" (1878-1880). El a observat că „sentimentul spațiului" la americani este dezvoltat în cel mai înalt grad, aceștia fiind puși în fața sarcinii de a valorifica spațiile „pustii", având în spate o considerabilă experiență „politico-geografică" a istoriei europene. Prin urmare, americanii au îndeplinit, în mod inteligent, ceea ce Lumea Veche a înțeles intuitiv și treptat. Așadar, la Ratzel întâlnim primele formulări ale unei alte concepții geopolitice - concepția „puterii mondiale" (Weltmacht). Ratzel a observat că statele mari au, în dezvoltarea lor, o tendință spre expansiunea geografică maximă, care ajunge, treptat, la nivel planetar.

Prin urmare, dezvoltarea geografică trebuie să ajungă, mai devreme sau mai târziu, la faza sa continentală.

Aplicând acest principiu, dedus din experiența americană de unificare politică și strategică a spațiilor continentale, la Germania, Ratzel i-a prezis soarta de putere continentală. El a prevăzut și o altă temă extrem de importantă a geopoliticii - importanța mării în dezvoltarea civilizației. În cartea sa „Marea, izvorul puterii popoarelor" (1900)[4] el a arătat necesitatea fiecărui stat puternic de a-și dezvolta în mod special forțele sale maritime militare, fiindcă așa cere dimensiunea planetară a unei expansiuni depline. Ceea ce unele popoare și state (Anglia, Spania, Olanda, etc.) realizau în mod spontan, puterile terestre (Ratzel avea în vedere Germania) trebuie s-o facă în mod conștient, dezvoltarea flotei fiind o condiție necesară pentru apropierea de statutul de „putere mondială" (Weltmacht).

Marea și „puterea mondială" sunt deja unite la Ratzel, deși abia la geopoliticienii de mai târziu (Mahan, Mackinder, Haushofer, îndeosebi Schmitt) această temă capătă desăvârșire și centralitate.

Lucrările lui Ratzel sunt o bază necesară pentru toate cercetările geopolitice. În lucrările lui se găsesc, de fapt, deși la un mod foarte restrâns, toate tezele principale ce vor sta la baza acestei științe. Suedezul Kjellen și germanul Haushofer și-au fondat concepțiile lor având la bază cărțile lui Ratzel. Ideile lui au fost luate în considerare de francezul Vidal de la Blache, englezul Mackinder, americanul Mahan și eurasiaticii ruși (P. Savițchi, L.

4) Friedrich Ratzel „Das Meer als Quelle der Voelkergroesse", 1900.

Gumiliov etc.)

Trebuie remarcat faptul că simpatiile politice ale lui Ratzel nu sunt întâmplătoare. De regulă, toți geopoliticienii au fost marcați de un sentiment național foarte pronunțat, independent de faptul dacă acesta era exprimat în forme democratice (geopoliticienii anglo-saxoni Mackinder, Mahan) sau „ideocratice" (Haushofer, Schmitt, eurasiaticii).

Capitol I.2. Rudolf Kjellen și Friedrich Naumann - „Europa Centrală"

I.2.1. Definiția noii științe

Suedezul Rudolf Kjellen (1864-1922) a fost cel dintâi care a folosit noțiunea de „geopolitică".

Kjellen a fost profesor de istorie și științe politice la universitățile din Upsala și Göteborg. Totodată s-a implicat activ în politică, a fost membru al parlamentului, distingându-se printr-o pronunțată orientare germanofilă. Kjellen n-a fost un geograf profesionist și aprecia geopolitica, a cărei baze le-a pus inspirându-se din lucrările lui Ratzel (pe care l-a considerat profesorul său), considerând-o parte a politologiei.

Kjellen a definit geopolitica în felul următor:

„Este știința despre Stat ca organism geografic, întruchipat în spațiu"[5].

Pe lângă „geopolitică", Kjellen a mai propus patru neologisme care, după părerea sa, trebuiau să formeze secțiunile principale ale științei politice:

- ecopolitica („studierea Statului ca forță economică");
- demopolitica („cercetarea impulsurilor dinamice, transmise statului de către popor" - analogie cu „Antropogeografia" lui Ratzel);
- sociopolitica („studierea aspectului social al Statului");
- cratopolitica („studierea formelor de guvernare și de putere în corelație cu problemele dreptului și factorilor social-economici")[6].

Toate aceste discipline, pe care Kjellen le-a dezvoltat paralel cu geopolitica, n-au fost recunoscute pe larg, în timp ce termenul de „geopolitică" s-a înrădăcinat cu fermitate în cele mai diverse cercuri.

I.2.2. Statul ca formă de viață și interesele Germaniei

În lucrarea sa fundamentală „Statul ca formă de viață" (1916)[7] Kjellen a dezvoltat postulatele expuse în lucrarea lui Ratzel. La fel ca Ratzel, Kjellen se considera discipolul „organicismului" german care respingea abordarea mecanicistă a statului și a societății. Renunțarea la divizarea

5) Rudolf Kjellen „Die Staat als Lebensform", 1916.
6) Ibidem.
7) Ibidem.

strictă a obiectelor de studiu în „obiecte neanimate" (fond) și „subiecte umane" (activiști) este trăsătura distinctivă a majorității geopoliticienilor. Este semnificativă, în acest sens, însăși denumirea lucrării fundamentale a lui Kjellen.

Kjellen a dezvoltat principiile geopolitice ale lui Ratzel referitor la o situație istorică concretă din Europa contemporană lui.

El a reușit să dea o finalitate logică ideilor lui Ratzel despre „statul continental", referindu-se la Germania și a demonstrat că, în contextul Europei, Germania este acel spațiu care are un dinamism axial și care e chemat să structureze în jurul său celelalte puteri europene. Kjellen a interpretat primul război mondial ca pe un conflict geopolitic firesc, apărut între expansiunea dinamică a Germaniei („țările Axei") și statele europene (și neeuropene) periferice (Antanta), care îi opuneau rezistență. Diferența în dinamica geopolitică a creșterii - descendentă pentru Franța și Anglia și ascendentă pentru Germania - au determinat așezarea de bază a forțelor. Totodată, din punctul lui de vedere, identificarea geopolitică a Germaniei cu Europa este inevitabilă și imperioasă, în pofida înfrângerii temporare în primul război mondial.

Kjellen a întărit maxima geopolitică trasată de Ratzel - interesele Germaniei (=interesele Europei) sunt contrare intereselor puterilor vest-europene (în special ale Franței și Angliei). Germania este, însă, un stat „tânăr" iar germanii - un „un popor tânăr" (Ideea „popoarelor tinere", așa erau considerați rușii și nemții, își are originea la F. Dostoievski, pe care Kjellen nu odată îl citează).

Nemții „tineri", entuziasmați de „spațiul Europei Centrale", trebuie să înainteze spre un stat continental de proporții planetare, pe seama teritoriilor controlate de „popoarele vechi" - francezii și englezii. Totodată Kjellen considera că aspectul ideologic al opoziției geopolitice este de ordin secundar.

I.2.3. Spre concepția Europei Centrale

Deși era suedez și insista asupra apropierii politicii suedeze de cea germană, ideile geopolitice ale lui Kjellen despre importanța integrării independente a spațiului german coincid întocmai cu teoria „Europei Centrale" (Mitteleuropa), dezvoltată de Friedrich Naumann.

În cartea sa „Mitteleuropa" (1915)[8] Naumann a stabilit diagnoza geopolitică, identică cu concepția lui Rudolf Kjellen. Din punctul lui de vedere, pentru a menține concurența cu formațiunile geopolitice organizate, cum ar fi Anglia (și coloniile ei), SUA și Rusia, popoarele care populează Europa Centrală trebuie să se unească și să organizeze un nou spațiu politico-economic integrat. Axa acestui spațiu vor fi, bineînțeles, nemții.

Spre deosebire de proiectele exclusiv „pangermane", Mitteleuropa nu era națională, ci o noțiune strict geopolitică în care se acorda o atenție deosebită nu unității etnice, ci comunității de soartă geografică. Proiectul

8) Friedrich Naumann, Mitteleuropa", 1915.

lui Naumann avea în vedere integrarea Germaniei, Austriei, a statelor dunărene și într-o perspectivă îndepărtată, a Franței.

Proiectul geopolitic era confirmat și de paralele culturale. Însăși Germania, ca formațiune organică, s-a identificat cu noțiunea spirituală „Mittellage", „așezare de mijloc", formulată încă în 1818 de către Arndt: „Dumnezeu ne-a așezat în Centrul Europei; noi (nemții) suntem inima părții noastre de lume".

Ideile „continentale" ale lui Ratzel au căpătat treptat, cu ajutorul lui Kjellen și Naumann, trăsături evidente.

Capitol I.3. Halford Mackinder - „Axa geografică a istoriei"

I.3.1. Savantul și politicianul

Halford Mackinder (1861 - 1947) este o figură proeminentă printre geopoliticieni.

Având studii geografice, Mackinder este profesor la Oxford, începând cu anul 1887, până când este numit director al Școlii Economice din Londra. Din anul 1910 și până în anul 1922 a fost membru al Camerei Comunelor, iar în intervalul (1919 - 1920) - trimisul britanic în Rusia de Sud.

Mackinder este cunoscut prin poziția sa în lumea politică engleză, având o influență destul de semnificativă asupra orientărilor ei internaționale, lui aparținându-i și schema cea mai îndrăzneață și mai revoluționară a interpretării politice a istoriei lumii.

Pe exemplul lui Mackinder se vede cel mai bine paradoxul tipic, specific geopoliticii ca disciplină. Deși ocupa un loc de frunte nu numai în politică, dar și în mediul științific, ideile lui Mackinder n-au fost acceptate de asociația științifică de profil.

Chiar și faptul că aproape o jumătate de secol el a participat activ și cu succes, la crearea strategiei engleze în problemele internaționale, pe baza interpretării sale politice și geografice a istoriei lumii, n-a putut, totuși, să-i determine pe sceptici să recunoască valoarea și eficacitatea geopoliticii ca disciplină.

I.3.2. Axa geografică a istoriei

Prima și cea mai strălucită cuvântare a lui Mackinder a fost referatul său „Axa geografică a istoriei"[9], publicat în 1904 în „Revista geografică". În acest referat el a formulat fondul viziunii sale asupra istoriei și geografiei, dezvoltată în lucrările de mai târziu. Acest text al lui Mackinder poate fi considerat textul geopolitic principal în istoria acestei discipline, fiindcă

9) Halford Mackinder „Geographical Pivot of History" in „Geographical Journal", 1904. „Elementi Evvaziiskoe ohozrenie", 1996, Nr. 7, pag. 26 - 31.

aici el nu numai că face o generalizare a liniilor precedente de dezvoltare a „geografiei politice", dar formulează legea principală a acestei științe.

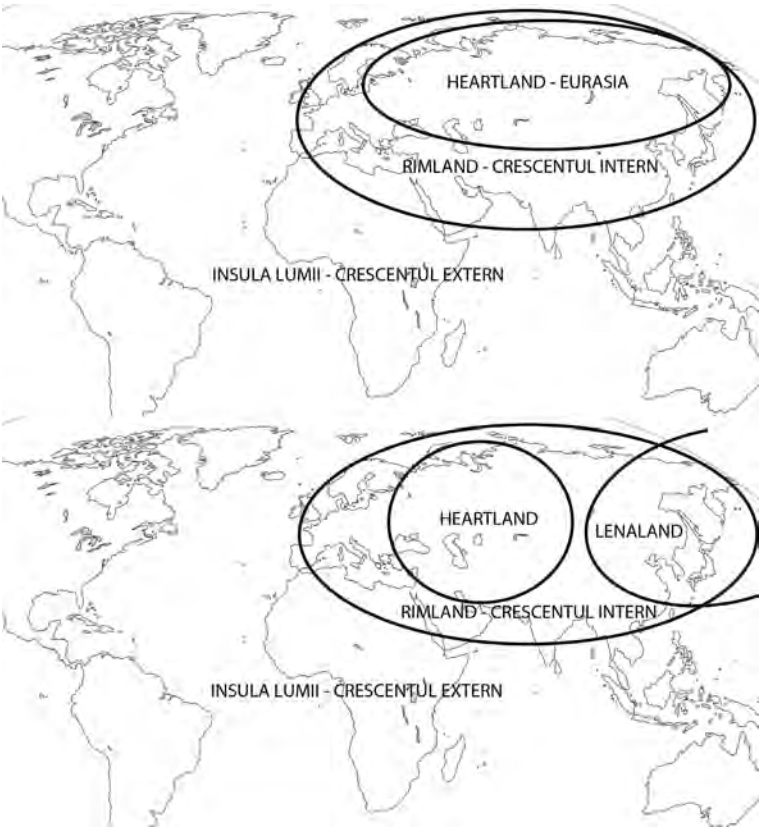

Două versiuni ale diviziei geopolitice Heartland-ului:

1. De bază. Prima oară utilizată de Mackinder în 1905 („Axa geografică a istoriei").

2. Revizuită. A fost propusă în 1943 în articolul „The round world and the winning of the peace", Foreign Affairs, numărul 21. Diferența constă în problema Lenaland-ului, teritoriile siberiene situate la est de râul Enisei.

Mackinder susține că, pentru Stat, cea mai avantajoasă poziție geografică ar fi cea de mijloc, centrală. Centralitatea este o noțiune relativă, care poate varia în fiecare context geografic concret. Din punct de vedere planetar, însă, în centrul lumii se află continentul Eurasiatic, iar în centrul lui - „inima lumii" sau „heartland". Heartland este concentrarea de mase continentale ale Eurasiei. Acesta este cel mai favorabil cap de pod geografic pentru controlul asupra întregii lumi.

Într-un context mai general, Heartland este teritoriul cheie - în

limitele Insulei Mondiale (World Island). Mackinder include în Insula Mondială trei continente - Asia, Africa și Europa.

Mackinder ierarhizează în felul acesta spațiul planetar prin intermediul unui sistem de cercuri concentrice. În centru se află „axa geografică a istoriei" sau „arealul axial" (pivot area). Aceasta este o noțiune geopolitică identificată geografic de Rusia. Aceeași realitate „axială" se numește heartland, „pământul median".

Urmează „centura internă sau periferică (inner or marginal crescent)". Aceasta este zona care coincide cu spațiile de litoral ale continentului eurasiatic. După Mackinder, „centura internă" reprezintă zona cu cea mai intensivă dezvoltare a civilizației. Aceasta corespunde ipotezei istorice conform căreia civilizația a apărut inițial pe malurile râurilor sau mărilor, așa numita „teorie potamică". Trebuie menționat faptul că ultima teorie este momentul fundamental al tuturor construcțiilor geopolitice. Întretăierea spațiului acvatic și terestru este factorul cheie al istoriei popoarelor și statelor. Această temă va fi dezvoltată de Schmitt și Spykman în special, însă Mackinder a fost primul care a dedus această formulă geopolitică.

Urmează un cerc mult mai exterior: „centura exterioară sau insulară" (outer or insular crescent). În raport cu masa continentală a Insulei Mondiale (World Island) această zonă este internă în întregime (geografic și cultural).

Mackinder consideră că întregul mers al istoriei este determinat de procesele următoare. Din centrul heartland-ului se exercită o presiune permanentă a „piraților uscatului" asupra periferiei. Aceasta s-a reflectat, deosebit de viu și convingător, în cuceririle mongole. Pe aceștia i-au precedat sciții, hunii, alanii etc. Civilizațiile care provin din „axa geografică a istoriei", din spațiile cele mai interne ale heartland-ului au, după părerea lui Mackinder, un caracter „autoritar", „ierarhic", „nedemocratic" și „necomercial". În lumea antică el este întruchipat într-o societate de felul Spartei dorice sau Romei antice.

Din exterior, din regiunile „centurii insulare", se efectuează presiunea asupra Insulei Mondiale a așa numiților „pirați ai mării" sau „locuitori insulari". Acestea sunt expedițiile coloniale, care provin dintr-un centru din afara Eurasiei și care caută să echilibreze impulsurile de pe uscat, provenite din limitele interne ale continentului. Pentru civilizația „centurii externe" sunt caracteristice caracterul „comercial" și „formele democratice" ale politicii. În antichitate se distingeau printr-un asemenea caracter statul Atenian sau Cartagina.

Între aceste două impulsuri geografice civilizatoare, diametral opuse, se află zona „centurii interne" care, fiind ambiguă și suportând, în permanență,influențe culturale cu totul diferite, a fost mult mai mobilă și a devenit, grație acestui fapt, un loc de dezvoltare prioritară a civilizației.

După Mackinder, istoria se rotește în jurul axei continentale. Această istorie se manifestă cel mai pregnant în spațiul „centurii interne", în timp ce în heartland domnește un arhaism „încremenit", iar în „semiluna externă"

- un oarecare haos civilizator.

I.3.3. Poziția cheie a Rusiei

Însuși Mackinder și-a identificat interesele sale cu interesele lumii insulare anglo-saxone, manifestându-se de pe poziția „centurii externe". În această situație, el vedea baza orientării geopolitice a „lumii insulare" într-o atenuare maximă a heartland-ului și într-o posibilă extindere la maximum a influenței „centurii externe". Mackinder sublinia prioritatea „axei geografice a istoriei" în întreaga politică mondială și formula, cu claritate, cea mai importantă lege a geopoliticii în felul următor:

„Acel care ține sub control Europa de Est domină asupra heartland-ului; acel care domină asupra heartland-ului domină asupra Insulei Mondiale; acel care domină asupra Insulei Mondiale domină asupra lumii" („Idealurile democratice și realitatea"[10]).

La nivel politic aceasta însemna recunoașterea rolului conducător al Rusiei din punct de vedere strategic. Mackinder scria:

„Rusia ocupă aceeași poziție strategică centrală în lumea întreagă, precum Germania în Europa. Ea poate să întreprindă atacuri în toate direcțiile și să fie supusă lor din toate părțile, cu excepția nordului. O dezvoltare deplină a posibilităților ei feroviare este o chestiune ce ține de timp" („Axa geografică a istoriei"[11]).

Pornind de la aceasta, Mackinder considera că sarcina principală a geopoliticii anglo-saxone este de a nu admite formarea unei alianțe strategice continentale în jurul „axei geografice a istoriei" (Rusia). Prin urmare, strategia forțelor „centurii externe" constă în ruperea unei cantități maxime de spații litorale de la heartland și de a le pune sub influența „civilizației insulare".

„Deplasarea echilibrului de forțe spre „statul axial" (Rusia - A.D.), urmată de expansiunea lui în spațiile periferice ale Eurasiei, va permite folosirea unor resurse continentale uriașe, în scopul creării unei puternice flote maritime: în felul acesta nu e departe imperiul mondial. Aceasta va deveni posibil dacă Rusia se va uni cu Germania. Pericolul unei asemenea dezvoltări va determina Franța să facă alianță cu puterile de peste mări, context în care Franța, Italia, Egiptul, India și Coreea vor deveni baze de litoral, unde vor acosta flotilele puterilor din exterior, pentru a dispersa forțele „arealului axial" în toate direcțiile și a le împiedica să-și concentreze eforturile pentru a crea o puternică flotă militară" („Axa geografică a istoriei"[12]).

Cel mai interesant este faptul că Mackinder a construit nu pur și simplu niște ipoteze teoretice, dar a participat activ la organizarea susținerii internaționale de către Antanta a „mișcării albe", pe care o considera de tendință atlantică, îndreptată spre atenuarea puterii eurasiaticilor

10) Halford Mackinder „Democratic ideals and reality". New York, 1919.
11) „Elementi", Nr. 7, pag. 31, op. cit.
12) „Elementi", Nr. 7, pag. 31, op. cit.

bolșevici progermani. El i-a consultat personal pe conducătorii cauzei albe, străduindu-se să obțină susținerea maximă a guvernului Angliei. S-ar părea că el a proorocit nu numai pacea de la Brest-Litovsk[13] ci și pactul Ribbentrop-Molotov…

În anul 1919 el scria, în cartea sa „Idealurile democratice și realitatea": „Ce se va întâmpla cu forțele mării dacă într-o zi marele continent se va uni din punct de vedere politic pentru a deveni baza unei armade invincibile?"[14]

Nu este greu de înțeles că tocmai Mackinder a trasat tendința principală din geopolitica anglo-saxonă, care a devenit, după o jumătate de secol, geopolitica SUA și a NATO: a împiedica prin toate mijloacele posibilitatea creării blocului eurasiatic, crearea alianței strategice dintre Rusia și Germania, întărirea heartland-ului și expansiunea lui. Rusofobia constantă a Occidentului în sec. XX are un caracter nu atât ideologic, cât geopolitic. Deși, având în vedere legătura dintre tipul civilizator și caracterul geopolitic al unor sau altor forțe, menționată de Mackinder, se poate obține formula conform căreia termenii geopolitici trec ușor în termeni ideologici.

„Centura externă" este democrația liberală; „axa geografică a istoriei" - autoritarismul nedemocratic; „centura internă" - modelul intermediar, îmbinarea ambelor sisteme ideologice.

Mackinder a participat la pregătirea tratatului de la Versailles, a cărui idee geopolitică de bază reflectă esența viziunilor sale. Acest tratat a fost alcătuit astfel încât să-i asigure Europei Occidentale consfințirea unei baze de țărm pentru forțele maritime (lumea anglo--saxonă). Totodată, el a prevăzut crearea statelor limitrofe care ar fi despărțit germanii de slavi, împiedicând prin toate mijloacele încheierea între ei a unei alianțe strategice continentale, atât de periculoasă pentru „Puterile insulare" și în mod corespunzător, pentru „democrație".

Este foarte important de urmărit evoluția limitelor geografice ale heartland-ului în lucrările lui Mackinder. Dacă în anii 1904 și 1919 (în articolul „Axa geografică a istoriei" și în cartea „Idealurile democratice și realitatea") conturul heartland-ului coincidea, în linii generale, cu frontierele Imperiului Rus, mai târziu URSS, în 1943, în textul „Planeta rotundă și cucerirea lumii"[15] el și-a revăzut părerile anterioare și a scos din heartland teritoriile sovietice ale Siberiei de Răsărit, situate dincolo de Enisei. El a numit acest teritoriu sovietic, slab populat, „Rusia Lenaland" - după denumirea râului Lena.

„Rusia Lenaland are 9 milioane de locuitori, dintre care 5 locuiesc de-a lungul căii ferate transcontinentale Irkutsk - Vladivostok. Pe celelalte teritorii locuiește mai puțin de un om la 8 kilometri pătrați. Bogățiile naturale ale acestui pământ sunt: material lemnos, minerale etc. - practic neatinse" („Planeta rotundă și cucerirea lumii"[16]).

13) Pacea de la Brest Litovsk (3 martie 1918) semnată de Rusia cu Germania, denunțată după prăbușirea acesteia, a încheiat participarea Rusiei la primul război mondial. (N.T.)
14) Halford Mackinder „Democratic ideals and reality" op. cit.
15) Halford Mackinder „The Round Planet and the winning of the Peace", 1943.
16) Ibidem.

Delimitarea așa-numitului Lenaland din granițele geografice ale heartland-ului însemna posibilitatea cercetării acestui teritoriu ca zonă a „centurii interne", ca spațiu riveran, care ar putea să fie folosit de puterile „insulare" în lupta împotriva „axei geografice a istoriei". Probabil că Mackinder, care a participat activ la organizarea intervenției Antantei și a „mișcării albe", a considerat precedentul istoric al lui Kolceak, care s-a opus centrului eurasiatic, o bază suficientă pentru cercetarea teritoriilor aflate sub controlul său, în calitate de o potențială „zonă de țărm".

I.3.4. Trei perioade geopolitice

Mackinder împarte istoria geopolitică a lumii în trei etape[17]:

1. Epoca precolumbiană. În această epocă, popoarele care aparțin periferiei Insulei Mondiale, de exemplu romanii, trăiesc amenințați în permanență de forțele „rimland-ului". Pentru romani aceștia erau germanii, hunii, alanii, parfenii etc. Pentru oicumena evului mediu - hoarda de aur.

2. Epoca columbiană. În această perioadă, reprezentanții „centurii interne" (zonele de țărm) încep să cucerească teritorii necunoscute ale planetei, neîntâlnind o rezistență serioasă nicăieri.

3. Epoca postcolumbiană. Nu mai există pământuri necucerite. Pulsațiile dinamice ale civilizațiilor sunt condamnate la ciocniri, antrenând popoarele pământului într-un război civil universal.

Această periodizare a lui Mackinder,cu transformările geopolitice corespunzătoare, se apropie de cele mai noi tendințe din geopolitică, pe care le vom cerceta într-un alt capitol al acestei cărți.

Capitol I.4. Alfred Mahan - „Puterea maritimă"

I.4.1. Sea Power

Spre deosebire de Ratzel, Kjellen și Mackinder, americanul Alfred Mahan (1840 - 1914) n-a fost savant, ci militar. El n-a folosit termenul de „geopolitică", însă metodica analizei lui și concluziile de bază corespund abordării geopolitice.

Fiind ofițer la Union Navy americane, el a ținut cursuri de istorie a flotei militare la „Naval War College" din New-Port (Rhode Island) începând cu anul 1885. În anul 1890 a publicat prima sa carte „Forțele maritime în istorie (1660 - 1783)"[18], care a devenit foarte curând un text clasic de strategie militară.

Urmează, cu un mic interval, alte lucrări: „Influența Forței Maritime asupra Revoluției Franceze și a Imperiului (1793 - 1812)"[19], „Interesul

17) Halford Mackinder „Democratic ideals and reality", op. cit.
18) Alfred Mahan (The influence of the Sea Power in history (1660 - 1783)", 1890; în limba rusă, A. Mahan „Influența forței maritime asupra istoriei (1660 - 1783)" M. - L. 1941.
19) Alfred Mahan „The influence of sea power upon the French revoluțion and the empire (1793 - 1812)', Boston, 1892; A. Mahan „Influența forței maritime asupra revoluției franceze și a Imperiului" (1793 -

Americii pentru Forța Maritimă în prezent și viitor"[20], „Problema Asiei și influența ei asupra politicii internaționale"[21] și „Forța maritimă și relațiile ei cu războiul"[22].

Aproape toate cărțile lui au fost consacrate unei singure teme - tema „Forței Maritime", „Sea Power". Numele lui Mahan a devenit sinonimul acestui termen.

Mahan a fost nu numai un teoretician al strategiei militare, ci a participat activ și în politică, exercitând, printre altele, o puternică influență asupra unor politicieni ca Henry Cabot Lodge și Theodor Roosevelt. Mai mult decât atât, dacă vom face o retrospectivă asupra strategiei militare americane pe întreg parcursul sec. XX, vom vedea că aceasta este construită conform ideilor lui Mahan. Dacă în Primul Război Mondial această strategie nu i-a adus SUA un succes însemnat, în cel de-al Doilea Război Mondial efectul a fost considerabil, iar victoria în războiul rece cu URSS a consolidat definitiv succesul strategiei „Forței Maritime".

I.4.2. Civilizația maritimă = civilizația comercială

Pentru Mahan, instrumentul principal al politicii este comerțul. Acțiunile militare trebuie să asigure doar niște condiții, mult mai prielnice, pentru crearea unei civilizații comerciale planetare. Mahan distinge în ciclul economic trei momente:

- producția (schimbul de mărfuri și servicii pe calea apei)
- navigația (realizează acest schimb)
- coloniile (execută circulația schimbului de mărfuri la nivel mondial)[23]

Mahan consideră că analiza poziției și statutul geopolitic al statului trebuie să se facă pe baza a șase criterii:

1. Poziția geografică a Statului, deschiderea lui către mări, posibilitatea comunicațiilor maritime cu alte țări. Întinderea frontierelor terestre, capacitatea de a controla regiunile importante din punct de vedere strategic. Posibilitatea de a amenința cu flota sa teritoriile inamicului.
2. „Configurația fizică" a Statului, adică configurația litoralelor maritime și numărul porturilor situate pe ele. De aceasta depinde înflorirea comerțului și apărarea strategică.
3. Dimensiunea teritoriului. Ea este egală cu linia de țărm.
4. Efectivul statistic al populației. Este necesar pentru a aprecia capacitatea Statului de a construi nave și de a le mânui.
5. Caracterul național. Priceperea poporului de a se ocupa cu comerțul, fiindcă puterea maritimă se întemeiază pe un comerț pașnic și de masă.

1812)", M. - L., 1940.
20) Alfred Mahan „The interest of America in Sea Power" 1897.
21) Alfred Mahan „Problem of Asia and its effects upon internațional politics", 1900.
22) Alfred Mahan „The Sea Power in its relations to the war", Boston, 1905.
23) Alfred Mahan „The influence of Sea Power in history (1660 - 1783)", op. cit.

6. Caracterul politic al conducerii. De aceasta depinde reorientarea celor mai bune resurse naturale și umane pentru crearea unei puternice „forțe maritime”[24].

Din această enumerare se vede deja că Mahan își construiește teoria sa geopolitică bazându-se exclusiv pe „Forța maritimă” și interesele ei. Pentru Mahan, un model de Forță Maritimă a fost vechea Cartagină, iar mai aproape de noi, din punct de vedere istoric - Anglia secolelor XVII - XIX.

Pentru el Noțiunea de „Putere Maritimă” se întemeiază pe libertatea „comerțului maritim”, iar flota militară maritimă este doar un garant de asigurare al acestui comerț. Mahan ajunge și mai departe, el considerând „Forța Maritimă” drept un tip aparte de civilizație (anticipând ideile lui Carl Schmitt), ca fiind cel mai bun și cel mai efectiv și de aceea destinat pentru dominația mondială.

I.4.3. *4.3. Cucerirea lumii de către SUA - manifest destiny*

Ideile lui Mahan au fost acceptate în lumea întreagă și au influențat pe mulți strategi europeni. Chiar și Germania terestră și continentală - în persoana amiralului Tirpitz - s-a simțit direct vizată de tezele lui Mahan și a început să-și dezvolte activ flota sa. În anii 1940 și 1941, două cărți ale lui Mahan au fost editate și în URSS.

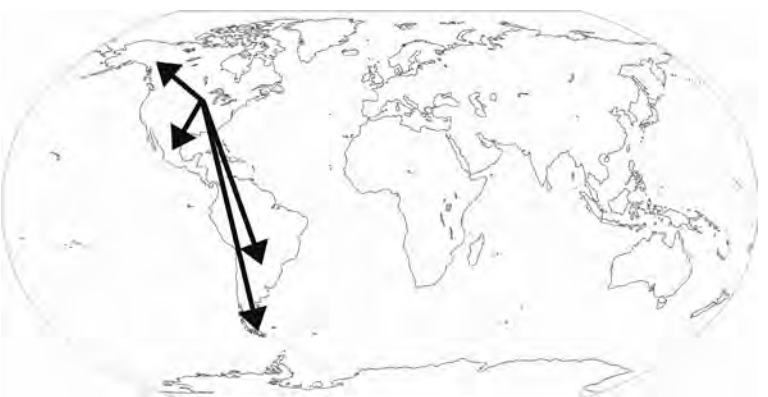

Prima etapă de formare a puterii globale americane. Punerea în aplicare a „Doctrinei Monroe”. Extinderea Meridională.

Aceste idei erau destinate, însă, Americii și americanilor în primul rând. Mahan a fost adeptul înfocat al doctrinei președintelui Monroe (1758 - 1831) care, în anul 1823, a declarat principiul neamestecului reciproc al țărilor Americii și Europei și a pus, de asemenea, creșterea puterii SUA în dependență de expansiunea teritorială pe pământurile învecinate. Mahan credea că America are o „soartă maritimă” și că, în prima etapă, acest „Manifest Destiny” („Destin declarat”) constă în integrarea strategică a întregului continent american, iar apoi și în instaurarea dominației

24) Ibidem.

mondiale.

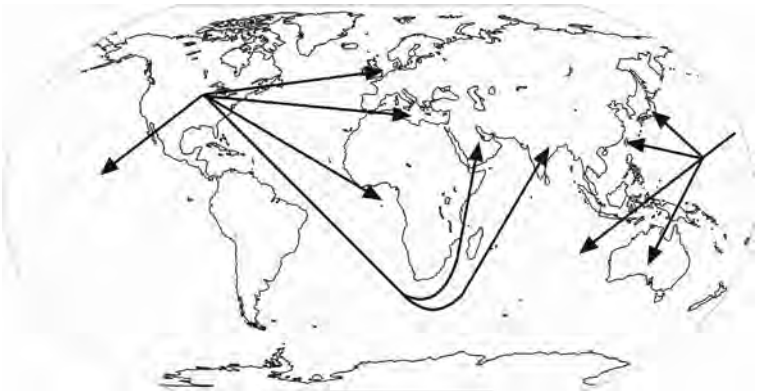

A doua etapă de formare a puterii globale americane. Expansiunea latitudinală. Imperialismul Talasocratic. Încercuirea Eurasiei de la Est, Vest și Sud.

Trebuie să acordăm aprecierea cuvenită viziunii aproape profetice a lui Mahan. Pe timpul lui Mahan, SUA nu făceau parte din categoria puterilor maritime avansate și mai mult decât atât, n-a fost vădit nici chiar „tipul lor maritim civilizator". Încă în 1905, în articolul „Axa geografică a istoriei", Mackinder considera că SUA sunt o „putere de uscat", care intrau în componența „centurii externe" doar ca o continuare strategică, semicolonială, a Angliei maritime. Mackinder scria:

„Nu demult SUA au devenit o putere răsăriteană. Ele influențează echilibrul forțelor din Europa nu nemijlocit, ci prin intermediul Rusiei"[25].

Cu 10 ani înainte de apariția textului lui Mackinder, amiralul Mahan i-a prezis, însă, Americii o soartă planetară, considerând că ea va deveni o putere maritimă care va influența direct soarta omenirii.

În cartea sa „Interesul Americii pentru Forța Maritimă" Mahan susținea faptul că, pentru a deveni o putere mondială, America trebuie să îndeplinească următoarele puncte:

1. să colaboreze activ cu puterea maritimă britanică;
2. să se împotrivească pretențiilor maritime ale nemților;
3. să urmărească vigilent expansiunea Japoniei în Oceanul Pacific și să i se opună;
4. să coordoneze, împreună cu europenii, acțiunile comune împotriva popoarelor Asiei[26].

Mahan vedea locul SUA nu în participarea pasivă în contextul general al statelor periferice ale „centurii interne", ci în ocuparea unei poziții de frunte în relațiile economice, strategice și chiar ideologice.

25) Halford Mackinder „Geographical Pivot of Hystory", op. cit.
26) Alfred Mahan „The Interest of America in Sea Power, op. cit.

Independent de Mackinder, Mahan a ajuns la aceleași concluzii cu privire la principalul pericol pentru „civilizația maritimă". Acest pericol îl constituie statele continentale ale Eurasiei, în primul rând Rusia și China, în al doilea rând - Germania. Lupta cu Rusia, „această masă continentală neîntreruptă a Imperiului Rus, care se întinde din Asia Mică, în Vest, până la meridianul japonez în Est", a fost pentru Forța Maritimă o sarcină strategică principală de lungă durată.

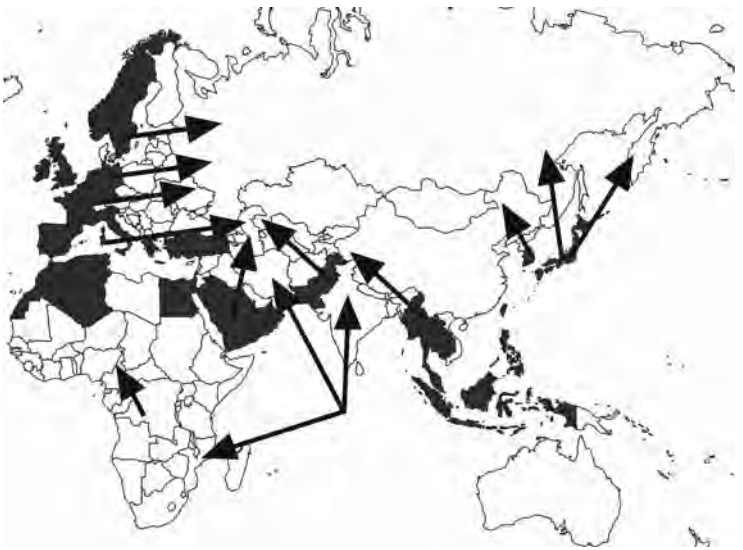

Strategia „Anaconda". Colorate cu gri sunt țările continentului eurasiatic aflate sub control strategic atlantist. Conexiunea între zonele de coastă si expansiunea granițelor lor sunt principalele sarcini ale politicii externe americane. Săgețile indică vectorii de presiune geopolitică atlantistă.

Mahan a transpus la nivel planetar principiul „anacondei", aplicat de generalul american McKlellan în războiul civil dintre anii 1861 - 1865 din America de Nord. Acest principiu constă în blocarea teritoriilor dușmane dinspre mare și pe liniile de țărm, ceea ce duce la epuizarea strategică a adversarului. Întrucât Mahan credea că puterea statului este determinată de potențele lui de a deveni Forță Maritimă, sarcina strategică numărul unu, în cazul confruntării, este de a nu admite această devenire în tabăra adversarului. Prin urmare, sarcina confruntării istorice a Americii este întărirea pozițiilor sale conform celor șase puncte de bază (enumerate mai sus) și slăbirea adversarului conform aceloraşi puncte. Întinderile sale de litoral trebuie să se afle sub control, iar zonele corespunzătoare ale adversarului trebuie izolate cu orice preț de masa continentală. Și în continuare: întrucât doctrina Monroe (în părțile ei de integrare teritorială) pledează pentru consolidarea puterii statului, nu trebuie admisă crearea unor structuri de integrare similare de către adversar. Dimpotrivă,

inamicul sau adversarul - în cazul lui Mahan puterile eurasiatice (Rusia, China, Germania) – adică masa continentală, trebuie sugrumată în inelele „anacondei", strivind-o pe seama scoaterii de sub controlul ei a zonelor de țărm și închizându-i, după posibilități, ieșirile spre spațiile maritime.

În Primul Război Mondial această strategie s-a realizat prin susținerea de către Antantă a mișcării albe la periferiile Eurasiei (ca răspuns la încheierea păcii dintre bolșevici și Germania), în timpul celui de-al Doilea Război Mondial ea fiind îndreptată, la fel, împotriva Europei Centrale și în special, prin intermediul operațiilor militare maritime, împotriva țărilor Asiei și Japoniei. Această orientare se vede deosebit de clar în epoca războiului rece, când opoziția dintre SUA și URSS a atins acele proporții globale, planetare, cu care geopoliticienii deja operau, la nivel teoretic, începând cu sfârșitul sec. XIX.

De fapt, liniile de bază ale strategiei NATO, dar și ale altor blocuri îndreptate spre stăvilirea URSS (concepția „stăvilirii" este identică cu concepția strategică și geopolitică a „anacondei") - ASEAN, ANZUS, CENTO - sunt dezvoltarea directă a tezelor principale ale lui Mahan care, în virtutea acestui fapt, poate fi numit,pe drept cuvânt,părintele intelectual al atlantismului contemporan.

Capitol I.5. Vidal de la Blache - „Franța împotriva Germaniei"

I.5.1. Tabloul geografiei Franței

Vidal de La Blache (1845 - 1918) este considerat fondatorul școlii geografice franceze. Fiind un geograf profesionist, el era pasionat de „geografia politică" a lui Ratzel și își construia teoriile bazându-se pe această sursă, deși a criticat aspru multe dintre aspectele școlii geopolitice germane.

În cartea sa „Tabloul geografiei Franței" (1903), p. 58, el apelează la teoria solului, atât de importantă pentru geopoliticienii nemți:

„În Franța, raporturile dintre pământ și om sunt marcate de un caracter original al antichității, al continuității (…) Deseori se poate observa că în țara noastră oamenii trăiesc în unele și aceleași locuri din timpuri imemoriabile. Izvoarele, stâncile de calciu atrăgeau inițial oamenii ca niște locuri favorabile pentru trai și apărare. La noi omul este un discipol fidel al pământului. Studierea pământului va ajuta la clarificarea caracterului, moravurilor și preferințelor populației"[27]. Deși există această atitudine - pe deplin germană - față de factorul geografic și influența lui asupra culturii, Vidal de La Blache credea că Ratzel și discipolii lui supraapreciază, în mod evident, factorul natural, considerându-l determinant.

După Vidal de La Blache omul este și el un „factor geografic de cea

27) Vidal de La Blache „Tableau de la Geographie de la France", Paris, 1903.

mai mare importanță" dar, totodată, el mai este „înzestrat și cu inițiativă." Astfel, omul este nu numai un fragment al decorului, ci și actorul principal al spectacolului.

I.5.2. Posibilismul

Această critică a unei supraaprecieri excesive a factorului spațial la Ratzel, l-a determinat pe Vidal de La Blache să elaboreze o concepție geopolitică deosebită - a „posibilismului" (de la cuvântul „possible" - „posibil"). Conform acestei concepții, istoria politică are două aspecte - spațial (geografic) și temporal (istoric). Factorul geografic este reflectat în mediul înconjurător, cel istoric - în omul însuși („purtătorul inițiativei")[28]. Vidal de La Blache credea că greșeala „geografilor politici" germani constă în faptul că ei consideră relieful ca fiind un factor determinant al istoriei politice a statelor. În felul acesta, după părerea lui de La Blache, se diminuează factorul libertății umane și al istoricității. El însuși propune să se analizeze așezarea geografică spațială ca o „potență", ca o „posibilitate" care poate să se actualizeze și să devină un factor politic real, dar poate și să nu se actualizeze. Aceasta depinde, în multe privințe, de factorul subiectiv - de omul care populează spațiul dat.

Această abordare a fost luată în considerare și de către geopoliticienii nemți ai școlii lui Haushofer, care considerau critica lui de la Blache pe deplin întemeiată și importantă. Prin urmare, a crescut, în mod evident, rolul factorului etnic sau rasial în analiza istoriei politice a statelor, iar aceasta a intrat în rezonanță cu explozia generală a problematicii rasiale în Germania anilor '20.

„Posibilismul" lui de La Blache a fost acceptat de către majoritatea școlilor geopolitice, fiind considerat ca o modificare a determinismului geografic dur al autorilor geopolitici anteriori.

I.5.3. Franța este pentru „Forța Maritimă"

Vidal de La Blache acorda o atenție deosebită Germaniei care, în acea vreme, a fost oponentul politic principal al Franței. El credea că Germania este singurul stat european puternic a cărui expansiune geopolitică este blocată intenționat de către celelalte puteri europene dezvoltate. Dacă Anglia și Franța au în Africa și în lumea întreagă coloniile lor vaste, dacă SUA pot să se miște, aproape liber, spre sud și spre nord, dacă Rusia are Asia, atunci Germania este sugrumată din toate părțile și nu are o soluționare pentru energiile sale. De La Blache vedea în aceasta primejdia principală pentru pacea din Europa și credea că este necesar să se slăbească, cu orice preț, dezvoltarea acestui vecin periculos.

Această atitudine față de Germania a avut drept consecință logică determinarea geopolitică a Franței de a face parte din frontul comun al „Forței Maritime", orientată împotriva puterilor continentale. Poziția lui de La Blache n-a fost singura printre geopoliticienii francezi, fiindcă exista, în

28) Vidal de La Blache „Principes de geographie humaine", Paris, 1921.

paralel și orientarea germanofilă, diametral opusă, reprezentată de amiralul Laval și generalul de Gaulle.

În 1917 Vidal de la Blache a publicat cartea „Franța Estică", în care demonstrează apartenența străveche a provinciilor Alsacia - Lorena la Franța și inconsistența pretențiilor germane la aceste regiuni. El apelează, totodată, la Revoluția Franceză, considerând dimensiunea ei iacobină o expresie a tendințelor geopolitice ale poporului francez, care aspira la unificarea și centralizarea statului său prin intermediul integrării geografice. Liberalismul politic este explicat prin atașamentul oamenilor față de pământ și dorința firească a acestora de a-l primi în proprietate privată. Vidal de La Blache unește, în felul acesta, după bunul său plac, realitățile geopolitice cu realitățile ideologice: politica spațială a Europei Occidentale (a Franței) este indisolubil legată de „democrație" și „liberalism". Printr-o asemenea echivalare este ușor de apropiat vederile geopolitice ale lui de La Blache cu cele ale lui Mackinder și Mahan.

Alegerea de către de La Blache a „civilizației maritime" se înscrie perfect în această schemă.

Capitol I.6. Nicholas Spykman - „Revizia lui Mackinder, centralitatea rimland-ului"

I.6.1. În slujba Americii

American de origine olandeză (1893 - 1943) Nicolas Spykman este continuatorul direct al liniei amiralului Mahan. Spykman a fost profesor de relații internaționale, iar mai târziu, director al Institutului de Relații Internaționale de pe lângă Universitatea Yale. Spre deosebire de primii geopoliticieni, geografia nu prezenta pentru el un mare interes, dar și mai puțin îl neliniștea problemele legăturii poporului cu pământul, influența reliefului asupra caracterului național etc. Spykman vedea în geopolitică instrumentul cel mai important al unei politici internaționale concrete, o metodă analitică și un sistem de formule care permit elaborarea unei strategii mult mai efective. El a criticat aspru, în acest sens, școala geopolitică germană (în special în cartea „Geografia lumii")[29], considerând ideile despre „frontierele juste și nejuste niște mofturi metafizice".

Lui Spykman, ca și în cazul lui Mahan, îi este propriu un mod de abordare utilitar, o dorință clară de a emite o formulă geopolitică mult mai efecientă, cu ajutorul căreia SUA ar putea să obțină, cât mai repede posibil, „dominația mondială". Acest pragmatism a determinat structura cercetărilor sale.

I.6.2. Corecția lui Mackinder

Studiind atent lucrările lui Mackinder, Spykman a propus varianta

29) Nicholas Spykman „Geography of peace", 1942.

proprie a unei scheme geopolitice de bază, care se deosebește întrucâtva de modelul lui Mackinder. Ideea principală a lui Spykman era că Mackinder ar fi supraapreciat importanța geopolitică a heartland-ului. Această supraapreciere a afectat nu numai poziția actuală a forțelor pe harta lumii - în special forța URSS - ci și schema istorică inițială. Spykman considera că istoria geografică a „centurii interne", a rimland-ului, a „zonelor de țărm", s-a realizat de la sine și nu sub presiunea „nomazilor Uscatului", așa cum credea Mackinder. Din punctul lui de vedere heartland-ul este doar un spațiu potențial, care primește toate impulsurile culturale din zonele de țărm și care nu are nici un fel de misiune geopolitică independentă sau impuls istoric. Rimland și nu heartland este, după părerea lui, cheia dominației mondiale.

Spykman a propus ca formula geopolitică a lui Mackinder „Cel care controlează Europa de Est domină asupra heartland-ului, cel care domină asupra heartland-ului domină asupra Insulei Mondiale, cel care domină asupra Insulei Mondiale domină asupra lumii", să fie înlocuită cu formula sa: „Cel care domină asupra rimland-ului domină asupra Eurasiei, cel care domină asupra Eurasiei are soarta lumii în mâinile sale"[30].

În principiu, Spykman n-a spus nimic nou. Și pentru Mackinder „zona de țărm", „centura externă" sau rimland, a însemnat poziția strategică cheie în controlul asupra continentului. Dar Mackinder percepea această zonă nu ca pe o structură geopolitică independentă și autoîndestulată, ci ca pe un spațiu al opoziției dintre două impulsuri - „maritim" și „de uscat". Totodată, el n-a înțeles niciodată controlul asupra heartland-ului în sensul puterii asupra Rusiei și a maselor continentale învecinate cu ea. Europa de Est este un spațiu intermediar între „axa geografică a istoriei" și rimland, prin urmare cheia problemei dominației mondiale se află în corelarea forțelor de la periferiile heartland-ului. Spykman a prezentat schimbarea accentelor în doctrina sa geopolitică referitor la părerile lui Mackinder ca pe ceva absolut nou. În realitate nu era vorba decât despre o oarecare nuanțare a noțiunilor.

I.6.3. Scara determinării puterii

În cărțile sale „Strategia americană în politica mondială"[31] și „Geografia lumii"[32], Spykman evidențiază 10 criterii pe baza cărora trebuie determinată puterea geopolitică a statului. Această dezvoltare a criteriilor a fost propusă, pentru prima dată, de Mahan.

Ele sunt următoarele:

1. Suprafața teritoriului
2. Caracterul frontierelor
3. Volumul populației
4. Prezența sau lipsa bogățiilor minerale

30) Ibidem.
31) N. Spykman „America's Strategy in World Politics", 1942.
32) Op. cit.

5. Dezvoltarea economică şi tehnologică
6. Puterea financiară
7. Omogenitatea etnică
8. Nivelul integrării sociale
9. Stabilitatea politică
10. Spiritul național.

Dacă rezultatul sumar al evaluării posibilităților geopolitice ale statului se va dovedi, conform acestor criterii, nu prea bun, aceasta înseamnă că statul respectiv este nevoit să intre într-o alianță strategică mult mai generală, renunțând, deci, la o parte a suveranității sale în numele unei protecții geopolitice strategice globale.

I.6.4. Oceanul de Mijloc

Pe lângă supraestimarea importanței rimland-ului, Spykman a mai făcut o completare importantă în tabloul geopolitic al lumii, văzut de pe poziția „forței maritime". El a introdus noțiunea de „Ocean de Mijloc" - „Midland Ocean" - de o importanță excepțională. La baza acestei concepții geopolitice se află analogia accentuată dintre Marea Mediterană în istoria Europei, Orientul Apropiat și Africa de Nord, în Antichitate și Oceanul Atlantic în istoria modernă a civilizației occidentale. Deoarece Spykman credea că tocmai „zona de țărm", rimland, este teritoriul istoric de bază al civilizației, arealul mediteranean al Antichității era pentru el un model de cultură, care s-a răspândit ulterior în interiorul continentului (culturalizarea barbarilor Uscatului) și pe teritoriile îndepărtate, accesibile doar pe căile maritime (culturalizarea barbarilor Mării). Ceva similar modelului mediteranean se întâmplă în timpurile moderne, la o scară planetară, cu Oceanul Atlantic ale cărui țărmuri - american și european - sunt arealul civilizației occidentale, mult mai dezvoltate în sens tehnologic și economic.

„Oceanul de Mijloc" (Midland Ocean) devine, în această perspectivă, un factor unificator și nu de separare, „marea internă" (mare internum). Spykman trasează, astfel, o realitate geopolitică deosebită, care poate fi numită convențional „continentul atlantic" în centrul căruia este așezat, ca un lac, într-o regiune de uscat, Oceanul Atlantic. Acest „continent" teoretic, „noua Atlantidă", este legat de unitatea culturii de origine vest-europeană, de o ideologie a liberal-capitalismului și democrației, precum și de unitatea de soartă politică, etică și tehnologică.

Spykman insistă în acest „continent atlantic" asupra factorului intelectual, în special. Europa occidentală și zona coastei de Răsărit a Americii de Nord (în special New-York) devine creierul unei „comunități atlantice". Centrul nervos și mecanismul de forță sunt SUA și complexul lor comercial și militar industrial. Europa este un apendice de gândire pentru SUA, ale căror interese geopolitice și linie strategică devin unice și dominante pentru toate puterile Occidentului. Treptat trebuie să se reducă și suveranitatea politică a statelor europene, iar puterea să treacă la

o instanță specială care unește reprezentanții tuturor spațiilor „atlantice" și care se supune supremației SUA.

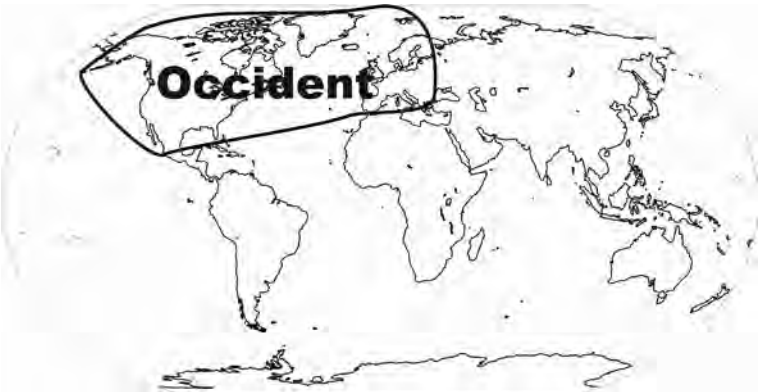

Din punct de vedere al talasocrației, Oceanul Atlantic este „oceanul interior", „lacul geopolitic" occidental, pe malurile căruia sunt situați reprezentanții unei singure civilizații unitare.

Spykman a anticipat cele mai importante procese politice - crearea „Uniunii Nord-Atlantice" (NATO), reducerea suveranității puterilor europene în lumea postbelică, hegemonia planetară a SUA etc.

I.6.5. Arhitectul victoriei americane

Spykman a luat ca bază a doctrinei sale nu atât înțelegerea geopolitică a locului SUA ca „Forță Maritimă" în lumea întreagă (ca și Mahan) - poate pentru că aceasta a devenit o realitate - cât necesitatea controlului asupra teritoriilor de coastă ale Eurasiei, ale Europei, țărilor arabe, Indiei, Chinei etc. - pentru o victorie definitivă în duelul forțelor continentale și maritime. Dacă în tabloul lui Mackinder dualitatea planetară era considerată ceva „etern", care „nu se anulează", Spykman credea că un control absolut asupra rimland-ului din partea „puterilor maritime" va duce la victoria definitivă și irevocabilă asupra puterilor de uscat care, de acum încolo, se vor afla, întrutotul sub control.

Aceasta a fost, de fapt, dezvoltarea maximă a „tacticii anacondei" pe care a fundamentat-o Mahan. Spykman i-a dat acestei concepții forma definitivă.

Victoria SUA ca „Forță Maritimă" în războiul rece a demonstrat dreptatea geopolitică a lui Spykman, care poate fi numit „arhitectul victoriei mondiale a țărilor liberal-democrate" asupra Eurasiei.

În momentul de față se pare că tezele lui Spykman referitoare la superioritatea strategică a rimland și importanța „Oceanului de Mijloc" sunt demonstrate de istoria însăși. Este încă devreme să renunțăm definitiv la teoria lui Mackinder despre permanența tendinței centrului Eurasiei spre renașterea politică și expansiunea continentală.

Pe de altă parte, unele idei ale lui Spykman (în special ale discipolului său Kirk, cel care a dezvoltat mult mai detaliat teoria rimland-ului) au fost susținute și de geopoliticieni europeni, care au văzut în înalta apreciere strategică a „teritoriilor de țărm" posibilitatea de a repune iarăși Europa în rândul țărilor care hotărăsc soarta lumii. Dar pentru aceasta a fost necesară eliminarea concepției „Oceanului de Mijloc".

În pofida acestei manevre teoretice a unor geopoliticieni europeni (care rămâne, de fapt, destul de ambiguă), Spykman aparține, fără îndoială, celor mai străluciți și mai consecvenți „atlantiști". Mai mult decât atât, împreună cu amiralul Mahan, el poate fi numit „părintele atlantismului" și „animatorul ideologic al NATO".

Capitol I.7. Karl Haushofer - „Blocul continental"

I.7.1. Războiul și gândirea

Geopolitica îi datorează lui Karl Haushofer (1869-1946) faptul că vreme îndelungată aceasta a fost considerată nu doar o pseudoștiință, ci și o teorie „mizantropică", „fascistă", „canibalică".

Karl Haushofer s-a născut la München, într-o familie de profesori. El a hotărât să devină un militar profesionist și de aceea îl găsim în serviciul armatei în calitate de ofițer, timp de peste douăzeci de ani. Între anii 1909 - 1910 el s-a aflat în Japonia și Manciuria în calitate de atașat militar german. Aici a făcut cunoștință cu familia împăratului japonez și cu vârfurile aristocrației.

Sănătatea șubredă l-a silit pe Haushofer să abandoneze cariera militară destul de reușită și să revină, în 1911, în Germania, unde a trăit până la sfârșitul vieții. Obținând titlul de doctor la Universitatea din München, el s-a ocupat de știință. Din acest moment Haushofer publică regulat cărți consacrate geopoliticii, ca atare și geopoliticii Oceanului Pacific, în special. Prima sa carte a fost „Dai Nihon"[33], consacrată geopoliticii Japoniei.

Face cunoștință cu Hitler prin intermediul discipolului său Rudolf Hess, imediat după întemnițarea acestuia în urma unui puci nereușit. Există o părere, neconfirmată de istorici, potrivit căreia Haushofer ar fi participat la scrierea „Main Kampf", în momentele consacrate unor categorii geopolitice. Analiza conceptuală demonstrează deosebirea substanțială între concepțiile geopolitice ale lui Haushofer și pasajele simplificate, rasiste, de propagandă, ale lui Hitler.

Timp de 20 de ani, începând din 1924, Haushofer a editat revista „Geopolitik", publicație extrem de importantă pe arena internațională, rebotezată mai târziu în „Zeitschrift für Geopolitik."

Majoritatea textelor sale au fost publicate în această revistă. Relațiile lui Haushofer cu nazismul erau complicate. În unele privințe părerile lui

33) Karl Haushofer „Dai Nihon", Munich, 1913.

se apropiau de cele ale național-socialiștilor, în altele se deosebeau radical. În dependență de perioadele conducerii naziste și de relațiile personale se schimba și poziția lui Haushofer în cadrul celui de-al Treilea Reich.

Dacă până în anul 1936 se manifesta față de el bunăvoință (era vădită protecția prietenului său mai tânăr, Hess), mai târziu a început indiferența. După călătoria lui Hess în Anglia, Haushofer cade în dizgrație, iar după execuția fiului său Albrecht, învinuit de participare la atentat împotriva lui Hitler în 1944, era considerat aproape „dușman al poporului".

În pofida acestei ambiguități a situației sale, el a fost considerat de către aliați un „nazist renumit". Nemaiputând să îndure atâtea lovituri ale soartei și pierzând orice speranță, Karl Haushofer se sinucide, împreună cu soția sa Marta, în anul 1946.

I.7.2. Noua Ordine Eurasiatică

Haushofer a studiat atent lucrările lui Ratzel, Kjellen, Mackinder, Vidal de La Blache, Mahan și ale altor geopoliticieni. Imaginea dualismului planetar - „forțele maritime" împotriva „forțelor continentale" sau talasocrația („puterea cu ajutorul mării") împotriva „telurocrației" („puterea cu ajutorul pământului") - a fost pentru el cheia care i-a deschis toate tainele politicii internaționale, în care a fost implicat în cel mai direct mod. (În Japonia, de exemplu, a polemizat cu forțe care luau hotărârile decisive cu privire la imaginea spațiului).

Este semnificativ faptul că termenul „Noua Ordine", utilizat foarte activ de către naziști, iar astăzi folosit de către americani sub forma de „Noua Ordine Mondială", a fost întrebuințat, pentru prima dată, tocmai în Japonia, referitor la schema geopolitică de reîmpărțire a influențelor în regiunea Oceanului Pacific, schemă pe care geopoliticienii japonezi o propuneau pentru aplicare în practică.

Dualismul planetar al „Forței Maritime" și al „Forței de Uscat" a pus Germania în fața problemei autoidentificării geopolitice. Adepții ideii naționale, iar Haushofer făcea parte fără îndoială din categoria lor, se străduiau să întărească puterea politică a statului german, avându-se în vedere dezvoltarea industrială, avântul cultural și expansiunea geopolitică. Însă așezarea Germaniei în Centrul Europei - Mittellage spațială și culturală - făcea din ea adversarul firesc al puterilor maritime occidentale - Anglia, Franța, iar în perspectivă SUA. Geopoliticienii „talasocrați" nu-și ascundeau atitudinea negativă față de Germania și o considerau (deopotrivă cu Rusia) unul dintre principalii adversari geopolitici ai Occidentului maritim.

Într-o astfel de situație, Germaniei nu-i era ușor să conteze pe alianța durabilă cu puterile „centurii externe", cu atât mai mult că Anglia și Franța aveau față de Germania pretenții istorice de ordin teritorial. Prin urmare, viitorul Germaniei Mari naționale se afla în opoziție geopolitică față de Occident și în special, față de lumea anglo-saxonă cu care Sea Power s-a identificat, de fapt.

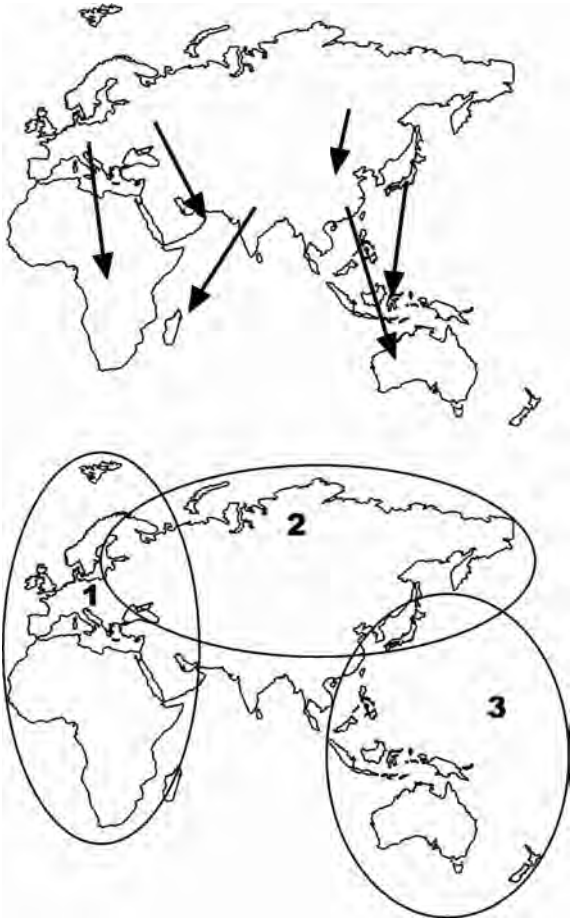

1. Vectori de extindere naturală a marilor spații geopolitice eurasiatice.

2. Cele trei arealuri eurasiatice: 1 - Occidental (Euroafrica); 2 - Axial (de fapt, Eurasia); 3 - Oriental (Pacific)

Pe această analiză se fondează întreaga doctrină geopolitică a lui Karl Haushofer și a adepților săi. Această doctrină constă în necesitatea creării unui „bloc continental" sau a axei Berlin-Moscova-Tokyo. În acest bloc n-a fost nimic întâmplător – opțiunea în cauză fiind singurul răspuns semnificativ și adecvat la strategia lagărului advers, care nu ascundea faptul că pericolul cel mai mare pentru el ar fi fost crearea unei alianțe eurasiatice similare. Haushofer scria în articolul „Blocul continental":

„Eurasia nu poate fi sugrumată atâta timp cât două din cele mai mari popoare ale sale - nemții și rușii - se străduiesc din răsputeri să

scape de conflictul intern, similar războiului din Crimeea sau celui din 1914: aceasta este axioma politicii europene"[34].

În același text îl cita și pe americanul Gomer Lee - „Ultima clipă a politicii anglo-saxone va bate atunci când se vor uni nemții, rușii și japonezii."

În articolele și cărțile sale, Haushofer a dezvoltat în diferite moduri această idee. Această linie a fost numită Ostorientierung, adică „orientarea spre Răsărit", fiindcă presupunea autoidentificarea Germaniei, a poporului și a culturii ei, ca fiind o continuare a tradiției asiatice, eurasiatice. Nu este întâmplător faptul că, în timpul celui de-al doilea război mondial, englezii i-au umilit pe nemți numindu-i „huni". Pentru geopoliticienii școlii lui Haushofer aceasta era pe deplin acceptabil.

În legătură cu aceasta trebuie subliniat faptul că, pentru Haushofer, concepția „deschiderii spre Răsărit" nu însemna nicidecum „ocuparea pământurilor slave". Era vorba despre efortul civilizator comun al celor două puteri continentale - Rusia și Germania - care ar fi trebuit să instaureze „Noua Ordine Eurasiatică" și să restructureze spațiul continental al Insulei Mondiale, pentru a-l scoate de sub influența „Forței Maritime". Extinderea Lebensraum german era planificată nu pe seama colonizării pământurilor rusești, ci pe seama valorificării giganticelor spații asiatice nepopulate și a reorganizării teritoriilor Europei de Răsărit.

I.7.3. Compromisul cu talasocrația

În realitate, totul nu părea chiar atât de univoc. Logica geopolitică strict științifică a lui Haushofer, care duce, din punct de vedere logic, la necesitatea formării „blocului continental" cu Moscova, s-a confruntat cu numeroase tendințe cu caracter diferit, proprii de asemenea conștiinței naționale germane. Era vorba despre abordarea rasistă a istoriei, de care a fost contaminat însuși Hitler. Potrivit acestui mod de abordare, factorul cel mai important este apropierea rasială și nicidecum specificul geografic sau geopolitic. Popoarele anglo-saxone - Anglia, SUA - erau considerate, în cazul dat, aliații firești ai nemților, fiindcă le erau mai apropiați din punct de vedere etnic. Slavii, în special popoarele eurasiatice nealbe, au devenit adversari rasiali. La aceasta s-a mai adăugat anticomunismul ideologic, implicat în multe altele, conform aceluiași principiu rasial. Marx și mulți comuniști au fost evrei - înseamnă că în ochii antisemiților comunismul este, prin esența lui, o ideologie antigermană.

Rasismul național-socialist intra în contradicție directă cu geopolitica sau, mai exact spus, împingea nemții, în mod voalat, la o strategie inversă, antieurasiatică, talasocrată. Din punct de vedere al rasismului consecvent, Germania ar fi trebuit să încheie inițial o alianță cu Anglia și SUA, pentru a se opune, cu eforturi comune, URSS. Pe de altă parte însă, experiența umilitoare de la Versailles era încă destul de vie. Din această

34) Karl Haushofer „Kontinentalblocke: Mitteleuropa - Eurasia - Japon" in"Ausgewaehlte Texte zur Geopolitik", Boppard am Rhein, 1979; în limba rusă, în „Elementi" Nr. 7, pag 32 - 36, op. cit.

dualitate rezultă caracterul echivoc al politicii internaționale a celui de-al Treilea Reich. Această politică a balansat între linia talasocrată, justificată în aparență de rasism și anticomunism (montarea antislavă, agresiunea împotriva URSS, încurajarea Croației catolice în Balcani etc.) și telurocrația eurasiatică, întemeiată pe principii geopolitice pure (războiul cu Anglia și Franța, pactul Ribbentrop-Molotov etc.)

Întrucât Karl Haushofer a fost angajat, într-o oarecare măsură, în rezolvarea unor probleme politice concrete, el a fost nevoit să-și acordeze teoriile sale la concretul politic. De aici și contactele sale în sferele cele mai înalte ale Angliei. Pe lângă toate acestea, Haushofer saluta, în aparență, încheierea pactului Anticomintern, adică crearea axei Berlin-Roma-Tokyo, străduindu-se să-l prezinte ca pe o măsură preliminară înaintea creării „blocului eurasiatic" de reală valoare. El nu putea să nu înțeleagă că orientarea anticomunistă a acestei alianțe și apariția în locul centrului heartland-ului (a Moscovei) a unei puteri secundare, care aparține rimland-ului, este o caricatură a adevăratului „bloc continental".

Totuși, măsurile dictate de conformismul politic nu sunt în totalitate demonstrative pentru geopolitica lui Haushofer. Numele și ideile lui s-au exprimat mai pregnant în concepțiile „soartei răsăritene" a Germaniei, fondată pe o alianță eurasiatică stabilă și de lungă durată.

Capitol I.8. Carl Schmitt - „Behemothul versus Leviathan"

I.8.1. Un revoluționar conservator

Germanul Carl Schmitt (1888 - 1985) este cunoscut ca un eminent jurist, politolog, filozof, istoric. Toate ideile lui, însă, sunt indisolubil legate de concepțiile geopolitice, iar lucrările lui fundamentale „Nomosul Pământului"[35], „Pământul și marea"[36] etc., sunt consacrate înțelegerii juste a factorilor geopolitici, a influenței lor asupra civilizației și istoriei politice.

Carl Schmitt era foarte apropiat de reprezentanții germani ai Revoluției Conservatoare, curentul paradoxal care întrunea elemente național-conservatoare și social-revoluționare. Soarta lui Schmitt este soarta cărților sale și a școlii sale filozofico-juridice.

Relațiile lui cu regimul național-socialist, ca și ale multor revoluționari conservatori, erau duplicitare. Pe de o parte teoriile lui au influențat, fără îndoială, asupra ideologiei naziste. De un succes deosebit s-au bucurat cărțile lui de politologie „Teologia politică"[37] și „Noțiunea de politic"[38] în care Schmitt a făcut o critică amplă dreptului liberal și ideii de

35) Carl Schmitt „Der Nomos der Erde", Koeln, 1950.
36) Carl Schmitt „Land und Meer", Leipzig, 1942.
37) Carl Schmitt „Politische Theologie", Munchen - Leipzig, 1922.
38) Carl Schmitt „Das Begriff des Politischen", Berlin - Grunewald, 1928; în limba rusă Carl Schmitt „Noțiunea de politic" în „Problemele Sociologiei", Moscova, 1992, vol. 1, Nr. 1

„stat de drept". În aceste texte se văd deja contururile creației intelectuale ulterioare a lui Schmitt - în ele se simte un realism politic absolut, tendința de a salva problemele de politologie de retorica umanitară, de patosul sentimental și de demagogia socială. Aceasta corespundea întrutotul spiritului național-socialist.

Cu toate acestea, concepția lui Schmitt a fost întemeiată pe ideea fundamentală a „drepturilor poporului" (Volksrechte), pe care el le-a opus teoriei liberale a „drepturilor omului". Pentru el, fiecare popor avea dreptul la suveranitate culturală, la păstrarea identității sale spirituale, istorice și politice. Același mod de abordare era caracteristic și pentru național-socialiști, care credeau că această ideologie este universală și aplicabilă pentru toate popoarele lumii. Dar linia dominantă a regimului a devenit pangermanismul, bazat pe abordarea șovină și îngust-naționalistă. De acest motiv, Schmitt și mai ales teoria lui despre „drepturile popoarelor" a fost aspru criticată de către ideologii SS (în 1936, în organul SS „Schwarze Korps" a fost publicat un articol amenințător la adresa lui).

Formarea ideologică a lui Schmitt, ca și a lui Ratzel și Kjellen, a avut loc în aceeași atmosferă de idei a „sociologiei organiciste", el fiind influențat și de teoriile romantice despre „lumina Nordului" (Nordlicht), conform cărora formele social-politice și structurile statale își au rădăcinile nu în funcționarea mecanică a personalităților atomiste, adunate în conglomerate matematice, ci în mitologie, în lumea sacrală a „stihiilor și spiritelor"[39]. În teoriile lui Schmitt este prezentă, pretutindeni, îmbinarea paradoxală a „romantismului politic" și „raționalismului riguros". Aparatul mental cizelat servește, desigur, exprimării mitologiilor naționale.

În procesul de la Nürnberg s-a încercat a-l califica pe Carl Schmitt drept „criminal de război", în baza colaborării lui cu regimul lui Hitler. I s-a incriminat, în special, „fundamentarea teoretică a legitimității agresiunii militare". După cunoașterea în detaliu a fondului chestiunii, acuzarea i-a fost ridicată. Cu toate acestea, Schmitt, la fel ca Heidegger, Jünger și alți „revoluționari conservatori", a devenit persoana non-grata în asociația științifică internațională, iar lucrările lui au fost complet ignorate.

Abia în anii '70, grație influenței colosale a unor filozofi socialiști de stânga asupra concepției juridice, lucrările lui Schmitt au început să fie reabilitate.

Astăzi, Schmitt este recunoscut drept un clasic al politologiei și jurisprudenței.

I.8.2. Nomosul pământului

Schmitt susținea, în spiritul unei abordări geopolitice, legătura inițială a culturii politice cu spațiul. Nu numai statul, dar și întreaga realitate socială și în special dreptul, rezultă din organizarea calitativă a spațiului.

Din cele spuse mai sus, Schmitt a dedus concepția „nomosului".

39) Carl Schmitt „Theodor Daueblers „Nordlicht". Drei Studien ueber die Elemente, den Geiste und die Aktualitaet des Werkes", Munchen, 1916.

Acest termen grecesc - „nomos" - înseamnă „ceva, definitivat, sistematizat, organizat" în sensul spațiului. Acest termen este apropiat de noțiunile legate de „relief" ale lui Ratzel și „locul dezvoltării" la eurasiaticii ruși (Savițchi). Schmitt demonstrează că „nomosul" este o formă de organizare a modului de viață, care stabilește niște raporturi mult mai armonioase, atât în interiorul ansamblului social, cât și între aceste ansambluri. „Nomosul" este expresia unei îmbinări sintetice deosebite de factori subiectivi și obiectivi, care se manifestă organic în crearea sistemelor politic și juridic. În „nomos" se manifestă particularitățile naturale și culturale ale colectivului uman, în îmbinare cu mediul înconjurător.

În cartea „Nomosul pământului", Schmitt demonstrează în ce mod a influențat specificul unui sau altui spațiu pământesc asupra culturii și statului care s-a dezvoltat în cadrul lui. El confruntă diferite „nomosuri" istorice, menționând, în special, dualismul fundamental dintre atitudinea față de spațiu a nomazilor și cea a popoarelor sedentare.

Dar concluzia cea mai importantă a analizei „nomosului pământului" constă în faptul că Schmitt a examinat, îndeaproape, noțiunea de opoziție istorică și civilizatoare globală între civilizațiile Uscatului și civilizațiile Mării. Studiind „nomosul" Pământului, el s-a confruntat cu opoziția calitativă, esențială, a „nomosului" Mării. Aceasta l-a condus spre crearea unei metodologii geopolitice deosebite pentru înțelegerea justă a istoriei politice a lumii.

I.8.3. Pământul și Marea

În anul 1942, Schmitt a editat o lucrare extrem de importantă - „Pământul și Marea"[40] care, împreună cu un text de mult mai târziu - „Încordarea planetară între Orient și Occident și opoziția Uscatului și Mării"[41] - alcătuiește un document extrem de important al științei geopolitice.

La Schmitt, sensul opoziției Uscatului și Mării se reduce la faptul că este vorba de două civilizații absolut diferite, dușmănoase și incompatibile și nu despre niște variante ale unui singur complex civilizator. Această împărțire coincide aproape exact cu tabloul descris de Mackinder, Schmitt dând, însă, elementelor ei de bază - talasocrația (Forța Maritimă) și telurocrația (Forța de Uscat) - o interpretare filosofică aprofundată, legată de sistemele juridice și etice de bază. Este interesant că Schmitt folosește referitor la „forțele Uscatului" numele de „Behemoth", iar referitor la „forțele Mării" - „Leviathan", ca o aducere aminte despre doi monștri biblici, dintre care unul întruchipează toate făpturile terestre, iar celălalt - ale apelor.

„Nomosul" Pământului există pe parcursul unei mari părți a istoriei umane, fără alternativă. Toate variantele acestui „nomos" se caracterizează prin prezența unei forme legislative (și etice) dure și stabile, în care se

40) Carl Smitt „Der Nomos der Erde", op. cit.

41) Carl Schmitt „Die planetarische Spannung zwischen Ost und West", 1959 in „Schmittiana - III" von prof. Piet Tommissen, Brussel, 1991, în limba rusă, vezi Carl Schmitt „Tensiunea planetară dintre Orient și Occident" în „Elementele", 1997, Nr. 8.

reflectă imobilitatea și fixitatea Uscatului, Pământului.

Această legătură cu Pământul, spațiul, căruia i se supune ușor structuralizarea (fixitatea frontierelor, durabilitatea căilor de comunicație, invariabilitatea particularităților geografice și de relief), dă naștere unui conservatorism de esență, în sferele socială, culturală și tehnică. Totalitatea versiunilor „nomosului" Pământului alcătuiește ceea ce se obișnuiește a numi istorie a „societății tradiționale".

În această situație, Marea, Apa sunt doar fenomene civilizatoare periferice, fără a se implica (sau implicându-se episodic) în sfera „eticului". Doar odată cu descoperirea Oceanului Mondial, la sfârșitul sec. XVI, situația se schimbă în mod radical. Omenirea (și în primul rând insula Anglia) începe să se obișnuiască cu „existența maritimă", începe să se perceapă pe sine însăși ca pe o Insulă între ape, ca pe o Corabie.

Spațiul acvatic se deosebește, însă, radical, de cel terestru. Este instabil, dușmănos, înstrăinat, supus în permanență schimbării. În acest spațiu drumurile nu sunt fixate, nu sunt evidente deosebirile orientărilor. „Nomosul" mării aduce cu sine o transformare globală a conștiinței. Normele sociale, juridice și etice devin „variabile". Se naște o nouă civilizație. Schmitt consideră că vremurile noi și saltul tehnic, care a deschis era industrializării, datorează existența lor fenomenului geopolitic - trecerea omenii la „nomosul" mării.

În felul acesta, opoziția geopolitică a lumii anglo-saxone, a „centurii externe", capătă la Schmitt o definiție social-politică. „Nomosul" mării este o realitate dușmănoasă societății tradiționale. Opoziția geopolitică a puterilor de uscat față de cele maritime capătă un sens istoric, ideologic și filosofic important.

I.8.4. Grossraum

Schmitt a mai elaborat încă o teorie geopolitică extrem de importantă - teoria „marelui spațiu" (Grossraum). Această concepție examinează procesul de dezvoltare a statelor ca o tendință de dobândire a celui mai mare volum teritorial. Principiul integrării teritoriale este expresia unei tendințe umane firești spre sinteză. Etapele extinderii teritoriale a statului corespund, în felul acesta, etapelor mișcării spiritului uman spre universalism.

Această lege geopolitică se extinde și în sferele tehnică și economică. Schmitt demonstrează că, începând cu un moment oarecare, dezvoltarea tehnică și economică a statului cere o creștere cantitativă și calitativă a teritoriilor sale. Totodată, nu este vorba obligatoriu despre colonizare, anexare, invazie militară. Devenirea Grossraum poate să aibă loc și după alte legi - pe baza adoptării de câteva state sau popoare a unei singure forme religioase sau culturale.

După Schmitt, dezvoltarea „nomosului" Pământului trebuie să ducă la apariția Statului - continent. Etapele mișcării spre Statul-continent trec de la statele-orașe prin statele-teritorii. Apariția Statului-continent de uscat, al grossraum-ului continental, este o necesitate istorică și geopolitică.

Într-un text din anul 1940 „Spațiul și Marele Spațiu în dreptul popoarelor"[42] Schmitt a determinat „Marele Spațiu" în felul următor: „Sfera planificării, organizării și activității umane care se bazează pe tendința actuală și spațială a unei dezvoltări viitoare"[43]. Precizând, întrucâtva, această formulare confuză, Schmitt arăta că transpunerea în practică a doctrinei Monroe este un exemplu volitiv de creare a „Marelui Spațiu".

Deși Grossraum poate fi identificat într-un oarecare sens cu Statul, iar mai exact cu Imperiul (das Reich), această concepție depășește limitele statului obișnuit. Este o nouă formă de uniune supranațională, bazată pe factorul strategic, geopolitic și ideologic.

Spre deosebire de modelul pangerman de unificare al lui Hitler, cât și de internaționalismul sovietic, Grossraum-ul lui Schmitt se fondează pe pluralismul cultural și etnic, pe o largă autonomie, limitată doar de centralismul strategic și loialitatea totală față de instanța superioară a puterii. Totodată, Schmitt menționa faptul potrivit căruia crearea unui nou „Mare Spațiu" nu depinde nici de valoarea științifică a doctrinei, nici de competența culturală, nici de dezvoltarea economică a părților componente sau chiar de centrul teritorial și etnic, care a dat impulsul integrării. Totul depinde doar de voința politică, acea voință care a stabilit necesitatea istorică a unei asemenea acțiuni geopolitice.

În această doctrină, Schmitt a anticipat liniile principale ale politicii actuale de integrare.

I.8.5. Războiul total și personalitatea „partizanului"

La Schmitt motivele geopolitice se deslușesc, practic, în toate temele pe care le analizează. El a studiat, în special, legătura dintre cele trei concepții - „dușmanul total, războiul total, statul total". Din punctul lui de vedere, „statul total" este forma cea mai desăvârșită a statului de tip tradițional, adică punctul maxim în dezvoltarea „nomosului" de uscat. În pofida evoluției istorice a unui asemenea stat până la dimensiunile Grossraum, în el se păstrează neschimbată calitatea lui esențială. „Statul total" exclude principiul „dușmanului total și al „războiului total", fiindcă imaginea despre adversar, despre „dușman" (iar Schmitt acorda o mare atenție formulării noțiunilor de „prieten"/ „dușman", amicus/hostis) el o construiește conform sie însuși, promovând, prin urmare, concepția „războiului formelor" în care acționează Jus bellum și participă doar contingente limitate de militari profesioniști. Populația pașnică și proprietatea privată se află, la rândul lor, sub protecția legii și sunt eliminate (cel puțin teoretic) din desfășurarea acțiunilor militare.

Doctrina liberală pe care Schmitt o leagă univoc de timpul modern și în mod corespunzător de „civilizație maritimă", de „nomos-ul mării", negând „statul total", deschide, în felul acesta, drumul spre „războiul total"

42) Carl Schmitt „Raum unde Grossraum im Volkerrecht", 1940, citat după Julien Freud „Les lignes de force de la pensee politique de Carl Schmitt" dans „Nouvelle Ecole", Nr. 44, Paris, 1987.
43) Ibidem.

și spre „dușmanul total". În 1941, în articolul „Suveranitatea statală și marea deschisă" el scrie:

„Războiul pe uscat a fost subordonat normelor juridice, deoarece a fost un război dintre state, adică dintre forțele înarmate ale statelor care se dușmănesc. Raționalizarea lui s-a relevat în îngrădirea lui și în străduința de a scoate dincolo de limitele lui populația pașnică și obiectivele proprietății private. Războiul pe mare, dimpotrivă, nu este un război între anumiți adversari care se subordonează normelor juridice, fiindcă se bazează pe concepția dușmanului total"[44].

Tabloul geopolitic general descris de Schmitt s-a redus la un dualism civilizator încordat, la opoziția dintre două Grossraum-uri – anglo-saxon (Anglia - America) și continentul-european, Eurasiatic. Aceste două „Mari spații" - talasocratic și telurocratic - duc între ele o luptă planetară pentru a face ultimul pas spre universalizare și a trece de la dominația continentală la cea mondială. Totodată, Schmitt avea o atitudine pesimistă când era vorba despre posibilitatea de a reduce acest conflict la o oarecare bază juridică severă, fiindcă macroconcepțiile civilizatoare ale ambelor „Spații Mari" se bazează pe „nomosuri" care se exclud reciproc - „nomosul Pământului" și „nomosul Mării". Ultimul element distructiv este introdus de dezvoltarea aeronauticii, fiindcă „spațiul aerian" se supune și mai puțin structuralizării etice și juridice decât cel maritim.

La sfârșitul vieții, Schmitt și-a concentrat atenția asupra figurii „partizanului". După Schmitt, acest personaj este ultimul reprezentant al „nomosului" Pământului, care, în ciuda „rarefierii civilizației" și dizolvării bazelor lui juridice și culturale, rămâne fidel vocației sale inițiale. „Partizanul" este legat de pământul natal prin niște raporturi neformale, iar caracterul istoric al acestei legături îi dictează bazele eticii războiului, care se deosebesc radical de normele mult mai generale și mai abstracte. Pe măsura universalizării „modelului maritim" și a „eticii comerciale", care cuprind, în mod firesc și sfera acțiunilor militare, personalitatea „partizanului" capătă, după Schmitt, o importanță civilizatoare tot mai mare, fiindcă „partizanul" rămâne ultimul personaj al istoriei care apără (prin toate mijloacele) „ordinea terestră" în fața invaziei totale a talasocrației. De aici rezultă funcția lui istorică aproape „soteriologică".

Capitol I.9. Piotr Nicolaevici Savițki - „Eurasia - Pământ Median"

I.9.1. Soarta eurasianistului

Piotr Nicolaevici Savițchi (1885 - 1968) este poate primul (și singurul) autor rus care poate fi numit geopolitician în sensul deplin al cuvântului. Savițchi a fost economist și discipolul lui V. Vernadschi și P. Struve. Înainte

44) Carl Schmitt „Staatlciche Souvergenitaet und freies Meer" in „Das Reich und Europa", Leipzig, 1941.

de război era apropiat de cadeți. După revoluție a emigrat în Bulgaria, apoi s-a stabilit în Cehoslovacia. În 1921, împreună cu contele N.S.Trubeţkoi, s-a aflat în fruntea mișcării eurasiatice în care factorii geopolitici au jucat rolul principal. Dintre eurasiatici, Savițchi a fost cel care s-a interesat cel mai mult de geopolitică.

Concepția despre lume a lui Savițchi, ca și a multor alți eurasiatici, s-a format sub influența lucrărilor slavofililor Danilevski și Leontiev, în special. Aceasta era o variantă a slavofilismului revoluționar, însoțită de ideea principală a specificului identității istorice a „velicorușilor", care nu se reduce nici la esența religioasă, nici la cea etnică slavă. Sub acest aspect ei erau mai apropiați de Constantin Leontiev, care a formulat teza extrem de importantă - „slavi există, slavism nu există", adică „apropierea etnică și lingvistică a popoarelor slave nu este o bază suficientă pentru a vorbi despre unitatea lor culturală și de caracter". După temele și concepțiile preferate, mișcarea eurasiatică a fost surprinzător de apropiată de revoluționarii conservatori germani. Asemenea revoluționarilor conservatori, eurasiaticii se străduiau să îmbine fidelitatea față de origini cu avântul creator în viitor, înrădăcinarea în tradiția națională rusă cu modernismul social, cu dezvoltarea tehnică și politica formelor netradiționale. Pe aceasta se bazează atitudinea pozitivă rezervată a eurasiaticilor față de Statul Sovietic și revoluția din Octombrie.

Simpatiile față de Soviete erau specifice nu numai pentru aripa vădit prosovietică a eurasiaticilor (cercul parizian care a editat ziarul „Eurasia"), cu care Savițchi a rupt oficial relațiile, dar și pentru elementele cele mai moderate și mai „conservatoare". După luarea, în 1945, de către armatele sovietice, a orașului Praga, Savițchi a fost arestat și condamnat la 10 ani de lagăr. În lagăr, Saviţki a făcut cunoștință cu Lev, fiul poetului Nicolai Gumiliov, care i-a devenit elev, acesta devenind, ulterior, unul dintre cei mai buni etnografi și istorici contemporani ai rușilor.

În anul 1956, Savițchi a fost reabilitat și s-a întors la Praga, unde a murit 12 ani mai târziu.

I.9.2. Rusia - Eurasia

Ideea fundamentală a lui Savițchi constă în faptul că Rusia reprezintă o formațiune civilizatoare aparte, determinată de calitatea „centrului". Unul dintre articolele lui - „Bazele geografice și geopolitice ale eurasiatismului" (1933) - începe cu următoarele cuvinte: „Rusia are un temei cu mult mai mare decât China să se numească „Stat Median"[45].

Dacă „poziția mediană" a Germaniei, Mittellage, se reduce la contextul european, iar Europa este doar „capul apusean" al Eurasiei, atunci Rusia ocupă poziția centrală în limitele întregului continent. Pentru Savițchi, „poziția mediană" a Rusiei este baza identității ei istorice - ea nu este o parte a Europei și nici continuarea Asiei. Ea este o lume independentă, o realitate geopolitică independentă și spiritual-istorică deosebită, pe care Savițchi o

45) Piotr Savițchi „Bazele geopolitice și geografice ale eurasiatismului" în „Elementî". Nr. 3, pag. 51 - 54.

numește „Eurasia".

Această noțiune nu denumește nici uscatul, nici continentul, ci ideea reflectată în spațiul rus și în cultura rusă, o paradigmă istorică, o civilizație aparte. Savițchi formulează de pe poziția polului rus o concepție strict identică cu imaginea geopolitică a lui Mackinder - doar „tâlharii abstracți ai uscatului" sau „impulsurile centripete care provin din axa geografică a istoriei" capătă la el conturul accentuat al culturii ruse, istoriei ruse, statalității ruse, teritoriului rus. Rusia-Eurasia apare la Savițchi în aceeași lumină ca și la Ratzel dar, mai exact, asemenea Grossraum-ul lui Schmitt.

Dacă Mackinder credea că imboldul mecanic, care sileşte zonele de țărm („centura internă") să creeze cultura și istoria, provine din pustiurile heartland-ului, atunci Savițchi susține că Rusia-Eurasia (=heartland-ul lui Mackinder), este sinteza culturii mondiale și a istoriei mondiale, desfășurată în spațiu și în timp. Totodată, natura Rusiei participă la cultura ei.

Savițchi înțelege Rusia, din punct de vedere geopolitic, nu ca pe un stat național, ci ca pe un tip aparte de civilizație, care s-a format pe baza câtorva componente - cultura ariano-slavă, nomadismul turanic, tradiția ortodoxă. Toate laolaltă creează o anumită formațiune „mediană" unicat, care reprezintă sinteza istoriei mondiale.

Savițchi consideră că velicoruşii nu sunt doar o ramificație a slavilor de răsărit, ci o formațiune etnică imperială deosebită, în care se îmbină substraturile slav și turanic. Acest moment îl ajută să ajungă la o temă foarte importantă - tema Turanului.

I.9.3. Turanul

Pentru mulți naționaliști ruși, apelarea la Turan ca orientare pozitivă a fost scandaloasă. Așadar, Savițchi justifică indirect jugul tătaro-mongol grație căruia „Rusia și-a căpătat independența sa geopolitică și și-a păstrat libertatea spirituală față de lumea agresivă romano-germană". Această atitudine față de lumea turanică a fost folosită în scopul de a separa considerabil Rusia-Eurasia de Europa și destinele ei, de a motiva unicitatea etnică a rușilor.

„Fără lumea tătară n-ar fi existat Rusia" - această teză din articolul lui Savițchi „Stepa și sedentarismul"[46] a fost formula cheie a eurasiatismului. De aici și trecerea nemijlocită la aserțiunea pur geopolitică:

„Să spunem direct: în spațiul istoriei mondiale, senzației vesteuropene a Mării i se opune, pe același plan, deși opusă, senzația unică mongolă a continentului; cu toate acestea, în „călătorii" ruși în amploarea cuceririlor și valorificărilor rusești se simte același spirit, aceeași senzație a continentului"[47].

Și în continuare:

„Rusia este succesoarea Marilor Hani, continuatoarea cauzei lui Ginghis și Timur, unificatoarea Asiei (…) în ea se îmbină concomitent

46) Piotr Savițchi, „Stepa și Sedentarismul" în „Căile de afirmare a eurasiaticilor", Berlin, 1922, pag. 341-356.
47) Ibidem.

stihia istorică „sedentară" și „de stepă"[48].

Dualitatea fundamentală a peisajului rus - divizarea ei în Pădure și Stepă – a fost remarcată și de slavofili. La Savițchi, sensul geopolitic al Rusiei - Eurasiei apare ca o sinteză a acestor două realități - Pădurea europeană și Stepa asiatică. Totodată, această sinteză nu este o simplă suprapunere a două sisteme geopolitice, ea este ceva integral, original, care posedă o măsură și o metodologie de apreciere proprii.

Rusia-Eurasia nu se reduce întrutotul la Turan. Ea este ceva mai mult. Referitor, însă, la Europa, care consideră o barbarie tot ce iese dincolo de limitele conștiinței sale „de țărm", autocalificarea rușilor ca „purtători ai spiritului mongol" este o provocare ce dezvăluie superioritatea istorică și spirituală a eurasiaticilor.

I.9.4. Locul dezvoltării

În teoria lui Savițchi, un rol extrem de important îl are concepția „locului dezvoltării". Acest termen este analogia exactă a noțiunii Raum, așa cum acesta este interpretat de „geografia politică" a lui Ratzel și geopolitica germană (- Kjellen) în totalitate. În această noțiune se reflectă „organicismul" eurasiaticilor, ce corespunde, întocmai, școlii „organiciste" germane și care contrastează acut cu pragmatismul geopoliticienilor anglo-saxoni.

Dacă Spykman ar fi cunoscut operele lui Savițchi, revolta lui cu privire la „nonsensul metafizic" ar fi fost și mai puternică decât în cazul lui Haushofer.

În lucrarea „Cercetarea geografică a Rusiei-Eurasiei" Savițchi scrie:

„Mediul social-politic și teritoriul său trebuie să se contopească, pentru noi, într-un tot întreg, într-un individ sau peisaj"[49].

Aceasta și este esența „locului dezvoltării", în care obiectivul și subiectivul se unesc într-o unitate indisolubilă, în ceva întreg. Aceasta este, de fapt, o sinteză conceptuală. Savițchi continuă în aceeași operă:

„Este necesară o sinteză. Este necesară priceperea de a vedea dintr-o dată mediul social-istoric și teritoriul ocupat de el"[50].

În acest sens Savițchi se apropie de Vidal de La Blache. Asemenea geopoliticianului francez, care a fundamentat indivizibilitatea Franței prin unitatea tipului cultural-independent de apartenența etnică a locuitorilor Alsaciei și Lorenei, Savițchi consideră că:

„Rusia-Eurasia este «locul dezvoltării», «un tot întreg», «individul geografic» și concomitent un peisaj geografic, etnic, economic, istoric etc."[51].

Rusia-Eurasia este un asemenea „loc de dezvoltare" ce reprezintă o formă integrală de existență a multor „locuri de dezvoltare" mai mici.

48) Ibidem.
49) Piotr Savițchi „Analiza geografică a Rusiei - Eurasiei" în culegerea „Lumea rusă - Eurasia", 1926, pag. 219 - 232
50) Ibidem.
51) Ibidem.

Acesta este Grossraum-ul lui Schmitt, format dintr-o întreagă ierarhie de Raum-uri mai mici.

Prin introducerea noțiunii de „locul dezvoltării", eurasiaticii se îndepărtau de necesitatea pozitivistă de a disocia analitic fenomenele istorice, împărțindu-le în sisteme mecanice aplicabile nu numai fenomenelor naturale, ci și celor culturale. Faptul că au apelat la „locul dezvoltării", la „individul geografic", a permis eurasiaticilor să evite rețetele prea concrete cu referire la problemele naționale, rasiale, religioase, culturale, lingvistice, ideologice. Unitatea geopolitică, percepută intuitiv de toți locuitorii „axei geografice a istoriei", a obținut în felul acesta o nouă limbă, „sintetică", care nu se reduce la concepțiile neadecvate, fragmentare, analitice ale raționalismului occidental.

În aceasta s-a relevat la Savițchi continuitatea tradiției intelectuale rusești, care întotdeauna gravitează spre justa înțelegere a „integrității", „unității", „sobornicității".

I.9.5. Ideocrația

Un aspect foarte important al teoriei lui Savițchi este principiul „ideocrației". Savițchi presupunea că statul eurasiatic trebuie să se edifice pornind de la impulsul spiritual inițial, de sus în jos. Prin urmare, întreaga lui structură trebuie să se întemeieze în concordanță cu ideea apriorică, iar în fruntea acestei structuri trebuie să se afle o clasă deosebită de „conducători spirituali". Această poziție este foarte apropiată de teoriile lui Schmitt despre impulsul „volitiv", „spiritual", care se află la izvoarele apariției Grossaum-ului.

Ideocrația presupunea primatul de abordare nepragmatică, nematerială și necomercială a orânduirii de stat. După Savițchi, demnitatea „personalității geografice" constă în putința de a fi mai presus de necesitatea materială, incluzând, în mod organic, lumea fizică într-un impuls spiritual creator al constituirii istorice globale.

Ideocrația este un termen care unește toate formele de conducere nedemocrată, neliberală, bazată pe motivațiile nematerialiste și neutraliste. Totodată, Savițchi evită conștient să precizeze această noțiune ce poate să se concretizeze în sobornicitatea teocratică, în monarhia poporală, în dictatura națională și în statul partinic de tip sovietic. Această anvergură a termenului corespunde orizonturilor pur geopolitice ale eurasiatismului, care cuprind niște dimensiuni istorice și geografice uriașe. Aceasta este o încercare de a exprima, la modul cel mai exact, voința intuitivă a continentului.

Evident că ideocrația este diametral opusă abordării pragmatico-comerciale ce domină doctrinele lui Mackinder, Mahan și Spykman. În felul acesta, eurasiaticii ruși au clarificat definitiv termenii ideologici în care s-a reflectat opoziția istorică a Mării și Uscatului. Marea înseamnă democrație liberală, „structură comercială", pragmatism. Uscatul - ideocrație (de toate speciile), „conducerea ierarhică", dominația idealului religios.

Părerile lui Savițchi despre ideocrație rezonează cu ideile sociologului

și economistului german Werner Sombart, care împarte toate modelele și tipurile sociale în două clase generale - „eroii" și „negustorii". La nivel geopolitic, termenul „erou", „eroism" își pierde sensul metafizic, patetic și devine un termen tehnic pentru desemnarea specificului juridic și etic al conducerii ideocratice.

I.9.6. URSS și eurasiatismul

Rolul lui Piotr Savițchi, iar în sens mai larg al eurasiatismului rus, în dezvoltarea geopoliticii ca știință este enorm. Este straniu că în manualele occidentale se acordă o atenție atât de mică acestei direcții. Savițchi este un geopolitician conștiincios, responsabil și competent, care exprimă pe deplin și fundamentat poziția heartland-ului, pornind, totodată, de la cele mai îndepărtate regiuni rusești ale acestuia. Doctrina geopolitică a lui Savițchi este antiteza directă a concepțiilor lui Mahan, Mackinder, Spykman, Vidal de La Blache și ale altor „talasocrați". Dar numai în acest caz este vorba despre o expunere închegată și cuprinzătoare a doctrinei alternative, care examinează detaliat factorii ideologici, economici, culturali și etnici. Dacă folosim terminologia lui Carl Schmitt, atunci Savițchi și eurasiaticii sunt exponenții „nomosului Pământului" în starea lui actuală, ideologii consecvenți ai Grossraum-ului anglo-saxon.

Compararea ideilor eurasiaticilor ruși cu teoriile geopoliticienilor continentaliști germani (Haushofer, Schmitt etc.), care au încercat de asemenea să-și construiască o teorie a lor, proprie, ca o antiteză a strategiei „Forței Maritime", demonstrează că nemții au parcurs în această direcție doar o jumătate de drum, iar în cazul rușilor (în primul rând Savițchi) avem de-a face cu imagine a lumii, deplină și necontradictorie. În acest sens se poate deduce o anumită lege: „Cu cât sunt mai apropiate părerile continentaliștilor germani de eurasiatismul rus, cu cât mai mult acceptă ei Ostorientierung-ul, cu atât mai consecvente și mai logice sunt doctrinele lor, cu atât mai eficiente sunt proiectele lor politice, create pe o bază geopolitică."

În acest sens, cel mai mult s-au apropiat de Savițchi național-bolșevicii germani - în special Ernst Niekisch - care au înțeles perfect dualitatea poziției geopolitice a Germaniei, a cărei „așezare mediană" este relativă și secundară comparativ cu „poziția mediană" culturală și continentală absolută a rușilor. De aici și concluziile că Germania nu poate să aibă pretenții în ceea ce privește sinteza geopolitică, ea trebuind să aleagă între o Germanie (împreună cu Austria burgheză) de sud-vest slavofobă, catolică și în unele aspecte, „talasocrată" și o Prusie de nord-est germano-slavă, socialistă, rusofilă, protestantă și spartană. Lui Niekisch îi aparține renumita teză geopolitică - „Europa de la Vladivostok la Flessing" și doar un asemenea mod de abordare din partea nemților se poate înscrie armonios în eurasiatismul continental consecvent. Firește că linia catolicului, anticomunistului și slavofobului austriac Hitler - oricât s-au străduit s-o corecteze unii revoluționari conservatori, mult mai responsabili din punct

de vedere istoric, cât și unii geopoliticieni - n-a putut să nu contribuie ca Germania să-și piardă, pentru mult timp, existența sa istorică în urma înfrângerii dezastruoase, provocată tocmai de acele forțe a căror „alianță veșnică" ar fi încercat să le asigure nemților participarea la dominația mondială a telurocrației.

Realitatea sovietică, în sens geopolitic, coincidea în multe privințe cu concepțiile lui Savițchi și ale altor eurasiatici, deși nu existau date sigure despre influența lor directă asupra conducerii sovietice. Amintim aici despre „Smenovehovțî"[52], un curent social-politic al intelectualității burgheze ruse din anii '20 ai secolului XX. Acest curent promova renunțarea de către o anumită parte a intelectualității la lupta cu puterea sovietică și recunoașterea ei de facto (n.Trad.), delimitându-se, totuși, de național-bolșevici, mult mai apropiați de eurasiatici - în special Nicolai Ustrealov - care aveau o influență vădită asupra bolșevicilor și îndeosebi asupra lui Stalin, deși n-au ocupat niciodată posturi înalte și deseori, își sfârșeau zilele prin lagăre. O parte dintre eurasiatici - Efron, Karsavin etc. - colaborau deschis cu URSS și totuși, nici lor nu li s-au adus mulțumiri. O analiză a politicii sovietice externe - până la începutul „perestroikăi" - ne conduce la concluzia că aceasta a urmat, în permanență, tocmai cursul eurasiatic, dar niciodată n-a făcut, în mod deschis, vreo declarație în acest sens.

Și aici se pot face doar niște presupuneri: fie că a existat o organizație necunoscută în interiorul regimului sovietic, care se conducea după ideile lui Savițchi, adaptându-le la realitățile politice actuale și exprimându-le prin lexicul „marxist" oficial, fie că poziția obiectivă a heartland-ului a silit URSS să conștientizeze, din punct de vedere geopolitic, statul continental - Eurasia.

Capitol I.10. Geopolitica - instrument al politicii naționale

I.10.1. Dualismul planetar - legea fundamentală a geopoliticii

Făcând bilanțul expunerii sumare a ideilor fondatorilor științei geopolitice, se pot trage câteva concluzii.

În pofida diversității punctelor de vedere, noi avem de-a face cu o singură imagine a lumii, care poate fi numită geopolitică. Această imagine a lumii încearcă să introducă, laolaltă, în analiza proceselor istorice, a relațiilor internaționale și interstatale, câteva moduri de abordare disciplinară - geografic, politic, ideologic, etnografic, economic etc. În aceasta constă caracteristica de bază a tuturor doctrinelor geopolitice - tendința spre o

52) Smenovehovțî - intelectualii ruși emigranți, membrii ai curentului social-politic apărut în perioada N.E.P.-ului (Noua Politică Economică) din anii '20, care militau pentru cooperarea specialiștilor „burghezi" cu puterea sovietică, în speranța reorientării statului spre capitalism. Denumirea vine de la publicația „Smenaveh" (Schimbarea jaloanelor), apărută în anul 1921 la Praga. (N.T.)

sinteză interdisciplinară.

Formula metodologică cea mai generală și împărtășită de toți geopoliticienii este confirmarea dualismului istoric fundamental dintre Uscat, telurocrație, „nomosul" Pământului, Eurasia, heartland „pământul median", civilizația ideocratică, „axa geografică a istoriei" pe de o parte și Marea, „talasocrația", Sea Power, „nomosul" Mării, Atlantic, lumea anglo-saxonă, civilizația comercială, „centura internă sau insulară", pe de altă parte. Faptul acesta poate fi examinat ca lege principală a geopoliticii. În afara postulării acestui dualism, toate celelalte concluzii își pierd sensul. Cu toate divergențele ce există în unele aspecte particulare, nici unul dintre fondatorii științei geopolitice n-a pus la îndoială realitatea acestei opoziții.

I.10.2. Geopoliticianul nu poate fi neangajat

O altă particularitate a concepțiilor fondatorilor geopoliticii este angajarea lor politică constantă. Nu există, practic, vreun geopolitician care ar fi fost îndepărtat din viața politică a statului său. De aici rezultă atitudinea părtinitoare a tuturor, fără excepție. Începând cercetările științifice, geopoliticianul trebuie să-și precizeze, în mod obligatoriu, locul său pe harta polilor geopolitici; de aceasta va depinde punctul său de vedere în analiza tuturor proceselor mondiale. În întreaga istorie a geopoliticii nu întâlnim nici un autor care să fi fost indiferent de soarta statului său și a poporului său, care să nu fi împărtășit orientarea etică și istorică fundamentală. Acest fapt este deosebit de evident la extremități - autorii anglo-saxoni urmează ireproșabil și univoc logica și sistemul de valori Sea Power, ale talasocrației, formulându-și teoriile de pe poziția adepților indiscutabili ai atlantismului; eurasiaticii ruși sunt la fel de consecvenți în devotamentul lor față de idealurile heartland-ului - ei nu pun la îndoială nici chiar superioritatea etică și istorică absolută a ideocrației și a Rusiei-Eurasiei.

Mai complicat stau lucrurile cu francezii, care dispun de alegerea teoretică a autoidentificării - fie talasocrația, fie telurocrația. În primul caz urmează solidaritatea cu lumea anglo-saxonă, cu Sea Power, în cel de-al doilea - germanofilismul. Amândouă variantele presupun simpatii naționale indiscutabile. Ambele tendințe există, din punct de vedere teoretic, printre geopoliticienii francezi, însă grupul „atlantiștilor", discipolii lui Vidal de La Blache, care rămâne figura centrală în acest domeniu, au elaborat o concepție geopolitică aproape perfectă. Din punct de vedere teoretic, antipozii geopolitici Laval și De Gaulle rămân cu mult în urma lui Vidal de La Blache.

Germania se află și ea într-o situație ambiguă. Dacă gândirea ei geopolitică este în întregime de orientare preponderent continentală și „eurasiatică", această orientare se limitează la o relație complicată cu lumea slavă, cu Asia și în special cu Rusia. Această limitare este atât de definitorie, iar încercările Germaniei de a echivala în mod voluntar poziția sa mediană europeană cu cea mediană eurasiatică, ignorând în felul acesta importanța istorică a Rusiei-Eurasiei, sunt atât de consecvente, încât în

amândouă războaiele Germania a fost nevoită să lupte nu numai împotriva puterilor talasocrate, dar și împotriva aliatului său eurasiatic logic - Rusia (URSS). Se poate spune că, pentru geopolitica germană, este caracteristic un continentalism „neeurasiatic". O asemenea orientare rezumă, într-o formulă geopolitică, întreaga istorie germană și determină însăși structura conștiinței naționale germane.

Pentru un geopolitician, necesitatea de a-și determina inițial poziția personală pe harta geopolitică a lumii și în zonele ei (schema lui Mackinder este în acest sens o ilustrare destul de clară) a influențat asupra faptului că această știință a fost dezvoltată, aproape în exclusivitate, de reprezentanții marilor puteri care au ambiția să devină o „putere mondială" (Weltmacht), „superputere", să atingă dominația planetară.

Americanii Mahan și Spykman, precum și englezul Mackinder reprezintă „semiluna insulară". Ei sunt „speakerii" atlantismului, ai talasocrației.

Vidal de La Blache (și școala sa) reprezintă Franța atlantică. Laval și De Gaulle înclină spre continentalism, „europeism", antiatlantism. De aici și germanofilismul lor reciproc, care îi apropie din punct de vedere geopolitic, cu toate că aparțin unor grupări care se dușmănesc. Laval a fost șeful guvernului colaboraționist de la Vichy, iar De Gaulle – conducătorul armatei franceze antifasciste.

Nemții Ratzel, Hauschofer, Schmitt identifică Germania cu axa Uscatului, telurocrației și se străduiesc să facă din Germania un „Mare Spațiu" ce trebuie să se opună talasocrației anglo-saxone. Lor li se alătură suedezul Rudolf Kjellen, care gândește mai curând ca un reprezentant al Europei Centrale, al spațiului german european și nu ca un „naționalist-limitat" suedez. Continentaliștii cei mai radicali – Ernst Niekisch, Friedrich Junger, Arthur Moeller van den Bruck etc. ajung și mai departe, ei cred că viitorul Germaniei constă doar într-o integrare strategică cu Rusia eurasiatică.

În sfârșit, eurasiaticii ruși (Savițchi, Trubețkoi etc.) exprimă versiunea cea mai închegată a continentalismului, exprimând cea mai radicală poziție a „nomosului" Uscatului, a telurocrației.

Lipsa unor nume cât de cât remarcabile printre geopoliticienii altor țări (deși geopoliticieni au existat și în Italia, Spania, Belgia, România, Olanda etc.) se explică prin faptul că dualismul geopolitic fundamental se referă doar indirect la țările de importanță secundară ca dimensiune, influența lor asupra contradicției globale fiind neînsemnată, prin urmare însăși esența geopoliticii, spiritul ei, actualitatea ei, dimensiunea „purtătoare de destin" nu sunt deloc actuale pentru ei.

I.10.3. Soarta savanților - soarta statelor

Cetățenia savanților-geopoliticieni se reflectă la modul cel mai direct asupra concepțiilor lor. Geopoliticienii sunt în esență acei oameni capabili să constate, cu cea mai mare perspicacitate și seriozitate, tendințele

istorice de dezvoltare globală în sfera spațială, să înțeleagă locul statului lor și al poporului lor în acest context și să formuleze un proiect fundamentat și mult mai eficient al viitorului. De aceea ei influențează atât de des, direct sau indirect, istoria mondială pe care o înfăptuiesc, la modul concret, alte forțe, grupe, partide, lideri, acționând cu totul sub alte lozinci, actuale pentru un anumit moment.

Este interesantă încă o legitate. Gradul de influență directă a geopoliticienilor asupra puterii, legătura inversă dintre cercetările științifice și orientarea politică în relațiile internaționale ale țărilor corespunzătoare, diferă considerabil.

Mahan, Spykman și Mackinder au ocupat posturi înalte în statele lor, activitatea lor politică a avut cele mai directe rezultate, influența lor nemijlocită asupra politicii anglo-saxone este evidentă și considerabilă. În pofida unor neînțelegeri cu lumea științifică din țările lor și a unei anumite mușamalizări (tactice) a importanței ideilor lor pentru întreaga „civilizație maritimă", ei s-au bucurat de respect în timpul vieții, au fost susținuți prin toate mijloacele, soarta și cariera lor au fost fericite.

Altfel stau lucrurile cu geopoliticienii continentali. Vidal de La Blache era considerat doar un geograf care se străduia să extindă sfera cercetărilor sale la dimensiuni politice. Atitudinea guvernului față de el este respectuoasă, dar indiferentă, deși multe dintre principiile sale practice (în special cele expuse în „Franța de Est") au fost luate în seamă. El nu se bucură de un astfel de prestigiu precum anglo-americanii, însă moștenirea lui teoretică este luată în considerare.

La nemți – în special la Haushofer și Schmitt – situația este cu mult mai serioasă. Și în republica de la Weimar și în timpul lui Hitler, atitudinea față de ei se schimbă alternativ, trecând de la o anumită atenție a puterii la represiuni nemijlocite. Comparativ cu geopoliticienii „talasocrați", soarta lor este tragică, carierele lor sunt în zig-zag, în anumite momente ei devin chiar jertfele acelor regimuri ale căror scopuri naționale coincid, în linii generale, cu scopurile lor personale. Aici nu mai poate fi vorba de onoruri și respect, ci de o atenție isterică succedată de persecuții.

La eurasiatici, imaginea este mult mai tragică. Aici nu există nici o preocupare nemijlocită, nici o specificare în izvoarele oficiale, aici există doar lagăre, exiluri, arestări, persecuții și o ignorare totală. Cu toate că până la un anumit moment al istoriei se crează impresia că hotărârile principale la nivel internațional sunt luate de discipolii lui Piotr Savițchi, care își compară fiecare pas cu ideile din publicațiile eurasiaticilor, vine momentul de răscruce – anul 1989 – când devine clar că nimeni din conducerea sovietică nu este capabil să explice coerent logica politicii externe tradiționale și în consecință, se produce o disoluție fulgerătoare a giganticului organism eurasiatic, creat cu atâtea eforturi de trei generații care au suportat războaie, privațiuni, suferințe, greutăți supraumane.

Rolul personalității geopoliticienilor, în sensul influenței lor asupra puterii, se reduce considerabil pe axa Occident-Orient. Amenințările

permanente la adresa lui Schmitt din partea SS-iștilor și persecutarea lui Haushofer (fiul acestuia a fost împușcat), dar într-o măsură și mai mare lagărele lui Savițchi și Karsavin, contrastează cu stima față de Mahan și Spykman. Uimește faptul că, în ultimă instanță, tocmai acele țări care, înainte de toate, au ascultat de geopoliticienii lor și i-au prețuit, au obținut rezultate uimitoare și au început să examineze chestiunea obținerii definitive a dominației mondiale individuale. Germania a plătit pentru neatenția față de tezele lui Haushofer despre „blocul continental" cu o jumătate de secol de absență din istorie, a suferit o înfrângere îngrozitoare și a căzut într-o inexistență politică. URSS, neacordând atenție operelor celor mai responsabili, mai profunzi și mai clarvăzători patrioți, a ajuns, fără lupte și fără să opună rezistență, aproape în aceeași situație cu Germania postbelică - influența mondială a ajuns la zero, spațiile s-au redus considerabil, economia și sfera socială s-au transformat în ruine.

PARTEA II: TEORIILE ȘI ȘCOLILE GEOPOLITICE CONTEMPORANE (a doua jumătate a sec. XX)

Capitol II.1. Privire generală

Dezvoltarea gândirii geopolitice în a doua jumătate a sec. XX a urmat, în ansamblu, căile trasate de fondatorii acestei științe. Cazul lui Haushofer și școala lui, asupra cărora plana umbra prevestitoare de rău a colaborării intelectuale cu cel de-al Treilea Reich, i-a silit pe autorii preocupați de această disciplină să caute subterfugii, pentru a nu fi învinuiți de „fascism". Americanul Colin S. Gray a propus utilizarea a două cuvinte pentru desemnarea geopoliticii: englezescul „geopolitics" și germanul „Geopolitik". Primul trebuie să desemneze versiunea anglo-saxonă și pragmatică a acestui fenomen, adică lucrările acelor autori care continuă modul de abordare al lui Mahan, Mackinder și Spykman, cel de-al doilea - „varianta continentală", moștenirea școlii lui Haushofer, care ia în considerare unii factori „spirituali" sau „metafizici". Firește, această împărțire este destul de convențională și servește doar ca o manevră demagogică, dictată de considerentele „corectitudinii politice".

În geopolitică, linia americană și în sens mai larg, atlantică (talasocrată), s-a dezvoltat practic, fără a rupe legătura cu tradiția. Pe măsura realizării proiectelor americanilor în vederea statornicirii „puterii mondiale", geopoliticienii-atlantiști postbelici precizau, până detaliau, doar aspectele particulare ale teoriei, dezvoltând sferele aplicate. Modelul fundamental al „forței maritime" și al perspectivelor ei geopolitice s-a transformat, din cercetări științifice ale unor școli geografice militare separate, în politica internațională oficială a SUA.

Totodată, devenirea SUA ca superputere și ajungerea ei la ultima etapă premergătoare hegemoniei planetare definitive a talasocrației, i-a silit pe geopoliticienii americani să studieze un model geopolitic absolut nou la care au participat nu două forțe principale, ci doar una. În principiu, au existat două variante de dezvoltare a evenimentelor - fie câștigul definitiv al Occidentului în duelul geopolitic cu Orientul, fie convergența a două lagăre ideologice în ceva unitar și instaurarea Guvernului Mondial (acest proiect a fost numit „mondialism" - de la cuvântul francez „monde", „lume"). În ambele cazuri se cerea o nouă interpretare geopolitică a acestui deznodământ posibil al istoriei civilizațiilor. Această situație a trezit la viață o orientare specială în geopolitică - „geopolitica mondialismului", cunoscută ca doctrină a „noii ordini mondiale", fiind elaborată de geopoliticienii

americani începând cu anii ’70 și care a fost anunțată public de către președintele SUA, G. Bush, în 1991, în timpul războiului din Golful Persic.

La sfârșitul celui de-al doilea război mondial, geopolitica europeană aproape că nu exista independent. Doar pe parcursul unei perioade destul de scurte, dintre anii 1959-1968, când președinte al Franței era Charles De Gaulle, situația s-a schimbat întrucâtva. Începând cu anul 1963, De Gaulle a întreprins unele măsuri antiatlantice clare, în urma cărora Franța a ieșit din alianța Nord-Atlantică și a încercat să elaboreze o strategie geopolitică proprie. Dar întrucât acest stat n-a putut să se opună de unul singur lumii talasocrate, pe ordinea de zi a fost pusă problema colaborării franco-germane în interiorul Europei și întărirea legăturilor cu URSS. Astfel, a luat naștere vestita teză a lui De Gaulle - „Europa de la Atlantic până la Urali”. Această Europă era concepută ca o formațiune suverană și continentală din punct de vedere strategic - în spiritul unui „continentalism european” moderat.

Totodată, la începutul anilor ’70, când cercetările geopolitice din SUA devin foarte populare, savanții europeni încep și ei să se includă în acest proces și deoarece, în majoritatea cazurilor legătura lor cu școala antebelică era întreruptă, ei au fost nevoiți să se alinieze normelor de abordare anglo-saxonă. Astfel, savanții europeni se erijează în niște experți tehnici ai organizațiilor internaționale NATO, ONU etc., ocupându-se de cercetările geopolitice aplicate, fără a depăși însă limitele unor probleme concrete. Treptat, aceste cercetări s-au transformat într-o „geopolitică regională” independentă, destul de dezvoltată în Franța („școala lui Yves Lacoste”, editorul revistei „Herodot”). Această „geopolitică regională” face abstracție de schemele globale ale lui Mackinder, Mahan sau Haushofer, acordă puțină atenție dualismului fundamental și aplică doar metodele geopolitice pentru descrierea conflictelor interetnice și interstatale, a proceselor demografice și chiar a „geopoliticii alegerilor politice”.

Singura tradiție geopolitică continuă, care s-a păstrat în Europa postbelică, a aparținut unor grupări marginale legate într-o măsură sau alta cu partidele și mișcările naționaliste de după război. În aceste cercuri restrânse și periferice din punct de vedere politic s-au dezvoltat ideile geopolitice care își au originea în „continentalism”, în școala lui Haushofer etc. Această mișcare a primit în unanimitate denumirea de „noua dreaptă” europeană. Până la un moment dat, opinia publică i-a ignorat, pur și simplu, pe promotorii acestui curent, considerându-i „reminiscențe ale fascismului”. Abia în ultimele decenii, grație activității culturale și ziaristice a filosofului francez Alain de Benoit, această orientare a început să fie luată în seamă în cercurile științifice mai importante. În pofida distanței semnificative care separă cercurile „noii drepte” europene de instanțele puterii, în pofida disidenței lor, lucrările lor prezintă o contribuție uriașă, din punct de vedere teoretic, la dezvoltarea geopoliticii. Fiind independente de limitele conformismului politic, gândirea lor s-a dezvoltat relativ liber și imparțial. Totodată, la începutul anilor ’90 s-a creat o asemenea situație,

încât geopoliticienii europeni oficiali (de cele mai multe ori de proveniență din partidele de stânga și extrema stângă) au fost nevoiți să apeleze la cei din „noua dreaptă", la operele lor, la traducerile și cercetările acestora, pentru restabilirea unei imagini geopolitice depline.

În fine, despre geopolitica rusă. Recunoscută oficial ca o „pseudoștiință burgheză" și „fascistă", geopolitica n-a existat ca atare în URSS. Funcțiile ei erau executate de câteva discipline - strategia, geografia militară, teoria dreptului internațional și a relațiilor internaționale, geografia, etnografia etc. Cu toate acestea, conduita geopolitică generală a URSS pe arena planetară divulgă prezența unui model de conduită destul de rațional din punct de vedere geopolitic, care a constat în tendința URSS de a-și întări pozițiile în sudul Eurasiei, în „zona de țărm", pătrunderea în Africa, acțiunile destabilizatoare în America de Sud (menite să dezbine spațiul controlat de SUA conform doctrinei Monroe) și chiar invazia trupelor sovietice în Afganistan (pentru a tăia „anaconda" americană, care se străduia să apropie frontierele strategice ale „talasocrației" de frontierele de sud ale „axei geografice a istoriei") etc. O astfel de politică, consecventă și fundamentată din punct de vedere geopolitic, atrage atenția asupra existenței unui anumit „centru decizional", unde ar fi fost posibil să se adune rezultatele multor științe tradiționale și pe baza acestor „cunoștințe", a acestei „sinteze", să se întreprindă cele mai importante acțiuni strategice. Totuși, localizarea socială a acestui centru „cripto-geopolitic" pare a fi problematică. Există o versiune potrivit căreia ar fi fost vorba despre un departament secret al GRU[53].

De fapt, geopolitica s-a dezvoltat doar în cercuri „disidente" marginale. Reprezentantul cel mai expresiv al acestei orientări a fost istoricul Lev Gumiliov, deși acesta n-a folosit niciodată în lucrările sale nici termenul de „geopolitică", nici termenul de „eurasiatism" și mai mult decât atât, s-a străduit să evite prin toate mijloacele să recurgă la realitățile social-politice. Grație unei asemenea abordări prudente, el a reușit să publice, chiar în timpul regimului sovietic, câteva cărți dedicate istoriei etnografice.

După dispariția tratatului de la Varșovia și dezmembrarea URSS, geopolitica s-a reactualizat în societatea rusă. Anularea cenzurii ideologice a făcut posibil de a spune, în sfârșit, lucrurilor pe nume. Nu este de mirare faptul că primele, care au participat la renașterea geopoliticii, au fost cercurile național-patriotice (ziarul „Ziua", revista „Elementele"). Metodologia s-a dovedit a fi atât de impresionantă încât inițiativa a fost preluată și de unele mișcări „democratice". Într-un timp foarte scurt, după perestroikă, geopolitica a devenit una dintre temele cele mai populare în întreaga societate rusă.

Aceasta se explică prin creșterea interesului față de eurasiatici și moștenirea lor în Rusia contemporană.

53) GRU (Glavnoe Razvedîvatelnoe Upravlenie) - Direcția Principală de Informații a Statului Major al Armatei Ruse (N.T.)

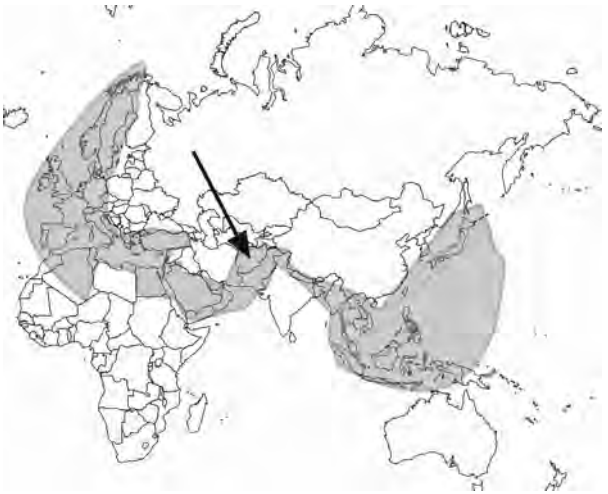

Ocuparea Afghanistanului a fost dictată de dorința firească a Moscovei de a sparge „inelul Anaconda" și de a ajunge mările calde.

Capitol II.2. Atlantismul contemporan

II.2.1. *Discipolii lui Spykman - D. W. Meinig, W. Kirk, S.B. Cohen, Colin S. Gray, H. Kissinger*

Dezvoltarea în geopolitica de după 1945 a liniei americane pur atlantice a reprezentat, în fond, dezvoltarea tezelor lui Spykman. Așa cum Spykman a început să-și elaboreze teoriile sale cu o serie de corecții aplicate tezelor lui Mackinder, la fel și discipolii săi i-au corectat, în fond, concepțiile.

În anul 1956, elevul lui Spykman, D.Meinig, a publicat lucrarea „Heartland și Rimland în istoria eurasiatică". Meinig sublinia în mod special că „criteriul geopolitic trebuie să țină cont, în mod desebit, de orietarea funcțională a populației și a statului și nu doar de atitudinea pur geografică a teritoriului față de Uscat și Mare"[54]. Aici este vădită influența lui Vidal de La Blache.

Meinig afirmă că întregul spațiu al rimland-ului eurasiatic se împarte, conform predispoziției sale funcțional-culturale, în trei tipuri:

„China, Mongolia, Vietnamul de Nord, Bangladeshul, Afganistanul, Europa de Est (inclusiv Prusia), Baltica și Carelia sunt spații care înclină organic spre heartland. Coreea de Sud, Birmania, India, Irak, Siria, Iugoslavia sunt neutre din punct de vedere geopolitic.

Europa de Nord, Grecia, Turcia, Iranul, Pakistanul, Thailanda

54) D. W. Meinig „Heartland and Rimland in Eurasian History" in „West Politics Quarterly", IX, 1956 pag. 553 - 569

înclină spre blocul talasocratic"[55].

În anul 1965, un alt discipol al lui Spykman, W. Kirk, a editat o carte[56] ce reproduce titlul unui cunoscut articol al lui Mackinder „Axa geografică a istoriei." Kirk a dezvoltat teza lui Spykman cu privire la importanța rimland-ului pentru echilibrul geopolitic al forțelor. Bazându-se pe analiza cultural-funcțională a lui Meinig și diferențierea „zonelor de țărm" referitor la predispoziția „telurocrată" sau „talasocrată", Kirk a construit un model istoric în care rolul principal îl joacă civilizațiile de țărm, ale căror impulsuri culturale ajung, cu o intensitate mai mare sau mai mică, în interiorul continentului. Totodată, formele culturale „superioare" și inițiativa istorică țin de acele sectoare ale „centurii interne" pe care Meinig le-a determinat ca fiind „orientate talasocratic".

În cartea sa „Geografia și Politica în lumea divizată"[57], americanul Saul Cohen a propus introducerea în metoda geopolitică a unei clasificări suplimentare, bazată pe împărțirea realităților geopolitice fundamentale în două „nuclee" (nucleus) și „zone discontinui". Din punctul lui de vedere, fiecare regiune concretă a planetei poate fi disjunsă în 4 componente geopolitice:

1. mediul maritim exterior (naval) care depinde de flota comercială și de porturi;
2. nucleul (nucleus) continental, identic cu „hinterland" (cu termenul geopolitic care semnifică „regiunile interne îndepărtate de litoral");
3. zona discontinuă (sectoarele de țărm orientate fie spre interiorul continentului, fie dinspre el);
4. regiunile independente din punct de vedere geopolitic de acest ansamblu"[58].

Concepția „zonelor discontinui" a fost dezvoltată, de asemenea, de strategi americani ca Henry Kissinger, care considera că strategia politică a SUA cu privire la zonele de țărm „discontinui" constă în a uni fragmentele într-un tot întreg și a asigura, prin aceasta, atlantismului, controlul total asupra Eurasiei Sovietice. Această doctrină a fost numită „Linkage", de la cuvântul englez „link", „legătură", „verigă". Pentru ca strategia „anacondei" să reușească până la capăt, este necesar să se acorde o atenție deosebită acelor „sectoare de țărm" care fie ar păstra neutralitatea, fie ar gravita spre spațiile interne ale continentului. Concret, această politică s-a realizat prin intermediul războiului din Vietnam, activarea relațiilor americano-chineze, susținerea de către SUA a regimului proamerican din Iran, susținerea naționaliștilor-disidenți din Ucraina și țările baltice etc.

La fel ca în epocile anterioare, școala geopolitică atlantică postbelică americană a susținut în permanență legătura inversă cu puterea.

55) Ibidem
56) W. Kirk „Geographical Pivot of History", Leicester Universal Press 1965.
57) S.B. Cohen „Geography and Politics in a divided world", New York, 1963.
58) Ibidem.

Dezvoltarea concepţiilor geopolitice cu privire la „epoca nucleară" este întâlnită la un alt reprezentant al aceleiaşi şcoli americane, Colin Gray. În cartea sa „Geopolitica erei nucleare"[59] el oferă un studiu al strategiei militare al SUA şi NATO, în care pune locul amplasării planetare a obiectivelor nucleare în dependenţă de particularităţile geografice şi geopolitice ale regiunilor.

II.2.2. Atlantiştii au câştigat războiul rece

La începutul anilor '90, dezvoltarea geopolitică a atlantismului atinge punctul său culminant. Strategia „anacondei" demonstrează o eficacitate absolută. În această perioadă poate fi observată justeţea aproape „profetică" a primilor geopoliticieni anglo-saxoni - Mackinder şi Mahan, corectaţi de Spykman.

Dezintegrarea tratatului de la Varşovia şi a URSS marchează victoria orientării strategiei atlantice, care a fost înfăptuită pe parcursul sec. XX. Occidentul învinge în războiul rece cu Orientul. Forţa maritimă (Sea Power) îşi sărbătoreşte victoria asupra heartland-ului.

Ţările membre ale Pactului de la Varşovia

Din punct de vedere geopolitic, acest eveniment se explică în felul următor:

Confruntarea dintre blocul sovietic şi NATO a fost prima formă de opoziţie, fără amestec, dintre Uscat şi Mare, dintre Behemoth şi Leviathan. Totodată, echilibrul geopolitic al forţelor reflecta nu numai constantele ideologice, dar şi cele geopolitice.

URSS, în calitate de heartland, de Eurasia, întruchipa ideocraţia de tip sovietic. Din punct de vedere geografic acesta era un „Spaţiu Mare" destul de integrat, cu nişte resurse naturale colosale şi un armament strategic dezvoltat. Principalul avantaj al URSS au fost aptitudinile „cultural-funcţionale" ale populaţiei trăitoare pe întinderile ei sau alăturate

59) Colin S. Gray „The Geopolitics of the Nuclear Era", New York, 1977.

teritoriului sovietic, în prezența spațiilor intracontinentale greu accesibile, care permit crearea unor baze tehnologice și de apărare. URSS avea, pe lângă toate acestea, la Nord și Est, frontiere maritime, care sunt mai ușor de apărat decât cele de uscat.

URSS a obținut, pe seama economiei centralizate, o autarhie comercial-alimentară și un statut militar de superputere. Ea s-a străduit ca, în măsura posibilităților, să-și extindă influența și pe alte continente.

Blocul de Răsărit avea, însă, câteva deficiențe geopolitice esențiale. Principala deficiență constă în imensitatea frontierelor de uscat. Dacă în partea de Sud frontierele coincideau cu lanțul de munți eurasiatici - din Manciuria până în Tian-Șan, Pamir și Caucaz, - în partea de Vest frontiera trecea prin mijlocul câmpiei Europei, care era capul de pod strategic al atlantismului, baza centrală a acestuia aflându-se pe țărmul de vest al „Oceanului Median" (Midland Ocean). Dar și în direcția sudică munții au constituit nu numai un sistem de apărare,dar și un obstacol, închizând drumul pentru o posibilă expansiune și ieșirea spre mările sudice.

Totodată, blocul de Est a fost silit să-și concentreze forțele militaro-strategice, economice, intelectuale, de producție și resursele naturale în unul și același centru geopolitic.

Cu această stare de lucruri contrasta, în mod evident, situația geopolitică a Occidentului cu centrul SUA (este un fapt deosebit de important întrucât, având o asemenea așezare a forțelor, situația Europei Occidentale era de neinvidiat; ei i-a revenit rolul de bază terestră a SUA, învecinată cu frontierele lagărului opus, un fel de „cordon sanitar"). America era apărată în întregime de „frontierele maritime". Mai mult, integrând strategic continentul său, ea obținea controlul asupra unei părți considerabile a țărmului eurasiatic, rimland. Controlul atlantiștilor se întindea din Europa Occidentală, prin Germania și Turcia (țări membre ale NATO), spre Extremul Orient (Thailanda, Coreea de Sud, Japonia, strategic colonizată), această zonă trecând, treptat, în oceanele Indian și Pacific - baze militare extrem de importante pe insula San Diego, în Filipine și mai departe, pe insulele Guam, Caraibe și Haiti. Prin urmare, toate conflictele potențiale au fost scoase în afara teritoriului strategic de bază.

Totodată, atlantiștii au creat un sistem diferențiat complicat al repartizării geopolitice a „nucleelor" de forță. SUA au asigurat în mod nemijlocit forța militară strategică. Structurile intelectuale, financiare și de producție, ca și elaborarea tehnologiilor avansate, au fost concentrate în Europa Occidentală, scutită de povara asigurării propriei securități militare (cu excepția întreținerii poliției și a forțelor militare pur decorative).

Resursele naturale soseau din regiunile slab dezvoltate economic ale Lumii a treia, de unde provenea, într-o măsură considerabilă și forța de muncă ieftină.

Păstrarea statu-quo-ului, care s-a format imediat după cel de-al doilea război mondial, a fost o poziție agresivă fiindcă, conform pronosticurilor geopoliticienilor atlantiști, o asemenea situație duce nemijlocit la istovirea

blocului continental, care este condamnat la autarhie totală şi silit să dezvolte, cu forţe proprii, concomitent, toate direcţiile strategice.

Heartland-ul avea într-o asemenea situaţie doar două soluţii. Prima - să întreprindă o expansiune militară în Occident, cu scopul de a cuceri Europa până la Atlantic. După acest efort URSS ar fi putut să-şi asigure nişte frontiere maritime liniştite şi un potenţial intelectual industrial şi tehnologic. Apoi urma să se întreprindă, în paralel, eforturi similare şi în sud, pentru a ieşi, în sfârşit, la mările calde şi a rupe „inelul anacondei" - Sea Power. Aceasta este o cale foarte dură care, în caz de reuşită, ar fi putut să aducă o pace continentală stabilă, iar într-o perspectivă apropiată crahul Americii, lipsită de rimland.

O altă cale consta, dimpotrivă, în retragerea URSS şi a forţelor lor militare din Europa de Est în schimbul retragerii din Europa Occidentală a forţelor NATO şi crearea unui Bloc European neutru unitar (posibil, cu un potenţial „disuasiv" limitat). Această variantă a fost discutată în mod serios în epoca lui De Gaulle.

Acelaşi lucru a fost posibil să se realizeze şi în Asia - renunţarea la controlul politic direct asupra unor republici din Asia Centrală în schimbul creării, împreună cu Afganistanul, Iranul şi India (posibil şi China), a unui puternic bloc strategic antiamerican, orientat intracontinental.

Era posibilă, în sfârşit, combinarea acestor două variante şi înaintarea, pe cale paşnică, spre Vest şi pe calea forţei, spre Est (sau invers). Era important ca aceste două acţiuni geopolitice să înceapă sincronizat. Doar în cazul acesta s-ar fi putut spera la o schimbare a echilibrului planetar al forţelor - de la pierderea de poziţie a Uscatului, la câştigul acestuia. Era necesar să se spargă, cu orice preţ, „îndiguirea" („containment", acesta era termenul cu care a fost numită, în perioada războiului rece, tactica geopolitică a „anacondei".

Dar întrucât URSS nu s-a hotărât să facă acest pas geopolitic radical, puterilor atlantice nu le-a rămas decât să culeagă rezultatele îndelungatei lor strategii poziţionale, deliberată şi calculată din punct de vedere geopolitic.

Puterea sovietică autarhică n-a rezistat supraîncordării sub toate aspectele şi s-a prăbuşit. Iar invazia militară în Afganistan, fără acţiunea strategică paralelă în Europa Occidentală (paşnică sau nepaşnică), în loc să salveze situaţia, a înrăutăţit-o definitiv.

II.2.3. Aerocraţia şi eterocraţia

Geopolitica atlantică tradiţională, care pune în centrul concepţiei sale Sea Power, este o „geopolitică a mării". Strategia globală întemeiată pe această geopolitică a condus Occidentul la instalarea puterii planetare. Dezvoltarea tehnicii a dus la valorificarea spaţiului aerian, făcând actuală cercetarea „geopoliticii aerului".

Spre deosebire de „geopolitica mării", care este definitivată şi pe deplin cercetată, „o geopolitică a aerului", de o reală valoare, nu există. Imaginea geopolitică generală este completată de factorul aeronauticii.

Însă, odată cu actualizarea mediului aerian și a noilor tipuri de înarmare aeriene - aviația strategică, rachetele intercontinentale și arma nucleară - unele raporturi s-au schimbat considerabil.

Valorificarea spațiului aerian a echivalat într-o oarecare măsură Uscatul cu Marea, fiindcă pentru avioane și rachete deosebirea dintre aceste spații nu este atât de semnificativă. (Un pas deosebit de important a fost crearea portavioanelor, acestea ducând la ruperea definitivă a bazelor aeriene de Uscat, făcându-le independente de calitatea suprafeței terestre).

Cu toate acestea, dezvoltarea aviației a schimbat proporțiile dimensiunilor planetare, făcând Pământul mult mai „mic", iar distanțele mult mai „scurte". Concomitent, construcția de rachete și dezvoltarea aviației strategice au făcut cu mult mai relativi factorii geopolitici tradiționali - frontierele maritime și de uscat, bazele intracontinentale etc.

Transferul de armament pe orbita pământului și cucerirea strategică a spațiului cosmic au constituit ultima etapă de „contracție" a planetei și relativizarea definitivă a deosebirilor spațiale.

Pe lângă Uscat și Mare, geopolitica actuală este nevoită să mai țină cont de două stihii - aerul și eterul (spațiul cosmic). La nivel militar, acestor stihii le corespunde arma nucleară (aerul) și programul „războaielor stelare" (cosmosul). Prin analogie cu telurocrația (puterea Uscatului) și talasocrația (puterea Mării), aceste două ultime modificări ale sistemelor geopolitice pot fi numite aerocrație (puterea Aerului) și eterocrație (puterea Eterului).

Carl Schmitt a făcut o schiță de proiect a acestor două sfere noi. Totodată, cea mai importantă și principiala observație a lui Schmitt este faptul că atât „aerocrația", cât și „eterocrația" reprezintă dezvoltarea pe mai departe a „nomosului" Mării, fazele avansate ale „talasocrației", fiindcă întregul proces tehnic de valorificare a noilor sfere se desfășoară în direcția „rarefierii" mediului, fiind însoțit de procese culturale și civilizatoare corespunzătoare - abaterea progresivă de la „nomosul" Uscatului nu numai în sens strategic, dar și în sens etic, spiritual, social-politic.

Cu alte cuvinte, valorificarea mediilor aerian și cosmic este o continuare a tendințelor talasocrate și prin urmare, poate fi considerată etapa superioară a strategiei atlantice.

În această perspectivă, opoziția nucleară a blocurilor în războiul rece se prezintă ca o concurență în condiții impuse heartland-ului de „Forța maritimă", acesta fiind silit să accepte condițiile duelului strategic de poziție, condiții dictate de partea adversă. Acest proces de „rarefiere activă a stihiilor", însoțit de logica dezvoltării lumii occidentale este, în sens tehnologic și strategic, paralel cu poziția ofensivă a atlantiștilor în politica lor de desprindere a zonelor de țărm de la centrul continental - în ambele cazuri existând o inițiativă ofensivă a unuia din lagărele geopolitice și reacția defensivă a celuilalt.

La nivel intelectual, aceasta se exprimă prin faptul că, ocupându-se de această știință, deschis și sistematic, atlantiștii elaborează la nivel teoretic

o „geopolitică activă".

În cazul Occidentului, geopolitica apare ca o disciplină care dictează contururile generale ale strategiei internaționale. În cazul blocului de Est, nefiind vreme îndelungată recunoscută oficial, ea a existat și continuă să existe ca „reacție" la acțiunile adversarului potențial. Aceasta a fost și este o „geopolitică pasivă" ce răspunde mai mult din inerție la provocarea strategică a atlantismului.

Dacă în cazul armei nucleare și al aviației (în sfera aerocrației), URSS a putut să obțină, cu prețul suprasolicitării tuturor resurselor interne, o paritate relativă, în etapa următoare s-a produs un dezechilibru structural în domeniul eterocrației, precum și în ceea ce privește concurența în domeniul tehnologiilor legate de „războaiele stelare", ceea ce a dus la pierderea geopolitică definitivă și înfrângerea în războiul rece.

Observația lui Carl Schmitt cu privire la faptul că aerocrația și eterocrația nu sunt niște sisteme civilizatoare independente, ci doar o dezvoltare a „nomosului" Mării, este fundamentală pentru a înțelege esența proceselor geopolitice în lumea nucleară și în condițiile cuceririi spațiilor orbitale.

II.2.4. ***Două versiuni ale celui mai nou atlantism***

Victoria atlantiștilor asupra URSS (a heartland-ului) a însemnat intrarea într-o epocă radical nouă, care necesita modele geopolitice originale. Statutul geopolitic al tuturor teritoriilor, regiunilor, statelor și uniunilor tradiționale s-a schimbat net. Interpretarea realității planetare de după terminarea războiului rece i-a ajutat pe geopoliticienii atlantiști să ajungă la două scheme principiale.

Una din ele poate fi numită „pesimistă" (pentru atlantism). Ea moștenește linia confruntării cu heartland-ul, tradițională pentru atlantism, fiind considerată neterminată și care, împreună cu prăbușirea URSS, nu este scoasă de pe ordinea zilei, prevestind formarea unor noi blocuri eurasiatice, întemeiate pe tradiții civilizatoare și arhetipuri etnice stabile. Această variantă poate fi numită „neoatlantism", esența sa reducându-se, în ultimă instanță, la o continuare a analizei imaginii geopolitice a lumii, în perspectiva unui dualism fundamental, fapt ce se nuanțează doar prin delimitarea unor zone geopolitice suplimentare (cu excepția Eurasiei), ce pot să devină și ele niște focare de confruntare cu Occidentul. Reprezentantul cel mai strălucit al unui asemenea mod neoatlantic de abordare este Samuel Huntington.

A doua schemă, fondată pe aceeași imagine geopolitică inițială, este optimistă (pentru atlantism) în sensul că examinează situația care s-a creat în urma victoriei Occidentului în războiul rece, considerând-o ca fiind definitivă și irevocabilă. Pe această schemă se construiește teoria „mondialismului", concepția Sfârșitului Istoriei și One World (a Lumii Unice) care susține că toate formele diferențierii geopolitice - culturale, naționale, religioase, ideologice, statale etc. - vor fi depășite definitiv și va

sosi era civilizației umane unice, fondată pe principiile democrației liberale. Istoria se va sfârși împreună cu opoziția geopolitică care a dat, inițial, impulsul principal al istoriei. Acest proiect geopolitic se asociază cu numele geopoliticianului american F.Fukuyama, care a scris un text programatic, cu un titlu expresiv „Sfârșitul Istoriei". Despre această teorie mondialistă vom vorbi în capitolul următor.

Să analizăm tezele principale ale concepției lui Huntigton, acestea reprezentând dezvoltarea ultra-actuală a geopoliticii atlantice, tradițională pentru Occident. Huntigton își construiește articolul său programatic - „Ciocnirea civilizațiilor" (Clash of civilisaton) – ca un răspuns la teza lui Fukuyama despre „Sfârșitul Istoriei". Este semnificativ faptul că această polemică corespunde, la nivel politic, celor două partide politice principale din SUA: Fukuyama exprimă poziția strategică globală a democraților, în timp ce Huntigton este purtătorul de cuvânt al republicanilor. Această poziționare exprimă destul de exact esența ultimelor două proiecte geopolitice - neoatlantismul urmează linia conservatoare, iar „mondialismul" preferă un mod de abordare absolut nou, în care toate realitățile geopolitice trebuie supuse unei revizuiri totale.

II.2.5. Ciocnirea civilizațiilor: neoatlantismului lui Huntigton

Sensul teoriei lui Samuel Huntigton, directorul Institutului de Cercetări Strategice „John Olin" de pe lângă Universitatea Harvard, formulat de el în articolul „Ciocnirea civilizațiilor"[60], (apărut ca un rezumat al unui proiect geopolitic de proporții - „Schimbările în securitatea globală și interesele naționale americane") se reduce la următoarele:

De fapt, victoria geopolitică aparentă a atlantismului pe întreaga planetă - odată cu prăbușirea URSS a dispărut ultimul bastion al forțelor continentale - se referă doar la o secțiune superficială a realității. Reușita strategică a NATO, urmată de finalizarea ideologică - renunțarea la principala ideologie comunistă de concurență - nu atinge straturile civilizatoare profunde. Contrar lui Fukuyama, Huntigton susține că victoria strategică nu este o victorie civilizatoare; ideologia occidentală - democrația liberală, piața etc. - au rămas fără alternativă doar temporar, fiindcă foarte curând, la popoarele neoccidentale vor începe să apară particularități civilizatoare și geopolitice, analoge „individului geografic" despre care vorbea Savițchi.

Renunțarea la ideologia comunismului și mutațiile din structurile statelor tradiționale - destrămarea unor structuri, apariția altora etc. - nu vor duce la alinierea mecanică a întregii omeniri la sistemul universal al valorilor atlantice ci, dimpotrivă, vor face să fie iarăși actuale straturile culturale mai profunde, eliberate de clișeele ideologice superficiale.

Huntington îl citează pe George Weigel: „Desecularizarea este unul din factorii sociali care domină la sfârșitul secolului XX". Prin urmare, în loc să renunțe la identificarea religioasă în Lumea Unică despre care vorbește Fukuyama, popoarele vor simți și mai viu apartenența religioasă.

60) Samuel Huntington „Clash of civilisation" in „Foreign Affairs", summer 1993, pag. 22 - 49.

Huntington susţine că alături de civilizaţia occidentală (atlantică), în care se include America de Nord şi Europa Occidentală, se poate preconiza stabilirea geopolitică a încă şapte civilizaţii potenţiale:

1. slavă ortodoxă;
2. confucianistă (chineză);
3. japoneză;
4. islamică;
5. hindusă;
6. latino-americană
7. şi posibil, africană[61].

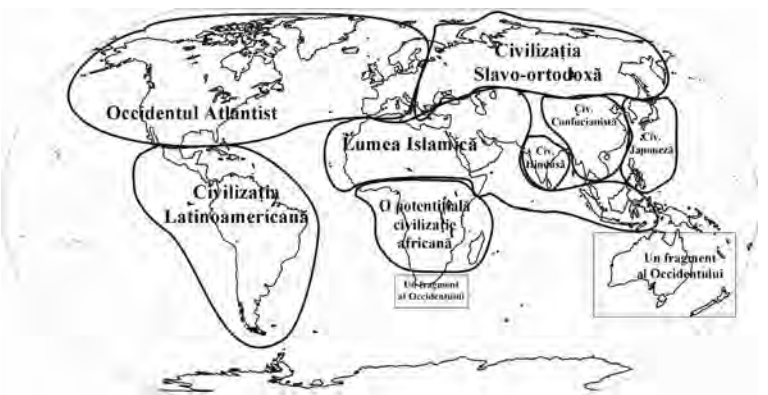

Cele 8 civilizaţii (conform lui Huntington)

Evident că aceste civilizaţii potenţiale nu sunt identice în nici un caz. Ele sunt, însă, unitare prin faptul că vectorul dezvoltării şi devenirii lor va fi orientat în direcţie diferită de traiectoria atlantismului şi civilizaţiei Occidentului. Aşadar, Occidentul va ajunge iarăşi în starea de antiteză. Huntington consideră că aceasta este, practic, inevitabilă şi că, deşi există această euforie a cercurilor mondialiste, formula realistă „The West and the Rest" („Occidentul şi Toţi Ceilalţi")[62] trebuie acceptată drept bază chiar de pe acum.

Concluziile geopolitice ale unei asemenea abordări sunt neechivoce. Huntington crede că atlantiştii trebuie să întărească pe toate căile poziţiile strategice ale propriei lor civilizaţii, să se pregătească pentru opunere, să consolideze eforturile strategice, să îndiguiască tendinţele anti-atlantice din alte structuri geopolitice, să nu permită unirea lor într-o alianţă continentală periculoasă pentru Occident.

El face următoarele recomandări:

„Occidentul trebuie:

- să asigure o colaborare mult mai strânsă şi unirea în limitele propriei

61) Ibidem pag. 25.
62) Ibidem pag. 39.

civilizaţii, în special între părţile ei europeană şi nord-americană;
- să integreze în civilizaţia Occidentală acele societăţi din Europa de Răsărit şi America Latină, ale căror culturi sunt apropiate de cea occidentală;
- să asigure nişte relaţii cât mai strânse cu Japonia şi Rusia;
- să zădărnicească transformarea conflictelor locale dintre civilizaţii în războaie globale;
- să limiteze expansiunea militară a statelor confucianiste şi islamice;
- să oprească reducerea forţei militare occidentale şi să asigure superioritatea militară în Extremul Orient şi în Asia de Sud-Vest;
- să folosească dificultăţile şi conflictele rezultate din raporturile reciproce ale statelor confucianiste şi islamice;
- să susţină grupele orientate spre valorile occidentale şi interesele altor civilizaţii;
- să întărească instituţiile internaţionale care reflectă interesele şi valorile occidentale şi le legiferează şi să asigure atragerea statelor neoccidentale în aceste instituţii[63]."

Aceasta este formularea scurtă şi cuprinzătoare a doctrinei neoatlantismului.

Din punctul de vedere al geopoliticii pure, aceasta înseamnă respectarea principiilor lui Mahan şi Spykman, iar accentul pe care Huntington îl pune pe cultură şi pe deosebirile dintre civilizaţii, ca factori geopolitici extrem de importanţi, ne atrage atenţia asupra legăturii lui cu şcoala clasică a geopoliticii, ascendentă în filosofia „organicistă", pentru care este proprie studierea structurilor sociale şi a statului nu ca pe nişte formaţiuni mecanice sau pur ideologice, ci ca pe nişte „forme ale vieţii".

Huntington indică China şi ţările islamice (Iran, Irak, Libia etc.) ca adversarii cei mai probabili. Aici se face simţită influenţa directă a doctrinelor lui Meinig şi Kirk, care considerau orientarea ţărilor din „zonele de ţărm", rimland - iar civilizaţiile „confucianiste" şi islamice aparţin, din punct de vedere geopolitic, cu preponderenţă anume rimland-ului - mai importantă decât poziţia heartland-ului. De aceea, spre deosebire de alţi reprezentanţi ai neoatlantismului - în special Paul Wolfowitz - Huntington vede principalul pericol nu în renaşterea geopolitică a Rusiei-Eurasiei, a heartland-ului sau a unei oarecare formaţiuni eurasiatice continentale noi.

În referatul americanului Paul Wolfowitz (consilier în problemele securităţii), adresat guvernului SUA în martie 1992, se vorbeşte despre „necesitatea de a nu admite apariţia pe continentele european şi asiatic a unei forţe strategice, capabile să se opună SUA"[64], reieşind apoi faptul că forţa posibilă avută în vedere aici este Rusia şi că împotriva ei trebuie creat un „cordon sanitar" pe baza ţărilor Baltice. În cazul de faţă, strategul

63) Ibidem pag. 49.
64) Citat după Paul Marie de la Gorce „Washington et la Maitrise du Monde", „Monde Diplomatique" 1992, aprilie 1992 Nr. 457.

american Wolfowitz este mai aproape de Mackinder decât de Spykman, ceea ce deosebește părerile lui de teoria lui Huntington.

În toate cazurile, indiferent de stabilirea unui adversar potențial concret, poziția neoatlantiștilor rămâne în esență aceeași: victoria în războiul rece, care se bazează pe alte formațiuni geopolitice actuale sau viitoare, nu anulează amenințările Occidentului. Prin urmare, este prematur să vorbim despre o „Lume Unică", atât dualismul planetar, al talasocrației (întărită de aerocrație și eterocrație), cât și al telurocrației, rămâne a fi schema geopolitică principală și pentru secolul XXI.

O formulă nouă și mult mai generală a acestui dualism este identificată în teza lui Huntington - The West and The Rest.

Capitol II.3. Mondialismul

II.3.1. Preistoria mondialismului

Concepția „mondialismului" a apărut cu mult înainte de victoria definitivă a Occidentului în războiul rece.

Sensul mondialismului se reduce la postularea inevitabilității integrării planetare totale, a trecerii de la mulțimea de state, popoare, națiuni și culturi la o lume uniformă - One World.

Rădăcinile acestei idei pot fi distinse în unele mișcări utopice și hiliastice[65], ascendente în Evul Mediu sau chiar în antichitate.

La baza ei stă părerea că într-un oarecare moment culminant al istoriei se vor aduna toate popoarele pământului într-o singură împărăție, care nu va mai cunoaște contradicțiile, tragediile, conflictele și problemele specifice istoriei umane obișnuite. Pe lângă versiunile mistice ale utopiei mondialiste au existat și versiunile ei naționaliste, una dintre acestea poate fi considerată „A Treia Eră", a pozitivistului Auguste Comte, sau „escatologia umanistă" a lui Lessing.

Ideile mondialiste erau specifice de cele mai multe ori socialiștilor europeni moderați, în special a celor englezi (unii dintre aceștia erau uniți în „mișcarea Fabianică"). Despre Statul Mondial unic au vorbit și comuniștii. Pe de altă parte, organizații mondialiste similare au fost create, începând cu sfârșitul secolului XIX, de către figuri importante ale bussines-ului mondial - de exemplu Cecil Rhodes, organizatorul grupului „Masa Rotundă", ai cărui membrii trebuiau să „contribuie" la instaurarea unui sistem al comerțului liber în lumea întreagă și la crearea unui Guvern Mondial unic. Deseori, motivele socialiste se amestecau cu cele liberal-capitaliste, iar comuniștii stăteau alături, în aceste organizații, de reprezentanții celui mai mare capital financiar. Pe toți îi unea credința în ideea utopică de unificare a planetei.

Este semnificativ faptul că asemenea organizații cunoscute, cum ar fi

65) hiliasm = doctrină a unor secte, conform căreia, la o a doua venire pe pământ a lui Hristos, se va instaura o împărăție de 1000 de ani (mileniarism) (N.T.)

Liga Națiunilor, mai târziu ONU și UNESCO, au fost o continuare a acestor cercuri mondialiste, care aveau cea mai mare influență asupra politicii mondiale.

Pe parcursul sec. XX, aceste organizații mondialiste, care evitau publicitatea excesivă și deseori aveau un caracter „secret", foloseau diferite denumiri. A existat „Mișcarea universală pentru confederația mondială" a lui Harry Davis, „Uniunea Federală" și chiar „Cruciada pentru Guvernul Mondial" (organizată de parlamentarul englez Henry Asborn, în anul 1946).

În SUA, pe măsura concentrării întregii puteri conceptuale și strategice asupra Occidentului, tocmai acest stat a devenit statul major principal al mondialismului, reprezentanții căruia au format o structură paralelă a puterii, alcătuită din consilieri, analiști, centre de cercetări strategice.

Astfel s-au format trei organizații mondialiste fundamentale, despre existența cărora opinia publică a Occidentului a aflat relativ nu demult. Spre deosebire de structurile oficiale, aceste grupe s-au bucurat de o libertate cu mult mai mare, în proiectare și cercetări ele fiind scutite de procedurile stabilite și formale ce reglementează activitatea comisiilor ONU etc.

Primul grup este „Consiliul în problemele relațiilor internaționale" (Council on Foreign Relation sau C.F.R.). Fondatorul lui a fost Morgan, marele bancher american. Această organizație neoficială se ocupa de elaborarea strategiei americane la proporții planetare, scopul ei final fiind unificarea totală a planetei și crearea Guvernului Mondial. Această organizație a apărut încă în anul 1921, ca o filială a „Fundației Carnegie pentru pace universală" și toți politicienii de vază, care făceau parte din ea, împărtășeau principiile mondialiste cu privire la viitorul planetei. Întrucât majoritatea membrilor C.F.R. au fost în același timp și înalți demnitari ai masoneriei scoțiene, se poate presupune că proiectele lor geopolitice au avut o oarecare dimensiune mistică umanitară.

În anul 1954 a fost creată a doua structură mondialistă - clubul Bildelberg sau grupul Bildelberg. Această structură îi unea nu numai pe analiștii, politicienii, financiarii și intelectualii americani, dar și pe colegii lor europeni. Ea era considerată de partea americană ca o continuare internațională a ei.

În anul 1973 grupul Bildelberg creează a treia structură mondialistă de cea mai mare importanță - „Comisia Tripartită" sau „Trilaterala" , condusă de americanii care intrau în componența C.F.R. și a grupului Bildelberg și care avea în afară de SUA, unde se afla cartierul ei general (adresa - 345 East 46th street, New York), încă două cartiere generale - în Europa și Japonia.

Conform principiilor geopolitice fundamentale, această comisie a fost numită „tripartită". Ea are menirea să unească sub egida atlantismului și a SUA trei „mai spații", care sunt lideri în dezvoltarea tehnică și în economia de piață:

- spațiul american, care include America de Nord și de Sud;

- spaţiul european;
- spaţiul oceanului Pacific, controlat de Japonia.

În fruntea celor mai importante grupe mondialiste - Bildelberg şi Trilaterala - se află membrul de vază al C.F.R., David Rockfeller, cel mai mare bancher, proprietarul „Chase Manhattan Bank".

Afară de el, în centrul tuturor proiectelor mondialiste se află analiştii, geopoliticieni şi strategi devotaţi atlantismului - Zbigniew Brzezinski şi Henry Kissinger. Din această structură face parte şi renumitul George Ball.

Linia de bază a tuturor proiectelor mondialiste consta în trecerea la un sistem mondial unic, sub dominaţia strategică a Occidentului şi a valorilor „progresiste", „umanitare", „democrate". În acest scop au fost elaborate structuri paralele constituite din politicieni, ziarişti, intelectuali, financiari, analişti etc., care trebuiau să pregătească terenul înainte ca acest proiect mondialist al Guvernului Mondial să poată fi dat publicităţii, fiindcă fără pregătire el s-ar fi confruntat cu o puternică rezistenţă psihologică a popoarelor şi a statelor, care nu doresc să-şi dizolve originalitatea în melting pot-ul planetar.

Proiectul mondialist elaborat şi dezvoltat de aceste organizaţii n-a fost omogen. Au existat două versiuni ale acestui proiect care, deosebindu-se după metode, trebuiau să conducă spre acelaşi scop.

II.3.2. Teoria convergenţei

Prima versiune a mondialismului, mult mai pacifistă şi „împăciuitoristă", este cunoscută ca „teoria convergenţei". Elaborată în anii '70, în subsolurile C.F.R., de grupul analiştilor de stânga sub conducerea lui Zbigniew Brzezinski, această teorie presupunea posibilitatea depăşirii dualismului ideologic şi geopolitic al războiului rece prin crearea unui nou tip cultural-ideologic de civilizaţie, care ar fi fost intermediar între socialism şi capitalism, între atlantismul pur şi continentalismul pur.

Marxismul Sovietelor era considerat un obstacol ce poate fi învins trecând la versiunea lui moderată, social-democrată, revizionistă - prin renunţarea la tezele „dictaturii proletariatului", ale „luptei de clasă", „naţionalizării mijloacelor de producţie" şi „desfiinţării proprietăţii private". La rândul său, Occidentul capitalist trebuia să reducă libertatea pieţei, să introducă reglarea parţială de către stat a economiei etc. Unitatea orientării culturale putea fi găsită în tradiţiile Iluminismului şi umanismului, spre care duc şi regimurile democrate occidentale şi etica socială a comunismului (în versiunile lui social-democrate moderate).

Guvernul Mondial, care putea să apară pe baza „teoriei convergenţei", era conceput ca admiterea Moscovei, împreună cu Washingtonul, la conducerea atlantică a planetei. În cazul acesta începea epoca păcii universale, războiul rece s-ar fi terminat, popoarele ar fi putut să se elibereze de greutatea încordării geopolitice.

Este important să facem aici o paralelă, cu trecerea sistemelor

tehnologice de la „talasocrație" la „eterocrație": politicienii mondialiști au început să privească planeta nu cu ochii locuitorilor continentului de vest, înconjurat de mare (ca atlantiștii tradiționali), ci cu ochii „astronauților pe orbita cosmică". În cazul acesta, în fața lor apărea într-adevăr One World, o Singură Lume.

Centrele mondialiste au avut corespondenții lor și la Moscova. Figura cheie era academicianul Gvișiani, directorul Institutului de Cercetări Sistemice, care a fost un fel de filială a „trilateralei" în URSS. Deosebit de fructuoasă a fost activitatea lor printre partidele de extrema stângă din Europa Occidentală care au trecut, în marea lor majoritate, pe calea „euro-comunismului", iar acest fapt era considerat baza conceptuală fundamentală pentru convergența globală.

II.3.3. Victoria globală a Occidentului

Teoriile convergenței au constituit acea bază ideologică la care se refereau Mihail Gorbaciov și consilierii săi care au înfăptuit „perestroika". Totodată, cu câțiva ani înainte de a fi lansată „perestroikăi" sovietică, a început realizarea unui proiect similar în China, cu care reprezentanții „comisiei Tripartite" au stabilit legături strânse la sfârșitul anilor '70. Însă destinele geopolitice ale „perestroicilor" chineză și sovietică au fost diferite. China insista asupra distribuirii „echitabile a rolurilor și a progreselor corespunzătoare în ideologia Occidentului în direcția socialismului. URSS a mers pe calea concesiilor mult mai departe.

Urmând logica mondialiștilor americani, Gorbaciov a început transformarea structurală a spațiului sovietic în direcția „democratizării" și „liberalizării". Aceasta se referea, în primul rând, la țările Tratatului de la Varșovia, iar apoi și la republicile URSS. A început reducerea înarmărilor strategice și apropierea ideologică de Occident. În acest caz, trebuie să atragem atenția asupra faptului că anii de guvernare ai lui Gorbaciov coincid cu perioada de președinție a republicanilor extremiști în SUA - Reagan și Bush. Totodată, Reagan a fost singurul președinte din ultimii ani care a renunțat consecvent să participe în toate organizațiile mondialiste. Potrivit convingerile sale, el a fost un atlantist dur, consecvent și fără compromisuri, un liberal și un radical susținător al liberului schimb, care nu înclina spre nici un fel de compromisuri cu ideologiile de „stânga", chiar și în cel mai moderat sens democratic sau social-democratic. Prin urmare, acțiunile Moscovei, îndreptate spre convergența și crearea Guvernului Mondial cu o pondere semnificativă a reprezentanților blocului de Est, au întâlnit la polul opus cele mai nefavorabile obstacole ideologice. Atlantistul Reagan (mai târziu Bush) a folosit, pur și simplu, în scopuri strict utilitare, reformele mondialiste ale lui Gorbaciov. Concesiile benevole ale heartland-ului n-au fost însoțite de concesiile corespunzătoare din partea Sea Power și Occidentul n-a făcut nici un fel de compromisuri geopolitice sau ideologice cu Eurasia, care se autolichidează. NATO nu s-a dizolvat, iar forțele lui n-au părăsit nici Europa, nici Asia. Ideologia liberal-democrată și-a întărit și mai

mult poziţiile sale.

În cazul de faţă, mondialismul s-a manifestat ca o doctrină geopolitică independentă, care s-a realizat în mod pragmatic în „războiul rece" şi la a cărui logică, fondată pe tezele lui Mackinder şi Mahan, SUA încă nu a renunţat.

II.3.4. „Sfârşitul Istoriei" lui Francis Fukuyama

După destrămarea URSS şi victoria Occidentului, a atlantismului, proiectele mondialiste trebuiau fie să dispară, fie să-şi schimbe logica.

Noua versiune a mondialismului în epoca postsovietică a devenit doctrina lui Francis Fukuyama, care a publicat, la începutul anilor '90, un articol-program - „Sfârşitul Istoriei." El poate fi considerat ca bază de idei a neomondialismului.

Fukuyama propune următoarea versiune a procesului istoric. Din epoca întunecată a „legii forţei", a „obscurantismului" şi a „manageriatului neraţional al realităţii sociale", omenirea se îndrepta spre o societate mult mai raţională şi mai logică, întruchipată în capitalism, în civilizaţia occidentală contemporană, în economia de piaţă şi ideologia liberal-democrată. Istoria şi dezvoltarea ei s-au produs doar pe seama factorilor neraţionali care, puţin câte puţin, au cedat locul legilor raţiunii, echivalentului bănesc, comun pentru toate valorile etc. Căderea URSS simbolizează căderea ultimului bastion al „iraţionalismului". Aceasta înseamnă sfârşitul Istoriei şi începutul unei existenţe planetare deosebite, care va decurge sub semnul Pieţei şi al Democraţiei, unind lumea într-o maşină bine pusă la punct, care funcţionează raţional.

Deşi este fondată pe universalizarea sistemului pur atlantic, această Nouă Ordine trece dincolo de limitele atlantismului, iar toate regiunile lumii încep să se reorganizeze după un model nou, în jurul centrelor sale mai dezvoltate din punct de vedere economic.

II.3.5. „Geoeconomia" lui Jacques Attali

Există o analogie a teoriei lui Fukuyama şi printre autorii europeni. Astfel, Jacques Attali, care a fost ani îndelungaţi consilierul personal al preşedintelui Franţei Mitterand, iar o vreme directorul Băncii Europene de Reconstrucţie şi Dezvoltare, a elaborat în cartea sa „Liniile Orizontului", o teorie similară.

Attali consideră că în momentul actual începe a treia eră, „era banilor", care sunt echivalentul universal al valorii, fiindcă, echivalând toate lucrurile cu expresia materială a cifrelor, ele pot fi dirijate cât se poate de simplu, într-un mod mult mai raţional. Attali consideră că acest mod de abordare se datorează începerii erei mesianice, înţeleasă într-un context iudeo-cabalistic (el dezvoltă acest aspect mai detaliat în altă carte, consacrată în special mesianismului - „El va veni"). Aceasta îl deosebeşte de Fukuyama, care rămâne în limitele unui pragmatism şi utilitarism strict.

Jacques Attali propune o versiune proprie viitorului care „a sosit deja".

Dominația pe întreaga planetă a unei singure ideologii liberal-democrate și a unui singur sistem de piață, împreună cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, va face ca lumea să devină unică și omogenă, iar realitățile geopolitice, care au dominat pe parcursul întregii istorii, se vor retrage în „era a treia" pe ultimul plan. Dualismul geopolitic se anulează.

Lumea unică primește, totuși, o nouă structuralizare geopolitică bazată de această dată pe principiile „geoeconomiei". Concepția „geoeconomiei" a fost propusă pentru prima dată spre dezvoltare de către istoricul Fritz Rehrig, fiind popularizată însă, de Fernand Braudel.

„Geoeconomia" este o versiune aparte a geopoliticii mondialiste care cercetează, cu prioritate, nu factorii geografici, culturali, ideologici, etnici, religioși etc. care alcătuiesc esența abordării geopolitice, ci realitatea pur economică în raportul ei cu spațiul. Pentru „geoeconomie" este absolut neimportant care popor locuiește acolo sau dincolo, care este istoria lui, tradițiile culturale etc. Totul se reduce la faptul unde se află centrele burselor mondiale, bogățiile minerale, centrele informaționale, marea industrie. „Geoeconomia" abordează realitatea politică în asemenea manieră, de parcă Guvernul Mondial și statul planetar unitar ar fi existat deja.

Abordarea geoeconomică a lui Attali duce la separarea a trei regiuni de cea mai mare importanță care, în Lumea Unică, vor deveni centrele unor noi spații economice.

1. Spațiul american, care unește definitiv cele două Americi într-o singură zonă financiar industrială;
2. Spațiul european, care a apărut după unificarea economică a Europei;
3. Oceanul Pacific, zona „noii înfloriri", care are câteva centre ce concurează - Tokyo, Taiwan, Singapore etc[66].

După părerea lui Attali, între aceste trei spații mondialiste nu vor exista nici un fel de deosebiri sau contradicții deosebite, fiindcă atât tipul economic, cât și cel ideologic, vor fi identice în toate cazurile. Singura deosebire constă în așezarea pur geografică a celor mai dezvoltate centre, care vor structura concentric în jurul lor regiunile mai puțin dezvoltate, situate în spațiul apropiat. Această restructuralizare concentrică poate să se realizeze doar la „sfârșitul Istoriei" sau, în alți termeni, odată cu schimbarea realităților tradiționale, dictate de geoplitică.

Dualismul geopolitic civilizațional se anulează. Lipsa polului opus atlantismului duce la o reconsiderare de sens, cardinală, a spațiului. Începe era geoeconomiei.

În modelul lui Attali și-au găsit expresia deplină acele idei care au stat la baza „Comisiei Tripartite", instrumentul politic conceptual care elaborează și realizează asemenea proiecte.

Este semnificativ faptul că șefii „Trilateralei" (David Rockfeller, George Bertouén - pe atunci șeful secției Europene - și Henry Kissinger)

66) Jack Attali „Lignes d'horizon", Paris, 1990.

au vizitat, în ianuarie 1989, Moscova, unde au fost primiți de Gorbaciov și Alexandr Iakovlev. Au mai fost prezenți la întâlnire și alți conducători sovietici de vază - Medvedev, Falin, Ahromeev, Dobrânin, Cerneaev, Arbatov și Primakov. Cât despre Jack Attali, acesta avea legături personale cu președintele rus Boris Elțin.

Este indiscutabil un singur lucru: trecerea la logica geoeconomică și la neomondialism a devenit posibilă doar după autolichidarea geopolitică a URSS-ului eurasiatic.

Neomondialismul nu este o continuare directă a mondialismului istoric, care inițial presupunea prezența. în modelul final, a elementelor socialiste de stânga. Aici este vorba despre varianta intermediară dintre mondialism și atlantism.

II.3.6. Mondialismul post-catastrofal al profesorului Santoro

Există versiuni mult mai detaliate ale neomondialismului. Una din cele mai proeminente este concepția geopolitică futurologică, elaborată de Institutul de Cercetări Politice Internaționale din Milano (ISPI) sub conducerea profesorului Carlo Santoro.

Conform modelului Santoro, omenirea se află în momentul de față într-o fază de trecere, de la lumea bipolară la versiunea mondialistă multipolară (înțeleasă din punct de vedere geoeconomic ca la Attali). Institutiile internaționale (ONU etc.), care pentru mondialismul optimist al lui Fukuyama sunt destul de dezvoltate pentru a deveni nucleul „Guvernului Mondial", lui Santoro, dimpotrivă, îi sunt ireale și reflectă logica învechită a geopoliticii bipolare. Mai mult decât atât, lumea întreagă poartă amprenta stabilă a „războiului rece", a cărui logică geopolitică rămâne dominantă. Santoro prevede că această situație nu poate să nu se termine cu perioada catastrofelor civilizatoare.

1. În continuare el expune scenariul probabil al acestor catastrofe:
2. Slăbirea continuă a rolului instituțiilor internaționale;
3. Intensificarea tendințelor naționaliste între țările care au făcut parte din Tratatul de la Varșovia și din lumea a Treia. Aceasta duce la procese haotice.
4. Dezintegrarea blocurilor tradiționale (aceasta nu se referă la Europa) și destrămarea progresivă a statelor existente;
5. Începutul epocii războaielor de intensitate mică și mijlocie, în urma cărora se formează noi structuri geopolitice;
6. Pericolul haosului planetar obligă unele blocuri să recunoască necesitatea creării noilor instituții internaționale cu împuterniciri imense, care de fapt înseamnă instaurarea Guvernului Mondial;
7. Crearea definitivă a statului planetar sub egida noilor instanțe internaționale (Guvernul Mondial)[67]

Acest model este intermediar între optimismul mondialist a lui

67) Prof. Carlo Santoro „Progetto di ricarca multifuzionale 1994 - 1995 - i nuovi poli geopolitici", Milano.

Francis Fukuyama și pesimismul atlantic al lui Samuel Huntington.

Capitol II.4. Geopolitica aplicată

II.4.1. Geopolitica internă - școala lui Yves Lacoste

Renașterea geopolitică în Europa este legată de activitatea geografului Yves Lacoste care, în anul 1976, a fondat revista „Herodotus" unde, pentru prima dată în Europa de după război, au început să se publice, cu regularitate, texte geopolitice. Trebuie remarcat, în mod deosebit, că în fruntea revistei se afla un om apropiat de cercurile de stânga, în timp ce până la acest moment, în Europa se ocupau de geopolitică doar cercurile naționaliste de dreapta, destul de marginale.

În anul 1983, revista „Herodot" introduce subtitlul „revistă de geografie și geopolitică" și din acest moment, începe o a doua viață a geopoliticii, recunoscută oficial în calitate de disciplină politologică deosebită, care ajută la analiza complexă a situației date.

Yves Lacoste se străduie să adapteze principiile geopolitice la situația actuală. El nu împărtășește „abordarea organicistă", specifică școlii continentaliste, nici utilitarismul geopolitic pur pragmatic și mecanicist al ideologiilor Sea Power. Din punctul său de vedere, considerentele de ordin geopolitic servesc doar pentru „Justificarea aspirațiilor de rivalitate ale instanțelor puterii cu privire la anumite teritorii și la oamenii care le locuiesc"[68]. Aceasta poate viza atât relațiile internaționale, cât și problemele strict regionale.

La Yves Lacoste, geopolitica devine doar un instrument de analiză a unei situații concrete, iar toate teoriile globale, care stau la baza acestei discipline, coboară până la noțiuni relative, condiționate istoricește. În felul acesta, Lacoste propune o definiție absolut nouă a geopoliticii, de fapt o nouă disciplină. Aceasta nu mai este o gândire continentală, bazată pe un dualism civilizator-geografic, planetar fundamental și legată de sistemele ideologice globale, ci presupune folosirea unor modele metodologice existente, în context general, la geopoliticienii tradiționali, în cazul de față luați ca ceva independent. Aceasta este „deglobalizarea" geopoliticii, reducerea ei la o metodă analitică îngustă.

O astfel de geopolitică a fost numită „geopolitica internă" (la geopolitique interne), fiindcă se ocupă mereu de problemele locale.

II.4.2. „Geopolitica" electorală

O variantă a unei asemenea geopolitici interne este metodica specială, elaborată pentru studierea legăturii simpatiilor politice ale populației cu teritoriului pe care locuiește această populație. Promotorul unei asemenea abordări a fost francezul Andre Siegfried (1875-1959), activist politic și

68) Ives Lacoste „Dictionnaire Geopolitique", Paris, 1986.

geograf. Lui îi aparţin primele încercări de cercetare a „geopoliticii interne" cu privire la simpatiile politice ale unor sau altor regiuni. La el îşi au originea primele formulări ale legităţilor ce au stat la baza „geopoliticii electorale" a noii şcoli a lui Yves Lacoste.

Siegfried scria:

„Fiecare partid sau, mai exact, fiecare tendinţă politică are teoria sa privilegiată; este uşor de remarcat că aşa cum există regiuni geologice sau economice, există şi regiuni politice. Climatul politic poate fi studiat aşa cum este studiat climatul natural. Am observat că deşi există o vizibilitate amăgitoare, opinia publică păstrează o anumită stabilitate în funcţie de regiuni. Dincolo de imaginea schimbătoare a alegerilor politice, se pot observa tendinţe mai adânci şi mai constante ce reflectă temperamentul regional"[69].

În şcoala lui Lacoste, această teorie a avut o dezvoltare sistematică şi a devenit un instrument sociologic obişnuit, care se utilizează pe larg în practica politică.

II.4.3. Mediacraţia ca factor „geopolitic"

Yves Lacoste şi-a pus drept scop să introducă în geopolitică cele mai noi criterii, specifice unei societăţi informaţionale. De o importanţă mult mai mare printre sistemele informaţionale, care influenţează direct procesele geopolitice, se bucură mijloacele de informare în masă, în special televiziunea. În societatea contemporană domină nu modul de abordare conceptual-raţională, cu expresivitatea „chipului" („image"-ului). Concepţiile politice, ideologice şi geopolitice se formează la o parte semnificativă a societăţii exclusiv pe baza telecomunicaţiilor. „Chipul" mediatic este o sinteză atomară, în care sunt concentrate câteva moduri de abordare deodată - etnic, cultural, ideologic, politic. Calitatea sintetică a „image"-ului îl apropie de acele categorii cu care operează, în mod tradiţional, geopolitica.

Iată, reportajul informaţional dintr-un oarecare punct fierbinte, despre care nu se ştie nimic, de exemplu. În acest caz, locuitorului Capitoliului, să zicem, trebuie să i se prezinte, într-un timp extrem de scurt, profilul geografic, istoric, religios, economic, cultural, etnic al regiunii, dar şi să i se pună accentele necesare, în corelaţie cu scopul indicat. În felul acesta, profesia de ziarist (în special de teleziarist) se apropie de cea de geopolitician. Mass-media nu mai are în societatea contemporană un rol auxiliar ca altădată, ci devine cel mai puternic factor geopolitic independent, capabil să influenţeze puternic destinele istorice ale popoarelor.

II.4.4. Istoria geopoliticii

Există încă o direcţie în cadrul procesului general de „renaştere" a geopoliticii europene. Ea nu este geopolitică în sensul deplin al cuvântului, fiindcă îşi propune drept scop reorganizarea istorică a acestei discipline,

69) Andre Siegfried „Tableau politique de la France de l'Quest sous la Troisieme Republique", Paris 1913.

lucrul cu izvoarele, cronologia, sistematizarea, bibliografia, etc. Într-un sens oarecare, aceasta este o „abordare de muzeu", care nu pretinde la nici un fel de concluzii și generalizări cu privire la situația actuală. O asemenea linie istorică este prezentată, în primul rând, de lucrările lui Paul-Marie Gaulois, precum și de alți autori cum ar fi Herve Couteau-Bégarie, Gérald Chalean, Hans-Adolf Jakobsen etc.

În limitele acestei inițiative se publică și se reeditează textele geopoliticienilor istorici - Mackinder, Mahan, Kjellen, Haushofer etc.

Cercetări istorice de acest gen se publică deseori în revista franceză „Herodot" și în noua revistă geopolitică italiană „Limes", editată de Lucio Caracciolo și Michel Korinman, cu participarea aceluiași Lacoste.

II.4.5. „Geopolitica aplicată" nu este geopolitică

Geopolitica aplicată sau „geopolitica internă" dezvoltată de Yves Lacoste, dar și de alți mari specialiști, cum ar fi Michelle Corenmann, Paul-Marie de La Gorce etc., este specifică politologiei europene contemporane și evită, în mod conștient, generalizările conceptuale și cercetările futurologice. În aceasta constă deosebirea principală a acestei direcții, dezvoltată în special în Franța și Italia de către școlile atlantice și mondialiste care se află în SUA și Anglia.

Geopolitica aplicată păstrează legături mult mai puține cu geopolitica istorică antebelică decât atlantismul și mondialismul, nemaivorbind de tradiția continentalistă. Aceasta este o metodică analitică, politologică, sociologică și nimic mai mult. De aceea e necesar să se facă o deosebire între ea și proiectele planetare globale ale geopoliticienilor. În esență este vorba despre discipline care au comun doar terminologia și unele metode. Ignorând dualismul geopolitic, considerându-l fie depășit, fie neesențial, fie pur și simplu ieșit din limitele principalului obiect de studiu, „geopolitica aplicată" încetează să mai fie geopolitică în adevăratul sens al acestui cuvânt și devine doar o variantă a metodicii statistico-sociologice.

Hotărârile și proiectele geopolitice reale, legate de soarta Europei și a popoarelor ce o populează, se elaborează în alte instanțe legate de centrele strategice ale atlantismului și mondialismului. Așadar, proiectul integrării europene a fost elaborat exclusiv cu eforturile intelectualilor care colaborau în „Comisia Trilaterală", adică într-o organizație mondialistă supranațională care nu are nici statut strict juridic și nici legitimitate politică. Francezul Jacques Attali și-a dezvoltat teoriile bazându-se tocmai pe datele acestei organizații, al cărui membru era și nu pe baza geopoliticii „aplicate" a școlii europene contemporane.

Capitol II.5. Geopolitica „noii drepte" europene

II.5.1. Europa celor o sută de steaguri - Alain de Benoist

Una din puţinele şcoli geopolitice europene, care şi-au păstrat legătura neîntreruptă cu ideile geopoliticienilor continentalişti germani de până la război, este „noua dreaptă". Această orientare a apărut în Franţa, la sfârşitul anilor '60 şi este legată de personalitatea liderului acestei mişcări - filosoful şi publicistul Alain de Benoist.

„Noua dreaptă" se deosebeşte radical de dreapta franceză tradiţională - monarhişti, catolici, germanofobi, şovini, anticomunişti, conservatori etc. - în toate privinţele.

Cei din „noua dreaptă" sunt adepţii „democraţiei organice", eretici, germanofili, socialişti, modernişti etc.

La început „lagărul de stânga", care este, în mod tradiţional, extrem de influent în Franţa, considera că este „o manevră tactică" a dreptei obişnuite, însă seriozitatea evoluţiei acesteia a fost demonstrată şi recunoscută de toţi.

Unul din principiile fundamentale ale ideologiei „noii drepte", a cărei analogie a apărut într-un timp foarte scurt şi în alte ţări europene, a fost cel al „geopoliticii continentale". Spre deosebire de „vechea dreaptă" şi de naţionaliştii clasici, De Benoist considera că principiul Statului-Naţiune (Etat-Nation) centralist este epuizat istoriceşte şi că viitorul aparţine doar „Marilor Spaţii". Totodată, baza unor asemenea „Mari Spaţii" trebuie să devină nu atât unificarea diferitor State într-un bloc politic pragmatic, ci intrarea pe baze egale a grupărilor etnice de diferite proporţii într-un „Imperiu Federal" unic. Un asemenea „Imperiu Federal" trebuie să fie unic din punct de vedere strategic şi diferenţiat din punct de vedere etnic. Totodată unitatea strategică trebuie să se întărească prin unitatea culturii iniţiale.

„Marele Spaţiu" care l-a interesat cel mai mult pe De Benoist este Europa. „Noua dreaptă" considera că popoarele Europei au aceeaşi origine indoeuropeană, aceeaşi rădăcină. Acesta este principiul „trecutului comun". Însă circumstanţele epocii contemporane, în care sunt active tendinţele integrării strategice şi economice necesare pentru posedarea unei suveranităţi strategice şi economice, dictează necesitatea integrării şi în sens pur pragmatic. În felul acesta, popoarele Europei sunt condamnate la un „viitor comun". De Benoist trage concluzia că principiul geopolitic fundamental trebuie să devină teza „Europa Comună a o sută de steaguri"[70]. În această perspectivă, ca în toate concepţiile „noii drepte", se urmăreşte clar tendinţa de a îmbina elementele „conservatoare" şi „moderniste", adică „dreapta" şi „stânga". În ultimii ani, „noua dreaptă" a renunţat la o asemenea determinare, considerând că ei sunt de „dreapta" în aceeaşi măsură în care sunt ceilalţi „de stânga".

Tezele geopolitice ale lui De Benoist se fundamentează pe

70) Alain de Benoist „Les idees a l'endroit", Paris, 1979.

confirmarea „destinului continental al Europei". Aici el urmează întocmai concepțiile școlii lui Haushofer. De aici reiese opoziția Europei și Occidentului, specifică pentru „noua dreaptă". Pentru ei „Europa" este o structură geopolitică continentală, bazată pe un ansamblu etnic de origine indoeuropeană, care avea rădăcini culturale comune. Această noțiune este tradițională. Occidentul, dimpotrivă, este o noțiune geopolitică și istorică legată de lumea contemporană, care neagă tradițiile etnice și spirituale, tradiții care promovează criteriile materiale și cantitative ale existenței; aceasta este o civilizație burgheză utilitaristă și raționalistă, mecanicistă. Întruchiparea cea mai perfectă a Occidentului și a civilizației lui sunt SUA.

Din aceasta se formează proiectul concret al „noii drepte". Europa trebuie să se integreze într-un „Imperiu Federal", opus Occidentului și SUA. În acest context se cuvine a fi stimulate îndeosebi tendințele regionaliste, fiindcă regiunile și minoritățile etnice au păstrat mai multe trăsături tradiționale decât megalopolisurile și centrele culturale, afectate de „spiritul Occidentului". Totodată, Franța trebuie să se orienteze spre Germania și Europa Centrală. De aici, interesul „noii drepte" pentru De Gaulle și Friedrich Naumann. La nivelul politicii concrete, începând cu anii '70, „noua dreaptă" se pronunță pentru o neutralitate strategică severă a Europei, pentru ieșirea din NATO, pentru dezvoltarea unui potențial nuclear european suficient.

Referitor la URSS (mai târziu la Rusia), poziția „noii drepte" a evoluat, începând cu teza clasică „nici Occidentul, nici Orientul, nici Europa", până la teza „mai întâi de toate Europa, dar mai bine cu Orientul decât cu Occidentul". La nivel practic, interesul față de China și proiectele organizării alianței strategice a Europei cu China, pentru contracararea imperialismului american, cât și a celui sovietic, s-a schimbat în „sovietofilie" moderată și ideea uniunii Europei cu Rusia.

Geopolitica „noii drepte" este orientată radical antiatlantică și antimondialistă. Ei văd soarta Europei ca o antiteză a proiectelor atlantice și mondialiste. Ei sunt adversarii „talasocrației" și concepției One World.

Trebuie remarcat faptul că în condițiile unei dominații strategice și politice a atlantismului în Europa, în perioada războiului rece, poziția geopolitică a lui De Benoist (ireproșabilă din punct de vedere teoretic și logic) contrasta atât de mult cu „normele gândirii politice", încât nu putea să capete o largă răspândire. Aceasta era un fel de „dizidență" ș, ca orice „dizidență" și „nonconformism", avea un caracter marginal. Până în prezent, nivelul intelectual al „noii drepte", calitatea înaltă a publicațiilor și edițiilor lor, chiar numărul mare al adepților lor în mediul academic european, contrastează cu atenția neînsemnată pe care le-o acordă atât instanțele puterii, cât și structurile analitice care deservesc puterea cu proiecte geopolitice.

II.5.2. Europa de la Vladivostok la Dublin - Jean Thiriart

O versiune a geopoliticii continentale puțin mai diferită a dezvoltat-o

un alt „disident" european, belgianul Jean Thiriart (1922-1992). La începutul anilor '60 el era conducătorul mişcării radicale general europene „Europa Tânără".

Thiriart credea că geopolitica este disciplina politologică principală, fără de care este imposibilă construirea unei strategii raționale cu spirit de previziune politică și de stat.

Discipol al lui Haushofer și Niekisch, el se considera un „național-bolşevic european" și un constructor al „Imperiului European". Tocmai ideile lui au anticipat proiectele mult mai dezvoltate și mai perfecționate ale „noii drepte".

Jean Thiriart a construit teoria sa politică pe principiul „autarhiei marilor spații". Dezvoltată la mijlocul sec. XX de economistul german Friedrich List, această teorie confirma faptul că o dezvoltare strategică și economică integrală a statului este posibilă doar în cazul în care acesta are suficiente dimensiuni geopolitice și mari posibilități teritoriale. Thiriart a aplicat acest principiu la situația actuală și a ajuns la concluzia că importanța mondială a statelor Europei se va pierde definitiv dacă nu se vor uni într-un singur Imperiu, opus SUA. Totodată, Thiriart credea că un asemenea „Imperiu" nu trebuie să fie „federal" și „orientat regional", ci unificat la maximum, centralist, care să corespundă modelului iacobin. Acesta trebuie să devină un Stat-Națiune continental, puternic și unitar. În aceasta constă principala deosebire dintre concepțiile lui De Benoist și Thiriart.

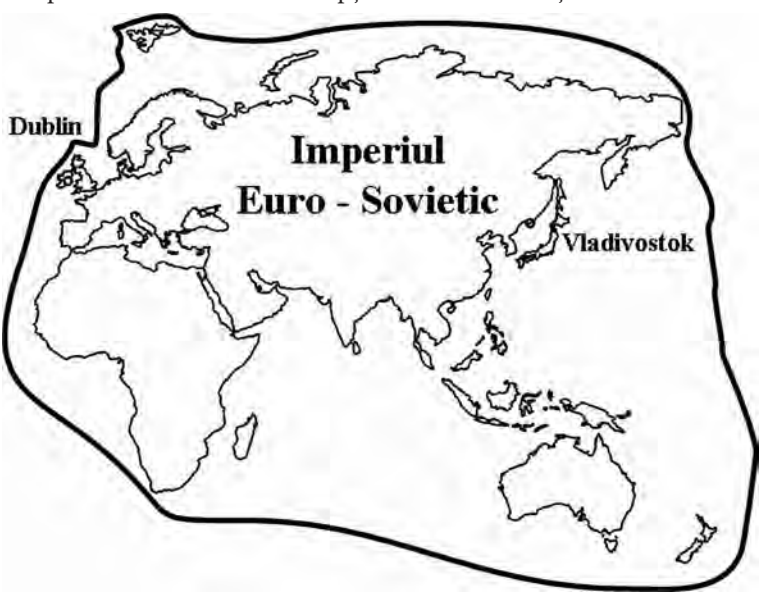

Euro-Imperiul Sovietic (conform lui Jean Thiriart). Analogul Doctrinei Monroe americane aplicat la Eurasia.

La sfârșitul anilor '70, concepțiile lui Thiriart au suportat o oarecare

modificare. Analiza situației geopolitice l-a determinat să ajungă la concluzia că dimensiunile Europei nu sunt suficiente pentru a se elibera de talasocrația americană. Prin urmare, principala condiție a „eliberării europene" este unirea Europei cu URSS. De la schema geopolitică ce include trei zone de bază - Occidentul, Europa, Rusia (URSS) - el a trecut la schema cu două componente - Occidentul și continentul eurasiatic. Totodată, Thiriart a ajuns la concluzia radicală potrivit căreia este mai bine pentru Europa să aleagă socialismul sovietic decât capitalismul anglo-saxon.

Așa a apărut proiectul „Imperiul Euro-sovietic de la Vladivostok la Dublin"[71]. În el sunt descrise, aproape profetic, cauzele care trebuie să ducă la căderea URSS, dacă aceasta nu va întreprinde, în timpul cel mai apropiat, cele mai active măsuri în Europa și în Sud. Thiriart considera că ideile lui Haushofer cu privire la „blocul continental Berlin-Moscova-Tokyo" sunt actuale, în cel mai înalt grad, chiar și în prezent. Este intersant că Thiriart a expus aceste teze cu 15 ani înainte de căderea URSS, pronosticând exact logica și cauzele. Thiriart a făcut unele încercări ca părerile lui să ajungă la conducătorii sovietici. N-a izbutit, deși la începutul anilor '60 s-a întâlnit personal cu Nasser, cu Ciu En-lai și cu înalți conducători iugoslavi. Este semnificativ faptul că Moscova a respins proiectul său de organizare, în Europa, a „detașamentelor de eliberare europeană" ilegale, pentru lupta teroristă cu „agenții atlantismului". Concepțiile lui Jean Thiriart stau la baza mișcării nonconformiste, activă în prezent, a național-bolșevicilor europeni („Frontul Eliberării Europene"). Ei se apropie foarte mult de proiectele neo-eurasiatismului rus continental.

II.5.3. A gândi în imagini continentale - Jordis von Lohausen

Foarte apropiat de Thiriart este generalul austriac Jordis von Lohausen. Spre deosebire de Thiriart sau de De Benoist el nu participă la activitatea politică directă și nu construiește proiecte sociale concrete. El nu se abate de la abordarea strict științifică, limitându-se la analiza pur geopolitică. Poziția lui inițială este aceeași cu a național-boșevicilor și a „noii drepte", el fiind continentalist și adeptul lui Haushofer.

Lohausen consideră că puterea politică are șanse să fie de lungă durată și stabilă doar atunci când stăpânitorii gândesc nu în categorii efemere și locale, ci în imagini „milenare și continentale". Cartea lui fundamentală chiar așa se și numește „Curajul de a stăpâni. A gândi în imagini continentale"[72].

Lohausen crede că procesele teritoriale, civilizaționale, culturale și sociale globale devin înțelese doar dacă ele sunt privite într-o perspectivă „prezbită", pe care el o opune „miopiei". Puterea în societatea umană, de care depind alegerea căii istorice și hotărârile cele mai importante, trebuie să se conducă după scheme foarte generale, care permit unui sau altui stat (popor) să-și găsească locul într-o perspectivă istorică imensă. De aceea,

71) Jean Thiriart „L'Empire Eurosovietique de Vladivostok jusque Dublin", Brussell, 1988.
72) Jordis von Lohausen „Mut zur Macht. Denken in Kontinenten", Berg., 1978.

disciplina principală, necesară definirii strategiei puterii este geopolitica, în sensul ei tradiţional, care operează cu categorii globale, făcând abstracţie de particularităţile analitice (şi nu geopolitica aplicată, „internă", a şcolii lui Lacoste). Ideologiile contemporane, cele mai noi progrese tehnologice şi civilizaţionale modifică, fără îndoială, relieful lumii, dar nu pot anula unele legităţi de bază, legate de ciclurile naturale şi culturale care numără milenii.

Asemenea categorii globale sunt spaţiul, limba, etnosul, resursele etc.

Lohausen propune următoarea formulă a puterii:

„Puterea = Forţa x Poziţia"

El precizează:

„Fiindcă Puterea este Forţa înmulţită cu Poziţia, doar o poziţie geografică favorabilă oferă posibilitatea dezvoltării depline a forţelor interne"[73].

În felul acesta puterea (politică, intelectuală etc.) se corelează direct cu spaţiul.

Lohausen separă soarta Europei de cea a Occidentului, considerând că Europa este o structură continentală care a căzut temporar sub controlul talasocraţiei. Dar pentru eliberarea politică, Europa are nevoie de un minimum spaţial (de poziţie). Un asemenea minimum se obţine doar prin unificarea Germaniei, prin procesele de integrare din Europa Centrală, prin reconstituirea unităţii teritoriale a Prusiei (sfâşiată între Polonia, URSS şi RDG) şi asamblarea, în continuare, a statelor europene într-un nou bloc de sine stătător, independent de atlantism. Este important de remarcat rolul Prusiei. Lohausen (după Niekisch şi Spengler) consideră că Prusia este partea cea mai continentală, „eurasiatică", a Germaniei şi că, dacă nu Berlinul, ci Königsbergul ar fi fost capitala Germaniei, istoria europeană ar fi urmat o altă cale de dezvoltare, mult mai adevărată, orientându-se spre uniunea cu Rusia împotriva talasocraţiei anglo-saxone.

Lohausen consideră că, într-o perspectivă strategică, viitorul Europei este de neconceput fără Rusia şi invers, Rusia (URSS) are nevoie de Europa, fiindcă fără Europa ea este incompletă geopoliticeşte şi este vulnerabilă în faţa Americii, a cărei poziţie este cu mult mai bună şi prin urmare, mai devreme sau mai târziu, puterea ei va întrece cu mult URSS. Lohausen sublinia că URSS ar fi putut să aibă în Occident patru Europe: „O Europă ostilă, o Europă supusă, o Europă pustiită şi o Europă aliată". Primele trei variante sunt inevitabile, dacă se păstrează acel curs al politicii europene pe care URSS l-a urmat pe parcursul „războiului rece". Numai tendinţa de a face cu orice preţ o Europă „aliată şi prietenă" poate să repare situaţia geopolitică fatală a URSS şi să se ajungă la începutul noii etape a istoriei geopolitice - etapa eurasiatică.

Poziţia lui Lohausen se reduce, în mod conştient, la constatări pur geopolitice. El omite problemele ideologice. De exemplu, geopolitica Rusiei

73) Ibidem.

boiereşti, a Rusiei ţariste sau a URSS, este pentru el un proces continuu, care nu depinde de schimbarea regimului sau a ideologiei. Rusia geopolitică este heartland-ul şi prin urmare, oricare ar fi regimul, soarta îi este determinată de pământurile ei.

Ca şi Thiriart, Lohausen a prevăzut dezastrul geopolitic al URSS, care era inevitabil în cazul în care ea ar fi urmat cursul său obişnuit. Dacă pentru geopoliticienii atlantişti acest deznodământ era o victorie, Lohausen îl vedea mai curând ca pe o înfrângere a forţelor continentale, dar cu nuanţa că noile posibilităţi, care se deschideau după căderea sistemului sovietic, puteau să creeze premizele favorabile pentru crearea, în viitor, a unui nou bloc eurasiatic, a Imperiului Continental, fiindcă anumite restricţii, dictate de ideologia marxistă, ar fi fost, în acest caz, înlăturate.

II.5.4. Imperiul Eurasiatic al Sfârşitului - Jean Pârvulescu

Versiunea romantică a geopoliticii este expusă de cunoscutul scriitor francez Jean Pârvulescu. Temele geopolitice au apărut în literatură, pentru prima dată, la George Orwell, care descria în antiutopia „1984" împărţirea futurologică a planetei în trei blocuri continentale enorme - „Ostasia, Eurasia, Oceania". Teme similare se întâlnesc la Arthur Koestler, Aldous Huxley, Raymond Abellio etc.

În toate operele lui Jean Pârvulescu, temele geopolitice sunt principale. În felul acesta el înfiinţează un nou gen literar - „beletristica geopolitică".

Concepţia lui Pârvulescu este următoarea[74]: istoria omenirii este istoria Atotputerniciei, a puterii. Diferite organizaţii semisecrete, al căror ciclu de existenţă depăşeşte cu mult durata ideologiilor politice obişnuite, a dinastiilor conducătoare, ale instituţiilor religioase, a statelor şi popoarelor, doresc să aibă acces la poziţiile principale în civilizaţie. Aceste organizaţii, care apar în istorie cu diferite denumiri, sunt identificate de Pârvulescu ca fiind un „ordin al atlantiştilor" şi altul al „ordin al eurasiaţilor". Între ele se duce o luptă de secole la care participă papii, patriarhii, regii, diplomaţii, marii financiari, revoluţionarii, misticii, generalii, învăţaţii, artiştii, etc. Toate manifestările social-culturale se reduc, în felul acesta, la arhetipurile geopolitice iniţiale, deşi extrem de complicate.

Aceasta este linia geopolitică dusă până la limita logică, ale cărei premise se observă, deja, la fondatorii geopoliticii ca atare, care sunt pe deplin raţionali şi străini de „misticism".

În subiectele lui Pârvulescu, rolul principal îl joacă generalul De Gaulle şi structura geopolitică fondată de acesta după sfârşitul preşedinţiei lui, care rămâne în umbră.

Pârvulescu numeşte această structură „gaullism geopolitic". Acest „gaullism geopolitic" este analogia franceză a şcolii continentale a lui Haushofer.

Sarcina principală a adepţilor acestei linii este organizarea blocului

74) Jean Parvulesco „Galaxie GRU", Paris, 1991.

continental european „Paris-Berlin-Moscova". Sub acest aspect, teoriile lui Pârvulescu fac joncțiune cu tezele „noii drepte" și ale „național-bolșevicilor".

Pârvulescu crede că etapa istorică actuală este apogeul opoziției geopolitice multiseculare, când istoria dramatică a duelului continental civilizațional ajunge la soluționare. El prevede apropiata apariție a unei construcții continentale gigantice - „Imperiul Eurasiatic al Sfârșitului", iar apoi confruntarea finală cu „Imperiul Atlanticii". Acest duel escatologic, pe care îl descrie în culori apocaliptice, el îl numește „Endkampf" („Lupta Finală"). Este interesant faptul că, în textele lui Pârvulescu, personajele inventate se învecinează cu personalități istorice reale. Cu multe dintre aceste personalități istorice reale, autorul a întreținut relații de prietenie (cu unele dintre ele întreține până în prezent). Printre acestea sunt politicieni din anturajul lui De Gaulle, diplomați englezi și americani, poetul Ezra Pound, filosoful Julius Evola, politicianul și scriitorul Raimand Abellio, sculptorul Arno Brekker, membri ai unor organizații oculte etc.

Deși au formă beletristică, textele lui Pârvulescu sunt de o valoare geopolitică enormă, fiindcă o serie din articolele lui, publicate la sfârșitul anilor '70, descriu cu exactitate situația care se va crea în lume până la mijlocul anilor '90.

II.5.5. ***Oceanul Indian, o cale spre dominația mondială - Robert Steuckers***

Antipodul „vizionarului geopolitic" Pârvulescu este geopoliticianul și publicistul belgian Robert Steuckers, editorul a două reviste de prestigiu „Orientation" și „Vouloir". Steuckers abordează geopolitica de pe poziții strict științifice, raționaliste, străduindu-se să elibereze această disciplină de toate stratificările „întâmplătoare". Urmând însă logica „noii drepte", în sens academic, el ajunge la concluzii extrem de asemănătoare cu „proorocirile" lui Pârvulescu.

La fel ca Pârvulescu, Steuckers crede că proiectele social-politice și în special, diplomatice ale diferitelor state și blocuri, indiferent de forma ideologică pe care ar îmbrăca-o, reprezintă expresia indirectă și uneori voalată, a proiectelor geopolitice globale. El vede în aceasta influența factorului „Pământului" asupra istoriei umane. Omul este o ființă pământeană (creată din pământ). Prin urmare, pământul, spațiul, predestinează omul în manifestările lui cele mai semnificative. Aceasta este o premisă pentru „geoistorie".

Orientarea continentalistă este prioritară pentru Steuckers; el crede că atlantismul este ostil Europei, iar soarta bunăstării europene o leagă de Germania și Europa Centrală[75]. Steukers este adeptul unei colaborări active a Europei cu țările lumii a Treia și în special, cu lumea arabă.

Totodată, el menționează importanța enormă a Oceanului Indian pentru viitoarea structură geopolitică a planetei.

El definește Oceanul Indian ca pe un „Ocean de Mijloc", situat între

75) Robert Steukers „La Russie, L'Europe et L'Occident" dans „Orientation" Nr. 4 nov. - dec. 1983.

oceanele Atlantic şi Pacific. Oceanul Indian este situat chiar la mijloc, între coasta de răsărit a Africii şi zona Oceanului Pacific, unde sunt situate Noua Zeelandă, Australia, Noua Guinee, Malaysia, Indonezia, Filipine şi Indochina. Controlul maritim asupra Oceanului Indian reprezintă poziţia cheie pentru influenţa geopolitică asupra a trei „mari spaţii" de cea mai mare importanţă - Africa, rimland-ul eurasiatic de sud şi regiunea Pacificului. De aici rezultă prioritatea strategică a unor insule mici din Oceanul Indian - în special Diego Garcia, situată la aceeaşi depărtare de toate zonele de ţărm.

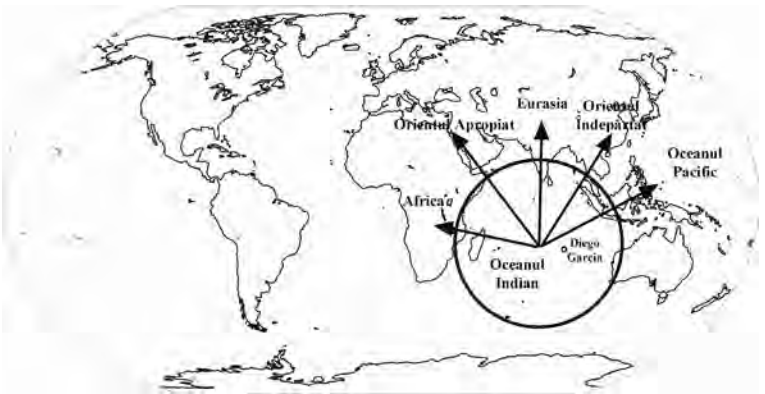

Controlul asupra Oceanul Indian poate avea un impact strategic în zonele-cheie din Eurasia: Orientul Mijlociu, India, China, Iran, Indo-China, Extremul Orient şi Asia-Pacific. În inima „boltei strategice" a Oceanului Indian se află o mica insulă (Diego Garcia) care este cea mai importantă bază navală strategică a Statelor Unite.

Steuckers susţine că Oceanul Indian este acel teritoriu asupra căruia trebuie să se concentreze întreaga strategie europeană, fiindcă prin această zonă Europa poate influenţa şi asupra SUA şi asupra Eurasiei şi asupra Japoniei. Din punctul lui de vedere, opoziţia geopolitică hotărâtoare, care trebuie să determine imaginea viitorului sec. XXI, se va desfăşura tocmai în acest spaţiu.

Steuckers se ocupă activ de istoria geopoliticii, el fiind semnatarul articolele despre fondatorii acestei ştiinţe din noua ediţie a „Enciclopediei de la Bruxelles".

II.5.6. Rusia + Islam = salvarea Europei - Carlo Terracciano

Un centru geopolitic activ, de orientare continentalistă, există şi în Italia. În Italia de după cel de-al doilea război mondial, mai mult decât în alte ţări europene, au avut o largă răspândire ideile lui Carl Schmitt şi graţie acestui fapt, modul geopolitic de gândire a devenit foarte răspândit. Totodată, în Italia era dezvoltată mişcarea lui Jean Thiriart „Europa de Sud" şi în mod corespunzător, se răspândiseră ideile naţional-bolşevismului continental.

Printre numeroasele reviste şi centre politologice şi sociologice ale „noii drepte", care se ocupă de geopolitică, un interes deosebit prezintă „Orion-ul" milanez unde, în decursul ultimilor 10 ani, se publică regulat analizele geopolitice ale doctorului Carlo Terracciano. Terracciano exprimă poziţia cea mai extremistă a continentalismului european, foarte apropiată de eurasiatism.

Terracciano acceptă în întregime tabloul lui Mackinder şi Mahan şi este de acord cu dualismul civilizaţional şi geografic sever remarcat de către ei. Totodată, el se situează univoc de partea heartland-ului, considerând că soarta Europei depinde în întregime de soarta Rusiei şi Eurasiei de Est. Estul continental este pozitiv, Occidentul atlantic este negativ. O abordare atât de radicală din partea unui european este o excepţie chiar şi printre geopoliticienii de orientare continentală, mai ales că Terracciano nici nu accentuează statutul deosebit de special al Europei, considerând că acesta este un moment secundar în faţa opoziţiei planetare a talasocraţiei şi telurocraţiei.

El împărtăşeşte pe deplin ideea unui Stat Eurasiatic unitar, a Imperiului Eurosovietic unitar, a „Imperiului Euro-sovietic de la Vladivostok la Dublin", ceea ce îl apropie de Thiriart. Totodată, el nu este de acord cu „iacobismul" şi „universalismul" specifice lui Thiriart, insistând asupra diferenţierii etno-culturale şi a regionalismului care îl apropie, la rândul său, de Alain de Benoist.

Accentuarea centralităţii factorului rus se învecinează la Terracciano cu un alt moment interesant: el crede că rolul cel mai important în lupta cu atlantismul aparţine lumii islamice, regimurilor vădit antiamericane în special: iranian, libian, irakian etc. În consecinţă, el ajunge la concluzia că lumea islamică este exponentul, în cel mai înalt grad, al intereselor geopolitice continentale. Totodată, el consideră ca fiind pozitivă versiunea „fundamentalistă" a Islamului.

Formula definitivă, care rezumă concepţiile geopolitice ale doctorului Terracciano, este următoarea:

Rusia (heartland) + Islamul împotriva SUA (atlantism, mondialism)[76].

Terracciano vede Europa ca pe un cap de pod al blocului antimondialist ruso-islamic. Din punctul lui de vedere doar punerea radicală a problemei poate duce, în mod obiectiv, la adevărata renaştere europeană.

Păreri asemănătoare cu ale lui Terracciano au şi alţi colaboratori ai „Orion-ului" şi ai centrului intelectual care activează pe baza lui (prof. Claudio Mutti, Mauriccio Murelli, sociologul Alessandro Colla, Marco Battarra etc.). Spre această linie naţional-bolşevică tind şi unii stângişti, unele cercuri social-democrate, comuniste şi anarhiste din Italia - ziarul „Umanita", revista „Nuovi Angulationi" etc.

76) Carlo Terracciano „Nel Fiume della Storia" in „Orion", Milano, Nr. 22 - 30, 1986 – 1987.

Capitol II.6. Eurasiatismul

II.6.1. Pasionarismul eurasiatic - Lev Gumiliov

Discipolul cel mai strălucit al eurasiatului Savițchi a fost cunoscutul savant rus, istoricul Lev Nicolaevici Gumiliov. În lucrările sale el n-a atins temele geopolitice, însă teoria lui despre etnogeneză și ciclurile etnice continuă, în mod evident, linia abordării „organiciste" și parțial, a „determinismului geografic", care constituie, după cum se știe, esența geopoliticii lui Ratzel, Kjellen, Haushofer etc.

Sunt deosebit de importante cercetările lui Gumiliov cu privire la perioadele străvechi ale hărții etnice a Eurasiei, a stepei, a popoarelor nomade și a civilizațiilor lor. Din lucrările lui se conturează o nouă viziune a istoriei politice, în care Orientul eurasiatic apare nu doar ca niște pământuri sălbatice de la periferia civilizației (pusă pe aceeași treaptă cu civilizația occidentală), ci și ca un centru independent și dinamic al etnogenezei, culturii, istoriei politice, al dezvoltării statale și tehnice. Occidentul și istoria lui sunt relativizate, cultura eurasiatică și constelația etnosurilor eurasiatice apar ca o lume multidimensională și absolut necercetată - cu scara sa de valori, cu problemele sale religioase, cu legitățile sale istorice etc.

Gumiliov dezvoltă și duce până la ultima limită logică, ideea general eurasiatică despre faptul că, din punct de vedere etnic, velicorușii, rușii, reprezintă nu doar o ramură a slavilor de răsărit, pur și simplu, ci un etnos deosebit, care s-a format pe baza contopirii slavo-turanice. De aici rezultă, indirect, justețea controlului rusesc asupra acelor pământuri eurasiatice care sunt populate de etnosuri turanice. Civilizația velicorusă s-a format pe baza etnogenezei slavo-turanice, care s-a realizat pe plan geografic ca o alianță istorică a Pădurii și Stepei. Tocmai îmbinarea geopolitică a Pădurii și Stepei alcătuiesc esența Rusiei, determinând caracterul culturii ei, al civilizației, ideologiei, destinului ei politic.

După Spengler și Toynbee, Gumiliov distinge ciclurile de civilizații și culturi și de asemenea, etnosurile corespunzătoare. Din punctul lui de vedere, organizările etno-culturale - națiunile, statele, comunitățile religioase, sunt asemenea organismelor vii. Ele parcurg perioade de naștere, tinerețe, maturitate și bătrânețe, iar apoi dispar sau se transformă în așa numitele „relicte". Aici se simte iarăși influența „filosofiei organiciste", comună pentru toate școlile geopolitice continentaliste.

Sunt interesante, în cel mai înalt grad, teoriile lui cu privire la cauzele etnogenezei, a nașterii poporului și a statului. Pentru descrierea acestui proces, el introduce termenul de „pasionarism" sau de „impuls pasionar". Aceasta este explozia sincronă inexplicabilă a energiei biologice și spirituale care pune în mișcare, pe neașteptate, existența istorică inertă a popoarelor și culturilor „vechi", cuprinzând, într-un avânt dinamic al expansiunii spațiale, spirituale și tehnice, diferite grupuri etnice și religioase formate, ceea ce duce la cucerirea și contopirea în forme noi, active și viabile, a

etnosurile eterogene rămase. Pasionarismul deplin şi intens, precum şi procesul dinamic al etnogenezei duc, într-un caz obişnuit, la apariţia unui superetnos deosebit, care corespunde nu atât formei naţional-statale de organizare politică, cât imperiului.

Pasionarismul scade treptat. În schimbul „paseismului" (pentru Gumiliov aceasta este o categorie pozitivă, pe care el o echivalează cu „eroismul", cu tendinţa etică spre creaţia dezinteresată în numele devotamentului faţă de tradiţia naţională) vine „actualismul", adică preocuparea doar pentru momentul actual, rupt de tradiţie şi fără a se îngriji de soarta generaţiilor viitoare. În această fază are loc „fractura pasionară", iar etnogeneza intră în etapa negativă - conservarea şi începutul destrămării. Apoi urmează faza „futuristă" în care domină tipul „visătorilor", „fanteziştilor", „escapiştilor religioşi", care îşi pierd credinţa în realitatea înconjurătoare şi năzuiesc să plece „dincolo". Gumiliov consideră că aceasta este un semn al căderii definitive. Etnosul se degradează, supraetnosurile se destramă în componente, imperiile se prăbuşesc.

Această situaţie durează până la un nou „impuls pasionar", când apare un etnos nou, proaspăt şi provoacă o nouă etnogeneză, în care se retopesc rămăşiţele construcţiilor vechi. Totuşi, unele etnosuri se păstrează în stare de „relicte" (Gumiliov le numeşte „himere"), iar altele dispar în dinamica unui nou proces etnogenetic.

Este deosebit de importantă afirmaţia lui Gumiliov cu privire la faptul că velicoruşii sunt un etnos relativ „nou" şi „tânăr", care a unit în jurul său „supraetnosul" Rusiei - Eurasiei sau al Imperiului eurasiatic.

Din eurasiatismul lui Gumiliov se desprind următoarele concluzii geopolitice (pe care el nu le-a formulat din motive politice lesne de înţeles, preferând să rămână în limitele stricte ale ştiinţei istorice):

1. **Eurasia reprezintă un „loc de dezvoltare" de reală valoare, un sol fertil şi extrem de bogat al etnogenezei şi culturogenezei**

Prin urmare, trebuie să învăţăm să cercetăm istoria mondială nu prin optică unipolară - „Occidentul şi toţi ceilalţi" (aşa cum e specific istoriografiei atlantice), ci prin una pluripolară, totodată Eurasia de nord şi de răsărit prezintă un interes deosebit, fiindcă ele sunt izvorul alternativ Occidentului, al unor procese civilizaţionale planetare extrem de importante. În lucrările sale, Gumiliov prezintă imaginea desfăşurată a tezei lui Mackinder despre „axa geografică a istoriei" şi înzestrează această axă cu un conţinut istoric şi etnic concret.

2. **Sinteza geopolitică a Pădurii şi Stepei, care stă la baza statalităţii velicoruse, este realitatea cheie pentru controlul cultural-strategic asupra Asiei şi al Europei de Răsărit.**

Totodată, acest control ar fi contribuit la echilibrul armonios al Orientului şi Occidentului, în timp ce limitarea culturală a civilizaţiei occidentale (Pădurea) în tendinţa ei de dominare, însoţită

de neintuirea totală a culturii Orientului (a Stepei), duce doar la conflicte și perturbări.

3. **Civilizația Occidentală, fiind un conglomerat de etnosuri „himerice", se află în ultima etapă descrescândă a etnogenezei**

Prin urmare, centrul de greutate se va muta, obligatoriu, la popoarele mult mai tinere.

4. La fel e posibil ca **într-un viitor apropiat să se producă un oarecare „impuls pasionar" neprevăzut, nepronosticat, care va schimba brusc harta politică și culturală a planetei**, fiindcă dominarea etnosurilor „relicte" nu poate să fie de lungă durată.

II.6.2. Noii eurasiatici ruși

După cum am văzut, Gumiliov n-a folosit concepția sa despre lume la formularea concluziilor geopolitice. Au făcut-o discipolii săi în perioada slăbirii (apoi a schimbării) cenzurii ideologice marxiste. Această orientare a primit denumirea de „neoeurasiatism" care are, la rândul său, câteva variante. Nu toate moștenesc ideile lui Gumiliov, însă influența lui, în mare, asupra acestei ideologii geopolitice este colosală.

Neoeurasiatismul are câteva variante. Prima (principală și cea mai dezvoltată) reprezintă o ideologie perfectă și multidimensională, formulată de unele cercuri politice ale opoziției naționale, care se opun reformelor liberale din perioada 1990-1994. Este vorba despre grupul intelectualilor care s-au unit în jurul ziarului „Ziua" (mai târziu „Mâine") și a revistei „Elementele"[77].

Acest neoeurasiatism se fondează pe ideile lui P. Savițchi, G. Vernadski, ale contelui N. Trubețkoi și ale ideologului național-bolșevismului rus Nicolai Ustrealov. Analiza eurasiaticilor istorici este recunoscută ca fiind actuală la cel mai înalt grad și aplicabilă la situația actuală. Teza ideocrației naționale de proporții imperiale continentale se opune, concomitent, occidentalismului liberal, cât și naționalismului etnic îngust. Rusia e văzută ca axă a unui „mare spațiu" geopolitic, misiunea ei etnică identificându-se, univoc, cu construcția imperiului.

Această orientare tinde unidirecțional, la nivel social-politic, spre socialismul eurasiatic, considerând că economia liberală este un indiciu al lagărului atlantic. Perioada sovietică a istoriei ruse este cercetată într-o perspectivă smenovehovistă (vezi N.T. pag.36), ca o formă modernistă a tendinței naționale ruse tradiționale spre expansiunea planetară și „universalismul eurasiatic antiatlantic". De aici și tendințele „procomuniste" ale acestei versiuni a neoeurasiatismului.

Moștenirea lui Lev Gumiliov se acceptă, teoria pasionarismului îmbinându-se, de pildă, cu concepția despre „circulația elitelor" a sociologului italian Vilfredo Pareto, iar părerile despre religie ale lui Gumiliov fiind corectate, desigur, pe baza școlii tradiționaliștilor europeni (Guenon, Evola etc.).

77) Francoise Thome „Eurasisme et Neo-Eurasisme" dans „Commentaire", ete 1994, Nr. 66.

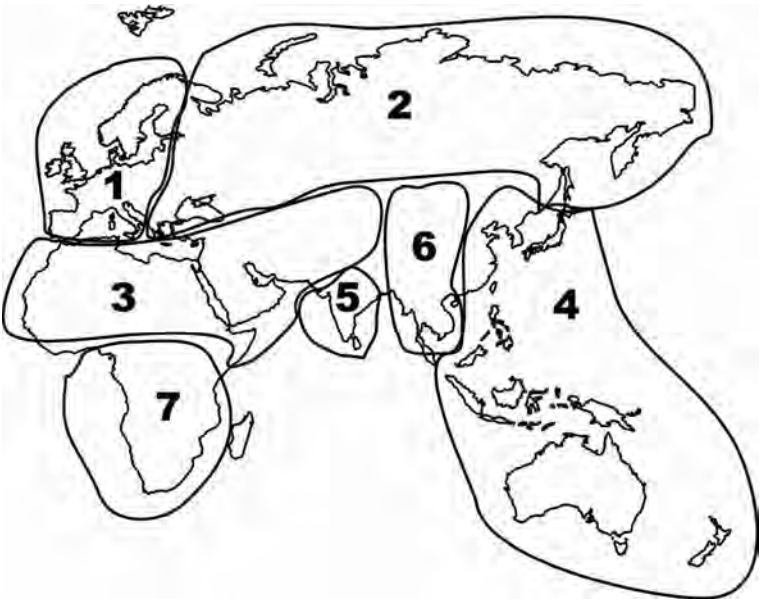

Spațiile civilizaționale din ansamblul continental:

1. European

2. Rus-eurasiatic (axial)

3. Islamic

4. Pacific

5. Continetul Indian

6. China

Potențial continent al Africii Sub-Sahariene Ideile tradiționaliștilor - „criza lumii contemporane", „degradarea Occidentului", „desacralizarea civilizației" etc. - sunt un element constitutiv important al neoeurasiatismului, completând și dezvoltând acele momente care au fost prezentate de către autorii ruși doar intuitiv și fragmentar.

Pe lângă toate acestea, sunt cercetate detaliat proiectele continentaliste europene (Haushofer, Schmitt, Niekisch, „noua dreaptă" etc.), pe seama cărora orizonturile doctrinei eurasiatice se răspândesc și în Europa, concepută ca o putere continentală potențială. Acest motiv este absolut străin istoricilor eurasiatici-emigranți, care și-au scris principalele opere în perioada când SUA încă nu aveau o importanță geopolitică independentă, iar teza despre deosebirea Europei și Occidentului nu avea încă dezvoltarea cuvenită. Neoeurasiatismul, ascultând de continentaliștii europeni, recunoaște importanța strategică a Europei pentru desăvârșirea geopolitică și valoarea deplină a „Marelui spațiu" eurasiatic, dat fiind faptul că tocmai factorul împărțirii instabile a hărții geopolitice a Europei a dus la

înfrângerea URSS în „războiul rece".

O altă particularitate a neoeurasiatismului este alegerea țărilor islamice (în special a Iranului continental) în calitate de aliat strategic principal. Ideea alianței continentale ruso-islamice stă la baza strategiei antiatlantice pe țărmul sud-vestic al continentului eurasiatic. La nivel doctrinar, această alianță se fundamentează pe caracterul tradițional al civilizațiilor rusă și islamică, ceea ce le unește în opoziție față de Occidentul laico-pragmatic antitradițional.

În acest sens al neoeurasiatismului, tabloul tuturor proiectelor geopolitice cu privire la situația actuală ajunge la desăvârșire, fiindcă din punct de vedere ideologic, strategic, politic, pozițional, proiectul neoeurasiatic reprezintă antipodul mult mai perfect, necontradictoriu, format și istoricește fundamentat al tuturor tipurilor de proiecte geopolitice occidentale (atât cele atlantice cât și cele mondialiste).

Mondialismul și atlantismul exprimă două variante ale ideologiei politice a Occidentului extrem. Europenismul și continentalismul moderat al geopoliticienilor europeni reprezintă o realitate intermediară. Și în sfârșit, neoeurasiatismul ziarului „Ziua" și în special, al revistei „Elementele" exprimă un punct de vedere antioccidental radical, care face corp comun cu toate celelalte proiecte geopolitice alternative - de la național-bolșevismul european, la fundamentalismul islamic (sau „socialismul" islamic) și până la mișcările de eliberare națională din toate colțurile Lumii a Treia.

Alte variante ale neoeurasiatismului sunt mai puțin consecvente și reprezintă o adaptare a întregului complex de idei menționate mai sus la realitatea politică schimbătoare: fie că este vorba doar despre un „eurasiatism" economic pragmatic, menit să reconstituie colaborarea economică a fostelor republici ale URSS (proiectul președintelui Kazahstanului, N. Nazarbaev), fie despre fundamentarea tezelor expansioniste (proiectul „de mare stat" al lui V. Jirinovschi), fie despre o chemare pur retorică la o comunitate eurasiatică pentru păstrarea unității minorităților ruse și naționale (în marea lor majoritate etnici turanici și musulmani) în componența Federației Ruse (proiectul unor activiști din guvernul lui B.Elțin), fie despre un interes pur istoric față de cercul lui Savițchi, Trubețkoi, Suvcinschi, Karsavin etc., din emigrație). Toate aceste versiuni, sunt însă, artificiale, fragmentare, inconsecvente și nu pot să emită pretenția de ideologie și metodologie geopolitică independentă și serioasă. De aceea nu are sens să ne oprim mai detaliat asupra lor.

Să menționăm doar că orice apel la eurasiatism și la Eurasia, oricât de limitat ar fi sensul investit în aceste noțiuni de aceia care le folosesc, direct sau indirect, face trimiterea la acel proiect neoeurasiatic elaborat de cercurile opoziției și perfectat în lucrările autorilor de la „Ziua" și „Elementele", fiindcă doar în acest context utilizarea cuvântului „eurasiatism" este îndreptățită inclusiv de continuitatea școlii geopolitice rusești, cât și de corelația cu evantaiul proiectelor geopolitice de proporții planetare existente în afara Rusiei.

II.6.3. Spre o nouă bipolaritate

Pe lângă moştenirea sa intelectuală şi principiile generale ale geopoliticii continentale, neoeurasiatismul se află în faţa celor mai noi probleme, puse sub forma ultimelor proiecte geopolitice ale Occidentului. Mai mult decât atât, această orientare geopolitică capătă importanţă în măsura în care este capabilă nu doar să explice, pur şi simplu, din punct de vedere geopolitic, logica evenimentelor istorice care se petrec, dar şi să elaboreze un proiect futurologic coerent, capabil să se opună proiectelor Occidentului.

Victoria Occidentului în „războiul rece" înseamnă, din punct de vedere conceptual, sfârşitul lumii bipolare şi începutul lumii unipolare. Totodată, dacă atlantiştii puri (Huntington) presupun că această lume unipolară va fi relativă - Occidentul învingător (The West) va fi nevoit să aplaneze, în permanenţă, conflictele crescânde dintre civilizaţii cu „restul lumii" (The Rest) - atunci mondialiştii (Fukuyama, Attali) văd dominaţia Occidentului asupra întregii planete fără probleme, ca ceva care s-a şi întâmplat deja. Chiar varianta conflictuală a profesorului Santoro presupune, în cele din urmă, instaurarea Guvernului Mondial.

Acestea sunt proiectele învingătorilor geopolitici care dispun astăzi de avantaje incontestabile şi de iniţiativă strategică, de care trebuie să ţinem cont în cel mai înalt grad. Toate se reduc la un singur lucru: mai devreme sau mai târziu pe planetă trebuie să domine universalismul de tip occidental, adică sistemul de valori atlantic, talasocratic, trebuie să devină dominant pretutindeni. Lumea bipolară de pe timpul războiului rece este considerată învinsă definitiv. Eurasia şi eurasiatismul n-au loc, pur şi simplu, într-o asemenea imagine. Totul este logic aici şi rezultă din lucrările primilor geopoliticieni anglo-saxoni care s-au străduit să slăbească, pe toate căile, forţele Uscatului, subminându-le puterea şi oprindu-le dezvoltarea prin diferite metode strategice - în special strategia „anacondei", adică prin controlul asupra unor sectoare din ce în ce mai mari ale rimland-ului.

Neoeurasiatismul nu poate ca, rămânând el însuşi, să recunoască legalitatea unei asemenea stări de lucruri şi prin urmare, el este condamnat să caute posibilităţi ca aceste procese să ia o altă întorsătură. Şi se începe, firesc, de la problema cea mai importantă - problema bipolarităţii. Unipolaritatea (dominaţia atlantismului sub orice formă - atât în formă pură cât şi prin mondialism) condamnă Eurasia ca heartland la inexistenţă istorică. Neoeurasiatismul insistă asupra faptului că acestei unipolarităţi trebuie să i se opună rezistenţă.

Aceasta se poate realiza doar printr-o nouă bipolaritate.

Explicaţia este următoarea. Există un punct de vedere că după sfârşitul opoziţiei SUA-URSS lumea va trece de la sine la o structură multipolară - se va ridica China, procesele demografice vor împinge ţările islamice în categoria celor principale, regiunea Oceanului Pacific îşo va afirma posibilitatea sa de a concura cu Europa şi America etc. Toate acestea sunt posibile, însă nu se ţine seama că noua multipolaritate va avea loc sub

semnul „sistemului de valori atlantic", adică va reprezenta doar diferite variante teritoriale ale sistemului talasocratic şi nicidecum o alternativă geopolitică adevărată. Sfidarea Occidentului, a pieţei şi a liberal-democraţiei este universală. După victoria heartland-ului, toate încercările popoarelor şi ale statelor de a urma o altă cale decât cea occidentală şi-au pierdut sprijinul fundamental. Atât regimurile prosovietice, cât şi toate ţările „nealiniate", care persistau asupra „căii a treia", au existat doar datorită bipolarităţii, pe seama distanţei ce a existat între Occident şi Orient în lupta lor geopolitică poziţională. Occidentul contemporan învingător va dicta de azi înainte condiţiile ideologice şi economice tuturor celor care vor emite pretenţii la rolul de regiune dezvoltată. De aceea, orice multipolaritate cu păstrarea statu-quo-ului va fi fictivă şi mondialistă.

Strategii occidentali sunt conştienţi de acest lucru şi înţeleg foarte bine că, în etapa actuală, sarcina geopolitică principală a Occidentului este de a nu admite posibilitatea formării unui bloc geopolitic de dimensiuni continentale, care ar putea fi comparat, conform unor sau altor parametri, cu forţele atlantismului. Acesta este principiul fundamental al doctrinei politice militare a SUA, formulată în referatul lui Paul Wolfovitz. Cu alte cuvinte, Occidentul, mai mult ca oricând, nu doreşte întoarcerea la bipolaritate. Aceasta ar fi pentru el un pericol de moarte.

Bazându-se pe interesele „axei geografice a istoriei", neoeurasiatismul susţine ceea ce e diametral opus Occidentului. Singura ieşire din situaţia creată ar putea duce la un nou bipolarism, fiindcă doar în acest sens Eurasia ar putea să obţină perspectiva unei adevărate suveranităţi geopolitice. Doar o nouă bipolaritate va putea să deschidă, ulterior, calea spre o asemenea multipolaritate care ar putea să depăşească limitele sistemului talasocratic liberal-democrat, ajungându-se la adevărata multipolaritate a lumii, unde fiecare popor şi fiecare bloc geopolitic pot să-şi aleagă propriul sistem de valori. Această multipolaritate are şansa de a se înfăptui doar după eliberarea, printr-o nouă opoziţie planetară, de sub dominaţia atlantică globală.

Totodată, este important faptul că blocul continental eurasiatic nu poate deveni o simplă refacere a pactului de la Varşovia. Destrămarea fostei construcţii geopolitice continentale este ireversibilă şi se înrădăcinează în însăşi structura ei. Noua alianţă continentală trebuie fie să includă întreaga Europă până la Atlantic şi câteva sectoare de cea mai mare importanţă a ţărmului sudic al Eurasiei - India, Iran, Indochina, etc., fie să asigure o neutralitate prietenească a acestor spaţii, adică să le scoată de sub controlul atlantismului. Întoarcerea la vechiul bipolarism este imposibilă din multe considerente - inclusiv din motive ideologice. Noul bipolarism eurasiatic trebuie să purceadă din absolut alte premise ideologice şi să se bazeze pe absolut alte metodici.

Fiind baza teoretică pentru toate teoriile geopolitice nonconformiste din Europa şi din Lumea a Treia, această teorie a „noului bipolarism" este suficient de dezvoltată în proiectele neoeurasiatice. Aşa cum heartland-ul este, în mod obiectiv, singurul punct care e în stare să fie un cap de pod

al alternativei planetare a talasocrației, la fel și neoeurasiatismul reprezintă singura platformă teoretică pe baza căreia poate fi elaborată o întreagă gamă de strategii planetare care neagă dominația mondială a atlantismului și sistemul lui civilizațional de valori: piața, democrația liberală, cultura laică, filosofia individualismului etc.

PARTEA III: RUSIA ȘI SPAȚIUL

Capitol III.1. Rusia și spațiul heartland

Rusia reprezintă din punct de vedere strategic o masă continentală gigantică, ce se identifică cu însăși Eurasia. După cucerirea și integrarea Siberiei, Rusia coincidea cu noțiunea geopolitică Heartland, adică „Pământul Central" al continentului. Mackinder definea Marele Spațiu rusesc drept „Axă geografică a istoriei". Din punct de vedere geografic, lingvistic, climateric, cultural și religios, Rusia reprezintă liantul sintetic al Vestului și Estului eurasiatic, însă funcția ei geopolitică nu se reduce la însumarea sau la medierea tendințelor occidentale și orientale.

Rusia nu e nici Orient, nici Occident, ea e ceva intermediar, independent și deosebit. Eurasiaticii ruși, interpretând din punct de vedere cultural poziția „de mijloc" a Rusiei, vorbeau despre o cultură deosebită a „Imperiului de Mijloc", unde contradicțiile geografice și geopolitice se reflectă în sinteza spirituală, verticală. Din punct de vedere pur strategic, Rusia se identifică cu Eurasia măcar prin aceea că pământul ei, populația ei și dezvoltarea ei industrial- tehnologică dispune de un volum suficient pentru a deveni baza independenței continentale, a autarhiei și pentru a servi drept temelie pentru o integrare continentală deplină care, după legile geopolitice, trebuie să se întâmple cu fiecare „insulă", inclusiv și cu „Insula Mondială" (World Island), adică Eurasia.

Față de Rusia – Heartland, celelalte pământuri și state eurasiatice sunt riverane - Rimland. Rusia este „Axa istoriei", deoarece „civilizația" se învârte în jurul ei creând formele sale originale, mai expresive, mai desăvârșite, dar nu în izvorul său continental, dătător de viață, ci în „zona de țărm", în fâșia critică, unde spațiul Uscatului mărginește spațiul Apei, al mării sau al oceanului. Din punct de vedere strategic, Rusia este o structură teritorială independentă, ale cărei securitate și suveranitate coincid cu securitatea și suveranitatea întregului continent. Ceea ce nu se poate spune despre nici o altă mare putere Eurasiatică - nici despre China, nici despre Germania, nici despre Franța, nici despre India. Dacă față de vecinii săi riverani, sau față de statele altor „insule" sau continente (China, Germania, Franța, India ș.a.m.d.), acestea pot să se manifeste ca forțe continentale, atunci față de Rusia ele întotdeauna vor rămâne „fâșii riverane" ale Rimland-ului, cu toate consecințele strategice, culturale și politice corespunzătoare. Numai Rusia poate să se pronunțe în numele Heartland-ului cu întreaga ei bază geopolitică. Interesele ei strategice nu numai că sunt apropiate intereselor continentului, ele sunt și strict identice (cel puțin la etapa actuală de dezvoltare a tehnosferei, lucrurile stau anume așa).

Capitol III.2. Problema Rimland-ului

Atitudinea Rusiei faţă de civilizaţiile continentale vecine - romano-germană la Vest şi trei civilizaţii tradiţionale la Est (islamică, hindusă şi chineză) - are, cel puţin, două aspecte care, în nici un caz, nu trebuie confundate, întrucât provoacă multe inadvertenţe. În primul rând, din punct de vedere cultural-istoric, esenţa Rusiei, autodeterminarea ei spirituală, „identitatea" ei, sunt determinate, indiscutabil, de formula „nici Estul, nici Vestul" sau „nici Europa, nici Asia, ci Eurasia" (conform părerii Eurasiaticilor ruşi). Spiritual, Rusia e ceva intermediar, ceva independent şi deosebit, care nu are exprimare nici în termenii Estului, nici în termenii Vestului. La acest nivel, interesul suprem al Rusiei este păstrarea, cu orice preţ, a unicităţii ei, apărarea specificului ei faţă de cultura Vestului şi tradiţia Estului.

Aceasta nu înseamnă o izolare totală, dar totuşi reduce spectrul unor posibile împrumuturi. Realismul istoric ne cere o mărturisire curajoasă a faptului că afirmaţia „al său", „al nostru" e paralelă, întotdeauna, cu negaţia „străin", „nu e al nostru". Atât afirmaţia, cât şi negaţia, sunt elemente fundamentale ale independenţei naţionale, culturale, istorice şi politice a poporului şi a statului. De aceea negarea, în plan cultural, a Vestului şi a Estului este un imperativ istoric pentru independenţa Rusiei. Evident că această problemă poate provoca cele mai diverse nuanţe şi discuţii - recunoscând originalitatea, unii consideră că e mai bine să ne deschidem mai mult către Est decât spre Vest (curentul asiatic), alţii, dimpotrivă („pro occidentalii"), terţii preferând să renunţe la orice dialog („separatiştii"), iar cei din al patrulea grup presupun o deschidere egală în ambele sensuri (unele tendinţe ale „neoeurasiatismului").

La nivel strategic şi geopolitic, situaţia e cu totul alta. Deoarece Rusia-Eurasia, la etapa istorică actuală, are în calitate de oponent planetar nu atât „civilizaţii riverane" Rimland, cât „Insula" opusă, America atlantică, atunci imperativul strategic principal este transformarea „teritoriilor riverane" în aliaţii săi, infiltrarea strategică în zonele „de litoral" (riverane), încheierea unui pact eurasiatic general sau, cel puţin, asigurarea unei neutralităţi totale şi stricte a unui număr cât mai mare de Rimland-uri în rezistenţa sa faţă de Vestul transatlantic. Aici, formula strategică a Rusiei trebuie să aibă un singur sens, „şi Estul şi Vestul", deoarece numai integrarea continentală a Eurasiei, cu centrul în Rusia, poate să garanteze tuturor popoarelor sale şi statelor o suveranitate reală, maximum de autarhie politică şi economică. Astăzi, la nivel strategic, este actuală o singură confruntare: sau mondialismul (dominaţia planetară a americanismului şi atlantismului), sau continentalismul (împărţirea planetei în două sau mai multe Spaţii Mari, care să se bucure de o suveranitate politică, militară, strategică şi geopolitică). Rusia are nevoie de Rimland pentru a deveni o putere geopolitică continentală şi suverană cu adevărat. În prezent, când are loc dezvoltarea tehnologiilor militare, strategice şi economice, nu e posibilă

nici o altă suveranitate necontinentală: fiecare proiect „etnocratic", pur „separatist", de rezolvare a problemelor de stat ale Rusiei în sfera strategică oferă rezultate strict corespunzătoare planurilor mondialiste de control total al planetei, precum și o strategie politică și economică deplină de ocupare a Eurasiei și Rusiei.

Este evident că transferarea problematicii cultural-istorice a Rusiei la nivel strategic sau geopolitic (adică atribuirea unui sens prin excelență geopolitic formulei „nici Estul, nici Vestul") nu este altceva decât o diversiune politică, îndreptată spre dezorientarea strategică a cursului de politică externă a Rusiei. Orice s-ar afla la baza modelelor „etnic limitate", „rasial-naționaliste", „șovine", ale statalității ruse - ignoranța, naivitatea sau activitatea conștientă împotriva poporului său și a independenței lui - rezultatul este identitatea totală cu scopurile mondialiste. Dacă Rusia nu va fi transformată într-o „rezervație etnică", SUA nu vor avea control total asupra lumii.

Problema Rimland se pune în acest mod doar astăzi, când în spatele nostru rămâne întreaga istorie strategică a lumii bipolare și a războiului rece planetar dintre URSS și SUA. În perioada de vârf a activității politice a eurasiaticilor ruși, situația strategică era cu totul alta - ori, foarte puțini puteau să privească în viitor. Toate acestea trebuie luate în considerare pentru ca Rusia să poată elabora un program geopolitic fundamentat și serios, realist și de perspectivă, capul de afiș al căruia să fie imperativul geopolitic principal - independența, suveranitatea, neatârnarea, autarhia și libertatea Rusiei Mari.

Capitol III.3. Coagularea Imperiului

Unul din postulatele principale ale geopoliticii este confirmarea faptului că poziția geopolitică a statului este cu mult mai importantă decât particularitățile organizării lui politice. Politica, cultura, ideologia, caracterul elitei conducătoare și chiar religia sunt calificate de optica geopolitică drept factori importanți, dar secundari, în comparație cu principiul geopolitic fundamental - atitudinea statului față de spațiu. Deseori (mai ales la noi în Rusia) o asemenea particularitate a geopoliticii ca știință, aproape că e considerată „civism" sau chiar atitudine „antinațională". Evident că nu este adevărat. Pur și simplu, geopolitica nicidecum nu pretinde a fi singura și suprema instanță în determinarea intereselor statale și politice ale națiunii. Geopolitica este una din cele câteva discipline de bază care permit formularea adecvată a doctrinei internaționale și militare a statului, deopotrivă cu alte discipline nu mai puțin importante.

Așa precum fizica, pentru a deveni o știință precisă, trebuie să se abstractizeze de chimie și de legile ei (asta nu înseamnă că fizica neagă chimia), la fel și geopolitica, pentru a fi o disciplină strictă, trebuie să abandoneze metodele ne-geopolitice, care pot și trebuie luate în seamă în

concluziile finale, cu privire la soarta statelor şi popoarelor, deopotrivă cu geopolitica.

Unul din postulatele esenţiale geopolitice ale Rusiei este „coagularea Imperiului". Oricare ar fi atitudinea noastră faţă de „socialism", faţă de URSS, faţă de blocul de Est, faţă de ţările Tratatului de la Varşovia etc., oricum am aprecia din punct de vedere geopolitic, realitatea politică şi culturală a uneia dintre cele două supraputeri, existenţa blocului de Est ar fi un factor pozitiv pentru o posibilă uniune Eurasiatică, pentru o integrare continentală şi pentru integrarea şi suveranitatea Marelui nostru Spaţiu. Tocmai logica geopolitică l-a silit pe teoreticianul belgian Jean Thiriart să vorbească despre necesitatea creării „imperiului Euro-sovietic de la Vladivostok până la Dublin". Numai blocul de Est a putut să devină temelia unirii Eurasiei în Imperiu, chiar dacă divizarea Europei şi inconsecvenţa politicii sovietice în Asia au constituit piedici serioase pentru realizarea acestui scop. După părerea multor geopoliticieni contemporani, destrămarea URSS a fost condiţionată, în cea mai mare parte, tocmai de vulnerabilitatea strategică a hotarelor de vest şi est - SUA controlau Rimland-ul la Vest şi la Est atât de iscusit şi de consecvent, încât, în final, n-au permis o integrare continentală, contribuind astfel la destrămarea blocului de Est. Sfârşitul lumii bipolare este o lovitură strategică dată Eurasiei, continentalismului, cât şi unei posibile suveranităţi a tuturor statelor eurasiatice.

Imperativul suveranităţii geopolitice şi strategice a Rusiei constă nu numai în recuperarea teritoriilor pierdute din „străinătatea" imediată, nu numai în reluarea relaţiilor de alianţă cu ţările Europei de Est, dar şi prin includerea în noul bloc strategic eurasiatic a statelor Vestului continental (în primul rând blocul franco-german, care înclină spre a se elibera de sub tutela atlantică a NATO pro-american) şi a Estului continental (Iran, India şi Japonia).

Pentru Rusia, „coagularea geopolitică a Imperiului" este nu numai una dintre posibilele căi de dezvoltare, unul din posibilele raporturi dintre stat şi spaţiu, dar şi o garanţie şi o condiţie inevitabilă pentru existenţa unui stat independent, chiar mai mult decât atât, a unui stat independent pe un continent independent.

Dacă Rusia va începe imediat reconstituirea Marelui Spaţiu, adică să întoarcă în sfera sa de influenţă strategică, politică şi economică întinderile eurasiatice pierdute, ea se va băga cu forţa într-o catastrofă nu numai pe sine, dar şi popoarele care locuiesc pe „Insula Mondială".

Cursul posibilelor evenimente poate fi uşor de prevăzut. Dacă Rusia va alege o altă cale decât cea a „coagulării Imperiului", misiunea continentală Heartland va fi preluată de noile state sau blocuri de state. În cazul acesta, imensităţile Rusiei vor deveni scopul strategic principal pentru acele forţe, care se vor autodeclara drept o nouă „citadelă a Eurasiei". Acest fapt este absolut inevitabil, deoarece controlul asupra continentului este de neconceput fără controlul asupra spaţiului „axa geografică a Istoriei". Fie că o ţară cum este China va întreprinde un salt disperat spre Nord

- în Kazahstan și Siberia de Est, fie că Europa de Mijloc se va mișca spre pământurile vestice rusești - Ucraina, Belarus, Rusia apuseană, fie că blocul islamic se va strădui să integreze Asia Centrală, Povoljia și teritoriile de lângă Ural, dar și unele teritorii ale Rusiei de Sud. Această nouă integrare continentală este inevitabilă, deoarece însăși harta geopolitică a planetei se împotrivește unei orientări unipolare, atlantice. În geopolitică domnește o lege sacră - „locul sfânt nu e pustiu niciodată". Totodată, expansiunea asupra pământurilor rusești a altor blocuri eurasiatice va fi determinată nu de „egoismul teritorial" sau de „rusofobie", ci de logica implacabilă a spațiului și de pasivitatea geopolitică a Rusiei. În sfera strategiei continentale e o nerozie să aștepți ca alte popoare să se oprească din expansiunea lor teritorială pe pământurile rusești numai din stimă față de „cultura rusă originală". În această sferă acționează numai impulsurile teritoriale de forță și prioritățile de poziții. Chiar însuși faptul ezitării în problema „coagulării imediate a Imperiului" este o provocare suficientă, este o bază suficientă pentru ca Spațiile Mari geopolitice alternative să se deplaseze în hotarele rusești. Evident că lucrul acesta va provoca reacția rușilor și va atrage după sine un conflict eurasiatic intern, înfiorător și fără perspectivă; fără perspectivă deoarece el nu va avea nici măcar teoretic o rezolvare pozitivă, fiindcă pentru crearea unei Eurasii neruse trebuie lichidat definitiv poporul rus, iar lucrul acesta nu numai că nu e simplu de îndeplinit, dar, după cum arată istoria, este imposibil. Pe de altă parte, un asemenea conflict va trasa linia frontului între statele vecine de orientare continentală și antiatlantică, iar aceasta va întări doar poziția celei de-a treia puteri, adică a SUA și a colegilor săi, în proiectele mondialiste. Lipsa acțiunii este tot un fel de a acționa, iar după încetinirea „coagulării Imperiului" (nemaivorbind de o posibilă renunțare la expansiunea geopolitică a Rusiei) este iminentă o mare vărsare de sânge eurasiatic. Evenimentele din Balcani sunt un exemplu groaznic a ceea ce s-ar putea întâmpla în Rusia, dar la proporții cu mult mai mari.

Unirea teritoriilor eurasiatice sub protecția Rusiei ca „axă a istoriei" se conjugă astăzi cu anumite greutăți, dar ele sunt insignifiante în fața acelor catastrofe care neapărat vor izbucni în cazul când „coagularea Imperiului" nu va începe imediat.

Capitol III.4. Mările calde și mările reci

Procesul de „coagulare a Imperiului" trebuie să se orienteze de la bun început către un scop îndepărtat - ieșirea Rusiei la mările calde. Datorită expansiunii ponderate a rușilor spre sud, sud-vest și nord-vest, Anglia atlantică a izbutit să-și păstreze controlul asupra tuturor „spațiilor riverane" care înconjoară Eurasia. Geopolitic, Rusia era un stat „desăvârșit" la Est și la Nord, unde frontierele ei coincideau cu frontierele geografice naturale ale continentului eurasiatic. Paradoxal, însă, că aceste litoraluri se învecinează cu mările reci, ceea ce constituie un obstacol de neînvins

pentru dezvoltarea navigaţiei maritime în măsura în care i-ar permite să concureze serios, pe mări, flotele Insulei Nordice (Anglia, iar mai târziu America). Pe de altă parte, pământurile de est şi de nord ale Rusiei n-au fost niciodată suficient de prelucrate în măsura particularităţilor naturale şi culturale, iar proiectele de integrare a Asiei ruseşti - de la cele propuse de doctorul Badmaev ultimului împărat şi până la BAM-ul[78] lui Brejnev - s-au risipit, după o stranie legitate, sub influenţa unor cataclisme istorice spontane sau dirijate.

Oricum, ieşirea la mările reci ale Nordului şi Estului trebuie să fie completată cu ieşirea la mările calde ale Sudului şi Vestului şi numai în acest caz Rusia va deveni, din punct de vedere geopolitic, „desăvârşită". Pentru aceasta, la drept vorbind, s-au purtat numeroasele războaie ruso-turce, roadele cărora, însă, le-au cules nu turcii şi nici ruşii, ci englezii, care au secătuit ultimele două imperii tradiţionale, din cele trei (al treilea: Austro-Ungaria). Ultimul salt către Sudul indispensabil Rusiei a fost expansiunea fără succes a URSS în Afganistan. Logica geopolitică demonstrează că Rusia va trebui să se întoarcă din nou acolo, neapărat, cu toate că ar fi cu mult mai bine să vii ca un aliat devotat, apărător şi prieten, decât ca un jandarm feroce. Abia atunci, când linia de coastă va deveni frontiera sudică şi vestică a Rusiei, se va putea vorbi despre încheierea definitivă a organizării ei continentale. Totodată, nu e obligatoriu să se vorbească despre cuceriri, expansiuni sau anexări. Uniunea strategică durabilă antiatlantică pe bază de paritate cu statele continentale europene şi asiatice ar fi fost suficientă pentru atingerea acestui scop. Ieşirea la mările calde se poate obţine nu numai pe calea unui război sângeros, ci şi pe calea unei păci rezonabile, avantajoase pentru interesele geopolitice ale tuturor statelor continentale, deoarece proiectul integrării strategice eurasiatice va acorda tuturor acestor ţări posibilitatea de a deveni cu adevărat suverane şi independente în faţa alternativei lor - Insula atlantică, unită la rândul ei de doctrina strategică Monroe. Strâmtorile şi mările calde erau inaccesibile Rusiei atunci când factorul atlantic, atât de evident, cum e SUA - care periclita interesele întregii Europe şi întregii Asii - încă nu exista, iar diferitele state ale continentului îşi disputau întâietatea în opoziţie cu Marea Britanie, ca şi întâietatea în chestiunea unirii strategice teritoriale. Realizarea în America a doctrinei Monroe a pus în evidenţă importanţa geopolitică a Rusiei şi de aceea, uniunea cu Rusia a devenit un imperativ evident pentru toţi geopoliticientii realişti ai continentului - indiferent de formele politice în care s-ar întrupa, în dependenţă de împrejurări. Pericolul mondialismului şi al globalismului atlantic îi deschide, teoretic, Rusiei, ieşirea la mările calde prin uniunea Heartland-ului şi Rimland-ului, împotriva ocupanţilor transatlantici.

78) BAM - Magistrala feroviară Baikal -Amur, la nord de magistrala transiberiană, concepută a fi construită prin munca benevolă a tineretului comsomolist. (N.T.)

PARTEA IV: VIITORUL GEOPOLITIC AL RUSIEI

Capitol IV.1. Viitorul geopolitic al Rusiei: necesitatea alternativei radicale

Astăzi, în societatea noastră, sunt prezentate două proiecte principiale cu privire la viitorul rus. Aceste proiecte abordează, într-o măsură sau alta, toate aspectele vieţii naţionale - economia, geopolitica, relaţiile internaţionale, interesele etnice, structura industrială, orânduire economică, organizarea militară etc.

Primul proiect aparţine liberalilor radicali, „reformatorilor", care iau drept exemplu societatea occidentală, „structura comercială" contemporană şi îşi însuşesc proiectele despre „sfârşitul istoriei", expuse pe larg în cunoscutul articol cu acelaşi nume de Francis Fukuyama. Acest proiect neagă valori precum popor, naţiune, istorie, interese geopolitice, dreptate socială, factor religios etc. În articolul lui Fukuyama, totul se construieşte pe principiul unei eficienţe economice maxime, pe primatul individualismului, consumului şi al „pieţei libere". Liberalii vor să construiască în locul Rusiei o nouă societate care, istoriceşte, nu a existat niciodată, în care se vor instaura acele legi şi coordonate culturale după care se conduce Occidentul contemporan şi îndeosebi, SUA. Această grupare poate să formuleze foarte uşor răspunsul la orice întrebare cu privire la un aspect sau altul al realităţii ruse, plecând de la modelele existente deja în Occident, folosindu-se de terminologia liberală occidentală, de aceleaşi norme juridice şi bazându-se pe structurile teoretice ale capitalismului liberal în totalitate. Până nu demult, acest punct de vedere aproape că domina ideologic societatea noastră, dar şi astăzi este foarte cunoscut, deoarece coincide cu linia generală şi logica principială a reformelor liberale.

Cel de-al doilea proiect al viitorului rus îi aparţine aşa-numitei „opoziţie naţional - patriotică", ce reprezintă o realitate politică variată, cimentată de ostilitatea faţă de reformele liberale, ca şi de respingerea logicii liberale, propagată de reformatori. Această opoziţie este nu numai naţională şi patriotică - ea este „roz-albă", adică în ea domină reprezentanţii comuniştilor, adepţi ai statalităţii (care s-au abătut de la dogmatica marxist-leninistă dură) şi adepţii unei forme statale pravoslavnic-monarhiste, ţariste. Concepţiile ambelor componente ale „opoziţiei unite" se deosebesc considerabil, existând, însă şi afinităţi nu numai în determinarea „duşmanului comun", dar şi în unele clişee mentale şi ideologice, împărtăşite şi de unii şi de alţii. Mai mult decât atât, „opoziţia" patriotică, în marea ei majoritate, e formată din activişti ai sistemului de până la „perestroikă", care introduce elemente ale mentalităţii pur sovietice chiar şi în proiectele

„albe", „țariste", față de care până la „perestroikă" nu aveau nici un fel de atitudine istorică, familială sau politică, simțindu-se minunat în realitatea brejnevistă. Oricum ar fi, proiectul opoziției poate fi numit „sovietic-țarist" fiindcă e bazat pe unele arhetipuri ideologice, geopolitice, politico-sociale și administrative care apropie, obiectiv, perioadele sovietică și presovietică (cel puțin în sec.XX). Ideologia patrioților este cu mult mai contradictorie și mai încurcată decât construcțiile logice și finisate ale liberalilor și de aceea ea apare, adesea, nu sub forma unor concepții sau doctrine desăvârșite, ci fragmentar, emoțional, inconsecvent. Totuși, acest conglomerat grotesc de rămășițe mentale sovieto-țariste amestecate dispune de o oarecare integritate datorită căreia, uneori, nu e atât de simplu să-l structurezi rațional.

Ambele proiecte - atât cel liberal, cât și cel sovieto-țarist - sunt, în esență, o fundătură pentru poporul rus și pentru cultura rusă. Proiectul liberal presupune ștergerea treptată a particularităților naționale ale rușilor în era cosmopolită a „sfârșitului istoriei" și a „pieței planetare", iar cel sovieto-țarist se grăbește să renască națiunea și statul sub acele forme și structuri istorice care i-a condus pe ruși, treptat, spre eșec.

Atât pentru liberalismul „reformator", cât și pentru sovieto-țarismul „opoziției unite" apare necesitatea vitală a celui de-al „treilea drum", exprimată într-un proiect ideologic special, care nu ar fi un compromis, nu ar fi un „centrism" între unii și alții, ci un plan futurist novator radical ce ar pune capăt logicii dualiste imposibile - „ori liberalii, ori opoziția" - unde, ca într-un labirint fără ieșire, se zbate actuala conștiință colectivă a rușilor.

Trebuie tăiat nodul gordian și validată adevărata alternativă, care se opune și unora și altora. Pe hartă este pusă o mare națiune, cu interesele ei, cu soarta ei.

Capitol IV.2. Ce sunt „interesele naționale rusești"?

IV.2.1. Astăzi rușii nu au un stat

La drept vorbind, în situația politică actuală este imposibil să discutăm despre „perspectivele strategice ale Rusiei". Cu atât mai mult cu cât nu se pot propune unele proiecte referitor la politica externă și internă a Rusiei, întrucât problema principală - ce este astăzi Rusia? - nu numai că este nerezolvată, dar nici măcar nu este pusă serios.

Schimbările rapide ale întregului sistem politic, geopolitic, ideologic și social, care s-au petrecut în fosta URSS, au răsturnat toate criteriile și normele de drept și politice care au existat. Prăbușirea sistemului socialist unitar, iar mai târziu a statului sovietic, a creat, în fostele teritorii sovietice, un câmp de totală incertitudine, în care nu mai există nici orientări clare, nici cadru juridic sever, nici perspective sociale concrete. Acele structuri geopolitice care s-au format în mod „automat", prin inerție, după destrămarea URSS, sunt întâmplătoare, trecătoare și extrem de instabile.

Aceasta se referă nu numai la republicile ce s-au separat de Moscova, ci, în primul rând, la Rusia.

Pentru a construi planuri cu privire la „interesele statului" trebuie să se știe foarte clar despre care stat anume este vorba. Altfel spus, dată fiind existența unui subiect politic foarte pronunțat, lucrul acesta este important. În situația dată, un asemenea subiect, în cazul rușilor, nu există.

Evident că existența Rusiei, înțeleasă ca Federația Rusă, nu corespunde nici unor criterii serioase de definire a statutului „statului". Divergențele de păreri în aprecierea statutului Federației Ruse în politica mondială dovedesc clar această stare de lucruri. Ce este Federația Rusă? Urmașa și succesoarea de drept a URSS? Un stat regional? Un stat mononațional? Federație interetnică? Jandarmul Eurasiei? Pion în proiectele americane? Teritorii menite unei fărâmițări în continuare? În funcție de situațiile concrete, Federația Rusă se manifestă în unul din aceste roluri, în pofida discordanței acestor definiții. Într-un caz, ea este un stat cu pretenții la un rol deosebit în politica mondială, în altul - este un stat regional secundar, în al treilea - un câmp de experimente separatiste. Dacă una și aceeași formațiune teritorial-politică apare simultan în toate aceste roluri, evident că este vorba despre o categorie convențională, despre o oarecare dimensiune variabilă și nu despre acel fenomen politic definit și stabil care poate fi numit stat, în adevăratul sens al acestui cuvânt.

Federația Rusă nu reprezintă Rusia, Statul Rus integral. Ea este o formație de tranziție într-un proces politic, geopolitic amplu, dinamic și global. Nimic mai mult. Bineînțeles că Rusia poate să devină, în perspectivă, Statul Rus, dar nu este absolut clar că aceasta se va întâmpla și este la fel de neclar dacă merită să aspirăm la așa ceva.

Oricum ar fi, nu se poate vorbi despre „interesele strategice" ale unui asemenea fenomen instabil și temporar cum ar fi Federația Rusă, nu se poate vorbi într-o perspectivă îndelungată și cu atât mai mult e absurd să formulăm „doctrina strategică a Federației Ruse." bazându-ne pe starea actuală de lucruri. „Interesele strategice ale Federației Ruse" pot să se clarifice doar după ce va apărea și se va determina subiectul politic, social, economic și ideologic al acestor interese. Deocamdată aceasta nu s-a întâmplat și orice proiect, în această privință, va deveni, momentan, o ficțiune.

Federația Rusă nu are o istorie statală, hotarele ei sunt întâmplătoare, orientările ei culturale sunt tulburi, regimul ei politic este instabil și confuz, harta etnică este eterogenă, iar structura economică este fragmentară și parțial dezorganizată. Acest conglomerat este doar rezultatul destrămării unei formații geopolitice cu mult mai mari, este o frântură dintr-un tablou întreg. Pentru a crea ceva stabil, pe scheletul acestui Imperiu, este nevoie de o adevărată revoluție, similară revoluției Junilor Turci care au creat, dintr-un fragment al Imperiului Otoman, o Turcie laică contemporană (cu toate că iarăși apare întrebarea - merită să aspirăm la așa ceva?).

Dacă Federația Rusă nu reprezintă Statul Rus, atunci nici CSI nu o reprezintă ca atare. Deși, practic, toate teritoriile țărilor CSI (cu rare

excepții) au intrat în componența Imperiului Rus și prin urmare, cândva, au constituit o parte a Statului Rus, la momentul actual țările CSI au un grad de autonomie suficient și de jure, sunt considerate formațiuni politice independente. Referitor la aceste state, se poate susține (pe un temei și mai fundamentat) același lucru ca și despre Federația Rusă - aceste formațiuni nu dispun de nici un fel de indicii serioase ale unei statalități reale, sunt lipsite de atributele unei suveranități adevărate și reprezintă, mai curând, un „proces teritorial" decât o unitate geopolitică stabilă și sigură. Chiar dacă facem abstracție de naționalismul în creștere al țărilor CSI, deseori orientat împotriva rușilor, este imposibil să realizezi un tablou armonios din niște fragmente nefirești, instabile și contradictorii. Geopoliticianul belgian Jean Thiriart referindu-se la acesta a făcut o comparație foarte precisă - „URSS era asemenea unui bloc de ciocolată, cu granițele bucățelelor - republici desemnate. După ce bucățelele au fost rupte, este imposibil să le unești la loc, ca să restabilești blocul de ciocolată. De azi înainte, aceasta se poate realiza numai topind din nou toată ciocolata și iarăși ștanțând-o".

„Interesele strategice ale Federației Ruse" - este același panegiric ca și „interesele strategice ale țărilor CSI". Cât privește „interesele strategice ale rușilor", aceasta aproape că nu are nici o tangență cu ele.

IV.2.2. Concepția „legitimității postimperiale"

Deși Statul Rus nu există cu adevărat, anumite principii juridice sunt valabile în tot spațiul ex-sovietic, fapt pe care se fundamentează atât reacția Occidentului la anumite acțiuni ale Federației Ruse, cât și logica de moment a acțiunilor întreprinse de conducerea rusă. Tocmai aceste principii rețin, în aparență, Federația Rusă, mai mult chiar, CSI, de la un haos total. Este vorba despre doctrina „legitimității postimperiale". Pentru a înțelege natura proceselor geopolitice actuale din Eurasia este nevoie de a expune, pe scurt, ideile principale ale acestei concepții.

„Legitimitatea postimperială" reprezintă totalitatea normelor de drept strâns legate de etapa imediat premergătoare a dezvoltării politice a regiunii, mai bine zis de „legitimitatea imperiului" („legacy or empire"). Imperiul (mai puțin cel „modern" - liberal sau socialist) se conduce, de cele mai multe ori, în organizarea teritorială a coloniilor sale, de criterii prin excelență administrative și economice, fără a ține seama de factorii etnici, religioși, naționali. Frontierele administrative, în limitele Imperiului, sunt destul de arbitrare, deoarece ele reprezintă, intenționat, niște bariere convenționale, create doar pentru comoditatea unui control centralizat al metropolei. În perioada existenței sale, Imperiul obliga restul statelor să recunoască legitimitatea administrației sale interne. Odată cu destrămarea Imperiului apar, întotdeauna, „zone nedeterminate juridic", fiindcă își încetează existența acea structură care reglează, din punct de vedere juridic, statutul părților sale componente.

În procesul reorganizărilor „postcoloniale" a fost formulată concepția de drept internațional, ce stă la baza clasificării organizațiilor

teritorial-politice postimperiale din punct de vedere al legitimității și nelegitimității lor. Aceasta este concepția „legitimității postimperiale". Sensul ei se rezumă la faptul că deși Imperiul lipsește ca întreg, părțile lui componente, pur administrative, capătă un statut juridic deplin, independent de faptul dacă această organizare corespunde sau nu criteriului de existență a unui stat. La baza unei asemenea abordări stă ideea liberală modernă referitoare la arbitrariul oricărei organizări statale ca eventualitate istorică. Conform acestei logici, componentele etnic, religios, cultural și social sunt neînsemnate și de o importanță minimă, deoarece populația este percepută ca o totalitate a unităților economico-statistice. Aici se resimte inerția unei abordări „imperiale", „coloniale", care s-a obișnuit să considere „coloniile" și „provinciile" ca pe ceva secundar și neînsemnat, ceva „complementar" în limitele contextului general.

De regulă, „formațiunile postimperiale" nu vor deveni niciodată (sau aproape niciodată) state adevărate și vor continua să existe în calitate de anexe economico-politice ale fostei (sau noii) metropole. Aproape întotdeauna elita conducătoare, în „organizările postimperiale", este moștenitoare directă (deseori favorită) a administrației coloniale, economia depinde în întregime de factorii externi, iar orânduirea social-politică urmează modelul fostului centru. Păstrarea unei asemenea „legitimități postimperiale" are, deseori, ca rezultat, faptul că unul și același etnos autohton populează teritorii ale diferitelor state postimperiale, iar în limitele unui stat locuiesc câteva grupuri etnice și religioase. De fapt, balanța relativă a intereselor e susținută, în asemenea cazuri, de apelul la factorul extern - de cele mai multe ori de apelul la puterea vizibilă sau ascunsă a fostei metropole (sau a acelui stat dezvoltat care poate să-i vină în schimb). Este caracteristic faptul că la ultimele etape de „eliberare" a Africii, Congresul Panafrican a hotărât să aplice, în toate statele nou create, principiul „legitimității postimperiale", deși multe din popoarele africane mari - mai cu seamă bantu, zulușii etc. - s-au trezit locuind în două sau trei state deodată. Aceasta s-a făcut sub pretextul evitării războaielor etnice, intertribale și religioase. În realitate, era vorba despre tendința conducătorilor administrației postimperiale de a-și păstra la putere elitele false, care nu permiteau crearea, în procesul avântului național, a unor reprezentanți ai ierarhiei organice naționale. Având în vedere înapoierea strategică și social-economică a Africii și lipsa tradițiilor de stat, de importanță vitală, acest procedeu s-a bucurat de succes.

Principiul „legitimității postimperiale" se aplică astăzi și în țările care au apărut pe ruinele URSS. În fostele „republici unionale", pretutindeni, se află la putere urmașii „administrației imperiale", rămășițele structurii administrative unice, fărâmițată, formată, în întregime, în contextul sovietic imperial. Această elită este înstrăinată de tradițiile național-culturale ale popoarelor lor și este orientată, din inerție, spre păstrarea dependenței politico-economice față de metropolă. Singura excepție o constituie Armenia, unde logica „legitimității postimperiale" a fost încălcată (în cazul Karabahului de Munte) și unde, în mod corespunzător, forțele politice pur

naționale au o pondere mai mare decât în restul țărilor CSI. Pe lângă toate, Armenia este singura republică monoetnică din CSI.

La prima vedere se poate crea impresia că principiul „legitimității postimperiale" face jocul Federației Ruse și al Moscovei, întrucât crează premisele pentru păstrarea influenței Federației Ruse în „străinătatea imediată" și simplifică relațiile politico-economice cu vecinii geografici. În realitate, lucrurile sunt puțin mai complicate. Ca și în cazul „decolonizării" țărilor Lumii a Treia, căderea Imperiului slăbește puterea geopolitică a metropolei, iar o parte dintre colonii și dominioane trece sub controlul ascuns al unui alt stat, cu mult mai puternic, care folosește sistemul „legitimității imperiale" în scopuri personale. Un exemplu grăitor în acest sens este faptul că SUA, în procesul „decolonizării", a supus influenței sale cea mai mare parte a fostelor colonii engleze, spaniole, portugheze, franceze și olandeze. În felul acestea, în schimbul „administrației coloniale" postsovietice, în țările CSI poate să vină (și vine deja) o altă „administrație colonială" care folosește, pentru atingerea scopurilor sale, structuri artificiale existente deja.

Pe de altă parte, „legitimitatea postimperială" pune Federația Rusă în același rând cu alte țări ale CSI, de îndată ce, în cazul de față, se ignoră total interesele național-culturale, religioase și etnice ale poporului rus, care se supune unor norme juridice „postimperiale" abstracte, pur administrative și împrăștiate prin organizări pseudostatale și cvasinaționale străine. Rămășițele administrației imperiale în limitele Federației Ruse (aparatul birocratic de partid) se dovedesc a fi la fel de străine contextului național al rușilor, ca și în alte republici, pentru că Imperiul însuși a fost construit pe alte principii, pur administrative și economice și nicidecum naționale și culturale. Rușii, „eliberându-se" de republici, nu obțin libertatea și independența, ci pierd o parte considerabilă din unitatea lor națională, păstrează o situație dependentă de rămășițele fostei nomenclaturi și suplimentar, sunt supuși unui nou pericol de a cădea sub influența forțelor politice interne ale unor state mai puternice. Acest ultim pericol n-a fost atât de apropiat în timpul existenței Imperiului, dar, în calitatea sa de simplu „stat regional", Rusia i se expune în întregime.

Toate aceste considerații ne obligă, ca în condițiile actuale, să punem la îndoială utilitatea principiului „legitimității postimperiale" deoarece, într-o mare măsură, acesta este în contradicție cu interesele naționale ale rușilor.

După ce criterii, însă, trebuie să ne conducem în determinarea a ceea ce reprezintă „interesele naționale ale rușilor"? Pe cine să-l luăm în calitate de subiect principal, în funcție de care să se poată determina ce este avantajos și ce nu este avantajos? În ce categorii trebuie înțeleasă, astăzi, Rusia?

IV.2.3. ***Poporul rus - centrul concepției geopolitice***

Destrămarea Imperiului Sovietic, fragilitatea și netemeinicia noilor formațiuni politice pe teritoriul lui (inclusiv Federația Rusă) te obligă să cauți o categorie mai concretă pentru a înțelege „interesele naționale ale rușilor". Singura realitate organică, firească, întărită istoricește, în această problemă, poate fi doar poporul rus.

Poporul rus este o comunitate istorică ce dispune de toate caracteristicile unui subiect politic valoros și stabil. Poporul rus este unitar din punct de vedere etnic, cultural, psihologic și religios. Dar nu numai acesta este motivul principal, care să-l situeze în centrul concepției geopolitice ca subiect al strategiei politice și sociale. Poporul rus, spre deosebire de multe alte popoare, s-a constituit ca purtător al unei civilizații deosebite, având toate trăsăturile caracteristice ale unui fenomen original și istorico-planetar valoros. Poporul rus este acea constantă a civilizației care a servit drept axă la crearea multor state: de la mozaicul cnezatelor slave de răsărit, până la Rusia Moscovită, Imperiul lui Petru I și blocul Sovietic. Totodată, această constantă a determinat continuitatea și legătura între aceste formațiuni atât de diferite din punct de vedere politic, social, teritorial și structural. Poporul rus nu numai că a pus baza etnică pentru toate aceste formațiuni statale, dar el a exprimat, în ele, o idee civilizatoare deosebită, ce nu se aseamănă cu nici o altă idee. Nu statul a format națiunea rusă. Dimpotrivă, națiunea rusă, poporul rus, a experimentat în istorie diferite tipuri de sisteme statale, exprimând diferit (în funcție de împrejurări) specificul misiunii sale unice.

Poporul rus aparține, fără îndoială, popoarelor mesianice. Și ca orice popor mesianic, el are o importanță universală, care concurează nu numai cu alte idei naționale, ci și cu alte tipuri de forme de universalism civilizator. C. Leontiev și eurasiaticii ruși au dezvoltat pe deplin această idee.

Indiferent de tulburările perioadelor de tranziție și a cataclismele politice, poporul rus și-a păstrat întotdeauna identitatea lui mesianică și prin urmare, a rămas, întotdeauna, un subiect politic al istoriei. După fiecare cutremur statal, una și aceeași forță străveche și puternică a rușilor a creat noi structuri politice, exprimându-și elanul său sufletesc în noi forme geopolitice. Îndată ce structurile statale se dezvoltau până la o limită critică, dincolo de care se întrevedea pierderea definitivă a legăturii dintre forma politică și conținutul național, începeau crizele și catastrofele, după care urma o nouă structură geopolitică și socială - învestirea cu o misiune civilizatoare a poporului rus în noi forme și structuri politice.

Și în perioada actuală, de tranziție, tocmai poporul rus trebuie luat în calitate de subiect politic principal, de la care să și înceapă desfășurarea intereselor geopolitice și social-economice strategice ale Rusiei. Poporul rus reprezintă astăzi Rusia, însă nu ca un stat bine conturat, ci ca o potență geopolitică, reală și concretă, pe de o parte, dar care nu și-a definit încă structura sa statală - nici ideologia, nici limitele teritoriale, nici structura sa social-politică.

Cu toate acestea, „Rusia potențială" are, astăzi, mai multe

caracteristici stabilite deja, decât oricare dintre efemerele componente ale F.R. sau CSI. Aceste caracteristici sunt în dependență directă de acea misiune civilizatoare care constituie sensul existenței poporului rus.

- În primul rând, poporul rus (Rusia), fără îndoială, este responsabil de controlul asupra regiunilor nord-estice ale Eurasiei. Acest „Drang nach Osten und Norden" rusesc constituie un proces geopolitic firesc al istoriei ruse din ultimele secole, care n-a fost întrerupt de nici un fel de cataclisme politice. Mackinder a numit Rusia „Axa geopolitică a istoriei", ceea ce este adevărat, întrucât poporul rus într-adevăr înclina, tradițional, spre asimilarea civilizată a tuturor spațiilor eurasiatice situate chiar în inima continentului. De aici se poate trage concluzia că interesele strategice ale rușilor sunt inseparabile de întinderile Nord-Estice ale Eurasiei. În aceasta constă principiul fundamental în determinarea perspectivelor reale ale geopoliticii Rusiei (poporului rus).
- În al doilea rând, poporul rus (Rusia) este înzestrat cu un tip special de religiozitate și cultură, care se deosebesc radical de Occidentul catolico-protestant și de civilizația postcreștină, care s-a dezvoltat acolo. În calitate de antiteză culturală și geopolitică a Rusiei trebuie de luat „Occidentul" ca întreg și nu ca o țară aparte. Civilizația occidentală contemporană este orientată spre universalitate: în toate compartimentele ei există o unitate culturală aparte, întemeiată pe o rezolvare specifică a principalelor probleme filosofice și conceptuale. Universalismul rus, temelia civilizației ruse, se deosebește radical de Occident, în toate aspectele lui principale. Într-un anumit sens, aceste două modele care concurează între ele și care se exclud reciproc, sunt doi poli opuși. În consecință, interesele strategice ale poporului rus trebuie să aibă orientare antioccidentală (fapt ce rezultă din imperativul păstrării identității civilizatoare rusești), iar în perspectivă e posibilă și o expansiune civilizatoare.
- În al treilea rând, poporul rus (Rusia) nu și-a propus niciodată, ca scop, crearea unui stat monoetnic, rasial omogen. Misiunea rușilor a avut un caracter universal și tocmai de aceea, poporul rus a mers metodic spre crearea Imperiului, hotarele căruia se extindeau în permanență, cuprinzând un conglomerat de popoare, culturi, religii, teritorii, regiuni, din ce în ce mai mari. Este absurd să considerăm „expansionismul" metodic și expresiv al rușilor ca fiind o întâmplare istorică. Acest „expansionism" este o parte inalienabilă a existenței istorice a poporului rus și e conjugat cu misiunea lui civilizatoare. Această misiune are un oarecare „numitor comun", care le permite rușilor să integreze, în Imperiul lor, cele mai diverse realități culturale. Totuși, acest „numitor comun" are particularitățile sale și se aplică la acele popoare care au un specific istoric determinat și un conținut cultural, în timp ce restul popoarelor (în special, unele națiuni ale Occidentului) rămân străine universalismului

rus (istoricește aceasta se manifestă în instabilitatea și chiar în contradicția influenței politice ruse în Europa).

- În al patrulea rând, poporul rus (Rusia) are la baza existenței sale o perspectivă „soteriologică” și mai globală care, într-o anumită măsură, are o importanță planetară. Nu este vorba despre lărgirea fără margini a „spațiului vital” al rușilor, ci despre consolidarea unei concepții despre lume deosebite, de tip rusesc, care este accentuată din punct de vedere escatologic și pretinde la ultimul cuvânt în istoria lumii. Aceasta este sarcina supremă a națiunii ca „popor credincios”.

Prin urmare, teoretic, nu există un asemenea popor, o asemenea cultură sau un asemenea teritoriu a cărui soartă sau al cărui drum să-i fie indiferente conștiinței ruse. Aceasta se manifestă în credința de neclintit a rușilor în triumful final al Dreptății, Duhului și Adevărului și nu numai în limitele statului rus, ci pretutindeni. A-i lipsi pe ruși de această credință escatologică este egal cu scopirea lor spirituală. Pe ruși îi preocupă toți și toate, de aceea în ultimă instanță interesele poporului rus nu se reduc nici la etnosul rus, nici la Imperiul Rus, nici chiar la toată Eurasia. Acest aspect „transcedent” al națiunii ruse trebuie luat în seamă la elaborarea viitoarei strategii geopolitice.

Evident că în condițiile actuale, cu toate normele occidentale, civile, de abordare juridică, cantitativ-liberale, acceptate de toți, nu există nici o posibilitate obiectivă de consolidare, nu numai juridică a statutului „poporului rus” ca subiect politic independent și nici să se introducă în viața juridică sau diplomatică un asemenea termen cum este cel de „popor”. Dreptul contemporan universal (care copiază în linii mari dreptul roman) recunoaște, în calitate de subiecte politice de valoare, doar statul și individul.

De aceea există codul de „drepturi ale statelor” și „drepturi ale omului”, pe când noțiunea de „drepturi ale poporului” lipsește. Nu e de mirare, deoarece abordarea civilă și cantitativă nu poate lua în considerare asemenea categorii cultural-spirituale ca etnos, popor etc. O atitudine cantitativă similară era caracteristică și pentru orânduirea sovietică, dar și pentru lumea „democratică”. Și deoarece poporul rus, în etapa actuală, se află pe un teritoriu unde acționează sau principiile legitimității „postimperiale” sau cele „liberal-democratice”, nu poate fi vorba despre o recunoaștere automată a statutului politic al poporului. Prin urmare, logica elucidării și apărării „intereselor naționale ale rușilor” necesită schimbări serioase în practica juridică existentă și mai mult decât atât, o revizuire radicală a acestei practici în cheie națională.

O asemenea transformare ar fi fost imposibilă dacă era vorba despre un singur popor, slab dezvoltat și prost utilat din punct de vedere tehnologic. În cazul rușilor, din fericire, lucrurile stau altfel. Astăzi noi ne mai păstrăm posibilitatea unor transformări politice destul de independente față de restul lumii, deoarece existența în Rusia a unor tipuri de arme strategice îi permite să se opună, într-o anumită măsură, presiunii Occidentului. Și aici

totul depinde doar de voința politică și de fermitatea acelor persoane care își vor asuma responsabilitatea pentru destinele Rusiei și poporului rus.

Oricum ar fi, primul pas spre evidențierea „intereselor naționale ale poporului rus" este recunoașterea acestui popor în calitate de subiect politic independent, care are dreptul să hotărască singur ce îi este avantajos și ce nu și să întreprindă pașii geopolitici, social-economici și strategici corespunzători.

Capitol IV.3. Rusia este de neconceput fără Imperiu

IV.3.1. Lipsa „statului-națiune" la ruși

Rusia n-a fost niciodată analogă „statelor-națiuni" caracteristice pentru Europa vremurilor noi, model proiectat, de altfel, în întregime în Asia și în Lumea a Treia, în epoca colonială și post-colonială.

„Statul-națiune" se bazează pe unitatea administrativă și centralismul birocratic, care alcătuiesc unitatea politică, creată de stat și care se află în strictă dependență față de el. Fără îndoială că, pentru prima dată, modelul de „stat-națiune" s-a constituit în Franța absolutistă, mai târziu fiind consolidat de modelul revoluționar iacobin.

La începuturi, „statul-națiune" era de natură laică foarte accentuată și reprezenta, în primul rând, o unitate politică. Într-o asemenea concepție, termenul de „națiune" era înțeles ca o „totalitate a cetățenilor" și nu ca „popor" sau „popoare" în sens organic, „holistic". Un asemenea tip de stat este bazat pe nivelarea etnică, confesională și socială a populației, pe consolidarea în întreaga societate a normelor juridice și procesuale similare, care nu țin seama de particularitățile regionale, religioase și rasiale. Nominal, „statul-națiune" poate fi și monarhic și democratic și socialist. Elementul fundamental îl constituie nu specificul lui politic, ci înțelegerea statului ca instanță administrativ-centralizată, situată deasupra tuturor deosebirilor social-etnice și cultural-religioase. Trebuie de remarcat că „națiunea", în cazul dat, are un sens exclusiv politic care se deosebește, radical, de cel pe care naționaliștii îl atribuie acestei noțiuni.

Din punct de vedere istoric, „statul-națiune" a apărut în Europa, în perioada destrămării definitive a unității imperiale, în urma lichidării ultimelor rămășițe ale sistemului imperial, rămășițe care s-au păstrat în forma structurilor feudale regionale. În esența sa, „statul-națiune" comportă dominarea valorilor profane, burgheze, ce reduc deosebirile calitativ-sociale la o structură cantitativ-administrativă simplificată.

De regulă, „statul-națiune" este condus de o „idee dumnezeiască" (ca teocrația sau Imperiul Sfânt), nu de o „personalitate eroică aristocrată" (ca sistemul feudal), ci de „dictatura legii" („normocrația"), care oferă o putere uriașă juriștilor și birocrației judiciare. De fapt, „statul-națiune" este cel mai comod de condus și este o realitate politică mult mai reglementată

cantitativ, întrucât toți factorii necantitativi, „iraționali" sunt reduși în el la minim.

În istoria rusă, „statul-națiune" n-a mai apărut. Atunci când în Europa, începând cu sec. XVIII, prinde rădăcini tocmai acest model, Rusia i se împotrivea cu înverşunare pe orice cale. Regimul țarist căuta să păstreze intactă la maximum structura imperială, cu toate că se făceau în permanență unele cedări modelului european. Cu toate reformele pro-europene ale lui Petru I, Imperiul Rus păstra atât elementele teocratice, cât și principiul aristocratic, iar trecerea ierarhilor și a reprezentanților nobilimii în categoria birocraților de stat n-a fost pusă niciodată în practică până la capăt (spre deosebire de țările Europei de Vest). Stihia națională se împotrivea unei asemenea renașteri a Imperiului în „stat-națiune", ceea ce provoca, cu regularitate, valurile reacției spontane sau conștiente atât din partea poporului, cât și din partea elitei. Chiar în timpul unuia și aceluiași stat, în Rusia, deseori se schimbau stările de spirit reformatoare și reacționare și adesea se trecea de la reformele liberale la proiectele mistice de restaurare (aceasta s-a întâmplat mai ales în timpul domniei lui Alexandru I, fondatorul Sfintei Alianțe).

Abia la debutul sec. XX, Rusia a început să realizeze temeinic, după modelul european, „statul-națiune". Totuși și de data aceasta procesul a fost întrerupt de avântul revoluționar care a înglobat în sine (fie și inconștient) un profund protest național, îndreptat împotriva unei asemenea organizări statale, unde nu ar fi existat loc pentru manifestarea misiunii spirituale a poporului. Dincolo de retorica modernistă a bolșevismului, rușii au intuit vag idealurile lor escatologice - triumful Ideii, Dreptății, Adevărului. Statul sovietic era perceput de către popor ca o construire a „Noului Imperiu", „împărăția Luminii", a „lăcașului spiritului" și nu ca pe crearea unei structuri mai raționale de administrare și conducere a unităților cantitative. Tragismul și fanatismul cataclismelor bolșevice a fost provocat tocmai de caracterul „idealist" al scopului și nicidecum de incapacitatea unei organizări mai „umane" și mai puțin risipitoare a resurselor umane.

URSS n-a devenit un „stat-națiune", ea a fost continuatoarea, prin excelență, a tradițiilor naționale imperiale, exprimate în forme externe extravagante, opuse modelului țarist de mai târziu, care a alunecat spre burghezia obișnuită, către „dictatura legii". Imperiul Sovietic, ca orice structură politică, a cunoscut trei etape: „etapa revoluționară", de construire a unui sistem unic (Lenin - tinerețea), etapa stabilă de consolidare și de extindere a statului (Stalin - maturitatea) și etapa destrămării și ramolirii (Brejnev - bătrânețea). Perioada brejnevistă târzie a dat naștere structurii politico-administrative care amintește, cel mai mult, de centralismul birocratic caracteristic „statului-națiune". Ciclul vital al întregii formațiuni sovietice s-a sfârșit odată cu perestroika. Odată cu aceasta s-a sfârșit încă o etapă a istoriei naționale a poporului rus.

E important de remarcat că în istoria rusă există o asemenea legitate: când se ajunge la transformarea Rusiei în „stat-națiune", urmează

o catastrofă, iar națiunea găsește în noul nivel al spiralei modalitatea următoare (uneori destul de extravagantă) de a scăpa de o transformare, care ar părea iminentă. Rușii vor să scape, cu orice preț, de o asemenea întorsătură a evenimentelor, deoarece voința lor politică este incompatibilă cu normativele limitate ale unei existențe raționale și cantitative medii, desfășurate în perimetrul mecanismului birocratic eficient. Rușii sunt gata să accepte cele mai incredibile jertfe și privațiuni, numai pentru a se înfăptui și a se dezvolta ideea națională, marele vis al rușilor.

Iar națiunea vede hotarele acestui vis, cel puțin, în Imperiu.

IV.3.2. Rușii - popor al Imperiului

Nefiind un stat monoetnic sau stat-națiune, Rusia a fost, aproape de la început, un stat imperial. Începând cu unificarea triburilor slave și ugro-finice de către Rurih și până la dimensiunile gigantice ale URSS și ale teritoriilor aflate sub influența sa, poporul rus mergea ferm spre o integrare politică și spațială, spre construirea imperiului și spre o expansiune civilizatoare. Trebuie menționat faptul că expansiunea rusă a avut tocmai acest sens civilizator și nicidecum n-a fost o goană utilitară după colonii sau o luptă banală pentru un „spațiu vital". Nu lipsa acestui „spațiu vital" și nici necesitatea economică împingeau poporul rus să-și lărgească și mai mult hotarele sale la Est, la Sud, la Nord, la Vest. Lipsa de pământ n-a fost niciodată adevărata cauză a construirii imperiului rus. Rușii se extindeau ca purtători ai unei misiuni deosebite, a cărei proiectare geopolitică consta în conștientizarea profundă a necesității de a uni teritoriile gigantice ale continentului eurasiatic.

Integritatea politică a spațiului eurasiatic are, pentru istoria rusă, o importanță absolut specifică. Se poate spune că rușii simt o responsabilitate pentru acest spațiu, pentru starea lui, pentru conexiunea lui, pentru integritatea și independența lui. Mackinder avea dreptate când spunea că Rusia este principala putere terestră a contemporaneității pe suprafața uscatului, care moștenește misiunea geopolitică a Romei, a Imperiului lui Alexandru cel Mare, a lui Ginghis-Han etc. Aceasta este „axa geografică a istoriei" care nu poate să nu-și îndeplinească menirea ei geopolitică, independent de factorii externi și efemeri.

Poporul rus e atât de legat de realitatea geopolitică, încât însuși spațiul, conștientizarea lui, perceperea lui spirituală, a format psihologia poporului, devenind una din determinantele principale ale identității și esenței lui.

Spațiul real, terestru, nu este o categorie pur cantitativă. Clima, peisajul, geologia locului, drumurile de apă și masivele muntoase participă activ la formarea modelului etnic și mai pe larg, al celui civilizațional. Din punctul de vedere al geopoliticii, civilizația și specificul ei sunt strict determinate de geografie și la nevoie, se subordonează unor legi calitative specifice. Rușii sunt un popor al uscatului, un popor continental, un popor eurasiatic nordic, specificul cultural al națiunii fiind astfel structurat încât

„sufletul" ei este la maximum înclinat spre „deschidere", spre îndeplinirea funcției de „integrare", spre un proces subtil și profund de elaborare a unei comunități continentale, eurasiatice deosebite.

Factorul cultural este o completare firească a predestinării geopolitice a Rusiei. Misiunea geopolitică este conștientizată la nivel cultural și invers, cultura dă sens, perfectează și activează impulsul geopolitic. Spațiul și cultura sunt două componente de bază ale poporului rus, mai ales ca popor făuritor de imperiu. Nu sângele, nu rasa, nu controlul administrativ și nici măcar religia nu au făcut din ramura slavilor de est o comunitate deosebită, incomparabilă - poporul rus. Au creat această comunitate tocmai întinderile nemărginite eurasiatice și deschiderea culturală, sufletească, fără limită. Sub semnul „spațiului și al culturii" a fost reconsiderat sensul aspectelor etnic, politic, etic și religios. Rușii s-au constituit, s-au dezvoltat și maturizat ca națiune în Imperiu, în eroismul construirii lui, în faptele pentru apărarea lui, în marșurile pentru extinderea lui. A renunța la funcția de făuritor al imperiului înseamnă sfârșitul existenței poporului rus ca realitate istorică, ca fenomen civilizator, înseamnă o sinucidere națională.

Spre deosebire de Roma (prima Romă), Moscova, Rusia, au în impulsul lor imperial un sens profund teleologic, escatologic. Hegel a dezvoltat o concepție foarte interesantă: Ideea Absolută, într-o situație escatologică, trebuie să se manifeste printr-un aspect „conștientizat" definitiv sub forma statului prusac. Cu toate acestea, Prusia și chiar Germania, luate separat, la nivel planetar, sunt insuficiente, din punct de vedere geopolitic, pentru a lua în serios această concepție. Rusia însă este a treia Romă, iar din punct de vedere religios, cultural, spațial și strategic ea corespunde unei asemenea concepții teleologice despre esența istoriei și tinde să îndeplinească tocmai această misiune. Ideea Absolută a lui Hegel, în cazul Rusiei, este rădăcina spirituală a construcției imperiale ruseşti ce gravitează spre asimilarea civilizată a continentului Eurasiatic. E absurd să se aplice „statului-națiune" criteriile hegeliene atât de bine fundamentate, întrucât acesta presupune să aibă alături alte „state-națiuni", care au scopurile, miturile și intereselor lor. E destul de absurd ca unei asemenea structuri relative să i se atribuie calitatea de importanță absolută. Dar în cazul Imperiului gigantic, bazat pe principii specifice, de multe ori paradoxale, iar pe undeva și neclare, este cu totul altceva și nu întâmplător Imperiile antice se numeau „Imperii Sfinte": calitatea „sfințeniei" li se atribuia prin îndeplinirea unei misiuni spirituale deosebite, care contura prototipul „Imperiului Sfârșitului", Împărăția Continentală a Ideii Absolute.

Pas cu pas, Imperiul Rus se îndreaptă către acest scop. La fiecare etapă de extindere a statului lor, rușii urcau treapta următoarea a universalismului mesianic - la început unindu-i strâns pe slavii de răsărit, apoi asimilând șuvoiul stepelor turcești și ale Siberiei, mai apoi, extinzându-se spre Sud, în pustiuri și munți, pentru a forma, în sfârșit, un bloc politic gigantic, care controla, în perioada sovietică, pur și simplu o jumătate de glob. Dacă ne-am da seama că poporul rus reprezintă, în esența lui, acest proces de

construire a imperiului, un vector geopolitic volitiv de creare a „statului Ideii Absolute", atunci ar deveni clar că existența poporului rus depinde direct de continuarea acestui proces, de dezvoltarea și intensificarea lui. Dacă vom reduce sau vom înăbuși acest vector, îi vom lovi pe ruși drept în inimă, îi vom lipsi de identitatea națională, îi vom transforma într-un rudiment istoric, vom întrerupe procesul teleologic, escatologic, planetar.

IV.3.3. Capcana „puterii regionale"

Poporul rus a fost (și este) prin misiunea lui geopolitică și civilizatoare, o piedică serioasă în calea răspândirii, pretutindeni pe planetă, a modelului liberal de tip occidental. Atât regimul țarist, cât și cel sovietic, supunându-se logicii naționale implacabile, au împiedicat expansiunea cultural-politică a Occidentului spre Răsărit, în adâncul continentului eurasiatic îndeosebi. Seriozitatea rezistenței geopolitice se reflecta, întotdeauna, în faptul că Rusia federaliza în interiorul și în jurul ei diferite țări și popoare, într-un bloc imperial strategic foarte puternic. Rusia a participat la politica mondială în calitate de Imperiu continental, apărându-și interesele naționale și civilizatoare.

În prezent, după destrămarea URSS, Occidentul se străduie să-i impună Rusiei o altă funcție geopolitică, să transforme Rusia într-o astfel de structură politică ce ar fi incapabilă să participe direct în politica mondială și să aibă o amplă misiune civilizatoare. În raportul prezentat congresului american, în 1992, Paul Wolfowitz susținea că „scopul strategic principal al SUA este de a nu permite crearea pe teritoriul fostei URSS a unei formațiuni strategice independente și de proporții, capabilă să promoveze o politică independentă de SUA". Pornind de la o asemenea necesitate vitală a Occidentului, Rusiei i s-a propus rolul de „putere regională".

„Puterea regională" este o categorie geopolitică actuală care caracterizează un stat mare și destul de dezvoltat, ale cărui interese politice sunt, însă, limitate doar de regiunile învecinate nemijlocit cu teritoriile lui sau care intră în componența lui. India, Iranul, Turcia, Pakistanul, China etc., de exemplu, sunt considerate puteri regionale. Specificul puterii regionale constă în faptul că ea are o mai mare pondere politică decât un stat obișnuit, dar o pondere mai mică față de o superputere sau un Imperiu. Cu alte cuvinte, puterea regională nu are o influență directă asupra civilizației planetare și proceselor geopolitice globale, subordonându-se, în liniile strategice de bază, balanței forțelor unor Imperii mai puternice. În același timp, puterea regională are o anumită libertate față de vecinii săi nemijlociți (mai slabi) și poate exercita asupra lor o presiune politică și economică (evident că doar în acele cazuri când aceasta nu contrazice interesele superputerilor).

Statutul de „putere regională", impus astăzi Rusiei de către Occident, este sinonim cu sinuciderea pentru poporul rus. Intenția occidentalilor este ca, în mod artificial, sub presiuni din exterior, să întoarcă înapoi vectorul istoriei naționale a rușilor, să întrerupă procesul logic de formare geopolitică

a rușilor ca Imperiu. Rusia, ca putere regională, va reprezenta renunțarea la acel impuls interior de profunzime al națiunii, care stă la baza identității ei supreme. Pentru ruși, pierderea dimensiunilor imperiale înseamnă sfârșitul și eșecul participării lor la civilizație, zdrobirea sistemului spiritual și cultural de valori, căderea aspirațiilor lor universale și mesianice, devalorizarea și discreditarea întregii ideologii naționale, care a însuflețit multe generații ale poporului rus și care a dat puteri și energie pentru faptele de eroism, pentru noi făuriri, pentru învingerea nenorocirilor.

Dacă luăm în considerare specificul autoidentificării imperiale naționale a rușilor, devine foarte limpede că acceptarea de către Rusia a statutului de „putere regională" nu poate deveni ultima linie de apărare. Lovitura dată conștiinței naționale a rușilor va fi, în acest caz, atât de puternică încât, într-o asemenea situație, ea nu se va limita doar la Federația Rusă sau la alte spații teritoriale analoge. Pierzându-și misiunea lor, rușii nu vor găsi forța pentru a consolida noua lor identitate, „redusă" la un „stat regional", deoarece afirmarea acestei identități este imposibilă în acea stare afectivă care apare, logic, după pierderea dimensiunilor imperiale a națiunii. Prin urmare, procesele de dezintegrare vor continua, mai curând, în „statul regional" și rușii, năpăstuiți de soartă, nu vor putea să se opună valului crescând al separatismului regional și religios.

Chiar și pentru afirmarea „statutului regional" al Rusiei postimperiale, va fi nevoie să fie trezit un puternic val de naționalism, un naționalism absolut nou, artificial, întemeiat pe energii și idei care nu au nimic comun cu tendința rusă imperială tradițională, singura adevărată și îndreptățită. Aceasta poate fi comparată cu naționalismul mic, „laic", al Junilor Turci, care au creat, pe ruinele Imperiului Otoman, cu ajutorul „revoluției naționale", o Turcie modernă, o „putere regională". Naționalismul Junilor Turci n-a avut nimic comun, însă, cu naționalismul geopolitic și religios al Imperiului Otoman, iar din punct de vedere spiritual, etnic și cultural actuala Turcie este o cu totul altă realitate decât Imperiul Turc de la început de secol.

De același pericol, dacă nu mai rău, este amenințată și Rusia. Tentativele ei de a se întări ca „putere regională", putere care a renunțat la misiunea ei civilizatoare și la valorile universale, vor trezi la viață politicienii de tipul „rușilor tineri" (prin analogie cu Junii Turci), care, foarte probabil, vor profesa o ideologie sectantă specială, ce nu are nimic comun cu linia magistrală a ideii naționale ruse. Un asemenea naționalism rus „neimperial", modern și artificial, va face jocul geopolitic al Occidentului, care îi va impune Rusiei statutul „regional" și va duce la o stabilitate internă iluzorie și de scurtă durată și concomitent, va genera viitoare conflicte etnice și religioase în interiorul Rusiei. Iar dacă în Turcia există două sau trei comunități etnice mai mari, capabile să se opună centralismului Junilor Turci, atunci în Federația Rusă locuiesc sute de popoare care s-au acomodat de minune la modul imperial, dar care nicidecum nu se încadrează în limitele „naționalismului rus mic". Concluzia este evidentă - Rusia va fi

atrasă, treptat, într-un lanț interminabil de conflicte și războaie interne și în cele din urmă, se va destrăma.

Acesta va fi un rezultat legitim al pierderii de către ruși a misiunii lor imperiale, deoarece asemenea proces nu se poate limita la o reducere relativă de teritorii și care, în mod necesar, trebuie să ajungă la limita sa logică - la lichidarea definitivă a națiunii ruse ca subiect istoric, geopolitic și civilizator.

IV.3.4. Critica statalității sovietice

Ultima formă de organizare imperială a poporului rus a fost URSS și arealul geopolitic dependent de ea (țările Tratatului de la Varșovia). În perioada sovietică, sfera de influență a rușilor s-a lărgit din punct de vedere geografic până la limite cândva de neconceput. Cucerirea pământurilor și campaniile militare au inclus în zona geopolitică a rușilor teritorii imense.

În sens spațial, o asemenea expansiune s-ar părea că trebuie să reprezinte forma superioară a statalității ruse. Este imposibil de negat faptul că la baza construcției axiale a Imperiului sovietic a fost tocmai poporul rus, care a întruchipat universalismul său specific (cel puțin, parțial) în modelul ideologic și social-politic sovietic.

La prima vedere s-ar părea că, în condițiile actuale, perspectiva unei dezvoltări adevărate a naționalismului rus ar trebui să coincidă cu restaurarea URSS și reconstruirea modelului sovietic și a statalității sovietice. Parțial este adevărat și logic, iar în cazul de față mișcarea neocomunistă, care luptă pentru refacerea URSS, este mult mai aproape de înțelegerea intereselor geopolitice ale poporului rus - ea vede mai clar și mai precis esența tendințelor lui strategice și civilizatoare decât unele cercuri neonaționaliste, care înclină spre modelul „rus tânăr" (prin analogie cu cel turcesc), al unui naționalism „mic", „redus", „etnic". Fără îndoială, restauraționismul geopolitic al neocomuniștilor este îndreptățit, iar naționalismul lor este mai limitat și mai „național" decât proiectele romantice și iresponsabile ca formă (și subversive prin rezultate) ale aripii filoslave, pravoslavnic monarhiste sau rasiste a patrioților. Dacă s-ar face o alegere între refacerea URSS și construirea unui stat velicorus monoetnic sau chiar monocultural, atunci ar fi mai logic și mai corect să se aleagă proiectul URSS, care ar fi în interesele poporului rus.

Totuși, cauzele destrămării URSS și prăbușirii Imperiului Sovietic necesită o analiză obiectivă care, în nici un caz, nu poate fi redusă la o constatare a influenței externe (dușmănoase) și interne (subversive), adică la „teoria complotului". Presiunea externă a Vestului liberal-democratic asupra URSS a fost, într-adevăr, enormă, iar activitatea „elementelor subversive" în interiorul țării a fost extrem de eficientă și organizată. Ambii factori au devenit hotărâtori doar în situația când existența Imperiului Sovietic a intrat într-o etapă de criză internă ce-și are cauze serioase și firești, ce își are rădăcinile chiar în specificul orânduirii sovietice și al sistemului sovietic. Fără înțelegerea cauzelor interne ale destrămării și fără

analiza lor, orice încercări de a restaura URSS (și cu atât mai mult crearea Noului Imperiu) vor deveni zadarnice și fără perspectivă. Mai mult decât atât, orice conservatorism pur inerțial în această problemă poate doar să înrăutățească starea lucrurilor.

Vom evidenția câțiva factori care au dus URSS la prăbușirea geopolitică și social-economică:

- În primul rând, elementele profund naționale, tradiționale, spirituale, pe întreg parcursul existenței la nivel ideologic a regimului socialist, n-au fost introduse în complexul general al ideologiei comuniste. Fiind în multe privințe național-comunistă de facto, ea nu a devenit niciodată de jure, ceea ce a împiedicat dezvoltarea organică a societății ruso-sovietice, a dat naștere unui standard dublu și contradicțiilor ideologice, a sublimat claritatea și înțelegerea în realizarea proiectelor geopolitice și social-politice. Ateismul, materialismul, progresismul, „etica iluministă" etc., erau străine bolșevismului rus și poporului rus în ansamblu. În practică, aceste principii împrumutate de la marxism (chiar și în marxism ele sunt niște elemente destul de arbitrare - un oarecare tribut adus umanitarismului pozitivist demodat, în stilul lui Feuerbach) au fost percepute de către comuniștii ruși ca niște aspirații național-mistice, uneori neortodox escatologice și nicidecum ca niște roade raționaliste ale culturii vest-europene. Totodată, ideologia național-bolșevismului, care putea să găsească termeni cu mult mai adecvați, mai rusești, pentru noua orânduire social-politică, n-a fost formulată așa. Așadar, mai devreme sau mai târziu, această construcție contradictorie din punct de vedere ideologic, mediocră și neadecvată, trebuia să se răsfrângă în mod negativ. Aceasta s-a resimțit îndeosebi în perioada sovietică târzie, când dogmatismul absurd și demagogia comunistă au înăbușit, definitiv, orice fel de viață ideologică în societate. Această „stagnare" a ideologiei conducătoare și această renunțare îndârjită de a introduce în ea componente organice, naționale și firești pentru poporul rus, s-au contopit în prăbușirea întregului sistem sovietic. Responsabili de aceasta sunt nu numai „agenții de influență" și „antisovieticii" ci, în primul rând, ideologii sovietici de centru, aripa „progresistă", dar și cea „conservatoare". De fapt, Imperiul Sovietic a fost distrus din punct de vedere ideologic de către comuniști. A reface Imperiul în aceeași formă și cu aceeași ideologie, nu este numai imposibil, ci și absurd, întrucât, chiar și ipotetic, vor fi reproduse aceleași premise care au dus la destrămarea statului.
- În al doilea rând, URSS, la nivel geopolitic și strategic, a fost incapabilă să concureze, într-o perspectivă îndelungată, pentru a opune rezistență blocului occidental atlantic. Din punct de vedere strategic, granițele terestre sunt cu mult mai vulnerabile decât cele maritime, la toate nivelele (numărul trupelor de grăniceri, costul tehnicii

militare, folosirea și amplasarea armamentului strategic etc.). După cel de-al doilea război mondial, URSS s-a pomenit într-o situație inegală în comparație cu blocul capitalist al Vestului, grupat în jurul SUA. SUA aveau o gigantică bază insulară (continentul american), care se afla sub un control total, înconjurată din toate părțile de mări și oceane, ce puteau fi ușor apărate. Totodată, SUA ținea sub control aproape toate zonele de țărm din Sudul și Vestul Eurasiei, creând un pericol imens pentru URSS și rămânând, practic, inaccesibile pentru potențialele acțiuni destabilizatoare ale URSS. Împărțirea Europei în cea de Est (sovietică) și cea de Vest (americană) a complicat doar poziția geopolitică a URSS la Vest, sporind lungimea hotarelor terestre ale acesteia, situând-o foarte aproape dușmanul strategic potențial și punând-o, totodată, în situația unei dușmănii pasive a înseși popoarelor europene care s-au trezit ostatice într-un duel geopolitic al cărui sens le era neclar. Același lucru s-a întâmplat și în direcția sudică - în Asia și în Extremul Orient, unde URSS avea vecini nemijlociți sau apropiați controlați de Occident (Pakistanul, Afganistanul, Iranul antekhomeynist) sau state vecine destul de ostile, de orientare nesovietic-socialistă (China). În situația dată, URSS putea să obțină o stabilitate relativă numai în două cazuri: fie înaintând fulgerător către ocean la Vest (spre Atlantic) și la Sud (spre Oceanul Indian), fie creând în Europa și Asia blocuri politice neutre care nu s-ar fi aflat sub controlul nici uneia dintre supraputeri. Această concepție (a Germaniei neutre) a încercat s-o propună Stalin, iar după moartea lui, Beria. Din punct de vedere geopolitic, URSS (împreună cu Tratatul de la Varșovia) a fost prea mare și în același timp prea mică. Păstrarea status quo-ului era în favoarea SUA și a atlantismului, deoarece potențele militare, industriale și strategice ale URSS se istoveau, iar puterea SUA, a insulei apărate, creștea tot mai mult. Mai devreme sau mai târziu blocul de Est trebuia să cadă. Prin urmare, refacerea URSS și a Blocului de la Varșovia nu numai că este aproape imposibilă, dar și inutilă, pentru că chiar și în cazul unei reușite (practic improbabilă), aceasta ar duce la renașterea unui model geopolitic de la început condamnat.

- În al treilea rând, structura administrativă a URSS s-a bazat pe înțelegerea laică pur funcțională și cantitativă a diviziunii statale interne. Centralismul economic și birocratic nu lua în considerare nici un fel de particularități regionale, cu atât mai mult etnice și religioase ale teritoriilor interne. Principiul nivelării și al structuralizării economice excesive a societății a dus la crearea unor sisteme extrem de dure, care reprimau, iar în cel mai bun caz „conservau" formele naturale ale vieții naționale a diferitelor popoare, inclusiv (în cea mai mare parte) a însuși poporului rus. Principiul teritorial acționa chiar și atunci când era vorba, nominal, de republicile unionale, de autonomii sau districte. Totodată, procesul nivelării regional-etnice

devenea tot mai evident pe măsura „îmbătrânirii" întregului sistem politic sovietic care, în ultima etapă a existenței sale, tindea tot mai mult către tipul de „stat-națiune" sovietic și nu către Imperiu. Naționalismul, care în primele etape a contribuit la crearea URSS, a devenit, la sfârșit, un factor pur negativ, deoarece centralizarea și unificarea excesive au dat naștere la proteste și nemulțumiri firești. Atrofia începutului imperial, anchilozarea centralismului birocratic, tendința spre o raționalizare maximă și o productivitate pur economică au făcut, treptat, din URSS, un monstru politic care și-a pierdut viața și e perceput ca un totalitarism impus cu forța de către centru. Câteva teze comuniste, aparținând unui „internaționalism" în sensul strict al cuvântului, sunt responsabile de aceasta. Prin urmare și acest aspect al modelului sovietic care nu operează cu un etnos, o cultură, o religie concrete, ci cu o „populație" și un „teritoriu" abstracte, nu trebuie să renască în nici un caz. Dimpotrivă, trebuie să scăpăm cât mai repede de consecințele unei asemenea abordări cantitative, ale cărei repercusiuni sunt atât de tragice în problema Ceceniei, Crimeii, Kazahstanului, a conflictelor din Karabah, Abhaziei, Transnistriei etc.

- În al patrulea rând, sistemul economic al URSS s-a bazat pe un ciclu socialist atât de „lung", încât randamentul societății față de omul concret a încetat să se resimtă. Socializarea maximă și controlul detaliat al statului asupra tuturor proceselor economice, până la cele mai mărunte și delegarea funcțiilor de redistribuire doar instanței centralizate, de la vârf, au generat în societate un climat de înstrăinare socială, apatie, dezinteres. Socialismul și toate avantajele lui au devenit neclare, neobservabile, treceau pe planul secund în fața construcției gigantice a mașinii birocratice de stat. Omul și colectivul concret dispăreau în fața abstractizării „societății", iar ciclul repartiției socialiste pierdea legătura cu realitatea, se transforma într-o logică inexplicabilă, înstrăinată și aparent arbitrară a mașinii neînsuflețite. Nu socialismul este răspunzător de această stare a lucrurilor, ci acea versiune a lui care s-a constituit istoricește în URSS, îndeosebi în ultimele lui etape, cu toate că originile unei asemenea degenerări trebuie căutate în doctrină, în teorie. Socialismul totalitar de stat a lipsit economia de flexibilitate, iar pe oameni de entuziasm și de sentimentul participării la procesul creator, contribuind astfel la altoirea unei atitudini parazitare față de societate care, în cele din urmă, s-a absolutizat astăzi într-o structură mafiotă liberală. De acest exces postsovietic sunt responsabili, de asemenea, comuniștii, care s-au dovedit a fi incapabili să reformeze socialismul aplicabil la stihia națională și să mențină în el o viață onorabilă.

Aceste patru aspecte de bază ale fostului model sovietic sunt factorii principali care au dus la prăbușirea statalității sovietice și anume ei fiind responsabili de căderea Imperiului Sovietic. Este absolut real ca, în cazul

refacerii ipotetice a URSS, să se tragă nişte concluzii radicale şi să se distrugă din rădăcină acele cauze care au condamnat istoriceşte marele popor la o catastrofă de stat.

Cu toate acestea, dacă refacerea URSS va avea loc sub drapelul unei ideologii care ar renunţa la materialism, ateism, totalitarism, socialism de stat, la spaţiul geopolitic sovietic, la structura administrativă, internaţionalism, centralism etc., atunci mai are rost să vorbim de URSS sau despre „statul sovietic", despre „comunism", „restaurare" etc.? Nu ar fi mai corect să numim aceasta crearea „Noului Imperiu"?

IV.3.5. Critica statalităţii ţariste

Astăzi pot fi auzite, tot mai des, chemări la întoarcerea spre modelul ţarist, monarhist. Este destul de firesc, fiindcă discreditarea sovietismului îi obligă pe ruşi să apeleze la acele forme statale care au existat până la perioada comunistă a istoriei ruse. Acest model are unele aspecte pozitive şi unele negative. Independent de greutatea neverosimilă a restaurării sistemului statal anterior celui comunist, acest proiect se discută din ce în ce mai serios.

Luând în considerare logica dezvoltării geopolitice a naţiunii ruse, are sens să discutăm despre perioadele târzii ale cârmuirii Romanovilor, când Rusia ajunge în hotarele unui teritoriu imperial de proporţii maxime.

Aspectul cel mai pozitiv în acest proiect este baza ideologică a Rusiei ţariste, unde (fie şi nominal) se declara fidelitate spiritului naţional (Narodnicismul), adevărului religios (Ortodoxia) şi structurii politice sacrale tradiţionale (Autocraţia). Totuşi, după cum observau pe bună dreptate eurasiaticii ruşi, formula lui Uvarov[79] (Ortodoxia, Autocraţia, Narodnicismul) era, în ultimele perioade ale Rusiei ţariste, mai mult o lozincă idealistă decât un conţinut real al vieţii politice şi al structurii sociale. Ortodoxia rusă, zguduită de reformele lui Petru cel Mare, se afla, în această perioadă, destul de departe de idealul „Sfintei Rusii", în realitate fiind supusă controlului de stat şi pierzându-şi, în multe privinţe, autoritatea sacrală şi armonia simfoniei ortodoxe. Pierzându-şi independenţa spirituală, Biserica Rusă a fost nevoită să accepte compromisul cu puterea laică, întruchipată în Sinodul supus ţarului, prin aceasta fiindu-i limitată libertatea unei confesiuni veritabile a Adevărurilor Nepământeşti.

Autocraţia, la rândul ei, îşi pierdea tot mai mult sensul sacral, implicându-se în rezolvarea unor probleme pur politice, uitând, din când în când, de misiunea sa supremă şi de menirea sa religioasă. Deşi desacralizarea puterii ţariste, până la abdicarea ultimului împărat, n-a atins niciodată în Rusia nivelul unei parodii deşarte, în care s-au transformat monarhiile europene - în primul rând cea franceză şi cea engleză - totuşi influenţa Europei în această direcţie a fost enormă.

În sfârşit, „Narodnicismul" vestitei lozinci era mai curând pur

79) Uvarov S.S. (1786-1855) ministru al învăţământului care a lansat formula "Ortodoxie, Autocraţie, Narodnicism."(N.T.)

declarativ, iar poporul s-a aflat într-o profundă înstrăinare față de viața politică ce s-a manifestat, spre exemplu, prin indiferența generală față de revoluțiile din Februarie și mai târziu, cea din Octombrie, care au distrus radical modelul monarhic.

Apelul direct, în condițiile noastre, la restaurarea acestei triade va duce, mai degrabă, la restabilirea acelui compromis epuizat, în cea mai mare parte demagogic, care se ascundea dincolo de aceste trei principii în epoca târzie a Romanovilor (epocă în care, de fapt, au fost formulate). Mai mult chiar, având în vedere lipsa pretendenților cu drepturi egale la tronul rus, poziția instabilă și incertă a actualei Biserici Ortodoxe, de asemenea și sensul abstract al termenului „narodnicism" (prin care adesea se înțelege doar stilul superficial, folcloric sau în general imitarea poporului de către intelectualii visători), nu e greu de prevăzut că revenirea la ideologia uvarovistă va deveni o parodie și mai mare decât regimul țarist pre-revoluționar.

Modelul țarist mai are, pe lângă toate acestea și un inconvenient geopolitic foarte serios care, de asemenea, a dus Imperiul Rus la catastrofă, la fel ca și URSS-ul, cu 70 de ani mai târziu.

Revenirea la geopolitica țaristă și prin urmare, la cea „slavofilă", ascunde în sine un pericol groaznic. Problema e că în ultima jumătate de secol de domnie a Romanovilor politica internă a casei domnitoare era determinată nu de tradițiile eurasiatice ale lui Alexandru I și de perspectivele Sfintei Alianțe continentale (fondată pe baza alianței dintre Rusia și statele Europei Centrale), ci de proiectele pro-engleze și pro-franceze, de dragul cărora Rusia s-a antrenat în niște conflicte sinucigașe de partea adversarilor săi geopolitici reali și împotriva aliaților săi geopolitici reali. Susținerea revendicărilor sârbești, mitul iresponsabil despre „Bosfor și Dardanele", implicarea în intrigile europene antigermane ale masonilor francezi - toate acestea au silit Rusia să îndeplinească un rol politic nu numai impropriu ei, ci și distrugător pentru ea. Încercând să se stabilească pe o temelie slavofilă în Europa de Est și antrenându-se într-un conflict permanent cu țările Europei centrale (aliații naturali ai Rusiei), regimul țarist submina metodic temelia statului rus, conducând Rusia spre o sinucidere geopolitică. Același scop l-au avut războaiele cu turcii și războiul cu Japonia. E paradoxal, dar se pare că Rusia tindea să slujească, cât mai bine posibil, interesele atlantice ale Franței progresiste și ale Angliei colonial-capitaliste, în loc să-și îndeplinească misiunea ei eurasiatică firească și să caute alianță cu toate regimurile (și politic și spiritual) conservatoare și imperiale similare. Utopia geopolitică slavofilă a costat mult Rusia (Țarul, Biserica și Imperiul) și numai venirea bolșevicilor orientați eurasiatic a salvat atunci țara și poporul de la o degradare totală, de la transformarea ei într-o „putere regională".

Încercarea de mai târziu de a urma, în condițiile noastre, o asemenea orientare „slavofilă" a Romanovilor, nu poate să nu ducă la un rezultat similar. Chiar și apelul la o Rusie prerevoluționară poartă în sine motive politice potențial sinucigașe, cu mult mai periculoase pentru poporul rus decât proiectele restaurării sovietice.

Mai există un factor care este extrem de periculos în cazul tendinţelor monarhice. Este vorba de acea formă capitalistă a economiei, caracteristică Rusiei aflate la hotarul sec. XIX-XX. Deşi aceasta n-a fost decât o variantă a capitalismului naţional, încadrat în limitele statale, sociale şi culturale şi nu de piaţa liberă „sălbatică", efectul înstrăinării economice, caracteristic oricărui capitalism, a fost extrem de puternic. Burghezul rus a ocupat locul aristocraţiei de stat şi militare, a clerului, strâmtorându-i pe cinovnici şi slujbaşi. Acest tip al burghezului rus (destul de diferit de reprezentanţii negustorimii tradiţionale, precapitaliste, feudale) era opus, de fapt, normelor culturale, sociale şi etnice care constituiau esenţa sistemului de valori naţionale ruseşti. Însuşindu-şi lecţiile liberalismului economic englez, simţind gustul speculaţiilor financiare şi de bursă, folosind cu abilitate ineficienţa economică încătuşată încă de codul moral al aristocraţiei ruse, burghezul rus a ieşit în prim-planul vieţii politice ruseşti, înscriindu-se de minune în tabloul general al unui pseudopatriarhat monarhic ordinar, care şi-a pierdut conţinutul vital, sacru. Tocmai capitaliştii ruşi (mai ales cei de orientare naţionalistă a „sutelor negre"[80]) au fost primii propagatori ai influenţelor engleză şi franceză în Rusia, au fost agenţii naturali ai modelului comercial atlantic, care s-a dezvoltat şi s-a format în societăţile anglo-saxonă şi franceză.

Orânduirea de stat a Romanovilor de mai târziu este o îmbinare a faţadei monarhice desacralizate, a geopoliticii slavofile sinucigaşe şi a capitalismului de piaţă orientat către Atlantic. În toate cazurile, retorica naţională a fost doar un paravan, o figură de stil, dincolo de care se aflau tendinţele social-politice care nu numai că erau departe de interesele adevărate ale poporului rus, dar erau diametral opuse acestor interese.

Încă un element al acestui model este destul de îndoielnic - principiul împărţirii administrative pe gubernii a Imperiului Rus. Deşi în practică aceasta nu împiedica dezvoltarea liberă a popoarelor care intrau în componenţa Imperiului Rus şi în mod normal, ruşii doar ajutau etnicii să-şi formeze şi să-şi dezvolte cultura specifică, în schimb nerecunoaşterea juridică a autonomiilor etnoculturale şi religioase, un oarecare centralism de stat nivelator şi dur, nu au fost cele mai bune metode de a atrage naţiunile la o construcţie continentală, de comun acord, liberă, a imperiului. Elementele „statului-naţiune" s-au manifestat în ultimele perioade ale Romanovilor la fel ca în ultimele decenii în URSS, iar efectul a fost similar - înstrăinarea etnosurilor de Moscova (Sankt-Petersburg) şi de ruşi, pornirile separatiste, răbufnirea „micului naţionalism" etc. Ca reacţie de răspuns, a urmat degenerarea marii voinţe mesianice ruseşti într-un naţional-şovinism banal.

În Rusia monarhică era pozitivă latura cultural-religioasă, devotamentul faţă de tradiţiile sacrale, amintirea despre idealul Rusiei Sfinte, a Împărăţiei Sfinte, despre Moscova - a Treia Romă. Biserica Ortodoxă - ca bastion al Adevărului dogmatic - simfonia Autocraţiei,

80)Sutele negre (Cernosodenţi) - Organizaţie reacţionară de la începutul secolului XX, care milita pentru menţinerea intactă a autocraţiei pe baza şovinismului de mare putere, anexă a aparatului ţarist de represiune. (NT)

conştientizarea misiunii istorice a poporului rus credincios, sunt simbolurile spirituale esenţiale ale adevăratului Imperiu Rus ce au o valoare arhetipală, nemuritoare care, însă, trebuie purificată de formalism, demagogie şi fariseism. Geopolitica nefirească, tendinţele către capitalizare, subestimarea factorului etnic şi religios al popoarelor mici din interiorul imperiului, orientarea antigermană, antijaponeză şi antiotomană în perioada târzie a Imperiului Romanovilor - toate acestea trebuie înţelese ca o politică fără ieşire, ce nu are nimic comun cu interesele adevărate ale poporului rus, ceea ce a şi fost demonstrat de eşecul istoric al acestui model.

IV.3.6. Către un nou Imperiu Eurasiatic

Pe baza consideraţiilor anterioare se pot trage anumite concluzii cu privire la perspectivele Imperiului iminent, ca singura formă demnă şi firească de existenţă a poporului rus şi singura posibilitate de a duce la bun sfârşit misiunea lui istorică şi civilizatoare.

1. Imperiul iminent nu trebuie să fie o „putere regională" sau „stat-naţiune". Este evident. Trebuie însă subliniat faptul că, în mod deosebit, un asemenea Imperiu nu va putea niciodată să fie o continuare, o evoluţie a puterii regionale sau a statului-naţiune, deoarece o asemenea etapă intermediară va aduce un prejudiciu iremediabil tendinţei imperiale naţionale, va atrage poporul rus într-un labirint de contradicţii geopolitice şi sociale de nerezolvat, iar aceasta, la rândul ei, va face imposibilă construirea planificată, succesivă şi logică a imperiului.

2. Noul Imperiu trebuie să fie construit, de la bun început, ca Imperiu, iar la baza proiectului său să se afle, încă de pe acum, principiile de valoare şi dezvoltare strict imperiale. Acest proces nu poate fi atribuit unei perspective îndepărtate, sperând la condiţii favorabile în viitor. Asemenea condiţii nu vor exista niciodată pentru crearea marelui Imperiu Rus, chiar dacă astăzi poporul şi forţele politice care tind să se manifeste în numele lui nu-şi vor întări conştient şi clar, orientarea lor statală şi geopolitică fundamentală. Imperiul nu e pur şi simplu un stat foarte mare. El este cu totul altceva. Este un bloc strategic şi geopolitic care depăşeşte parametrii unui stat obişnuit, este un superstat. De fapt, un stat obişnuit nu a ajuns niciodată Imperiu. Imperiile s-au construit dintr-o dată, ca expresie a unei voinţe civilizatoare deosebite, ca un suprascop, ca un impuls gigantic organizator de lume. De aceea, astăzi, trebuie să spunem răspicat: nu Statului Rus, ci Imperiului Rus. Nu calea evoluţiei social-politice, ci calea Revoluţiei geopolitice.

3. Contururile geopolitice şi ideologice ale Noului Imperiu al ruşilor trebuie să fie precizate pe baza depăşirii acelor momente care au dus la prăbuşirea istorică a formelor imperiale precedente. Prin urmare, Noul Imperiul trebuie:

- să nu fie materialist, ateist, economico-centralist;

- să aibă fie frontiere maritime, fie blocuri prietene, pe teritorii continentale învecinate;
- să dispună de o structură etnoreligioasă flexibilă și diferențiată a organizării politico-administrative interne, adică să țină cont de particularitățile locale, etnice, religioase, culturale etc. ale regiunilor, acordând acestor elemente un statut juridic;
- să facă în așa fel ca participarea statului la conducerea economiei să fie flexibilă și să abordeze doar sferele strategice, să reducă radical ciclul social, să obțină participarea organică a poporului rus în problemele repartiției;

(Aceste patru puncte rezultă din analiza cauzelor prăbușirii Imperiului Sovietic.)

- să umple formula religioasă monarhică cu un conținut cu adevărat sacru, care s-a pierdut sub influența Vestului monden asupra dinastiei Romanovilor, să înfăptuiască „revoluția conservatoare" ortodoxă pentru a reveni la izvoarele concepției cu adevărat creștine;
- să transforme termenul „popor" din formula lui Uvarov într-un aspect de bază al structurii social-politice, să facă din Popor o categorie politică și juridică principală, fundamentală, să opună concepția organică a Poporului normelor cantitative ale jurisprudenței liberale și socialiste, să elaboreze teoria „drepturilor poporului";
- să se îndrepte nu spre geopolitica slavofilă, ci spre proiectele eurasiatice care resping politica antigermană a Rusiei la Vest și cea antijaponeză la Est, să pună capăt direcției atlantice, camuflată în „naționalismul rus";
- să se opună proceselor de privatizare și de capitalizare, jocului manipulării cursului valutar și speculațiilor financiare în Imperiu, să se orienteze spre controlul corporativ, colectiv și de stat al poporului asupra realității economice, să respingă himera dubioasă a „capitalismului național";
- să treacă de la principiul gubernial la crearea regiunilor etnoreligioase cu un grad maximal de autonomie culturală, lingvistică, economică și juridică, limitându-le doar în ce privește o suveranitate politică, strategică, geopolitică și ideologică.

(Aceste cinci puncte rezultă din critica modelului țarist.)

Constructorii Noului Imperiu trebuie să se opună activ tendințelor „rușilor tineri" în problema naționalismului rus, care se grăbesc să-i atribuie Rusiei statutul de „stat-națiune" și să se opună, de asemenea, tuturor forțelor politice nostalgice ale căror proiecte geopolitice conțin apelul la acele elemente care au dus deja Imperiul la o catastrofă.

Existența poporului rus ca o comunitate istorică organică este de neconceput fără o organizare imperială, continentală. Rușii vor rămâne un popor doar în limitele Noului Imperiu.

Acest Imperiu, de data aceasta conform logicii geopolitice, trebuie

să fie superior din punct de vedere strategic și spațial față de varianta precedentă (URSS). Prin urmare, Noul Imperiu trebuie să fie eurasiatic, continental, iar în perspectivă - Mondial.

Lupta rușilor pentru dominație mondială nu s-a sfârșit.

Capitol IV.4. Reîmpărțirea lumii

IV.4.1. Uscatul și marea. Dușmanul comun.

Noul Imperiu pe care urmează să-l creeze poporul rus are o logică geopolitică internă proprie, înscrisă în structura geopolitică firească a spațiului planetar.

Legea politică fundamentală, formulată cel mai bine de Mackinder, spune că în istorie, lupta puterilor continentale terestre (cu o formă firească a structurii ideocratice, politice) împotriva puterilor maritime, insulare (a orânduirii economice, de piață, comerciale), este un proces geopolitic fundamental și constant. Este veșnica opoziție dintre Roma și Cartagina, Sparta și Atena, Anglia și Germania etc. De la începutul secolului XX, această opoziție dintre două constante geopolitice a început să capete un caracter global. SUA au devenit polul comercial, maritim, care antrenează în orbita lor tot restul țărilor, iar Rusia a devenit polul terestru. După cel de-al doilea război mondial, două supraputeri și-au împărțit definitiv rolurile civilizatoare. SUA a înghițit, din punct de vedere strategic, Occidentul și teritoriile riverane Eurasiei, iar URSS a unit în jurul său gigantica masă continentală a spațiilor eurasiatice. Din punct de vedere al geopoliticii ca știință, în războiul rece și-a găsit expresie vechea opoziție arhetipală dintre Mare și Uscat, dintre plutocrație și ideocrație, dintre civilizația comercianților și civilizația eroilor (dualismul dintre „eroi și negustori", conform expresiei lui Werner Sombart, autorul cărții cu același titlu).

Destrămarea blocului Estic, iar apoi a URSS, a stricat echilibrul în folosul atlantismului, adică al blocului Occidental și al civilizației de piață în întregime. Totuși, tendințele geopolitice reprezintă un factor obiectiv și este imposibil să le suprimi pe cale voluntară, „subiectivă". Tendințele Uscatului, impulsurile continentale, nu pot fi anulate unilateral și prin urmare crearea unui Imperiu nou, de uscat, de est, continental, este o inevitabilitate geopolitică potențială.

Astăzi, polul comercial, maritim, atlantic al civilizației este cât se poate de puternic și viguros, însă factorii obiectivi fac reacția continentală a Răsăritului, practic, iminentă. Imperiul de uscat există, potențial, dintotdeauna și caută doar condiții prielnice pentru a se realiza ca realitate politică.

Noul Imperiu trebuie să fie construit pe înțelegerea clară a acestei inevitabilități geopolitice. În acest Imperiu, tocmai rușii vor deține funcția-cheie, fiindcă ei controlează acele pământuri axiale din masivul eurasiatic

continental. De vreme ce rușii corespund organic și firesc din punct de vedere teritorial, cultural, civilizator, social-economic și strategic acestei misiuni planetare, iar pe parcursul întregii lor istorii naționale și de stat merg către realizarea ei, Noul Imperiu nu poate fi altul decât Rusesc. Mackinder a numit pământurile rusești „axa geografică a istoriei", adică acel spațiu în jurul căruia s-a creat civilizația riverană a Eurasiei (care se identifică adesea cu „civilizația" în general) sub influența opoziției dialectice a impulsurilor cultural politice maritime (externe) și terestre (interne). Oricare alt popor sau oricare altă țară poate să apară în rolul de pol al Imperiului continental eurasiatic doar preluând controlul asupra tuturor pământurilor rusești, iar pentru aceasta este necesar să se îndeplinească o condiție practic neverosimilă - să fie lichidat poporul rus, să fie șters de pe fața pământului națiunea rusă. Întrucât aceasta este puțin probabil, rușii trebuie să recunoască, să înțeleagă și să-și asume încă odată rolul complicat de centru al Imperiului Eurasiatic.

La baza construcției geopolitice a acestui Imperiu trebuie să stea un principiu fundamental - principiul „dușmanului comun". Negarea atlantismului, respingerea controlului strategic al SUA și renunțarea la supremația valorilor economice, liberale, de piață, constituie acea bază civilizatoare, acel impuls general, care va deschide calea unei uniuni politice și strategice stabile, va crea osatura axială a viitorului Imperiu. Majoritatea covârșitoare a statelor și popoarelor eurasiatice au un specific continental, „de uscat", al istoriei naționale, ale tradițiilor statale și al eticii economice. Majoritatea covârșitoare a acestor state și popoare percep influența politică și strategică americană ca pe o povară care este peste puteri și care înstrăinează națiunile de soarta lor istorică. Cu toate deosebirile civilizatoare, religioase și social-economice interne dintre puterile eurasiatice, ele au un „numitor comun", stabil și de neclintit - ostilitatea față de controlul total al atlantismului, dorința de a se elibera de sub tutela transoceanică a Orânduirii Comerciale, care este implantată cu intensitate de către SUA, bastionul civilizației „maritime".

Deosebirile de interese regionale și de orientare religioasă, etnică, rasială și culturală a statelor eurasiatice sunt factori nu mai puțin importanți, deci care nu pot fi neglijați. Totuși, despre ei se poate vorbi cu seriozitate și convingător doar atunci când va dispărea influența economică și strategică sufocantă a „dușmanului comun", care impune un model străin tuturor - și creștinilor și socialiștilor și musulmanilor și național-capitaliștilor și budiștilor și comuniștilor și hindușilor. Cât timp se păstrează dominația SUA, toate conflictele și contradicțiile eurasiatice interne au un caracter artificial, fiindcă o asemenea luare de atitudine are rost doar în lipsa acestui factor global care, în realitate, organizează și controlează aceste conflicte cu scopul de a menține în Eurasia fărâmițarea și dezbinarea. Toate „puterile regionale" din Eurasia slujesc, în acest sens, din punct de vedere logic, interesele atlantiștilor, întrucât, nefiind în stare să le opună o rezistență de proporții (iar aceasta e posibilă doar într-un context strategic imperial),

depind în întregime de o singură Supraputere și își îndreaptă energia asupra vecinilor doar cu aprobarea stăpânilor de peste ocean.

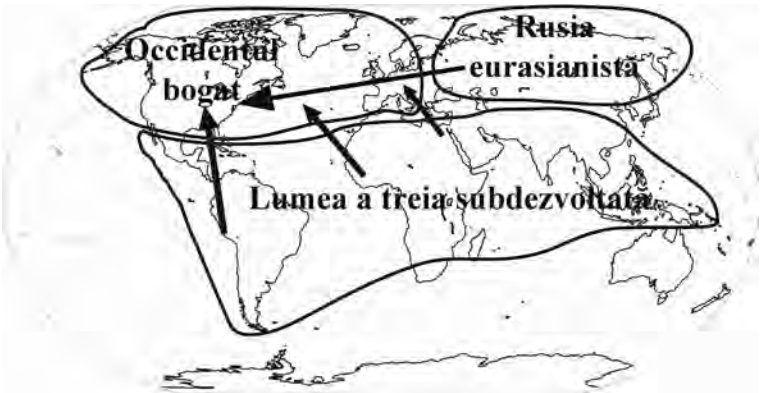

Revoluția geopolitică împotriva dominației planetare a Occidentului se bazează pe solidaritatea Sudului sărac cu Rusia-Eurasia.

„Dușmanul comun", atlantismul, trebuie să devină elementul de legătură al noii structuri geopolitice. Eficacitatea acestui factor nu poate fi pusă la îndoială, iar toate argumentele împotriva acestui raționament fie că, din naivitate, nu iau în considerare dominația totală a atlantismului cu seriozitate obiectivă, fie că, în mod conștient, distrag atenția geopolitică de la singura perspectivă realistă și de mare răspundere, în favoarea problemelor regionale neesențiale care, fără a tine seama de amplasarea globală a forțelor, nu au în general nici o rezolvare.

Eurasiei îi este predestinată unificarea geografică și strategică. Este o realitate geopolitică strict științifică. În centrul unei asemenea unificări trebuie să stea, neapărat, Rusia. Forța motrice a unificării trebuie să fie neapărat poporul rus. Această misiune se află într-o armonie totală cu misiunea civilizatoare a rușilor, cu idealul lor universal, cu logica devenirii istorice a națiunii și a statului. Noul Imperiu Eurasiatic este înscris în predestinarea geografică și istorică a istoriei mondiale și a geopoliticii mondiale. Este inutil să punem la îndoială aceste împrejurări. Interesele poporului rus sunt indisolubil legate de construirea unei asemenea structuri continentale.

Geopolitica eurasiatică a Noului Imperiu nu este o simplă abstracție geografică sau expresia voinței ipotetice față de expansiunea fără limită. Principiile și direcțiile lui principale iau în considerare și constantele geopolitice și situația politică actuală și tendințele internaționale real existente și echilibrul forțelor strategice și legitățile economiei și resurselor. De aceea, proiectul imperial eurasiatic cuprinde concomitent câteva dimensiuni - culturală, strategică, istorică, economică, politică etc.

Este important de accentuat că la crearea Imperiului printr-o alianță geopolitică „axială" sau de alt gen, în funcție de nivel, este vorba despre

un grad absolut diferit de integrare. Într-un caz poate să existe o apropiere culturală sau etnică, în altul - religioasă, în al treilea caz, economică. În fiecare caz concret aceste probleme au o rezolvare specifică. Singura realitate universală integratoare în viitorul Imperiu Eurasiatic va deveni imperativul categoric al unificării strategice, adică al unei asemenea alianțe geopolitice care ar permite să se opună o rezistență efectivă, în toate direcțiile strategice, influențelor atlantice, presiunii geopolitice și dictatului politico-economic american.

Unificarea strategică a continentului, despre care este vorba, trebuie să asigure controlul, din toate părțile, a granițelor maritime ale Eurasiei, autarhia economică, industrială și de resurse continentală, conducerea centralizată a forțelor armate eurasiatice. Celelalte aspecte ale integrării eurasiatice interne se vor rezolva pe baza principiilor flexibile diferențiate, în funcție de fiecare caz în parte. Pentru a evita îndoielile și obiecțiile neîntemeiate ce pot să apară în cazul când cineva va crede greșit că este vorba de o unificare politică, etnică, culturală, religioasă sau economică și nu de o unificare strategică, este necesar să se țină seama, permanent, de acest raționament fundamental. Fiindcă veni vorba, reprezentanții „naționalismului mic" ai tuturor popoarelor vor înfăptui, din necesitate și cu bună știință, această substituire, învinuindu-i pe eurasiatici și pe constructorii de imperiu continental că vor să le dizolve etnosurile, religiile, culturile etc. într-o nouă „utopie internaționalistă". Proiectul eurasiatic nu duce la nivelarea națiunilor, ci dimpotrivă, el se bazează pe necesitatea păstrării și dezvoltării identității popoarelor și culturilor, totodată în el se vorbește nu despre niște iluzii romantice iresponsabile ale „naționaliștilor mici" (care, în realitate, duc la șovinism și la conflicte etnice sinucigașe), ci despre înțelegerea serioasă și obiectivă a situației actuale, când atingerea acestui scop este posibilă doar cu condiția subminării radicale a influenței mondiale a Occidentului atlantic, cu ideologia lui de piață, liberală, ce pretinde la o dominație mondială.

Ținând seama de factorii negativi care au întrerupt, în perioadele precedente, realizarea acestui plan civilizator grandios, acum nu ne rămâne decât să clarificăm specificul acestui proiect continental.

IV.4.2. ***Axa occidentală: Moscova - Berlin. Imperiul european și Eurasia***

În Occident, Noul Imperiu are un cap de pod stabil: Europa Centrală.

Europa Centrală reprezintă o structură geopolitică firească, unificată strategic, cultural și parțial, politic. Din punct de vedere etnic, din acest spațiu fac parte popoarele fostului Imperiu Austro-Ungar, Germania, Prusia și o parte din teritoriile Poloniei și ale Ucrainei de vest. Forța de consolidare a Europei Centrale este Germania, care unește sub controlul său acest conglomerat geopolitic.

Din considerente de ordin geografic și istoric firești, Europa Centrală are un caracter „de uscat", continental foarte pronunțat, opus spațiilor

„maritime", „atlantice", ale Europei Occidentale. În principiu, influența politică a Europei Centrale se poate extinde și mai spre sud, în Italia și în Spania, pentru care au existat multe precedente istorice. Este mai logic de a considera Berlinul capitală a Europei Centrale, în calitate de simbol al Germaniei care, la rândul ei, este simbolul și centrul întregii structuri. Doar Germania și poporul german au toate calitățile necesare pentru integrarea eficientă a acestei regiuni geopolitice - voință istorică, o economie foarte bine dezvoltată, o situație geografică privilegiată, omogenitate etnică și conștiința misiunii sale civilizatoare. Germania terestră și ideocratică a opus, în mod tradițional, rezistență Angliei comerciale și maritime, iar specificul acestei rezistențe geopolitice și culturale a afectat simțitor istoria Europei, în special după ce germanii au izbutit, în fine, să-și creeze statul propriu.

Din punct de vedere geopolitic, Anglia este un stat mai puțin european, ale cărui interese strategice sunt opuse, în mod tradițional, statelor Europei Centrale și mai mult chiar, tendințelor continentale din Europa. Paralel cu intensificarea rolului SUA și acapararea de către ele, practic, a controlului total asupra coloniilor engleze, rolul Angliei a scăzut simțitor și astăzi această țară se manifestă în Europa mai curând ca o bază extrateritorială, plutitoare, a SUA, decât ca o putere independentă. Oricum, Anglia este, în cadrul Europei, cea mai ostilă intereselor continentale, antipodul Europei Centrale și prin urmare, Noul Imperiu Eurasiatic are în persoana ei un adversar politic, ideologic și economic. Puțin probabil că ar fi posibil ca, în mod voluntar, să fie schimbat drumul civilizator al acestei țări specifice, care a creat la vremea ei un gigantic imperiu colonial comercial, de tip „maritim" și care a contribuit atât de mult la apariția întregii civilizații occidentale contemporane, întemeiată pe baza comerțului, mercantilismului, capitalismului, speculației și jocului de bursă. Această așteptare este absolut nereală și de aceea, Anglia va deveni, inevitabil, în proiectul eurasiatic „țapul ispășitor", fiindcă procesele europene de integrare continentală se vor desfășura nu numai ignorând interesele englezilor, ci chiar în opoziție directă cu aceste interese. Un rol însemnat în acest context va trebui să-l joace spiritul european și mai mult chiar, eurasiatic al naționalismului irlandez, scoțian și galez, ajungându-se la susținerea tendințelor separatiste și a destabilizării politice a Marii Britanii.

O altă structură geopolitică contradictorie este Franța. În multe privințe, istoria franceză a avut un caracter atlantic opus tendințelor continentale și ale Europei Centrale. Franța a fost adversarul istoric principal al Imperiului Austro-Ungar și a susținut, în fel și chip, starea de fărâmițare a principatelor germane, înclinând spre „progresismul" și „centralismul" de tip antitradițional și nefiresc. Din punctul de vedere al subminării tradiției europene continentale, Franța a fost întotdeauna în avangardă și în multe cazuri, s-a identificat cu cel mai agresiv atlantism. Lucrurile au stat așa cel puțin până în momentul când SUA și-a asumat funcția planetară de pol principal al atlantismului.

În Franța exista și o tendință geopolitică alternativă, care urcă spre linia continentală a lui Napoleon (pe care însuși Goethe îl considera conducătorul integrării terestre a Europei), ce s-a realizat cu pregnanță în politica europeană a lui De Gaulle, cel care tindea către o alianță cu Germania și crearea unei confederații europene independente de SUA. Aceeași linie a inspirat și proiectele franco-germane ale lui Mitterrand. Oricum, putem să ne imaginăm, ipotetic, o asemenea întorsătură a evenimentelor când Franța va recunoaște supremația factorului Europei Centrale și va participa benevol la blocul geopolitic european de orientare antiamericană și continentală. Teritoriul Franței este o componentă necesară a blocului eurasiatic din Occident, fiindcă de aceasta depinde direct controlul asupra litoralului atlantic și în mod corespunzător, securitatea Noului Imperiu la hotarele de vest. În Occidentul continental, uniunea franco-europeană reprezintă elementul principal al geopoliticii eurasiatice, cu condiția ca interesele Europei Centrale, adică autarhia și independența ei geopolitică să fie prioritare. Acest proiect este cunoscut sub denumirea „Imperiul European". Integrarea Europei sub egida Germaniei ca temelie a unui asemenea Imperiu European se înscrie, ideal, în proiectul eurasiatic și reprezintă procesul cel mai dezirabil într-o integrare continentală cu virtuți globale.

Toate aspirațiile către o unitate europeană în jurul Germaniei (a Europei Centrale) vor avea un sens pozitiv doar respectând o condiție fundamentală - crearea unei axe geopolitice și strategice stabile Moscova-Berlin. Europa Centrală, singură, nu dispune de un potențial politic și militar suficient pentru a obține o independență reală față de controlul atlantic al SUA. Mai mult decât atât, în condițiile actuale este dificil de sperat la o deșteptare geopolitică și națională veritabilă a Europei fără influența revoluționară a factorului rusesc. Fără Moscova și mai mult chiar, fără Eurasia, în lipsa forței militare, a inițiativei politice, a resurselor naturale, Imperiul European nu numai că este incapabil să-și organizeze pe deplin spațiul său strategic, el neavând idealuri și repere clare în sens civilizator, fiindcă influența Orânduirii Comerciale și a valorilor liberale de piață au paralizat profund temeliile concepției naționale a popoarelor europene, au subminat sistemele lor organice de valori istorice. Imperiul European va deveni o realitate geopolitică și civilizată deplină doar sub influența unei noi energii ideologice, politice și spirituale venite din străfundul continentului, adică din Rusia. Pe lângă toate acestea, doar Rusia și rușii pot să-i asigure Europei independența strategică și politică, precum și autarhia resurselor. De aceea Imperiul trebuie să se formeze în jurul Berlinului, care se află pe o axă directă și vitală cu Moscova.

Impulsul eurasiatic trebuie să provină exclusiv de la Moscova, transmițând Berlinului misiunea civilizatoare a rușilor (cu condiția unei adaptări corespunzătoare la specificul european), iar acesta va purcede, la rândul său, la o integrare europeană conform principiilor și proiectelor inspirate de un impuls geopolitic continental de profunzime. Garanția că

acest Imperiu European este cel corespunzător constă în predominarea univocă a tendințelor rusofile în Germania - așa înțelegeau acest lucru cele mai luminate minți ale nemților - de la Moeller van den Bruck până la E. Niekisch, Karl Haushofer și Jordis von Lohausen. Restul Europei (și în primul rând Franța), ca o continuare a unei asemenea rusofilii, trebuie să urmeze orientarea germanofilă. Doar în asemenea condiții vectorul occidental al Imperiului Eurasiatic va fi adecvat și stabil, asigurat din punct de vedere strategic și consecvent din punct de vedere politic. Trebuie să recunoaștem însă că nici o altă unificare a Europei nu este posibilă fără contradicții profunde și sciziuni interne. De exemplu, actuala unificare a Europei sub controlul american NATO va face simțită, foarte curând, contradicția sa geopolitică și economică și prin urmare, conform previziunii lui Jean Thiriart, ea va fi, în mod inevitabil, ori compromisă ori suspendată ori va lua, spontan, pe neașteptate, o dimensiune antiamericană (și potențial, eurasiatică).

Este important de subliniat, de la bun început, faptul că unificarea Europei în jurul Germaniei trebuie să țină seama de marile eșecuri politice din încercările anterioare și în primul rând, nereușita epopeii lui Hitler și a celui de-al Treilea Reich. Unificarea geopolitică a Europei în jurul Europei Centrale (a Germaniei) nu trebuie să subînțeleagă, în nici un caz, dominația etnică a nemților, sau crearea unei structuri centralizate în sens iacobin, sub forma unui Stat German gigantic. După cum spunea Thiriart, „greșeala fundamentală a lui Hitler este că el a vrut să facă o Europă germană, în timp ce trebuia s-o facă europeană". Această teză rămâne valabilă și în etapa actuală și în general, poate să vizeze toate procesele neo-imperiale, inclusiv Rusia. Imperiul European, organizat în jurul Germaniei, trebuie să fie european și independent de dominația etnică și lingvistică a unui singur popor. Pentru a fi inima geopolitică a Europei, Germania trebuia să capete, de fapt, un caracter supranațional, civilizator, imperial, renunțând la încercările contradictorii și irealizabile de a crea un „stat națiune" rasial omogen. Popoarele europene trebuie să fie parteneri egali la construirea capului de pod occidental al Eurasiei și să adapteze impulsul imperial comun specificului lor național și cultural. Imperiul European nu trebuie să domine națiunile europene, să nu le subordoneze nemților sau rușilor ci, dimpotrivă, să le elibereze de sub jugul civilizației mercantile, de consum, de civilizația pieței, să trezească energiile lor naționale în profunzime, să le întoarcă, în mijlocul istoriei, ca subiecte politice de reală valoare, vii și independente, libertatea fiindu-le garantată de puterea strategică a întregii Eurasii.

Crearea axei Berlin - Moscova, ca o construcție occidentală portantă a Imperiului Eurasiatic, presupune câțiva pași serioși privind țările Europei de Est, situate între Rusia și Germania. Politica tradițională atlantică s-a bazat în această regiune pe teza lui Mackinder despre necesitatea creării aici a unui „cordon sanitar", care ar servi ca zonă tampon de conflict, înlăturând astfel posibilitatea uniunii ruso-germane, periculoasă pentru

întregul bloc atlantic. În acest scop, Anglia și Franța doreau să destabilizeze, cu orice preț, popoarele est-europene, să le insufle ideea despre necesitatea „independenței" și eliberării de sub influențele germană și rusă. Pe lângă toate acestea, potențialul diplomatic al atlantiștilor spera să consolideze, cu orice preț, orientările rusofobe din Germania și cele germanofobe din Rusia, ca să atragă ambele statele într-un conflict local, pentru împărțirea sferelor de influență în spațiile intermediare - Polonia, România, Serbia, Ungaria, Cehoslovacia, Țările Baltice, Ucraina de Vest etc. Aceeași linie o urmăresc și actualii strategi ai NATO, promovând ideea creării „Federației Marea Neagră - Marea Baltică" care ar fi în legătură nemijlocită cu atlantismul și ar fi dușmanul potențial, atât al Rusiei, cât și al Germaniei.

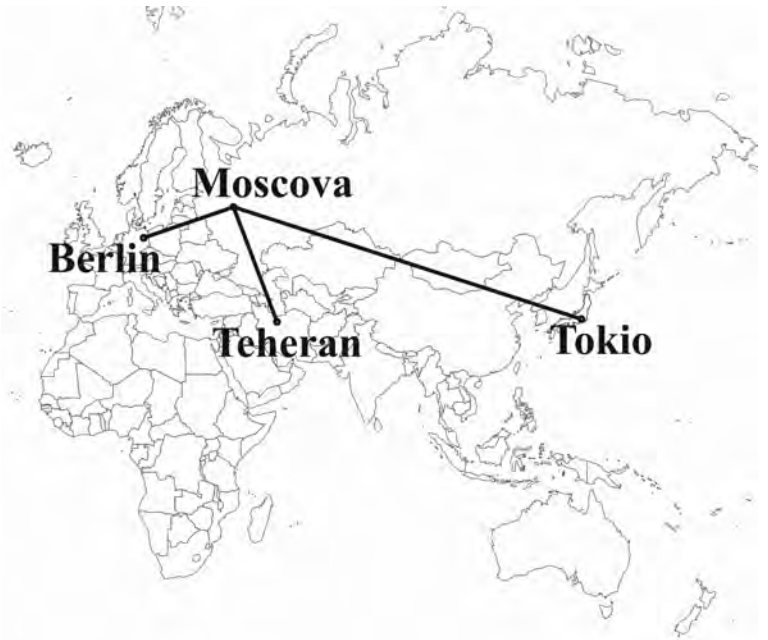

Axele principale ale unității strategice eurasiatice

Crearea axei Berlin - Moscova presupune, în primul rând, zădărnicirea organizării în Europa de Est a „cordonului sanitar" și a luptei active cu purtătorii rusofobiei din Germania și a germanofobiei din Rusia. În loc să acționeze conform intereselor regionale în zona influențelor comune și să sprijine unilateral, din punct de vedere politic și etnic, popoarele înrudite ale acestei regiuni, Rusia și Germania trebuie să rezolve, împreună și anticipat, toate problemele discutabile, elaborând un plan comun de reîmpărțire a geografiei influenței în această regiune, iar apoi să suprime toate inițiativele locale, ale națiunilor est-europene, de revizuire a planurilor ruso-germane.

Axa integrării europene

Totodată, scopul principal trebuie să-l constituie eliminarea categorică a oricărui fel de „cordon sanitar", spulberarea iluziilor statelor intermediare privind independența potențială față de vecinii lor puternici din punct de vedere geopolitic. Este necesară crearea unei frontiere nemijlocite și clare între Rusia și Europa Centrală (Germania) prietene, iar în perspectiva unui bloc strategic unic pe axa Berlin – Moscova, această frontieră trebuie să-și păstreze importanța geopolitică în postură de limită a omogenității culturale, etnice și religioase, pentru a exclude, din timp, o expansiune etnică sau confesională în spațiile de frontieră. Relațiile ruso-ucrainene, ruso-baltice, ruso-române, ruso-polone etc., inițial trebuie analizate nu bilateral, ci trilateral, cu participarea Germaniei. Același lucru se referă și la relațiile dintre Germania și țările (popoarele) est-europene; acestea trebuie să aibă și ele un caracter trilateral, cu participarea obligatorie a părții ruse (cu excluderea, de fiecare dată, a amestecului străin, atlantic, american). Spre exemplu, relațiile germano-ucrainene trebuie să fie, după necesități, germano-ruso-ucrainene; germano-baltice - germano-ruso-baltice; germano-poloneze - germano-ruso-poloneze etc.

Redistribuirea geopolitică a sferelor de influență în Europa de Est între Rusia și Germania

Axa Moscova - Berlin poate rezolva un complex întreg de probleme de cea mai mare importanță cu care se confruntă, astăzi, Rusia și Germania. Într-o asemenea alianță, Rusia obține accesul direct la tehnologiile înalte, la investițiile considerabile în industrie, obține garanția participării Europei la dezvoltarea economică a pământurilor rusești. Totodată, nu va exista niciodată o dependență economică față de Germania, deoarece Germania va participa nu ca partener de binefacere, ci ca partener cu drepturi egale, care primește, în schimb, de la Moscova, o acoperire strategică ce garantează Germaniei eliberarea de sub dominația SUA și o independență resursologică față de rezervele energetice ale Lumii a Treia, aflate sub controlul atlantismului (tocmai pe aceasta se bazează șantajul energetic al Europei din partea SUA). Germania de astăzi este un gigant economic și un pitic politic. Rusia, cu aceeași exactitate, numai că invers, este un gigant politic și un pitic economic. Axa Moscova - Berlin va vindeca suferința ambilor parteneri și va pune temelia unei viitoare înfloriri a Marii Rusii și a Marii Germanii. Iar într-o perspectivă îndepărtată, aceasta va duce la formarea unei construcții strategice și economice durabile pentru crearea întregului Imperiu Eurasiatic - Imperiul European în Vestul Eurasiei și

Imperiul Rus în Estul Eurasiei. Bunăstarea părților separate ale acestei structuri continentale va contribui la prosperarea întregului.

În calitate de pași preliminari în chestiunea formării axei Moscova - Berlin este curățirea, cu minuțiozitate, a perspectivei cultural-istorice a relațiilor reciproce, de părțile întunecoase ale istoriei războaielor ruso-germane, urmare a unei activități subversive reușite a lobby-ului atlantic în Germania și în Rusia și nicidecum expresia voinței politice a celor două popoare continentale. În această perspectivă, este mai rațional să retrocedăm regiunea Kaliningrad (Prusia de Est) Germaniei, pentru a renunța la ultimul simbol teritorial al groaznicului război fratricid. Pentru ca această acțiune să nu fie percepută de către ruși ca un pas următor spre capitularea geopolitică, are rost ca Europa să-i propună Rusiei alte anexiuni teritoriale, sau alte forme de extindere a zonei strategice de influență, îndeosebi pe seama acelor state care tind cu încăpățânare să intre în „Federația Marea Neagră - Marea Baltică". Problemele restituirii Prusiei de Est trebuie să se afle într-o legătură indisolubilă cu extinderea teritorială și strategică a Rusiei, iar Germania, pe lângă păstrarea în regiunea Kaliningrad a bazelor militare rusești, trebuie să contribuie, din partea sa, în mod diplomatic și politic, la întărirea pozițiilor strategice ale Rusiei la Nord-Vest și la Vest. Țările Baltice, Polonia, Moldova și Ucraina - în calitate de „cordon sanitar" potențial - trebuie să se supună unei transformări geopolitice nu după restituirea făcută Prusiei, ci concomitent cu aceasta, ca elemente ale unuia și aceluiași proces de fixare definitivă a frontierelor între Rusia și Europa Centrală prietene.

Spusele lui Bismarck: „Germania nu are dușmani în Est" trebuie să devină, iarăși, dominanta doctrinei politice germane, iar maxima inversă să fie acceptată și de conducătorii ruși, - „la frontierele vestice, în Europa Centrală, Rusia are numai prieteni". Totuși, pentru ca aceasta să devină o realitate și nu numai niște dorințe de bine, trebuie ca geopolitica și legile ei să devină punctul de plecare în luarea hotărârilor esențiale, atât în Germania, cât și în Rusia, deoarece numai din acest punct de vedere pot fi înțelese, interpretate și total recunoscute necesitatea și inevitabilitatea unei uniuni ruso-germane foarte strânse. În caz contrar, apelul la conflictele istorice, la neînțelegeri și polemici, va zădărnici orice tentativă de creare a unei temelii solide și sigure pentru axa Moscova – Berlin care e de o importanță vitală.

IV.4.3. Axa Moscova - Tokyo. Proiectul panasiatic. Spre o comisie eurasiatică tripartită

Noul Imperiu trebuie să aibă o strategie bine pusă la punct cu privire la componenta sa răsăriteană. De aceea, limitele răsăritene ale Eurasiei au aceeași importanță strategică pentru acest Imperiu ca și problemele Occidentului.

Pornind de la principiul fundamental al „dușmanului comun", Rusia trebuie să tindă spre o alianță strategică cu acele state care, mai mult decât altele, se simt apăsate de presiunea politică și economică a superputerii

atlantice, au o tradiție istorică a proiectelor geopolitice opuse atlantismului și dispun de o suficientă putere tehnologică și economică pentru a deveni o realitate geopolitică - cheie a noului bloc.

În această perspectivă este absolut indiscutabilă necesitatea unei apropieri maxime de India care, conform parametrilor rasiali, politici și strategici, este aliatul nostru geopolitic firesc în Asia. După decolonizare, India tindea să scape cu orice preț de intrarea în blocul capitalist și de fapt, se afla în fruntea mișcării „țărilor neangajate" care căutau, în spațiul geopolitic „al nimănui", posibilități de a urma politica celui de-al „Treilea Drum", manifestând o simpatie deschisă față de URSS. Astăzi, când în Rusia a fost suprimată dogma comunistă, nu există nici o piedică pentru o apropiere mai strânsă de India.

India însăși este un continent. Sfera ei de influență geopolitică se limitează, totuși, la Hindustan și o mică zonă din oceanul Indian, situată mai la sud de peninsulă. Din necesitate, India va deveni un aliat strategic al Noului Imperiu, avanpostul lui sud-estic, deși în cazul acesta trebuie luat în considerare faptul că civilizația indiană nu înclină spre o dinamică geopolitică și o expansiune teritorială și pe lângă toate acestea, tradiția hindusă nu are o dimensiune religioasă universală. Din acest motiv, India poate să joace un rol important doar într-o parte limitată a Asiei. În același timp, nivelul ei de subdezvoltare economică și tehnologică nu permite să ne bizuim pe ea pe deplin și prin urmare, alianța cu ea, în această etapă, nu va rezolva nici un fel de probleme ale Noului Imperiu. India ar putea servi ca avanpost strategic al Eurasiei, iar în această etapă misiunea ei, practic, se epuizează (dacă nu se ia în considerare cultura sa spirituală și a faptului că inițierea în această cultură poate contribui la clarificarea celor mai importante orientări metafizice ale Imperiului).

India este un aliat important al Eurasiei, dar nu principalul. La rolul adevăratului pol de est al Eurasiei tind, în lumea de azi, două realități geopolitice - China și Japonia. Între aceste două țări există, însă, un profund antagonism geopolitic, cu o istorie îndelungată și care corespunde tipologic la două civilizații. Prin urmare, Rusia trebuie să aleagă una dintre ele. Problema nu poate fi pusă în felul acesta: și China și Japonia concomitent. E nevoie de o alegere.

La prima vedere, China reprezintă o masă continentală terestră, civilizația care are un caracter tradițional autoritar (necomercial), iar păstrarea ideologiei comuniste în timpul reformelor liberale în China contemporană s-ar părea că trebuie să contribuie, decisiv, tocmai la alegerea Chinei, în opoziție cu Japonia insulară, capitalistă. Totuși, istoria ne demonstrează că tocmai China și nu Japonia a fost, din punct de vedere geopolitic, baza principală a forțelor anglo-saxone pe continentul eurasiatic, pe când Japonia, dimpotrivă, a susținut uniunea cu țările Europei Centrale de orientare opusă.

Pentru a înțelege acest paradox, trebuie să studiem cu atenție harta și să marcăm pe ea geografia ultimelor două războaie mondiale. În

emisfera nordică pot fi evidențiate, convențional, patru zone geopolitice corespunzătoare principalilor participanți la conflictele mondiale (țări sau blocuri de țări). Extremul Occident, atlantismul, unește SUA, Anglia, Franța și alte câteva state europene. Această zonă are o orientare geopolitică perfect determinată, sinonimă cu linia „maritimă", „cartagineză", a istoriei mondiale. Acesta este spațiul unei activități civilizatoare maxime și izvorul tuturor transformărilor antitradiționale „progresive".

A doua zonă o constituie Europa Centrală, Germania, Austro-Ungaria. Acest spațiu care se învecinează la Est cu blocul atlantic nemijlocit are, din punct de vedere geopolitic, toate indiciile unei orientări antiatlantice, continentale, de uscat și înclină, din punct de vedere geopolitic, către Răsărit.

A treia zonă cuprinde însăși Rusia, situată în centrul gravitațional al continentului, aceasta fiind responsabilă de soarta Eurasiei. Esența terestră și neliberală, „conservatoare", a Rusiei este evidentă.

Și în sfârșit, a patra zonă cuprinde arealul Pacificului, unde rolul principal este atribuit tocmai Japoniei, care se dezvoltă repede și dinamic și care dispune de un sistem dur de valori tradiționale și de o percepere clară a rolului său geopolitic. Totodată, Japonia este orientată în esență antioccidental și antiliberal, deoarece sistemul ei valoric reprezintă ceva diametral opus idealurilor lumii atlantice „progresiste".

Lumea occidentală (atlantismul), în persoana celor mai reprezentativi ideologi ai săi (Mackinder, Mahan etc.), înțelegea perfect că, pentru atlantismul planetar, cel mai mare pericol l-ar fi constituit consolidarea celor trei zone ale Eurasiei - de la Europa Centrală până la Oceanul Pacific, cu participarea Rusiei în rolul principal - împotriva „progresismului" anglo-saxon și francez. De aceea, obiectivul principal al strategilor atlantiști era să opună trei zone eurasiatice vecinilor săi nemijlociți și aliaților potențiali. Atât conflictele ruso-germane, cât și cele ruso-japoneze, au fost activ provocate chiar de către atlantiști, care activau atât în interiorul guvernelor eurasiatice, cât și din afară, folosind pârghiile diplomatice și de forță. Adversarii atlantismului, începând cu Haushofer, au ajuns irevocabil la concluzia că o opoziție eficace atlantismului este posibilă numai în cazul când va fi respinsă logica impusă celor trei zone eurasiatice, adică în cazul renunțării categorice a rușilor la germano- și niponofobie, iar a japonezilor și nemților la rusofobie, indiferent de precedentele istorice la care vor apela adepții acestor „fobii".

Totodată, Japonia, ca simbol al întregului spațiu din Oceanul Pacific, are în aceste proiecte antiatlantice o importanță primordială, deoarece poziția strategică Japoniei, dinamismul dezvoltării ei, specificul sistemului ei valoric, fac din ea un partener ideal în lupta planetară împotriva civilizației Occidentului. China, la rândul ei, n-a avut un rol deosebit în acest tablou geopolitic, fiind lipsită, de la începuturi, de independență politică (colonizarea engleză), iar apoi de dinamism geopolitic. Doar în perioada maoismului activ, în China a apărut o tendință eurasiatică

atunci când predominante erau proiectele „socialismului țărănesc", ale naționalismului chinez și ale unei sovietofilii foarte pronunțate. Această stare de lucruri a durat, însă, foarte puțin, iar China, sub pretextul că nu ar fi de acord cu dezvoltarea modelului sovietic, s-a întors din nou la realizarea funcției geopolitice dubioase, de destabilizare a intereselor din Extremul Orient ale Eurasiei și de intensificare a conflictelor cu Rusia. Nu există nici un fel de dubii că perestroika chineză, începută în anii '80, a fost o cotitură definitivă de la perioada maoistă către modelul proatlantic, ceea ce ar fi trebuit să întărească definitiv fisura dintre China și URSS și orientarea ei către Vest. Totodată, „atlantizarea" Chinei contemporane a avut loc cu un succes mult mai mare decât în Rusia, deoarece liberalismul economic, fără democratizarea politică, a permis situarea fără conflict a Chinei în dependență de grupurile financiare din Occident, păstrând sistemul totalitar și aparența independenței politice. Liberalismul a fost impus în China prin metode totalitare și tocmai de aceea, reforma a reușit pe deplin. Puterii politice a oligarhiei partinice i s-a adăugat puterea economică a aceleiași oligarhii, care a privatizat cu succes economia națională și bogățiile naționale și care s-a contopit cu elita internațională cosmopolită a Orânduirii Comerciale. Succesele economice ale Chinei reprezintă o realitate destul de ambiguă, deoarece ele au fost obținute cu prețul unui compromis profund cu Occidentul și nu se potrivesc cu nici o concepție geopolitică clară, ce ar fi putut să servească drept dovadă a independenței politice și a suveranității. Noua Chină liberală, având alături doi concurenți importanți - Japonia, un gigant economic și Rusia, un gigant strategic - se va întoarce mai curând, cum s-a mai întâmplat în istorie, la funcția pur atlantică în Extremul Orient, unind în acest scop dictatura politică și potența dezvoltării capitaliste. Mai mult decât atât, din punct de vedere pur pragmatic, alianța strategică a Rusiei cu China, în vederea creării unui bloc unic, va îndepărta imediat Japonia de ruși și în mod corespunzător, va face ostilă din nou acea regiune-cheie din Oceanul Pacific, de participarea căreia depinde succesul geopolitic final al opoziției dintre Mare și Uscat.

Axa de est a Noului Imperiu trebuie să fie axa Moscova-Tokyo. Este un imperativ categoric al componentei estice, asiatice, a eurasiatismului. În jurul acestei axe trebuie să se adune principiile fundamentale ale politicii asiatice a Eurasiei. Japonia, fiind punctul cel mai de nord dintre insulele Oceanului Pacific, este situată într-un spațiu geografic extrem de avantajos pentru înfăptuirea unei expansiuni strategice, politice și economice spre Sud. Federația spațiului pacific din jurul Japoniei a fost ideea fundamentală a așa-numitului „proiect panasiatic", care a început să se realizeze în anii '30 - '40 și care a fost întrerupt doar din cauza înfrângerii țărilor Axei în război. Revenirea la acest proiect panasiatic este necesară, în prezent, pentru a submina expansiunea influenței americane în această regiune și a-i lipsi pe atlantiști de principalele lor baze strategice și economice. Conform unor prognoze futurologice, arealul Oceanului Pacific va deveni, în viitor, unul din principalele centre ale civilizației, în general și de aceea lupta pentru

influență în această zonă este mai mult decât actuală, este lupta pentru viitor.

Proiectul panasiatic este centrul orientării estice a Noului Imperiu. Alianța cu Japonia este de importanță vitală. Axa Moscova - Tokyo, contrar axei Moscova - Beijing, este prioritară și de perspectivă, ea deschizând pentru construcția continentală a imperiului orizonturi ce vor desăvârși Eurasia din punct de vedere geopolitic, slăbind Imperiul Atlantic al Occidentului și posibil, a-l zdrobi definitiv.

Antiamericanismul japonezilor, care țin bine minte genocidul nuclear și înțeleg destul de bine rușinea ocupației politice care durează de câteva decenii, nu poate fi pus la îndoială. Principiul „dușmanului comun" este evident aici. În cartea americanului Serge Friedman „Viitorul război cu Japonia" („Coming War with Japan") este inevitabil. Războiul economic dintre Japonia și SUA a început deja. Pentru Rusia, care construiește Imperiul Eurasiatic, nu poate să existe un aliat mai bun.

Axa Moscova-Tokyo rezolvă, de asemenea, o serie de probleme importante în amândouă țările. În primul rând, Rusia primește ca aliat un gigant economic, înzestrat cu o tehnologie foarte dezvoltată și un potențial financiar enorm. Totuși, Japoniei îi lipsește o independență politică, un sistem militar-strategic, accesul direct la resurse. Ceea ce-i lipsește Japoniei, are din abundență Rusia, iar ceea ce le lipsește rușilor, au din belșug japonezii. Unindu-și eforturile în munca de construire a Imperiului continental, japonezii și rușii ar putea, în cel mai scurt timp, să creeze un centru geopolitic puternic, fără precedent, care cuprinde Siberia, Mongolia, Japonia însăși și în perspectivă, toată regiunea Oceanului Pacific. În schimbul unei apărări strategice și a accesului direct la resursele eurasiatice, Japonia ar putea să-i ajute pe ruși în dezvoltarea tehnologică și la valorificarea Siberiei, punând temelia unui organism regional independent. Ajutorul tehnologic și financiar al Japoniei ar rezolva multe probleme în Rusia.

Pe lângă toate acestea, Rusia și Japonia ar putea, totodată, să restructureze și partea Extremului Orient al Eurasiei continentale. Semnificativă, în acest sens, este intensitatea mereu crescândă a contactelor mongolo-japoneze, bazate pe unitatea originii, afinitatea rasială și pe înrudire spiritual-religioasă. Mongolia (posibil chiar Mongolia Interioară și Tibetul, care în prezent se află sub ocupația chineză), Kalmucia, Tuva, Buriatia formează enclava budistă eurasiatică ce ar fi putut să servească drept element unificator de nădejde între Rusia și Japonia, să dea axei Moscova-Tokyo niște verigi intermediare. Pe de o parte, aceste regiuni sunt strâns legate de Rusia, iar pe de altă parte - cultural și rasial - sunt aproape de Japonia. Blocul budist ar putea să joace un rol extrem de important în crearea unei structuri geopolitice durabile în Extremul Orient, care ar fi fost veriga continentală a uniunii panasiatice din Oceanul Pacific. În cazul înrăutățirii relațiilor cu China, lucru ce se va întâmpla la începutul realizării axei Moscova-Tokyo, factorul budist va fi folosit ca un stindard al luptei de eliberare națională a popoarelor Tibetului și a Mongoliei Interioare, pentru

extinderea spațiilor continentale în detrimentul Chinei proatlantice.

În general vorbind, China are toate șansele să devină „țapul geopolitic ispășitor" în realizarea proiectului panasiatic. Aceasta se poate realiza atât prin provocarea separatismului chinez intern (tibetanii, mongolii, populația musulmană Sintzean), cât și prin jocul cu contradicțiile regionale și de asemenea, prin susținerea politică activă a forțelor continentale ale lobby-ului budist (și daoist) în interiorul Chinei, fapt ce în perspectivă poate duce la instaurarea unui regim politic în China care va fi loial Imperiului Eurasiatic. Pe lângă toate acestea, trebuie să-i propunem Chinei un vector deosebit al politicii regionale, îndreptat strict spre Sud - spre Taiwan și Hong Kong. Expansiunea în direcția sudică compensează, parțial, pierderea influenței politice a Chinei la Nord și la Est.

În regiunile estice ale Noului Imperiu, China ar trebui să se compare, în raport cu Occidentul, cu Franța și nu cu Anglia, deoarece în raport cu ea Imperiul Eurasiatic va aplica două criterii - în cazul contracarării active a proiectelor eurasiatice China va fi tratată ca un adversar politic, cu toate consecințele ce rezultă din aceasta, iar dacă se reușește crearea simultană în interiorul țării a unui lobby politic pro-rus și pro-japonez, atunci China devine, în perspectivă, un participant real, egal în drepturi, la proiectul continental.

Axa Moscova-Tokyo, împreună cu axa occidentală Moscova-Berlin, va crea un spațiu geopolitic diametral opus modelului principal al ideologilor atlantici, a căror instanță supremă a devenit astăzi, „Trilaterala", „Comisia Tripartită".

„Comisia Tripartită", creată de cercurile americane ale vârfurilor establishment-ului politic, presupune, ca fiind o nouă configurație a planetei, unificarea strategică a trei zone geopolitice care corespund, întocmai, celor trei elemente geopolitice din patru, despre care s-a vorbit mai sus. Trei părți ale acestei comisii, care năzuiește să îndeplinească funcția de „Guvern Mondial", corespund astfel:

1. zonei americane (SUA, Extremul Occident, atlantismul pur);
2. zonei europene (Europa continentală, Europa Centrală, dar sub egida Franței și a Angliei, nicidecum a Germaniei);
3. zona Oceanului Pacific (unită în jurul Japoniei).

În felul acesta, „Trilaterala" năzuiește să construiască un asemenea model geopolitic în care însăși Eurasia (Rusia) va fi înconjurată, din două părți, de partenerei geopolitici de nădejde ai SUA, adică trei zone din patru care cuprind regiunile nordice ale planetei ajung sub controlul direct al SUA. Totodată, între adversarul eurasiatic potențial al atlantiștilor (Eurasia) și însuși centrul atlantismului (SUA) se află două spații geopolitice de serviciu (Europa și Japonia). Este important de remarcat că „perestroika" din China, de la începutul anilor '80, a început cu concursul reprezentanților „comisiei Tripartite" care sperau să întoarcă, definitiv, China în albia politicii atlantice.

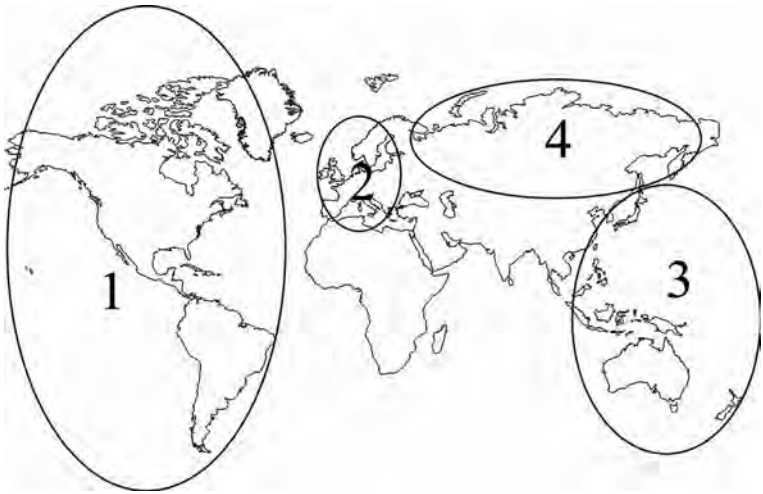

Trilaterala. Actuala alianță strategică dintre cele trei mari spații (1 2 3). În centru - America. Acesta este orientată împotriva Rusiei-Eurasia. Consolidarea și extinderea Trilateralei - esența geopoliticii mondialiste anti-Trilaterală. O posibilă alianță strategică între cele trei mari spații (2 3 4). În centru - Rusia. Acesta este orientată impotriva Americii. Crearea de anti-Trilaterale - esența geopoliticii eurasiatice.

Proiectul eurasiatic propune ceva cu totul diferit de planurile „Trilateralei". Noul Imperiu este anti-trilateral, este modelul ei invers, răsturnat. Acesta reprezintă unificarea a trei zone geopolitice cu centrul în Rusia, orientate împotriva Americii. Potrivit aceleiași logici conform căreia SUA vor să mențină Eurasia și Japonia sub controlul lor, înțelegând care sunt avantajele strategice pentru puterea americană într-o asemenea amplasare a forțelor, Rusia, construind Noul Imperiu, trebuie să tindă, cu orice preț, spre crearea unei uniuni strategice durabile cu Europa și Japonia, pentru a ajunge la o stabilitate și la o putere geopolitică proprie și a garanta libertatea politică tuturor popoarelor eurasiatice. În principiu, poate fi vorba despre crearea unei „comisii Tripartite" eurasiatice proprii, cu secțiunile rusă, europeană și japoneză, la care vor participa nu politicienii de nuanță atlantică și proamericană, ci liderii intelectuali și politici de orientare națională, care înțeleg logica geopolitică a stării actuale de lucruri din lumea întreagă. Totodată, este firesc ca, spre deosebire de „Trilaterala" atlantică, „Comisia Tripartită" eurasiatică să aibă, în calitate de reprezentant principal al Europei, un neamț și nu un francez.

Ținând cont de necesitatea strategică a factorului japonez în proiectul eurasiatic, devine absolut clar că problema restituirii Kurilelor nu este o piedică pentru alianța ruso-japoneză. În cazul insulelor Kurile, ca și în cazul regiunii Kaliningrad, noi avem de-a face cu niște simboluri teritoriale ale

celui de-al doilea război mondial, ale cărui alianțe și desfășurare au fost un triumf total al atlantiștilor, care s-au răfuit cu toți adversarii lor în același timp - prin extenuarea maximă a URSS - (impunându-i o asemenea poziție geopolitică ce nu putea să nu ducă decât la o prăbușire a „perestroicii") și ocuparea directă a Europei și Japoniei. Kurilele sunt amintirea unui măcel fratricid absurd și nefiresc al rușilor și japonezilor, a cărui uitare este o condiție necesară pentru înflorirea noastră reciprocă. Kurilele trebuie retrocedate Japoniei, iar aceasta trebuie să se realizeze în cadrul procesului general al unei noi organizări a Extremului Orient eurasiatic. Restituirea Kurilelor nu se poate înfăptui păstrând actuala repartizare a forțelor politice din Rusia și Japonia. Aceasta ține de resortul politicienilor eurasiatici, de orientare imperială, care vor fi capabili să răspundă de adevăratele interese naționale ale propriilor popoare. Însă elita eurasiatică trebuie să înțeleagă, de pe acuma, necesitatea geopolitică de restituire a Kurilelor.

IV.4.4. Axa Moscova-Teheran. Imperiul din Asia Centrală. Proiectul panarab

Politica Imperiului Eurasiatic, în direcția sudică, trebuie de asemenea să se orienteze spre o strânsă alianță continentală cu acea putere care satisface din punct de vedere strategic, ideologic și cultural tendința eurasiatică generală a antiamericanismului. Principiul „dușmanului comun" trebuie să fie și aici un factor hotărâtor.

În sudul Eurasiei există câteva formațiuni geopolitice care ar putea să se manifeste teoretic în rolul polului sudic al Noului Imperiu. Deoarece India și China trebuie atribuite, în perspectiva unei integrări panasiatice, zonei Răsăritului, rămâne doar lumea islamului care se întinde din Filipine și Pakistan, până la țările „Magrebului", adică Africa Occidentală. Zona islamică în întregime este, de fapt, o realitate geopolitică prietenoasă în raport cu Imperiul Eurasiatic, deoarece tradiția islamică este mai politizată și mai modernizată decât marea majoritate a altor confesiuni eurasiatice, dându-și seama, perfect de bine, de incompatibilitatea spirituală a americanismului cu religia. Atlantiștii văd în lumea islamului adversarul lor potențial, iar Imperiul Eurasiatic are în ea niște aliați potențiali, devotați, care au un scop comun - subminarea, iar în perspectivă curmarea dominației americane occidentale pe planetă. Ar fi fost ideal să existe o lume integrată a islamului, ca o componentă sudică a Imperiului Eurasiatic, care să se întindă din Asia Centrală până în Africa Occidentală, unitară din punct de vedere religios și stabilă din punct de vedere politic, care își fondează politica sa pe principiul devotamentului față de tradiție și spirit. De aceea, într-o perspectivă îndepărtată, Imperiul Islamic din Sud („noul califat") poate să devină un element fundamental al Noii Eurasii alături de Imperiul European în Occident, al Pacificului în Răsărit și Rus în Centru.

Totuși, în momentul de față, lumea islamică este extrem de fragmentată și în interiorul ei există diferite tendințe ideologice și politice, precum și proiecte geopolitice contradictorii. Următoarele curente sunt,

însă, preponderente:

1. fundamentalismul iranian (de tip continental, antiamerican, antiatlantic și activ din punct de vedere geopolitic);
2. regimul turc laic (de tip atlantic, care accentuează linia panturcă);
3. panarabismul, propagat de Siria, Irak, Libia, Sudan, parțial de Egipt și Arabia Saudită (în fiecare caz concret există proiecte destul de diverse și de contradictorii);
4. fundamentalismul de tip saudit wahhabit (solidar din punct de vedere geopolitic cu atlantismul);
5. diferite versiuni ale „socialismului islamic" (Libia, Irak, Siria, modele apropiate panarabismului de „stânga").

Este clar, de la bun început, că polii atlantici din lumea islamică, fie ei și „laici" (cazul Turciei) sau islamici (cazul Arabiei Saudite), nu pot îndeplini funcțiile polului sudic al Eurasiei în proiectul global al Imperiului continental. Rămâne „fundamentalismul iranian" și „panarabismul" (de stânga).

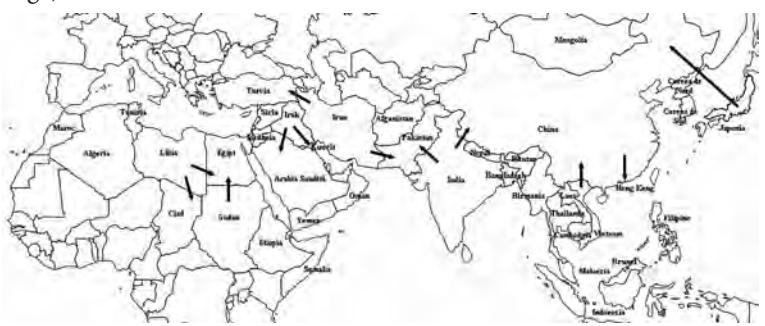

Săgețile indică țările care trebuie sprijinite de geopolitica eurasiatică în conficletele lor regionale.

Din punct de vedere al constantelor geopolitice, se bucură de prioritate, fără îndoială, Iranul, deoarece acesta corespunde tuturor parametrilor eurasiatici - este o mare putere continentală, strâns legată de Asia Centrală, antiamericană, tradiționalistă și care accentuează, concomitent, vectorul „social" politic (apărarea mustazafilor, năpăstuiților). Pe lângă toate acestea, Iranul ocupă o asemenea poziție pe harta continentală, încât crearea axei Moscova-Teheran rezolvă un număr mare de probleme pentru noul Imperiu. Dacă s-ar include Iranul în calitate de pol sudic al Imperiului, Rusia și-ar atinge imediat acel scop strategic spre care a înaintat (pe căi greșite) câteva secole - ieșirea spre mările calde. Acel aspect strategic - lipsa unei asemenea ieșiri - a fost atuul geopoliticii atlantiste încă de pe vremea Angliei coloniale, care avea controlul deplin al Asiei și al Răsăritului, folosindu-se în mod deosebit de această lipsă de ieșire directă a Rusiei la țărmurile de sud ale continentului. Toate încercările rușilor de a ieși la Marea Mediterană, prin Bosfor și Dardanele, au fost tendințe de a

participa la organizarea politică a regiunilor de litoral ale Eurasiei, unde dominau în exclusivitate englezii, care suprimau ușor orice încercare de expansiune rusească prin controlul acestei zone de litoral. Chiar dacă Rusia ar fi izbutit, controlul atlantic asupra Gibraltarului rămânea o piedică pentru niște operații maritime de proporții și nu i-ar fi permis Rusiei să submineze dominația engleză. Numai Iranul, care se învecinează continental cu Rusia și care are ieșire directă la Oceanul Indian, a fost și este o rezolvare radicală a acestei probleme geopolitice fundamentale. Având acces strategic - în primul rând baze militare maritime - pe țărmurile iraniene, Eurasia va avea o securitate deplină față de strategia „inelului anacondei", adică față de realizarea planului tradițional atlantist, de „sufocare" a întinderilor continentale, ocupând teritoriile de litoral pe toată întinderea Eurasiei, îndeosebi la Sud și la Vest.

Crearea axei Moscova-Teheran despică „anaconda" în locul cel mai vulnerabil și îi deschide Rusiei perspective nemărginite pentru a câștiga noi și noi capete de pod în interiorul și exteriorul Eurasiei. Acesta este momentul cel mai important.

Pe de altă parte, există problema fostei Asii Centrale sovietice, unde astăzi concurează trei tendințe geopolitice - „panturcismul" (Turcia, atlantismul), „wahhabismul" (Arabia Saudită, atlantismul) și „fundamentalismul" (Iranul, antiatlantismul). Din motive bine cunoscute, „panarabismul" nu poate exista printre popoarele de limbă turcă, în marea lor majoritate, ale Asiei Centrale. Existența paralelă a unei orientări pro-ruse masive trebuie luată în considerare, însă e greu de imaginat în ce mod vor putea aceste regiuni islamice, cu o conștiință națională care se trezește, să se alipească din nou la Rusia fără vărsare de sânge și fără durere. Este cu desăvârșire limpede că, dintre tendințele „nepromoscovite", Noul Imperiu poate să se bizuie doar pe orientarea pro-iraniană, care va scoate această regiune de sub controlul direct sau indirect al atlantiștilor. Concomitent cu aceasta, axa durabilă Moscova-Teheran va îndepărta toate contradicțiile dintre rusofili și islam (de tip iranian), va face din ele una și aceeași tendință geopolitică, orientată simultan către Moscova și către Teheran. Paralel cu aceasta, o asemenea axă ar însemna încetarea conflictului civil în Tadjikistan și Afganistan, care se alimentează doar pe seama nesiguranței geopolitice a acestor formațiuni, dezbinate de contradicțiile dintre vectorul fundamentalist islamo-iranian și gravitarea către Rusia. Bineînțeles că pe fondul unei asemenea contradicții se accentuează și niște neînțelegeri etnice mărunte și se facilitează activitatea „agenților de influență" atlantici care, direct sau indirect (prin Turcia sau Arabia Saudită), vor să destabilizeze spațiile asiatice interne în centrul lor cheie.

Iranul reprezintă, din punct de vedere geopolitic, Asia Centrală, așa cum Germania reprezintă Europa Centrală. Moscova, în calitate de centru al Eurasiei, de pol al ei, trebuie ca în cadrul Noului Imperiu să confere Teheranului misiunea restabilirii „păcii iraniene" (Pax Persica) în acest spațiu, de organizare a unui bloc geopolitic în Asia Centrală, capabil să

opună rezistență influenței atlantice în toată regiunea. Aceasta înseamnă că se vor întrerupe brusc expansiunea panturcă, precum și invazia financiară și politică a saudiților. Iranul, care e dușmanul tradițional al Turciei și al Arabiei Saudite, va îndeplini această funcție mult mai bine decât rușii, care își vor rezolva problemele geopolitice în acest centru complicat doar cu ajutorul strategic al părții iraniene. Aici însă, ca și în cazul Germaniei, nu trebuie să fie vorba despre crearea Imperiului Iranian sau despre iranizarea Asiei Centrale, ci despre crearea „Imperiului din Asia Centrală" care, pe baze federale, ar putea să integreze popoare, culturi și etnosuri diferite într-un singur bloc geopolitic de sud, creând în felul acesta o formațiune islamică unitară, dar variată din punct de vedere etnic și cultural, indisolubil legată de interesele Imperiului Eurasiatic.

În problema axei Moscova-Teheran, un loc important îl ocupă problema armeană, deoarece, în mod tradițional, aceasta este centrul destabilizării în Transcaucazia. Trebuie remarcat că armenii sunt un popor arian care conștientizează prea bine natura sa iafetică și înrudirea cu popoarele indoeuropene, îndeosebi cu cele asiatice - cu iranienii și kurzii. Pe de altă parte, armenii sunt un popor creștin, iar tradiția lor monofizită se înscrie, desigur, în organizarea generală a Bisericii Orientale (cu toate că aceasta e considerată de Ortodoxie ca fiind un curent eretic). Armenii își recunosc foarte clar legătura lor geopolitică cu Rusia. Ei ocupă teritorii de o mare importanță strategică, deoarece prin Armenia și Arțah trece drumul din Turcia spre Azerbaidjan și mai departe, spre Asia Centrală. În axa Moscova-Teheran, Erevanul devine, în mod automat, o verigă strategică de cea mai mare importanță, care consolidează suplimentar legăturile dintre Rusia și Iran și izolează Turcia de spațiile intracontinentale. La o posibilă reorientare a capitalei Baku dinspre Ankara spre Teheran, în cadrul proiectului Moscova-Teheran, se va rezolva foarte repede și problema Karabahului, deoarece toate cele patru părți vor fi vital cointeresate în instaurarea stabilității într-o regiune atât de importantă din punct de vedere strategic. (În caz contrar, adică păstrându-se orientarea pro-turcă a Azerbaidjanului, această „țară" va fi împărțită între Iran, Rusia și Armenia). Aproape același lucru se referă și la alte regiuni caucaziene - Cecenia, Abhazia, Daghestan, etc., care vor rămâne zone de conflict și instabilitate prin ciocnirea intereselor geopolitice ale Turciei atlantice cu Rusia eurasiatică. Cuplarea, aici, a liniei geopolitice iraniene va goli imediat de conținut aparența ciocnirii dintre „islam și ortodoxie" în Caucaz, pe care încearcă s-o atribuie conflictelor din această zonă „agenții de influență" ruși și turci ai atlantismului, instaurându-se va pacea și armonia.

În acest proiect de reorganizare a Asiei Centrale trebuie remarcat faptul că interesele etnice rusești vor putea fi apărate cât se poate de bine, deoarece Imperiul din Asia Centrală se va construi nu pe baza unei structuri politice artificiale, a unei „legitimități postimperiale" fictive, ci pe baza omogenității naționale, ceea ce presupune trecerea pe cale pașnică, sub jurisdicția directă a Moscovei, a tuturor teritoriilor Asiei Centrale

(îndeosebi Kazahstanul), locuite compact de ruși. Iar teritoriile, a căror componență etnică este discutabilă, vor primi drepturi speciale, pe baza proiectelor ruso-iraniene, în limitele unui sau altui Imperiu. Prin urmare, rușii, cu ajutorul proiectului geopolitic eurasiatic, vor putea să obțină ceea ce reprezintă scopul „naționalismului (etnic) mic", ceea ce acest naționalism nu va putea niciodată să realizeze de unul singur.

Este important să se țină cont și de necesitatea de a-i impune Turciei rolul de „țap ispășitor" în acest proiect, deoarece interesele acestui stat în Caucaz și în Asia Centrală nu vor fi luate în seamă. Cu atât mai mult, probabil, trebuie să se accentueze susținerea separatismului kurzilor în însăși Turcia și de asemenea, cerințele de autonomie ale armenilor turci, în scopul de a scoate de sub controlul atlantic popoarele etnic înrudite cu Iranul. În compensare, Turciei să i se propună sau dezvoltarea în direcție sudică - în lumea arabă prin Bagdad, Damasc și Riyad - sau provocarea fundamentaliștilor proiranieni din însăși Turcia la un sondaj cardinal al orientării geopolitice și la intrarea, într-o perspectivă îndepărtată, în blocul Asiei Centrale sub semnul antiatlantic și eurasiatic.

Axa Moscova-Teheran constituie baza proiectului geopolitic eurasiatic fundamental. Islamismul iranian este versiunea cea mai bună a islamului de intrare în blocul continental și tocmai această versiune trebuie susținută prioritar de Moscova.

A doua linie a alianței eurasiatice cu Sudul este proiectul panarab care cuprinde Orientul Apropiat și Africa de Nord. Acest bloc este de importanță vitală pentru geopolitica continentală, întrucât această zonă are o importanță strategică în problema controlului asupra litoralului sud-vestic al Europei. Tocmai de aceea prezența engleză, iar mai târziu cea americană în această regiune, este o constantă istorico-strategică. Controlând Orientul Apropiat și Africa de Nord, atlantiștii au ținut (și țin) permanent Europa continentală sub presiune politică și economică.

Totuși, integrarea proiectului panarab în Imperiul Eurasiatic general trebuie încredințată, cu precădere, forțelor europene, care au revenit la proiectele Euroafricii și care, din punct de vedere geopolitic, reprezintă un continent și nu două. Imperiul European, care este vital cointeresat într-o penetrare maximă a sudului continentului african, bazându-se pe blocul panarab, trebuie să dețină, în perspectivă, controlul deplin al Africii până în Sahara, iar în viitor să se înrădăcineze strategic pe toată întinderea continentului african. În perspectiva Euroafricii, Marea Mediterană nu este o „mare" veritabilă, ci un „lac" intern care nu prezintă o piedică sau apărare în calea influenței atlantice. Dincolo de hotarul Africii arabe se cuvine a elabora un proiect politic amplu, care ar ajuta să se restructureze continentul negru pe criterii național-etnice și culturale, în locul conglomeratului postcolonial contradictoriu ce reprezintă statele africane actuale. Proiectul național (nearab) panafrican nuanțat ar putea să devină o completare geopolitică a planului panarab de integrare.

Ținând cont de faptul că este puțin probabil ca modelul

fundamentalismului iranian pur va putea fi acceptat, în general, de lumea arabă (în multe privințe din cauza specificului șiit, versiunea ariană a islamului), proiectul panarab trebuie să tindă spre crearea unui bloc antiatlantic independent, unde polii prioritari vor fi Irakul, Libia și Palestina eliberată (în anumite condiții și Siria), adică acele țări arabe care înțeleg, mai bine decât altele, pericolul american și care resping mai categoric decât altele modelul capitalist de piață, impus de Occident. Totodată, în proiectul panarab, „țapul ispășitor" va fi, în primul rând, Arabia Saudită, prea înglodată în geopolitica atlantică pentru a intra de bună voie în blocul panarab, prietenul Eurasiei. Referitor la Egipt, Algeria și Maroc lucrurile stau puțin altfel, deoarece forțele pro-atlantice, conducătoare în aceste state, nu exprimă tendințe naționale, nu controlează până la capăt situația și se mențin cu ajutorul baionetelor americane și al banilor americani. În cazul unui război panarab de eliberare la un nivel destul de intensiv, toate aceste regimuri vor cădea momentan.

Trebuie să se înțeleagă foarte clar că o structură mai armonioasă a proiectului panarab este o chestiune nu atât a Rusiei, cât a Europei, a Europei Centrale, a Germaniei, dar și mai precis, a Imperiului European. Rusia (mai exact URSS) s-a implicat în probleme arabe doar atunci când aceasta, de una singură, reprezenta un stat eurasiatic în fața americanismului. În prezența unei baze europene puternice de orientare eurasiatică, adică după crearea axei Moscova - Berlin, această funcție trebuie delegată Berlinului și Europei în întregime. O preocupare nemijlocită a Rusiei în lumea islamică trebuie să fie tocmai Iranul, fiindcă de alianța cu acesta depind interesele strategice vitale și chiar etnice ale rușilor.

Iranul, care controlează Asia Centrală (inclusiv Pakistanul, Afganistanul și rămășițele Turciei, sau „Turcia după revoluția pro-iraniană") împreună cu Rusia, se află în centrul intereselor prioritare ale Moscovei. Totodată, trebuie folosită influența tradițională a Rusiei printre regimurile de „stânga" de orientare panarabă (în primul rând Irakul și Libia) pentru apropierea țărilor arabe de Iran și uitarea, cât mai rapidă, a conflictului artificial irano-irakian, inspirat de atlantiști.

*IV.4.5. **Imperiul multor Imperii***

Construirea Noului Imperiu, care ar corespunde misiunii civilizatoare planetare a poporului rus, este un supraproiect cu mai multe subnivele. Acest Imperiu Nou, Imperiul Eurasiatic, va avea o structură diferențiată foarte complicată, în interiorul căreia vor exista diferite grade de interdependență și integritate a părților sale. E cu desăvârșire limpede că Noul Imperiu nu va fi nici Imperiu Rus, nici Imperiu Sovietic.

Momentul fundamental de integrare a acestui Imperiu Nou îl va constitui lupta cu atlantismul și riposta dură dată acelei civilizații liberale de piață, „maritime", „cartagineză", pe care o întruchipează astăzi SUA și structurile politice, economice, militare planetare, care slujesc atlantismul. Pentru reușita acestei lupte este necesară crearea unui bloc geopolitic

continental gigantic, unitar din punct de vedere strategic. Tocmai unitatea hotarelor strategice continentale va constitui factorul principal, integrator al Noului Imperiu. Acest Imperiu va fi un organism unitar și indivizibil în sens militar și strategic, ce va impune restricțiile politice pentru toate structurile imperiale interne. Toate blocurile ce vor intra în componența Noului Imperiu vor fi limitate, din punct de vedere politic, într-o singură privință - interzicerea categorică de a servi interesele geopolitice atlantice, de a părăsi alianța strategică, de a dăuna securității continentale. Noul Imperiu va fi o structură geopolitică integrală numai și numai la acest nivel.

La un nivel inferior, Noul Imperiu va reprezenta o „confederație a Spațiilor Mari" sau a Imperiilor secundare. Dintre acestea, trebuie evidențiate patru Imperii principale: Imperiul European, în Occident (în jurul Germaniei și al Europei Centrale), Imperiul din Oceanul Pacific, în Răsărit (în jurul Japoniei), Imperiul din Asia Centrală, în Sud (în jurul Iranului) și imperiul Rus, în Centru (în jurul Rusiei). Este absolut logic ca, într-un asemenea proiect, poziția centrală să fie prioritară, de ea depinzând omogenizarea teritorială a celorlalte componente ale giganticului bloc continental. Spații mari, autonome, vor exista și pe lângă blocurile menționate - India, lumea arabă, uniunea panafricană și posibil, o regiune deosebită a Chinei, al cărei statut e, deocamdată, greu de determinat chiar și cu aproximație. Fiecare dintre Imperiile secundare se va baza pe factorul rasial, cultural, religios, politic sau geopolitic integrator care, de fiecare dată, poate să fie diferit. Gradul de integrare a Imperiilor va fi, de asemenea, o mărime variabilă, dependentă de o bază ideologică concretă, pe care se va construi un Imperiu sau altul.

În interiorul acestor Imperii secundare va funcționa, de asemenea, principiul confederativ, însă raportat la unități etnice, naționale și regionale mai mărunte - așa încât, cu o aproximație mai mare sau mai mică, pot fi numite „țări" sau „state". Bineînțeles că suveranitatea acestor țări va avea restricții considerabile - în primul rând de ordin strategic (ce rezultă din principiile Noului Imperiu continental), iar în al doilea rând ele vor depinde de specificul acelor Spații Mari, în componența cărora vor intra. Și în această problemă se va aplica la maximum principiul diferențierii flexibile, care va ține seama de particularitățile istorice, spirituale, geografice, rasiale ale fiecărei regiuni în parte.

Velicorușii, spre exemplu, vor putea să se considere un popor deosebit, sau chiar o „țară", în limitele Imperiului Rus, alături de ucraineni, bieloruși, posibil sârbi etc., dar în același timp aceste popoare vor fi dependente de jurisdicția de tip slav ortodox, întruchipată într-un sistem statal specific. În același timp, Imperiul Rus va depinde de Imperiul Eurasiatic, de Noul Imperiu, ale cărui interese strategice vor fi superioare intereselor naționale, rasiale și confesionale ale slavilor ortodocși de răsărit.

Același lucru se poate spune, spre exemplu și despre francezi, care vor rămâne un popor sau o „țară" în cadrul Imperiului European, alături de nemți și italieni, pe care îi unește tradiția imperială europeană, religia

creştină şi apartenenţa la rasa indoeuropeană. Imperiul European, la rândul său, se va subordona imperativelor strategice ale Noului Imperiu continental.

O situaţie similară va fi şi în Asia Centrală şi în spaţiul Oceanului Pacific şi în lumea arabă şi în Africa neagră şi în India etc.

Totodată, la nivel global, construirea Noului Imperiu planetar va avea ca „ţap ispăşitor" SUA, iar subminarea puterii lor (până la distrugerea totală a acestei structuri geopolitice) se va realiza metodic şi fără compromisuri de către toţi participanţii Noului Imperiu. Proiectul eurasiatic presupune, în acest sens, o expansiune eurasiatică în America de Sud şi Centrală, în scopul scoaterii ei de sub controlul Nordului (aici poate fi folosit factorul spaniol, ca alternativă tradiţională a factorului anglo-saxon), ca şi provocarea tuturor formelor de instabilitate şi separatism în hotarele SUA (e posibil să se sprijine pe forţele politice ale rasiştilor afro-americani). Formula Romei antice „Cartagina trebuie să fie distrusă" va deveni o lozincă absolută a Imperiului Eurasiatic, deoarece el va îngloba întreaga esenţă a strategiei geopolitice planetare a continentului care se trezeşte la misiunea sa.

Faptele concrete ce servesc la elucidarea statutului unui sau altui popor, al unei sau altei „ţări", al unui sau altui „Imperiu al Spaţiilor Mari", în limitele blocului continental, vor deveni actuale doar după unirea geopolitică, după crearea axelor necesare . Şi doar atunci popoarele şi statele eurasiatice vor putea să-şi rezolve problemele lor interne absolut liber, fără presiune din partea forţelor atlantice, care, principial, sunt cointeresate într-un singur sens - să nu permită instaurarea păcii, a armoniei, independenţei, demnităţii şi înflorirea Tradiţiei în Eurasia.

Capitol IV.5. Destinul Rusiei în Eurasia imperială

IV.5.1. Magia geopolitică în scopuri naţionale

Interesele naţionale ale ruşilor pot fi analizate pe câteva nivele: global, planetar, geopolitic, civilizaţional (despre aceasta s-a vorbit în capitolele precedente), îngust naţional, concret social-economic şi cultural (despre aceasta se va vorbi în capitolul prezent). Cum se corelează între ele macroproiectele de construire a Imperiului continental şi linia etnică a poporului rus? Despre aceasta s-a spus deja câte ceva. Problemă trebuie analizată, însă, mai pe larg.

„Orientarea de construire a Imperiului", „continentalismul", „Eurasianismul", toţi aceşti termeni şi proiectele corespunzătoare îi înspăimântă, deseori, pe acei ruşi care cunosc foarte puţin simbolismul istoriei ruse, nu pătrund în esenţa tendinţelor istorice ale naţiunii, s-au obişnuit să opereze cu clişee banale pentru a înţelege ce este poporul şi care sunt interesele lui. Aceasta stârneşte multiple neînţelegeri chiar şi printre naţionaliştii înşişi, provoacă discuţii sterile şi polemici fără conţinut. În

realitate, specificul naționalismului rus constă în globalitatea lui - acest specific ține nu atât de sânge, cât de spațiu, de teritoriu, de pământ. În afara Imperiului, rușii își pierd identitatea și dispar ca națiune.

Totuși, realizarea planului eurasiatic nu trebuie să ducă în nici un caz la diseminarea rușilor ca etnos „axial" al Imperiului. Velicorușii au nevoie de susținere și de identitatea lor etnică, fără de care centrul continentului își pierde claritatea culturală și civilizațională. Cu alte cuvinte, în limitele propriu-zise ale Imperiului geopolitic supranațional trebuie să existe norme speciale (inclusiv juridice) care le-ar asigura rușilor păstrarea identității etnice. Specificul Noului Imperiu trebuie să constea în faptul că situarea rușilor în rolul principal al procesului de integrare geopolitică nu trebuie să fie urmată de „rusificarea" teritoriilor neruse, deoarece o asemenea „rusificare", pe de o parte va denatura sensul Imperiului, aducându-l până la nivelul unui „stat-națiune" gigant, iar pe de altă parte va dizolva comunitatea rusă într-un alt mediu național.

Referitor la poporul rus, trebuie subliniat faptul că, rolul lui, în cadrul blocului continental, nu va fi unul „izolaționist" (în ciuda proiectelor „naționalismului mic") și nici etno-expansionist (în pofida „imperialiștilor etnici" și într-o oarecare măsură a slavofililor). Din aceste două proiecte trebuie alese unele părți, aruncând altele. La nivel strategic va fi vorba despre „expansionism" și nu unul etnic, ci geopolitic, care exclude intenționat orice formă de rasism rus sau slav. La nivel etnic, dimpotrivă, trebuie să se realizeze, într-un grad sau altul, varianta „izolaționistă" eliminând izolaționismul politic și de stat. Rușii vor exista ca o comunitate națională unitară în spațiul complexului supranațional imperial. Realitatea etnică se va consolida în limitele poporului, iar misiunea supraetnică se va exprima în limitele Imperiului. Numai într-o asemenea îmbinare se pot atinge, concomitent, păstrarea unui nucleu național sănătos și extinderea maximă a influenței geopolitice. Cu alte cuvinte, factorul național se va defini dintr-o îmbinare absolut nouă a etnicului și politicului, care n-a existat în nici una din etapele anterioare ale istoriei național-statale a rușilor. În Rusia, omogenitatea etnică a existat doar în etapele timpurii ale statalității, în limitele unor teritorii destul de restrânse. Modelul țarist s-a bazat pe principiul „rusificării" determinate, iar Sovietele, dimpotrivă, lărgind hotarele geopolitice ale Rusiei, neglijau calitatea etnică a poporului rus. În Noul Imperiu, acești factori trebuie să se exprime într-o nouă proporție corespunzătoare condițiilor etnografice și geopolitice contemporane, proporție necesară, de asemenea, pentru instaurarea unui echilibru etnopolitic stabil în mijlocul poporului rus.

Rușii, Noul Imperiu, se afirmă concomitent în două roluri:

- ca unul din marile popoare, care sunt subiecte politice ale Imperiului Federativ al Națiunilor,
- ca inițiator al integrării continentale în acest Imperiu Federativ al Națiunilor.

Prin urmare, rușii se pomenesc într-o situație privilegiată deoarece,

fiind din punct de vedere etnic unul din cele câteva componente etnice mai mult sau mai puțin egale, ei se situează, din punct de vedere geopolitic, în centrul procesului politic. Această funcție dublă permite ca în procesul efectuării uneia și aceleiași acțiuni de construire a Imperiului să-și mărească, concomitent, influența lor extraetnică și să consolideze forțele intraetnice. Construirea Imperiului este singura metodă de a păstra, a intensifica și de a uni etnosul rus fără a apela, în acest caz, la conflictele între națiuni, la războaie, la revizuirea frontierelor politice. Toate frontierele politice ale Eurasiei, în procesul construirii Noului Imperiu, vor fi anulate, treptat, ca hotare politice, iar în locul lor vor apărea hotarele etnice organice, naturale, care n-au acel înțeles strict disjunctiv ca în cazul frontierelor de stat. Aceste hotare etnice nu vor avea nimic comun cu sensul cuvântului „frontieră" în situația actuală, deoarece ele se vor trasa pe criteriul etnocultural, confesional, care nu presupune dominarea politică asupra minorităților, întrucât aceste formațiuni etnice nu vor avea o suveranitate politică reală, fiind limitate de interesele strategice ale întregului Imperiu, care, la rândul său, este cointeresat vital în menținerea păcii și armoniei în hotarele sale. Cu alte cuvinte, în limitele unui asemenea Imperiu, rușii nu vor avea un stat al lor, național, ca expresie politică a comunității etnice, obținând, însă, unitatea națională și un stat continental gigantic, în conducerea căruia vor deține rolul principal.

Lansarea unui asemenea proiect înlătură pericolul acelor conflicte potențiale care se se coc, în prezent, în virtutea divizării rușilor, în diferite noi "state" din cadrul CSI. Vectorul de construire a Imperiului transferă, pe loc, raporturile rușilor și kazahilor în Kazahstan, sau ale rușilor și ucrainenilor în Ucraina, sau ale rușilor și tătarilor în Tatarstan într-un alt plan decât cel etnic. Acest raport încetează să fie o problemă politică de stat, care se poate rezolva doar provocând daune politico-teritoriale uneia din părți (spre exemplu împărțirea etnică a Kazahstanului, separatismul în limitele Rusiei Federative, reprimarea militară a Ceceniei, fărâmițarea confesională și națională a Ucrainei, problema Crimeei etc.), devenind o problemă de coexistență a diferitelor etnii în limitele unui spațiu politic unic. Iar în cazul acesta, consolidarea etnică, să zicem a rușilor din Kazahstan cu rușii din hotarele Federației Ruse, nu va fi considerată ca o subminare a suveranității politice a „statului național Kazah" ci va deveni un proces cultural etnic organic, care nu lezează, dar nici nu ridică pe una dintre părți, datorită faptului că nu va exista nici un fel de „stat național Kazah" sau „stat național rus". Modelul sovietic avea unele afinități cu acest proiect, dar cu o singură rezervă - noțiunea de „etnos" era interpretată ca un rudiment, ca un atavism istoric lipsit, în același timp, de statutul de subiect politic intern. Dimpotrivă, în cadrul Noului Imperiu, etnosul, neavând o exprimare statală directă, va fi recunoscut ca o valoare politică principală și subiect juridic suprem în toate problemele imperiale interne.

Rezumând această problemă, se poate afirma că operațiile cu proiectele geopolitice globale, care la prima vedere n-au nimic în comun

cu realizarea scopurilor îngust naționale ale rușilor, în realitate vor duce la cea mai bună satisfacere a acestor scopuri naționale concrete. Renunțând la ceva insuficient și foarte puțin („statul rus în limitele Rusiei Federative"), neîncercând pe calea cuceririlor și anexărilor să mărească acest puțin printr-un război sângeros, fratricid, propunând popoarelor Eurasiei construirea unui bloc continental în condiții de egalitate, rușii vor putea să obțină acel ceva mare și demn, care, în caz contrar, va rămâne pentru totdeauna un vis inaccesibil.

Renunțând la statul etnic, noi obținem unitatea poporului și Marele Imperiu. În situația actuală, doar în asemenea condiții și nicidecum altfel poate fi salvat poporul rus de neputință politică și de la degenerare etnică, poate fi trezit, în toată imensitatea lui, pentru realizări planetare, recunoscându-i-se, în sfârșit, ceea ce într-adevăr merită.

IV.5.2. Naționalismul rus. Demografia etnică și Imperiul

Poporul rus, într-un sens etnic îngust, se află într-o situație demografică dificilă. Într-o perspectivă îndepărtată aceasta amenință cu consecințe teribile, atât pentru națiunea însăși, cât și pentru viitorul Imperiu, întrucât înlocuirea rușilor ca principali purtători ai unificărilor continentale de către o altă națiune va duce, inevitabil, la devierea blocului continental de la misiunea lui civilizatoare firească, va da naștere haosului și conflictelor în Eurasia, va lipsi structura geopolitică de componenta cultural-politică.

O asemenea situație demografică foarte precară a rușilor este deosebit de alarmantă, comparativ cu creșterea demografică a Sudului eurasiatic care, dimpotrivă, se dezvoltă furtunos sub raport numeric. Dacă aceste tendințe se vor păstra în proporțiile actuale, rușii vor fi eliminați, inevitabil, de pe pozițiile principale în Imperiu, ajungându-se la erodarea omogenității națiunii și/sau absorbirea etnosului de către popoarele sudice, ori la transformarea lui în relicvă, demnă de a exista doar în rezervație. La aceasta trebuie adăugată lipsa unei populări compacte cu ruși a unei părți considerabile a spațiilor eurasiatice, controlate de ei doar din punct de vedere politic și administrativ. Acest ultim factor poate servi drept cauză a nerespectării echilibrului etnic în Imperiul Eurasiatic și a stimula popoarele Sudului, cu o dezvoltare demografică accelerată, la o expansiune națională în teritoriile rusești (aceasta se referă, îndeosebi, la Siberia și Extremul Orient).

Această problemă trebuie rezolvată urgent, însă rezolvarea ei nu trebuie să se efectueze înainte de crearea Imperiului și nici să urmeze după crearea lui. E obligatoriu ca, de la bun început, realizarea planurilor geopolitice să fie însoțită de acțiuni sincrone, îndreptate spre o creștere demografică a rușilor și spre regruparea lor etnică cu scopul însușirii, în mod compact, a plenitudinii „spațiului vital" al națiunii. Acest scop poate fi atins exclusiv prin metode politice, menite să ducă nemijlocit la rezultatul căutat și să determine măsurile economice în acest domeniu.

Rezolvarea politică poate fi una singură - avansarea în prim-plan a concepțiilor naționalismului rus. Acest naționalism, însă, trebuie să folosească nu terminologia de stat, ci pe cea cultural-etnică, cu un accent deosebit pe categorii de genul „popor" și „ortodoxie rusă". Totodată, acest naționalism rus trebuie să aibă o rezonanță contemporană și să evite orice încercări de restaurare a acelor forme care, istoricește, s-au epuizat. Tocmai naționalismul de tip popular etnic, etico-religios și nicidecum „statalitatea" sau „monarhia" trebuie să fie prioritare în această situație. Rușilor trebuie să li se insufle ideea de bază potrivit căreia autoidentificarea fiecărei persoane în parte este derivată, secundară autoidentificării naționale. Rușii trebuie să înțeleagă că ei sunt, în primul rând, ortodocși, în al doilea rând ruși și doar în al treilea rând oameni. De aici decurge ierarhia priorităților, atât în viața personală, cât și în cea socială. Mai presus de toate se află conștiința de sine, ortodoxă, a națiunii ca Biserică, apoi înțelegerea indivizibilității, a integrității, totalității și unității organismului etnic rus, alcătuit nu numai din cei care trăiesc, dar și din strămoși și din generații viitoare și doar mai apoi, în ultimul rând, trăirile unei personalități concrete ca unitate atomică independentă.

Realizarea în practică a unui asemenea naționalism trebuie să însemne în politică îmbisericirea totală a rușilor și transformarea tuturor instituțiilor de cultură într-o continuare a Bisericii Unice, nu în plan organizatoric-administrativ, ci în unul spiritual, intelectual-etnic. O asemenea îmbisericire trebuie să priveze cultura și știința de izolarea lor profană față de principiile vieții, fiind antrenate în procesul de construire spirituală, de transformare a dezvoltării pragmatice și tehnice descentralizate într-o realizare a testamentului Bisericii, într-un instrumentar subordonat planului supramaterial. Doar într-un asemenea mod radical pot fi întorși rușii în sânul Bisericii, care se află la temelia vieții istorice naționale și care, în linii principale, a format ceea ce numim, în sensul înalt al cuvântului, Rusul. Tocmai restaurarea totală a concepției de viață ortodoxe, cu toate consecințele ce decurg din ea, este capabilă să întoarcă poporul la izvorul lui spiritual. Orice renaștere relativă a Bisericii ca o structură religioasă îngust confesională, orice restaurare care se limitează la culte și la alte ritualuri exterioare nu vor fi valabile. Se vor supune îmbisericirii, în limitele naționalismului rus, nu indivizii, ci întreaga cultură rusă, știința, gândirea, luate la un loc. Doar în felul acesta i se va da conștiinței colective a națiunii o verticalitate spirituală, care, la rândul său, va transforma problema creșterii demografice într-o misiune spirituală ce-și are rersursele în baza eticii ortodoxe care interzice, spre exemplu, contracepția și avorturile.

Următorul nivel este conștiința etnică propriu-zisă, înțelegerea poporului ca un singur trup și un singur suflet. Totuși, modul de viață al acestui organism unic trebuie să fie înțeles ca ceva deasupra timpului, care nu e limitat nici de categoriile spațiale, nici de categoriile temporare. Naționalismul rus trebuie să apeleze nu numai la prezentul națiunii, ci și la trecutul și viitorul ei concomitent, ca unitate a unui singur organism

spiritual. Această „ființă", care este marele popor rus în totalitatea lui supraistorică, trebuie să fie percepută de fiecare rus și să fie recunoscută în el însuși. Apartenența la națiunea rusă trebuie trăită ca o alegere, ca un lux de viață extraordinar, ca o demnitate antropologică supremă. Propaganda acestui exclusivism național (fără nici un pic de xenofobie sau șovinism) trebuie să devină axa educării politice a poporului. În primul rând, creșterea demografică va fi asigurată din punct de vedere ideologic, cultural, etic. Poporului trebuie să i se sugereze gândul că fiecare familie, născând un copil rus, participă la un mister național, completând bogăția spirituală și sufletească a întregului popor. Copiii trebuie priviți ca o avuție a întregii națiuni, ca o expresie fizică a energiei interioare a unui mare popor. Copilul rus trebuie înțeles în primul rând ca rus și apoi ca un copil.

Ținând cont de situația demografică grea la ora actuală, trebuie începută propaganda națională, cât mai repede, folosind în cazul acesta orice metode politice și ideologice. Totodată, trebuie intensificate până la limită tendințele naționaliste, provocând trezirea dramatică și rapidă a unui etnos mare și puternic.

Este de remarcat faptul că nici un fel de măsuri economice nu vor putea să dea un rezultat demografic pozitiv fără o asigurare religios-etică și ideologică corespunzătoare. Regresia demografică politică poate fi oprită la zero, iar apoi să fie provocat procesul invers, doar cu ajutorul unei ideologii corespunzătoare, care ar concentra atenția de bază asupra schimbării conștiinței poporului, asupra transformării gândirii lui, asupra introducerii în sfera de fiecare zi a sute și mii de simboluri care orientează, evident sau mai puțin evident, lumea spre interesele naționale. În cadrul etnosului rus, naționalismul trebuie să fie singura ideologie ce poate avea versiunile și nivelele sale diferite, dar care rămâne, întotdeauna, constantă în ceea ce privește situarea categoriei de „națiune" deasupra categoriei de „individualitate". În ultimă instanță trebuie să se lanseze lozinca radicală: „națiunea este totul, individul - nimic".

Această orientare spre naționalism trebuie să fie consolidată cu măsuri pur economice, deoarece pentru realizarea scopului național sunt necesare, de asemenea, instrumente pur materiale. Se va acorda sprijin mamelor, familiilor cu mulți copii, vor fi asigurate condițiile sociale de întreținere, de către bărbatul muncitor, a unei familii numeroase. Această componentă economică va avea efect doar cu condiția dominării ideologiei naționale, care trebuie nu numai să susțină economicește creșterea demografică a rușilor, dar să orienteze economia în ansamblu într-o cheie strict națională, să pună interesele materiale ale etnosului mai presus de interesele individuale ale personalității. Cu alte cuvinte, susținerea economică a natalității este un caz special al tendinței generale în economie, care trebuie să reiasă din interesele naționale și nu din motivații egoiste, individualiste, din abstracții utopice.

La prima vedere, pare că apelul la ideologia comunistă ar trebui să provoace conflicte etnice, să înrăutățească relațiile rușilor cu etnosurile

vecine, să dea naştere la multiple contradicţii de nerezolvat. Aceasta s-ar întâmpla dacă naţionalismul rus ar răspândi pretenţiile sale la statalitate în sensul clasic al acestui cuvânt. Puţin probabil că reprezentanţii altor etnosuri şi confesiuni ar dori să trăiască în statul naţionalist rus ortodox. A trăi însă alături de poporul rus ortodox, care împărtăşeşte ideologia naţionalistă în limitele Imperiului continental unic, unit din punct de vedere strategic şi geopolitic, flexibil însă şi diferenţiat în structura internă, nu prezintă, dimpotrivă, nici un fel de greutăţi absolut pentru nimeni, deoarece, întotdeauna, va fi prezentă instanţa superioară în faţa căreia comunităţile etnoreligioase au un statut egal şi care se lasă conduse de principiile nepărtinitoare ale armoniei şi dreptăţii imperiale. Proiectul Noului Imperiu, la nivel etnic, constă în faptul că nu numai la poporul rus trebuie să triumfe şi să se instaleze o ideologie naţional-religioasă foarte pronunţată, acesta se referindu-se şi la celelalte popoare care vor intra în componenţa Imperiului. În acest mod va apărea un conglomerat de „naţionalisme pozitive", cu acelaşi numitor comun - verticala orientării imperiale.

Este important că, numai în felul acesta, naţionalismul rus cel mai radical se va realiza pe deplin, deoarece obstacolele fundamentale în dezvoltarea lui, în cazul acesta, vor fi înlăturate - nici unul din popoarele vecine nu se va simţi umilit sau oprimat de către naţiunea rusă datorită faptului că hotarele cultural-etnice şi confesionale dintre popoarele Imperiului nu vor avea nici o importanţă politică. Ruşii vor trăi în realitatea lor naţională, tătarii în a lor, armenii la fel etc., chiar şi în cazul când va fi vorba despre enclavele etnice sau minorităţile naţionale în cadrul altui popor. Naţionalismul, scutit de problemele statalităţii şi ale hotarelor, va consolida relaţiile dintre naţiuni, oferindu-le atât libertatea contactelor dintre ele, cât şi libertatea izolării etnice.

Pentru supravieţuirea poporului rus în condiţiile actuale destul de complicate, pentru avântul demografic al naţiunii ruse, pentru îmbunătăţirea situaţiei ei extrem de dificile în sens etnic, biologic şi spiritual, este necesar apelul la cele mai radicale forme ale naţionalismului rus, fără de care toate măsurile tehnice sau economice vor rămâne neputincioase. Acest naţionalism va fi posibil, însă, într-o unitate organică cu principiul geopolitic al Imperiului continental.

IV.5.3. Problema rusă după o victorie viitoare

Probabil că din punct de vedere teoretic trebuie analizată situaţia în care se vor plasa ruşii după posibila victorie a Imperiului Eurasiatic asupra atlantismului. Este o perspectivă atât de îndepărtată încât este aproape fără sens să examinăm acele probleme care vor apărea într-un asemenea caz. Totuşi, trebuie să ţinem seama de faptul potrivit căruia colapsul atlantismului poate avea loc aproape instantaneu, în orice etapă de construire a Imperiului, deoarece stabilitatea geopolitică a Vestului este întemeiată pe operarea corectă şi iscusită a categoriilor geopolitice

și nicidecum pe puterea industrială, economică sau militară. Structura atlantică este, în realitate, extrem de fragilă și e suficient a scoate din circuit una din axele ei strategice - spre exemplu Europa Centrală, arealul Oceanului Pacific sau Sudul eurasiatic continental - și această construcție gigantică a atlantismului, atât de puternică și de stabilă la prima vedere, se va prăbuși. În acel moment, când strategia geopolitică a „Comisiei Tripartite" va fi blocată, măcar parțial, de proiectul eurasiatic alternativ, se poate spera la un deranjament serios în funcționarea întregului complex atlantic, evenimentele desfășurându-se vertiginos, cum a fost în cazul destrămării Imperiului sovietic și a sateliților lui. De aceea, cu toate că victoria asupra atlantismului este o perspectivă îndepărtată, teoretic trebuie formulate câteva teze referitor la poziția rușilor în lumea ipotetică postatlantică.

În primul rând trebuie subliniatfaptul că înfrângerea geopolitică a SUA va pune în fața Imperiului Eurasiatic o mulțime de probleme. În acest moment va dispărea acel factor principal care stă la baza proiectului verificării geopolitice a națiunilor și popoarelor în Noul Imperiu - va dispărea principiul „dușmanului comun". Această energie de consolidare își va pierde importanța și însuși sensul existenței Imperiului Eurasiatic va fi pus la îndoială. Într-o asemenea situație se poate începe trecerea de la noua organizare bipolară a lumii - Eurasia împotriva Atlanticii - la modelul polarității multiple. Totodată, trebuie accentuat faptul că modelul polarității multiple va fi posibil doar după biruința asupra atlantismului și nicidecum mai devreme. Atâta timp cât atlantismul - ca forță care pretinde la universalitate - există, nu poate fi vorba despre organizarea multipolară. Doar în cadrul Noului Imperiu, în limitele proiectului eurasiatic global și pe parcursul opoziției strategice față de atlantism, se pot forma premisele obiective pentru apariția unei polarități mai mult sau mai puțin echilibrate și nicidecum până la aceasta. Germenii unei polarități multiple se formează doar prin realizarea modelului imperial diferențiat, care va aproba statutul subiectului politic pentru unele categorii organice, cultural-spirituale, acestea fiind poporul, etnosul, religia, națiunea - contrar sistemului de astăzi, dominator, unde se discută doar despre statutul juridic al statelor și despre personalități separate („drepturile omului"). „Ciocnirea civilizațiilor" (după Huntington) în lumea polarității multiple va fi o realitate doar atunci când aceste civilizații vor putea să se afirme și să-și cucerească dreptul la o existență în contextul alianței strategice atlantice. În prezent există doar o singură „civilizație" - atlantică, occidentală, liberală - de piață, care se opune celorlalte modele istorice, organice, culturale.

Eșecul atlantismului va pune popoarele Noului Imperiu, unele din componentele lui, în fața unei probleme serioase: să păstreze în continuare unitatea geopolitică sau să consolideze blocurile mari, civilizaționale, în interiorul Imperiului ca realitate geopolitică independentă. În orice caz, deosebirile naționale ale popoarelor și ale confesiunilor se vor situa pe primul plan.

În cazul acesta, varianta cea mai bună ar fi păstrarea structurii

imperiale ca fiind cel mai armonios sistem de rezolvare a tuturor contradicţiilor interne. Prin analogie cu doctrina existentă cândva - Jus Publicum Europeum, comună pentru toate popoarele Europei, Imperiul Eurasiatic, în epoca postatlantică, ar putea să se formeze în baza doctrinei similare, dar extinsă - Jus Publicum Eurasiaticum. Pierzându-şi importanţa militaro-strategică, complexul continental imperial ar putea să se manifeste în calitate de instanţă juridică supremă, ceea ce ar înlătura tensiunea dintre naţiunile eurasiatice, a căror legătură va slăbi inevitabil după biruinţa asupra „duşmanului comun". O asemenea soluţie ar fi ideală.

Se poate presupune însă şi destrămarea unităţii continentale şi formarea în spaţiile eurasiatice a câtorva blocuri de civilizaţie - ruso-slav (mai extins decât cel ortodox), european, al Extremului Orient, al Asiei Centrale, islamic etc. Raportul fiecăruia dintre ele cu celelalte, chiar hotarele şi structurile lor, nu pot fi prevăzute astăzi. Totuşi, într-o asemenea perspectivă ipotetică, în proiectul organizării naţiunii ruse, trebuie sădit de pe acum modelul care va ţine cont, în viitorul îndepărtat (după sfârşitul atlantismului), de participarea independentă a ruşilor la istoria mondială, care va reveni la mersul ei firesc şi organic, după o perioadă îndelungată de anomalie atlantică. În cazul acesta naţiunea rusă trebuie să fie pregătită pentru crearea propriei sale statalităţi sau pentru formarea unei organizări etno-statale fireşti cu mult mai extinse, consolidată de unitatea tradiţiei, culturii, religiei, destinului. Problema statului rus poate fi pusă pe deplin, aceasta se referă însă exclusiv la perioada post-eurasiatică, perioadă care este, prin ea însăşi, problematică şi ipotetică.

Chiar în momentul actual ruşii trebuie să capaciteze toate forţele la consolidarea naţională, spirituală, culturală şi la renaşterea religioasă a poporului, la formarea lui definitivă şi trezirea lui pentru ca, în viitor (dacă va fi nevoie), să poată singur să-şi apere adevărul naţional nu numai de duşmani, ci şi de aliaţii săi în construcţia Imperiului, aliaţi care au o viziune naţională proprie, determinată istoricește. Ruşii nu trebuie, pur şi simplu, să-şi păstreze identitatea în contextul imperial, ei trebuie s-o consolideze şi s-o aprofundeze la maximum, iar într-o perspectivă îndepărtată, după căderea atlantismului, ruşii trebuie să fie gata pentru apărarea misiunii lor civilizatoare, pentru apărarea căii naţionale.

Oricum ar fi, ruşii se vor situa pe locul strategic principal în spaţiul Imperial Eurasiatic şi prin urmare, ei vor ocupa o poziţie privilegiată (dacă, totuşi, Imperiul se va menţine) în problema priorităţilor civilizaţionale ale Imperiului, în perioada postatlantică. Prin urmare, într-o oarecare măsură, întreg Imperiul va depinde de Ideea Rusă care, într-adevăr, este escatologică şi universală prin definire, fiind contopită cu spaţiile uriaşe şi simţul cosmic. Dacă blocul continental va începe să se dezmembreze în constituenţi, ruşii - care îşi vor reface puterile graţie perioadei naţionaliste şi procesului energic de construire a Imperiului - se vor găsi, din nou, într-o situaţie avantajoasă din punct de vedere geopolitic, ocupând poziţia centrală între popoarele eliberate şi între statele continentului, ceea ce va face posibilă existenţa

Statului Rus, Imperiului Rus, a unei realități geopolitice stabile, întemeiate pe o bază națională durabilă.

Amândouă posibilitățile trebuie luate în considerare, chiar de astăzi, când se pun temeliile Noului Imperiu și ale reorganizării politice, ideologice și administrative a realității naționale ruse.

Capitol IV.6. Aspectele militare ale Imperiului

IV.6.1. Prioritatea potențialului nuclear și intercontinental

Noul Imperiu, în sens militaro-strategic, poate fi creat pe baze reale doar cu condiția păstrării puterii nucleare a fostei URSS și a tuturor tipurilor de armament, strategic și cosmic, în mâinile blocului eurasiatic. Este condiția principală nu numai pentru capacitatea de a acționa a viitoarei organizări continentale, dar și pentru crearea ei, deoarece integrarea statelor și a „spațiilor mari" în jurul Rusiei, confirmarea axelor principale ale Eurasiei, se va realiza doar atunci când Moscova va dispune de potențialul strategic care va fi garantul principal al seriozității întregului proiect. Păstrarea echilibrului strategic între atlantism (NATO) și Rusia (urmașa militaro-strategică a URSS și polul noului bloc eurasiatic) face ca planurile politice ale Noului Imperiu să fie serioase și realizabile.

În momentul actual, potențialul strategic al fostei URSS își păstrează comparabilitatea proporțională cu NATO în sfera înarmărilor nucleare, a submarinelor atomice, a unor programe militare cosmice, în problema aviației strategice. De îndată ce acest echilibru se va deplasa univoc în folosul atlantiștilor, Imperiul Eurasiatic va deveni imposibil, iar Rusia se va transforma definitiv într-o „putere regională" și prin urmare, își va reduce teritoriul și sfera de influență. După aceasta, nici un fel de axe geopolitice și proiecte politice nu vor putea schimba nimic. Doar la această etapă, atâta timp cât repartizarea forțelor „războiului rece" în sfera strategică nu s-a schimbat ireversibil, geopolitica și politica Rusiei au, într-adevăr, o importanță hotărâtoare și o autoritate continentală. De fapt, posibilitatea unei proiectări geopolitice libere și independente depinde, în mod direct, de păstrarea comparabilității strategice a potențialului rus și atlantic. De îndată ce se va încălca această proporție, Rusia se va transforma din subiect al geopoliticii, în obiectul ei. În cazul acesta, rușilor nu le va rămâne decât să navigheze într-o situație impusă din afară, alegând rolurile și prioritățile într-un joc care „nu-i aparține".

O asemenea stare de lucruri face proiectul eurasiatic dependent de calitatea și potențialul armatei ruse (fostei armate sovietice). În mod automat se poate trage concluzia că armata, în asemenea condiții, nu trebuie să depindă, în nici un caz, de situația politică de moment de la Moscova. Dimpotrivă, însăși calitatea armatei (în primul rând în ceea privește armamentul strategic) constituie temelia întregii politici rusești, axa ei și prin urmare, structura armatei trebuie să determine conturul general

al acestei politici, să consolideze reperele strict politice. Atâta timp cât se păstrează într-o oarecare măsură echilibrul strategic, armata va rămâne factorul cel mai important în politica rusească, deoarece însuşi statutul politic al ţării, autoritatea, posibilităţile viitorul ei depind, într-o asemenea situaţie, în mod direct de Forţele Militare.

În prezent are loc, sub influenţa atlantismului, un proces foarte periculos de reorientare a întregii doctrine militare, de la structura sovietică continentală, la una locală, regională. Aceasta înseamnă că în calitatea de „adversari potenţiali" ai Rusiei încep să fie considerate nu SUA şi ţările NATO, ci ţările limitrofe Rusiei şi regiunile interne ale Rusiei Federative, care pot să tindă spre separatism. O asemenea cotitură a noii doctrine militare este opusă total, din punct de vedere geopolitic, poziţiei Forţelor Armate, singura rezonabilă, deoarece, în cazul de faţă, „adversari potenţiali" devin acele ţări care, din punct de vedere logic, ar fi trebuit să devină „aliaţii" ruşilor. Cu alte cuvinte, „aliaţii potenţiali" apar în rolul „adversarilor potenţiali" ai Rusiei - blocul atlantic fiind scos din orice calcule.

Problema militară depinde, în modul cel mai direct, de alternativa geopolitică. Dacă Rusia îşi vede viitorul ei în Imperiu, în calitate de integrator şi pol al noului bloc continental, ea trebuie să se orienteze, cu prioritate, către înarmarea nucleară şi strategică, în detrimentul formelor locale de înarmare. Acţiunile militare de bază, în plan imperial, se vor desfăşura în perspectiva „războiului continental" şi prin urmare, capătă un rol deosebit rachetele intercontinentale (în primul rând cele cu focoase nucleare), aviaţia strategică, portavioanele şi submarinele atomice, precum şi toate formele de programe militare cosmice elaborate în calitate de alternativă a IAS[81]. Prioritatea unor asemenea tipuri de armament ar contribui, cum nu se poate mai bine, la integrarea continentală şi ar face alianţa cu Rusia atrăgătoare şi fundamentală pentru celelalte blocuri şi ţări eurasiatice. Aceste tipuri de armament depind direct de capacitatea Rusiei de a juca cartea geopolitică la nivelul continentului şi prin urmare, de a rezolva concomitent, pe un plan mult mai concret şi problemele economice în colaborare cu regiunile dezvoltate ale Europei Centrale şi cu Japonia. Nu trebuie uitat faptul că tocmai factorul nuclear, propus de SUA ca un „garant de apărare a Occidentului şi a democraţiei de totalitarismul sovietic", a fost forţa motrice a economiei americane în perioada postbelică, în timp ce ţările Occidentului (inclusiv Japonia), puternice din punct de vedere economic, dar slabe din punct de vedere militar şi politic, au fost nevoite să subvenţioneze economia şi industria americană, în schimbul tutelei strategice Pax Americana.

Într-un anumit sens, în prezent, Rusia deja poate propune ceva similar, atât Europei, cât şi Japoniei, fiind interesată în a contribui la maturizarea politică a acestor două „Imperii potenţiale" şi nu de a le slăbi sau de a le supune unui control dur, ca în cazul dominaţiei americane, atlantice. Chiar

81) I A S - Iniţiativa de Apărare Strategică, program lansat de fostul preşedinte Ronald Reagan, în 1983, care viza amplasarea în jurul Statelor Unite (SUA) a unui scut de protecţie împotriva rachetelor. A mai fost denumit „Războiul Stelar" (Star Wars). (NT)

la nivel pragmatic, depășirea crizei economice în Rusia este posibilă doar prin folosirea activă, din punct de vedere geopolitic, a factorului strategic și a producției tipurilor corespunzătoare de armament. Pentru a avea „mărfuri bune și multe" e mai simplu a nu reprofila Complexul Militaro-Industrial în producerea de cratițe, ci a continua și a intensifica fabricarea de portavioane și submarine atomice. În cazul unei asigurări corespunzătoare din punct de vedere politic, câteva submarine pot aduce Rusiei țări întregi cu o industrie dezvoltată și aceasta pe cale pașnică, în timp ce, reprofilând uzinele militare în producerea de mașini de spălat, Rusia își va pricinui o pagubă economică iremediabilă.

Reprofilarea în întregime a armatei într-o manieră regională este egală cu dezvoltarea tuturor tipurilor de armament obișnuite, nestrategice. Dacă s-ar efectua o reformă militară în mod rațional și consecvent (în condițiile noastre este greu de crezut așa ceva), atunci rușii ar avea o armată mobilă eficace, gata de acțiuni militare la scară continentală, capabilă să rezolve cu succes și fără probleme conflictele militare de felul celor din Afganistan, Tadjikistan sau Cecenia. Ineficacitatea trupelor sovietice în conflictele locale, care putea fi observată în războiul din Afganistan și în conflictele din timpul perestroikăi, a fost rezultatul priorității strategice în construirea Forțelor Armate, în URSS, orientate în primul rând către un conflict nuclear global și nu spre războaiele locale, de o intensitate mică și mijlocie. Aceasta este o legitate. Restructurarea în armată de „orientare regională", adică alegerea ca scop principal al acțiunilor militare victorii în limitele „războaielor de intensitate mică sau mijlocie", va duce inevitabil la distrugerea armamentului strategic, deoarece astăzi nici o armată chiar în cea mai dezvoltată țară din punct de vedere economic - spre exemplu SUA - nu este capabilă să-și înfăptuiască, în mod eficace, organizarea sa concomitent în două direcții - strategică și regională. (Incapacitatea de a acționa a americanilor în conflictele locale a fost nu o dată demonstrată - începând cu Vietnamul și sfârșind cu Iugoslavia sau Somalia). De aceea, la prima vedere, transformarea „pozitivă" a armatei, care cică ar corespunde cu spiritul vremii, într-o perspectivă îndepărtată, ar însemna sfârșitul securității strategice a rușilor, pierderea unor garanții serioase de integritate teritorială a Federației Ruse și imposibilitatea totală a îmbunătățirii situației geopolitice în viitor.

Interesele naționale rusești actuale constau în păstrarea, cu orice preț, a potențialului său strategic la nivel intercontinental, adică să rămână „o superputere", chiar dacă într-o variantă redusă, micșorată. Pentru asigurarea acestei condiții se poate jertfi totul – a accepta orice fel de compromisuri politice, geopolitice, economice și teritoriale. Păstrând potențialul strategic, orice concesie teritorială făcută astăzi va fi revizuită mâine, în folosul rușilor. Deocamdată totul rămâne ca mai înainte, toți pașii politici ai conducerii rusești în folosul Occidentului rămân, din punct de vedere teoretic, reversibili.

Soarta rușilor și a viitorului lor grandios constă, astăzi, nu în faptul

câți ruși au rămas în afara Rusiei Federale și nici în chestiunea privind situația politică și economică existentă la noi în momentul de față, ci în faptul dacă vom avea un nivel suficient de înarmare pentru ca, pe cale militară, să ne apărăm suveranitatea față de singurul „dușman potențial" al Rusiei - SUA și blocul nord-atlantic. Celelalte probleme decurg de aici. Pe aceasta se bazează și determinarea univocă a faptului dacă mai e posibilă realizarea proiectului global eurasiatic imperial sau nu mai e posibilă.

IV.6.2. Care sunt Forțele Armate necesare marii Rusii?

Ierarhia dezvoltării complexului militar în perspectiva creării Imperiului Eurasiatic rezultă din principiile geopolitice de bază:

1. Se bucură de prioritate tipurile cosmice de armament, care au asemenea posibilități potențiale de acțiune teritorială încât formele tradiționale ale securității militare a statului sau ale blocului de state cedează în fața lor, pierzându-și în întregime eficacitatea și importanța. Perfecționarea variantei rusești a Inițiativei Strategice de Apărare are o importanță excepțională. De asemenea, sunt extrem de importante perfecționările armei „atmosferice" și experimentele cu tipurile de armament neortodoxe, care implică influența asupra componentei psihice a omului. Această sferă care, practic, nu se întrebuințează în conflictele locale, în realitate este axa principală a adevăratei securități a statului și a națiunii. Fără aceste cercetări și rezultate corespunzătoare, poporul se pomenește, practic, fără apărare în fața „adversarului potențial" și astfel toate problemele „independenței", „suveranității" și „proiectelor geopolitice" cad de la sine.
2. Urmează apoi arma nucleară, aeropurtată. Potențialul rachetar și aviația strategică. Această sferă intercontinentală de înarmare, orientată spre un conflict potențial cu polul atlantic, creează un pericol permanent pentru acele regiuni care sunt apărate, în siguranță, împotriva celorlalte forme de invazie militară, de hotarele maritime. Nu este întâmplător că tocmai dezvoltarea construcției sovietice de rachete a provocat o asemenea panică, la timpul său, în SUA și anume succesele din această ramură i-au permis URSS și Tratatului de la Varșovia să existe un timp atât de îndelungat după cel de-al doilea război mondial, cu toată situația geopolitică dezavantajoasă a frontierelor de uscat. Numai tipurile intercontinentale de înarmare au făcut din URSS, cu o oarecare aproximație, un „continent", ceea ce îi dădea dreptul la o paritate strategică cu adversarul potențial - SUA.
3. Următorul nivel de mare importanță este Flota Militară Maritimă. Acest tip de armament, ca și rachetele intercontinentale și aviația strategică, este menit să îndeplinească sarcini militare globale în cazul unei ciocniri cu „adversarul potențial" nr. 1 - SUA. Totodată, în perspectiva creării blocului continental, Flota Militară Maritimă

a Rusiei trebuie să devină punctul de plecare în crearea unui sistem gigantic al porturilor strategice, atât în Sud, cât și în Vest (de care Rusia și URSS au fost lipsite în mod tradițional). Portavioanele și submarinele atomice au, în cazul acesta, o importanță primordială. Flota Militară Maritimă trebuie să se orienteze structural către dirijarea operațiunilor de luptă în condiții maritime și în zonele de litoral, adică într-un spațiu îndepărtat la maximum de baza terestră. Aceasta trebuie să devină o formă prioritară a operațiunilor de luptă într-un conflict militar potențial, deoarece imperativul principal al unei strategii reușite constă, după cum se știe, în dirijarea operațiunilor militare fie pe teritoriul adversarului potențial, fie pe teritoriu neutru. Totodată, trebuie prevăzut, din timp, specificul geopolitic și strategic al adaptării modelului existent al Flotei Militare Maritime la condițiile mărilor și oceanelor din sud, precum și ale Atlanticului occidental. Flota Mării Negre, cât și flota Mării Baltice își vor pierde, mai devreme sau mai târziu, importanța lor pentru Rusia ca Imperiu, deoarece ele sunt niște puncte strategice importante doar pentru o „putere regională", iar aceasta este, pentru Rusia, egală cu sinuciderea strategică.

4. De aceea controlul asupra Oceanului Indian și asupra Atlanticului este cu mult mai important pentru blocul continental, decât porturile de importanță secundară, gâtuite de niște strâmtori sau un istm îngust între Marea Baltică și Marea Nordului. Flota Militară Maritimă trebuie să se orienteze, în ansamblu, mai degrabă după modelul mărilor Extremului Orient și celor nordice, analogul cărora Rusia trebuie să fie gata să-l reproducă, atunci când va fi cazul, în India, Iran și Europa Occidentală, deoarece tocmai aceste teritorii sunt frontierele geopolitice adevărate ale Rusiei imperiale (și nu regionale).

5. Trupele terestre au, într-o perspectivă imperială, o importanță minimă și sunt menite să joace mai degrabă rolul „armatelor interne", decât să aibă o importanță strategică extraordinară. Într-un conflict intercontinental real, trupele terestre trebuie să îndeplinească doar o funcție auxiliară - prin aceasta se și determină locul lor în ierarhia structurii militare. Singura excepție în această problemă o constituie trupele de desant aeriene și cele cu destinație specială care, în virtutea mobilității lor și a separării lor de bazele continentale de uscat, pot să participe, activ, la operații intercontinentale foarte importante. În mod corespunzător, trupele de desant trebuie să aibe prioritate față de alte sectoare terestre ale armatei.

O asemenea structură a Forțelor Aeriene ale Rusiei și ale viitorului Imperiu Nou, reproduce, în linii mari, modelul sovietic al armatei din perioada de război. Ultimul model a fost rezultatul unui proces geopolitic firesc, cel mai bine înțeles de către conducerea armatei, care a dat un răspuns adecvat logicii geopolitice a istoriei, în timp ce clișeele politice și

ideologice nu permiteau conducătorilor de partid ai URSS să procedeze în concordanță cu logica dezvoltării statale și strategice a URSS. Perspectiva expansionismului geopolitic și strategic este înscrisă în însăși structura fundamentală a așezării geografice a Rusiei și tocmai armata înțelegea acest lucru cel mai bine și mult mai precis decât alții. De aceea Forțele Aeriene ale URSS se mișcau, în sens general, într-o direcție absolut corectă, atât în determinarea „adversarului potențial", cât și în alegerea priorităților de dezvoltare ale unor sau altor tipuri de înarmare și înzestrare a armatei cu tehnologii noi. Totodată, presiunea ideologică excesivă și degradarea generală a societății sovietice de mai târziu s-au resimțit și în Forțele Aeriene care, s-ar părea, au uitat momentan de logica proprie și de interesele proprii (care coincid cu interesele naționale ale tuturor rușilor în problema libertății și securității națiunii), erorile individuale abătând atenția de la problemele strategice fundamentale.

Restructurarea actuală a armatei, care pornește de la concepția „Rusia - putere regională", răstoarnă, de fapt, acea ierarhie care trebuie să existe în Noul Imperiu și care a existat, în linii generale, în Forțele Armate ale URSS.

În armata „regională" a Federației Ruse se acordă prioritate armatelor terestre, cu toate că armatele aeropurtate sunt oarecum individualizate de restul armatei.

Urmează Flota Militară Maritimă, unde conversiunea și reducerea se înfăptuiește, în primul rând, pe seama portavioanelor și submarinelor atomice, în timp ce în jurul Flotei Mării Negre, care este practic lipsită de importanță strategică, începe un scandal între Moscova și Kiev, fără nici un temei, deoarece scopurile inițiale sunt greșite din start.

O atenție și mai mică se acordă aviației, iar rachetele intercontinentale, în general, sunt distruse. Paralel se renunță și la arma nucleară.

Programele de desfășurare a categoriilor cosmice de înarmare, absolut inutile în conflictele regionale, sunt înghețate și reduse fiindcă, într-o perspectivă „regională" limitată, ele reprezintă doar o categorie de cheltuieli gigantice și fără nici un rost din bugetul de stat, neavând nici un fel de justificări.

Comparând cele două modele de priorități ale organizării armatei, observăm că ele sunt complet opuse.

O armată (prima variantă continentală) este destinată pentru apărarea blocului continental al Eurasiei, Rusiei în dimensiunea ei geopolitică naturală, față de „adversarii potențiali" care au fost și rămân, SUA și blocul atlantic. O asemenea armată este orientată spre asigurarea intereselor adevărate ale rușilor și constituie o garanție a independenței și libertății naționale. Pe lângă toate acestea, o asemenea armată permite realizarea, în mod efectiv, a proiectului eurasiatic, capabil să procedeze în așa fel încât situația geopolitică a Rusiei în lume să fie stabilă și sigură și să rezolve, de asemenea, cele mai importante probleme economice.

A doua armată (de tip regional) îi este necesară Rusiei, înțeleasă doar ca Federația Rusă și cointeresată doar în realizarea problemelor politice locale și interne. O asemenea armată nu poate fi garantul real al securității naționale. Din start, ea trebuie orientată către un conflict potențial cu țările și popoarele vecine, aflându-se în așteptarea permanentă a loviturii din partea „vecinului ostil" („fostul popor frate"). Structura ei îi lipsește pe ruși de posibilitatea inițierii de relații geopolitice adecvate cu Europa Centrală și Japonia, fiindcă ea nu va fi suficientă pentru a apăra, în perspectivă, aceste organizări geopolitice adecvate de o agresiune potențială a SUA. Mai mult decât atât, o asemenea structură îi obligă pe ruși să-i considere pe cei trei participanți ai viitoarelor axe geopolitice ale Eurasiei - Berlin, Teheran, Tokyo - printre „adversarii potențiali" și în mod corespunzător, să provoace aceiași atitudine a acestor țări față de Rusia. Este absolut lipsit de importanță faptul că reorganizarea structurală a armatei va fi însoțită de asigurări pacifiste. În geopolitică - iar aceasta stă mai presus decât orice fel de rațiuni politice în adoptarea celor mai responsabile hotărâriri - specificul armamentului unei sau altei țări este mai convingător decât declarațiile oficiale și neoficiale ale diplomaților și liderilor politici.

Capitol IV.7. Tehnologiile și resursele

*IV.7.1. **Deficitul tehnologic***

Una din cauzele înfrângerii URSS în războiul rece constă în înapoierea tehnologică serioasă față de țările din lagărul geopolitic opus. Problema e că saltul tehnologic al atlantiștilor a fost asigurat de împărțirea eficientă a rolurilor între țările NATO. Pe de o parte SUA au concentrat, în interior, polul militar strategic, lăsându-le celorlalte țări capitaliste să dezvolte aspectul comercial, financiar și tehnologic, fără a se îngriji de investițiile nemijlocite ale „noilor tehnologii avansate" în complexul militar industrial. SUA foloseau, deseori, tehnologii avansate finite în cadrul complexului lor militar industrial, acestea fiind create și elaborate în Europa, Japonia și în alte țări. Țările aflate sub „tutela" SUA au plătit patronului un „tribut tehnologic" pentru protecția geopolitică. URSS, la rândul său, concentra radical toate operațiile tehnologice, aproape exclusive, în cadrul complexului său militar industrial, ceea ce făcea ca cercetările și cele mai moderne proiecte să fie un lucru cu mult mai complicat – acestea, ca și acum, erau deja elaborate de un organism administrativ centralizat și erau orientate spre niște scopuri planificate, ceea ce îngusta sfera inovației tehnologice. Cu alte cuvinte, uneia și aceleiași structuri centralizate îi reveneau două obiective - să depună un efort enorm la crearea complexului militar strategic planetar și la asigurarea tehnologică a acestui complex, cât și la dezvoltarea unor producții de mare capacitate științifică în sfere paralele. Întreaga sferă a tehnologiilor avansate, a programelor informaționale, a tehnicii de calcul etc. era strict legată de complexul militar industrial, ceea ce o lipsea, uneori, de flexibilitate și

independență. Se poate presupune că dacă SUA ar fi fost lipsite de asemenea „vasali" geopolitici ca Franța, Anglia, Germania, Japonia, Taiwan, Coreea de Sud etc., nivelul lor tehnologic ar fi fost cu mult mai scăzut decât cel actual.

Înapoierea tehnologică a URSS era inevitabilă. Astăzi, rușii suportă pe deplin urmările nereușitei URSS în acest domeniu, deoarece, cu fiecare zi, se intensifică dependența industriei și economiei rusești de licențele occidentale, de know-how etc. Totuși, orice stat care tinde să aibă pondere în politica internațională și să dispună de o structură economică internă eficace, capabilă să concureze, are nevoie de un anumit nivel de dezvoltare tehnologică. Dacă e să vorbim despre o perspectivă imperială a națiunii ruse, atunci, cu atât mai mult, este necesar un nivel tehnologic ridicat pentru asigurarea tuturor factorilor strategici și geopolitici, pe care se sprijină orice expansiune geopolitică și economică. Așadar, se pune întrebarea: în ce direcție să meargă rușii ca să recupereze ce au pierdut și să depășească înapoierea tehnologică, moștenită de la URSS, cu atât mai mult cu cât, în ultima vreme, ea nu se micșorează ci, dimpotrivă, crește (exodul savanților peste hotare, reducerea finanțării de către stat a activității științifice, conversiunea, declinul și restructurarea complexului militar industrial etc.)?

Există trei posibilități ipotetice. Prima constă în faptul ca Rusia să renunțe la toate pretențiile sale geopolitice, la independență, să capituleze total în fața atlantismului și drept „răsplată" pentru ascultare, să obțină, dozat, de la americani, accesul la unele „tehnologii avansate", puțin învechite și care nu reprezintă niște sectoare strategice. Această cale a fost, de fapt, utilizată în cazul unor țări din Lumea a Treia care, în felul acesta, au putut să facă într-adevăr un salt economic, financiar și industrial (așa numitul „tigru asiatic" sau al „Oceanului Pacific"). În cazul Rusiei, SUA vor fi cu mult mai prudente decât cu țările Europei sau ale Lumii a Treia, deoarece scara geopolitică și istorică a Rusiei este atât de mare încât înflorirea economică și saltul tehnologic pot s-o facă din nou „dușmanul potențial" al SUA. Este firesc, deci, ca accesul rușilor la „tehnologiile avansate", chiar în condițiile unei capitulări depline și a unei demontări totale a aspectelor strategice ale complexului militar industrial, să fie stopat și sabotat. Această cale este fără ieșire.

A doua cale, specifică adepților „naționalismului mic", constă în faptul că, fără ajutorul puterilor străine, doar cu efortul maxim al resurselor interne, să se facă un salt tehnologic. Aceasta presupune o mobilizare maximă, aproape totală, a întregului popor și o înrăutățire bruscă a relațiilor cu Occidentul. Dacă, cu toate acestea, totul se va limita la dimensiunea Federației Ruse și a Rusiei, percepută ca o „putere regională", atunci, asemenea încercări sunt condamnate să eșueze, întrucât vor apărea aceleași probleme, ca și în cazul URSS - rușii vor fi nevoiți să se apere concomitent de superputere, în calitate de „adversar potențial" și să dezvolte ei singuri domenii de cercetare de felul celor din sfera tehnologiilor avansate. Întrucât nici URSS, când era stabilă și bine organizată, n-a făcut față acestor

probleme cu atât mai mult Federația Rusă, aflată în criză și destabilizată, nu va face față. Totodată, în acest caz, va fi necesar să se introducă elementele „totalitarismului" care vor provoca, inevitabil, un profund protest intern. Așadar și această cale trebuie respinsă.

Ultima variantă constă în faptul că toate tehnologiile avansate vor fi împrumutate de la țările europene și asiatice dezvoltate (și nu de la SUA), în schimbul alianței strategice și a accesului la resursele rusești. Aici există toate șansele unei reușite, cu atât mai mult cu cât o asemenea cale va păstra, într-o anumită măsură, independența rușilor față de SUA și în același timp, va permite evitarea supraîncordării națiunii, a dictaturii și a măsurilor drastice. Deși un asemenea proces va provoca, neîntârziat, furia SUA, amenințările la adresa Rusiei și cel mai important, față de „vasalii săi infideli", unele țări vor putea recurge la aceasta în cazul în care puterea strategică a Rusiei va fi, încă, la paritate, cu cea americană, iar ideologia rusă nu va fi vădit imperialistă (sau comunistă). Pe lângă acestea, tehnologiile avansate vor fi, în acest caz, schimbate pe un component de cea mai mare importanță pentru Germania, Japonia și alte țări dezvoltate - pe resurse - iar accesul la ele se află, în lumea întreagă, sub controlul dur al SUA. Resursele rusești, cele din Asia Centrală, cele din Siberia etc. sunt de importanță vitală pentru aceste țări, întrucât SUA, în această problemă, sunt destul de independente. Bogățiile minerale, materia primă, resursele de energie, plus protecția strategică militară foarte puternică, pot să determine unele țări dezvoltate să recurgă la o colaborare strânsă, în sferele tehnologiilor avansate și să pună rușilor la dispoziție cele mai mari realizări în acest domeniu (împreună cu instalarea și organizarea producției). În perspectivă, s-ar putea pune la punct și orientarea națională în aceste probleme, dar, în orice caz, este necesar un impuls primar.

Această a treia cale se înscrie, în întregime, în proiectul general eurasiatic, fiind o concretizare a acestuia la un nivel mai practic. De fapt, potrivit acestui proiect, crearea axei geopolitice Berlin-Moscova-Tokyo nu este doar un simplu plan politico-geografic, ci și cea mai bună rezolvare a problemei înapoierii tehnologice a rușilor.

*IV.7.2. **Resursele rusești***

Rusia este un furnizor natural de resurse pentru alte țări. Această situație are o istorie destul de îndelungată și a fost, în multe privințe, factorul determinant în statutul geopolitic al Rusiei. Să examinăm, mai detaliat, importanța geopolitică a exportului de resurse și rolul asigurării în întregime cu resurse. Există o oarecare inegalitate la împărțirea globală a resurselor pe planetă - două zone din cele patru sectoare dezvoltate ale Nordului au acces la resurse și sunt capabile să asigure, în caz de necesitate, autarhia de resurse (SUA și Rusia), în schimb celelalte două resimt acut deficitul de resurse (Europa și Japonia). În felul acesta, controlul asupra zonelor cu puține resurse este determinat, într-o măsură considerabilă, de raporturile dintre celelalte două. Totodată, mai există o particularitate

- SUA se străduiește să țină sub control resursele teritoriilor coloniale sau semicoloniale și cu ajutorul lor, să influențeze țările dezvoltate. SUA se străduiește să-și păstreze resursele proprii pentru sine și le consumă cu mare grijă, deși, în caz de necesitate, pentru SUA este o mare problemă să-și creeze o autarhie de resurse fără strategia colonială în acest domeniu. Rusia, însă, manipulează tradițional exportul propriilor resurse. Această deosebire de poziții dintre cele două puteri are și de-o parte și de cealaltă, plusurile și minusurile ei. SUA are, în permanență, o rezervă strategică intangibilă dar, în același timp, bazele coloniale de resurse au, teoretic, totdeauna, șansa de a ieși de sub control. Rusia, la rândul ei, poate să aibă certitudinea asigurării cu resurse, acestea aflându-se se găsesc pe teritoriul ei, dar, cu toate acestea, exportându-le, ea își irosește mereu rezervele strategice proprii.

În perspectiva creării blocului continental, această stare obiectivă de lucruri poate fi folosită spre binele rușilor în felul următor. În etapa inițială, Rusia poate să le propună partenerilor, la Est și la Vest, resursele sale în calitate de compensare pentru încordarea relațiilor cu SUA, care se va produce, inevitabil, deja de la primele etape ale realizării proiectului eurasiatic. Aceasta se va întâmpla și datorită faptului că se poate stabili o legătură directă, terestră, cu Europa și Japonia, care nu depinde de controlul maritim și riveran, atuul strategiei geopolitice a atlantismului. Bineînțeles că acest export nu va fi un ajutor unilateral, deoarece acest proces trebuie să fie înscris în planul geopolitic general, care presupune o participare financiară și tehnologică activă a Europei și Japoniei la dezvoltarea strategică a Rusiei și totodată, extinderea esențială a frontierelor ei politice și de apărare, la Est și la Vest.

În perspectivă, trebuie să ne orientăm spre eliminarea SUA din Africa, din Orientul Apropiat și din regiunea Pacificului, urmând o reîmpărțire corespunzătoare a teritoriilor bogate în resurse în favoarea partenerilor eurasiatici și a Rusiei. Acest plan este antipodul direct al „planului anacondei", al atlantiștilor, plan ce presupune controlul riguros al SUA asupra spațiilor eurasiatice de sud, africane și ale Oceanului Pacific pentru a nu permite organizarea zonelor economice autarhice de către concurenții lor geopolitici. Când vom izbuti să împingem „anaconda" atlantismului înapoi pe continentul american, „Sudul sărac" al Eurasiei va deveni o completare firească a Nordului eurasiatic, mult mai dezvoltat. Petrolul arab, bogățiile minerale africane și resursele spațiilor din Oceanul Pacific pot să ajungă în țările blocului eurasiatic, ocolind SUA. În acest caz, Rusia nu numai că poate începe acumularea de resurse pentru sine, dar va obține un areal nou în direcție sudică. Europa eurasiatică se va deplasa spre Sud, ca să devină Euroafrica, iar Japonia va stabili în Oceanul Pacific acea „nouă ordine" pe care planifica s-o realizeze în anii '30. Rusia, folosind acea experiență tehnologică pe care o are deja sau o va dobândi în perioada asigurării cu resurse a partenerilor de bloc, dezvoltați din punct de vedere tehnologic (la prima etapă de construire continentală), va putea să participe activ la prelucrarea noilor zăcăminte din Asia Centrală și de Răsărit și va

bloca, treptat, acele zăcăminte care sunt de o necesitate vitală pentru asigurarea viitorului său strategic.

Cât privește problema resurselor, într-o perspectivă apropiată cât și îndepărtată, planul creării „anti-Trilateralei" (blocul Berlin-Moscova-Tokyo) este realizabil în cel mai înalt grad, fiindcă pentru axa de Vest și de Est (pentru Berlin și Tokyo), care suportă presiunea cumplită a SUA, perioada de trecere va fi ușurată de posibilitățile Rusiei, capabilă să creeze, în această perioadă, prin exportul bogățiilor minerale, condițiile necesare pentru renașterea politică și strategică a Europei și Japoniei, iar mai apoi, aceste „spații mari", vor putea să-și intensifice singure expansiunea economică și politică în direcția Nord-Sud. Este deosebit de important faptul că, în această perioadă de tranziție, Rusia va putea, la rândul ei, să obțină o utilare tehnologică efectivă pentru prelucrarea zăcămintelor și deplasându-se pe calea cea mai ușoară, să aprobe metodologia dezvoltată și modelele tehnice furnizate de Occidentul european și de Extremul Orient japonez. În perspectivă, acest factor va intensifica, în mod considerabil, autarhia strategică a rușilor, independent de întorsătura pe care o vor lua evenimentele în viitor.

Bineînțeles că, în momentul de față, problema resurselor rusești se rezolvă oricum, dar nu așa cum i-ar conveni Rusiei. Astăzi, rușii își vând resursele la prețuri de dumping, pe bani fictivi și mărfuri străine, fie SUA nemijlocit, fie prin intermediul lor (companiile de monopol americane sau companiile transnaționale, controlate de atlantiști) țărilor Europei de Vest. „Naționaliștii" propun, ca alternativă, o cerință absolut irealizabilă, aceea de a înceta exportul resurselor și de a lăsa pe seama Rusiei valorificarea și consumul lor. Ultimul proiect necesită o asemenea încordare a tuturor forțelor naționale, încât acesta se poate realiza doar în condițiile dictaturii politice, aproape imposibilă în situația actuală. E aceeași situație ca și în cazul tehnologiilor avansate. Doar „a treia cale" - nici exportul de resurse în favoarea SUA, nici refuzul total la oricare alt export - poate fi ieșirea reală din situația actuală.

Și iarăși totul se sprijină pe necesitatea politică a creării, cât mai rapide, a blocului eurasiatic continental.

Capitol IV.8. Aspectele economice ale „Noului Imperiu"

IV.8.1. Economia celui de „al treilea drum"

Restructurarea economică a Rusiei este iminentă. Există o bună parte de adevăr în ceea ce spun „reformatorii" despre inevitabilitatea transformărilor economice în Rusia. Sistemul sovietic, deși a fost până la un anumit grad eficace și capabil să concureze, a devenit, treptat, atât de rigid și de încremenit, încât nu putea, pur și simplu, să nu se prăbușească și

spre marele nostru regret, sub ruinele lui au rămas multe aspecte eficiente și pozitive ale socialismului luat ca atare.

Logica transformărilor economice în Rusia, începută în perioada perestroikăi, se baza pe abordarea dualistă a economiei. Pe de o parte exista modelul unui socialism de stat, centralizat, foarte dur, tipic „dirijismului total" - când statul intervine în cele mai mici nuanțe ale producției și repartiției, suprimând orice inițiative particulare și excluzând toate elementele de piață. Această rigiditate structurală nu numai că făcea ca sistemul economic să fie greoi și neîndemânatic (de aici pierderea concurenței cu capitalismul), dar genera și denaturarea principiului de bază al socialismului, care presupune participarea efectivă a societății în procesul economic. În Manuscrisele sale economico-filosofice, Marx ne avertizează cu privire la degenerarea sistemului socialist, care poate fi caracterizat ca o „înstrăinare în socialism".

Critica acestei economii centralizate a trecut, însă, în cealaltă extremă, adică la apologetica absolută a sistemului liberal-capitalist cu ale sale „legi ale pieței", „mână nevăzută", „comerț liber" etc. Reformatorii liberali au hotărât să treacă de la supracentralizare (fie doar și în teorie), la supraliberalism. Dacă socialismul sovietic, în etapele lui târzii, a slăbit autarhia de stat în concurența ei cu blocul geopolitic opus, atunci reformele de piață au dus la adevărata distrugere a acestei autarhii, fapt ce nu poate fi calificat altfel decât „trădare a intereselor naționale". Reformele au fost necesare, dar întrucât discuția avea un caracter pur teoretic, iar considerentele autarhice geopolitice a Rusiei au fost trecute pe planul doi, logica dualistă - sau socialismul sovietic, sau liberalismul capitalist - a pus problema, chiar de la bun început, sub un aspect absolut greșit. Transformările liberale propuse în stilul programelor „Chicago boys" și a teoriilor lui Von Hayek au dat economiei o lovitură nimicitoare. Dar și programele economice de restaurare, asupra cărora insista, într-o măsură sau alta, opoziția „conservatoare", erau doar cu prea puțin mai bune. În amândouă cazurile era vorba despre polemica dintre două modele utopice, abstracte, în care problema „intereselor naționale ale rușilor" se afla undeva pe planul doi sau chiar trei.

Era absolut logic, deoarece economiștii sovietici, în virtutea specificului pregătirii lor, s-au obișnuit să aibă de-a face doar cu două modele economice - socialismul dogmatic sovietic (pe care, până la un anumit timp, l-au apărat) și capitalismul liberal (pe care, până la un moment, l-au criticat). Amândouă modelele, în forma în care erau studiate și elaborate, nu se corelau niciodată cu un asemenea criteriu cum ar fi „interesele geopolitice ale țării", fiindcă această temă (deși într-o altă formă) a fost o prioritate a structurilor militare și ideologice (îndeosebi GRU și KGB[82]). Mutând accentul principal pe economie, liderii restructurării au considerat problema „securității și puterii naționale și de stat" ca factor comun. Și cum

82)GRU - Direcția de Stat pentru Investigații
KGB - Comitetul de Stat al Securității (N.T.)

aceasta s-a și întâmplat, țara a nimerit în capcana unei probleme, formulată greșit, a cărei rezolvare în termenii stabiliți era un eșec evident.

Strict vorbind, poporul trebuia să aleagă nu între liberal-capitalism și socialism sovietic, ci între liberal-capitalism, socialismul sovietic și doctrina economică specială ce îmbină elementele pieței și elementele planificării, subordonându-se imperativului principal - înflorirea națională și securitatea de stat („a treia cale"). În economie, „a treia cale" nu e, în nici un caz, un compromis, nu e o îmbinare sincretică de elemente eterogene ale altor două modele economice, ci o doctrină desăvârșită și independentă, ce are o istorie îndelungată și o mulțime de exemple în ceea ce privește realizările în practică. Totuși, despre această „a treia cale" nu s-a amintit în nici una dintre discuțiile publice, în general. Rezultatul acestei încăpățânări de a studia această variantă este evident: o țară ruinată și slăbită, o economie distrusă, o dependență crescândă și parazitară a Rusiei față de FMI și Banca Mondială, destrămarea relațiilor economice și industriale etc. La momentul actual nu există nici socialism, nici piață și puțin probabil că se poate îndrepta ceva rămânând în limitele acelei logici care a devenit dominantă în rezolvarea celor mai importante probleme economice.

Contrar celor ce cred unii politicieni care încep să-și dea seama de impasul situației create, „a treia cale" nu este identică nici cu modelul suedez, nici cu modelul elvețian. Nici Suedia, nici Elveția nu sunt structuri geopolitice de reală valoare și nu dispun de o suveranitate strategică serioasă și prin urmare, partea gigantică a sectorului de stat, industrial și militar, necesară pentru asigurarea unei autarhii reale în aceste state, lipsește, în linii mari. În aceste țări există, într-adevăr, un oarecare compromis între structura societății, social orientată și economia de piață, însă aici este vorba despre un model artificial care s-a putut forma pe seama depolitizării totale a acestor țări și a renunțării conștiente la rolul activ în repartizarea forțelor geopolitice în Europa. Rusia, cu dimensiunile ei, nu va putea niciodată să devină „a doua Suedie" sau „a doua Elveție", deoarece situația ei geopolitică o obligă să aibă un rol activ; neutralitatea, în cazul de față, este imposibilă. Prin urmare, este fără sens să se apeleze la aceste exemple.

A doua iluzie, caracteristică pentru acei care caută intuitiv, pentru Rusia, modelele pentru „a treia cale", este China și reformele ei. Și în acest caz este o „iluzie optică", fenomen care se explică prin lipsa de informație obiectivă cu privire la esența și desfășurarea reformelor chineze. Doar în aparență, transformările economice chineze corespund modelului „căii a treia". În realitate este vorba despre transformarea societății - care, prin structura ei liberală este similară, în ansamblu, cu cea sovietică - într-o structură liberală, dar fără transformările democratice din politică, adică cu menținerea controlului totalitar al elitei conducătoare asupra situației politice. Este vorba despre faptul că totalitarismul politic al nomenclaturii comuniste trece, în mod planificat, într-un totalitarism economic, de monopol, aparținând aceleiași nomenclaturi care, cu toate acestea, se străduie să blocheze, chiar de la bun început, orice posibilitate a unei

concurențe economice la bază. Un model al „societății înstrăinării" trece, lin, în alt model al societății înstrăinării, iar exploatarea politică se transformă, pe neobservate, într-o exploatare economică a unuia și aceluiași grup social.

Este semnificativ faptul că acest tip de reforme a fost elaborat de „comisia Tripartită", ai cărei reprezentanți au convenit, la începutul anilor '80, cu nomenclatura chineză, includerea în perspectivă a Chinei într-o zonă de influență mondială, acordându-i statutul de „putere regională". Această manevră a atlantiștilor a fost condiționată, în multe privințe, de strategia „războiului rece" împotriva URSS, dar și de năzuința de a sprijini concurentul tradițional al Japoniei în Extremul Orient, reducând expansiunea economică a acesteia din urmă.

În economie, ce-a de-a „treia cale" și-a găsit exprimarea clasică în lucrările lui Friedrich List, care a formulat principiile „autarhiei economice a marilor spații". Această teorie se bazează pe neuniformitatea dezvoltării economice a societăților capitaliste, cât și pe consecința logică a colonizării economice a țărilor mai sărace de către cele mai „bogate"; totuși, pentru „bogați", „comerțul liber" în asemenea condiții este avantajos, iar pentru „săraci", dimpotrivă. List a ajuns la concluzia că în anumite etape ale dezvoltării economice a societății trebuie să se recurgă la protecționism, la dirijism și la restricții vamale, adică la limitarea principiului „libertății comerțului" la nivel național, pentru a atinge nivelul independenței naționale și de stat și al forței strategice. Cu alte cuvinte, pentru List era limpede că economia trebuie să fie subordonată intereselor naționale și că orice apel la „logica autonomă a pieței" este doar un paravan pentru expansiunea economică (și ca urmare și cea politică) a statelor bogate, în detrimentul celor mai sărace și subjugarea ulterioară a celor din urmă. O asemenea abordare stabilește, dintr-o dată, niște hotare precise, adică unde trebuie să acționeze principiul „de piață" și unde cel „socialist". Este interesant că și Rathenau, autorul „miracolului economic" german și Witte și Lenin și chiar și Keynes și-au formulat principiile lor economice pornind tocmai de la doctrina lui Friedrich List, deși aceștia au folosit un limbaj mai apropiat fie de lexicul pur capitalist, fie de cel comunist.

Ierarhia economică, construită de List, poate fi redusă la o simplă formulă: acele aspecte ale vieții economice care, prin proporții, sunt comparabile cu interesele unei persoane, ale unui individ, trebuie să se conducă conform principiilor de piață și să se bazeze pe „proprietatea privată". Este vorba despre locuințe, mica producție, micile proprietăți funciare etc. Pe măsură ce crește importanța unui fel sau altul de activitate economică, forma de producție trebuie să capete trăsăturile unei proprietăți colective, fiindcă, în cazul dat, „proprietatea privată" și factorul individual pot să intre în contradicție cu interesele colective; aici trebuie să funcționeze sau criteriul „cooperatist" sau cel „corporativ". Și în sfârșit, sferele economice care depind direct de stat și de statutul lui strategic, trebuie să fie controlate, subvenționate și conduse de instanțele statale, întrucât este vorba despre interese mult mai mari decât „proprietatea privată" sau

„profitul colectiv". Astfel, într-un asemenea sistem economic, nu elitele, nu piața și nu colectivul determină caracterul economic, industrial și financiar al societății - el se formează pe baza unor interese concrete ale unui stat concret, în condiții istorice concrete și în mod corespunzător, în acest model nu poate, principial, să existe nici un fel de dogmatică - pe măsura schimbării statutului geopolitic al statului și date fiind condițiile istorice și naționale, proporțiile dintre volumul acestor trei trepte ale ierarhiei economice pot să se schimbe considerabil. De exemplu, pe timp de pace, în epoca înfloririi, sectorul privat, împreună cu cel colectiv, pot să crească, iar cel de stat să se micșoreze. Și dimpotrivă, în perioadele mai complicate ale istoriei naționale, când se pune în primejdie independența întregului popor - atribuțiile sectorului de stat se măresc pe seama unor organizații economice colective, iar acestea, la rândul lor, restrâng antrepriza particulară.

Este foarte interesant de remarcat că modelul lui Friedrich List a fost folosit de către țările capitaliste, istoricește dezvoltate, în momentele de criză. Astfel, chiar SUA, apărătoarea radicală a principiului „pieței libere", atunci când începeau perioadele de „depresie economică", recurgeau, periodic, la măsuri protecționiste și la subvenții de stat în sectorul industrial. O asemenea perioadă a constituit-o etapa realizării New Deal, când americanii au reprodus aproape întocmai principiile lui List, deși prezentate în varianta mai modernă a lui Keynes, autorul teoriei „autonomiei economice", teorie care nu e altceva decât noua denumire a teoriei „autarhia economică a marilor spații". (List a trăit multă vreme în SUA și a urmărit procesul construirii capitalismului în etapele sale timpurii. Pe baza acestor observații, el a formulat principiile de bază ale teoriei sale referitoare la Germania. Bineînțeles că rezultatele cele mai impresionante au fost obținute prin aplicarea doctrinei lui List în Germania naționalistă, unde ideile lui au fost traduse în viață fără nici un fel de corectări liberale sau marxiste.)

Doctrina economiei „căii a treia" mai are un aspect foarte important - corelarea factorilor financiar cu cel de producție. Evident că atât capitalismul timpuriu, cât și socialismul de tip sovietic, au pus accentul principal pe dezvoltarea producției, rezervându-i sistemului financiar un rol secundar, de subordonare. Capitalismul dezvoltat, dimpotrivă, tinde spre dominarea capitalismului financiar asupra producției care, la rândul ei, devine un moment secundar. Dominarea principiului „muncii" va duce, mai devreme sau mai târziu, la asuprire politică, iar dominarea capitalului - la o asuprire economică. În primul caz, munca se autonomizează și se rupe de valorile concrete, iar în cel de-al doilea caz se autonomizează banii, care vor pierde legătura cu valoarea și se vor transforma într-o ficțiune de credit procentual. „A treia cale" insistă asupra îmbinării stricte a muncii și valorii (de exemplu, a rezervelor de aur și - mai pe larg - a resurselor), rezervându-i sferei de consum și de circulație a mărfurilor un rol de subordonare, secundar, pur instrumental. O asemenea îmbinare a muncii și valorii este dictată, în cazul dat, de aceleași considerente ale asigurării

„puterii naționale" și ale suveranității statale, ca, de altfel și întreaga structură a acestei doctrine economice. Această idee poate fi simplificată prin formula - „nici bogăție, nici sărăcie", „mulțumirea cu un minim rațional". Aceasta înseamnă o abordare mai flexibilă și mai liberă a muncii decât în socialismul sovietic, existând, însă, o limitare mai mare a posibilităților de îmbogățire personală decât în capitalism. Acest model permite națiunii să nu depindă, în domeniile strategice, de alte state și sisteme economice, dar în același timp lipsește caracterul forțat al procesului muncii, care este unit cu echivalentul său material.

Tocmai această variantă a economiei „căii a treia" este singura alternativă în actuala Rusie, opusă în același timp, atât liberalismului nestăvilit, cât și proiectelor restauraționiste ale neocomuniștilor care nu doresc să corecteze, la modul serios, dogmele învechite, dovedite a fi ineficiente. Dacă n-ar fi apărut, instantaneu, asocierile cu regimul hitlerist, acest proiect putea fi numit „socialism de tip național". Însuși faptul promovării teoriei lui List (dezvoltată, de altfel, de economiști cunoscuți ca Sismondi, Schumpeter, Dumont etc.) în contextul situației economice actuale din Rusia ar fi fost o mare realizare, fiindcă aici se pot găsi răspunsuri la problemele cele mai stringente și astfel, se punea capăt dualismului orb al „reformatorilor și anti-reformatorilor". Mai mult decât atât, părțile pozitive ale transformărilor liberale și ale structurilor care s-au păstrat încă de la socialism, pot fi antrenate în acest proiect economic. Toate acestea vor avea un efect pozitiv doar în contextul unui bloc doctrinar conștientizat și teoretic, studiat, dar nu ca manevre pragmatice înfăptuite de la caz la caz. Economia „căii a treia" trebuie să dispună de propria sa expresie politică univocă, comparabilă cu „partidul liberalilor" sau cu „partidul comuniștilor". Orice centrism, pragmatism și compromis inerțial, va fi din start condamnat la înfrângere. Friedrich List și ideile lui trebuie să devină un simbol, ca și Adam Smith sau Karl Marx. „Calea a treia" are nevoie de reprezentanți de marcă ai acestei dogme ideologice, comparabili prin nivelul lor de pregătire, convingere și informare, cu liberalii și comuniștii. Principiile economiei „căii a treia" sunt la fel de dure și de univoce ca și principiile celorlalte două ideologii. Din acestea pot fi trase (în mod firesc și organic) toate concluziile și aplicările secundare necesare.

Tendința economică a „căii a treia", principiul „autarhiei marilor spații" presupune o dimensiune maximă a acestei structuri național-statale, unde se aplică acest model. List insista asupra imposibilității realizării acestei teorii în statele care au un volum (demografic, de resurse și industrial) insuficient, deoarece, în cazul dat, autarhia va fi o simplă ficțiune. Pe acest temei el a lansat, la vremea sa, imperativul „Zollverein", al „integrării vamale", care era menit să reunească Germania, Prusia și Austria într-un singur bloc industrial-financiar, deoarece numai în acest spațiu putea fi vorba despre o concurență eficace cu țările coloniale dezvoltate ale acelor vremuri: Anglia și Franța.

Etalonul statului suveran, în etapa actuală, pot fi SUA și acel spațiu

politico-economic care face parte din doctrina lui Monroe, adică ansamblul continental al Americii de Nord și de Sud, controlate de SUA. Este evident că astăzi poate să concureze cu acest „mare spațiu" transatlantic doar analogul său continental din Eurasia. Prin urmare, economia „căii a treia" presupune deja, în teoria sa, integrarea geopolitică în care subiectul este nu „statul-națiune", ci analogul actual al Imperiului. În caz contrar, se va produce supraîncordarea forțelor națiunii (cauza prăbușirii URSS), sau dependența față de vecinul mult mai puternic și independent (Europa, Japonia etc.). Acest punct de vedere demonstrează că succesul realizării acestei teorii, cu toată logica și suficiența ei, depinde de un proiect geopolitic mai general, adică de începutul creării Noului Imperiu. Doar la o asemenea scară și la o asemenea amploare, „calea a treia" va da rezultate maxime în economie. Pe lângă toate acestea, promovarea acestui model va deveni cel mai bun numitor comun pentru toți participanții potențiali la blocul continental, deoarece chiar autorii liberali (Michel Albert, de exemplu, în cartea „Capitalismul împotriva capitalismului") menționează deosebirea fundamentală dintre modelul „Rhino-nipon"(ce are multe din trăsăturile economiei „căii a treia") și cel anglo-saxon. Dacă și Rusia va urma această cale, lanțul eurasiatic se va închide în modul cel mai firesc. În cazul acesta, va fi posibilă avansarea unei noi versiuni „Zollverein", ce corespunde actualelor condiții geopolitice - proiectul „integrării vamale eurasiatice", singurul care poate să-i facă, astăzi, o concurență serioasă blocului atlantic și să ducă popoarele Eurasiei spre înflorire.

*IV.8.2. **Regionalismul economic***

La baza economiei sovietice a fost pus principiul centralismului. Instanța supremă în adoptarea tuturor hotărârilor importante, mai puțin importante și neimportante, se află la Moscova, de unde veneau reglementările și directivele. Acest centralism făcea economia greoaie, nu contribuia la dezvoltarea inițiativei regionale, frâna creșterea firească a potențialului economic al regiunilor. Pe lângă toate acestea, economia sovietică reproducea, peste tot, modelul stereotip al structurii relațiilor industrial-financiare, fără a ține seama de particularitățile regionale, etnice, culturale ale diferitelor regiuni sau ținuturi. Acest sistem rigid a fost una dintre cauzele rămânerii în urmă și a colapsului economic al sovietismului.

Deși aveau proiectele lor teoretice, liberalii care i-au înlocuit pe comuniști au păstrat starea veche a lucrurilor numai că, de acum încolo, domina centralismul de piață și nu cel planificat. Dar, ca și altădată, hotărârile economice fundamentale se realizează centralizat și toate direcțiile principale economice trec prin Moscova, unde conducerea liberală ține sub un control strict mersul reformelor din regiuni. Una dintre formele reproducerii abstracte a uneia și aceleiași forme a fost înlocuită cu o altă formă, dar principiul centralismului în structura economică a rămas același. Nereușita transformărilor de piață se explică, în multe privințe, prin acest centralism inert, prin care cinovnicii de stat moscoviți vor să țină, sub

control dur, dezvoltarea economică a regiunilor.

Analiza lucidă a acestei stări de lucruri şi compararea situaţiei ruseşti cu sistemele economice mai dezvoltate (în primul rând tipul „Rhino-nipon") vor duce la concluzia necesităţii îndepărtării radicale de acest mod de abordare economică şi apelarea la modelul economic care se construieşte pe o bază strict regională, locală. Raporturile economice de reciprocitate ale tuturor regiunilor URSS au avut o construcţie creată artificial. Aceste raporturi, întemeiate mai mult pe baza unor metode voluntar planificate, decât pe principiile unei eficienţe maxime, împiedicau deseori dezvoltarea autonomă a economiei regionale. Aici şi-a avut şi planul rolul său, acesta fiind ridicat la puterea absolută. Odată cu întreruperea reţelei generale şi venirea la putere a liberalilor, multe sectoare ale industriei au fost lăsate de capul lor, condamnate la degradare sau chiar dispariţie, ceea ce făcea ca tot accentul să cadă pe dezvoltarea prioritară a ramurilor de extracţie a resurselor, ale căror produse puteau fi vândute imediat peste hotare. Iar mărfurile din Occident, primite de structurile de monopol şi de pseudostructurile de piaţă ale liberalilor din Moscova, erau distribuite, din nou, în mod centralizat, prin regiuni. În felul acesta, economia regională a suferit şi mai mult, iar odată cu plecarea comuniştilor dependenţa ei faţă de centru a crescut, în mod paradoxal.

Realizarea planurilor „economiei căii a treia" trebuie să se bazeze pe absolut alte metode. Aici, centralismul trebuie să fie, în primul rând, strategic şi politic, dar în nici un caz neeconomic, fiindcă Imperiul poate atinge un efect economic maxim doar atunci când toate componentele lui vor avea autonomie economică şi se vor dezvolta mult mai liber şi mai firesc. Aşa cum, în contextul întregului proiect continental, fiecare parte a lui trebuie să se străduiască să aibă o independenţă şi o bunăstare maxime la nivelul său, atunci şi în limitele Rusiei trebuie creată o economie regională cât se poate de flexibilă, ţinând seama nu de interesele centrului sau de cerinţele de plan, ci luând în considerare dezvoltarea organică maximă a acelor potenţe economice care corespund cel mai bine regiunii date. Bineînţeles că aspectele strategice ale economiei - resursele, materia primă strategică, Complexul Militar-Industrial - trebuie să aibă o conducere centralizată, dar, în alte ramuri ale industriei, în problemele finanţării, regiunile trebuie să dispună de maximum de libertate.

Pornind de la condiţiile culturale, etnice, religioase, geografice, climaterice etc. ale unei regiuni concrete, trebuie diferenţiate nu numai orientarea economică sau industrială, dar şi sistemul economic. Până într-atât, încât pe teritoriile Imperiului să apară regiuni cu o orânduire economică diferită, de la cea de piaţă până la cea comunistă. Popoarele care refuză sistemul bancar (musulmanii) trebuie să-şi construiască modelele lor financiare, excluzând finanţarea procentuală a industriei, în timp ce în alte regiuni, dimpotrivă, băncile pot să se dezvolte şi să înflorească. Lucrul cel mai important în acest proiect este să se atingă un asemenea nivel, încât fiecare regiune sau ţinut să poată să satisfacă nevoile cele mai

vitale ale populației - este vorba, în primul rând, despre locuințe, hrană, îmbrăcăminte și sănătate. Totodată, trebuie să se obțină, mai întâi, autonomia regională pentru asigurarea cu cele strict necesare și doar mai târziu de construit proiecte pentru ridicarea nivelului de trai, pentru perfecționarea tehnologiilor, pentru dezvoltarea tehnică și industrială. Fiecare regiune trebuie să dispună de un sistem de asigurare elastic și flexibil, pentru ca în orice clipă, în orice condiții și în orice crize posibile să aibă garanția unui minim binemeritat pentru întreaga populație, indiferent de relațiile interregionale sau de situația economică de la centru.

Aspectul strategic global al economiei trebuie analizat în totală detașare de structurile regionale care lucrează pentru asigurarea populației. Situația acestei populații nu trebuie să depindă, în nici un caz, de dezvoltarea prioritară, în această regiune, a unei sau altei ramuri strategice. Cu alte cuvinte, trebuie respectat principiul „întotdeauna și indiferent de orice, există un minimum necesar pentru viață", iar concentrarea eforturilor regiunii asupra unei sau altei ramuri strategice globale poate să aibă loc doar având controlul asupra păstrării structurilor economice independente, care nu se intersectează cu această ramură. În acest caz, reprofilarea unui sau altui mod de producție, abandonarea producției învechite sau ineficace, strămutarea teritorială a întreprinderilor sau reorientarea spre importul avantajos din toate punctele de vedere, nu vor influența în nici un fel nivelul general de viață al regiunii care va fi garantat inițial și principial.

În competența centrului va rămâne doar producția și planificarea strategică ce se vor realiza nu ca o axă a economiei, ci ca o suprapunere a unei anumite suprastructuri globale peste rețeaua economică regională autonomă deja existentă; totodată, amândouă sferele nu trebuie să se influențeze reciproc, în nici un fel. Protecția socială sau asigurarea cu locuințe și produse alimentare nu pot să depindă în nici un caz, de eficacitatea economică a întreprinderii industriale sau strategice, situată în regiunea dată (așa cum nu se întâmplă astăzi). Este necesară o asemenea independență economică a unor regiuni, chiar și a celor mai mici, încât problemele economice mai stringente să fie rezolvate fără participarea populației la producția strategică. Acest principiu trebuie să devină ideea dominantă în problemele planificării strategice, care vor exista în mod inevitabil, la nivel statal, chiar în condițiile celei mai largi independențe economice.

Regionalismul trebuie proiectat și în sistemul financiar, luând ca exemplu experiența băncilor regionale și agricole din Germania, unde structurile financiare mici, deseori limitate la unul sau câteva sate, demonstrează minunea eficienței în dezvoltarea economiei, deoarece o asemenea dimensiune facilitează controlul asupra împrumuturilor (ceea ce face de prisos serviciul fiscal), iar volumul creditelor, procentelor și termenele restituirii sunt determinate de condițiile organice concrete ale obștii, reprezentând nu un element cantitativ, abstract și mecanic, ci unul vital, etic al gospodăririi. Sistemul financiar regional poate avea forma cea

mai originală, adaptându-se logicii etnoculturale și geografice a peisajului. Totodată, principalul constă în evitarea centralizării capitalului și disipării la maximum prin structurile financiare regionale autonome, obligându-l să servească economia (să nu punem însă economia în dependență de el).

Se pot introduce chiar două sisteme financiare paralele, care nu se intersectează, două „valute": una pentru organizarea sferei strategice a întregului Imperiu, alta pentru necesitățile regionale. În primul caz, va avea loc o planificare de stat, întemeiată pe principiile specifice ale finanțării și producției, în cel de-al doilea caz, dictează piața regională și fondul financiar regional. Capitalul de stat și capitalul regional. Proprietatea privată trebuie să fie o componentă autonomizată a capitalului regional, local, în timp ce capitalul de stat nu trebuie să aibă, în principiu, nici o măsură comună cu proprietatea privată. Doar în acest caz va fi trasă o limită strictă între capitalurile de stat, social și particular. Prin urmare, stabilitatea și flexibilitatea structurii interne și autarhia Imperiului vor fi ajuns la cel mai înalt grad.

Economia trebuie să se conducă, în ansamblu, pe principiul fundamental - centralismul strategic maxim, plus pluralismul și „liberalismul" regional maximal.

IV.8.3. Încheiere

Încercarea de a schița în linii generale proiectul continental, de a evidenția momentele globale și axiale ale geopoliticii eurasiatice pentru Rusia și poporul rus, are nevoie, fără îndoială, de o muncă uriașă pentru precizarea, argumentarea, ilustrarea diferitelor momente și aspecte ale temei date. Pentru noi, era foarte important să prezentăm varianta cea mai aproximativă a acelui model unic al viitorului geopolitic al poporului rus care, dincolo de căile încurcate intenționat, ar putea să-l ridice la un nivel planetar și civilizator ce corespunde misiunii lui, pretențiilor lui naționale, spirituale și religioase. Multe lucruri din acest proiect pot să pară noi, neobișnuite, stranii, chiar șocante. Dar necesitatea abordării celor mai importante aspecte ne-a silit să neglijăm explicațiile, dezmințirile unei posibile critici, să evităm citatele lungi, enumerarea de nume și coloanele de cifre. În caz de necesitate, aceste lucruri vor fi efectuate, deocamdată lucrul cel mai important este de a indica contururile generale ale „căii a treia", singura ce poate scoate marele nostru popor și marele nostru stat din bezna haosului și a căderii, ridicându-l către culmile luminoase ale Cerului Rusesc.

PARTEA V: GEOPOLITICA INTERNĂ A RUSIEI

Capitol V.1. Obiectul și Metoda

V.1.1. Geopolitica internă a Rusiei depinde de funcția ei planetară

Analiza geopolitică a problemelor geopolitice interne ale Rusiei nu poate fi realizată fără a lua în considerare tabloul global (mult mai general) al locului Rusiei în ansamblul geopolitic. Numai ținând cont, în permanență, de rolul planetar și importanța Rusiei, se poate examina cu eficacitate și fără contraziceri structura ei geopolitică internă. Spre deosebire de școala europeană de „geopolitică internă" (Yves Lacoste etc.), care înclină spre izolarea problemelor locale și regionale de evaluarea la nivel planetar a dispunerii forțelor, în cazul Rusiei nu se poate abstractiza importanța ei mondială și prin urmare, toate problemele ei particulare, interne, se formulează adecvat (nemaivorbind de rezolvarea lor) doar în limitele unei sfere geopolitice integrale mai generale.

Rusia nu este, pur și simplu, una dintre țările continentului, ea este o categorie ce aparține principiilor fundamentale ale geopoliticii în întregime. Rusia este heartland, „axa geografică a istoriei", Uscatul, Rusia este Eurasia. O asemenea importanță a Rusiei nu depinde de blocuri, ideologii, de orientări politice, de specificul regimului: continentalitatea este soarta ei istorică, geografică și geopolitică. În cazul Rusiei nu poate fi pusă problema alegerii între „atlantism" și „eurasiatism". Ea este o putere eurasiatică și nu poate fi decât ca atare. Renunțarea de către Rusia la îndeplinirea rolului său în ansamblul planetei este posibilă doar în cazul lichidării ei geografice fiindcă, în cazul în care statul rus va renunța să îndeplinească această misiune, păstrând dimensiunile continental-eurasiatice, oricum, mai devreme sau mai târziu va apărea, din necesitate, o nouă formațiune politică în aceleași hotare, care-și va asuma funcțiile de „axă geografică a istoriei". Câtă vreme există Rusia, ea va rămâne axa vectorului eurasiatic la proporții planetare.

Această însușire determină unghiul de cercetare a problemelor ei geopolitice interne. Cheia acestor probleme este următoarea: în ce mod și în baza căror premise naturale (sau artificiale) să se păstreze volumul geopolitic maxim al Rusiei, să se mărească pe cât este posibil, repartizând toți factorii geopolitici interni în așa mod încât să se garanteze, cât se poate mai bine, posibilitatea expansiunii geopolitice planetare.

O asemenea formulare a problemei pune, prin ea însăși, condițiile analizei - este necesar să se accentueze și să se examineze cu prioritate:

1. posibilitățile tendințelor centripete ale regiunilor;
2. posibilitățile extinderii influenței spațiale a centrului către

periferie și dincolo de limitele ei.

Aceasta presupune evidențierea clară a două criterii fundamentale: ale centrului geopolitic și ale periferiei geopolitice. Corelația dintre ele alcătuiește esența cercetării geopoliticii interne a Rusiei.

V.1.2. Geopolitica internă și doctrina militară

Complexul militar-industrial joacă un rol foarte important în organizarea geopolitică a spațiilor rusești, întrucât în multe teritorii (îndeosebi cele slab populate) populația civilă depinde strict de orășelele și bazele militare. De aceasta depinde și amplasarea celor mai importante centre industriale, legate și ele de așa numita „industrie de apărare". Întreaga configurație geopolitică a Rusiei depinde de modelul doctrinei militare.

Această doctrină militară, la rândul ei, are două componente: Orientarea politică a conducerii (care se poate schimba în funcție de factorii interni și externi) și constantele geopolitice care stabilesc limitele în care sunt posibile variațiile liniei politice; a doua componentă (situația geopolitică a Rusiei), confirmă univoc, importanța continentală a forțelor armate ale Rusiei, orientarea către principalul „adversar potențial" al Rusiei - blocul atlantic. Iar aceasta va avea, ca urmare, orientarea continentală a întregii doctrine militare, prioritatea indiscutabilă a tipurilor strategice de înarmare, orientarea spre un conflict global de proporții planetare. Totodată, este absolut lipsit de importanță faptul cum va fi componența politică a regimului. Și nu este absolut necesar ca, într-o împrejurare sau alta, confruntarea geopolitică să fie dublată de confruntarea ideologică. Aceasta depinde de situația concretă și poate influența prezentarea verbală a liniei politice care atenuează sau, dimpotrivă, accentuează rezistența geopolitică ce se păstrează în orice condiții. Fără a emite pretenții la formula finală a doctrinei militare, geopolitica dictează limitele ei, încălcarea cărora atrage după sine criza social-politică totală și destrămarea teritorială a statului.

Chiar și în cazul unei înțelegeri ideologice totale cu atlantismul, doctrina militară a Rusiei va trebui să stabilească, în calitate de adversar potențial numărul unu, SUA și lagărul occidental și doar pornind de la acest principiu, să construiască întreaga structură a forțelor armate. Iar aceasta, la rândul său, va influența întreaga structură a geopoliticii interne a Rusie, într-un sens cu mult mai larg.

Doctrina militară a Rusiei trebuie să fie exclusiv eurasiatică. Numai într-un asemenea caz și dintr-un asemenea unghi de vedere poate fi analizată, cu toată răspunderea, geopolitica internă a Rusiei și se pot trasa vectorii prioritari ai dezvoltării. Fără aceasta, orice analiză va prezice doar degradarea catastrofală a regiunilor rusești, destrămarea teritorială, reacția în lanț a distrugerii și autolichidării geopolitice. Teoretic, o asemenea întorsătură a evenimentelor nu poate fi exclusă, iar actuala „doctrină militară" a Rusiei, care nu menționează SUA și NATO în rândul „adversarilor potențiali", dar care îi include printre aliații geopolitici potențiali ai Rusiei în blocul eurasiatic, oferă pentru aceasta o mulțime de temeiuri. Totuși,

plecând de la o perspectivă geografică și istorică mai generală, această stare de lucruri trebuie privită ca o „anomalie temporară" care, în condițiile oricărui regim politic, va fi repede înlăturată, ca fiind excesul unei perioade complicate de trecere. Se poate scrie un scenariu al „catastrofei geopolitice", care ar evidenția etapele destrămării „axei geografice a istoriei". O asemenea poziție trebuie să intereseze mai mult lagărul atlantic și de aceea, este absolut firesc de știut dacă asemenea modele sunt însușite de geopoliticienii statelor talasocrate. Analizând situația actuală și viitoare, plecând de la legile istorice și geopolitice ale dezvoltării dualismului continental și civilizator, geopolitica rusească nu poate fi decât eurasiatică și trebuie să se orienteze, în mod corespunzător, către perspective pozitive. Iar în cazul acesta trebuie să admitem (chiar dacă la momentul dat nu este tocmai așa) că „doctrina militară" a Rusiei corespunde logicii general continentale și se bazează pe constantele geopoliticii de rigoare.

Această situație trebuie avută în vedere pe parcursul expunerii ulterioare.

V.1.3. Centrul și periferia

Centrul istoric al heartland-ului reprezintă o mărime geografică constantă. Actuala capitală a Rusiei - Moscova - moștenește concomitent linia capitalelor slave (Kiev, Vladimir) și linia statelor majore de stepă ale lui Ginghis. Fiind o sinteză geopolitică a pădurii și a stepei, Rusia are concomitent două tradiții istorico-geopolitice, îmbinarea acestora stând la baza originalității căii rusești.

Perioada sankt-petersburgheză a fost însoțită de o expansiune teritorială, deși așezarea Petersburgului lângă Marea Baltică întruchipează orientarea europeană a statului, „occidentalismul geopolitic". În perioada petersburgheză, expansiunea teritorială a rușilor a fost mai puțin organică și mult mai artificială decât altădată. Caracterul sintezei nu a fost atât de evident, deși multe dintre popoarele eurasiatice ale Asiei și Siberiei, bazându-se pe tradițiile continentale vechi, au adoptat puterea „țarului alb".

Mai mult decât atât, Moscova este răspunzătoare, din punct de vedere geografic, de misiunea geografică a Rusiei. Ea este îndepărtată, în egală măsură, de toate zonele geografice fundamentale care alcătuiesc originalitatea peisajului rusesc: până la nordul polar, până la vestul european de răsărit, până la sudul de stepă și subtropical și până la estul taigalei sunt aproximativ aceleași distanțe. Din acest motiv, Moscova trebuie considerată (din punct de vedere geopolitic) capitala eruasiatică, centrul continental. În acest sens, starea actuală de lucruri corespunde, în întregime, constantelor geopolitice. Moscova este capitala naturală a heartland-ului.

O analiză cartografică fugară a Rusiei descoperă, într-o asemenea situație, o oarecare asimetrie. Astfel, se constată că, dincolo de Urali (care, din cauza înălțimii mici a munților și a climei omogene de ambele părți ale lanțului de munți, nu este, de fapt, frontiera rusească internă), zona taigalei este destul de omogenă și se întinde pe mii de kilometri în adâncul Siberiei,

transformând în felul acesta Moscova într-un centru doar al „Rusiei europene". Un asemenea punct de vedere, pur cantitativ, este echilibrat, totuși, de considerații geopolitice.

În primul rând, Siberia nu reprezintă acea diversitate structurală de climă și de relief ce caracterizează Rusia de până la Urali. Din acest punct de vedere, spațiu gigantic de dincolo de Urali este doar o extensiune disproporționată a peisajului estic, a cărui mărime depășește cu mult tabloul zonal al Rusiei. Astfel, giganticul volum spațial, în sens peisagistic, se reduce la o diversitate climaterică redusă.

În al doilea rând, aceeași disproporție există și la nivel demografic. Dincolo de Urali trăiește aceeași cantitate de populație caracteristică pentru fiecare zonă de peisaj a Rusiei europene.

În al treilea rând, valorificarea acestei regiuni din punct de vedere al comunicațiilor, orașelor, telecomunicațiilor etc. este, de asemenea, incomparabilă cu volumul ei spațial.

De aceea, în situația geopolitică actuală, rolul Siberiei nu poate fi examinat proporțional cu spațiul ei. Este un „spațiu de rezervă", deosebit, care reprezintă ultima parte a continentului eurasiatic ce nu a fost „asimilată" cum trebuie.

Ținând seama de calitatea deosebită a Siberiei, Moscova se identifică cu centrul „axei geografice a istoriei". Remarcăm tocmai nevalorificarea Siberiei (îndeosebi a Siberiei de Est), fapt ce l-a determinat pe Mackinder să includă în lucrările lui târzii „Lenaland-ul", adică spațiul ce se află la răsărit de râul Lena, într-o organizare geopolitică ce nu aparține, în sensul strict al cuvântului, heartland-ului.

Spengler, însă, a menționat că Siberia reprezintă un spațiu geografic al cărui rol poate să se clarifice treptat și să devină hotărâtor în procesul istoric. El a prevăzut faptul că în Siberia va putea să se dezvolte o cultură deosebită (unică), ce va pune capăt „declinului Vestului" și civilizației lui „faustiene". Aceeași idee o susțineau și „asiaticii" ruși, ramificația marginală a eurasiaticilor, care consideră că Estul (Asia) este mai important nu numai decât Vestul, ci chiar decât însăși Eurasia (așa credea, în special, V.Ivanov, cât și unii „pacific-oceaniști", Pazifiker, ai școlii Haushofer, Kurt von Beckman etc.). Astfel, într-o perspectivă îndepărtată, care presupune schimbarea situației demografice și informaționale în dezvoltarea Siberiei și echivalarea ei cu restul regiunilor rusești (sau europene), se poate presupune că poziția geografică a Moscovei își va pierde rolul său central, iar centrul geopolitic al Eurasiei se va muta spre răsărit.

La momentul actual aceasta trebuie considerată, însă, doar ca o perspectivă futurologică.

De la centru (Moscova) se pot trage niște raze către diferite regiuni ale pământurilor periferice rusești. Aceste raze nu sunt niște segmente, fiindcă lungimea lor nu este fixată. Forțele centrifugă și centripetă influențează asupra regiunilor în proporție variabilă, care depinde de mulți factori

istorici. Pe lângă aceasta, distanţele fizice de la centrul geopolitic (Moscova) nu corespund, întotdeauna, „distanţelor geopolitice". Aceste distanţe depind nu numai de cantitatea, ci şi de calitatea legăturilor, de independenţa formaţiunilor regionale, de forma lor, de specificul cultural, etnic.

Aceste raze, care se întâlnesc în centru, pot fi împărţite în patru categorii de bază sau „axe interne":

1. Moscova-Est
2. Moscova-Vest
3. Moscova-Nord
4. Moscova-Sud

Pe de altă parte, spaţiile periferice corespunzătoare reprezintă nişte „zone" sau „fâşii", fiecare dintre ele având caracteristici specifice şi o structură deosebită. Aceste fâşii pot fi numite, în mod corespunzător, „Estul rusesc", „Vestul rusesc", „Nordul rusesc" şi „Sudul rusesc". Determinativul „rusesc" nu are, în cazul de faţă, un sens etnic, ci unul geopolitic, care subliniază legătura pe care o are regiunea cu „axa continentală" centrală - cu Moscova.

Conţinutul principal al temei „geopoliticii interne" a Rusiei va fi clarificarea structurii geopolitice a acestor patru „zone periferice", a calităţii şi a caracterului „razelor" ce le uneşte cu centrul. Structura zonelor va fi analizată mai detaliat în capitolele următoare. Caracterul razelor poate fi examinat, în linii generale, acum.

V.1.4. Axele interne („razele geopolitice")

Există patru raze geopolitice care unesc Moscova cu periferia „spaţiului rusesc" şi care sunt de calitate diferită.

Aceste raze se împart în două perechi: pe de o parte Moscova-Vest şi Moscova-Sud, pe de altă parte, Moscova-Est şi Moscova-Nord.

Din punct de vedere geopolitic, primele două raze sunt „neterminate", sunt „deschise". Ele se sprijină pe un sistem geopolitic complicat, al unui volum teritorial impunător care separă masa continentală a Rusiei de frontiera ideală - linia de ţărm. Din punct de vedere geopolitic, frontierele de Sud şi de Nord ale Rusiei reprezintă nişte zone întinse ce separă partea centrală de linia de ţărm. În acest sens, aceste două raze reprezintă nişte direcţii mai vulnerabile şi întreaga dinamică geopolitică pe aceste axe este extrem de încordată, complicată, având o mulţime de nivele şi dimensiuni.

Axele Moscova-Vest şi Moscova-Sud întrunesc atât aspectele politice interne cât şi externe, fiindcă aici regiunile Rusiei-Eurasiei trec treptat spre zonele ce se află sub controlul altor state, unele din aceste state aparţinând blocului planetar opus, lagărului talasocraţiei.

Cea de-a doua pereche de raze: axele Moscova-Nord şi Moscova-Est se deosebesc considerabil de prima pereche. Frontiera Rusiei coincide aici cu linia de ţărm, „statele tampon" nu există şi de aceea dinamismul politic în aceste direcţii se limitează la temele politice interne. La Nord şi la Est,

Rusia are frontiere geopolitice perfecte. În cazul acesta, sarcina principală este să se păstreze „status quo-ul".

Mai mult decât atât, Nordul și Estul reprezintă, pe seama hotarelor oceanice, spatele de rezervă foarte bine apărat al „axei geografice a istoriei" unde, în momentele critice, pot fi create niște platforme spațiale suplimentare pentru o nouă structurare geopolitică și strategică.

Diferența dintre axele „Vest" și „Sud" și axele „Nord" și „Est", nu este rezultatul unei întâmplări istorice. Peisajul geografic, iar mai târziu harta etnică și culturală a regiunilor corespunzătoare, reprezintă matricea care, pe măsura trecerii istoriei politice, s-a completat cu un conținut statal concret. La periferiile vestice și sudice ale Rusiei, cât și pe teritoriile alăturate ale statelor vecine, s-au format diferite constelații de culturi, state și etnosuri, cu tradițiile lor politice și spirituale, cu statalitatea lor etc. Aceasta este zona care intră cu o parte a sa în rimland. Aici sunt foarte dezvoltate premisele obiective și artificiale pentru „separatism", iar acesta, la rândul său, se identifică, la nivel planetar, cu strategia talasocrată.

Nordul și Estul Rusiei sunt extrem de omogene și sunt populate necompact de popoarele care nu au tradiții politice și de stat dezvoltate, sau care și-au pierdut demult inițiativa istorică de construire a Imperiului (spre exemplu, turcii din Altai, buriații etc.). Aici Moscova are acces liber la mare, dar calitatea acestor mări poate fi discutată. Aceste mări sunt puțin navigabile, sunt reci, o mare parte a anului sunt acoperite de gheață, sunt rupte de partea centrală din cauza comunicațiilor proaste, porturile lor sunt slab dezvoltate. Anumite avantaje strategice sunt compensate de neajunsurile corespunzătoare.

Două perechi de raze oferă o simetrie geopolitică deplină. Lungimea țărmurilor nordice și estice ale Rusiei este legată de rarefierea demografică și insuficienta dezvoltare a comunicațiilor. Frontierele estice și sudice sunt terestre, dens populate, au un relief variat și reprezintă niște fâșii enorme pe un teritoriu destul de impunător.

În Rusia, relațiile geopolitice ale centrului cu periferia sunt de două tipuri: axele interne cu hotarele oceanice lineare (Nord și Est) și axele semi-interne cu hotarele pe uscat, de calitate „zonală" (Vest și Sud). Dinamica „Sud și Vest" presupune intrarea în sfera relațiilor internaționale, în diplomație, etc. Dinamica „Nord și Est" se rezumă la problemele politice interne. Totuși, abordarea pur geografică face ca acest tablou să fie, într-o oarecare măsură, relativ. Acolo unde în momentul de față se află un stat „independent", geopoliticianul vede o „viitoare provincie" și dimpotrivă, partea de litoral a teritoriului unui stat poate să devină, într-un moment dat, câmpul de operații al unei puteri geopolitice alternative (adică al unui nou stat „independent").

Razele ce se îndreaptă din centru către periferie, „impulsurile expansiunii teritoriale" se confruntă, în permanență, cu o forță de presiune opusă. Folosind tendințele „separatiste" ale popoarelor mărginașe sau ale statelor vecine, bazându-se totodată pe zonele de litoral care se află deja

sub controlul hotărât al talasocrației, blocul atlantic vrea să limiteze energia centrifugă a Moscovei. La Sud și la Vest această rezistență se deosebește printr-o realitate politică concretă. La Nord și la Est rezistența este mai puțin evidentă, mai puțin concretă. Cu toate acestea ea există sub forma unei poziții strategice militare a atlantiștilor în zona oceanică de litoral (în special submarinele atomice), iar în anumite perioade critice se poate exprima printr-un amestec politic direct în treburile interne ale Rusiei, susținând (sau provocând) tendințele separatiste ale minorităților etnice și culturale.

Capitol V.2. Drumul spre Nord

V.2.1. Modelul analizei

Raza geopolitică Moscova-Nord se ramifică, cu mare aproximație, într-un spectru larg de raze care se răspândesc, de la un centru unic, pe întreaga lungime a litoralului Oceanului Înghețat de Nord. Noi obținem, în felul acesta, un model complicat, din care rezultă următoarele probleme:

1. corelația dintre sectoarele Nordului;
2. corelația lor cu Centrul (Moscova);
3. corelația cu alte regiuni ale spațiului rusesc (Sud, Est, Vest).

Analiza geopolitică se scindează în câteva sectoare și probleme concomitent. Cu toate acestea, problema de bază constă în faptul că, în măsura posibilităților, luând în considerare specificul și detaliile regionale, nu trebuie să se piardă din vedere complexul general al „geopoliticii interne a Rusiei" și contextul planetar, în sens cu mult mai larg.

Imperativul geopolitic al Centrului față de Nord constă în posibilitatea întăririi maxime a controlului strategic asupra acestor regiuni. Dat fiind faptul că teritoriile situate dincolo de cercul polar sunt puțin populate și lipsite de tradițiile politice și statale ale etnosurilor celor ce locuiesc acolo, aspectele cultural-politice trec pe planul doi. Un aspect de primă importanță devine controlul militar asupra litoralului (bazele militare, bazele militare aeriene și bazele militare maritime), comunicarea, alimentarea cu energie, asigurarea unui belșug de alimente și a spațiului locativ.

V.2.2. Caracterul geopolitic al Arcticii rusești

Specificul climateric al teritoriilor nordice presupune popularea lor punctuală și nu în fâșii. De aceea crește rolul centrelor care capătă importanță și devin, într-o măsură oarecare, echivalentele a ceea ce în alte raioane se numește „teritoriu". La Nord, această identitate a „centrului" și „teritoriului" este maximă, deoarece întinderile intermediare nu numai că nu sunt bune de locuit, ci constituie un pericol de moarte: tundra, frigul, lipsa așezărilor omenești, lipsa drumurilor, etc.

În felul acesta, din punct de vedere geopolitic, Nordul este un sistem de puncte, situate în zona arctică, este o constelație a unor așezări discrete, risipite pe un spațiu destul de omogen (din punct de vedere al climei și al reliefului). Majoritatea zdrobitoare a pământurilor nordice o reprezintă tundra, adică pustiul nordic cu o vegetație rară (lichenii). Este zona gheţurilor veşnice.

Caracterul spațiului nordic se apropie, întrucâtva, de „stihia apei". În acest spațiu, hotarele dintre teritorii nu au practic nici o importanță, fiindcă controlul asupra unui sau altui teritoriu nu oferă nici un fel de avantaje. Dat fiind faptul că ele sunt slab populate, cade de la sine, la aceste popoarele crescătoare de reni, problema „concurenței pentru taberele de nomazi".

Populația Nordului reprezintă o diversitate de etnosuri vechi eurasiatice, care au locuit pe aceste teritorii pe parcursul a mii de ani, fără o dinamică culturală, migratoare sau etnică deosebită. Este curios că tocmai la nord de frontiera de vest a Rusiei are loc împărţirea pe criterii etnice: nordul Europei - Scandinavia, Germania, Danemarca, până în Anglia, Irlanda și Islanda - este populat de popoare „dezvoltate", de proveniență indoeuropeană (etnosurile tinere), iar începând cu Finlanda și Karelia și până în Ciukotka, Nordul rusesc este populat de etnosuri cu mult mai vechi și mai arhaice decât populația Nordului european (ugrii, turanicii arhaici și paleoasiaticii - ciuccii, eschimoșii etc.). Totodată, pe măsura înaintării spre răsărit, de-a lungul țărmului Oceanului Înghețat, arhaismul etnosurilor crește. Indoeuropenii mai tineri (sau turanicii), înaintând dinamic pe părțile cele mai populate ale Eurasiei, „i-au împins" pe autohtoni în valuri, spre nord.

De la vest la est: după kareli și finlandezi (care au participat destul de activ în istoria continentală, deși cu roluri secundare), urmează nenții și komii, puțin mai arhaici, după care vin hanții și mansii, dolganii, evencii, iar mai apoi ciuccii și eschomișii. Un sector imens al Siberiei de Răsărit îl ocupă Iakuția (Saha), iacuții (una din ramificațiile turanicilor) găsindu-se, însă, mult mai la sud de cercul polar, nordul regiunii fiind aproape nepopulat.

De la ugri și până la eschimoși, spațiul Nordului rusesc ne ilustrează secțiuni istorice temporare ale civilizației.

Noțiunea de „Nord rusesc" reprezintă un trapez ce repetă trăsăturile Eurasiei, în întregime. Spre vest el se îngustează, spre est se lărgește. La frontiera ruso-finlandeză, acest teritoriu cuprinde aproximativ 10 grade din meridian, iar Ciukotka și Kamceatka ocupă deja 20 grade. Această extindere spațială influențează foarte puțin caracterul geopolitic al teritoriului; conform particularităților demografice și gradului de valorificare, conform calității comunicațiilor și frecvenței așezărilor, acest trapez, care se lărgește din punct de vedere geografic spre est, se vede ca în palmă, deoarece aripa „îngustă" de vest a sectorului nordic este valorificată și populată mai mult decât aripa de est.

Trapezul Arctic

Controlul strategic al centrului axial asupra pivoților geopolitici ai Trapezului Arctic

Dacă Siberia este o „rezervă" geopolitică a Rusiei, atunci Nordul, în special Nordul siberian, fiind regiunea cea mai îndepărtată de civilizația Eurasiei, este o „rezervă" a Siberiei însăși. Acesta este pământul înghețat necunoscut, prezentat formal pe hărți, dar care nu comportă o valoare istorică și nu are vreo dimensiune culturală globală (cel puțin în limitele istorice accesibile studierii trecutului). O asemenea situație contrastează ciudat cu acel rol pe care îl are „nordul" în mitologiile multor popoare. Acolo, el este înzestrat cu calitatea de „patrie primitivă", „pământ al făgăduinței", „rai străvechi". La momentul istoric actual, acesta este mai curând contrariul - ceva rece, ostil oamenilor, un spațiu înstrăinat, cu rare incluziuni ale focarelor artificiale ale civilizației.

V.2.3. Nord + Nord

Din punct de vedere administrativ, majoritatea pământurilor nordice sunt districte autonome ale Federației Ruse, cu excepția Kareliei, Komi și Iacuției, care au un statut politic mai independent, de republică. Din punct de vedere politic, regiunile sunt situate în felul următor (de la vest la est):

Karelia, mai la nord regiunea Murmansk, regiunea Arhanghelsk, republica Komi și districtul autonom al nenților, districtul autonom al iamalilor și nenților, districtul autonom Taimâr (dolganii și nenții), sectoarele nordice ale Iakuției, districtul autonom Ciukotka, regiunea Magadan, districtul autonom Koreak și Kamceatka.

Similitudinea calității geopolitice a tuturor acestor teritorii este o bază suficientă pentru ca ele să poată forma, pe baza unor anumite structuri de integrare, un oarecare bloc teritorial-strategic. Toate aceste regiuni se confruntă cu probleme tipologice apropiate; dezvoltarea lor are loc pe traiectorii identice. Asemănarea firească, ce se evidențiază la cea mai fugară analiză geopolitică, demonstrează necesitatea unei consolidări indiscutabile. Această consolidare, un fel de pact al „pământurilor Arcticii", poate avea câteva nivele - de la nivelul spiritual-cultural, la cel practic și economic.

Inițial, pot fi schițate direcțiile generale ale unui asemenea bloc.

Baza lui culturală poate deveni teoria eurasiatică de schimbare a valorii semantice a civilizației tradiționale, ca model pozitiv al structurii sociale ce și-a păstrat amintirea despre proporțiile cosmice. Aceasta înseamnă că arhaismul popoarelor Nordului (subdezvoltarea, rămânerea în urmă, primitivismul etc.), nu este un minus, ci un plus spiritual. Etnosurile străvechi nu numai că nu trebuiesc supuse „reeducării" și includerii în „civilizația contemporană" ci, dimpotrivă, condițiile lor de existență trebuie să corespundă la maximum tradiției lor. Grija pentru aceste tradiții trebuie să treacă, parțial, asupra statului care tinde să-și asigure un control strategic asupra acestor pământuri.

Paralel cu aceasta, ar trebui să se ia în considerare aspectul „mitologic" al Nordului în calitate de patrie străveche a omenirii și în aceste condiții, proiectul de „renaștere spirituală a Nordului" ar căpăta proporții istorice bine meritate. Totodată, ar trebui să se pună accentul pe specificul sezonier al anului arctic - ziua polară și noaptea polară, pe care hindușii și perșii antici le considerau ca fiind „zile ale zeilor". Existența cotidiană în condițiile Arcticii (comună pentru tot Nordul eurasiatic) întoarce ființa umană la condițiile unui ritm cosmic deosebit. De aici, importanța spirituală terapeutică a zonelor arctice.

Ținând cont de specificul climateric, de nivelul material și de condițiile de existență ale migranților din Sud, ruși în marea lor majoritate, centrele nordice trebuie să-și unească toate eforturile în elaborarea unor modele optime de orașe și sate. Sub acest aspect, trebuie să se aplice cele mai noi tehnologii - izvoare netradiționale de energie (energia solară, centrale electrice eoliene etc.), procedee de know-how pentru înghețul peren, sisteme de comunicații și transport, dezvoltarea aviatransportului interregional etc. Inițial trebuie aplicat proiectul dezvoltării generale a Arcticii, al elaborării unei formule unice și mai eficiente care ar permite modernizarea așezărilor în termenii cei mai rapizi și ar face existența lor mai dinamică, mai legată reciproc.

Având în vedere importanța acestei probleme, ar fi mai logic ca ea să fie rezolvată chiar de regiunile arctice, asigurându-se susținerea de către stat, de la centru, a proiectului în întregime. Elaborarea „formulei arctice" este misiunea nordicilor.

Deoarece nordul este „rezerva rezervelor" geopolitice ale Rusiei, regiunile ei trebuie pregătite pentru o posibilă migrație a populației din Sud. Aceasta se referă la cealaltă latură a problemei - o nouă populare a Nordului. Mai devreme sau mai târziu, date fiind procesele demografice, aceasta va deveni necesară și e mai bine ca, încă de pe acum, să fie create premisele structurale.

Trebuie evidențiat, în mod special, aspectul militar. Pentru Rusia, Nordul este o zonă strategică militară gigantică, o zonă de cea mai mare importanță pentru securitatea ei. Aici sunt concentrate multe baze de rachete și de aviație strategică. Murmanskul și Arhanghelskul sunt cele mai mari baze militare maritime ale Rusiei. Aceasta nu este, însă, rezultatul unei opoziții ideologice arbitrare dintre cele două lagăre în epoca războiului rece. Pentru Rusia, importanța strategică a Nordului, în sens militar, se păstrează în orice împrejurare, deoarece este vorba despre respectarea intereselor Eurasiei, ale heartland-ului. Rostul prezenței militare a Rusiei la Nord rezultă din caracterul continental al structurii Forțelor Militare rusești și din conștientizarea sa firească în calitatea de lagăr continental, opus „forțelor mării". Importanța fundamentală a acestor obiective militare constă în apărarea zonei de litoral de posibile intervenții maritime și aeriene și asigurarea, în caz de necesitate, a aplicării armei nucleare împotriva continentului american peste polul Nord. Este distanța cea mai scurtă dintre Rusia și SUA. Din aceeași cauză, acest teritoriu este o zonă prioritară de dezvoltare a apărării antirachetare.

Astăzi, Nordul dă un mare procent din produsul industrial global al Rusiei. Totodată, nu se ține cont de importanța lui principală în complexul militar industrial. Multe bogății minerale - în speță sarea, nichelul etc. - se extrag mai ales din regiunile Arcticii. Dar între dezvoltarea industrială a Nordului și înapoierea altor ramuri de dezvoltare există o mare discordanță. Logica geopolitică pretinde corectarea cât mai rapidă a situației. E mai potrivit ca acest lucru să se facă în limitele „pactului Arctic". În cazul acesta ar trebui să se indice capitala (sau câteva capitale ale) Nordului, unde s-ar concentra un potențial intelectual – tehnologic și s-ar uni toate pârghiile economice, financiare și de inginerie. Aceasta i-ar oferi Nordului o independență considerabilă față de centru, libertatea față de controlul mărunt, i-ar oferi rezerve pentru o dezvoltare regională armonioasă și o reacție industrial-economică rapidă.

La toate aceste nivele apare clar necesitatea integrării Nordului. Această integrare are importanță în plan spiritual, etnic, cultural, militar și strategic, industrial, social, financiar. Rezultatul unei integrări cu mai multe nivele (care există doar în plan potențial) ar duce la crearea unei realități geopolitice absolut noi, în care creșterea considerabilă a autonomiei

și a independenței regionale nu ar slăbi legătura strategică cu centrul. Valorificarea Nordului ar deveni o cale spre viitor, baza unei interpretări absolut noi a spațiului (întemeiată pe geopolitică) într-o perspectivă îndelungată.

Pământul Nordic s-ar transforma iarăși, dintr-un pustiu arid, într-un rai polar, întărind ponderea planetară a continentului și creând modelul societății „viitorului eurasiatic", bazat pe îmbinarea tradiției și dezvoltării, pe fidelitatea față de rădăcini și modernizarea tehnologică.

V.2.4. Nord + Centru

Prima încercare de analiză geopolitică a Nordului (Nord + Nord) se întemeiază pe evidențierea „trapezului polar" într-o regiune integrată, unică, ce poate fi privită ca o figură spațială independentă. O asemenea viziune a Nordului oferă posibilitatea elaborării unui model mai flexibil al dezvoltării lui, fiindcă cea mai stabilă construcție geopolitică este aceea care se constituie din elemente autarhic-independente (în sens limitat). Dar și o asemenea autarhie relativă necesită anumite dimensiuni teritoriale. „Trapezul" Nordului rusesc corespunde tuturor condițiilor necesare pentru a se constitui într-un „mare spațiu" independent, din interiorul Rusiei. Mai mult decât atât, o asemenea autonomie integratoare poate să compenseze, într-o mare măsură, centralismul strategic, inevitabil pentru un stat.

A doua abordare geopolitică constă în analiza funcționării sistematice pe axa Centru + Nord. Această axă a fost și este, în multe privințe, singura și principala în organizarea administrativă a teritoriilor nordice. Unele regiuni și centre ale Nordului erau subordonate direct Moscovei, care controla vectorii principali ai dezvoltării acestor teritorii. Acest centralism univoc nu permitea o dezvoltarea eficientă, la maximum, a potențelor geopolitice interne ale Nordului, specializarea unilaterală și orientată la scara întregii țări a regiunilor realizându-se cu bună știință. Aceasta permitea să se mențină regimul unui centralism sever, dar care frâna, în mare măsură, descoperirea posibilităților interne.

Logica geopolitică ne sugerează că problema raportului Centrului cu Periferia (iar în cazul nostru a Moscovei și a Nordului) trebuie să fie împărțită intenționat în două componente:

1. centralismul sever în sfera macropoliticii și a subordonării strategice;
2. eliberarea maximă a posibilităților interne pe seama unei autonomii culturale și economice cât mai depline.

Cu alte cuvinte: centralismul strategic + regionalismul cultural-economic.

Pentru elaborarea unui model mai efecient al unei asemenea împărțiri geopolitice a rolurilor apare, din nou, problema „capitalei Nordului", care ar putea îndeplini rolul de instanță intermediară între Centru și toate celelalte regiuni. În acest punct s-ar întâlni toate legăturile militare de la baze, de la unitățile militare, porturile etc. și în același timp,

aici ar putea să se afle „guvernul Nordului", instanța flexibilă a coordonării politice a tuturor sectoarelor „trapezului polar", subordonată Moscovei nemijlocit, dar care se prezintă în fața ei în numele Nordului întreg. Aici ar putea fi „parlamentul popoarelor Nordului", cu structurile executive corespunzătoare. Totodată, cel mai important lucru ar fi să se ajungă la o îmbinare armonioasă a conducerii militare cu reprezentanții regionali, întrucât caracterul centralist al controlului strategic s-ar uni, în cazul dat, cu manifestarea voinței regionale a pământurilor nordice. Tandemul reprezentantului militar al Moscovei cu reprezentantul civil al „popoarelor nordului" ar putea să devină, într-o asemenea capitală geopolitică, prototipul ideal al organizării întregului spațiu eurasiatic, mult mai eficient și mai operativ, mai flexibil, însă strâns legat de centru. Totodată, în acest proces de integrare, din motive istorice și geografice - a fărâmițării și a mozaicității așezărilor, a numărului mic de etnosuri - fricțiunile inter-etnice și culturale dintre popoarele nordului vor fi minime.

Având ca bază premisele geopolitice, acest model de organizare a spațiului trebuie încercat în mod deosebit în Nord. În cazul de față există toate condițiile pentru acest proiect: apartenența la Rusia a tuturor regiunilor Nordului, rarefierea teritorială și geografică, necesitatea urgentă a restructuralizării sistemelor industrial-economice, dintre care, o parte au ieșit din sistemul general al „repartiției raționale a muncii", criza demografică, starea critică a popoarelor Nordului, dezagregarea sistemelor de alimentare cu energie și a comunicațiilor, reforma necesară a Forțelor Armate etc.

Raportul Moscova-Nord depinde, în mod direct, de integrarea generală a regiunilor nordice într-un bloc unic. Din cauză că Rusia are o structură geografică latitudinală, zona se întinde de-a lungul paralelei. Tendințele principale ale dezvoltării ei au avut, prin urmare, un dinamism de latitudine. Statul Rus s-a construit integrând spațiile de-a lungul latitudinilor. Din această cauză, principalele comunicații și sisteme de legătură din interiorul Rusiei s-au constituit conform acestui model. Acest proces de latitudine s-a evidențiat îndeosebi în valorificarea Siberiei și în „saltul spre Ocean". De aceea, stabilitatea structurii interne a Rusiei depinde direct de plenitudinea și dinamica integrării latitudinale. Dacă luăm Rusia în întregime, atunci pentru valoarea ei strategică continentală deplină este nevoie de o dezvoltare pe axa Nord-Sud. Aceasta se referă, în primul rând, la expansiunea dincolo de hotarele ei, fiindcă orice organizare geopolitică spațială pe verticală dă un nivel maxim de autarhie strategică. Dar în limitele Rusiei, o autarhie deplină este absolut inutilă. Dimpotrivă, aici trebuie să stăruim pentru un centralism strategic absolut, pentru legăturile de reciprocitate a spațiilor regionale cu Centrul. De aceea se poate formula o lege geopolitică: în interiorul Rusiei are prioritate axa integratoare Vest-Est, iar în afara Rusiei - axa Nord-Sud. (Mai nuanțat, această lege se formulează în felul următor: în timp ce aceste spații, aflate sub controlul dur, etnic și politic al Rusiei și al ruşilor, au nevoie de o integrare latitudinală,

pământurile din interiorul Rusiei, populate compact de diferite etnosuri cu tradiții ale separatismului politic, fixate istoricește, au nevoie de o integrare meridională.) Dinamismul de-a lungul meridianului face ca structura politică să fie independentă față de vecinii săi din stânga și din dreapta. Acest lucru este necesar pentru țară în ansamblu, dar nu și pentru diversele sectoare ale acestei țări. Dinamismul de-a lungul paralelei, dimpotrivă, leagă Centrul cu Periferia; acest lucru este util pentru organizarea politică internă a statului, dar duce la conflicte și la dezechilibru pe plan internațional.

În virtutea acestei legități, trebuie să insistăm pentru o integrare latitudinală a regiunilor Nordice, ținând seama de apartenența lor la aceeași zonă climaterică și de relief și nu de apropierea lor geografică (în unele cazuri, chiar etnică) de alte regiuni (sudice, estice sau vestice). Unificarea latitudinală a Nordului va contribui la dezvoltarea lui cultural-economică, însă va frâna crearea premiselor pentru o potențială suveranitate politică și strategică. Doar o asemenea structură va rezolva pozitiv, din punct de vedere geopolitic, problemele Centru-Periferie.

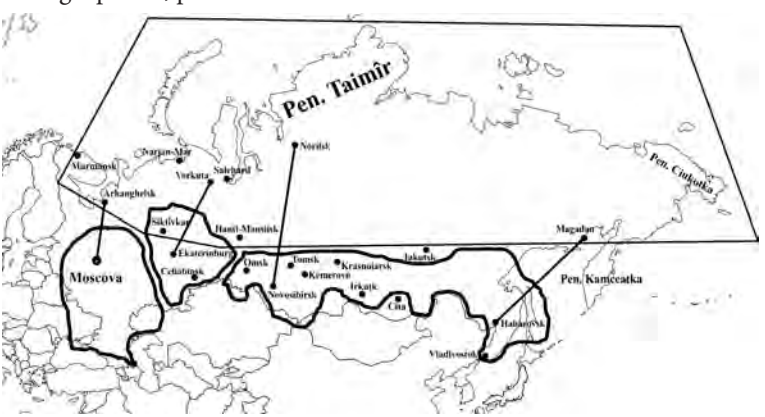

Axa de conectarea a Trapezului Arctic cu Siberia, Munții Urali și Rusia Centrală

V.2.5. Problema Finlandeză

Singura problemă internațională, legată de Nordul rusesc, este problema Kareliei (și a Finlandei). Etnosul karel e apropiat de cel finlandez și e legat de acesta prin unitatea cultural-istorică. Dacă ne bazăm pe logica integrării latitudinale, problema karelă ni se prezintă, la prima vedere, ca o anomalie. În cazul acesta sunt posibile două soluții.

Prima soluție constă în absolutizarea geopolitică a frontierei karelo-finlandeze și în a propune republicii Karelia să se integreze, pe axa Nord – Sud, cu străvechile regiuni rusești din jurul lacurilor Onega și Ladoga. Un asemenea vector al dezvoltării este nefiresc și trebuie utilizat în cazuri extreme, fiindcă o explozie artificială a unității etnice pe linie administrativă a frontierei politice nu dă niciodată regiunii o stabilitate geopolitică.

Situația se înrăutățește și prin faptul că frontiera karelo-finlandeză are un relief de pădure și de mlaștină, ușor de parcurs și se întinde pe o distanță enormă: a apăra temeinic o asemenea frontieră este extrem de complicat și de costisitor.

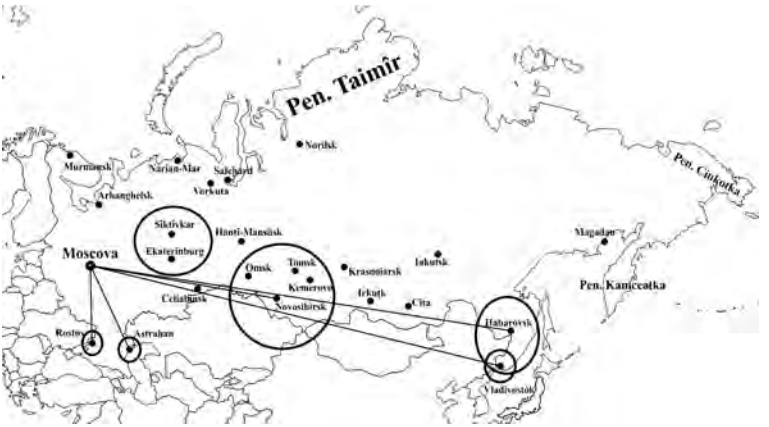

Vectorii geopolitici majori în Rusia de Est

A doua soluție presupune crearea zonei geopolitice karelo-finlandeze, unitară din punct de vedere cultural și parțial economic, dar care prezintă un sprijin strategic pentru Centrul eurasiatic. În limbile europene există termenul „finlandizare", care a apărut în timpul războiului rece. Prin acest termen se înțelege nominal un stat neutru, cu o economie capitalistă, dar care înclină strategic spre URSS, adică spre heartland. Ca stat, Finlanda este o structură instabilă în cel mai înalt grad și foarte departe de autarhie și care, din punct de vedere istoric, intră în mod firesc în spațiul geopolitic al Rusiei. Aceasta s-a manifestat în cele mai diferite perioade istorice. Centrul putea să accepte cea mai largă autonomie a uniunii karelo-finlandeze, cu o singură condiție însă - controlul strategic asupra golfului Botnic și amplasarea trupelor de grăniceri la frontierele Finlanda-Norvegia și Finlanda-Suedia. Lungimea frontierei s-ar micșora de două ori în cazul când frontierele finlandezo-suedeze și finlandezo-norvegiană ar fi mai puțin omogene și mai ușor de trecut decât frontiera karelo-finlandeză. Pe lângă aceasta, Rusia ar avea posibilitatea să controleze Baltica prin Nord.

Cea de-a doua soluție este preferabilă din toate punctele de vedere, chiar și pentru că o asemenea tactică trebuie folosită de către Centrul continental în toate zonele de frontieră, mixte etnic și cultural. Dezbinarea unității etnice înseamnă instabilitatea zonei de frontieră, instabilitatea frontierei. Mai devreme sau mai târziu, adversarul atlantic va încerca să se folosească de această împrejurare pentru a efectua integrarea etnică în scopurile sale, adică să intensifice controlul asupra rimland-ului și să slăbească heartland-ul. De aceea, forțele continentale trebuie să se folosească, activ și ofensiv, de o tactică analogă și să nu le fie frică să cedeze

suveranitatea culturală și chiar economică popoarelor de la frontieră, în schimbul prezenței strategice și loialității politice.

Atunci când stabilitatea frontierelor nu se mai poate obține pe calea unei expansiuni militare sau politice, trebuie folosită o variantă intermediară, ușor adaptabilă și care, în sens anti-eurasiatic, este folosită cu succes de către talasocrație.

V.2.6. Nordul și Ne-Nordul

Specificul geografiei țărmului arctic al Eurasiei rusești reduce problema corelației din regiunile Nordului și alte regiuni la o formulă cu mult mai simplificată Nord-Sud, fiindcă problemele latitudinale (și tocmai cu Occidentul) apar doar în cazul Kareliei. Singura excepție o constituie problema Iakuției, care este izolată, deoarece are (deși, aproape artificial) o tradiție a separatismului politic, fixată istoricește. Acest aspect se reflectă și în clasificarea de mai târziu a Eurasiei, făcută de Mackinder, în care evidența „Lenaland-ul" („pământul râului Lena"), Iakuția (Saha) formând axa acestei regiuni ce se întinde de la Marea Laptev până la regiunea Amur, iar în sud până la Altai. Cazul Iakuției trebuie examinat aparte.

Să începem cu partea vestică a „trapezului de nord". Aici se evidențiază peninsula Kola, Murmansk și Republica Karelă. Împreună cu Finlanda, acestea alcătuiesc un sector geopolitic și geografic unitar și ar fi fost mai eficient ca acesta să fie integrat într-un sistem independent și desăvârșit, în care regiunea Murmansk (și însuși Murmanskul) ar avea prioritate strategică și calitatea de centru militar al hotărârilor, iar spațiul karelo-finlandez ar fi investit cu o largă suveranitate cultural-economică. În cazul acesta, regiunea Murmansk ar putea fi extinsă pe seama regiunilor nordice ale Finlandei - Laplandia finlandeză. Balanța dintre Murmansk (proiecția strategică a Moscovei) și spațiul karelo-finlandez ar fi expresia concretă a organizării eurasiatice a continentului - exemplul „noii finlandizări" în condițiile ce vor exista după terminarea „războiului rece". Mișcarea ulterioară spre sud a acestui bloc va fi examinată în capitolul închinat Vestului rusesc. Trebuie menționat faptul că, în orice caz, axa strategică principală va fi axa Murmansk-Moscova.

În continuare: ținutul Arhanghelsk. Aici trebuie să facem o excepție de la normele generale și să menționăm importanța integrării nu numai pe latitudinea Nord-Nord, ci și pe meridian. Problema constă în faptul că ținutul Arhanghelsk se află deasupra părții central-europene a Rusiei și prin urmare, însăși ideea unei posibile suveranități a acestui sector vertical - de la Marea Albă până la Marea Neagră - în ceea ce privește Rusia, se exclude, fiindcă această regiune este însăși Rusia. De aceea Arhanghelskul și ținutul Arhanghelsk se află pe acea poziție strategică care corespunde principiului integrării strategice a Nordului în interesele Centrului. Axa Moscova-Arhanghelsk este singura din spectrul „razelor geopolitice" interne care nu reprezintă doar o construcție militară strategică. Aici trebuie să se realizeze o integrare maximă și pe diferite planuri cu Sudul, până la Moscova, să se

depună toate eforturile pentru a înfăptui o trecere treptată de la raioanele din regiunea Vologda, care au o populație (relativ) densă, până la așezările solitare ale Pomoriei. Migrația populației rusești spre Nord, valorificarea activă a acestuia, dezvoltarea și transformarea lui trebuie să înceapă de la Arhanghelsk. Acest mare port se află într-o poziție avantajoasă comparativ cu celelalte puncte populate ale Nordului și tocmai de aceea este mai logic ca Arhanghelskul să fie ales în calitate de „capitală a pactului Arctic". Dezvoltarea axei Moscova-Arhanghelsk trebuie să fie multilaterală și prioritară. De calitatea și dinamica acestei integrări meridionale unice (din tot Nordul), va depinde temeinicia și eficacitatea întregului „pact Arctic".

Mai spre răsărit, în zona Nordului, intră două structuri administrative: districtul autonom al Nenților și Republica Komi. Integrarea acestor spații între ele nu este contraindicată, fiindcă districtul autonom al Nenților este foarte slab populat. Vecinătatea cu Arhanghelskul permite dezvoltarea activă și prioritară a acestei regiuni în limitele proiectului general. O importanță deosebită are valorificarea insulelor Novaia Zemlea și Franz Joseph. Aceste pământuri arctice au o importanță strategică colosală în contextul unei opoziții intercontinentale. Aceste teritorii rusești sunt cele mai apropiate de polul Nord și respectiv, de SUA, fiind folosite în calitate de baze militare strategice. Ca și în cazul Kareliei și al Murmanskului, spațiile cele mai nordice sunt controlate cu prioritate de către militari, în timp ce spre sud este mai dezvoltată administrația civilă. Centrul acestei regiuni este orașul Vorkuta, unde se întâlnesc comunicațiile de bază și căile de comunicație.

Vorkuta este un mare centru industrial și strategic, situat în apropierea districtului Iamalo-Neneț, unde nu există un centru similar ca mărime. Prin urmare, Vorkuta ar trebui să controleze și imensul teritoriu al țărmurilor Mării Kara, până la gurile Eniseiului și delta râului Obi. În această regiune, districtul Iamalo-Neneț este apropiat, din punct de vedere geografic, de districtul Hantî-Mansi, amândouă intrând într-un sector geopolitic unic.

Trebuie subliniat faptul că, în cazul Republicii Komi, frontiera de sud a „trapezului de Nord" are o mare importanță geopolitică. În cazul de față procesele de integrare a acestei regiuni a Uralului de nord (și nordul Povoljiei) nu numai că sunt puțin utile, dar sunt și periculoase, deoarece la sud-vest (dincolo de districtul Komi-Permi) este situat Tatarstanul, unde tendințele separatiste au o istorie îndelungată. Fiind așezat în interiorul pământurilor rusești, Tatarstanul nu prezintă un pericol deosebit, însă în toate cazurile analoge „logica separatistă" impune căutarea unei ieșiri la mare sau la teritorii străine și orice procese de integrare pe verticală în cazul dat pot deveni, mai devreme sau mai târziu, extrem de periculoase. Aici trebuie folosită calea inversă (decât în cazul ținutului Arhanghelsk) și să se încerce o separare maximă a întregii regiuni a Uralului de Nord și a sectoarelor învecinate la est și la vest de Povoljia și Ural. În cazul de față, „trapezul de nord" trebuie să fie strict delimitat de spațiul continental, situat mai la sud.

Și mai spre răsărit se află pământurile bazinului Enisei care, din punct de vedere administrative, țin de districtele autonome Taimâr și Evenc și de partea nordică a ținutului Krasnoiarsk (fosta regiune Turuhansk). În această regiune se evidențiază Norilskul, care poate juca rolul de centru al acestei regiuni gigantice. În cazul de față, dinamica meridională pe axa Nord-Sud nu se exclude, deoarece Siberia de Sud, de la Omsk și până la Baikal, este populată compact de către ruși și integrarea în acest sens nu poate prezenta un pericol deosebit. Acest bloc este situat, în întregime, pe un teritoriu intermediar, unde se sfârșește o zonă populată mai mult sau mai puțin uniform și începe „Lenaland-ul" lui Mackinder, „pământul nimănui". Această zonă, precum și teritoriile mai de răsărit, reprezintă un gigantic pustiu continental, tundra fără viață la nord și taigaua de netrecut la Sud. Acesta este un „spațiul potențial". La sud este parțial valorificat de ruși și de străvechile popoare turanico-mongole, cu o cultură politică relativ dezvoltată. La nord el reprezintă „no man land". O asemenea situație nu poate fi schimbată repede, dintr-un salt și prin urmare, această regiune gigantică, cu centrul la Norilsk,va mai reprezenta, un timp oarecare, „frontiera internă" a Rusiei continentale la Nord-Est și avanpostul strategic al Centrului la Nord. Din punct de vedere logic este necesar ca, în cazul dat, să se dezvolte tocmai Norilskul, care are o importanță geopolitică extrem de mare. Lui îi revine controlul asupra Taimârului (și a insulei Novaia Zemlea) la Nord, asupra bazinului Eniseiului la Sud și totodată, din acest punct trebuie să înceapă zona unui control al Centrului, dar mai restrâns, de orientare îngustă, asupra „Nord-Estului îndepărtat" al Eurasiei, asupra Lenaland-ului.

Lenaland-ul lui Mackinder include Iakuția, Ciukotka, Kamceatka, ținutul Magadan, ținutul Habarovsk, regiunea Amur și ținutul Primorsk, insulele Sahalin și Kurile. Acest spațiu se împarte în două regiuni geopolitice: fragmentul „trapezului nordic", pe de o parte și Iakuția de Sud, Primorie, ținutul Primorsk și jumătatea sudică a ținutului Habarovsk, pe de altă parte. Ambele spații sunt absolut diferite din punct de vedere calitativ. Partea de Sud, în special țărmurile mărilor Ohotsk și Japoniei, este relativ populată, are tradiții politice străvechi și este locul de trai al unor etnosuri eurasiatice destul de active. Din punct de vedere al dezvoltării tehnice și concomitent în sens climateric, acest sector sudic este o continuare a Siberiei de Sud.

Total opusă este partea de Nord a Lenaland-ului. Este partea cea mai nedezvoltată și mai „sălbatică" a Eurasiei, un strat continental gigantic, cu o infrastructură rudimentară (embrionară) și practic fără populație. Singurul centru de proporții este Magadanul, acesta fiind, însă, un port izolat de imensele întinderi continentale ale Kolâmei și Iakuției de Nord. Nici Anadârul de pe Ciukotka nu este un centru în adevăratul înțeles al cuvântului, acesta fiind izolat de continent. Sectorul dat este un continent separat, apărat excelent de frontierele maritime și foarte bogat în minereuri utile. Cu toate acestea însă, este foarte slab dezvoltat și valorificat, aflându-se într-o stare potențială. Această parte a Siberiei este scoasă în afara istoriei

și tocmai la ea se referă, în mare măsură, prezicerile futurologice ale lui Spengler, cu privire la „viitoarea civilizație siberiană". Acest sector unic al Lumii Vechi încă nu și-a spus cuvântul în istoria civilizațiilor, încă nu și-a manifestat în nici un fel funcția sa geopolitică.

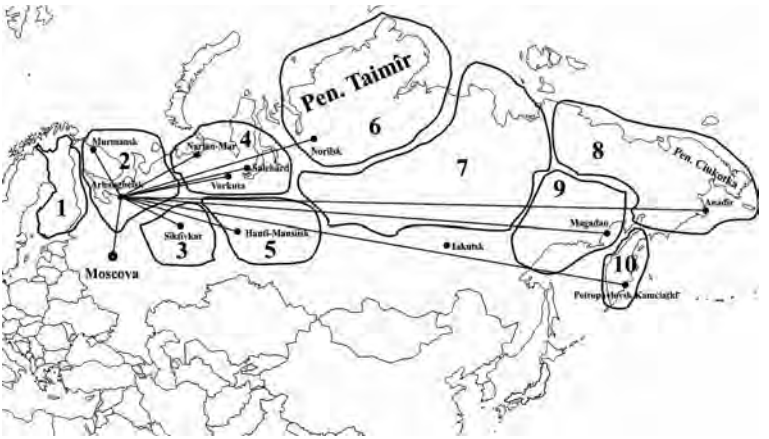

Sectorul geopolitic de nord al Rusiei: 1. Kareliano-Finlandez; 2. Arhanghelsk (asociat proritar cu centrul); 3. Sîktîvar; 4. Vorkuta; 5. Hantî Mansiisk; 6. Taimîr (Norilsk); 7. Nord-estul Iakuției; 8. Ciukotka; 9. Magadan; 10. Kamceatka .

Această subdezvoltare a regiunii se explică pe baza așa numitei „teorii potamice a civilizației", conform căreia dezvoltarea culturală a ținutului are loc cu mult mai repede în acele cazuri când albiile râurilor principale sunt așezate altfel decât paralel, intersectând Siberia (în special cea de Răsărit), faptul fiind o confirmare clasică a acestui principiu, întrucât toate râurile ei curg într-o singură direcție, fără a se intersecta. Totuși, această rămânere în urmă nu este o caracteristică negativă. Întârzierea istorică îi ajută să acumuleze (pe baza unei înțelegeri raționale a istoriei altor teritorii și națiuni) o experiență de cea mai mare importanță. În anumite împrejurări, aceasta poate fi chezășia unui succes fără precedent.

Din punct de vedere geografic, jumătatea Nordică a Lenaland-ului trebuie cercetată ca un complex geopolitic unic. Aici apare o problemă foarte importantă. Care va fi centrul în jurul căruia se va forma viitoarea formațiune geopolitică? Ce orientare va urma? Însuși faptul că Mackinder stătea la îndoială să considere sau nu Lenaland-ul drept „axă geografică a istoriei", ne demonstrează că există alternative în rezolvarea situației, ceea ce este suficient ca strategia continentală să acorde o atenție deosebită acestui sector.

Este clar că scopul maxim este includerea acestei regiuni în „pactul Arctic", sub controlul Centrului (al Moscovei) și corelarea cu alte centre secundare ale zonei Nordice. Aici însă, apar două obstacole:

1. lipsa, în centrul acestei regiuni, a unui punct strategic de

proporții, în jurul căruia s-ar fi putut construi sisteme integratoare;

2. poziția axială a Iakuției (Republica Saha) în această regiune ce se complică din cauza „separatismului" iakuților, fie el și nominal, fixat însă, istoricește;

În cazul de față, raportul dintre jumătatea nordică a „trapezului arctic" și Sud, capătă, într-adevăr, un caracter dramatic, deoarece Iakuția are o asemenea poziție strategică care îi creează toate premisele pentru a se transforma într-o regiune suverană, independentă de Moscova. Crearea acestor premise este asigurată de întinderea liniei de țărm, de structura meridională a teritoriului republicii, de izolarea tehnică față de restul regiunilor siberiene. Printr-un anumit concurs de împrejurări, tocmai Iakuția poate deveni baza principală a strategiei atlantice și pornind de aici, talasocrația va reface ținutul eurasiatic al Oceanului Pacific și va încerca să-l transforme într-un rimland clasic, aflat sub controlul „puterii maritime". Atenția deosebită a atlantiștilor pentru arealul Pacificului și evidențierea, în cel mai înalt grad, de către Mackinder, a Lenaland-ului într-o categorie separată, iar apoi includerea acestui teritoriu în zona rimland-ului pe hărțile atlantiștilor Spykman și Kirk, demonstrează că la prima ocazie favorabilă forțele anticontinentale vor încerca să scoată această regiune, care are legături foarte slabe cu Centrul, de sub controlul eurasiatic.

Referitor la aceasta, s-ar cuveni să se întreprindă următoarele măsuri:

1. Reducerea considerabilă, din punct de vedere juridic, a suveranității Iakuției.

2. Împărțirea Iakuției în două sau mai multe regiuni, mai importantă fiind totuși separarea regiunilor riverane mărilor Laptev și Siberiei de Răsărit de bazinul continental al fluviului Lena. Este importantă, de asemenea, extinderea maximă a zonei ce separă frontierele Iakuției de litoralul Oceanului Pacific și intensificarea controlului strategic asupra acestor zone de litoral.

3. Stabilirea unui control dur, special, al unui reprezentant al Moscovei, asupra acestor teritorii.

4. Organizarea integrării industrial-financiare a Iakuției în regiunile neiakute, iar zona să devină dependentă la maximum de Centru sau de proiecțiile ei în Nordul și Sudul Siberiei.

Aceste măsuri presupun o reorganizare a acestui teritoriu, demers ce ar crea aici o construcție geopolitică absolut nouă - un centru nou și legături radiale noi. Cu alte cuvinte, neașteptând reorganizarea Lenaland-ului conform scenariului atlantic, atâta timp cât această zonă rămâne în componența Rusiei, să se treacă imediat la construirea unui Lenaland continental, conform modelului eurasiatic.

Problema corelației Nord și Sud are, pentru acest sector, o soluționare deosebită - aici se cere nu o simplă limitare a contactelor pe această axă, ci o nouă reorganizare a întregului spațiu nordic al Iakuției. Aceasta nu e numai o manevră geopolitică preventivă, ci este un atac geopolitic, este o

luptă de poziție pentru Lenaland, pentru viitorul Siberiei, pentru soarta ei continentală, eurasiatică.

V.2.7. Rezumat. Zona nordică a continentului

Zona nordică a continentului eurasiatic, ce intră în componența Rusiei, este o realitate geopolitică de cea mai mare însemnătate, a cărei importanță va crește neîncetat pe măsura creșterii dinamicii planetare. Această regiune are o importanță deosebită pentru consolidarea de către Rusia a statutului său geopolitic global - statutul „axei geografice a istoriei".

Numai prin definirea atlantismului și a talasocrației în calitate de adversar politic principal, întregul sistem al Nordului capătă o încărcătură strategică reală. Prin refuzul de a recunoaște dualismul geopolitic la nivelul doctrinei militare sau al politicii internaționale, toată această temă își pierde sensul. Totodată, este inevitabilă nu numai degradarea Nordului rusesc dar, într-o perspectivă îndepărtată și fărâmițarea lui, chiar anexarea unor regiuni ale Rusiei.

Astăzi ritmul general al proceselor geopolitice este de așa natură încât problema reorganizării geopolitice a Nordului, conform constantelor geopolitice enumerate mai sus, este o chestiune actuală și vitală, în cel mai înalt grad. Chiar pentru menținerea „status quo-ului" este necesar să începem, imediat, reorganizarea acestor spații.

Soarta Rusiei depinde, la modul direct, de soarta Nordului. Această lege este baza viitoarei geopolitici.

Nordul înseamnă viitor, înseamnă destin.

Capitol V.3. Chemarea Orientului

V.3.1. „Orientul intern" (dimensiunea noțiunii)

Ca și în cazul Nordului, la examinarea problemelor geopolitice ale Orientului rusesc se aplică aceeași metodă, împărțind problema în trei componente:

1. Centru - Orient.
2. Raporturile dintre sectoarele Orientului.
3. Raporturile acestor sectoare cu alte regiuni și zone geopolitice ale Rusiei.

Mai întâi trebuie să definim ce se înțelege prin „Orientul Rusesc". Trebuie să menționăm, de la bun început, deosebirea dintre Orient ca noțiune pur geografică și Orientul cultural, civilizator, istoric. Așadar, în Orientul cultural se includ, de obicei, toate teritoriile Africii de Nord, Orientului Apropiat, Asia Mică, Asia Centrală până la Pakistan, apoi Filipine (lumea islamului) și India, pe când Chinei și Indochinei, precum și țărilor din regiunea Oceanului Pacific, li se aplică, de obicei, noțiunea de „Orientul Îndepărtat". De pe poziția Rusiei aceasta reprezintă, din punct de

vedere geografic, Sudul - care se întinde de la Occidentul Magrebului până la Orientul Îndepărtat al Oceanului Pacific.

Pe de altă parte, „Răsăritul" reprezintă, în limitele Rusiei, cu totul alte realități geografice și geopolitice, acesta fiind un teritoriu care se întinde din Povoljia (Tartaria), prin Urali, Siberia și până la Oceanul Pacific. Această categorie geopolitică poate fi numită „Orientul rusesc" sau „Orientul intern" - teritoriile geografice situate la Răsărit de Centru (Moscova).

În cazul de față, Caucazul și Asia Centrală vor intra în categoria „Sudului" și vor fi examinate în capitolul corespunzător.

Având în vedere că noi examinăm geopolitica internă a Rusiei ca un „sistem deschis", care nu coincide cu frontierele administrative ale Federației Ruse și plecând de la metoda „razelor geopolitice", evidențierea zonelor geopolitice se face, de multe ori, pe teritoriul statelor vecine, în cazul când există o unitate geopolitică, etnică și geografico-peisagistică. De aceea trebuie să includem în „Orientul intern" al Rusiei atât Uralul de Sud, cât și Kazahstanul de Nord, de la Aktiubinsk până la Semipalatinsk - pe latitudinea 50 de grade aproximativ. Totodată, în raport cu Rusia, zonele Mongolia, Sintzean și Manciuria intră, din punct de vedere geopolitic, în sectorul sudic. Prin urmare, toată Siberia de Sud - Altai, Tuva, Buriatia, Primorie și Primorie (inclusiv jumătatea sudică a regiunii Habarovsk) - împreună cu regiunile Siberiei Centrale, situate mai la sud de „trapezul nordic" - reprezintă un triunghi ce se întinde, de la Kazan și Urali, până la Oceanul Pacific.

V.3.2. Zona „Siberiei rușești" (structura)

Din punct de vedere climateric, Orientul rusesc se deosebește radical de Nord. Este o zonă cu o climă continentală temperată. În Povoljia și Ural, în Siberia și Primorie este situată o zonă preponderent împădurită. Din Kazahstanul de Nord și până la Baikal se întinde clinul stepelor. Altaiul și Primorie sunt masive de munți nu prea înalți. Cea mai mare parte a teritoriilor sunt populate destul de dens și reprezintă zone prielnice pentru trai și gospodărie.

Componența etnică a Orientului intern al Rusiei este următoarea: marea majoritate o reprezintă rușii, risipiți prin republicile naționale, mai compact, însă, în Siberia. Pot fi evidențiate câteva zone etnice care coincid, în linii mari, cu autonomiile și republicile respective.

În Povoljia este situat Tatarstanul, o structură etno-națională destul de monolită, care își păstrează tradițiile independenței politice și ale unei anumite rivalități cu Rusia. Este cea mai vulnerabilă regiune (din punct de vedere al păstrării integrității Rusiei), conștiința națională a tătarilor este foarte dezvoltată. Factorul cel mai important care face, totuși, ca „separatismul tătăresc" să treacă în plan secundar, este așezarea geografică a Tatarstanului în mijlocul spațiului continental, fără frontiere maritime sau învecinate cu state neruse.

Siberia rusească. Teritoriile estice locuite majoritar de ruși. Zona cea mai vulnerabilă a geopoliticii interne a Rusiei. O posibilă alianță strategică a Tatarstanului cu Kazahstanul în Sud, urmată de ieșirea prin Republica Komi la Oceanul Arctic ar putea submina întreaga structură continentale eurasiatică.

Atâta timp cât se păstrează această situație geopolitică, acest fapt nu prezintă vreun pericol pentru Rusia. Totuși, tradiția istorică a tătarilor necesită o atenție deosebită față de această regiune și o politică anume a Centrului față de Kazan, datorită căreia sistemul geopolitic al Tatarstanului ar depinde de regiunile pur rusești (chiar dacă nu se învecinează teritorial). Totodată, trebuie împiedicate procesele de integrare cu Bașchiria, Udmurtia, Mordovia și Mariel. Pe lângă toate acestea, are sens să se accentueze împărțirea teritorială a Tatarstanului pe criterii cultural-etnice, fiindcă tătarii, conform factorilor rasiali, culturali și religioși, sunt un etnos constitutiv. De asemenea, are sens să încurajăm migrația rusă în această republică.

Tătarii sunt turanici și musulmani, ceea ce îi determină să fie o parte geopolitică a lumii turanico-islamice. În această privință, Centrul se confruntă cu o problemă ce reprezintă dominanta întregii geopolitici a Sudului (despre aceasta vom vorbi într-un capitol corespunzător). Tataria nu poate fi ruptă de această realitate nici prin asimilare, nici prin izolare geografică. De aceea, „problema tătară" este un capitol aparte al unei probleme cu mult mai vaste - Rusia și islamul. Numitorul comun în rezolvarea tuturor situațiilor analoge este căutarea balanței geopolitice a intereselor „axei geografice a istoriei" și a lumii islamice. În această privință, anti-atlantismul este, în toate cazurile, fără excepție, numitorul comun care permite crearea unei alianțe planetare de lungă durată. În cazul Tatarstanului trebuie accentuat, în mod deosebit, caracterul continental al națiunii tătare, a cărei soartă istorică este strâns legată de Eurasia, iar în cazul identificării, în condițiile actuale, a geopoliticii Eurasiei cu geopolitica

Rusiei, uniunea conştientă şi benevolă este un imperativ cu mult mai profund decât deosebirile etno-confesionale.

În sens mai larg, puterea eurasiatică - Rusia - este întemeiată pe îmbinarea elementelor slav şi turanic care, în fond, au creat etnosul velicorus şi care devine axa „statului continental", identificându-se cu heartland-ul. De aceea, aceste două etnosuri - slavii şi turanicii (plus ugrii şi mongolii) – rămân, în continuare, stâlpii politicii eurasiatice. Viitorul lor este dezvoltarea integrării politice şi etnice şi de aceea accentuarea deosebirilor etnoculturale şi îndeosebi, tendinţa de a da acestor deosebiri o formă politică, nu se potrivesc cu logica soartei istorice a ruşilor şi tătarilor. Această temă trebuie să devină axa relaţiilor dintre Moscova şi Kazan şi nu este exclus faptul că, pentru aceasta, va fi nevoie de un „lobby geopolitic" deosebit, care ar exprima interesele Eurasiei din punct de vedere politic (sau metapolitic).

Aproximativ aceleaşi considerente sunt aplicate şi faţă de Başchiria, situată mai la sud de Tatarstan, populată, la fel, de un etnos turanic, care împărtăşeşte islamul. Singura deosebire este că başchirii nu au o tradiţie separatistă atât de pronunţată şi o conştiinţă naţională atât de dezvoltată ca a tătarilor, care au fost etnosul cel mai activ şi „progresist" din toată Povoljia. Din această cauză, legăturile tătaro-başchire nu pot să contribuie nicidecum la stabilitatea geopolitică în acest sector al „Orientului intern" al Rusiei, iar Centrul trebuie să facă tot posibilul ca să integreze Başchiria în regiunile Uralului de sud, populate de ruşi, pentru ca aceasta să-şi piardă orientarea spre Kazan. Totodată, trebuie accentuată originalitatea culturii başchire, unicitatea ei, deosebirile faţă de alte forme turanico-islamice. Întărirea legăturilor geopolitice ale Tatariei cu Başchiria este foarte periculoasă pentru Rusia, întrucât frontiera administrativă de sud a Başchiriei trece prin aproprierea Kazahstanului de Nord, care (la cea mai mică nereuşită în dezvoltarea situaţiei geopolitice) poate deveni, teoretic, baza separatismului turanico-islamic. În cazul dat, heartland-ul este ameninţat de a fi sfârtecat de triunghiul turanic (proturc, adică proatlantic) chiar în mijlocul spaţiului continental. În acest sens, orientarea Tatariei spre sud, tentativele de integrare cu Başchiria şi chiar apropierea acesteia de regiunea Orenburg, sunt tendinţe extrem de negative pe care politica continentală a Centrului trebuie să le împiedice cu orice preţ. Başchiria trebuie să-şi întărească nişte legături latitudinale cu Kuibâşevul şi Celiabinskul, iar contactele meridionale cu Kazanul şi Orenburgul, dimpotrivă, să le slăbească.

Mai departe, de la Uralul de Sud (Celiabinsk) şi până la Krasnoiarsk, se întinde o fâşie de pământuri populate activ şi valorificate de ruşi. De la vest spre est se conturează clar axa geopolitică ce, din punct de vedere istoric, corespunde căilor de cucerire a Siberiei de către ruşi: Celiabinsk - Omsk - Tomsk - Kemerovo - Krasnoiarsk - Irkutsk. Acest cordon reprezintă o zonă industrial dezvoltată, iar oraşul Novosibirsk este şi un mare centru intelectual. Din punct de vedere etnic este o zonă aproape în exclusivitate rusească. O situaţie similară se repetă şi în partea de răsărit a Baikalului

unde, de-a lungul magistralei Baikal - Amur, de la Cita până la Habarovsk, apoi spre sud, către Vladivostok, se află un fel de continuare a aceleiași fâșii, care începe în Uralul de Sud. Singura deviere este Buriatia, care ocolește, teritorial, nordul Baikalului și care întrerupe continuitatea cordonului omogen al „Siberiei rusești".

Mai spre sud de acest cordon rusesc trece o zonă paralelă cu un amestec considerabil de populație turanică (mai spre răsărit de mongoli). Ea începe în Kazahstanul de Nord, de la Aktiubinsk, apoi trece pe teritoriul Kazahstanului până la Semipalatinsk și Usti - Kamenogorsk și continuă pe teritoriul rusesc din Altai (leagănul etnosului turanic), Hakasia, Tuva și Buriatia. Totodată, acest cordon turanico-mongol, de la Altai până în Transbaikalia (Cita), trece armonios, din punct de vedere etnic și al configurației geografice, pe teritoriul Mongoliei cu care nu există, de fapt, nici un fel de frontieră geografică. Din punct de vedere geopolitic, acest cordon inferior este parte componentă a spațiului strategic al „Siberiei rusești" și de aceea, el trebuie considerat o continuare a „Orientului rusesc" spre sud. Singura excepție este un fragment al teritoriului chinez (Manciuria Chineză), situat la răsărit de frontiera cu Mongolia, până la râul Ussuri. Logic vorbind, el ar trebui să se afle sub controlul strategic al Rusiei, în caz contrar, el va deveni (inevitabil) un pretext pentru coaliții poziționale între „axa geopolitică a istoriei" și teritoriile ce intră, din punct de vedere geopolitic, în rimland, iar China aparține indiscutabil categoriei rimland (nici un geopolitician n-a pus la îndoială acest fapt).

În ceea ce privește această fâșie a „Siberiei rusești", este adevarat unul și același principiu geopolitic: acest sector teritorial trebuie integrat activ într-un spațiu geopolitic unitar, având, totodată, prioritate integrarea latitudinală pe axa lungă Celiabinsk-Habarovsk (axa meridională scurtă Habarovsk-Vladivostok este o continuare a acestei linii într-un sector geopolitic deosebit). Acest spațiu de o întindere gigantică constituie superioritatea strategică principală a Rusiei, în calitatea ei de putere eurasiatică reală. Datorită acestui coridor din Siberia de Sud, Rusia are posibilitatea să unească regiunile Centrului cu litoralul Pacificului, asigurând, în felul acesta, magistrala potențială de valorificare integrală a Siberiei și ieșirea definitivă a Moscovei la Oceanul Pacific. Această fâșie este pârghia de comandă a întregii Eurasii, inclusiv Europa, deoarece organizarea unei legături continentale la un nivel tehnologic avansat, din Orientul Îndepărtat până în Occidentul Îndepărtat, permite, în felul acesta, să restructureze realitatea planetară în așa fel încât controlul talasocratic din exterior asupra oceanelor își pierde importanța-cheie. Dacă resursele Siberiei se vor uni, în perspectivă, cu tehnologiile avansate ale Europei continentale și Japoniei, atunci sfârșitul dominației planetare a talasocrației este inevitabil.

Integrarea latitudinală a Siberiei (axa Celiabinsk - Habarovsk) este avantajul strategic de cea mai mare importanță pe care îl are doar Rusia. Odată cu valorificarea acestei regiuni, poate începe întreaga istorie

geopolitică a viitorului și în cazul acesta, profețiile lui Spengler se adeveresc.

Într-un sens mai restrâns, „intern", dezvoltarea integrării „Siberiei rusești" face posibilă extinderea controlului geopolitic și pe meridian. Cordonul sudic „turanico-mongol" se va uni cu teritoriile mai nordice rusești, având în vedere că autonomia culturală maximă va fi însoțită de integrarea economică și dominarea strategică a axei rusești Celiabinsk - Vladivostok. Totodată, în acest proces trebuie să se includă formațiuni eterogene în sens administrativ, cum ar fi Kazahstanul, regiunile și republicile autonome de pe teritoriul Federației Ruse, Mongolia și posibil, unele raioane ale Manciuriei chineze.

Totodată, un sector analogic meridional se presupune în direcția nordică, unde situația se deosebește doar prin faptul că populația nerusă autohtonă este cu mult mai rară, iar din punct de vedere politic este mai puțin dezvoltată și nu are o experiență istorică recentă a suveranității politice. În regiunile Hantî-Mansi și Evencă, la fel și în regiunea Habarovsk, limita extinderii nordice a cordonului „Siberiei rusești" se stabilește printr-un proces paralel de integrare internă a „trapezului nordic". Această integrare, spre deosebire de funcția geopolitică complicată a „Siberiei rusești" (axa Celiabinsk-Habarovsk), are trei vectori de dezvoltare (latitudinal, de nord și de sud) și se ciocnește, într-o serie de cazuri, cu formele politice (statele) maturizate și destul de independente, având un simplu caracter de latitudine. De aceea amândouă procesele geopolitice se vor dezvolta în ritmuri diferite și prin urmare, granița concretă ce va rezulta între dezvoltarea „Siberiei rusești" la nord și integrarea totală a „trapezului nordic", va depinde de factori imprevizibili.

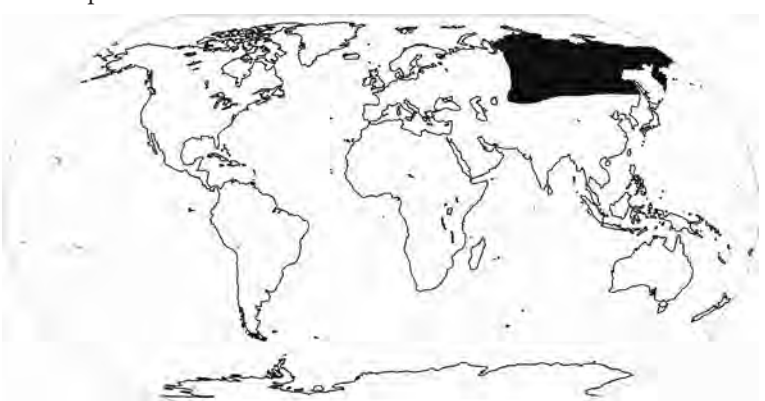

Conform geopoliticienilor din „Școala Pacifică" (von Beckman, Frobenius etc), teritoriul Siberiei va deveni o regiune strategică centrală a planetei la începutul mileniului trei.

Toți acești vectori geopolitici de dezvoltare nu sunt, în esență, ceva nou și neașteptat, fiindcă ei sunt doar o continuare a marilor procese istorice de înaintare a Rusiei spre răsărit și de devenire a puterii eurasiatice.

Drumul rușilor către Oceanul Pacific nu e întâmplător, iar teritoriile Siberiei valorificate de ruși urmează și ele o logică geografică. Acest drum corespunde graniței reliefului dintre Pădure și Stepă, pe a căror sinteză geopolitică este bazat însuși Statul Rus. Pe „marginea" pădurilor nordice din taiga ce se învecinează cu stepa (sau silvostepa) se mișcau valorificatorii ruși ai Siberiei, așezându-se pe pământurile cele mai bune pentru trai și agricultură. De la Celiabinsk până la Baikal, acest sector de peisaj reprezintă un clin ce se îngustează. Iar de la Baikal până la litoralul Oceanului Pacific este o zonă neîntreruptă a pădurilor nordice, care trec, treptat și pe neobservate, spre pădurile tropicale. Totodată, crește ponderea podișurilor și a masivelor muntoase.

Această zonă, de la Baikal până la gurile Amurului, ne reîntoarce la problema „Lenaland"-ul, care a apărut, deja, când examinam sectorul iakut al „trapezului nordic".

V.3.3. Lupta de poziție pentru Lenaland

Ca și în cazul Iakuției (la analiza geopoliticii Nordului rusesc), în cazul Siberiei de Est, care se întinde la răsărit de Enisei, ne confruntăm cu o serie întreagă de probleme geopolitice. Anticipând lucrurile, observăm că, pentru a treia oară, ne vom confrunta cu dificultăți la analiza celui mai estic sector al „Sudului eurasiatic".

Din punct de vedere pur geografic, dincolo de Baikal începe o schimbare serioasă de relief în comparație cu sectoarele mai nordice ale Eurasiei. Acolo, între pădurile continentale la nord și pădurile tropicale (de munte) la sud, se întindeau neapărat zonele de stepă, ceea ce crea o simetrie firească, evidențiind zona centrală a primului cerc periferic (de stepă) și a reliefurilor de frontieră ale munților și pădurilor tropicale. Această priveliște se păstrează din Moldova până în Altai, mai spre nord fâșia de stepă pur și simplu dispare. În cazul Siberiei de Est avem de-a face cu o regiune geopolitică și de peisaj absolut nouă, care necesită alte soluționări de poziții. Paralel cu „provocarea" neașteptată a reliefului (trecerea treptată a pădurilor continentale, pe fundalul munților, colinelor și dealurilor, în cele tropicale), se constată o imagine etno-politică extrem de nereușită – existența în această regiune a câtorva formațiuni naționale interne și externe a căror loialitate geopolitică față de Rusia este îndoielnică. Pe fundalul unei populări extrem de slabe a întregii regiuni a Lenaland-ului cu ruși, imaginea geopolitică devine extrem de îngrijorătoare.

În primul rând teritoriul Buriatiei. Ea întrerupe continuitatea brâului rusesc al Siberiei, înaintând departe, spre nord, dincolo de lacul Baikal. Buriații sunt lamaiști și în momentele critice ale istoriei rusești, ei au încercat să creeze pe teritoriul lor un stat teocratic independent, orientat spre Mongolia și Tibet. Aceasta nu ne dă nici un temei de îngrijorare, aici însă apare o problemă nouă - apropierea teritorială a frontierelor sudice ale Iakuției de frontierele nordice ale Buriatiei. Iakuții aparțin grupei turanice, considerabil creștinizați, însă adesea mai păstrează și tradițiile

vechi şamanice. Totodată, unele grupe practică şi lamaismul. Ieşirea la mare a Iakuţiei şi graniţele Buriatiei cu Mongolia reprezintă pericolul apariţiei unui bloc politic potenţial, care ar avea chiar mai multe premise pentru o independenţă geopolitică relativă decât Tatarstanul sau unele popoare din Caucazul de Nord, al căror separatism este evident. Dacă mai adăugăm la acesta apropierea de ţărmul Pacificului, care este foarte slab populat de ruşi, atunci pericolul se dublează pe seama unui posibil control al talasocraţiei asupra zonelor de ţărm (sau sectoare ale zonelor, ale potenţialelor coridoare din Lenaland spre Oceanul Pacific). Şi în sfârşit, lucrurile se agravează şi mai mult prin faptul că sudul Iakuţiei se desparte de frontiera nord-estică a Chinei prin fâşia îngustă a regiunii Amur, ceea ce dă tot temeiul pentru deschiderea unui coridor geopolitic direct, de la ţărmurile chineze de sud ale Oceanului Indian până la Marea Laptev, la Nord.

Toate aceste configuraţii geopolitice potenţiale ne fac să fim extrem de atenţi. Nu există nici o îndoială că o asemenea imagine poate să pară extrem de ispititoare pentru strategii atlantişti, fiindcă Lenaland-ul, extrem de bogat în pământuri şi resurse şi unic în sensul posibilităţilor strategice, are o aşezare foarte vulnerabilă din punct de vedere geopolitic şi orice slăbire a controlului rusesc asupra acestei regiuni, poate să provoace anexarea imediată şi ireversibilă a unei bucăţi gigantice din continentul eurasiatic, din însăşi axa geografică a istoriei. Pentru a preveni aceste evenimente nu este suficientă doar sporirea contingentului militar situat în Extremul Orient sau Primorie. Trebuie să facem demersurile geopolitice necesare, fiindcă este vorba, nici mai mult nici mai puţin, despre un război de poziţii. Acestui fapt ar trebui să i se acorde o atenţie deosebită:

1. Este important să se intensifice prezenţa reprezentanţilor Centrului în sudul Iakuţiei. Aceasta se va realiza printr-o migraţie dirijată şi o „colonizare" sistematică a pământurilor popoarelor din regiunile mai vestice.
2. Acelaşi lucru trebuie să se întâmple şi cu pământurile situate la nord de lacul Baikal. În cazul acesta, graniţele primejdioase vor fi înlăturate.
3. Este necesar ca, în acelaşi timp, să fie valorificate intensiv nordul regiunii Irkutsk şi întreaga regiune Amur, înfăptuind planul „colonizării" concentrate a acestor teritorii.

Aceste trei măsuri trebuie consolidate prin intensificarea prezenţei militare în zona respectivă şi prin activizarea extinderii strategice, economice şi tehnologice spre vest şi spre est. Toate acestea sunt menite a atenua îngustarea periculoasă a „cordonului rusesc".

4. Trebuie activată presiunea de poziţie asupra Chinei nord-estice; e de făcut o presiune preventivă asupra acestei regiuni care ar preveni, chiar de la bun început, orice tentativă geopolitică a Chinei de a se extinde spre nord.
5. Este necesară o întărire strategică şi demografică la maximum a acestui sector situat între oraşele Blagoveşcensk - Komsomolsk pe

Amur - Habarovsk, pentru a crea aici un puternic scut de apărare împotriva agresiunii talasocratice potențiale (de pe mare) sau a celei geopolitice chinezești (de pe uscat).

6. Toate aceste măsuri sunt importante pentru a sprijini activizarea relațiilor ruso-mongole, întrucât Mongolia, foarte puțin productivă și neatrăgătoare în alte privințe, este teritoriul cheie pentru geopolitica acestei regiuni. Prezența militară masivă a Rusiei de-a lungul frontierei mongolo-chineze, îndeosebi în partea ei de răsărit, ar minimaliza riscul geopolitic de anexare a Lenaland-ului.

Vă reamintim că geopolitica Nordului presupune concentrarea unor eforturi deosebite în același sector, însă din partea de nord, de pe țărmurile Oceanului Înghețat de Nord. Îmbinarea lor paralelă va permite Rusiei să pună temelia poziționlă pentru un viitor îndepărtat, când importanța acestor pământuri va fi într-atât de evidentă încât de controlul asupra lor va depinde importanța planetară a întregii Eurasii.

Lupta geopolitică pentru Lenaland trebuie să înceapă chiar acum, deși o atenție mai deosebită se va acorda acestei regiuni mai târziu. Dacă, însă, nu se va crea, chiar de la început, un model geopolitic și strategic corect, rezolvarea conflictului, după declanșarea lui, va fi cu mult mai dificilă sau va fi, în general, greu de îndeplinit.

Luptele principale în geopolitică sunt câștigate cu mult înainte de trecerea lor într-o formă deschisă a unui conflict politic sau internațional.

V.3.4. Capitala Siberiei

Proiectul integrării Siberiei pune problema centrului geografic al acestui proces, adică al acelui punct care ar putea să devină reprezentantul plenipotențiar al Moscovei dincolo de Ural și să îndeplinească funcția de atracție față de celelalte regiuni. Cel mai potrivit pentru acest rol este orașul Novosibirsk care, nu numai că este unul dintre cele mai mari orașe ale Siberiei, dar și unul din cele mai importante centre intelectuale la scara întregii Rusii.

Axa de vest se îndreaptă de la Novosibirsk către Ekaterinburg, capitala Uralului, iar cea de Est către Irkutsk, Habarovsk și Vladivostok. În felul acesta, Novosibirskului îi revine cea mai importantă funcție de legătură a întregului „cordon rusesc al Siberiei", în care acesta este veriga principală. Axa Moscova-Novosibirsk devine linia de forță de cea mai mare importanță a „geopoliticii interne" a Rusiei, acea „rază" principală, prin intermediul căreia se realizează procesul de schimb reciproc al fluxurilor energetice centrifuge din Centru și a celor centripete de la periferie.

Are sens ca regiunea Ural, cu centrul la Ekaterinburg, să se închidă la Moscova, nemijlocit și să nu fie transformată într-o instanță intermediară de comunicare între partea centrală a Rusiei și Siberia. Poziția geopolitică a Novosibirskului este într-atât de importantă, încât acest oraș și regiunile adiacente lui trebuie să dispună de un statut special și atribuții speciale, fiindcă de aici trebuie să se răspândească, prin întreaga Siberie, razele

geopolitice secundare - către nord, sud, est și vest.

Se poate face excepție, din această centralizare derivată, doar pentru ținutul Primorsk și sectoarele sudice ale ținutului Habarovsk. Este o zonă cu totul deosebită și care este strâns legată de problematica Lenaland-ului și de lupta de poziție pentru controlul asupra lui. Un statut aparte trebuie atribuit, în acest sens, pentru Habarovsk și Vladivostok, iar acestea, la rândul lor, trebuie puse în legătură directă cu Moscova (la fel ca Ekaterinburgul).

Pentru interacțiunea cu „trapezul nordic" este oportună organizarea unor axe strategice suplimentare Novosibirsk-Norilsk și Habarovsk-Magadan. Astfel, Răsăritul va fi legat, din punct de vedere strategic, de Nord.

Atât Estul cât și Nordul reprezintă un cap de pod către geopolitica viitorului. Aici se află soarta Eurasiei. Totodată, clima favorabilă a „Siberiei ruseşti" face ca ea să devină mai predispusă pentru a începe, tocmai de aici, proiectul grandios de creare a unui nou model continental. Aici trebuie să fie construite noi orașe, croite noi magistrale și create noi baze militare. Totodată, este important ca de la bun început să se pună temelia unei îmbinări armonioase a două principii - pe de o parte relieful, peisajul, factorul etnocultural, ecologia, iar pe de altă parte criteriile tehnice și strategice,. Tradițiile arhaice trebuie îmbinate cu cele mai noi elaborări tehnologice. Trebuie să ținem seama de locurile așezărilor preistorice ale omului pe aceste pământuri și să stabilim, împreună cu ele, alternativa pentru dezvoltarea industriilor și a bazelor militare.

O asemenea logică duce la perspectiva deschisă a apariției unui nou centru în Siberia, dar care deocamdată nu este relevat și preconizat. Nu este exclus ca, pe măsura dezvoltării întregului Răsărit rusesc, pe măsura actualizării Oceanului Pacific ca „ocean al viitorului", va apărea problema strămutării capitalei întregii Eurasii tocmai pe aceste pământuri - într-o capitală splendidă, fără precedent, a Noului Mileniu, dar care încă nu există.

Va veni o vreme când Moscova își va pierde importanța de „mijloc", devenind insuficientă în sens geopolitic, prea „occidentală". Și atunci problema unei noi Capitale a Siberiei va căpăta o importanță nu pur și simplu statală, ci una continentală, mondială.

Totuși, nu trebuie să scăpăm din vedere că această perspectivă este posibilă doar în cazul câștigării luptei de poziție pentru Lenaland, fără de care renașterea Eurasiei este de neconceput.

Capitol V.4. Noua ordine geopolitică a Sudului

V.4.1. „Noua ordine geopolitică" a Sudului

Geopolitica regiunilor sudice (și a celor vestice) este legată, într-o măsură și mai mare. de misiunea planetară a Rusiei, Eurasiei, decât problemele Nordului și Estului. Dacă la examinarea Nordului și Estului, care aparțin din punct de vedere geopolitic teritoriilor interne ruseşti,

factorul geopolitic extern era mereu prezent, atunci n-are nici un sens să vorbim, în cazul analizei problematicii Sudului (la fel și a Vestului), doar despre „geopolitica internă" a Rusiei, fiindcă toate realitățile interne rusești sunt într-atât de legate de cele politice externe, încât separarea lor este practic imposibilă fără încălcarea rigurozității întregului tablou geopolitic.

În ceea ce privește Sudul, „axa geografică a istoriei" are un singur imperativ - expansiunea geopolitică până la țărmurile Oceanului Indian. Aceasta înseamnă centralitatea și unicitatea dezvoltării meridionale, dominația univocă a axei Nord - Sud. Întreg spațiul ce separă teritoriul rusesc de linia de țărm a Eurasiei este, din punct de vedere geopolitic, o zonă a cărei suprafață trebuie redusă la zero. Însuși faptul existenței rimland-ului, care nu este o linie, ci o fâșie, este expresia influenței talasocrate, opusă impulsului de bază al integrării continentale. Dacă rimland-ul Eurasiei este redus în nordul și estul Rusiei la zero, iar continentul se sfârșește din punct de vedere geopolitic aici (singurul lucru ce mai rămâne este să păstrăm status-quo-ul de poziție, anunțând din timp posibilitatea transformării liniei, sub influența impulsului talasocratic, în fâșie), atunci rimland-ul reprezintă la sud (și la vest) o problemă deschisă. În estul și nordul Rusiei, rimland-ul este o linie actuală, dar fâșie potențială, în sud și vest dimpotrivă, este o fâșie actuală, dar o linie potențială. În primul caz, imperativul de bază este apărarea și protecția, păstrarea, conservarea stării de lucruri și manevre geopolitice preventive. În cel de-al doilea caz, dimpotrivă, este vorba despre o geopolitică activ agresivă, despre o expansiune, o strategie sumar „ofensivă".

Pornind de la principiul integrării continentale, Rusia trebuie să instaureze în Sudul întregii Eurasii „o nouă ordine geopolitică". De aceea, toate structurile politice care s-au format în Sud - țările islamice, India, China, Indochina - trebuie apreciate ca un teatru de manevre continentale de poziție, al cărui scop definitiv este de a uni strâns, din punct de vedere strategic, toate aceste regiuni intermediare, cu Centrul Eurasiatic (cu Moscova).

De aici derivă concepția „razelor deschise", care pleacă de la Centru spre periferie și care nu se vor opri la granițele rusești, ci va trebui să fie trasate până la țărmul sudic al oceanului. Acele bucăți de „raze" care trec pe teritoriile rusești sunt actuale, iar cele ce trec prin țările, care din punct de vedere strategic sunt solidare cu Rusia, sunt parțial actuale, iar bucățile ce trec prin acele țări care-și urmează propriul drum geopolitic sau (în cel mai rău caz) intră nemijlocit în zona controlului atlantic, sunt potențiale. Logica generală a geopoliticii eurasiatice se reduce, în acest caz, la faptul că întreaga lungime a razelor a devenit actuală sau parțial actuală.

Pe acest temei, întreg litoralul eurasiatic al continentului, din Anatolia până în Coreea, trebuie examinat ca „Sudul rusesc" potențial.

V.4.2. Zonele și munții-frontiere

Imperativul expansiunii geopolitice în direcția sudică determină

și structura compoziției acelor regiuni care fac parte din frontierele administrative ale Rusiei sau din componența statelor aliate cu Rusia (CSI). De aceea, analiza periferiei razelor geopolitice actuale și parțial actuale nu trebuie să devieze nici pentru o clipă de la tendința inițială, dictată de legile geopoliticii.

În sens restrâns, din „Sudul rusesc" fac parte următoarele zone:

1. Nordul peninsulei Balcanice din Serbia până în Bulgaria;
2. Moldova, Sudul și Estul Ucrainei;
3. Regiunea Rostov și ținutul Krasnodar (portul Novorossiisk);
4. Caucazul;
5. Litoralul de est și de nord al Mării Caspice (teritoriul Kazahstanului și Turkmeniei);
6. Asia Centrală, incluzând Kazahstanul, Uzbekistanul, Kirghizia și Tadjikistanul;
7. Mongolia.

Asupra acestor zone este stabilit un control strategic continental. Toate aceste zone, însă, trebuie privite ca niște baze ale unei expansiuni geopolitice ulterioare spre sud și nu ca pe niște frontiere „veșnice" ale Rusiei.

Sectorul geopolitic de sud al Rusiei: 1 - Balcanii 2 - România-Moldova 3 - Crimeea - Ucraina de Sud-Est 4 - Regiunea Rostov și Ținutul Krasnodar 5 - Caucaz 6 - Asia Centrală (inclusiv Xinjiang) 7 - Tibet, Mongolia și Manciuria

Prezența unor zone de litoral ce nu se află sub controlul heartland-ului este, din punct de vedere geopolitic, un pericol permanent de reducere

chiar și a acelor teritorii care, în momentul de față, sunt unite destul de bine cu Centrul Eurasiei. Destrămarea URSS și apariția, pe baza fostelor republici unionale, a structurilor politice independente ne oferă un exemplu impresionant al faptului că renunțarea la expansiunea în exterior, spre țărmurile sudice ale continentului (retragerea armatelor sovietice din Afganistan), va avea drept consecință mutarea inevitabilă a frontierelor de nădejde ale Moscovei, departe, către nord, în interiorul continentului. Slăbirea prezenței continentale nu va da naștere la un vacuum sau la intensificarea suveranității teritoriilor „eliberate", fiindcă statutul lor provincial exclude cu bună știință autarhia lor geopolitică. Locul influenței telurocratice a Moscovei îl ocupă, imediat, influența talasocratică a atlantismului (într-o formă sau alta).

Prin urmare, structura întregului cordon intern al „Sudului rusesc" inițial trebuie analizată ca un cap de pod potențial de ofensivă.

Cu toate acestea, lucrurile se complică prin faptul că toate teritoriile de frontieră se află în raioanele de munte (deseori de mare altitudine).

În nordul peninsulei Balcanice se află munții Balcani, mai spre răsărit este Caucazul și mai departe se află lanțul de munți Kopetdag și Hindukuș, apoi Pamir, Tian-Șan, Altai. Relieful muntos al frontierei sudice a Rusiei-Eurasiei, care a determinat, în mare măsură întreaga istorie a Răsăritului, este în momentul de față unul din cele mai importante atuuri geopolitice ale atlantismului. Indoeuropenii antici împărțeau întreg Estul Eurasiatic în două componente - Turanul nordic (tot ce există mai sus de șirul de munți) și Iranul de sud (situat mai jos de acest șir de munți). Această împărțire corespunde, de fapt, cu termenii geopolitici contemporani - heartland (Turan) și rimland (Iran). Cu câteva milenii mai târziu, frontul de sud al Rusiei pune aceeași problemă geopolitică, ce era caracteristică pentru dialectica relațiilor „nomazii stepelor împotriva agricultorilor sedentari ai Persiei".

În cazul de față, situația s-a schimbat radical, în sensul că Turanului de stepă i s-a adăugat Pădurea nordică rusească sedentară, care a echilibrat și a fixat dinamismul nomazilor turanici. Indo-europenii sedentari (slavii) au închis stepa, în partea de nord, cu forme culturale, care în multe privințe repetă arhetipurile sudului iranian. Rusia - Eurasia, ca o sinteză a Pădurii și a Stepei, depășește, din punct de vedere calitativ, Turanul și prin urmare, problema Iranului (mai amplu, a Asiei Centrale neruse) capătă un alt sens civilizator și geopolitic. Aceasta se manifestă, în special, din momentul revoluției Islamice din Iran, care a rupt-o radical cu politica atlantică talasocratică a regimului șahului.

Toate aceste aspecte geopolitice presupun necesitatea unui mod mai radical de abordare a problemei munților eurasiatici, care trebuie să-și piardă funcția de frontieră strategică, să devină nu o piedică în calea integrării continentale, ci un pod către ea.

Necesitatea schimbării funcției munților în sudul Rusiei (și a arealului ei strategic) este stâlpul viitoarei geopolitici eurasiatice. Fără

această operație preventivă, Eurasia nu va ajunge niciodată la o dominație mondială adevărată și cu atât mai mult, niciodată nu se va apropia măcar de adevăratul dialog, bazat pe egalitatea în drepturi, cu talasocrația.

V.4.3. ***Balcanii***

Întrucât majoritatea pământurilor sudice ale Rusiei și arealului ei strategic coincid cu teritorii ce se deosebesc, din punct de vedere rasial și religios, de civilizația rușilor (cu excepția Balcanilor și Ucrainei), atunci axele trebuie să fie, din punct de vedere geopolitic, strict meridionale. De aici și concluzia: trebuie să sprijinim toate procesele verticale (longitudinale) de integrare și să le împiedicăm pe cele orizontale (latitudinale). În sfera ce se deosebește, din punct de vedere etnic și politic, de spațiile rusești propriu-zise, în condițiile unei omogenități etnoculturale, se cuvine să fie aplicat principiul diametral opus principiului dominant. Examinând pe rând, de la vest la est, toate sistemele geopolitice locale, conturăm formele de bază ale structurii „Sudului rusesc" (în sens larg).

Peninsula balcanică are patru zone distincte:

a) bosniaco-croată (cea mai occidentală și orientată pro-atlantic, rimland adevărat);

b) sârbească (situată mai spre est și orientată eurasiatic);

c) bulgărească (situată mult mai spre est, având elemente ale „versiunii levantine ale rimland-ului" - acest model este prezentat mult mai clar de către Turcia - și ale sintezei continentale eurasiatice);

d) grecească (ortodoxă, dar care intră în blocul atlantic).

„Noua ordine geopolitică" (continentală și eurasiatică) se întemeiază în această zonă (ca și pretutindeni) pe stimularea tuturor proceselor de integrare pe axa Nord-Sud. Aceasta înseamnă că trebuie să contribuim la consolidarea maximă a legăturilor Belgrad-Atena și Sofia-Atena. Întrucât întreaga regiune a Balcanilor reprezintă o configurație eterogenă și extrem de complicată, proiectul federației sudice pan-slave, compusă din Serbia, Bulgaria, Macedonia, Muntenegru și Bosnia Sârbească, care ar fi, teoretic vorbind, o soluționare ideală, este puțin probabil că s-ar putea realiza într-un timp apropiat. Cu atât mai mult, el presupune un proces periculos de integrare latitudinală care este, întotdeauna, problematică în asemenea regiuni complicate din punct de vedere etnic. Să ne amintim, de exemplu, de înverșunarea războaielor balcanice de la începutul secolului dintre statele ortodoxe - Serbia, Bulgaria și Grecia - și eterna problemă a Macedoniei, care este „mărul discordiei" între statele ortodoxe potențial continentale și eurasiatice. De aceea, exemplul „imperiului" Sârbesc medieval al Nemanicilor poate servi în calitate de paradigmă geopolitică pozitivă. Cu atât mai mult, succesele considerabile ale Greciei în proiectele geopolitice globale (în special cuceririle lui Alexandru cel Mare) se alimentau cu energii ce veneau din nordul Balcanilor - dinastia macedoneană, iar mai înainte tipul doric al Spartei indoeuropene. Sârbii (și parțial, bulgarii) reprezintă, în limitele modelului mic al întregii peninsule Balcanice, impulsul eurasiatic

și apar ca purtători ai ideii heartland-ului. Grecia, situată mai la sud, se întinde din punct de vedere geopolitic între acest impuls nordic continental și identificarea istorică, permanentă, constantă cu rimland-ul. De aceea toate proiectele unificatoare de integrare a Greciei cu nordul Balcanilor pot să contribuie la intensificarea, în Grecia, a unor impulsuri intracontinentale ce ar putea să se întemeieze pe afinitatea confesională cu Rusia Ortodoxă.

Dacă, într-o perspectivă îndepărtată, putem să ne imaginăm o Federație Balcanică comună, orientată eurasiatic, atunci programul geopolitic poate fi formulat minimum ca o creare a unui romb neregulat Sofia - Moscova - Belgrad - Atena (și iarăși Sofia), din Centrul căruia pornesc două raze, ruso-sârbească și ruso-bulgară, care se unesc la Atena. Totodată, problema Macedoniei s-ar putea rezolva acordându-i-se un statut special, tocmai pentru a scoate piatra de încercare dintre cele trei state balcanice ortodoxe și potențial eurasiatice (la un grad diferit). De aici apare, logic, interesul vital al Moscovei în problema Macedoniei.

Dacă ne uităm la întregul tablou dintr-un alt unghi de vedere, de pe poziția atlantiștilor, va deveni limpede, chiar de la bun început, că pentru talasocrație este important să se atribuie tuturor proceselor geopolitice un caracter diametral opus.

În primul rând, pentru „forța maritimă" este important ca forțele pro-atlantice din nordul Balcanilor (croații și musulmanii) să fie susținute, iar Serbia și Bulgaria să fie rupte de uniunea geopolitică cu Grecia. Pentru aceasta este mai convenabilă folosirea Macedoniei, care poate distruge toate proiectele continentale din această regiune. Iar dacă în problema bulgară includem Turcia, adică să contribuim la îmbunătățirea relațiilor turco-bulgare în detrimentul celor bulgaro-rusești, atunci întreaga politică continentală eurasiatică va suferi un eșec. De acest lucru trebuie să țină cont geopoliticienii Eurasiei.

V.4.4. Problema Ucrainei Suverane

În continuare, apare problema ucraineană. Suveranitatea Ucrainei reprezintă un fenomen atât de negativ pentru geopolitica rusească, încât poate provoca foarte ușor un conflict armat. Referitor la coasta Mării Negre, de la Ismail până la Kerci, Ucraina primește un litoral atât de întins - în realitate nu se știe de cine controlat, încât este pusă la îndoială însăși existența ei ca stat independent. Marea Neagră nu înlocuiește ieșirea la „mările calde" și importanța ei geopolitică scade brusc pe seama controlului atlantic stabil asupra Bosforului și Dardanelelor, însă ea, fiind o frontieră favorabilă, de nădejde și necostisitoare, oferă cel puțin posibilitatea de a pune în siguranță regiunile centrale de la o expansiune potențială a influenței turcești. De aceea, apariția pe aceste teritorii a unui nou subiect geopolitic (care tinde, pe deasupra, să intre în uniunea atlantică) este, în mod absolut, o anomalie, fiind, din punct de vedere geopolitic, rezultatul unor pași absolut necugetați.

Ucraina, ca stat independent, cu oarecare ambiții teritoriale, prezintă un pericol enorm pentru întreaga Eurasie, iar fără soluționarea problemei

ucrainene n-are sens să vorbim despre o geopolitică continentală. Aceasta nu înseamnă că ar trebui limitată autonomia cultural-lingvistică și economică a Ucrainei, sau că ea trebuie să devină un sector pur administrativ al statului rus centralizat (așa cum stăteau lucrurile, într-o oarecare măsură, în imperiul țarist sau în timpul URSS). Din punct de vedere strategic, însă, Ucraina trebuie să fie o proiecție strictă a Moscovei, la sud și la vest (despre posibilele modele de restructuralizare vom vorbi mai detaliat în capitolul despre Occident).

Imperativul absolut al geopoliticii rusești pe litoralul Mării Negre este controlul total și nestingherit al Moscovei pe tot întinsul ei - de la teritoriile ucrainene până la cele abhaziene. Această zonă poate fi fărâmițată pe criterii etnoculturale, acordând autonomie etnică și confesională maloruşilor, tătarilor din Crimeea, kazacilor, abhazienilor, georgienilor etc., toate acestea însă cu controlul absolut al Moscovei asupra situației militare și politice. Aceste sectoare trebuie să fie rupte radical de influența talasocratică - provenită din Occident sau din Turcia (chiar și din Grecia). Țărmul de Nord al Mării Negre trebuie să fie exclusiv eurasiatic și să se supună centralizat Moscovei.

V.4.5. Între Marea Neagră și Marea Caspică

Caucazul propriu-zis se compune din două nivele geopolitice: Caucazul de Nord și teritoriul a trei republici caucaziene - Georgia, Armenia și Azerbaidjan. Alături de acest sector se află zona pământurilor rusești, de la Taganrog până la Astrahan, adică toate pământurile rusești situate între Marea Neagră și Marea Caspică, unde intră și spațiul Kalmuciei.

Întreaga regiune reprezintă un nod strategic extrem de important, fiindcă popoarele care locuiesc aici au o dinamică socială foarte mare, au tradiții geopolitice străvechi, iar regiunea se mărginește cu Turcia atlantică ce controlează, la rândul ei, din punct de vedere strategic, zona de frontieră, zonă care din punct de vedere al reliefului aparține unui spațiu unitar al masivului muntos al Caucazului.

Este unul dintre punctele cele mai vulnerabile ale spațiului geopolitic rusesc și nu este întâmplător că aceste teritorii au fost, în mod tradițional, arena unor războaie înverșunate între Rusia - heartland și țările rimland-ului - Turcia și Iran. Controlul asupra Caucazului deschide, la prima vedere, ieșirea către „mările calde", iar fiecare mutare (chiar cea mai neînsemnată) a frontierei spre sud (sau spre nord) înseamnă un câștig substanțial (sau pierdere) a întregii forțe continentale, telurocrația.

Cele trei straturi orizontale ale acestei regiuni - pământurile rusești, Caucazul de Nord din componența Rusiei și Caucazul propriu-zis - au, de asemenea, o continuare a lor, potențială, spre sud. Acest cordon suplimentar, pur potențial, care se află nu numai dincolo de frontierele Rusiei, ci și ale CSI, se compune din Azerbaidjanul de Sud (situat pe teritoriul Iranului) și raioanele nordice ale Turciei care, într-o mare măsură sunt populate de kurzi și armeni. Această regiune, la fel ca etnosurile din Caucaz ce intră (sau

care au intrat) în componența Rusiei, prezintă, pentru Turcia și Iran, aceeași problemă etnoculturală. Prin urmare, există toate premisele obiective pentru extinderea influenței continentale în adâncul arealului caucazian.

Așadar, între Marea Neagră și Marea Caspică se evidențiază patru straturi sau nivele, care presupun din partea Centrului o abordare diferențiată.

Primul strat, rusesc propriu-zis, trebuie unit la maximum conform orientării latitudinale, creând o construcție dură Rostov-pe-Don-Volgograd-Astrahan. Aceasta este o verigă de cea mai mare importanță pentru spațiul rusesc în întregime, întrucât la nord se sprijină pe partea Centrală a Rusiei, iar mai la nord - pe Arhanghelsk - cel mai important port al nordului și capitala potențială a „trapezului nordic". Date fiind distanțele relativ mici față de partea centrală europeană, apoi popularea compactă și dezvoltarea din punct de vedere tehnic, triunghiul Rostov-pe-Don-Volgograd-Astrahan este cel mai important avanpost al Rusiei în Sud. Este un fel de suplinire a Centrului eurasiatic, un centru secundar legat de spațiile periferice printr-un teritoriu neîntrerupt. Tocmai de aceea, regiunea trebuie să devină nucleul geopolitic al întregii strategii caucaziene a Eurasiei, iar pentru aceasta se cuvine a-l întări din punct de vedere tehnologic, strategic și intelectual. Este de dorit să se creeze aici o zonă rusească unitară, integrată din punct de vedere administrativ și politic.

Totodată, apar unele probleme cu raioanele de nord ale Kalmuciei, care sunt foarte slab populate. Are sens ca aceste regiuni nordice ale stepei să fie incluse într-o zonă comună de integrare, „întinzându-le", din punct de vedere geopolitic, de-a dreptul între Rostov-pe-Don și Astrahan, pentru a închide triunghiul în partea de jos, cu vârful în Volgograd. În felul acesta vor fi reproduse, din punct de vedere geografic și geopolitic, hotarele Khazariei antice care ținea sub control, la începutul primului mileniu, întreaga regiune. Această structură geopolitică poate fi numită convențional „triunghiul Khazar".

La trecerea de la zona pur rusească a „triunghiului Khazar", care trebuie să evolueze conform logicii latitudinale (orizontale), deși este strâns legată cu nordul și Centrul (cu Moscova), vectorul integrării își schimbă radical caracterul. Întreg Caucazul de Nord și tot ce este situat mai la sud de el, trebuie să se subordoneze, în exclusivitate, orientării meridionale. Centrele strategice ale „triunghiului Khazar" trebuie să dezvolte niște lanțuri geopolitice independente, care s-ar desfășura strict spre sud. Adică din Rostov, prin Krasnodar, spre Maikop, Suhumi și Batumi. Din Stavropol spre Kislovodsk, Nalcik, Ordjonikidze, Țhinvali și Tbilisi. Și din Astrahan spre Mahacikala.

Trebuie susținută orice delimitare latitudinală a regiunilor etnice ale Transcaucaziei, iar integrarea longitudinală - dimpotrivă, trebuie întărită. Așadar, este important să fie ruptă, prin orice mijloace, Cecenia separatistă, foarte activă, de Daghestan (și Ingușetia), închizând ieșirea către Marea Caspică. Dacă lăsăm Ceceniei doar Georgia, situată în partea de sud,

atunci ea va fi controlată, din punct de vedere geopolitic, din toate părțile și astfel va putea fi dirijată și din partea Georgiei ortodoxe. Daghestanul și Ingușetia trebuie atașate, parțial, Georgiei, ceea ce ar duce la crearea unei zone autonome în nordul Caucazului, dezvoltată economic, însă aflată sub controlul strategic total al Rusiei și orientată eurasiatic. Reîmpărțirea generală a Caucazului de Nord ar putea să rezolve și problema osetină, deoarece noile structuri etnice (de exemplu Osetia unită) și-ar pierde sensul de formațiuni național-statale, căpătând unul pur etnic și cultural, lingvistic și religios. Urmând aceeași logică meridională, este important de a lega Abhazia direct de Rusia.

Toți acești pași sunt îndreptați spre un singur scop geopolitic - întărirea complexului telurocratic eurasiatic și pregătirea triumfului său planetar asupra atlantismului. De aceea acest plan poate fi numit "noua ordine geopolitică în Caucaz". Acest plan presupune renunțarea la atitudinea tradițională față de formațiunile politice existente ca „state - națiune", adică structuri administrative fixate, cu hotare permanente și o structură a puterii deplină. „Noua ordine geopolitică în Caucaz" presupune o reîmpărțire totală a realităților politice existente și trecerea de la modelul corelației stat-stat sau națiune-națiune la un sistem Centru-periferie - structura periferiei trebuind să fie determinată, totodată, nu de o diferențiere politică, ci de una etnoculturală.

Aceasta se poate înfăptui cu ajutorul unui plan de creare a „Federației Caucaziene" care ar include atât cele trei republici caucaziene ale CSI, cât și formațiunile autonome din interiorul Rusiei. Totodată, Centrul ar ceda acestui raion autarhia cultural-economică, dar ar asigura un centralism strategic extrem de dur. Aceasta ar duce la un sistem cât se poate de flexibil, care s-ar sprijini nu pe violență, ocupație sau uniformizare a diversității caucaziene, ci pe înțelegerea destinului continental comun.

Un rol geopolitic aparte îl joacă Armenia, care este un aliat tradițional și de nădejde al Rusiei în Caucaz. Armenia servește ca bază strategică de cea mai mare importanță pentru prevenirea expansiunii turcești la nord și est - în regiunile lumii turanice din Asia Centrală. Dimpotrivă, sub aspect geopolitic ofensiv, ea este importantă în calitatea ei de comunitate etnoculturală care se întinde neîntrerupt spre sud, pe teritoriul Turciei, unde se află o parte considerabilă a Armeniei antice și locul ei cel mai sfânt - muntele Ararat. Totodată, este extrem de importantă crearea unui coridor de uscat care ar traversa tot Caucazul și care ar lega Armenia cu „triunghiul Khazar".

Armenia este importantă și din alt punct de vedere. Bazându-se pe apropierea etnică și istorică de Iran, tocmai Armenia ar putea fi una din principalele verigi în răspândirea impulsului eurasiatic din Centru spre rimland-ul iranian. Aceasta înseamnă crearea axei Moscova-Erevan-Teheran.

Iranului (în nici un caz Turciei) i-ar trebui alăturat și Azerbaidjanul, accentuând șiitismul, apropierea etnică de Azerbaidjanul Sudic iranian

și legăturile lor istorice. În felul acesta, raza strategică Moscova-Teheran prin Erevan, care este de cea mai mare importanță, s-ar dubla prin raza Moscova-Baku-Teheran, formând un romb, în multe privințe simetric cu cel balcanic. În general, între Balcani și Caucaz există o mulțime de paralele geopolitice. Principalul este că tocmai aici se manifesta cel mai clar acțiunea celei mai importante legi geopolitice - procesele latitudinale provoacă conflicte groaznice, iar legăturile meridionale duc la stabilitate și echilibru. Acest lucru s-a manifestat destul de expresiv în timpul războiului din Iugoslavia și a conflictului dintre Armenia și Azerbaidjan privind Karabahul de Munte. Problema Karabahului este similară cu problema Macedoniei. Tocmai de aceea, pentru stabilizarea acestei regiuni, Moscova trebuie să stabilească cu Karabahul cele mai directe legături, pentru ca acest teritoriu să devină un punct de echilibru al sistemului geopolitic caucazian. În acest scop, la tratativele cu Karabahul trebuie să participe patru părți: Azerbaidjan, Armenia, Rusia și Iran, cu excepția participanților atlantici, a căror prezență politică în regiune este inutilă din considerente geopolitice.

V.4.6. Noua ordine geopolitică în Asia Centrală

Se spune că Asia Centrală este o porțiune uriașă din uscatul eurasiatic, desfășurându-se din nordul stepelor kazahe până pe țărmurile Mării Arabe. Această zonă se întinde de la fostele republici sovietice din Asia Centrală, peste munții Kopetdag și Pamir, spre sud către Iranul de câmpie, apoi spre sud-est, în Afganistan. Asia Centrală este acel spațiu geopolitic care poate, mai repede decât toate celelalte spații, duce heartland-ul spre țelul sacru - Oceanul Indian. Dacă Moscova ar izbuti să câștige, în această direcție, războiul de poziție cu talasocrația, atunci s-ar rezolva imediat o mulțime de probleme paralele - integrarea în blocul continental a Indiei, susținerea strategică a Irakului împotriva Turciei, coridorul direct spre Orientul Apropiat etc. Toate acestea contribuie ca regiunea să devină centrală în problema restructuralizării geopolitice a Sudului eurasiatic.

Observăm că Asia Centrală este împărțită de un lanț de munți nu numai din punct de vedere politic și geopolitic, ci și rasial. Fosta zonă sovietică a Asiei Centrale (cu excepția Tadjikistanului) este populată de turanici suniți, urmașii Turanului, din care mulți continuă să fie nomazi și să se ocupe cu creșterea vitelor. Asia Centrală „nesovietică" - Iranul, Afganistanul (chiar și Pakistanul, înrudit din punct de vedere etno-cultural) - este populată de indoeuropeni sedentari. Astfel, unitatea geopolitică are un hotar rasial, evidențiat foarte clar.

Această zonă se împarte în trei secțiuni:

1. Kazahstanul Central (la sud de paralela 50, fiindcă la nord de aceasta sunt situate teritoriile incluse în „Răsăritul rusesc");
2. Partea de pustiu a Turkmeniei și Uzbekistanului, precum și Kirghizia de Munte (sunt pământuri pur turanice);
3. Iran-Afganistan-Pakistan-India (acesta este Iranul în sens larg - „Ariana", „pământul arienilor").

Noua ordine eurasiatică în Asia Centrală se întemeiază pe considerentul unirii tuturor acestor pământuri, de la nord la sud, printr-o axă geopolitică și strategică. Totodată, ca și în alte cazuri similare, este important în a structura spațiul exclusiv în direcția meridională, favorizând apropierea longitudinală a unor regiuni separate.

Începând cu nordul, este vorba despre legătura întregului Kazahstan cu Uralul de Sud și Siberia de Vest rusești. Această legătură trebuie să fie o construcție portantă a întregului areal al Asiei Centrale. Baza întregii politici continentale constă în integrarea consecutivă și chibzuită a Kazahstanului într-un bloc continental comun cu Rusia. Totodată momentul cel mai important este chiar de la început, întreruperea dură a oricărei influențe a Turciei în această regiune, de a împiedica orice proiect de integrare „turanică" provenit din Turcia atlantică și care ar propune o dezvoltare geopolitică latitudinală a fostei Asii Centrale „sovietice", opusă Nordului (Rusiei) indoeuropean și Sudului indoeuropean (Iran, Afganistan, Pakistan, India). Integrarea turanică este antiteza directă a eurasiatismului geopolitic și constă în dezagregarea forțelor telurocratice în trei componente: vestică (Rusia europeană), estică (Siberia de Sud și Extremul Orient rusesc) și sudică (Iran, Afganistan, Pakistan). Un asemenea „turanism" este chemat să spargă alianța rasială și geopolitică a Pădurii și Stepei care a fost începutul, atât al Statului Rus, cât și al etnosului velicorus, iar cât privește Iranul și Afganistanul, acestea sfâșie în bucăți unitatea religioasă a lumii islamice. Bazându-se pe aceasta, heartland-ul trebuie să declare Turciei și purtătorilor „panturanismului" un război geopolitic de poziție foarte dur, în care aliatul principal al Rusiei va fi Iranul islamic arian. Asia Centrală trebuie întinsă pe verticală între două realități globale indoeuropene - între ruși și perși. Totodată, trebuie să ne străduim, în fel și chip, să evidențiem în întreg spațiul turanic tendințele de autonomie culturală locale, să susținem forțele regionaliste în ținuturile autonome, să agravăm neînțelegerile între clanuri, triburi, „ulusuri" (uniuni tribale n.n) etc. Trebuie să ne străduim ca pretutindeni în această zonă să blocăm teritoriile, districtele, complexele industriale, ciclurile economice, obiectivele strategice pe teritoriile situate dincolo de arealul turanic sau într-o direcție strict meridională. Astfel, spre exemplu, Karakalpacia, situată la nord de Uzbekistan, trebuie să se integreze teritorial nu în direcție estică (Buhara, Samarkand, Taşkent), ci în direcție nordică (Kazahstan) și sudică (Turkmenia). Conform aceluiași principiu, trebuie restructurate zonele de frontieră dintre Uzbekistan și Tadjikistan - Samarkand, valea Fergana, care din punct de vedere istoric și etnic sunt legate de teritoriile tadjice și nu mai puțin de cele uzbece. Toate acestea sunt valabile și pentru Kirghizia.

Tadjikistanul trebuie să devină articulația geopolitică a întregii strategii geopolitice telurocrate din Asia Centrală. Această regiune întrunește, în sine, cele mai importante aspecte ale întregului „Drang nach Suden" rusesc, „salt spre Sud". Tadjicii sunt musulmani de origine indoeuropeană, foarte apropiați ca etnie de iranieni și afgani. Ei reprezintă

un fragment al lumii „iraniene" în această regiune. Totodată, Tadjikistanul a intrat în componența Rusiei și URSS, a fost integrat în sistemul geopolitic continental propriu-zis al Eurasiei. De aceea, soarta acestei mici țări alpine, a anticei Sogdiana, simbolizează succesul (sau insuccesul) instaurării noii ordini eurasiatice în Asia Centrală.

Situația geopolitică a Iacuției constituie un pericol pentru securitatea Heartland-ului deoarece Iacuția corespunde categoriei teritoriale Lenaland - adică sectorul care urmează să fie desprins de masa continentală principală (potrivit lui Makinder)

Frontiera reală dintre Tadjikistan și Afganistan nu trebuie înțeleasă ca o linie strictă. Aceasta nu este o realitate istorică, ci o sarcină geopolitică, deoarece ar fi fost cu mult mai bine ca, sub semnul intereselor heartland-ului, să fie anulate orice restricții severe, mutând frontiera strategică departe spre sud, iar întreaga zonă intermediară să fie restructurată pe baza hotarelor etnoculturale, tribale și regionale.

Afganistanul nu are tradiția unei organizări statale centralizate depline. El este populat de o mulțime de triburi nomade și sedentare (paștunii, tadjicii, uzbecii etc.), pe care îi unește mai mult religia (islamul) decât organizarea statală și politică. De aceea, revenirea geopolitică a Rusiei în Afganistan este inevitabilă și este determinată de geografia însăși. Singurul lucru necesar în cazul dat este să ne sprijinim nu atât pe forța militară, cât pe o strategie geopolitică bine gândită, pe pregătirea unei alianțe regionale și benevole din ambele părți, determinată de necesitatea unei opoziții comune împotriva talasocrației „forțelor Occidentale", „atlantismului", care îi apropie pe ruși de musulmani. Tadjikistanul joacă rolul de bază principală în acest proces, teritoriul lui devenind, totodată, un laborator geopolitic unde se întâlnesc două impulsuri orientate diferit - impulsul islamic al Sudului indoeuropean al Eurasiei și impulsul geopolitic rusesc ce vine din heartland, din nord.Aici, în Tadjikistan, în Dușanbe, sau în alt oraș, trebuie să se elaboreze strategia ruso-islamică comună pentru

reorganizarea „Turanului" nordic.

Proiectul panturanist, avansat de către Turcia modernă. Acesta implică unificarea tuturor popoarelor turcice într-un singur superstat. În speță, coincide cu planul atlantist de distrugere a Heartland-ului. Un rol-cheie în acest proiect îl au Kazahstan, Tatarstan și Iakuția.

Acest teritoriu este chemat să elaboreze o hotărâre epocală despre crearea Noii Eurasii, în care s-ar consolida, definitiv și ireversibil, teza despre sinteza săvârșită între Stepă și Pădurea nordică, pe de o parte și între aceeași Stepă (Turanul) și Iran, pe de altă parte.

Astfel, este logic ca din Centrul Eurasiatic să se mai traseze o rază: Moscova-Dușanbe-Kabul-Teheran, de-a lungul căreia trebuie să se cristalizeze o realitate geopolitică fără precedent.

O parte a Tadjikistanului - Badahșanul de Munte - este situată nu departe de Pakistan și India care se întâlnesc, aproape în același punct, cu China (Xinjiang). Deși aceste zone sunt aproape de netrecut, fiind situate la mare altitudine, în munții Pamir, regiunea Badahșanului de Munte are un sens geopolitic profund. Ea este populată de ismailiți, o sectă eretică a Islamului care este expresia celui mai radical șiism, adică o versiune mult mai indoeuropeană (din punct de vedere spiritual). Ismailiții din Badahșan sunt așezați alături de regiunile Pakistanului – stat format, din punct de vedere etnic, din hinduși convertiți la islam. Aceasta ne demonstrează că, fără îndoială, le sunt mai apropiate tendințele indoeuropene în limitele acestei religii, dacă nu cele vădit șiite, atunci cele „criptoșiite". Nu departe se află Kașmirul indian, populat, la fel, de hinduși musulmani și de șivaiști. Musulmanii - uigurii - populează și regiunea Xinjiang din China. De aceea, specificul religios al Badahșanului și situația lui strategică oferă heartland-ului posibilitatea de a participa activ la rezolvarea celor mai importante probleme geopolitice care se întâlnesc tocmai în această regiune - războaiele pakistano-indiene, separatismul potențial uiguro-islamic din China, lupta de eliberare națională din Tibet, mișcarea sikhilor din Pangeabul mai

sudic etc. Toate firele acestui nod critic al Asiei se întâlnesc în Tadjikistan, mai exact în Badahșan. Aici se impune de la sine axa suplimentară și independentă Moscova-Horog (capitala Badahșanului). Mai mult decât atât, deoarece legătura Badahșanului cu restul Tadjikistanului este cam slabă (contradicțiile etno-religioase și de clan), Moscova trebuie să separe această regiune într-o realitate geopolitică deosebită – de tipul Macedoniei sau Karabahului, întrucât importanța strategică a Horogului este centrală pentru gigantica regiune care depășește, ca dimensiune, nu numai Tadjikistanul, dar și Asia Centrală în întregime.

Această zonă complexă trebuie restructurată în întregime, aflându-se sub influența cea mai activă a „axei geografice a istoriei" - a Rusiei - pe baza modelului telurocratic, adică în pofida acelor planuri de care dispun, în acest sens, elementele talasocratice ale atlantismului. Este cunoscut faptul că tocmai Anglia a susținut mișcarea separatistă a musulmanilor din India, care a dus la desprinderea Pakistanului. Conflictele indo-pakistaneze sunt, de asemenea, avantajoase atlantiștilor întrucât acestea le permit ca, folosindu-se de condițiile geopolitice și punând întreaga regiune în dependență față de prezența militaro-strategică a americanilor și englezilor, să-și consolideze influența politică și economică în amândouă regiunile. În momentul de față, Pakistanul, India și China intră cu fermitate în rimland-ul controlat de talasocrație. Rolul geopolitic al Tadjikistanului și Badahșanului constă în schimbarea radicală a acestei stări de lucruri și a organiza, în acest spațiu, sistemul eurasiatic de integrare continentală. Totodată, este extrem de important ca în sfera ideologică să se țină seama de cele mai mici nuanțe etnoreligioase și cultural-lingvistice, iar în sfera militar-strategică este necesar să se tindă spre un centralism dur și fără alternativă.

În sens politic, antiamericanismul Iranului fundamentalist și „neutralitatea" severă a Indiei oferă motive serioase pentru succesul strategiei eurasiatice. Restul depinde de voința geopolitică a Moscovei iar, mai pe larg, de a Rusiei - Eurasiei.

V.4.7. The Fall of China

China este vecina geopolitică cea mai periculoasă a Rusiei în partea de Sud. Rolul ei este analogic Turciei. Dacă Turcia este, însă, membră a blocului NATO pe față, iar atlantismul ei strategic este evident, atunci în ceea ce privește China lucrurile sunt cu mult mai complicate.

Geopolitica Chinei era duplicitară chiar de la bun început. Ea aparținea, pe de o parte, rimland-ului, „zonei de țărm" a Oceanului Pacific (în partea de est), iar pe de altă parte n-a devenit niciodată talasocrație, ci, dimpotrivă, totdeauna se orienta către arhetipurile continentale. De aceea există o tradiție politică stabilă de a numi China „Imperiul de mijloc", iar acest termen caracterizează întocmai structurile telurocratice continentale. Totodată, China este despărțită de Oceanul Indian, interpunându-se peninsula Indochina unde se află o grupare de state de orientare vădit talasocratică.

Pe parcursul valorificării (colonizării) Orientului de către Occident, China s-a transformat, treptat, într-o semicolonie, cu o conducere marionetă proengleză - ultimele generații de împărați ai dinastiei Țin. De la începutul secolul al XIX-lea și până în 1949 (victoria P.C.Chinez asupra Gomindanului), geopolitica Chinei se călăuzea după tendințele pur atlantice (totodată, China se manifesta nu ca o talasocrație independentă ci ca o bază eurasiatică, de coastă, a Occidentului). Victoria Partidului Comunist a schimbat situația, iar China, pentru un scurt timp (1949-1958) s-a reorientat spre o politică eurasiatică prorusă. Totuși, China, în virtutea tradițiilor istorice, a părăsit curând linia eurasiatică și a preferat „autarhia". Rămânea de așteptat acel moment când orientarea eurasiatică va slăbi într-atât, încât atlantismul potențial și identitatea geopolitică a Chinei, în calitatea ei de rimland, va deveni evidentă. Aceasta s-a întâmplat la mijlocul anilor 70 când China a început să negocieze activ cu reprezentanții „comisiei Tripartite" mondialiste. Aceasta însemna o nouă intrare a Chinei în structura geopoliticii atlantice.

Nu trebuie să contăm, în mod deosebit, pe faptul că această țară va păși, în anumite circumstanțe, pe calea Alianței Eurasiatice, fără a nega, însă, aceste posibilități. Pur pragmatic, pentru China sunt mai avantajoase contractele cu Occidentul decât cu Rusia, care nu va putea să contribuie la dezvoltarea tehnologică a acestei țări, iar această „prietenie" va stânjeni doar libertatea manipulărilor geopolitice ale Chinei în Extremul Orient, în Mongolia și Siberia de Sud. Creșterea demografică pune, pe lângă toate acestea, în fața Chinei, problema „teritoriilor libere", iar pământurile (aproape nepopulate) ale Kazahstanului și Siberiei sunt, din această perspectivă, atrăgătoare în cel mai înalt grad.

China este periculoasă pentru Rusia din două motive: ca bază geopolitică a atlantismului și ca țară cu o densitate demografică ridicată, aflată în căutarea „spațiilor nimănui". Și într-un caz și în altul, heartland-ul se află într-un pericol de poziție, așezarea lui este periculoasă în cel mai înalt grad - China ocupă pământurile situate la sud de Lenaland.

Pe lângă aceasta, China are un specific rasial-cultural închis, iar în perioadele mai evidente din punct de vedere istoric ea n-a participat, niciodată, la construcția continentală eurasiatică.

Toate aceste considerente - indiferent de realitățile politice concrete - fac din China un adversar geopolitic potențial al Rusiei, în Sud și la Răsărit. Acest lucru trebuie considerat drept o axiomă geopolitică. De aceea, sarcina geopolitică a Rusiei cu privire la sectorul cel mai de răsărit al cordonului său intern din partea de sud constă în extinderea la maximum a zonei sale de influență spre sud, creând o „zonă de frontieră" cât mai largă. Eurasia trebuie să-și extindă, în perspectivă, influența până în Indochina, iar atingerea acestui scop, pe baza unei alianțe reciproc avantajoase, este aproape neverosimilă. În aceasta și constă deosebirea principială a Chinei de Asia islamică (cu excepția Turciei) și India. Dacă alianța eurasiatică cu alte sectoare sudice ale Eurasiei trebuie să se întemeieze pe bază de interese

reciproce, adică să fie rezultatul unei alianțe conștiente și benevole, bazată pe unitatea misiunii geopolitice, atunci, în cazul Chinei este vorba despre presiunea geopolitică a forței de poziție, despre provocarea dezintegrării, fărâmițării teritoriale, reîmpărțirea politică-administrativă a statului. Același mod de abordare se referă și la Turcia. China și Turcia sunt adversari geopolitici potențiali. Irakul, Iranul, Afganistanul, Pakistanul, India, Coreea, Vietnam și Japonia sunt aliați geopolitici potențiali. Aceasta presupune folosirea a două strategii geopolitice diferite. În cazul adversarilor trebuie să tindem să le aducem prejudicii, în cazul aliaților trebuie să evidențiem comunitatea scopurilor geopolitice.

Cel mai important spațiu strategic al Heartland-ului prin care se face accesul mările calde.

Linia aproximativă de fragmentare geopolitică a Chinei. Regiunile nordice trebuie să intre într-un spațiu strategic Heartlandului.

Acum este ușor să deducem prioritățile „geopoliticii interne" a Rusiei în spațiul dintre Badahșan și Vladivostok.

Aici modelul de bază este desprinderea teritoriilor nordice chinezești de cele sudice. Analiza geopolitică ne oferă, dintr-o dată, temeiuri serioase pentru aceasta. Nord-Vestul Chinei îl ocupă Xinjiangul, o țară străveche, cu o lungă istorie de autonomie politică. Istoricește, aici au existat numeroase state care se succedau unul pe altul. Mai mult decât atât, aceste state sunt populate în momentul de față de uiguri - un etnos turanic ce împărtășește islamul. Chinezii mențin în aceste regiuni controlul pe seama unei presiuni directe de forță, a colonizării directe, asuprind populația băștinașă și reprimând toate încercările ei de a-și apăra autonomia religioasă și etnică. Ideile de anexare a Xinjiangului la Rusia existau deja la împărații ruși, în limitele proiectului de valorificare a Siberiei. La aceste idei trebuie să mai revenim. Mai la Sud de Xinjiang se întind Kun-Lun și Tibetul, unde ne lovim de situații similare - Tibetul este o țară aparte, cu o populație deosebită, cu o religie specifică, cu tradiții politice și etnice străvechi. Puterea Beijingului este, aici, la fel de artificială și întemeiată pe violență deschisă ca în Xinjiang. Din punct de vedere geopolitic, Rusia este cointeresată direct în susținerea activă a separatismului în aceste sfere și începerea luptei de eliberare națională antichineză în întreaga regiune. În perspectivă, toate aceste teritorii s-ar încadra armonios într-o federație continentală eurasiatică, întrucât nici geografia, nici istoria nu le leagă de atlantism. Xinjiangul și Tibetul trebuie să intre în cordonul telurocrației. Aceasta va fi cea mai pozitivă hotărâre geopolitică și va crea pentru Rusia o apărare de nădejde chiar și în cazul când China nu va renunța la proiectele geopolitice antieurasiatice. Fără Xinjiang și Tibet este imposibilă pătrunderea geopolitică potențială a Chinei în Kazahstan și Siberia de Vest. Dar nu numai eliberarea totală a acestor teritorii de sub controlul chinez, ci chiar și primele etape de destabilizare a situației în aceste regiuni vor constitui primul câștig strategic al Rusiei.

Mai spre răsărit se află sectorul Mongoliei, aliatul strategic al Rusiei. Aici este important să se acționeze preventiv și să nu se admită posibilitatea de intensificare a factorului prochinez în politica mongolă. Stepele și pustiurile mongole apără foarte bine Siberia de Sud de China. Totodată este necesar de a activiza legăturile Mongoliei cu Xinjiangul și Tibetul, pentru a crea premisele unei noi configurații a întregii regiuni, orientată spre eliminarea treptată a Chinei și a influenței ei geopolitice. În acest scop poate fi promovat proiectul federației Mongolo-Tibetane, din care ar putea să facă parte și Buriatia, Tuva, Hakasia și Republica Altai. Unitatea tradiției lamaiste a acestor popoare este pentru Moscova un instrument important în strategia geopolitică antichineză.

Ultima zonă a cordonului sudic este Manciuria, un teritoriu situat în nord-estul Chinei. Și aici ne ciocnim de o verigă geopolitică slabă (pentru China). Pe acest teritoriu au existat, de asemenea, state antice care aveau o tradiție a independenței politice. Deja în sec. XX Japonia a reconstituit

statul Manciurian, cu capitala la Harbin, acest stat fiind capul de pod continental pentru intervenția Japoniei în China. Existența unui stat politic separat în Manciuria și care nu se supune controlului chinez, ar fi de dorit, pentru Rusia, în cel mai înalt grad. Întrucât însăși Japonia intră în numărul aliaților geopolitici potențiali ai Eurasiei, atunci, în această problemă, s-ar putea uni eforturile.

Tibet-Xinjiang-Mongolia-Manciuria formează împreună cordonul securității Rusiei. Sarcina principală în această regiune este ca aceste teritorii să se afle sub controlul heartland-ului, folosind, totodată, India și Japonia, aliații geopolitici potențiali ai Rusiei, dar și populația băștinașă ce suferă de pe urma dictatului de la Beijing. Pentru China, acest cordon este un cap de pod strategic, necesar pentru un „salt potențial spre nord", în Kazahstan și Siberia. Acestea sunt teritoriile ce se învecinează, de la Sud, cu Lenaland-ul, în jurul căruia va lua amploare, inevitabil, opoziția geopolitică de așteptare a forțelor conducătoare mondiale. Rusia trebuie să desprindă de China acest cap de pod, să împingă China spre sud și să-i propună, drept compensație geopolitică, dezvoltarea pe axa Nord - Sud, în direcție sudică - Indochina (exceptând Vietnamul), Filipine, Indonezia, Australia.

V.4.8. Din Balcani până în Manciuria

Eurasia trebuie să „preseze" Sudul pe întreg spațiul dintre peninsula Balcanică și nord-estul Chinei. Acest cordon este o zonă strategică importantă pentru securitatea Rusiei. Popoarele care populează sectoarele acestui spațiu sunt diferite din punct de vedere etnic și cultural. Ele au, însă, elemente care le apropie de formula geopolitică a heartland-ului. Pentru unele popoare, aceasta înseamnă ortodoxie, pentru altele - apartenență istorică la un singur stat, pentru terțe popoare - o apropiere etnică și rasială, pentru tetra popoare - dușmanul comun, iar pentru cele din al cincilea rând - calculul pragmatic. O asemenea diversitate a Sudului dictează necesitatea unei geopolitici extrem de flexibile și a unei argumentări foarte dezvoltate, care justifică necesitatea legăturilor, alianțelor etc. Niciunul dintre criterii nu este, aici, prioritar și nu trebuie să ne bazăm doar pe un singur factor - etnos, religie, rasă, istorie, profit etc. În fiecare caz concret trebuie să procedăm diferit. Totodată, criteriul principal rămâne geopolitica și legitățile ei, care trebuie să-și subordoneze celelalte raționamente, dar nu să devină doar un instrument al politicii externe (sau interne) care se bazează pe unele principii izolate și independente. Doar în acest caz, Eurasia poate să ajungă la stabilitate, iar Rusia să-și asigure securitatea continentală și realizarea misiunii sale telurocratice.

Capitol V.5. Pericolul occidentului

V.5.1. ***Două occidenturi***

Problema organizării spațiului din Vestul Eurasiei este tema care formează baza geopoliticii ca știință. Europa Occidentală este rimland-ul Eurasiei, un rimland mai definitivat, univoc și identificat istoricește. Occidentul reprezintă, în raport cu Rusia ca heartland, principalul adversar planetar - acel sector al „civilizației de coastă" care și-a asumat funcția de talasocrație constituită și care și-a identificat destinul istoric cu marea. În avangarda acestui proces s-a aflat Anglia, dar, pe măsura dezvoltării tehnice și a normativelor valorice ale „sistemului comercial", mai devreme sau mai târziu au intrat în acest ansamblu talasocratic și celelalte țări ale Occidentului.

În procesul devenirii istorice a celei din urmă imagini geografice a Occidentului, întâietatea a trecut, de pe insula Marii Britanii, pe continentul american, în special în SUA. În felul acesta, SUA și blocul NATO, controlat de ele, au devenit întruchiparea maximă a talasocrației în aspectele ei strategice, ideologice, economice și culturale.

Această stabilire geopolitică definitivă a forțelor planetare plasează polul atlantismului și talasocrației dincolo de Atlantic, pe continentul american. Europa însă (chiar și cea occidentală, inclusiv Anglia), s-a transformat din centru al talasocrației în „zonă tampon", „cordon de coastă", „anexă strategică" a SUA. Acest transfer al axei talasocratice dincolo de ocean schimbă întrucâtva configurația geopolitică. Dacă acum o sută de ani, Europa (Anglia și Franța) era principalul adversar al Rusiei, după cel de-al doilea război mondial această regiune își pierde importanța strategică independentă, transformându-se într-o colonie strategică a SUA. Această transformare corespunde perfect acelei „concepții de pe mare" ce caracterizează atitudinea tipic colonială față de continent a oricărei talasocrații. Dacă pe vremuri, natura „de țărm" a Europei era o caracteristică potențială activată de o formațiune geopolitică deosebită - „de insula Marii Britanii", astăzi ea corespunde tabloului actual de împărțire a forțelor - SUA, o realitate geopolitică ieșită din Europa ca proiecție a ei, aproape artificială, au devenit un pol absolut independent occidental, în sensul absolut al acestui cuvânt, transformând Europa din metropolă în colonie. Totul corespunde, pe deplin, cu logica clasică a geopoliticii talasocrate.

Astfel, problema geopolitică a Occidentului planetar, în sensul cel mai larg, se împarte, astăzi, pentru Rusia, în două componente - Occidentul-America și Occidentul-Europa. Din punct de vedere geopolitic aceste două realități au sensuri diferite. Occidentul-America este un adversar geopolitic total al Rusiei, un pol diametral opus tendinței Eurasiatice, este statul major și centrul atlantismului. Începând cu mijlocul sec. XX, când rolul SUA devine evident, războiul geopolitic pozițional cu America a fost și este esența întregii geopolitici eurasiatice. În această privință, poziția

heartland-ului este clară - este necesar să ne opunem la toate nivelele şi în toate regiunile pământului, străduindu-ne să slăbim la maximum, să demoralizăm, să înşelăm şi în sfârşit să înfrângem adversarul. Este foarte important să introducem dezordinea geopolitică în realitatea americană internă, stimulând orice fel de separatism, diverse conflicte etnice, sociale şi rasiale, sprijinind activ toate mişcările de disidenţi - grupările extremiste, rasiste, sectante, ce vor destabiliza procesele politice interne în SUA. Totodată, are sens susţinerea concomitentă a tendinţelor izolaţioniste din politica americană, tezele acelor cercuri (a republicanilor de dreapta) care cred că America trebuie să se limiteze în problemele sale interne. O asemenea stare de lucruri este avantajoasă pentru Rusia la cel mai înalt grad, chiar dacă, „izolaţionismul" se va realiza în limitele redactării iniţiale a doctrinei Monroe - adică, dacă SUA îşi vor limita influenţa la cele două Americi. Aceasta nu înseamnă nicidecum că Eurasia trebuie să renunţe la destabilizarea lumii latino americane străduindu-se să scoată unele regiuni de sub controlul SUA. Toate nivelurile presiunii geopolitice asupra SUA trebuie să acţioneze concomitent, asemenea politicii antieurasiatice a atlantismului care „sponsorizează" procesele de prăbuşire a blocului strategic (pactul de la Varşovia), a unităţii statale (a URSS) şi fărâmiţarea etno-teritorială a Rusiei, sub egida regionalizării, înfăptuind destrămarea ei progresivă până la desfiinţarea totală. Heartland-ul este nevoit să plătească Sea Power-ului cu aceeaşi monedă. Această simetrie este logică şi întemeiată. Toate acestea constituie sarcina principală a „geopoliticii externe" a Rusiei faţă de SUA şi de aceea, o analiză mai detaliată iese dincolo de limitele acestei cărţi.

A doua realitate, desemnată de asemenea cu termenul „Occident", are o altă semnificaţie. Aceasta este Europa al cărei sens geopolitic s-a schimbat radical în ultimele decenii. Fiind metropolă pentru alte părţi ale planetei, Europa a ajuns, pentru prima dată, în situaţia de colonie - strategică, culturală, economică, politică etc. Colonialismul american se deosebeşte de formele deschise şi dure din trecut, sensul lui însă rămâne acelaşi. În momentul de faţă, Europa nu are o geopolitică şi o voinţă geografică proprie, funcţiile ei se reduc la faptul că ea serveşte drept bază auxiliară a SUA în Eurasia şi loc pentru cel mai verosimil conflict cu Eurasia. În asemenea împrejurări, linia antiamericană devine alternativa geopolitică comună statelor europene, unindu-le printr-un singur proiect care n-a mai existat vreodată. Unificarea Europei la Maastricht este primul semnal al apariţiei Europei ca organism întreg şi independent, care pretinde să-şi înapoieze importanţa istorică şi suveranitatea geopolitică. Europa nu vrea să fie nici rusă, nici americană. După sfârşitul „războiului rece" această voinţă s-a manifestat în toată amploarea ei.

Acum se pune întrebarea: care este (în linii generale) atitudinea Eurasiei faţă de peninsula sa vestică?

Din punct de vedere exclusiv geopolitic, Eurasia este cointeresată univoc în scoaterea Europei de sub controlul atlantismului, al SUA. Acesta

este scopul prioritar. Rusia trebuie să aibă hotare maritime în Occident - acesta este imperativul strategic al dezvoltării geopolitice a Eurasiei. Tocmai lipsa unor asemenea frontiere și prezența în locul lor a unei linii de uscat, ce traversa Europa prin mijloc, a dus, în mod artificial și forțat, la înfrângerea geopolitică a URSS. Prin urmare, sarcina este: să nu repetăm greșelile și să reparăm situația. Eurasia va fi liberă de Sea Power doar atunci când oceanele vor deveni frontierele ei strategice la Nord, Est, Sud și Vest - exact ca în cazul Americii. Doar atunci duelul civilizațiilor va decurge în condiții de egalitate.

De aceea, Rusia are două soluții - sau ocupația militară a Europei, sau o asemenea reorganizare a spațiului european care ar face din acest sector geopolitic un aliat strategic de nădejde al Moscovei, păstrându-i suveranitatea, autonomia și autarhia. Prima variantă este într-atât de ireală încât nu face s-o discutăm serios. A doua variantă este complicată, dar realizabilă, fiindcă o jumătate de secol, petrecută de Europa în situația de colonie americană, a lăsat urme adânci în conștiința europeană.

O Europă prietenă în calitate de aliat strategic al Rusiei poate să apară doar în cazul când ea va deveni unitară. În caz contrar, adversarul american va găsi o mulțime de modalități de a introduce fărâmițarea și dezbinarea în blocul european, provocând un conflict similar celor două războaie mondiale. De aceea, Moscova trebuie să contribuie, în cel mai înalt grad, la unificarea europeană, sprijinind, îndeosebi, țările Europei centrale, în primul rând Germania. Alianța Germaniei cu Franța, axa Paris-Berlin (proiectul lui de Gaulle), este acea vertebră în jurul căreia este cel mai bine să se construiască ceea ce numim corpul Noii Europe. În Germania și în Franța există o tradiție politică anti-atlantică stabilă (atât la curentele politice de dreapta, cât și la cele de stânga). Fiind, până la un anumit timp, potențială și ascunsă, ea va da de știre la un moment dat că există. Moscova trebuie să se orienteze de pe acum spre această linie, fără a aștepta desfășurarea definitivă a evenimentelor.

Sarcina Moscovei este de a scoate Europa de sub controlul SUA (NATO), să contribuie la unificarea ei, să consolideze legăturile de integrare cu Europa Centrală sub semnul axei Moscova-Berlin, axa de bază a politicii externe. Eurasia are nevoie de o Europă aliată și prietenă. Din punct de vedere militar ea nu va prezenta încă mult timp (fără SUA) un pericol serios, iar cooperarea economică cu o Europă neutră poate să rezolve majoritatea problemelor tehnologice ale Rusiei și Asiei, în schimbul resurselor și al parteneriatului strategic.

Pornind de la această sarcină a geopoliticii externe, trebuie să analizăm și situația politică internă a Rusiei în regiunile ei vestice.

V.5.2. Distrugerea „cordonului sanitar"

Formula de bază a analizei geopolitice a „Occidentului rusesc" este principiul: „Europei - ce este european, Rusiei - ce este rusesc." Aici trebuie să procedăm ca și în cazul lumii islamice - noile frontiere sunt inevitabile,

unele regiuni trebuie împărţite din nou; însă, în toate cazurile, principala sarcină rămâne aceeaşi - crearea în Occident a unor formaţiuni prietene neutre, cu o independenţă etnoculturală, economică şi socială la cel mai înalt grad, dar dependente strategic de Moscova. Sarcina maximă este „finlandizarea" întregii Europe, însă trebuie să începem cu reorganizarea spaţiilor apropiate nemijlocit de Rusia.

Aici apare o problemă complicată: „cordonul sanitar". Geopoliticienii atlantişti îşi dau foarte bine seama de pericolul strategic al alianţei Rusiei cu Europa (în special cu Germania) şi în mod tradiţional, se străduiesc s-o împiedice cu orice preţ. Metoda cea mai eficace a talasocraţiei este „cordonul sanitar", adică zona câtorva state limitrofe duşmane, atât vecinului din est cât şi celui din vest şi legate direct de polul atlantic. În rolul unui asemenea „cordon sanitar" apar, în mod tradiţional, Polonia şi ţările est-europene situate mai la sud - Cehoslovacia, România etc. Ideea unui asemenea „cordon" a fost elaborată de geopoliticianul Mackinder şi s-a realizat cu mare succes la începutul secolului şi înainte de cel de-al doilea război mondial. În amândouă cazurile, scopul a fost atins - în cele din urmă s-a dezlănţuit un conflict între două puteri continentale, Rusia şi Germania, în urma căruia victoria strategică a revenit atlantiştilor. America îşi datorează locul în fruntea Occidentului tocmai celor două războaie mondiale, care au istovit Europa şi au sleit de puteri îndeosebi Germania şi Rusia (principalii adversari ai atlantismului).

Evident că un asemenea „cordon sanitar" apare şi acum, format din popoare şi state mici, înrăite, iresponsabile din punct de vedere istoric, cu pretenţii maniacale şi o dependenţă servilă de Occidentul talasocratic.

Este vorba despre apariţia unei zonei geopolitice între Marea Baltică şi Marea Neagră, formată din state ce nu pot să intre ca nişte componente depline în Europa, dar care resping cu îndârjire Moscova şi Eurasia. Pretendenţii titlului de membri ai „cordonului sanitar" sunt următorii: popoarele baltice (lituanienii, letonienii, estonienii), Polonia (inclusiv Prusia Occidentală), Bielorusia (această idee este susţinută de minoritatea catolică antieurasiatică), Ucraina (cea occidentalizată, în special - uniato-catolică), Ungaria, România (la fel sub influenţa uniaţilor), Cehia şi Slovacia. Este evident că pretutindeni este vorba de sectorul catolic al Europei de Est care a aparţinut, tradiţional, zonei de influenţă a Occidentului. Totodată, noi avem de a face cu aceleaşi ţări care s-au manifestat (nu o singură dată) în istoria geopoliticii, în calitate de pârghii de distrugere a formaţiunilor continentale - Imperiul Rus, Imperiul Austro-Ungar, nu demult URSS.

Sarcina Eurasiei este ca acest cordon să nu existe. Aceasta este în interesul Europei şi al Rusiei. Dacă e să privim aceste formaţiuni în calitate de state, ele sunt nejustificate, sunt contradictorii din punct de vedere etnic şi confesional, sunt înapoiate din punct de vedere strategic şi economic, sunt lipsite de resurse. Cu alte cuvinte, existenţa acestor state fictive are sens doar ca zone strategice, susţinute artificial de atlantism. Pretutindeni există factori care le leagă de Eurasia (pot fi: ortodoxia, conştientizarea

înrudirii cu slavii, prezența populației ruse, apropierea istorică, câteva componente laolaltă etc.), există însă și factori opuși, care le apropie de Occident (catolicismul, uniații, eterogenitatea etnică, tradițiile politice de suveranitate etc.). Atâta timp cât aceste formațiuni reprezintă un întreg, ele nu pot să prefere nici una din aceste două orientări și tocmai de aceea, devin un „cordon sanitar" în sensul deplin al acestui cuvânt. Integrarea cu Estul este împiedicată de unele elemente, integrarea cu Occidentul - de altele. De aici rezultă această permanentă instabilitate internă și externă, provocată de aceste țări, ceea ce dă apă la moară talasocrației și este o piedică permanentă în calea geopoliticii eurasiatice și a blocului continental.

Singura cale de înlăturare a „cordonului sanitar" este reîmpărțirea totală a noilor formațiuni statale pe baza factorilor geopolitici. Aceasta nu înseamnă neapărat anexarea teritoriilor la alte state. Poate fi vorba despre crearea, în locul statelor, a federațiilor sau a câtorva state a căror orientare geopolitică va fi univocă. Formațiunilor mici, unitare din punct de vedere etnic, cultural și confesional, le va fi mai ușor să se integreze în blocurile geopolitice mari, iar în prezența unor relații strânse de alianță, dintre Rusia și Europa, noile frontiere nu vor însemna un prag adevărat, o ruptură. Mai mult decât atât, numai lipsa acestui „cordon sanitar" poate să facă aceste relații general eurasiatice reale, să transforme spațiul dintre „Dublin și Vladivostok" într-o zonă de cooperare eurasiatică, de colaborare și parteneriat strategic.

V.5.3. Federația Baltică

Să examinăm, mai detaliat, întreaga zonă occidentală care se învecinează cu Rusia. Acest spațiu se împarte în câteva sectoare. În partea cea mai de nord se află zona scandinavă, care se întinde din Norvegia până în Finlanda. Proiectul geopolitic comun referitor la Finlanda l-am examinat în capitolul consacrat nordului. Aici este vorba despre crearea formațiunii etno-teritoriale karelo-finlandeze, cu o autonomie culturală la cel mai înalt grad, dar integrată strategic în blocul eurasiatic. Norvegia și Suedia, ca și republicile baltice, aparțin altui context geopolitic, mult mai larg decât chestiunea karelo-finlandeză.

Aici ne lovuim de o temă mult mai generală - geopolitica Balticii și Scandinaviei. Cel mai potrivit ar fi, în cazul de față, să-l urmăm pe geopoliticianul suedez Rudolf Kjellen (care a inventat termenul „geopolitică") și să examinăm întreaga regiune baltică drept o continuare a Europei Centrale, structurată în jurul Germaniei. Kjellen considera că geopolitica scandinavă nu poate avea o altă dezvoltare decât unificarea strategică cu Germania, întemeiată pe baza comunității etnice, culturale și geografice. Elementul liant al acestei construcții trebuie să fie Prusia - un stat german în care domină confesiunea protestantă, comună pentru scandinavi. Blocul scandinav protestant trebuie să fie continuarea nordică a Prusiei, a Berlinului. De aceea, începând să se conștientizeze ca un tot unitar, acest spațiu nu poate eluda restabilirea unității geopolitice a Prusiei.

În momentul de față Prusia nu mai există, teritoriile ei sunt împărțite între Germania, Polonia și Rusia. Prin urmare, premisa principală de creare a unei Federații Baltice, „neutră" din punct de vedere politic și prietenă cu Moscova, lipsește. De aici rezultă imposibilitatea practică de a organiza această regiune în concordanță cu principiile eurasiatice.

La nivel pur teoretic această problemă se rezolvă în două etape:

1) Se constituie un nou spațiu etno-confesional în granițele Prusiei istorice. Inițiatorii sunt Moscova și Berlinul. Din aceasta rezultă loialitatea figurii axiale, menționate mai devreme, față de Rusia, care va da viață acestei structuri cedând o parte din pământurile prusiene câștigate în timpul celui de-al doilea război mondial (regiunea Kaliningrad).

2) În jurul Prusiei începe procesul de unificare strategică a statelor baltice într-un singur bloc. În acest bloc intră: Norvegia, Suedia, Germania, Estonia, Finlanda - Karelia, Danemarca, posibil Olanda. Un statut special va fi delegat Poloniei, Lituaniei și Letoniei. O condiție obligatorie este ieșirea acestor state din NATO și crearea, în regiunea Balticii, a unei zone demilitarizate. Controlul strategic trece, în perspectivă, de partea Europei „neutre", adică a complexului de apărare eurasiatic.

Singurele elemente slabe în acest sistem sunt Polonia și Lituania, unde predomină catolicismul. Aceste teritorii au constituit principala pârghie a geopoliticii talasocrate, îndreptată împotriva Eurasiei și a posibilității de creare a blocului continental. Mai mult decât atât, în istorie există un precedent de independență politică considerabilă a cnezatului Polono-Lituanian, iar unii istorici (Spengler, în special) vorbeau chiar despre existența unei „civilizații baltice" deosebite care, în linii generale, coincide din punct de vedere geografic cu hotarele istorice ale Poloniei și Lituaniei. Doar anumite condiții istorice n-au permis acestei civilizații să se dezvolte până la capăt și au făcut-o „avortivă" (termenul lui Spengler). Trebuie să recunoaștem că, în general, această problemă nu are o rezolvare pozitivă deoarece se formulează în felul următor: sau spațiul polono-lituanian va exista ca o realitate geopolitică independentă (și atunci ea va deveni o piedică de neînvins în calea unității Baltice pro-eurasiatice cu axa în Prusia), sau fragmentele lui vor fi integrate în alte blocuri geopolitice, iar spațiul însuși va fi fărâmițat și înăbușit în germene. Orice integrare pe bază catolică va crea tensiuni în această regiune și față de Răsărit (Moscova) și față de Nord (lumea protestantă a Scandinaviei) și față de Apus (Germania). Prin urmare, principalul partener geopolitic al Eurasiei, în Polonia și Lituania, trebuie să devină forțele care stăruie pentru orientarea necatolică a politicii acestor țări - adepții „social-democrației" laice, „neo-păgânii", „etnocentriștii", cercurile religioase protestante, ortodoxe, minoritățile etnice. Pe lângă toate acestea, tensiunea etnică în relațiile polono-lituaniene este un element extrem de important, care trebuie folosit și pe cât posibil, accentuat.

Dacă reconstituirea Prusiei ar rezolva, în mare parte, problemele cu Polonia, căreia, într-o asemenea situație i-ar rămâne doar drumul către sud

(deoarece regiunea Balticii s-ar afla sub controlul germano-rusesc), atunci situația cu Lituania este și mai complicată, fiindcă ea este fragmentul cel mai de nord al lumii catolice, are o linie de țărm foarte întinsă, desparte spațiul rusesc de extremitatea nordică a Europei Centrale și nu aparține nici unei, nici altei lumi. Evident că geopoliticienii atlantiști nu vor ezita să se folosească de această situație și se vor strădui ca tocmai Lituania să fie cauza discordiei și obstacolul principal în reorganizarea Europei. Limitarea consecințelor negative ale poziției geopolitice a Lituaniei pentru proiectul eurasiatic este posibilă doar parțial, întărind unitatea strategică a întregului areal și închizându-l, în partea nord-vestică, cu ajutorul verigii suedezo-daneze.

V.5.4. Slavii catolici aparțin de Europa Centrală

Coborând mai spre sud, ajungem într-o regiune slavo-catolică sau uniată care se întinde din Polonia, prin Bielorusia și Ucraina de vest, Volânia, Galiția, Slovacia și Cehia până în Croația și Slovenia din nordul peninsulei Balcanice. La acest spațiu se alătură, din punct de vedere geopolitic, Ungaria, Austria și Bavaria, populate, în mod corespunzător, de catolici unguri și nemți. Biserica uniată există și în România ortodoxă. În pofida înrudirii etnice și rasiale cu Rusia, acest spațiu preponderent slav nu s-a identificat niciodată cu organizarea de stat a slavilor de răsărit și într-o măsură și mai mică, cu imperiul eurasiatic al Moscovei. În cazul de față, înrudirea etnică nu este suficientă pentru o integrare geopolitică. Caracterul echivoc al acestui factor a provocat, pe parcursul istoriei, conflicte și războaie Rusiei și Germaniei (în sens mai larg Europei), a împiedicat organizarea firească și necontradictorie a ansamblului geopolitic din Europa Centrală.

Popoarele slave catolice s-au format, din punct de vedere cultural, în imperiul Austro-Ungar, iar fricțiunile etnice, care au dus la destrămare, au apărut doar atunci când Viena n-a mai înțeles care este misiunea ei geopolitică imperială supranațională și a început să se identifice tot mai mult cu „germanismul" etnic. Singura excepție o constituie doar Boemia, Moravia și Bosnia, unde slavii au sesizat imediat deosebirea lor spirituală de blocul germano-catolic, care s-a exprimat în războaiele husite, în frământările din perioada reformelor și în exploziile sectarismului (în cazul sârbilor-bogomili din Bosnia). Toate aceste popoare aparțin, din punct de vedere geopolitic, de Europa Centrală și trebuie să se structureze în jurul Centrului Europei de Mijloc, care, firește că este Germania. Influența directă a Moscovei asupra acestor regiuni nu poate să devină prioritară, fiindcă apropierea etnică subliniază doar deosebirile cultural-istorice și spiritual-confesionale.

Pornind de la aceste raționamente, e necesar ca Rusia să renunțe la controlul direct asupra țărilor din Europa estică, punându-le la dispoziția controlului german. Totodată, Moscova nu trebuie să aștepte pasiv până când aceasta se va produce de la sine, ci trebuie să susțină activ procesele organice din această sferă pentru a deveni, împreună cu Berlinul, inițiatorul

și realizatorul întregului proces, asigurându-și astfel partea geopolitică în rezolvarea tuturor problemelor mai dificile. Totodată, va fi nevoie să se renunțe la dominația asupra unor regiuni ale Ucrainei de Vest - Galiția și Transcarpatia, populate compact de uniați și catolici. Aceasta se referă și la unele regiuni ale Bielorusiei. Renunțând la dominarea politică directă asupra unor teritorii, Moscova trebuie să obțină, în schimb, dreptul prezenței strategice la frontierele cele mai vestice ale întregii regiuni din Europa Centrală. Acesta este sensul totalei reorganizări a Europei de Est. Moscova trebuie să acorde întregului spațiu catolico-slav posibilitatea de integrare în Europa Centrală, primatul fiind al Berlinului, adică să închidă această zonă conform principiului Nord - Sud. Singurul lucru important este scoaterea Lituaniei din acest ansamblu (din motivele despre care am vorbit deja), pentru ca întreaga construcție din Europa Centrală să fie patronată strict de două părți (Rusia și Germania), prin excluderea definitivă a Occidentului - a talasocrației, fiindcă, în caz contrar, întreaga zonă capătă o importanță cu totul diferită, transformându-se în „cordon sanitar" (deși această zonă se creează tocmai pentru a nu permite apariția unui asemenea „cordon").

V.5.5. Unirea Bielorusiei și a Velicorusiei

Pe o hartă unde se ține seama de structura confesională a Europei de Est se vede clar că, pe măsură ce înaintăm spre sud, populația ortodoxă se mișcă tot mai spre vest, înghesuind-o pe cea catolică. Unele teritorii sârbești ajung până pe malurile Adriaticii, iar un anumit procent de ortodocși există și printre albanezi (fondatorul Albaniei independente a fost preotul ortodox Fan Noli).

Aceste teritorii, din care fac parte Bielorusia, partea centrală a Ucrainei, Moldova, România, Serbia și Bulgaria, au un caracter geopolitic ambiguu - ele aparțin, din punct de vedere geografic, sectorului de sud al Europei Centrale, iar cultural și confesional - Rusiei, Eurasiei. Identitatea spirituală a acestor popoare s-a format ca urmare a luptei împotriva islamului în sud și catolicismului în vest, ideea lor națională fiind inseparabilă de ortodoxie. Într-o asemenea situație, Moscova nu poate nici să delege Germaniei controlul geopolitic total asupra regiunii, nici să-și declare influența politică directă asupra acestor țări. Cu atât mai mult cu cât, în relațiile ruso-moldovenești și ruso-române (nemaivorbind de Ucraina), lucrurile nu stau chiar atât de bine. Rusia a avut cu Serbia contacte istorice strânse, dar pe baza lor este imposibil să construiești tactica de integrare a întregii regiuni, fiindcă și între Serbia și vecinii săi ortodocși relațiile sunt, în mod tradițional, destul de încordate. Tabloul general al strategiei geopolitice a Rusiei în Balcani l-am expus în capitolul referitor la Sud. Tot aici se cuvine să analizăm,mult mai concret, teritoriile pe care le ocupă Bielorusia, Ucraina și România (împreună cu Moldova).

Tabloul geopolitic al Bielorusiei este destul de clar. Marea majoritate a populației, cu excepția unei mici părți a bielorușilor polonizați (catolici și uniați, inclusiv polonezii), aparține spațiului rusesc și trebuie examinată

ca subiect al etnosului central eurasiatic, adică „ruşi" în sens cultural, religios, etnic şi geopolitic. Specificul lingvistic, unele particularităţi etnice şi culturale nu schimbă tabloul general. De aceea Moscova trebuie să se integreze foarte strâns cu Bielorusia şi totodată, să nu uite faptul că încurajarea specificului cultural şi lingvistic al bielorușilor este un moment important şi pozitiv în întregul sistem de integrare eurasiatică. Acest principiu trebuie respectat, la fel de strict, atât la etnosurile ce aparţin unui stat unitar, cât şi la popoarele de frontieră sau la vecini. Singurul pas dureros care e necesar să-l întreprindem în Bielorusia este separarea unor regiuni într-o categorie administrativă deosebită, populate compact de catolici şi uniaţi, până la faptul de a li se acorda o autonomie considerabilă, suficientă pentru a face parte din spaţiul Europei Centrale. Tendinţa de a menţine, cu orice preţ, întreaga Bielorusie sub controlul dur şi nemijlocit al Moscovei va duce la aceea că Rusia va avea, atât în interiorul ei, cât şi din partea vecinilor din vest, focul mocnind al unui conflict geopolitic potenţial care, în cazul de faţă (spre deosebire de Lituania, spre exemplu), poate să fie rezolvat în interesul statelor cointeresate.

Bielorusia trebuie înţeleasă ca o parte a Rusiei şi de aceea, integrarea trebuie să se înfăptuiască pe axa Vest-Est, care este prioritară în toate cazurile de organizare internă a unui spaţiu omogen din punct de vedere etnic. Actuala frontieră de vest a Rusiei trebuie să treacă mult mai spre vest şi de aceea, într-un tablou geopolitic de valoare reală, teritoriile Bielorusiei se referă, mai curând, la zona centrală decât la graniţa de vest.

V.5.6. Decompoziţia geopolitică a Ucrainei

Problema Ucrainei este cu mult mai complicată (decât în alte regiuni ale fostei URSS - n.trad.) deşi modelul structurii geopolitice a acestui stat este foarte asemănător. Este adevărat că un rol important îl are, aici, scara geopolitică a Ucrainei, care reprezintă o formaţiune teritorială gigantică, ce depăşeşte, ca volum, multe ţări europene mari. În Ucraina sunt incomparabil mai active separatismul şi tendinţele suveranităţii politice. Ca stat, Ucraina nu are nici un sens geopolitic. Ea nu prezintă vreo noutate culturală de importanţă universală, nici unicitate geografică, nici caracter etnic specific. Sensul istoric al Ucrainei este exprimat în denumirea ei - „Ucraina", adică „margine", „teritorii de frontieră". În epoca Rusiei Kievene, teritoriul Ucrainei actuale era centrul statalităţii slavilor de răsărit, pentru care Vladimirul (mai târziu Moscova) era, în acea vreme, marginea de răsărit („ucraina"), iar Novgorodul - cea de nord. Pe măsură ce Rusia se transforma dintr-un stat slav într-un imperiu eurasiatic, funcţia geopolitică a celor mai mari centre şi-a schimbat radical importanţa. Moscova a devenit capitala imperiului, iar Kievul s-a transformat într-un centru de importanţă secundară, unde s-au întâlnit influenţele eurasiatică şi cea din Europa Centrală. De o sinteză a culturilor nici nu putea fi vorba. Mai curând, păturile mult mai arhaice, cele ortodoxe ruseşti prin excelenţă, au fost supuse unei influenţe dinamice a Europei Occidentale mult mai „moderniste" - prin intermediul Poloniei,

în special la vest și prin Austro-Ungaria, la sud-vest. Fără îndoială că limba și cultura Ucrainei sunt originale și unice, fiind lipsite, însă, de importanță universală. Așezările căzăcești care au format, în mare măsură, etnosul ucrainean se deosebeau prin independență și un sistem etnic, economic și social specific. Aceste elemente nu sunt suficiente pentru o independență geopolitică, iar harta potamică a Ucrainei, acolo unde principalele râuri (Nistru, Nipru etc.) curg paralel, explică dezvoltarea încetinită a statalității ucrainene. Din această cauză, independența Ucrainei (în granițele actuale, în special) poate avea sens doar în calitate de „cordon sanitar" deoarece elementele opuse ca orientare geopolitică nu permit acestei țări să adere nici la blocul de est, nici la cel de vest, adică nici la Rusia-Eurasia, nici la Europa Centrală. Toate acesta condamnă Ucraina la o existență de marionetă și la servirea geopolitică a strategiei talasocrate în Europa. Rolul Ucrainei este asemănător, în acest sens, cu rolul republicilor baltice. Într-o vreme se discuta foarte serios proiectul creări, pe această bază, a „federației Marea Neagră - Marea Baltică", adică a unui „cordon sanitar" tipic - a unei formațiuni geopolitice subversive, care ar servi la provocarea instabilității în Europa de Est și la pregătirea prealabilă a premiselor pentru o serie întreagă de conflicte militare.

Cele 4 componente geopolitice ale Ucrainei: 1 - Vestul Ucrainei (care aparține Europei Centrale); 2 - Mica Rusie (malul stâng al Niprului); 3 - Malul drept al Niprului (regiuni care doresc o apropiere de Rusia); 4 - Crimeea (formațiune geopolitică proeurasiană independentă).

Existența Ucrainei în granițele actuale și cu actualul statut de „stat suveran" este identică cu aplicarea unei lovituri monstruoase asupra securității geopolitice a Rusiei, care echivalează cu o invazie pe teritoriul ei. Existența pe mai departe a Ucrainei unitare este inadmisibilă. Acest teritoriu trebuie împărțit în câteva zone corespunzătoare gamei de realități geopolitice și etnoculturale.

1. Ucraina de Est (tot ce există la est de Nipru - de la Cernigov până la Marea Azov) reprezintă un teritoriu populat compact, unde predomină etnosul velicorus și o populație malorusă ortodoxă. Bineînțeles că acest teritoriu este apropiat de Rusia și este legat de ea din punct de vedere cultural, istoric, etnic și religios. Această regiune, foarte bine valorificată și dezvoltată din punct de vedere tehnic, se constituie pe deplin ca o regiune geopolitică independentă, cu o autonomie largă, dar, bineînțeles, într-o uniune strânsă cu Moscova. Aici e de preferat o integrare meridională - legătura regiunii Harkov cu teritoriile mai nordice rusești (regiunile Belgorod, Kursk și Briansk) și răspândirea acestei structuri spre sud.
2. Crimeea este o formațiune geopolitică deosebită, caracterizată de un mozaic etnic tradițional. În Crimeea, rușii mici, rușii mari și tătarii sunt așezați într-o configurație geopolitică foarte complicată și reprezintă trei impulsuri geopolitice destul de ostile între ele. Rușii mari sunt orientați preponderent spre Moscova (mult mai agresiv decât în restul Ucrainei, chiar în cea de Est). Rușii mici, dimpotrivă, sunt extrem de naționaliști. Tătarii din Crimeea sunt orientați mai mult spre Turcia și sunt destul de ostili Rusiei. Despre o evidență a tătarilor din Crimeea, după orientarea lor geopolitică, nici nu poate fi vorba, fiindcă Turcia este, din toate punctele de vedere, adversarul politic direct al Rusiei. Nu se poate însă să nu ținem cont de prezența tătarilor în Crimeea. Alipirea nemijlocită a Crimeii la Rusia va stârni reacția extrem de negativă a populației rușilor mici și va crea probleme pentru integrarea acestei peninsule în sistemul rusesc, prin intermediul teritoriilor ucrainene, ceea ce e puțin probabil. A lăsa Crimeea „Ucrainei suverane" este la fel de imposibil, fiindcă aceasta va crea un pericol direct pentru securitatea Rusiei și va provoca o încordare etnică chiar în Crimeea. Ținând cont de toate acestea, se impune concluzia despre necesitatea acordării unui statut special Crimeii și de a-i asigura o autonomie maximă sub controlul strategic direct al Moscovei, dar având în vedere și interesele social-economice și etnoculturale ale tătarilor din Crimeea.
3. Centrul Ucrainei, de la Cernigov până la Odessa, în care intră și Kievul, reprezintă o altă regiune unde predomină etnosul și limba rușilor mici, iar confesiunea predominantă este ortodoxia. Această Rusie mică ortodoxă reprezintă o realitate geopolitică independentă, înrudită cultural cu Ucraina de Est și care intră, bineînțeles, în sistemul geopolitic eurasiatic.

4. Ucraina de Vest este neomogenă. La nord este situată Volînia, apoi o regiune separată, spre sud - regiunea Lvov (Galiția), mai spre sud - Transcarpatia (extremitatea de vest) și în sfârșit, partea de răsărit a Basarabiei. Toate aceste regiuni sunt destul de independente. În regiunea Volînia predomină uniații și catolicii. Din punct de vedere cultural, această regiune aparține sectorului geopolitic catolic din Europa Centrală. Un tablou aproape similar întâlnim în Galiția și în Transcarpatia, deși aceste pământuri, mult mai sudice, reprezintă o realitate geopolitică deosebită. Volînia este legată istoricește de Polonia, iar Galiția și Transcarpatia - de Imperiul Austro-Ungar. Pământurile basarabene ale Ucrainei sunt locuite de o populație eterogenă, unde rușii mici și rușii mari alternează cu românii și moldovenii. Această regiune este practic ortodoxă și reprezintă zona ortodoxă care trece pe diagonală, de la Marea Rusie, prin Balcani, spre Serbia. Sectorul care se întinde din Basarabia până la Odessa trebuie atribuit spațiului geopolitic din Ucraina centrală și de aceea este mai logic să-l includem în brâul meridional, de pe malul stâng al Niprului, a cărui frontieră vestică se întinde de la Rovno până la Ivano - Frankovsk, pe axa nord-sud și mai departe pe Nistru, până la Odessa spre sud.

Astfel, Ucraina de Vest, în sensul restrâns al acestei noțiuni, se compune din trei regiuni - Volînia, Galiția și Transcarpatia. Fiind apropiate teritorial, ele se deosebesc după relief (Transcarpatia, ca și Slovacia, este un masiv muntos), componență etnică și tradiții politice. Acestor regiuni, care astăzi influențează activ atmosfera politică generală a Ucrainei, promovând activ linia geopolitică antimoscovită, prooccidentală, trebuie să li se acorde un grad considerabil de autonomie (până la cea politică), pentru a desprinde aceste teritorii „subversive" de la spațiile ortodoxe proruse ale Ucrainei - atât centrale, cât și răsăritene. Frontiera strategică a Rusiei la aceste paralele nu poate să depindă de locul pe unde trece frontiera ucraineano-poloneză, ucraineano-maghiară sau ucraineano-slovacă. Această frontieră strategică trebuie să treacă mult spre apus, cel puțin la extremitatea vestică a Europei Centrale, iar în cel mai bun caz - pe Atlantic. Tocmai din această perspectivă începe restructuralizarea geopolitică a unei regiuni, întrucât Rusia, apărând în rolul de inițiator al acestor transformări geopolitice în Europa de Est, cât și în calitate de partener principal al Germaniei, trebuie să insiste, în primul rând, pe condiția scoaterii regiunii în cauză de sub controlul atlantic și crearea, pe acest loc, a unui complex de apărare continentală eurasiatică, ce constă într-o cooperare militaro-strategică a Rusiei cu întreaga Europă.

Volînia, Galiția și Transcarpatia pot forma o „federație vest-ucraineană", al cărei grad de integrare internă poate fi stabilit arbitrar, în dependență de împrejurări concrete. Cel mai important este să se traseze granița cultural-confesională între Ucraina Centrală (de fapt, țara Kievului) și Ucraina de Vest, pentru a evita influența dezarticulată din Europa Centrală, catolică sau uniată, asupra teritoriilor ortodoxe.

Factorul ucrainean este locul cel mai vulnerabil în cordonul vestic al Rusiei. Dacă în alte locuri pericolul distrugerii valabilității geopolitice a heartland-ului este potențial, iar lupta de poziție pentru sistemul geopolitic eurasiatic își propune doar scopuri preventive, existența „Ucrainei suverane" la nivel geopolitic înseamnă a declara Rusiei războiul geopolitic (aceasta este nu atât opera Ucrainei, cât a atlantismului și Sea Power-ului). Nu este vorba despre faptul că Ucraina își alege intenționat rolul de „cordon sanitar" atlantic, deși, în unele cazuri, aceasta nu poate să nu se facă conștient, ci despre aceea că ea va începe să traducă acest rol în practică dacă nu se va implica, activ, în procesele de integrare cu Moscova sau (cel puțin) nu se va destrăma în componente geopolitice separate.

Problema ucraineană este principala și cea mai serioasă problemă ce stă în fața Moscovei. Dacă problemele Nordului și ale „trapezului polar" țin de viitorul îndepărtat al Rusiei și Eurasiei, dacă valorificarea Siberiei și lupta pentru Lenaland au importanță pentru viitorul apropiat, dacă, în sfârșit, strategia de poziție a refacerii Sudului asiatic are, pentru Rusia, o importanță actuală, însă preventivă - geopolitica Occidentului și centrul acestei geopolitici - „problema ucraineană" îi cer Moscovei să ia, neîntârziat, măsurile de rigoare, întrucât este vorba despre aplicarea, deja în prezent, a unei lovituri strategice Rusiei, față de care „axa geografică a istoriei" nu are dreptul, pur și simplu, să nu ia atitudine.

Având în vedere că o simplă integrare a Moscovei și Kievului este imposibilă și nu va crea un sistem geopolitic stabil, chiar dacă aceasta se va întâmpla în pofida oricăror dificultăți obiective, trebuie deci ca Moscova să se implice activ în refacerea spațiului ucrainean conform singurului model geopolitic logic și firesc.

V.5.7. România și Republica Moldova - integrare sub ce semn?

România și Moldova reprezintă două părți ale unei regiuni geopolitice unice, populată de un etnos ortodox unitar - urmașii dacilor care vorbesc o limbă din grupa romanică și care au acumulat, într-o mare măsură, elementele culturale, lingvistice și rasiale din anturajul slav. Din punctul de vedere al geopoliticii, integrarea României și a Republicii Moldova este iminentă, dar Moscova trebuie să se străduiască să înfăptuiască această unificare potrivit intereselor sale, pentru a include acest spațiu în zona unde deține controlul strategic nemijlocit. Cultura României reprezintă, în ansamblu, modelul tipic ortodox care unește direct aceste pământuri cu Eurasia. Singurul obstacol pentru a integra definitiv aceste pământuri în Rusia îl constituie factorul lingvistic și apropierea geopolitică de regiunile catolice. Pe lângă toate acestea, în vestul României, în Banat, este semnificativ procentul ungurilor-catolici și al românilor-uniați.

Prin România, Republica Moldova și Ucraina Centrală trece o fâșie neîntreruptă, populată de popoare ortodoxe, care unește pământurile Rusiei cu Serbia, avanpostul Eurasiei în Balcani. Este în interesul Eurasiei ca acest ținut să se transforme într-o regiune strategică și culturală unitară - de fapt

într-o singură țară. Aceasta înseamnă că Moscova trebuie să fie inițiatoarea integrării moldo-române – pusă, de la bun început, sub semnul ortodox și eurasiatic. Totodată, este important ca enclava ortodoxă românească, din răsărit și din apus, să unească popoarele ortodoxe slave - ucrainenii și sârbii -, asigurând în felul acesta continuitatea integrării teritoriale, bazată nu atât pe particularitățile etnice, cât pe cele confesionale și pe înrudirea culturală. Totodată, un asemenea „bloc ortodox", de la Nistru până în Muntenegru, în centrul căruia trebuie să se afle România unificată, trebuie să se formeze în colaborare cu Berlinul, căruia i se oferă partea cea mai de vest a Europei Centrale, din Prusia, prin Cehia și Slovacia, spre Ungaria și Austria, apoi spre Croația, până la Marea Adriatică. Dacă adăugăm la toate acestea extremitatea de răsărit a Poloniei și a Prusiei răsăritene, care mai spre nord îi revine Germaniei, atunci continuarea firească a Rusiei spre vest, în regiunea balcanică, va fi logică și acceptabilă și nu va încălca echilibrul geopolitic al Europei Centrale care, din punct de vedere geopolitic, aparține sferei de influență a Germaniei.

V.5.8. Condiția: pământ, nicidecum sânge

Toate aceste acțiuni rezultă din tabloul general al geopoliticii europene în care se evidențiază, foarte clar, regiunile Europei Centrale (sub egida Germaniei) și ale Europei de Vest, în sens restrâns. Rusia nu are puncte de contact direct cu Europa de Vest și de aceea, realizarea în această regiune (al cărei element-cheie este Franța) a unei strategii eurasiatice depinde de ridicarea unei construcții general europene de-a lungul axei Berlin-Paris. Factorul eurasiatic nu poate să fie, însă, linia directă a Moscovei în Europa de Vest. Moscova se manifestă aici doar prin intermediul Berlinului, iar tendințele eurasiatice continentale și antiatlantice sunt zugrăvite aici printr-un singur termen - „germanofilismul". Nu trebuie să cerem de la francezi un „Eurasiatism" mai distinct decât „germanofilismul", fiindcă problematica heartland-ului ajunge în Europa de Vest prin continentalismul german. Rusia este, în cazul de față, o „abstracție geopolitică".

Aceasta nu înseamnă nicidecum faptul că Rusia trebuie să fie nepăsătoare față de problemele Europei de Vest. Scoaterea Europei de sub influența atlantică este în interesul Rusiei, iar aceasta înseamnă că Moscova trebuie să contribuie la echivalarea Eurasiei de Vest cu Europa Centrală, adică cu Germania.

Totodată, Germania însăși trebuie să formuleze, pentru început, o cerință fundamentală: toate procesele de integrare în Europa Centrală, unde dominația geopolitică a Berlinului este evidentă, la fel și toate transformările din Europa de Vest care au drept scop orientarea țărilor europene către Germania, trebuie să excludă principiul dominației etnice a nemților în zona culturală, politică, confesională sau ideologică. Europa trebuie să fie europeană, iar Europa Centrală să fie Europa Centrală, adică întreg specificul lingvistic și spiritual al popoarelor Europei trebuie să înflorească și să fie susținut de Berlin, a cărui prioritate trebuie să fie exclusiv

geopolitică și socială, dar în nici un caz rasială. Moscova este răspunzătoare de multe etnosuri ale Europei Centrale și asta în virtutea înrudirii sale rasiale cu acestea (slavii). Mai mult decât atât, tocmai etnocentrismul și aroganța rasială și națională a nemților au dus, nu o singură dată, la conflicte în Europa. Pe parcursul întregii reorganizări geopolitice a Europei. Rusia trebuie să apară drept garant al faptului că Berlinul va separa strict geopolitica și rasa, „pământul și sângele", pentru a exclude, cu bună știință, tragediile de felul aventurii hitleriste. Orice simptome ale naționalismului german în problemele reorganizării geopolitice a Europei trebuie înăbușite fără cruțare de Berlinul însuși; toate procesele trebuie să se desfășoare pe baza respectării stricte a „drepturilor popoarelor", a autonomiei culturale depline, a cultelor și limbilor.

Moscova trebuie să formuleze aceleași cerințe față de sine însăși și față de aliații săi. Principiul etnic trebuie stimulat și susținut activ de către centrul geopolitic doar sub aspect pozitiv, ca o realitate afirmativă, ca autoidentificare națională. Bineînțeles că nu putem aștepta dispariția definitivă a neînțelegerilor interetnice și manifestarea aspectelor negative ale afirmării naționale, însă, tocmai în acest moment, trebuie să intre în funcțiune principiul centralismului geopolitic, în calitate de arbitru supraetnic suprem, care hotărăște problemele interne bazându-se pe interesele politice și strategice vitale ale întregului spațiu eurasiatic.

Acest principiu este universal pentru toate regiunile în care trebuie să se introducă Noua Ordine Eurasiatică - atât în cele interne, pentru Rusia, cât și în cele externe. În cazul Occidentului, al Europei, acest fapt este deosebit de important, fiindcă în aceste spații problemele etnice stau la baza celor mai devastatoare conflicte care au răvășit secolul XX.

PARTEA VI: ANALIZA EURASIATICĂ

Capitol VI.1. Geopolitica Ortodoxiei

VI.1.1. Estul şi Vestul ecumenei creştine

Momentul esenţial în determinarea specificului geopolitic al Ortodoxiei constă în ceea ce numim Biserica Răsăritului. În hotarele lumii creştine, care corespunde din punct de vedere geografic cu Nord-Vestul continentului Eurasiatic, Orientul Mijlociu şi Africa de Nord, se observa, până la descoperirea Americii, o linie de demarcaţie între spaţiul ortodox şi cel catolic. Bineînţeles că această împărţire nu este o întâmplare istorică. Lumea ortodoxă este înrudită spiritual şi calitativ cu Răsăritul, în timp ce catolicismul este un fenomen pur occidental. Iar dacă lucrurile stau aşa, atunci şi formulările teologice care se află la baza schismei definitive, din anul 1054, a bisericilor, trebuie să comporte elemente cu caracter geopolitic.

Polemica despre „filioque"[83], adică despre purcederea Sfântului Duh numai de la Tatăl sau de la Tatăl şi Fiul, anticipează, în termeni teologici, dezvoltarea ulterioară a celor două tipuri de civilizaţii, creştină şi postcreştină - cea occidentală raţionalist-individualistă şi cea orientală - mistico-colectivistă. Adoptarea de către occident a rectificării în Simbolul Credinţei din Niceea, referitor la „filioque", a consolidat definitiv orientarea spre teologia raţionalistă a aşa numitului „subordinatism", adică spre introducerea în realitatea Divină a relaţiilor ierarhic subordonate, relaţii care diminuează caracterul tainic şi suprarațional al Sfintei Treimi.

Ideea supremaţiei pristolului de la Roma şi a autorităţii teologice supreme a Papei este un punct important de disensiuni paralel cu problema „filioque". Aceasta a constituit una dintre consecinţele „subordinatismului" catolic, care impune o ierarhie strict rectilinie chiar şi în problemele aflate sub semnul acţiunii providenţiale a Sfântului Duh în salvarea lumii. Acest punct de vedere se află în contradicţie absolută cu ideea autonomiei lingvistice a bisericilor latifundiare şi în general, cu libertatea absolută în sfera realizării spirituale, tradiţională pentru Ortodoxie.

Şi în sfârşit, ultimul şi cel mai important aspect al schismei bisericilor, în Răsăriteană şi Occidentală, l-a constituit respingerea de către Roma a învăţăturii Sfinţilor Părinţi despre Imperiu, care nu este, pur şi simplu, un aparat laic administrativ supus autorităţilor bisericeşti, aşa cum doreau Papii să prezinte acest lucru, ci un organism soteriologic tainic, care participă activ la drama escatologică în calitate de „piedică împotriva

83) **Filioque** - Dogmă catolică ce a provocat una dintre cele mai înverşunate polemici teologice între Orient şi Occident şi care rămâne o divergenţă majoră între catolicism şi ortodoxism. (N.T.)

venirii Antihristului" ca „organism al salvării universale", „catehon", despre care se vorbește în a doua epistolă a Apostolului Pavel către Tesaloniceni.

Supraînțelepciunea acțiunii Divine (primatul teologiei apofatice[84] mistice), libertatea spirituală și lingvistică a bisericilor latifundiare (ascendentă spre glosolaliile apostolilor în ziua Cincizecimii) și învățătura despre rolul sacral al Imperiului și împăraților (teoria simfoniei ortodoxe) sunt momentele fundamentale care determină specificul Ortodoxiei, spre deosebire de catolicism care neagă, de fapt, aceste aspecte ale creștinismului.

Aceste deosebiri erau vizibile cu mult înainte de ruptura definitivă, totuși s-a reușit păstrarea unui anumit echilibru până în anul 1054. Din acest moment a fost definitivat dualismul geopolitic al ecumenei creștine și ambele lumi - ortodoxă și catolică - au urmat fiecare drumul său.

Până în anul 1453 (data cuceririi de către turci a Constantinopolului), Biserica Ortodoxă se identifica din punct de vedere geopolitic cu soarta Imperiului Bizantin. Lumea catolicismului cuprindea Europa Occidentală. Până la această dată, Roma și Constantinopolul reprezentau două „mari spații" creștine (dacă ne exprimăm în termeni geopolitici) cu interesele lor geopolitice, politice, economice și culturale, cu un specific teologic fără echivoc care, cu toată identitatea intelectual-dogmatică și raporturile logice de reciprocitate, reflectă și determină deosebirea bisericilor. Occidentul s-a întemeiat pe teologia rațională a lui Toma D'Aquino, iar Răsăritul a continuat linia teologiei mistice apofatice și monahismul fundamentat pe „rațiunea inimii", exprimată în modul cel mai elocvent în textele marelui isihast atenian sfântul Grigore Palama.

Palama împotriva lui Toma D'Aquino - iată formula teologică ce reflectă esența dualismului geopolitic al Orientului creștin și al Occidentului creștin. Contemplarea mistică a luminii proniatoare, simfonia puterilor și glosolalia liturgică a bisericilor latifundiare (Ortodoxia) împotriva teologiei raționaliste, a dictatului papal în problemele lumești ale împăraților europeni și dominarea latinei ca singura limbă liturgică sfântă (catolicismul). Aceasta este opoziția geopolitică dintre cele două lumi de orientare culturală diferită, care au o dominantă psihologică și o structură politică specifică.

Aceasta este schema generală a bazelor geopoliticii ortodoxe. Bineînțeles că într-o asemenea situație sarcina principală a Bizanțului și a Bisericii Ortodoxe era una de păstrare a structurii sale, de apărare a limitelor influenței sale politice și spirituale și de menținere a independenței. Totodată, Ortodoxia a avut, într-o asemenea situație, doi adversari geopolitici fundamentali:

1. Lumea necreștină, a cărei presiune s-a manifestat atât în incursiunile barbarilor la marginile imperiului, cât și în presiunea masivă a turcilor islamizați;
2. Lumea creștină a Occidentului care era considerată nu doar ca niște teritorii ale „ereziei latine", ci ca o lume a apostaziei, a renegării,

84) **Apofatism** - Modalitate de cunoaștere a lui Dumnezeu prin negare, El rămânând necuprins în ființa Sa transcendentă. Concepție evidențiată în teologia patristică de Grigore Palama (1296-1359).

ca un spațiu al unor oameni ce au cunoscut adevărul și salvarea, dar care au renunțat la ele, le-au trădat.

În această prezentare inițială și totală a locului geopolitic al Ortodoxiei pot fi ușor recunoscute acele probleme geopolitice care vor neliniști Biserica Răsăriteană și statele ortodoxe pe parcursul mai multor secole după căderea Bizanțului. Împărații bizantini s-au lovit, la un moment dat, de un pericol dublu: „turbanul turcesc și mitra latină". Având în vedere specificul atitudinii teologice față de Occident și de Roma, este ușor să-i înțelegem pe acei ortodocși care, în cazurile de „tertio non datum", au făcut alegerea în folosul „turbanului turcesc". Mulți ortodocși au considerat căderea Constantinopolului ca o pedeapsă Divină pentru pasul geopolitic al Bizanțului care a încercat să se apropie de Roma prin adaptarea „filioque" în așa numita „unie de la Florența" (deși, la întoarcerea solilor la Constantinopol, această recunoaștere a fost denunțată).

VI.1.2. Ortodoxia postbizantină

După căderea Constantinopolului s-a schimbat considerabil tabloul geopolitic. Deși Patriarhul Constantinopolitan a rămas capul Bisericii Ortodoxe, armonia întregii structuri s-a năruit. Să ne amintim că una dintre pietrele unghiulare ale Ortodoxiei a fost învățătura despre funcția soteriologică a Imperiului, iar întrucât Imperiul Ortodox (și în mod corespunzător, Împăratul ortodox Vasilios) nu mai exista, Biserica a fost nevoită să intre într-o perioadă nouă, deosebită și destul de paradoxală a existenței sale. Din acest moment, lumea ortodoxă se separă în două părți care se deosebesc esențial nu numai din punct de vedere geopolitic, dar și teologic.

Primul sector al lumii ortodoxe postbizantine îl reprezintă Bisericile, care au ajuns în zona controlului politic al statelor neortodoxe, al Imperiului Otoman în special. Până la destrămarea imperiului, aceste Biserici făceau parte din punct de vedere administrativ din așa-numitul „millet" ortodox, care îi includea pe grecii, sârbii, românii, albanezii, bulgarii și arabii ortodocși. Figura supremă printre acești ortodocși era considerat Patriarhul Constantinopolitan, deși alături de el existau Patriarhul Alexandriei (arhipăstorul grecilor și arabilor ortodocși care locuiesc în Egipt) și Patriarhul Antiohiei (conducătorul arabilor ortodocși pe teritoriile actuale ale Siriei, Irakului și Libanului). De un „statut aparte" se bucurau micul Patriarhat al Ierusalimului și Bisericile autocefale din Cipru și muntele Sinai. Patriarhatul din Constantinopol avea întâietate spirituală în întreaga lume ortodoxă, deși aici nu exista o ierarhie directă ca în catolicism, iar bisericile autocefale aveau o parte considerabilă de independență.

Patriarhatul din Constantinopol e situat în cartierul Fanar, de unde provine și denumirea colectivă de „fanarioți" a clerului grecesc supus acestui Patriarhat. Menționăm că, începând cu anul 1453, acest sector al lumii ortodoxe se afla într-o situație ambiguă, atât la nivel geopolitic, cât și teologic, fiindcă lipsa statalității ortodoxe influențează direct viziunea

escatologică a ortodocşilor asupra istoriei politice şi înseamnă aflarea Bisericii în lume ca într-o „mare a apostaziei" unde nimic nu împiedică sosirea mistică a „fiului morţii". Renunţarea inevitabilă la simfonia ortodoxă a puterilor transformă Biserica Ortodoxă elenă (şi alte biserici legate de ea prin soarta politică) în nimic altceva decât în ceea ce era iniţial. Aceasta înseamnă schimbarea orientărilor ei teologice şi geopolitice. Se schimbă şi caracterul ei sacral.

Înţelegerea clară a raporturilor de reciprocitate dintre teologie şi politică din doctrina ortodoxă de reală valoare, a obligat Rusia să urmeze calea pe care a pornit în secolul al XV-lea şi care e legată, în modul cel mai direct, cu teoria „Moscova - A treia Romă". Rusia şi Biserica Ortodoxă Rusă sunt cel de-al doilea sector al creştinismului postbizantin de răsărit care are un caracter geopolitic şi chiar spiritual absolut diferit.

Instaurarea în Rusia a Patriarhatului şi proclamarea Moscovei „a Treia Romă" se află în raport direct cu destinul mistic al Ortodoxiei ca atare. După căderea Constantinopolului, Rusia este singurul „mare spaţiu" geopolitic unde a existat şi politica ortodoxă şi Biserica Ortodoxă. Rusia devine succesoarea Bizanţului, atât din motive teologice cât şi la nivel geopolitic. Doar aici s-au păstrat cei trei parametri fundamentali care deosebeau Ortodoxia de Occidentul latin şi de dominaţia politică a regimurilor necreştine. Prin urmare, Moscova a moştenit, împreună cu statutul mistic de „obstacol împotriva sosirii fiului morţii" şi problematica geopolitică a Constantinopolului în toată complexitatea ei. La fel ca şi Bizanţul, Rusia s-a ciocnit de două realităţi geopolitice ostile - de aceeaşi „mitră latină" şi de acelaşi „turban turcesc". În cazul de faţă, întreaga responsabilitate istorică revenea ţarilor ruşi, bisericii ruse şi poporului rus. Faptul că această responsabilitate i-a fost transmisă Moscovei după căderea Constantinopolului, îi atribuie întregii situaţii un dramatism escatologic deosebit, care a influenţat nu numai psihologia ruşilor din ultimele cinci veacuri, dar şi specificul orientării geopolitice a statului rus şi a Bisericii ruse. Paralel cu aceasta s-a format concepţia poporului rus ca „popor ales".

Concomitent, a apărut o nouă problemă: relaţiile cu lumea ortodoxă dincolo de hotarele Rusiei şi statutul Patriarhului de la Constantinopol referitor la Patriarhul Moscovei. Problema constă în aceea că ortodocşii neruşi s-au pomenit în faţa dilemei: fie să recunoască Rusia ca pe o „arcă a salvării", un nou „pământ sfânt", „catehon" şi în mod corespunzător, să se supună autorităţii spirituale a Moscovei sau, dimpotrivă, să nege posibilitatea existenţei „împărăţiei ortodoxe" ca atare şi să trateze Moscova ca pe o uzurpare nelegitimă a funcţiei escatologice bizantine. În funcţie de această alegere trebuiau să-şi construiască relaţiile lor cu celelalte biserici şi cu Moscova. Se poate spune că, din acest moment, lumea ortodoxă se separă, de fapt, în două părţi care se deosebesc şi din punct de vedere geopolitic şi teologic. Este ştiut că în sfera de influenţă a Constantinopolului a învins linia antimoscovită, potrivit căreia clerul fanarioţilor a adaptat doctrina ortodoxă la condiţiile în care nu putea fi vorba despre o proiecţie

politică. Cu alte cuvinte, Ortodoxia grecească și-a schimbat caracterul, transformându-se, dintr-o învățătură spiritual-politică integrală, într-o doctrină exclusiv religioasă de salvare individuală. Din acel moment, concurența dintre Constantinopol și Moscova a fost, în esență, opoziția dintre două versiuni ale Ortodoxiei - de valoare reală, în cazul Moscovei și redusă, în cazul Constantinopolului.

Mai mult decât atât, schimbarea calității Ortodoxiei grecești a apropiat-o, într-un anumit sens, de linia Romei, fiindcă unul din cele trei puncte fundamentale ale contradicțiilor dogmatice (problema „catehonului") a căzut de la sine. Apropierea spirituală a fanarioților de Vatican a fost urmată de apropierea lor politică de administrația turcească, în care mulți dintre grecii ortodocși ocupau, în mod tradițional, posturi înalte. O asemenea existență dedublată, însoțită de concurența cu Biserica Rusă pentru influența asupra lumii ortodoxe a lipsit, de fapt, Ortodoxia grecească de misiunea geopolitică independentă, a făcut-o să fie doar unul dintre factorii geopolitici secundari într-un context ortodox mult mai general, de intrigi politice ale autorităților Otomane și legaților papali.

Oricum ar fi, termenul „geopolitica Ortodoxiei" a devenit, din secolul al XV-lea, aproape identic cu termenul „geopolitica Rusiei".

Cu toate acestea ar fi incorect să considerăm întreaga lume ortodoxă nerusă ca fiind sub controlul politicii fanarioților. În diferite părți ale acestei lumi au existat și orientări opuse, care recunoșteau întâietatea teologică și escatogică a Rusiei Ortodoxe. Aceasta se referă, în special, la sârbi, albanezi, români și bulgari, ale căror tendințe geopolitice rusofile și fanariote concurau în mod tradițional. Faptul s-a manifestat cu o forță deosebită în secolul al XIX-lea, când popoarele ortodoxe, care intrau în componența Imperiului Otoman, făceau încercări disperate de a-și restabili independența națională și politică.

VI.1.3. Perioada petersburgheză

Între căderea Constantinopolului și începutul luptei pentru independența popoarelor ortodoxe din Balcani a avut loc un eveniment de mare importanță pentru Ortodoxie, în sensul cel mai larg. Este vorba despre sciziunea rusă și reformele lui Petru I, care au urmat-o nemijlocit. În acel moment, în Rusia a avut loc schimbarea calitativă a statutului Ortodoxiei și de aici încolo, bazele dogmatice ale Bisericii Răsăritene (care au fost de neclintit aproape 200 de ani) s-au clătinat. Cauza a fost mutarea capitalei din Moscova la Sankt Petersburg și desființarea Patriarhatului, împreună cu înființarea Sinodului, ceea a însemnat că Rusia a încetat să fie, din punct de vedere dogmatic, un Imperiu Ortodox legitim (în sens teologic și escatologic). De fapt s-a înfăptuit trecerea, de la modelul geopolitic ortodox propriu-zis, la un oarecare simulacru de stat protestant. De acum încolo, Ortodoxia Rusă s-a transformat și ea într-o oarecare realitate ambiguă ce coincide doar parțial, la nivel geopolitic, cu statul Rus. Cu toate că substratul dogmatic a fost zdruncinat, logica generală a geopoliticii

ruseşti continua (dar la alt nivel) linia iniţială, fiindcă interesele laice şi cele pur politice au început să domine univoc asupra problematicii religios-escatologice. În paralel, chiar şi în Occident, modelul catolic tradiţional a cedat locul consolidării formaţiunilor naţional-politice, a statelor-naţiune, aşa că problematica teologică s-a şters şi acolo şi a trecut pe planul doi faţă de unele interese mercantile şi politice înguste, mult mai practice. Totuşi, divizarea geopolitică, determinată din punct de vedere dogmatic prin schisma bisericilor, a rămas global aceeaşi, dacă nu luăm în considerare apariţia statelor protestante.

Protestantismul se împarte, din punct de vedere geopolitic, în două sectoare - luteranismul prusac şi calvinismul anglo-elveţiano-olandez. Cu toată asemănarea lor exterioară şi sincronizarea ambelor proteste împotriva Romei, luteranismul şi calvinismul au o semnificaţie aproape diametral opusă. Lagărul luteran, concentrat în statul prusac, a fost fondat, atât dogmatic cât şi mistic, pe critica Vaticanului cu privire la radicalizarea premiselor „Noului Testament", reproducând, în linii generale, pretenţiile tradiţionale ale Ortodoxiei faţă de catolicism. Prusia luterană era situată geografic între Rusia ortodoxă şi Europa Occidentală catolică. Calvinismul, dimpotrivă, devenind religie de stat în Marea Britanie (iar mai târziu influenţând, într-o mare măsură, organizarea politică a SUA), fiind bazat pe abordarea şi criticarea accentuată a Romei de pe poziţiile Vechiului Testament. Nu este întâmplător că, atât calvinismul, cât şi sectele ce derivă din el, gravitau spre vestul extrem în Europa, precum şi de cealaltă parte a Atlanticului.

Rusia Romanovilor, de după Petru I, era mai aproape de modelul prusac, adică, îndepărtându-se de dogmatica ortodoxă propriu-zisă ea s-a oprit la jumătatea drumului spre catolicismul care-şi ceda treptat poziţiile statelor-naţiune. Totodată, încordarea geopolitică principală era concentrată între Rusia, pe de o parte, Imperiul Austriac şi Imperiul Britanic, pe de altă parte. La nivel religios aceasta a însemnat opoziţia Ortodoxiei faţă de Catolicism (Austria) şi calvinism (Anglia). Franţa absolutistă, iar apoi şi cea revoluţionară, a jucat în toate acestea un rol deosebit, năzuind să răspândească ideile republicane şi Iluminismul. Este important de menţionat că, dacă Rusia avea unele interese geopolitice comune cu Austria (în special opoziţia faţă de Turcia), strategia Angliei era opusă întrutotul strategiei Rusiei, mergând până la susţinerea de către englezi a Imperiului Otoman.

Oricum ar fi, chiar Rusia de după Petru I a moştenit principalele trăsături ale geopoliticii bizantine, deşi complexitatea dogmatică a concepţiei celei de-a „Treia Rome" a fost încălcată. De acum încolo se va putea vorbi doar despre continuarea inerţială a ceea ce fusese cândva o cale de reală valoare şi fundamentată din punct de vedere teologic a „poporului ales" în istorie. Paralel cu această transformare, interesele materiale şi politice înguste începeau să joace un rol tot mai mare în politica externă, iar factorii religioşi erau adeseori folosiţi ca pretext pentru o manevră politică sau alta,

orientată exclusiv spre binele statului în aspectul lui laic.

VI.1.4. Eliberarea națională a popoarelor ortodoxe

În secolul al XIX-lea, multe dintre popoarele ortodoxe - greci, sârbi, bulgari, albanezi, români, etc. - au început să se elibereze de sub controlul politic al turcilor. Factorul religios a jucat, în acest context, un rol însemnat, transformându-se în unul dintre motivele principale ale luptei de eliberare națională.

Apariția noilor state ortodoxe și distrugerea imperiului otomanilor a fost consecința câtorva factori geopolitici și ideologici:

1. Degradarea puterii politice a turcilor a permis dezvoltarea sentimentului național al grecilor și al altor popoare balcanice, sentiment la care a contribuit și răspândirea ideilor Iluminismului; un rol important l-a jucat în acest sens Franța, „leagănul curentelor moderniste".
2. Ca adversar geopolitic al Turciei, Rusia a folosit activ situația pentru a submina dușmanul din interior; agenții ruși și-au concentrat eforturile în Grecia și în Balcani pentru a susține pretențiile ortodocșilor, fapt urmat și de presiunea geopolitică externă a Rusiei.
3. A început un fel de renaștere religioasă a popoarelor ortodoxe, iar ideea luptei pentru independență politică și națională a fost însoțită de presimțiri mesianice de un caracter escatologic.

În această perioadă s-au format concepțiile politico-ideologice ale Greciei Mari (sau a Marii Idei - „Megale idea"), ale Bulgariei Mari, Serbiei Mari („configurația"), României Mari etc.

VI.1.5. „Megale Idea"

Adepții Greciei Mari se străduiau să recucerească de la turci toate teritoriile grecești și să refacă „Noul Bizanț", să restaureze puterea imperială și să-i întoarcă Patriarhului Constantinopolitan supremația în lumea ortodoxă. Ca urmare a luptei îndârjite și a răscoalei naționale, grecii au izbutit în 1830 să-și redobândească un mic stat independent în jurul Peloponezului și Moreei care, în 1913, după războaiele din Balcani și-au dublat teritoriul. Totodată, realizarea „Marii Idei" s-a lovit de interesele geopolitice ale altor popoare ortodoxe, întrucât grecii au cerut anexarea Macedoniei, Traciei și a altor teritorii la care mai emiteau pretenții bulgarii și sârbii. Apogeul acestui plan a fost eliberarea Constantinopolului (Istanbul) de sub turci. Acest proiect s-a sfârșit prin catastrofa ce a avut loc după înfrângerea Greciei în războiul cu Turcia lui Ataturk, care i-a zdrobit pe greci și a forțat populația grecească din Anatolia să se strămute pe pământurile grecești.

Este foarte important de menționat faptul că lupta de eliberare națională a grecilor n-a fost salutată și animată de clerul fanariot și Patriarhul Constantinopolitan care erau solidari, din punct de vedere politic, mai curând cu Imperiul Otoman decât cu geopolitica rusă sau cu popoarele balcanice, care năzuiau spre libertate. Mai mult decât atât,

destrămarea imperiului turcesc a fost o catastrofă pentru supremația spirituală a fanarioților în lumea ortodoxă de dincolo de hotarele Rusiei. De aceea naționalismul grecesc și „Marea Idee", deși aveau un caracter ortodox distinct, erau promovate inițial de unele organizații secrete de tip masonic, în care rolul cel mai important l-au avut agenții de influență ruși și totodată, adepți ai Iluminismului francez. Cu alte cuvinte, ideea ortodoxă din Grecia a fost, într-o perioadă critică de eliberare de sub dominația turcească, patrimoniul unei alte structuri religioase ce se afla în legătură cu diaspora grecească din Rusia și din alte țări din regiunile Mediteraneene. Este interesant că aristocrația grecească, legată genetic și politic de fanarioți, se orienta, după redobândirea independenței, către Austria și Germania, în timp ce burghezia grecească, în mijlocul căreia s-a maturizat „Marea Idee", era adepta înfocată a uniunii cu Rusia. Aici se vede, iarăși, destul de distinct, o oarecare solidaritate a Ortodoxiei grecești oficiale post-bizantine cu linia Vaticanului.

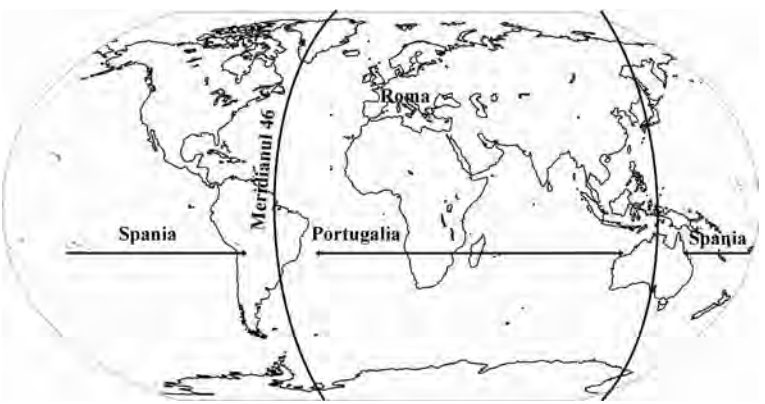

Geopolitica Vaticanului. În 1493 Papa de la Roma Alexandr VI Borgia, în bulla „Inter coetera", a separat toate pământurile descoperite între Spania și Portugalia. Prin aceasta se explică de ce din toate statele din America Latină doar în Brazilia se vorbește în portugheză

VI.1.6. „Configurația"

Ideea Serbiei Mari, fondată pe precedentul istoric al unui stat balcanic imens, creat în secolul al XIV-lea de dinastia sârbească a Nemanicilor, a reapărut pe parcursul luptei de eliberare. Sârbii răsculați au eliberat mai întâi de sub dominația otomană un teritoriu nu prea mare, Șumadia, apoi au început lupta pentru crearea în Balcani a unui stat slav independent, în care dominau sârbii și dinastia ortodoxă. Începând cu anul 1815, sârbii au obținut o oarecare independență care avea, totuși, două orientări geopolitice diferite și care s-au realizat de către cele două dinastii sârbești - Obrenovici și Karagheorghevici. Deși Obrenovicii erau ortodocși, ei se orientau spre Austria vecină, iar un rol important în această problemă l-a avut activitatea

unor cercuri politico-intelectuale din Voievodina, un teritoriu situat foarte aproape de Austria. Karagheorghevicii, dimpotrivă, tindeau în exclusivitate spre Rusia. În 1903, dinastia Obrenovicilor a fost răsturnată, nu fără participarea serviciilor speciale ruseşti şi Serbia s-a îndreptat spre linia pro-rusă. Către 1920, pe timpul Karagheorghevicilor, a fost creată Iugoslavia, un mare stat balcanic, unind sub control sârbesc multe popoare balcanice, inclusiv pe croaţii şi slovenii catolici, pe macedonenii ortodocşi, musulmanii Bosniei şi pe albanezi. Mai mult decât atât, sub controlul sârbesc au ajuns şi ungurii catolici din nordul Iugoslaviei. Această construcţie geopolitică s-a dovedit a fi, totuşi, instabilă, fiindcă popoarele neortodoxe ale Iugoslaviei (nu fără ajutorul agenţilor de influenţă austrieci şi turci) au început să se opună dominaţiei etnice a sârbilor şi primatului religios al Ortodoxiei. Această opoziţie a atins o încordare deosebită în timpul celui de-al doilea război mondial, când Croaţia şi Bosnia, care erau pro-germane, au organizat un genocid împotriva sârbilor ortodocşi.

*VI.1.7. **România Mare***

Proiectul României Mari a apărut în mediul ortodox. Era vorba nu numai de eliberarea definitivă de sub controlul turcesc (deşi atât Moldova, cât şi Valahia, n-au intrat niciodată oficial în componenţa Imperiului Otoman), dar şi despre rezistenţa la politica fanarioţilor care doreau să supună influenţei lor clerul ortodox. Tendinţele antiturceşti şi antifanariote erau susţinute în acest sens de Rusia, fiind facilitate şi de apartenenţa Basarabiei, populată de români, la teritoriile ruseşti. Totodată, începând cu secolul al XVII-lea, în România s-au activat tendinţele uniate. Biserica greco-catolică însemna ideea supunerii Bisericii Ortodoxe Vaticanului, păstrând totodată ritualul ortodox, în realitate însă, cu un asemenea mod de abordare câştigă, din punct de vedere geopolitic, doar Vaticanul, iar Ortodoxia pierde. Nu este întâmplător faptul că Biserica greco-catolică era considerată de către ortodocşi ca o manevră tactică a catolicismului, acesta străduindu-se să-şi lărgească influenţa misionară, politică şi spirituală în Răsărit, pe seama popoarelor ortodoxe. Chiar şi în România, în special în Transilvania, Biserica uniată era însoţită, iniţial, de tendinţele culturale ale latinizării, de glorificare a originii romane a României, a rădăcinilor latine ale limbii etc. În România, Biserica greco-catolică era susţinută de Austria catolică, iar Ortodoxia de către Rusia. Este semnificativ faptul că fanarioţii greci ortodocşi promovau o politică pro-turcă ce contrazicea interesele geopolitice, atât austro-catolice, cât şi ruso-ortodoxe. Ideea României Mari a avut un context ortodox univoc şi călăuziţi de acest simbol, românii luptau pentru independenţa naţională. Este important, totodată, că naţionalismul românesc are un caracter vădit anti-grecesc, iar în sfera confesională, Biserica greco-catolică, conjugată cu orientarea spre cultura latină, gravitează spre Roma şi Europa Occidentală, în timp ce Ortodoxia românească urmează linia pro-moscovită. Este interesant că, în 1948, după sovietizarea României, regimul formal ateo-comunist a ocupat

univoc poziția Ortodoxiei românești, subordonându-i confesiunile unite și supunând unor anumite represiuni minoritățile catolice.

VI.1.8. Bulgaria Mare

Începutul mișcării ortodoxe și totodată a celei de renaștere națională a bulgarilor poate fi datată cu anul 1870 când, sub presiunea și susținerea Rusiei, a fost creat exarhatul bulgar care și-a asumat scopul să unească ortodocșii, locuitori în Balcani, într-un bloc geopolitic ostil, din punct de vedere politic, Imperiului Otoman și opus spiritual Patriarhatului din Constantinopol și dominației fanarioților.

Paralel cu dobândirea independenței geopolitice, Bulgaria a elaborat un proiect naționalist „Bulgaria celor trei mări" care presupunea anexarea Macedoniei, Traciei și Constantinopolului. Fiind rusofilă prin tradiție, Ortodoxia bulgară a deviat în anume momente ale istoriei de la această linie, pentru atingerea scopurilor sale îngust naționale și la fel ca uniații din România, ca dinastia Obrenovicilor din Serbia și aristocrația grecească și alte forțe est-europene, a trecut de partea Europei Centrale, aliindu-se Austro-Ungariei împotriva Rusiei.

Este interesant că pe măsura apariției în Balcani a noilor state ortodoxe, orientarea lor geopolitică oscila, în permanență, între Rusia și Austria, adică între Ortodoxia Rusă și catolicismul de la Roma. Totodată, un pretext formal pentru un asemenea dualism constant l-au constituit unele teritorii discutabile - în primul rând Macedonia. Din cauza Macedoniei apăreau mereu neînțelegeri între Grecia, Bulgaria și Serbia, iar susținerea de către Rusia a unei sau altei părți în acest conflict arunca partea adversă în brațele Austriei.

VI.1.9. Albania ortodoxă

Peste așezările albanezilor trecea hotarul tradițional dintre lumea bizantină și cea catolică. Acest popor aparține de patru confesiuni - albanezi-suniți (albanezi turciți), albanezi-bectași (membrii organizației sufite care are, în unele cazuri excepționale, nu numai un caracter inițiatic, ci și genetic), albanezii catolici și albanezii ortodocși. Deși albanezii ortodocși sunt în minoritate, tocmai ei s-au aflat în centrul luptei de eliberare națională, iar statul independent Albania a apărut grație episcopului ortodox Fan Noli care, în anul 1918, a devenit primul conducător albanez. Fan Noli a fost adeptul univoc al Rusiei, iar Ortodoxia Rusă l-a susținut activ în toate inițiativele sale. Albanezii ortodocși au unit sub controlul lor întreaga națiune, independent de confesiune, însă adversarii și concurenții lor principali erau nu atât catolicii, cât clerul grecesc ortodox care s-a înrădăcinat în Albania. Și iarăși, prin exemplul Albaniei, ne ciocnim de dualismul geopolitic în lumea ortodoxă post-bizantină, unde se opun interesele geopolitice ale Bisericilor Grecească și Rusă.

Fan Noli și-a păstrat orientarea pro-rusă și după revoluția din Octombrie, fapt pentru care a fost înlăturat de către Ahmed Zogu, viitorul

rege al Albaniei. În timpul ocupației Albaniei de către Italia fascistă, albanezii ortodocși erau persecutați de autoritățile pro-catolice însă, după „sovietizare", Biserica Ortodoxă a fost iarăși susținută de stat, acum de autoritățile comuniste. Doar în anul 1967, în timpul „revoluției culturale" și a devierii maoiste, Albania sovietică s-a declarat „primul stat ateu din lume" și a început persecuțiile credincioșilor de orice confesiune.

VI.1.10. Lobby-uri geopolitice în țările ortodoxe

O privire generală asupra tendințelor geopolitice ale țărilor balcanice ortodoxe scoate în evidență o legitate extrem de importantă: în fiecare din aceste state există minimum două lobby-uri geopolitice, al căror caracter depinde de unele particularități religioase.

În primul rând, pretutindeni există lobby-ul pro-rus, orientat spre geopolitica Bisericii Ortodoxe Ruse care, la rândul său, moștenește (deși cu rezerve) linia „Moscova - a Treia Romă". Acest lobby este orientat împotriva Romei și a oricărei apropieri de ea (inclusiv împotriva Austriei, Ungariei și Germaniei catolice, adică împotriva sectorului catolic al Europei Centrale), dar stă în același timp pe poziții antiturcești și anti-„fanariote", situându-se, într-o măsură sau alta, în opoziție față de Patriarhatul din Constantinopol. În unele cazuri (în Grecia, spre exemplu) acest lobby include nu numai cercurile ortodoxe, ci și unele societăți secrete de tip masonic.

În al doilea rând, în aceleași țări există și un lobby cu totul diferit care, fiind sau nu ortodox, aprobă apropierea de Roma, orientarea spre Europa Centrală, Austria, într-o măsură oarecare spre Biserica unită sau chiar spre catolicism.

În al treilea rând, pretutindeni se simt urmele influenței turcești care a fost întreținută, în această regiune, de Anglia, ceea ce înseamnă că geopolitica anglo-saxonă este orientată, în cazul de față, spre sud și se sprijină pe tendințele fanariote ale Ortodoxiei contemporană din țările balcanice, legate, în mod tradițional, de administrația otomană.

Destrămarea Iugoslaviei ne oferă un exemplu de dispunere geopolitică în Balcani. Linia rusofilă este exprimată prin poziția Belgradului și a sârbilor din Bosnia. Croația și Slovenia se orientează spre Europa Centrală, iar anglo-saxonii (SUA și Anglia) îi susțin activ pe musulmanii bosnieci, urmașii turcilor. Totodată, apare din nou problema Macedoniei, care iarăși generează dispute între Serbia, Grecia și Bulgaria. Cu puteri sporite își face simțită prezența și problema albaneză - în special Kosovo. Tragedia Transnistreană și tendințele antiruseşti din România actuală și Moldova ne silesc să acordăm o atenție deosebită lobby-ului unit și pro-catolic care este purtătorul tendințelor antimoscovite și a celor latine în aceste regiuni.

VI.1.11. Biserica ortodoxă rusă și Sovietele

Corelația dintre Ortodoxie și regimul sovietic este o chestiune extrem de complicată. Pe de o parte, există un punct de vedere potrivit

căruia orice s-ar fi întâmplat, perioada sovietică a moştenit de la Rusia pre-revoluţionară linia geopolitică ce coincide întocmai, în aspectele cele mai importante, cu geopolitica Bisericii Ruse. Acest lucru poate fi numit convenţional „serghianism", după numele Patriarhului Moscovei, Serghei, care a formulat cunoscuta teză: „Succesele voastre sunt succesele noastre" (adresată regimului anticreştin al lui I.V.Stalin), devenită mai apoi, punctul de plecare al disputelor din interiorul bisericii, care n-au încetat nici în zilele noastre. Această formulă „serghianică" nu este nici pe departe paradoxală şi monstruoasă aşa cum doresc s-o prezinte conservatorii ortodocşi. Problema constă în aceea că Revoluţia bolşevică a adus asemenea schimbări în viaţa bisericească din Rusia, încât uimesc prin simbolismul lor. A fost restabilit simultan Patriarhatul, capitala a fost mutată la Moscova (întoarcerea simbolică la ideea „Moscova - a Treia Romă"), iar găsirea miraculoasă a icoanei „Derjavnaia", în reşedinţa Kolomensk a ţarilor ruşi din Moscova, a însemnat întoarcerea la funcţia mistică, soteriologică şi escatologică a puterii ţarilor, restabilită în dimensiunea ei supranaturală după perioada sankt-petersburgheză de două sute de ani. Totodată, bolşevicii au moştenit întreaga geopolitică rusească, au consolidat statul şi i-au lărgit hotarele. Paralel, avea loc şi înnoirea spirituală a Bisericii, care şi-a restabilit, prin suferinţă şi prigoană, uitata ardenţă a sentimentului religios, practica spovedaniei, martirajul pentru Hristos.

Al doilea punct de vedere consideră Rusia Sovietică o antiteză totală a Rusiei Ortodoxe, iar „serghianismul" îl consideră un conformism cu antihristul, o apostazie. O asemenea abordare exclude posibilitatea de a concepe perioada sovietică drept o continuare a geopoliticii Ortodoxiei. Purtătoarea acestei ideologii în forma ei cea mai perfectă este Biserica Ortodoxă Rusă din străinătate şi Biserica Ortodoxă Adevărată, sectantă, ale căror poziţii derivă din identificarea escatologică a bolşevismului cu venirea antihristului. Este curios că un asemenea mod de abordare lipseşte Ortodoxia de dimensiunea politică şi coincide, din punct de vedere tipologic, cu poziţia „fanarioţilor", care neagă necesitatea corelaţiei dintre Biserica Ortodoxă şi politică, ceea ce constituie baza doctrinei ortodoxe. O asemenea abordare se asociază, concomitent, cu simpatiile faţă de mişcarea „albă" care s-a bazat, din punct de vedere geopolitic, pe susţinerea Antantei, a ţărilor Europei Occidentale şi îndeosebi, a celor anglo-saxone. Nu este întâmplător faptul că Bisericii Ortodoxe Ruse din străinătate îşi are centrul în SUA. Un asemenea antisovietism „ortodox" şi „antiserghianism" coincid, din punct de vedere geopolitic, cu linia atlantică, tradiţională pentru Occident, îndreptată împotriva Rusiei (sovietice, ţariste, patriarhale, moderne, democrate etc.) indiferent de sistemul ei ideologic.

VI.1.12. ***Rezumat***

După căderea Imperiului Bizantin, geopolitica Ortodoxiei a fost lipsită de funcţia ei teologică şi escatologică pe care a avut-o în epoca „împărăţiei de o mie de ani", din secolul al V-lea până în secolul al

XV-lea. Cei două sute de ani ai „Moscovei - a Treia Romă" se alipesc acestei perioade „Sfinte", care se identifică pentru conștiința ortodoxă cu perioada Tradiției de reală valoare. După dezbinarea și reformele lui Petru I începe o perioadă mult mai ambiguă, pe parcursul căreia Rusia urmează, totuși, în liniile cele mai generale, linia geopolitică de altă dată, pierzându-și, în același timp, rigurozitatea doctrinară. Întreaga perioadă post-bizantină este caracterizată de un dualism în limitele Ortodoxiei. În acest context, Ortodoxia Rusă, legată în mod direct de geopolitica Statului Rus, se opune liniei greco-fanariote a Patriarhului din Constantinopol, care întruchipează tipul Ortodoxiei separat cu strictețe de realizarea politică și care îndeplinește funcții instrumentale în structura generală a sistemului otoman.

Însăși Rusia împrumută tradiția bizantină de confruntare cu „mitra latină și turbanul turcesc" și este nevoită să apere de una singură, la nivel geopolitic și de stat, interesele Ortodoxiei. Această linie obligă Rusia să participe la politica balcanică, unde se confruntă cu o serie întreagă de tendințe geopolitice ostile, inclusiv influența „fanariotă" antirusească.

Și în fine, geopolitica din perioada sovietică, oricât ar părea de paradoxal, continuă strategia planetară a statalității Ruse, lărgind sferele de influență ale Rusiei pe seama țărilor și popoarelor care sunt ostile, în mod tradițional, Ortodoxiei. Bineînțeles că aici nu poate fi vorba despre o moștenire dogmatică a Sovietelor cu privire la Biserica Ortodoxă Rusă, dar nu trebuie să uităm că evidența dogmatică este pierdută iremediabil încă din timpul lui Petru, fiind zdruncinată, însă și în perioada schismei. Dacă e să privim din punctul de vedere al „serghianismului", atunci succesele geopolitice ale supraputerii sovietice, care a cucerit o jumătate de glob și care este dușmănoasă, în mod tradițional, creștinilor ortodocși ruși și statului nostru, pot fi considerate ca succese ale Bisericii Ruse și ale geopoliticii Ortodoxe. Această ultimă teză este, fără îndoială, foarte controversată, dar la drept vorbind, este la fel de controversată și identificarea Rusiei Romanovilor din perioada de după Petru I cu adevăratul stat ortodox. Deși, atât în primul caz, cât și în al doilea caz, este evidentă continuitatea geopolitică.

Astăzi, când nu există nici Rusia țaristă, nici Rusia sovietică, dar există o țară muribundă și mutilată, sfâșiată și vândută Occidentului, dușmanului nostru dintotdeauna, noi suntem capabili să înțelegem, imparțial și obiectiv, întreaga istorie geopolitică a Ortodoxiei și să evidențiem constantele ei ce ar trebui scrise pe tablele legii ale noii puteri de stat, care dorește să se numească „rusă".

Capitol VI.2. Statul și teritoriul

VI.2.1. Trei categorii geopolitice de cea mai mare importanță

Majoritatea disputelor cu privire la noua imagine geopolitică a lumii se concentrează în jurul a trei categorii fundamentale:

1. „statul-națiune" („Etat-Nation") adică statul centralist tradițional care s-a format istoricește (cum ar fi Franța, Italia, Germania, Spania etc.);
2. regiunea, adică un asemenea spațiu administrativ, etnic sau cultural care constituie o parte din unul sau mai multe state-națiuni (Etat-Nation) dar care dispune, totodată, de un oarecare grad de autonomie cultural-economică (de exemplu, Bretania în Franța, Flandra în Belgia, Catalonia, Galicia și Țara Bascilor în Spania etc.);
3. marele Spațiu, „uniune" sau „asociație", care unește câteva state națiuni („Etat-Nation") într-un singur bloc economic și politic.

Mulți dintre „europeniști", atât de stânga, cât și de dreapta, consideră că această categorie a „statului-națiune" (Etat-Nation), adică a statului centralist tradițional este învechită, iar accentul trebuie pus pe alte două modalități - pe regionalism sau chiar pe autonomism, pe de o parte și pe unificarea continentală a regiunilor într-un bloc unitar, pe de altă parte. Este semnificativ faptul că aici se întâlnesc punctele de vedere ale spectrelor politice diametral opuse: „noua stângă" crede că Etat-Nation este o structură prea de „dreapta", prea „totalitară" și „represivă", prea „conservatoare" și trebuie să se renunțe la ea în numele progresului, iar „noua dreaptă", dimpotrivă, atribuie același stat-națiune unei etape prea „moderniste", prea antitradiționale din istoria europeană, când adevăratul Imperiu tradițional din Europa a fost distrus de absolutismul francez nihilist și civil. Totodată, „noua dreaptă" vede în regionalism întoarcerea la tradițiile etnice și la principiul diferențierii etnoculturale, ceea ce constituie axa întregii gândiri a „noii drepte".

Pe de altă parte, există o categorie destul de largă de politicieni care, dimpotrivă, apără valorile „statului-națiune" (Etat-Nation). Și iarăși atașamentul față de centralismul de stat poate să unească și „stânga" și „dreapta". De regulă însă, pe această poziție se află nu cei de dreapta sau de stânga „noi", ci aceia „vechi". Este caracteristic faptul că, în Franța, inamicii unificării europene erau trei forțe politice: Frontul Național al lui Le Pén (extrema dreaptă), comuniștii lui Marché (extrema stângă) și socialist-centraliștii, simpatizanții naționali ai lui Jean-Pierre Chévénement. De aici rezultă că, în limitele unuia și aceluiași proiect geopolitic, pot să se asocieze cele mai diferite simpatii ideologice și politice.

Cu toate acestea, fiecare forță politică interpretează în felul său cele trei versiuni fundamentale ale organizării geopolitice a societății contemporane. Ar fi interesant de construit o schemă, pentru a vedea cum diferite forțe apreciază din perspectiva propriilor ideologii cele trei proiecte. Pentru concretețe vom vorbi despre pozițiile extreme care, pe măsura apropierii de centrul politic, se încarcă de nuanțe.

*VI.2.2. **Regionalismul stângii și dreptei***

Complexul general al ideologiilor de stânga se orientează spre slăbirea influenței statului, a structurilor administrative și politice asupra

vieții sociale. Aceasta presupune principiul descentralizării, al evoluției treptate de la un singur centru al puterii la câteva, iar în perspectivă la un număr mai mare. Această teorie a fost elaborată la timpul său de către cunoscutul anarhist Proudhon. Stângiștii tind spre slăbirea și anularea treptată a formelor totalitare și autoritare de conducere, iar aceasta înseamnă că orientarea lor geopolitică este împotriva păstrării statului tradițional în hotarele lui, cu aparatul de funcționari, cu organele de represiune etc. Aceasta rezultă din orientarea ideologică principală a stângiștilor spre „umanism", spre valoarea atomizantă a individului și nu spre niște structuri supraindividuale care îngrădesc libertatea. Pe această bază ideologică s-a dezvoltat regionalismul european contemporan ca o tendință suficient de stabilă, de descentralizare social-economică și de renunțare la principiul Statului-Națiune, tradițional în ultimele secole pentru Occident.

Această tendință liberală a stângii neagă la maximum noțiunile de „stat" și „națiune" considerându-le ca fiind niște vestigii istorice. Acestor principii li se opune ideea „umanitară" a „drepturilor omului", care a încetat demult să fie o lozincă filantropică abstractă, transformându-se într-un complex ideologic suficient de agresiv, orientat fățiș împotriva formelor tradiționale de existență colectivă a oamenilor ca membri ai națiunii, poporului, statului, rasei etc. De aici rezultă accentul logic al stângii pe regionalism, fiindcă independența administrativă a unor părți din teritoriul statului apropie, din punctul lor de vedere, etalonul valoric de individ, șterge aureola autorității necondiționate și a funcțiilor controlului asupra celor mai largi categorii sociale.

Este clar că această tendință a stângii se află în contradicție cu ideologii naționali de stat, adică cu „etatiștii" și „naționaliștii", pentru care unitatea istorică și politică a poporului, întruchipată de Etat-Nation, reprezintă valoarea supremă. Opoziția dintre etatiști-naționaliști și liberalii regionaliști reprezintă, aproximativ în toate țările, constanta unor polemici furtunoase referitor la principalele proiecte geopolitice, unde procesele politice se dezvoltă activ și dinamic.

Există însă și „regionalismul de dreapta", care este strâns legat de problema tradiției și etnosului. Acest regionalism se bazează pe principiul potrivit căruia statul contemporan centralist este doar un instrument de nivelare culturală și ideologică a membrilor lui, că el și-a pierdut demult funcțiile sacrale și s-a transformat într-un aparat represiv, orientat împotriva rămășițelor culturale, etice și etnice autentice. „Regionaliștii de dreapta" văd în descentralizare posibilitatea de a renaște parțial forma de viață rituală de cult a popoarelor, meșteșugurile tradiționale, de a reconstitui formele de conducere specifice civilizației tradiționale de până la sosirea lumii contemporane. Acest „regionalism de dreapta" corespunde, de fapt, întrutotul noțiunii de tradiționalism. În principiu, „regionaliștii de dreapta" susțin, pe ascuns, diferențierea „naturală" caracteristică locuitorilor din provincii, care sunt mult mai duri și mai ostili față de străini, decât locuitorii marilor orașe.

În felul acesta se formează a doua linie a opoziției politice: „regionaliștii de dreapta", care adeseori apelează la puritatea etno-rasială și „etatiștii de stânga", care consideră că cea mai bună metodă de introducere a valorilor „progresive", „liberale", în societate este centralismul de stat care apără societatea de o posibilă restaurare a rămășițelor „învinse de progres".

VI.2.3. Un nou Mare Spațiu: mondialism sau Imperiu

În ceea ce privește integrarea suprastatală există, de asemenea, o repartizare politică destul de contradictorie. Pe de o parte, există „proiectul mondialist" care presupune desființarea statelor tradiționale și crearea unui câmp civilizațional planetar, condus dintr-un singur centru ce poate fi numit, convențional, „guvern mondial". În principiu, acest proiect este încheierea logică a tendințelor liberale care se străduiesc să distrugă structurile sociale tradiționale și să creeze în mod artificial un spațiu „comun întregii omeniri", alcătuit nu din popoare, ci din „indivizi", nu din state, ci din asociații tehnocrate și salahori industriali. În această lumină vedeau mondialiștii de la începutul secolului „Statele Unite ale Europei" la care visau atât capitaliștii liberali (Monnet, Coudenove-Kalergi etc.), cât și comuniștii (Troțki etc.). Aceleași idei i-au animat mai târziu pe constructorii Maastricht-ului și pe ideologii „noii ordini mondiale".

Paralel cu această perspectivă mondialistă există și o variantă alternativă, susținută de forțele politice nonconformiste. Este vorba de teoreticienii Noului Imperiu care consideră că statele-națiuni contemporane sunt rezultatul prăbușirii tragice a imperiilor tradiționale ce corespund în măsură deplină cu adevărata organizare sacrală a societății, bazată pe diferențierea calitativă, pe ierarhia spirituală, pe bază corporativă și religioasă. O asemenea interpretare a „Marelui Spațiu Nou" rezultă nu dintr-o abordare pur cantitativă a integrării (ca la mondialiști), ci dintr-un oarecare principiu spiritual și supranațional care ar fi transcendent față de formațiunile istorice existente și care le-ar uni într-o sinteză sacrală supremă. În funcție de împrejurări, „proiectul imperial" își ia ca bază fie factorul religios (adepții catolici ai restabilirii Imperiului Austro-Ungar), fie cel rasial (ideologii Imperiului European, unificat prin unitatea originii popoarelor indoeuropene, „noua dreaptă" franceză, în special), fie cel geopolitic (proiectele eurasiaticilor ruși).

Prin urmare, există și aici două poluri politice opuse, care văd realități politice similare, dar într-o perspectivă inversă:

	Regionalismul	Statul-Națiune	Marele Spațiu
Stânga	antinaționalism anarhism	statul „progresist" civilizat	mondialism
Dreapta	etnicism tradiționalism	naționalism „etatist"	imperiu

Așadar, am evidențiat în fiecare din proiectele geopolitice câte două moduri de abordare radical diferite, care determină în totalitate posibilitățile principale ale luptei ideologice cu privire la problemele principiale. Grație

acestei scheme pot fi clasificate diferite alianțe politice constituite între forțe destul de îndepărtate una de alta.

VI.2.4. Geopolitica Rusiei

Problematica generală a structurii geopolitice a lumii contemporane se află în legătură directă cu Rusia, unde întâlnim aceleași proiecte geopolitice de bază. Regionalismul, statul-națiune și Marele Spațiu sunt trei categorii care au analogii directe în realitatea noastră geopolitică.

Regionalismul corespunde tendințelor separatiste în limitele Federației Ruse - atât în cazul republicilor și districtelor naționale, cât și în cazul pretențiilor la autonomie deplină a formațiunilor teritoriale (proiectele republicilor Siberiană, Ural ș.a.).

Modelul de stat centralist este susținut de adepții proiectului geopolitic „Rusia în limitele Federației Ruse".

Acei care luptă pentru restaurarea URSS, pentru refacerea Imperiului Rus în limitele URSS sau crearea Imperiului Eurasiatic, fac parte din categoria ideologilor unui Mare Spațiu Nou.

La fel ca în schema generală, adepții unui sau altui proiect au, dar nu este obligatoriu, aceleași convingeri politice. Mai mult decât atât, fiecare proiect poate avea două semne diametral opuse care, atât „dreptul" cât și „stângul", sunt determinate convențional.

Să încercăm să evidențiem pozițiile „dreptei" și „stângii" în viața politică rusă, în raportul lor cu cele trei variante geopolitice.

Tendințele separatiste din aripa extremă „stângă" sunt folosite de forțele care au contribuit și la destrămarea URSS. Liberalii ruși, considerând că statul sovietic este bastionul „reacționarismului" și „totalitarismului", au lansat demult ideile „Rusiei în hotarele secolului al XIV-lea" etc., ceea ce presupunea fărâmițarea teritoriilor rusești în fragmente separate atât după principiul etnic, cât și după cel geografic. Pentru acești „stângiști" unitatea națiunii ruse și puterea statului rus nu numai că nu prezintă vreo valoare istorică ci, dimpotrivă, sunt considerate o piedică în calea „progresului" omenirii. Acest proiect regional este susținut de unii liberali extremiști care doresc în mod deschis destrămarea Federației Ruse.

Această variantă ultraliberală se află în concordanță cu unele idei ale unei anumite părți din lagărul naționalist extrem, care crede că este necesar ca rușii să creeze un stat monoetnic compact, bazat pe principiile purității rasiale și ale izolaționismul etnic. Aceasta este ideea creării „Republicii Ruse". Proiecte similare de creare a unor state mononaționale independente există și printre etnosurile neruse care populează teritoriul Federației Ruse.

Varianta „stângă" a programului național de stat în limitele Federației Ruse reprezintă conducerea rusă post-gorbaciovistă care era convinsă că pentru înfăptuirea reformelor sunt mai avantajoase metodele centraliste, subordonând toate regiunile ruse liniei dure a Moscovei. Centralismul de stat este, conform ideilor acestor forțe, metoda cea mai bună și mai

rapidă de transformare a realității social-politice din Rusia în așa mod, încât ea să ajungă la standardele comune „întregii omeniri" „progresiste" dar, în esență, la cele „occidentale" și „atlantice". Centraliștii de „stânga" văd în regionalism, în mod firesc, un pericol pentru realizarea scopurilor lor, fiindcă descentralizarea și autonomizarea regiunilor pot să contribuie la crearea unor regiuni care ar respinge logica reformelor liberale și ar propune alte proiecte social-politice alternative (convențional „de dreapta"). Expansiunea imperială este, la fel, inacceptabilă pentru aceste forțe, pentru că refacerea URSS poate avea consecințe ideologice corespunzătoare.

Rusia ca o formațiune monoetnică

Există și capătă putere mișcarea etatiștilor de „dreapta". Aceștia sunt patrioții care s-au împăcat cu dezmembrarea URSS și care cred că făurirea în Federația Rusă a unui puternic stat rus centralizat va servi la cimentarea națiunii, la organizarea unui puternic spațiu autarhic independent. Etatiștii de „dreapta" resping și separatismul și imperialismul, considerând că fărâmițarea Federației Ruse înseamnă pierderea de către ruși a teritoriilor ce le aparțin, iar expansiunea imperială va aduce multe elemente naționale străine și va amenința dominarea națională a rușilor.

Rusia ca stat-națiune

Printre teoreticienii refacerii Imperiului există, de asemenea, doi poli. Mondialiștii ruși de „stânga", orientați în special spre Gorbaciov și lobby-ul lui, consideră necesară crearea cât mai rapidă a unui „spațiu democratic unic",atât pe teritoriul CSI, cât și în limitele spațiului eurasiatic.

Concepția „de dreapta" a Marelui Spațiu Nou s-a concretizat în programele politice ale opoziției, intransigentă față de regim. Majoritatea reprezentanților acestei opoziții - atât național-comuniștii, cât și tradițional-imperialiștii - consideră că Rusia în limitele Federației Ruse este nu numai o formațiune geopolitică incompletă, ci o rezolvare principal greșită în problema apărării intereselor strategice ale Rusiei ca stat foarte mare. Eurasiatismul „de dreapta" derivă din înțelegerea strict imperială a misiunii istorice a Rusiei, care trebuie să fie ori un „continent" autarhic independent, ori să devieze de la menirea sa istorică și geopolitică.

Rusia ca Imperiu Eurasian

Așadar, ținând seama de orientarea ideologică a unor sau altor forțe, noi putem reuni toate variantele proiectelor geopolitice cu privire la viitorul statalității ruse într-o singură schemă:

	Regionalismul Rus	Centralismul Rus	Eurasiatismul, Marele Spațiu
„STÂNGA" RUSĂ, liberalii reformatori	separatismul, republicile etnice	reformele liberale cu un centru autoritar „elțînismul"	„spațiul democratic unic", „casa europeană comună" lobby-ul lui Gorbaciov, „mondialismul de stânga"
„DREAPTA" RUSĂ, patrioții conservatori	„republica Rusă"	„elțînismul de dreapta", „patriotismul Federației Ruse"	Imperiul Eurasiatic, reconstruirea URSS

Capitol VI.3. Problemele geopolitice ale străinătății apropiate

VI.3.1. Legile Marelui Spațiu

Principiul Marelui Spațiu este legea fundamentală a geopoliticii promovată de Mackinder și Haushofer și dezvoltată de Carl Schmitt. Conform acestui principiu, suveranitatea națională a statului depinde nu atât de puterea lui militară, de dezvoltarea tehnologică și baza economică, cât de mărimea și așezarea geografică a pământurilor și teritoriilor lui. Clasicii geopoliticii au scris sute de tomuri demonstrând că problema suveranității depinde direct de independența geopolitică, suficiența și autarhia regiunii. Acele popoare și state care aspiră într-adevăr la suveranitate trebuie să rezolve, în primul rând, problema bunăstării teritoriale. În epoca noastră, pot să dispună de o asemenea suficiență doar statele foarte mari, situate în regiunile apărate din punct de vedere strategic de o posibilă agresiune (militară, politică sau economică) din partea altor formațiuni statale.

În perioada opoziției dintre capitalism și socialism era evidentă necesitatea blocurilor, a Marilor Spații. Nimeni nu punea la îndoială faptul că țara putea fi „nealiniată" doar cu prețul eliminării ei din sfera geopoliticii planetare, fiindcă a fost marginalizată și deplasată la periferie. Oricum, toate țările „nealiniate" au făcut alegerea în favoarea unui sau altui lagăr, deși mai puțin radical decât adepții nemijlociți ai socialismului sau capitalismului.

Bineînțeles că distrugerea unei suprapuneri schimbă, la modul serios, spațiul geopolitic al Terrei. Totodată, principiul Marilor Spații nu-și pierde nicidecum puterea sa, dimpotrivă, astăzi devine tot mai răspândit proiectul geopolitic al „mondialismului" al cărui sens se reduce la transformarea întregii suprafețe a Pământului într-un Mare Spațiu Unitar, dirijat din centrul american.

VI.3.2. Pax Americana și geopolitica mondialismului

Proiectul Marelui Spațiu pro-american, „atlantic", crearea Pax Americana planetare sau instaurarea „noii ordini mondiale" cu un singur „guvern mondial" sunt, în esență, sinonime geopolitice. Tocmai acest plan se elaborează și se realizează astăzi în politica mondială a Occidentului și în primul rând a SUA. Este evident că această concepție mondialistă a Marelui Spațiu exclude total orice forme de reală suveranitate statală și politică a oricăror popoare și state. Mai mult decât atât, lumea bipolară a dat incomparabil mai multe grade de libertate (suvernitate) statelor incluse în sfera de influență a unuia din cele două Mari Spații, decât se planifică în proiectul mondialist, măcar prin aceea că opoziția planetară obliga nu numai la reprimarea statelor-satelit, dar și la atragerea lor de partea sa. Marele Spațiu planetar unitar va însemna pentru futurologii mondialiști dispariția totală chiar și a celei mai mici umbre de suveranitate, fiindcă reprimarea forțată (militară sau economică) a „spațiilor mici", fărâmițate

și autonomizate, va deveni singura modalitate de control (necesitatea de a atrage și a înșela va cădea de la sine din cauza lipsei unui posibil concurent geopolitic).

Situația actuală pune în fața fiecărui stat și a fiecărui popor (în special în fața statelor și popoarelor care făceau parte, cândva, din blocul geopolitic opus Occidentului atlantic) o alternativă vitală - sau integrarea într-un Mare Spațiu unitar sub conducerea atlantiștilor, sau organizarea unui Spațiu Mare Nou, capabil să se opună ultimei supraputeri. Problema suveranității geopolitice reale se află în raport direct cu această alternativă; totodată, în nici unul din cele două cazuri nu poate fi vorba de nici un fel de suveranitate deplină pentru un popor sau stat separat. La adoptarea modelului mondialist se exclude intenționat orice suveranitate, fiindcă „guvernul mondial" rămâne fără alternativă, singurul centru al puterii. Iar în cazul de față, suveran este doar pseudo-imperiul planetar al „noii ordini mondiale". Toate părțile lui devin, în cazul de față, niște colonii. La organizarea noului Mare Spațiu avem de-a face cu o suveranitate relativă, în limitele unei formațiuni geopolitice de proporții, deoarece odată cu stabilirea dominantei ideologice și a concepției despre lume, acest eventual Mare Spațiu va fi relativ liber. Înseamnă că popoarele și statele care vor intra în acest bloc vor putea să spere, cel puțin, la o suveranitate etnoculturală și la o participare nemijlocită în procesul de creare și elaborare a unei noi macro-ideologii, în timp ce varianta mondialistă a „noii ordini mondiale" este finisată și elaborată deja din punct de vedere ideologic și este propusă tuturor popoarelor lumii în calitate de analog colonial al modelului liberal - de piață american.

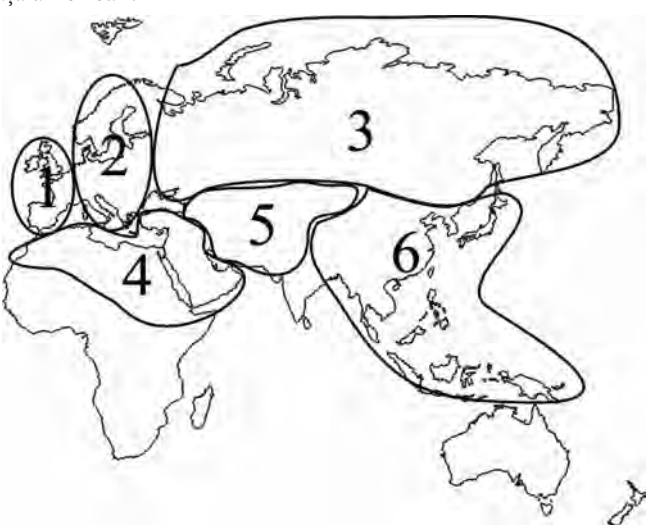

Cele 6 spații civilizaționale ale Eurasiei: 1 - Europa Occidentală; 2 - Europa Centrală; 3 - Rusia-Eurasia; 4 - Asia Arabă (inclusiv țările din Maghreb); 5 - Asia Mijlocie; 6 - Orientul Îndepărtat. Se observă

un pararelism între zonele nordice și sudice.

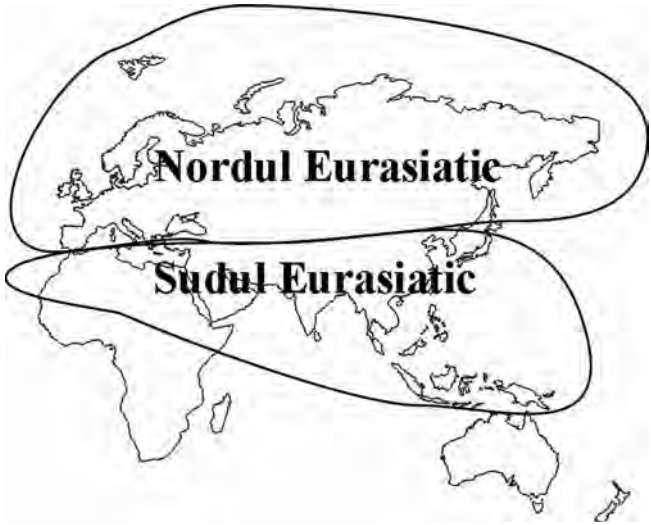

Împărțirea geopolitică a Eurasiei pe meridian. Creastă muntoasă de la Pirinei până la Altai și Manciuria reprezintă una din cele mai importante frontiere naturale între cele două lumi eurasiatice

VI.3.3. Paradoxul Rusiei

O particularitate a situației geopolitice actuale constă în faptul că inițiativa distrugerii Marelui Spațiu eurasiatic, care a existat până în ultima vreme sub forma lagărului socialist, venea din însuși centrul acestui lagăr, din Moscova, capitala Eurasiei. Tocmai URSS, în persoana lui Gorbaciov, a fost inițiatoarea includerii blocului eurasiatic în proiectul mondialist. Ideile „perestroikăi", „noii gândiri" etc., însemnau, la nivel geopolitic, acceptarea definitivă a modelului Marelui Spațiu unitar și trecerea, conștientă, de la lumea bipolară la cea unipolară. Inițial a fost distrus lagărul socialist, a fost redus blocul de Est. Apoi, auto-lichidatorismul geopolitic a continuat, iar de la Rusia au fost dislocate acele regiuni care astăzi se numesc „țările din străinătatea apropiată".

Oricum ar fi, Rusia, în calitatea ei de centru al Insulei Eurasiatice, de Heartland, ar putea ca în situația geopolitică actuală să se opună, mai bine decât celelalte regiuni, geopoliticii atlantice și să fie inima Marelui Spațiu alternativ. Însă, auto-lichiditorismul ei geopolitic a silit-o să părăsească, pentru o vreme (să sperăm că pentru puțină vreme), rolurile principale din opoziția geopolitică. De aceea trebuie analizate alte posibilități de creare a Marelui Spațiu alternativ, pentru ca statele și popoarele care au renunțat la proiectul mondialist să poată face independent unele demersuri, fără să aștepte trezirea geopolitică a Rusiei. (Apropo, demersurile pot doar urgenta această trezire).

VI.3.4. Rusia rămâne „Axa Istoriei”

Alegerea geopolitică a alternativei anti-mondialiste în Rusia, paralizată înainte de vreme, oricum trebuie să ia în considerare funcția strategică și geografică cheie tocmai a pământurilor ruseşti și a poporului rus, iar aceasta înseamnă că opoziția față de mondialiștii contemporani, care controlează până la un anumit grad spațiul politic rusesc, nu trebuie să treacă într-o rusofobie generală. Mai mult decât atât, interesele geopolitice fundamentale ale rușilor coincid din punct de vedere cultural, religios, economic și strategic cu perspectiva Marelui Spațiu alternativ antimondialist și antiatlantic. Din această cauză, tendințele naționale ale opoziției politice din interiorul Rusiei vor fi solidare, din necesitate, cu toate proiectele antimondialiste ale integrării geopolitice în afara Rusiei.

VI.3.5. Mitteleuropa și Imperiul European

Una din alternativele posibile ale Marelui Spațiu nou este Europa, pe care anumite cercuri politice și ideologice o opun Occidentului - lumii anglo-saxone și în primul rând, SUA.

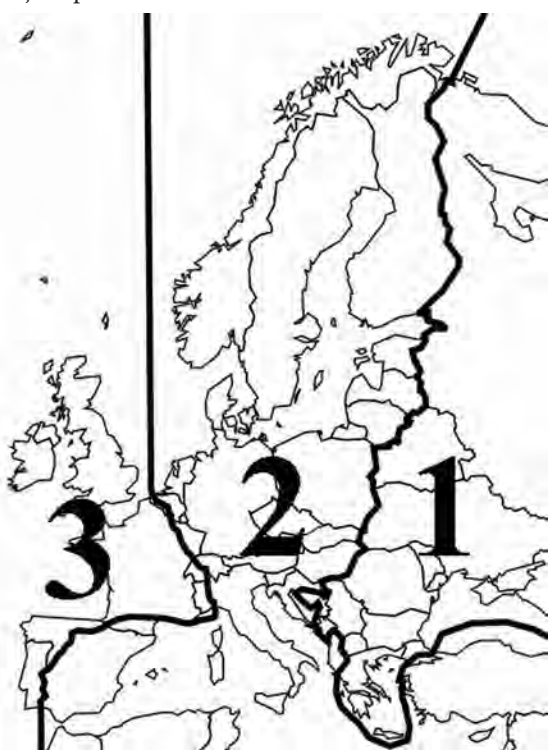

1. Statele civilizației ortodoxe (axa Eurasiei); 2. Statele Europei Centrale (axa Europei); 3. Statele Europei Occidentale (aliații forțelor anticontinentale)

Această Europă antioccidentală nu este o pură utopie, deoarece un astfel de proiect a fost realizat în istorie nu odată, deși de fiecare dată cu anumite greșeli sau denaturări. Așadar, țările Axei reprezentau în secolul al XX-lea scheletul unei asemenea Europe, deși, anglofilismul și francofobia unor anumite cercuri din conducerea germană (și alte împrejurări, deopotrivă) au împiedicat realizarea deplină a acestui proiect. După cel de-al doilea război mondial, o tentativă similară a întreprins-o De Gaulle, iar datorită aceastei politici, Franța nu este astăzi membră oficială a NATO. Oricum ar fi, ideea unei Europe antioccidentale, tradiționale, imperiale, devine tot mai actuală astăzi, când prezența armatelor americane pe continentul european nu mai este îndreptățită de existența „pericolului sovietic" și capătă un caracter de ocupație americană fățișă. Prin nivelul său de dezvoltare tehnică și economică, Europa este un adversar serios pentru America, iar intensificarea presiunii de jos a forțelor geopolitice reale ale europenilor, vârfurile mondialiste și proamericane ale statelor europene pot să cedeze, iar Europa va începe o viață geopolitică independentă. Tendințele de emancipare politică și explorare a unei alternative ideologice cresc în Europa pe zi ce trece iar în paralel cu aceasta, sporesc șansele creării unui Mare Spațiu european independent.

VI.3.6. Germania - inima Europei

Marele Spațiu european trebuie să se formeze în jurul celei mai continentale puteri europene - în jurul Germaniei, mai exact în jurul Mitteleuropa, adică a Europei Centrale. Interesele geopolitice ale Germaniei erau, în mod tradițional, cu totul diferite de tendințele atlantice ale Occidentului. Aceasta se referea atât la aspectele continentale propriu-zise, cât și la cele coloniale ale geopoliticii. Germania a fost întotdeauna adversarul cuceririlor coloniale anglo-saxone și aspira la crearea unei civilizații terestre, continentale, autarhice, bazată pe valorile tradiționale, ierarhice și terestre.

Mitteleuropa, în persoana imperiului Austro-Ungar al Habsburgilor, a fost ultima rămășiță europeană a Marelui Imperiu Roman din care își trage originea civilizația europeană în aspectul ei social și de stat. La drept vorbind, Imperiul Roman a fost acel Mare Spațiu care unea Europa Occidentală și Centrală într-un organism geopolitic unitar. Ideea Imperiului European este legată și astăzi de Germania și de țările care intră în sfera de influență germană.

Din aceste trei teze se poate trage o importantă concluzie geopolitică: pentru toate țările occidentale din „străinătatea apropiată" (atât pentru republicile baltice cât și pentru Ucraina și Moldova) uniunea geopolitică antimondialistă este posibilă doar intrând în blocul Europei Centrale (dacă, bineînțeles, nu se va schimba situația din Rusia însăși) și orientându-se către Germania. În cazul de față, regiunile vestice ale URSS vor avea șansa să devină raioanele de frontieră estice ale Marelui Spațiu european și vor putea să beneficieze de oarecare suveranitate (deși mult mai mică decât în

componența Rusiei sau în posibilul Bloc Eurasiatic nou cu centrul în Rusia mondialistă).

Imperiul european poate garanta acestor regiuni o anumită autonomie culturală, lingvistică și economică și să le protejeze de Sistemul mondialist nivelator, care distruge în structura liberală de piață, plutocrată, chiar și aluziile la deosebiri, autarhie și păstrarea identității naționale. Cu toate acestea, aici nu va fi vorba despre nici un fel de independență politică și de stat. Mai mult decât atât, Imperiul European cu un centru german va fi întotdeauna amenințat de izbucnirea naționalismului german, care este posibil chiar să producă destrămarea, așa cum s-a întâmplat cu „pangermanismul" lui Hitler.

VI.3.7. „Să ne alăturăm Europei"

Această perspectivă le este apropiată cel mai mult Ucrainei de vest și Estoniei, fiindcă doar aceste regiuni aparțin, din punct de vedere istoric și religios, culturii occidentale și consideră că interesele lor geopolitice sunt identice cu interesele Europei Centrale. În ceea ce privește alte „țări din străinătatea apropiată", Bielorusia și raioanele de răsărit și centrale ale Ucrainei, ele aparțin politic și cultural zonei Rusia-Eurasia și chiar dacă există o deosebire culturală, aceasta poate fi redusă la niște detalii particulare care în nici un caz nu presupun schimbarea blocului geopolitic de Est în unul Central (Europa Centrală) și care ar putea fi reglementat în limitele unei autonomii etnoculturale (dar nu de stat!). Lituania, îndeplinind o funcție dublă, a jucat întotdeauna un rol deosebit în geopolitica Europei de Est - ea se manifestă față de Rusia ca purtătoarea unei culturi occidentale, iar față de Europa Centrală, dimpotrivă, apărea împreună cu Polonia ca o putere de est care apăra independența baltico-slav-occidentală de presiunea germană. Din punct de vedere geopolitic, Lituania devenea, în ultimele secole, când germană, când rusă, iar singurul lucru care de mult nu mai este (și nici nu poate fi), este să fie lituaniană, fiindcă ea nu are premise geopolitice suficiente pentru a corespunde condițiilor suveranității, avansate de actualitate.

Același lucru se referă, parțial și la Letonia, deși spre deosebire de Lituania, fiind o periferie a influențelor străine în Țările Baltice, ea nu a jucat niciodată un rol independent în istoria geopolitică.

În ceea ce privește Moldova, această formațiune teritorială de asemenea n-a avut vreodată statalitatea sa, iar tradiția politică și de stat independentă, atât la români cât și la moldoveni a lipsit cu desăvârșire. Totuși, România (incluzând unele teritorii ale Moldovei) a făcut parte, din punct de vedere istoric, din blocul geopolitic al Rusiei-Eurasiei, cât și al Europei Centrale (în persoana Austro-Ungariei) și de aceea România a avut un anumit precedent de alianță cu Europa Centrală. Ortodoxia majorității moldovenilor și românilor îi apropie, totuși, mai mult de Răsărit și de Rusia.

VI.3.8. Hotarele „libertății" și avantajele pierdute

Perspectiva intrării țărilor occidentale din „străinătatea apropiată"

în Imperiul European și aderarea lor la Europa Centrală este posibilă și istoricește întemeiată, deși aproape în toate cazurile (excluzând Estonia ca teritorii coloniale ale Ordinului Teuton, populate de urmașii autohtoni ai lucrătorilor ugro-fini, pașnici și supuși și Ucraina de Vest) blocul de Răsărit Rusia-Eurasia este preferabil din punct de vedere geopolitic, fiindcă aceste regiuni sunt legate mai mult de Răsărit decât de Europa Centrală. În felul acesta, uniunea țărilor occidentale din „străinătatea apropiată" cu Europa Centrală poate servi ca variantă intermediară a orientării geopolitice antimondialiste în caz că Rusia va renunța, în continuare, la misiunea ei integratoare.

Trebuie să menționăm că în cazul intrării în componența „Imperiului European" ipotetic, aceste țări nu vor primi nici un fel de suveranitate, fiindcă Marele Spațiu, acordând o protecție geopolitică, economică și militară, cere la rândul său ca cetățenii să renunțe la independența politico-națională, la dreptul la o politică ideologică sau diplomatică proprie, care nu concordă cu interesele Imperiului. Oricât nu s-ar referi aceasta la reprezentații „naționalismului mic", în situația dată pot fi suverane doar suprastatele, Imperiile continentale, luate ca un tot întreg.

VI.3.9. „Cordonul sanitar"

Problema geopolitică a statelor occidentale din „străinătatea apropiată" mai are încă un aspect - acesta este factorul atlantic, care acționează nemijlocit și care impune acestor țări manevrele politice avantajoase mondialismului și americanismului. În această problemă există câteva nivele. Să începem în ordinea cuvenită.

SUA au perspectiva unei dominații mondiale reale doar în cazul când pe planetă nu va mai exista un alt Mare Spațiu. De aici decurge concluzia că geopolitica americană are ca scop principal distrugerea puternicului bloc geopolitic potențial și crearea obstacolelor în calea formării lui. Istoria cunoaște un precedent al unei asemenea politici în persoana Angliei care întotdeauna spera la crearea pe continent a unui „cordon sanitar" sau „cordoane sanitare". „Cordonul sanitar" reprezintă teritoriul unor state și popoare așezate între două formațiuni geopolitice mari, a cărui alianță sau intrare comună în Marele Spațiu ar putea face o concurență periculoasă statului cointeresat (cândva Angliei, astăzi SUA). Țările „cordonului sanitar" sunt, de regulă, cauza conflictelor dintre două puteri continentale; totodată, independența lor geopolitică este, de facto, imposibilă și de aceea ele sunt nevoite să caute o susținere economică, politică și militară în altă parte. Esența politică a celei de-a treia dintre marile puteri geopolitice, în cazul de față constă în transformarea „cordonului sanitar" într-o zonă de încordare dintre două Mari Spații apropiate, provocând escaladarea conflictului prin intermediul influenței diplomatice asupra conducerii țărilor „intermediare". Varianta cea mai radicală a „cordonului sanitar" este situația în care țara „intermediară" aspiră la independență față de ambii vecini continentali, ceea ce în practică înseamnă transformarea în colonie a celei de-a treia

puteri „îndepărtate".

Exemplul cel mai cunoscut de „cordon sanitar" de la începutul secolului au fost țările situate între Rusia și Germania și controlate de Anglia. Ele despărțeau Marele Spațiu din Europa Centrală de Marele Spațiu al Rusiei-Eurasiei, fiind agenții și satrapii nemijlociți ai țărilor din Occidentul european. Aceeași manevră s-a repetat nu o singură dată și în alte situații locale. Astăzi, SUA sunt nevoite ca în virtutea necesității geopolitice să facă din „cordonul sanitar" instrumentul de bază al politicii lor externe. În raportul consilierului american Paul Wolfowitz cu privire la problemele securității, adresat guvernului SUA (martie 1992), se vorbea despre „necesitatea neadmiterii apariției pe continentele european și asiatic a unei forțe strategice, capabile să se opună SUA", iar în acest sens se atrăgea atenția că țările „cordonului sanitar" (în special țările baltice) sunt „teritorii de cea mai mare importanță strategică, iar atentatul asupra lor din partea rușilor trebuie să atragă după sine rezistența armată din partea țărilor NATO". Acesta este un exemplu ideal de logică geopolitică a celei de-a treia puteri în zona de interese comune ale Germaniei și Rusiei.

VI.3.10. Transformarea provinciei în colonie

Politica „cordonului sanitar" poate fi exprimată în formula „independența față de cel apropiat și dependența față de cel îndepărtat". Totodată, trebuie să înțelegem clar că aici nu poate fi vorba despre o independență sau suveranitate reală, deși „naționalismul mic", miop, poate identifica temporar o asemenea „dependență colonială față de a treia putere" cu succesul „luptei de eliberare națională". Trebuie să menționăm, de asemenea, că în lumea noastră condusă excelent în cazul statelor mici, nu poate fi vorba numai despre biruință, dar și despre luptă adevărată, unanimă.

Țările din „străinătatea apropiată", care au ieșit de sub controlul Moscovei în virtutea unor circumstanțe geopolitice diferite, în cadrul cărora lupta lor internă pentru independență a jucat un rol extrem de mic (dacă a existat în general ca atare), au toate șansele să devină „cordon sanitar" al politicii mondiale a SUA pe continent, iar aceasta înseamnă a pierde încrederea vecinilor lor și a atrage asupra lor blestemul unei „duble trădări". Mai mult decât atât, în acest caz ele se vor transforma din provincii în colonii. Este îngrozitor să ne imaginăm ce se va întâmpla în cazul dat cu cultura lor națională, fiindcă mondialismul va propune în locul ei un surogat colonial universal, o „coca-colonizare" culturală. "Cordonul sanitar" va avea în calitate de guvernanți niște supraveghetori marionetă. Aceste țări vor fi lipsite cu totul de independență politică, iar securitatea populației lor va fi amenințată în permanență de vecinii continentali care nu vor uita să se răzbune.

În felul acesta, perspectiva transformării în „cordon sanitar" a țărilor din „străinătatea apropiată" înseamnă pierderea oricărei independențe geopolitice, fiindcă „mopsul sanitar" va plăti șefilor „noii ordini mondiale"

de dincolo de ocean (dar și reacției pe deplin legitime a „elefantului" în viitorul cel mai apropiat) cu robia politică, culturală și economică.

Perspectiva „cordonului sanitar" pentru țările occidentale din „străinătatea apropiată" este evidentă. Formula ei este următoarea - „nici Germania, nici Rusia" (adică „nici Europa Centrală, nici Eurasia"). Întrucât Germania, în calitatea ei de putere geopolitică independentă, este astăzi o adevărată potență, atunci este corect să presupunem că, dincolo de noțiunea de „independență" („suveranitate") a țărilor occidentale din „străinătatea apropiată", trebuie să vedem trecerea în slujba mondialismului și americanismului. Acesta este, cel puțin, tabloul geopolitic actual. Cu alte cuvinte, țările occidentale din „străinătatea apropiată", care într-adevăr aspiră la „independență" (dar sunt „condamnate la independență" de politica trădătoare a Moscovei), aleg mai degrabă conștient rolul de „cordon sanitar" în slujba SUA. Această alegere e specifică în special țărilor care s-au aflat în relații destul de ostile cu Germania.

Țările „cordonului sanitar" din „străinătatea apropiată" intră în alianță cu Occidentul (cu Europa Occidentală) ocolind Europa Centrală, iar aceasta este dovada cea mai grăitoare a orientării lor atlantice, mondialiste.

În principiu, aceasta se referă și la țările răsăritene din „străinătatea apropiată". Totuși, pentru a înțelege adecvat perspectivele lor geopolitice, trebuie să ne oprim mai detaliat la forțele geopolitice ale Răsăritului.

VI.3.11. Asia în fața alegerii

În Răsărit există următoarele forțe geopolitice potențiale care pot să pretindă a deveni Mari Spații: China, Iranul, Turcia și lumea Arabă. Să analizăm, pe scurt, specificul fiecăruia dintre aceste Mari Spații referitor la țările de est, din „străinătatea apropiată".

Trebuie să spunem că geopolitica Chinei este o temă deosebită pe care nu putem s-o expunem în câteva rânduri. Întrucât „străinătatea apropiată" a Răsăritului este o zonă de răspândire a islamului, perspectiva formării, împreună cu China, a unui Mare Spațiu unitar trece pe planul doi comparativ cu posibilitățile coaliților geopolitice ale islamului. Așa stau lucrurile, cel puțin în momentul de față, ceea ce nu exclude, printre altele, activizarea bruscă a factorului chinez în calitate de factor integrator într-un viitor apropiat.

Pentru țările răsăritene din „străinătatea apropiată", în limitele lumii islamice, sunt actuali trei factori geopolitici care au perspective globale, totodată fiecare din acești factori având particularitățile sale ideologice foarte pronunțate. Aceștia sunt - Iranul continentalo-islamic revoluționar; Turcia laică, atlantică, profană-naționalistă; și varianta arabă „saudită" teocratică a islamului. Bineînțeles că în lumea arabă există și alte posibilități geopolitice (Irakul, Siria, Libia), dar la momentul actual nici una din ele nu poate pretinde rolul Marelui Spațiu integrator cu privire la țările Asiei Centrale. În general vorbind, orientarea spre Arabia Saudită poate fi echivalată convențional și geopolitic cu orientarea spre islamismul

(nesocialist) arab.

Ţările de răsărit din „străinătatea imediată" au perspectiva a trei integrări geopolitice posibile, in limitele blocului asiatic.

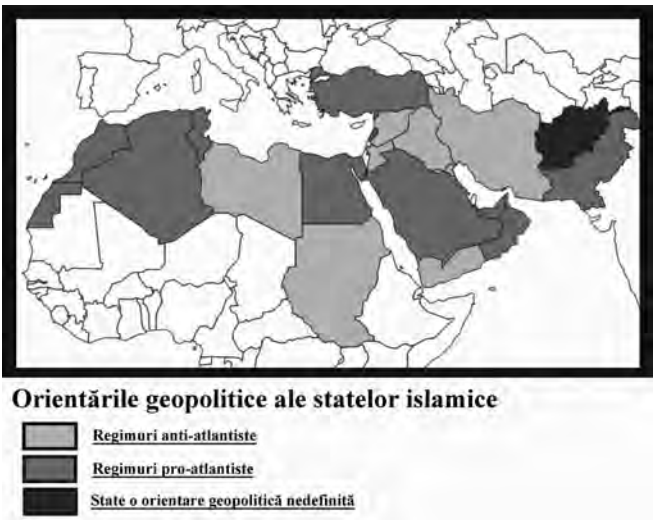

VI.3.12. Perspectivele continentale ale „Revoluţiei Islamice "

Astăzi, Iranul este unica ţară care îndeplineşte în Asia rolul Europei Centrale în Occident. Este semnificativ faptul că înşişi iranienii se consideră deosebiţi de Vest, cât şi de Est, înţelegând „Vestul" ca pe „o civilizaţie profană mondialistă a Europei", iar „Estul" – „India, China şi... Rusia".

Islamul iranian este o forţă dinamică şi puternică de orientare pronunţat antimondialistă şi cu pretenţii la Revoluţia Islamică Mondială globală. În sens geopolitic, Iranul este o putre continentală care, din punct de vedere strategic, economic şi ideologic, are toate şansele să devină nucleul unui bloc eurasiatic masiv.

Orientarea republicilor din Asia Centrală către Iran (şi în primul rând Azerbaidjanul, cu petrolul său şi Kazahstanul - gigant nuclear) ar putea să creeze pe deplin premisele pentru o adevărată suveranitate continentală. Coaliţia pro-iraniană ar fi analogia central asiatică a Europei Centrale (comparaţi Asia Centrală - Europa Centrală), fiindcă şi precedentele istorice şi principiile ideologice şi omogenitatea cultural-religioasă ale acestor regiuni continentale sunt o bază suficientă pentru trăinicia şi eficacitatea unei asemenea uniuni.

Este important să menţionăm că Marele Spaţiu pro-iranian include, potenţial, Afganistanul şi Pakistanul, iar faptul acesta deschide, la rândul său, zona unei continuităţi teritoriale cu Tadjikistanul şi Uzbekistanul. Cu Turkmenia, Iranul are hotare nemijlocite.

VI.3.13. ***Capcana „panturcismului”***

Orientarea spre Turcia are un caracter cu totul diferit, deseori însoțită de „pan-turcism” (fiindcă popoarele Asiei Centrale din „străinătatea apropiată” sunt mai ales „turcice”).

Turcia a apărut ca stat în locul Imperiului Otoman și nu ca o continuare, ci ca o parodie a lui. Kemal Atatürk a creat, în locul structurii policentrice imperiale multinaționale islamice, varianta răsăriteană a Etat-Nation, a Statului-Națiunii francez, cu o orânduire laică, ateistă, profană și naționalistă. Turcia a fost primul stat din Răsărit care a rupt-o brusc cu tradiția sa spirituală, religioasă și geopolitică.

Fiind membră a NATO, Turcia este astăzi avanpostul răsăritean al atlantismului și mondialismului, un „cordon sanitar” între răsăritul asiatic și lumea arabă. Modelul geopolitic pe care îl propune Turcia înseamnă integrarea în lumea occidentală și într-o civilizație ateistă mondialistă. Întrucât Turcia, care se străduiește să intre în „Europa”, rămâne deocamdată doar o colonie „politico-ideologică” a SUA și nu un membru real al Marelui Spațiu european (ceea ce, teoretic, ar putea să presupună participarea Turciei la blocul Europei Centrale), orientarea spre Turcia înseamnă pentru țările din „străinătatea apropiată” integrarea în proiectul mondialist cu drepturi de „cordon sanitar”, în calitate de „garnitură colonială” între masa continentală de răsărit a Eurasiei (cu Iranul, China și India) și lumea arabă în pericol de a exploda și care se străduiește în permanență să înlăture conducerea marionetă mondialistă.

Drumul Turciei este cel al slujirii supraputerii atlantice și adoptării modelului mondialist al Marelui Spațiu planetar, supus controlului „guvernului mondial”. Se poate obiecta că miza „pan-turcismului” jucată de turci are, în aparență, un caracter tradiționalist. Într-o oarecare măsură este adevărat, iar proiectele „Turciei Mari din Iakuția până la Sarajevo” sunt într-adevăr elaborate activ de propaganda turcă. Totodată, trebuie să precizăm că doar schimbarea radicală a orientării politice, ideologice și economice a Turciei actuale ar putea da o oarecare seriozitate acestor proiecte, dar aceasta presupune, nici mai mult nici mai puțin, Revoluția și cotitura de 180 de grade a intereselor geopolitice. Fără a exclude o atare posibilitate, trebuie să constatăm totuși improbabilitatea unui asemenea curs al evenimentelor în viitorul apropiat. În același timp însă, o perspectivă ca aceasta, propagată astăzi, poate să ducă la un rezultat geopolitic foarte concret - întoarcerea țărilor răsăritene din „străinătatea apropiată” de la Iran spre alegerea modelului laic, ateist al societății, spre integrarea treptată în „cordonul sanitar” pro-atlantic. „Panturcismul” este la fel de echivoc ca „panslavismul” sau „pangermanismul”, adică la fel ca toate ideologiile care pun criteriul național mai presus de interesele geopolitice, spațiale și religioase, ale popoarelor și statelor.

VI.3.14. ***Petrodolarii și mondialismul***

Arabia Saudită, bastionul islamului arab și al teocrației islamice,

reprezintă la nivel ideologic modelul „wahhabit" al mahomedanismului autoritar, moralist și „purist" care este foarte apropiat din punct de vedere tipologic de formele protestante ale creștinismului. Contemplația asiatică de Răsărit, ascetismul și pasionarismul religios, sunt înlocuite aici cu ritualismul și dominația aproape seculară a eticii. După cum a remarcat fundamentalistul islamic Gaidar Djemal, Arabia Saudită reprezintă în starea ei actuală antipodul lumii „islamului continental". Interesele Arabiei Saudite wahhabiste coincid din punct de vedere geopolitic cu o anumită versiune a proiectului mondialist, întrucât prosperitatea economică și militară a acestei țări se întemeiază pe sprijinul SUA, care apără interesele dinastice ale regilor saudiți în sferele militară și economică. Un exemplu de sprijin militar este războiul împotriva Irakului. „Sprijinul" economic constă în următoarele: întreaga economie a Arabiei Saudite o constituie petrolul. Tot petrolul arab ajunge pe piața mondială trecând, în mod tradițional, prin mâini anglo-americane. Exploatarea zăcămintelor eurasiatice și valorificarea lor ar fi putut să facă, teoretic, concurență saudiților, să îmbogățească statele eurasiatice și să facă Europa și Japonia independente față de SUA. În felul acesta SUA, care conduc economia Europei prin intermediul controlului asupra petrolului arab, iar regii saudiți, care își întemeiază economia lor pe petrodolarii americani, au aceleași interese.

Teocrația wahhabistă saudită s-a manifestat de multe ori ca o piedică în calea creării Marelui Spațiu arab propriu-zis, fiindcă aceasta se află în contradicție cu interesele dinastiei și cu interesele atlantiștilor. Saudiții au și mai multe motive să le fie frică de Marele Spațiu continental islamic eurasiatic. În general, Iranul revoluționar este considerat dușmanul numărul unu al saudiților. În felul acesta, interesele geopolitice ale Arabiei Saudite în țările răsăritene din „străinătatea apropiată" sunt diametral opuse apariției Marelui Spațiu asiatic islamic. Înseamnă că drumul spre integrarea arabo-islamică sub drapelul „wahhabist" va însemna, în realitate, pentru republicile asiatice, includerea în proiectul mondialist, dar nu în varianta laic-națională a „panturcismului", ci în versiunea moral-teocrată. Această cale este și ea, într-un anumit sens, nimic altceva decât includerea în „cordonul sanitar". Numai că în cazul de față „ispita" o constituie factorul religios și banii și nicidecum naționalismul.

Totalizând aceste considerații, se poate spune că țările răsăritene din „străinătatea apropiată" au doar o singură cale pozitivă de creare a noului Mare Spațiu - calea „Revoluției Islamice" orientată spre Teheran. Prin aceasta pot fi rezolvate conflictele naționale și înfăptuită restaurarea tradiției religioase și a sistemului religios. La nivelul geopolitic, aceasta va însemna crearea unui bloc continental puternic, capabil să opună rezistență proiectelor mondialiste în aceste regiuni. Mai mult decât atât, chiar primii pași făcuți în această direcție vor provoca în lumea arabă o reacție în lanț, iar acest fapt îi amenință pe mondialiști cu pierderea controlului în întreaga lume islamică. Pe lângă toate acestea, o asemenea uniune geopolitică va trezi, în mod inevitabil, forțele antimondialiste din Europa Centrală (aliatul

firesc și principal al Iranului în Occident) și din Rusia-Eurasia.

VI.3.15. Minimum doi poli sau... moartea

În situația geopolitică contemporană, problema este foarte acută: ori „noua ordine mondială" planetară sub conducerea SUA, unde toate statele și popoarele vor fi niște „rotițe" depersonalizate și docile ale mecanismului mondialist tehnocratic, ateo-negustoresc, tip „Disney-land" cosmopolit – ori crearea neîntârziată a opoziției geopolitice față de atlantism și mondialism, ca și organizarea popoarelor și statelor potențial antimondialiste, tradiționale și sedentare într-un bloc alternativ (sau câteva blocuri). Astăzi situația este într-atât de critică încât nu mai contează în ce mod și sub ce semn poate să apară Marele Spațiu alternativ. Dacă el va apărea și dacă într-adevăr se va opune mondialismului, atunci aceasta va fi suficient pentru a extinde, a diversifica și a multiplica alternativele geopolitice pentru a mări gradele de libertate internă în limitele opoziției antimondialiste. Trebuie să luăm aminte că pentru SUA „problema principală este să nu admită apariția alternativei geopolitice" (oricare ar fi alternativa). De aceea, este pe deplin justificabil să emitem pentru toate forțele antimondialiste o teză diametral opusă: „problema principală este crearea alternativei geopolitice" (oricare ar fi ea).

Astăzi situația este atât de gravă încât nu avem de ales între „bine" și „mai bine". Ar fi minunat dacă Rusia va putea să-și restabilească independența geopolitică și să scape de conducerea atlantică. În cazul de față pentru țările din „străinătatea apropiată" va apărea o posibilitate minunată de a intra iarăși în Eurasia rusească, de astă dată lipsită de negativul ideologic al marxismului echivoc, iar întoarcerea benevolă și conștientă a actualei „străinătăți apropiate" va fi garantul unei viitoare autonomii culturale, religioase, lingvistice, economice și posibil, politice (nicidecum statale). Aceasta ar fi varianta cea mai simplă și cea mai bună. Totodată, dezvăluirea adevăratelor scopuri coloniale ale mondialiștilor în această perioadă de tranziție catastrofală va deveni, fără îndoială, premisa unei creșteri și mai mari a numărului de aliați și sateliți ai Rusiei-Eurasiei (atât în Est, cât și în Vest).

Dacă aceasta nu se va întâmpla, atunci detonatorul proiectului geopolitic antimondialist poate deveni un alt Mare Spațiu - fie Europa Centrală sub steagul Germaniei, fie Asia Centrală unificată sub semnul „Revoluției Islamice". În principiu, rămâne perspectiva revoltei antimondialiste în lumea arabă și în America Latină, deși în plan militar aceste Mari Spații potențiale sunt insuficient dotate pentru a face concurență Supraputerii.

Pentru țările din „străinătatea apropiată", Marele Spațiu este o problemă principală, vitală. Acolo, de alegerea orientării geopolitice depinde astăzi totul - viitorul națiunii, religia, cultura, libertatea, prosperitatea, securitatea. Problema este destul de complicată. Astăzi, toți oamenii responsabili trebuie să înțeleagă că adoptarea modelului mondialist

înseamnă nici mai mult, nici mai puțin decât distrugerea specificului, identității, a personalității istorice a statelor și națiunilor lor, sfârșitul istoriei lor naționale.

Capitol VI.4. Perspectivele războiului civil

VI.4.1. Interesele naționale și lobby-ul mondialist

Problema unui posibil război civil în Rusia devine tot mai actuală iar astăzi această problemă înspăimântătoare trebuie studiată din punct de vedere analitic - dincolo de emoțiile alarmiste și îndemnurile pacificatoare. Partea cea mai proastă (dacă totuși conflictul civil se va dezlănțui în Rusia) este că ne pomenim absolut nepregătiți pentru acest conflict, pierzându-ne într-o dispunere complicată și contradictorie a forțelor capabile să-i ducă în eroare, din punct de vedere ideologic, chiar pe cei mai ageri și mai consecvenți patrioți.

În această problemă, la fel ca în toate celelalte aspecte de cea mai mare importanță ale existenței politice ale națiunii și statului, trebuie să începem cu precizarea momentelor principale, care determină contururile generale ale stării actuale a situației geopolitice. Imperativul principal al existenței statului și națiunii este principiul suveranității, independenței și libertății politice.

Tocmai cerințele suveranității naționale sunt sinonime cu interesele naționale. În contextul istoriei politice a lumii, Rusia și poporul rus au locul lor unic, misiunea lor, rolul lor, iar realizarea liberă și activă a predestinării național-statale este sensul de bază al existenței poporului ca o comunitate organică.

Noi trăim însă, într-o epocă deosebită, când politica națională internă a statului este strâns legată de contextul politic extern și e posibil că niciodată în istorie presiunea externă asupra structurilor național-statale n-a fost atât de puternică și insistentă. Mai mult decât atât, teoria mondialismului aproape că a devenit doctrina principală a establishment-ului politic al Occidentului, adică o asemenea organizare a vieții oamenilor din lumea întreagă, unde nu trebuie să existe formațiuni național-statale, nici un fel de suveranitate, de interese naționale. În fruntea organizației mondialiste din lumea întreagă sunt chemate să stea vârfurile cosmopolite care nu conduc societățile, ci suma matematică a indivizilor atomizați. Prin urmare, vectorul mondialist este orientat de la bun început împotriva oricăror formațiuni național-statale și sarcina lui principală este schimbarea lumii vechi tradiționale, împărțită în popoare și țări și organizarea „noii ordini mondiale" care neagă toate formele istorice și organice de structuri sociale obștești. Bineînțeles că factorul mondialist este îndreptat nu numai împotriva Rusiei (pentru el, celelalte națiuni și state sunt, de asemenea, niște obstacole), dar tocmai Rusia, cea mai puternică structură geopolitică, a constituit până în ultima vreme bastionul principal care a împiedicat

răspândirea treptată a controlului mondialist din Occident asupra întregii lumi. Desigur, sistemul sovietic, în aspectele lui principale, avea de asemenea trăsături mondialiste și unul din proiectele mondialiștilor occidentali consta tocmai în includerea treptată "evolutivă" a URSS în sistemul planetar al „noii ordini mondiale". Această binecunoscută teorie a convergenței a fost mai curând reperul principal al acelor forțe care au început perestroika. Dar din anumite considerente, varianta fină a „mondializării" Rusiei n-a „acționat", iar atunci politica mondialistă a adoptat, față de Rusia, forma unei presiuni agresive și a unei activități fățișe de subversiune.

Destrămarea dură și foarte rapidă a URSS i-a lipsit pe adepții „convergenței" de pârghiile conducerii, politica mondialistă trecând la forme agresive, rusofobe, fățișe.

Vectorul mondialist este un moment extrem de important pentru înțelegerea situației actuale a Rusiei. Dacă altădată influența externă asupra țării noastre venea din partea altor structuri național-statale, care se străduiau să slăbească puterea statului rus sau să-l câștige de partea lor într-un conflict internațional sau altul și dacă altădată adversarii potențiali ai Rusiei (fățiși sau ascunși) erau forțele geopolitice, comparabile după structura lor cu ea însăși, la momentul actual factorul intern principal a devenit o formă deosebită de presiune care nu are nici un fel de trăsături național-statale sau geopolitice distincte și care reprezintă un proiect supranațional, social-politic global utopic, în spatele căruia se află manipulatorii nevăzuți care au o putere economico-politică enormă. Bineînțeles că factorii politici externi tradiționali continuă și ei să acționeze (proiectul mondialist n-a obținut încă o realizare deplină), însă importanța și ponderabilitatea lor pălesc în comparație cu totalitatea presiunii mondialiste, ei trec pe planul doi. Relațiile Rusiei cu Germania, Japonia sau China, spre exemplu, sunt astăzi chestiunea nu a două, ci a trei părți cel puțin - Rusia, un alt stat și lobby-ul mondialist mondial, care acționează în structurile politice atât direct, cât și prin „agenții de influență", clarificând între ele problemele bilaterale. Totodată, tocmai ce-a de-a „treia putere", mondialismul, este de cele mai multe ori determinantă, fiindcă mijloacele de acțiune și structurile ei de influență sunt cu mult mai rodate și mai eficiente decât mecanismele corespunzătoare ale „arhaicelor" structuri național-statale.

Astfel, atât în politica internă, cât și în cea externă a Rusiei pot fi evidențiate două elemente fundamentale care pledează pentru adoptarea unor sau altor hotărâri, organizarea unor sau altor procese, determinarea unor sau altor orientări din viața politică și social-economică a Rusiei: aceștia sunt „agenții de influență" mondialiști și grupările care acționează conform intereselor național-statale. Bazându-ne pe cele spuse mai sus este evident că ambii poli sunt diametral opuși în chiar esența lor, unii se străduiesc să minimalizeze suveranitatea și independența, autarhia Rusiei (până la anularea ei totală în contextul mondialist cosmopolit al „noii ordini mondiale"), alții, dimpotrivă, sunt orientați spre aprobarea, accentuarea și lărgirea suveranității național-statale, spre scoaterea maximă a națiunii

din structura mondialistă planetară, ostilă, prin definiție, oricărei societăți autarhice de reală valoare. Desigur că acești doi poli aproape că nu se întâlnesc în formă pură în politica reală, majoritatea structurilor autoritare reprezintă sisteme mixte unde coexistă ambele tendințe, dar cu toate acestea, tocmai acești doi poli determină principalele tendințe de forță aflate într-o opoziție dură și permanentă, voalată de compromisuri, naivitate, opacitate sau de coruptibilitatea figuranților „neinițiați" din politică.

Așadar, noi am evidențiat în tabloul politic actual al Rusiei doi poli cărora le corespund două puncte de vedere diferite asupra perspectivei unui război civil în Rusia. Tocmai aceste două forțe vor alcătui, în final, subiectele de bază ale potențialului conflict, adversarii principali, părțile principale, deși opoziția lor poate fi mascată sub o repartizare particulară și încurcată a rolurilor. Exemplul primului război civil din Rusia arată că, în acest caz, forțele naționale și antinaționale s-au manifestat nu sub steagurile proprii, ci sub un sistem contradictoriu de orientări sociale, politice și ideologice care ascund adevăratele cauze și tendințe geopolitice. Pentru a nu se repeta greșelile trecutului, trebuie analizată obiectiv perspectiva îngrozitoare a unui nou război civil, dincolo de simpatiile politice sau ideologice.

VI.4.2. Variantele de plasare a forțelor

Să evidențiem principalele subiecte ale războiului civil din Rusia, să determinăm forțele active și motivațiile nemijlocite, să schițăm variantele lui ipotetice.

1. Prima (și cea mai puțin probabilă) variantă a războiului civil ar putea să se dezvolte pe linia opoziției: forțele național-statale împotriva lobby-ului mondialist.

Într-adevăr, această împărțire a rolurilor ar fi foarte logică dacă s-ar lua în considerare incompatibilitatea totală a orientărilor de bază ale unora și ale altora. Mondialiștii vor să slăbească cu orice preț suveranitatea Rusiei, să submineze independența ei politico-economică, să o facă dependentă de establisment-ul mondialist cosmopolit, să o priveze de posibilitatea de a-și realiza liber misiunea națională. Naționaliștii și etatiștii, dimpotrivă, vor să întărească autarhia, să dețină o independență politică maximă și o prosperitate social-economică. Bineînțeles că este imposibil să îmbinăm pe cale pașnică aceste două tendințe, fiindcă ele se contrazic în toate - în general și în particular.

Totuși, o asemenea variantă a războiului civil („cosmopoliții" împotriva „naționaliștilor") nu poate deveni națională și globală, întrucât ideologia mondialistă nu este principial capabilă să inoculeze maselor fanatismul și să ridice în apărarea idealurilor sale, cât de puțin măcar, partea considerabilă a populației. Evident că în condiții de pace inerția, indiferența și indolența generală pot deveni factorii auxiliari ai mondialiștilor, dar în cazul unui conflict sângeros, al împușcăturilor și omorurilor, este necesar apelul către cele mai adânci straturi ale psihicului uman, este nevoie de fanatism și sacrificiu.

Naționaliștii, dimpotrivă, în cazul unei opoziții deschise și înarmate de amploare cu mondialiștii pot conta lesne pe sprijinul marii majorități a poporului dacă, evident, conflictul va avea un caracter național și nu va fi localizat în centre speciale, controlate foarte dur de mondialiști.

Cu alte cuvinte, războiul civil, conform scenariului „mondialiștii-naționaliștii", nu va deveni un război civil real și total, fiindcă mondialiștii în sens adevărat nu există și nu va exista o bază ideologic solidă și politic activă, capabilă să organizeze masele pentru a se opune naționaliștilor. Dacă un asemenea conflict s-ar declanșa, atunci sfârșitul lui ar fi rapid și univoc: forțele național-statale s-ar răfui repede cu lobby-ul antinațional și desemnat ca atare, situat față în față cu poporul ridicat pentru ideea patriotică. În principiu, un asemenea război civil ar fi practic fără vărsări de sânge și foarte scurt, iar după distrugerea mondialiștilor ar fi lichidată și sursa internă a conflictelor, iar viața politică și socială a statului s-ar dezvolta în limitele stricte ale intereselor naționale, așa cum se întâmplă în statele și națiunile tradiționale.

Dar e puțin probabil că lobby-ul mondialist nu înțelege starea lui adevărată și caracterul sinucigaș al acestui scenariu, iar aceasta înseamnă că el se va strădui să evite, cu orice preț, o asemenea întorsătură a evenimentelor. Tocmai de aceea această variantă este aproape neverosimilă.

2. A doua variantă a războiului civil este determinată de formula: Federația Rusă împotriva uneia (sau câtorva) din republicile străinătății apropiate. O asemenea situație poate să se creeze din cauza instabilității excesive a formațiunilor statale de pe teritoriul fostei URSS. Aceste state, a căror mare majoritate nu au nici un fel de tradiție statală și națională mai mult sau mai puțin stabilă, create în limitele unor granițe absolut arbitrare, care nu corespund nici cu teritoriile etnice, nici cu cele social-economice, nici cu cele religioase ale comunităților organice, vor fi aruncate inevitabil într-o profundă criză internă și externă. Ele nu vor putea, principial, să obțină nici un fel de suveranitate reală, fiindcă posibilitățile lor strategice nu le permit să-și apere independența fără a recurge la ajutorul extern. Colapsul sistemelor politic, social și economic este inevitabil și evident că acesta nu poate să nu se resimtă în relațiile lor atât cu populația rusă (sau de orientare pro-rusă) cât și cu însăși Rusia.

În cazul de față ele vor fi mai curând cele care vor provoca Rusia, iar Federația Rusă va fi nevoită să răspundă cu un anumit grad de agresivitate. Acest proces va purta mai degrabă un caracter în lanț, fiindcă explozia contradicțiilor inter-etnice sau teritoriale care afectează Rusia și rușii se va resimți, inevitabil și în alte foste republici sovietice.

Este limpede că, într-un asemenea caz, interesele naționale ale rușilor și orientarea lobby-ului mondialist în interiorul Rusiei (și în interiorul noilor republici) nu vor intra într-un conflict nemijlocit și deschis. Într-un asemenea război adversarul principal al rușilor vor fi vecinii nemijlociți. Totodată, nu este absolut obligatoriu ca în acest caz lobby-ul mondialist

să contribuie la înfrângerea Federației Ruse. Un asemenea conflict, numit de strategii americani „războaie de mică intensitate", sau chiar de „intensitate mijlocie"(!), poate să satisfacă pe deplin interesele lobby-ului mondialist dacă acesta destabilizează situația strategică și geopolitică din Rusia și în sens mai larg, din Eurasia, devenind local, de lungă durată și echivoc. Într-un asemenea caz, interesele naționale rusești nu se vor realiza în mod obligatoriu, chiar dacă războiul civil se va desfășura sub lozinci patriotice și naționaliste. Ca și în cazul Afganistanului, conflictul militar al Rusiei cu regiunile vecine va duce doar la slăbirea influenței rusești în aceste state și va submina caracterul tentant al impulsului de integrare a vecinilor pentru o uniune cu Rusia într-un singur bloc geopolitic eurasiatic. Totodată, asemănarea de tip social-cultural dintre populația Federației Ruse și a fostelor republici sovietice va face din acest conflict unul fratricid și cu adevărat civil. În cazul republicilor slave (în primul rând al Ucrainei), aceasta va fi și o tragedie națională internă.

Astfel, această variantă de război civil este contradictorie și echivocă. Nu e absolut obligatoriu ca interesele naționale rusești, imperativul suveranității să fie consolidate într-o asemenea desfășurare a evenimentelor, iar pe de altă parte lobby-ul mondialist rusofob poate să câștige chiar creând în jurul Federației Ruse un lanț de „războaie de mică intensitate", care să-i discrediteze pe ruși la nivel internațional și să submineze stabilitatea social-economică a statului și așa destul de șubredă. Desigur, aceasta nu înseamnă că Rusia nu trebuie să se manifeste ca o apărătoare a rușilor și a popoarelor cu orientare pro-rusă din străinătatea apropiată. Îndeplinind toate acestea, Rusia trebuie să aibă grijă de extinderea influenței sale geopolitice și strategice. Chiar dacă rușii nu vor izbuti să recucerească de la vecini o parte din străvechile pământuri rusești, drept rezultat vor apărea noi state ostile care vor fi aruncate în tabăra principalilor adversari ai Rusiei, adică a mondialiștilor și în cazul acesta, noua integrare imperială, necesară Rusiei, va fi amânată pe o durată nedeterminată.

3. A treia variantă este similară prin structura sa primei variante - aici, însă, războiul civil poate începe în limitele Federației Ruse, între reprezentanții etnosurilor ruse și neruse. Scenariul poate fi similar cu precedentul: populația rusă este supusă unei agresiuni din partea străinilor într-un oarecare district național sau republică internă; solidaritatea etnică îi îndeamnă pe alți ruși să participe la conflict ; alte regiuni naționale neruse intră în opoziția armată pe bază etnică; războiul civil ia un caracter de „război de mică intensitate". În cazul de față pentru Rusia este și mai periculos, fiindcă rezultatul poate fi încălcarea integrității teritoriale a Federației Ruse sau cel puțin provocarea dușmăniei etnice din partea străinilor față de ruși, acolo unde pot fi „înăbușiți". Totodată, în conflictul împotriva rușilor vor fi atrasei inevitabil alte formațiuni statale și naționale, ceea ce poate să-l facă de lungă durată. Un asemenea conflict va schimba poziția rușilor, de pe una național-statală, pe una etnică limitată, ceea ce

va reduce și mai mult calitatea geopolitică a Rusiei care, odată cu destrămarea Tratatului de la Varșovia, iar apoi a URSS și-a pierdut deja calitatea ei imperială.

Această variantă a războiului civil se află în contradicție cu interesele naționale ale rușilor fiindcă ea va legaliza, de fapt, destrămarea ulterioară a spațiului rusesc în componente etnice, ceea ce va reduce, în perspectivă, calitatea geopolitică a unui popor, cândva imperial, la un nivel pur „etnic", aproape „tribal". Pentru mondialismul rusofob dur, orientat spre subminarea autarhiei național-statale rusești, această variantă ar fi suficient de atrăgătoare, fiindcă ea presupune inocularea, la ruși, nu a unei autoidentificări statale ci a uneia strict etnice, ceea ce va reduce dimensiunea strategică a Rusiei. Pe de altă parte și în acest caz există un anumit risc pentru mondialiști, fiindcă explozia conștiinței etnice poate să lovească și în „agentura de influență". Pentru patrioții ruși acest conflict nu este avantajos în nici un fel.

4. A patra variantă ține, la fel, de interiorul Rusiei, dar se bazează nu pe vrajba etnică, ci pe contradicțiile regionale, administrativ-teritoriale. Politica centralistă a Moscovei în problemele politico-economice și sociale nu poate să nu provoace opoziția puternică a regiunilor care, în procesul general de dezintegrare, se străduiesc să obțină maximum de autonomie. Aici, ca și în cazul fricțiunilor etnice, destrămarea imperiului sovietic privează ideea centralistă și integratoare de legitimitate, claritate și farmec. Pe lângă toate acestea, preluând stilul totalitar de comandă al fostului sistem, politica actuală a centrului a renunțat, de fapt, la a doua jumătate a relațiilor centru-regiuni care constă în ajutorare și susținere social-administrativă.

Centrul dorește să stăpânească și să controleze ca altădată, însă el acum nu oferă nimic în schimb. Din această cauză, regiunile pierd economicește, fiindcă limita posibilităților lor se îngustează și depinde de centru. La aceasta se mai adaugă și specificul politic al regiunilor, unde caracterul antinațional al reformelor mondialiste se resimte mult mai dureros decât în capitalele megapolisurilor cosmopolite.

Regiunile au făcut deja primii pași în direcția separatismului, deși aceste tentative au fost curmate de către centru. Totuși, este foarte probabil că rușii din sudul Rusiei, din Siberia sau din altă parte vor dori să creeze un „stat suveran", independent de dictatura politică și economică a Moscovei. Aceasta se poate baza pe oportunitatea pur economică - vânzarea resurselor regionale sau a mărfurilor de fabricație locală, ocolind Moscova, în unele cazuri creând o ameliorare serioasă a situației locale. Pe de altă parte, „revoluția regională" poate să ridice și sarcini de ordin politic - spre exemplu renunțarea la politica liberală extremă a centrului, păstrarea garanțiilor sociale, accentuarea aspectului rațional în ideologie. Toate acestea fac, pe deplin reală, posibilitatea unui conflict civil la acest nivel. Într-un anumit moment regiunile pot să-și impună punctul lor de vedere, ceea ce va

provoca împotrivirea firească a centrului care nu dorește să piardă controlul asupra teritoriilor.

Această versiune a războiului civil nu este mai puțin echivocă și contradictorie ca precedentele. Într-adevăr, pe de o parte, cerințele regiunilor care doresc să se separe de Moscova, centrul reformelor, au unele trăsături ale patriotismului și naționalismului și corespund intereselor poporului; forțele mondialiste ale centrului, luând atitudine împotriva regiunilor, vor susține totuși interesele antinaționale și nu cele naționale, întrucât controlul liberalilor asupra plenitudinii teritoriilor rusești este avantajos, în primul rând, constructorilor „noii ordini mondiale". Pe de altă parte, separatismul regional va duce la destrămarea teritoriilor rusești, va slăbi puterea națională, va pregăti liniile de spargere în interiorul poporului rus unitar. Mondialiștii pot recurge conștient la provocarea unui asemenea conflict în cazul în care controlul lor asupra Rusiei va slăbi și atunci destrămarea teritorială a țării va fi ultimul pas spre slăbirea autarhiei național-statale.

Forțele naționale trebuie să procedeze în această problemă bazându-se pe o logică diametral opusă. Atâta timp cât puterea centrului este mare, trebuie să ne solidarizăm cu cerințele regionale, susținând aspirația lor la autonomie față de centru. Totodată, trebuie să menționăm, chiar de la bun început, necesitatea unei integrări strategice și politice a tuturor regiunilor pe baza perspectivelor reconstituirii imperiului. Pe măsura atenuării lobby-ului mondialist în centru, patrioții trebuie să-și schimbe orientarea, insistând asupra inadmisibilității unui conflict civil și să cheme regiunile la unire.

Oricum ar fi, un război civil pe bază regională nu poate să corespundă, în nici un mod, intereselor naționale și este la fel ca celelalte două scenarii anterioare.

Trebuie să menționăm, în special, următorul moment. Se impune de la sine și a cincea variantă a războiului civil, în care forțele s-ar repartiza nu după criteriul ideologic, național și teritorial, ci după cel social - economic - de exemplu „noii bogați" împotriva „noilor săraci". În principiu, această variantă nu se exclude, iar în viitor se pot crea toate premisele pentru așa ceva. Dar la starea actuală a societății, factorul economic în sine nu este dominant. În pofida devastatoarelor cataclisme economice, a sărăcirii generale a păturii muncitoare și îmbogățirea grotească a „noilor ruși", societatea rusă încă nu-și formulează cerințele sale în termeni economici. Aspectele geopolitice, naționale, ideologice sunt incomparabil mai actuale și mai reale. Tocmai ele sunt capabile să scoată masele în piețe, silindu-le să pună mâna pe arme. Criza economică este un cadru minunat pentru un conflict civil. El poate fi în unele cazuri un imbold pentru cataclisme, dar alte teze neeconomice vor fi liniile de forță principale. Astăzi apelurile la națiune, etnos, patriotism sunt capabile să relativeze latura pur materială a vieții, s-o facă secundară. Chiar și în cazul când latura materială s-ar dovedi a fi predominantă, dată fiind discreditarea doctrinelor marxiste și socialiste, ea nu va putea să-și exprime cerințele sale în forma unei ideologii politice

consecvente și înflăcărate. Într-un eventual conflict, factorul economic va fi mai curând o categorie auxiliară și nu determinantă.

VI.4.3. Rezultatele analizei

Cu părere de rău, un război civil în Rusia este posibil. Este puțin probabil că s-ar putea rezolva pe cale pașnică și în bună înțelegere contradicțiile fundamentale dintre interesele național-statale și planurile mondialismului. Pentru a putea vorbi în mod serios despre un „consens" sau „armistițiu" între aceste forțe, trebuie fie nimiciți definitiv purtătorii tendințelor național-statale (iar aceasta e posibil doar odată cu nimicirea statului rus și a națiunii ruse) sau s-o terminăm cu reprezentanții lobby-ului mondialist.

Tocmai de aceea, declanșarea războiului civil în Rusia sau crearea pe teritoriul ei a unei zone de „războaie de mică intensitate", poate deveni, în orice moment, proiectul principal al lobby-ului mondialist. Totuși, nu există nici o îndoială că reprezentanții acestui lobby se vor strădui să facă tot posibilul pentru a rămâne în umbră, acționând sub un alt drapel (atât separatist cât și centralist).

Trei variante ale războiului civil: Federația Rusă împotriva străinătății apropiate; populația rusă a Federației Ruse împotriva străinilor; regiunile împotriva centrului, sunt principial inacceptabile pentru toți acei care, într-adevăr, sunt preocupați de interesele național-statale ale Rusiei și poporului său. Toate aceste trei variante sunt capabile să producă, în continuare, dezbinarea spațiului geopolitic și strategic al Rusiei, chiar și în cazul când anumite teritorii vor trece sub controlul rusesc. Prin urmare, patrioții ruși trebuie să zădărnicească cu orice preț, războiul civil pe baza acestor trei scenarii. Nemaivorbind despre faptul că și din punct de vedere moral este dezavantajos. Și dacă lucrurile stau așa, atunci este logic să presupunem că la provocarea unor asemenea conflicte (dacă acestea vor începe să se declanșeze) vor pune umărul mondialiștii.

Pentru lobby-ul mondialist, ceva asemănător cu războiul civil în Rusia poate fi avantajos încă din alte câteva cauze. Începutul conflictului militar, cu participarea nemijlocită a rușilor, le-ar permite liberalilor din centru:

1. să introducă dictatura politică sub pretextul „salvării patriei" și să scape prin forță de adversarii politicii;
2. să treacă pe seama războiului colapsul economic, iar economia să fie constrânsă să funcționeze sub controlul direct al centrului;
3. să abată atenția publică de la activitatea „reformatoare", care devine astăzi vădit de periculoasă;
4. să suprime , cu bună știință, în viitor, o eventuală uniune a rușilor cu formațiunile național-statale eurasiatice vecine, sub semnul solidarității continentale împotriva dominației atlantice a Occidentului și a proiectelor mondialiste.

Toate acestea ne fac să presupunem că promotorii variantei dure a mondialismului în Rusia vor recurge la „războiul civil", mai ales dacă poziția regimului liberal va deveni din ce în ce mai precară. Totodată, este important de remarcat că în acest caz va avea loc, din necesitate, o „reorganizare structurală" în interiorul lobby-ului mondialist, o parte a lui apărând cu lozinci patriotice sau chiar naționaliste și șovine.

Este greu de spus când anume se pot produce primele explozii. Aceasta depinde de mulți factori spontani și artificiali. Chiar dacă, un timp oarecare nu se va întâmpla nimic asemănător, pericolul potențial al unei cotituri a evenimentelor este mai mult decât actual, întrucât lobby-știi mondialiști nu numai că există în Rusia, dar și controlează pârghiile cele mai importante ale puterii politice de stat.

Doar prima variantă a „războiului civil" - mondialiștii împotriva naționaliștilor - ar putea fi scurtă, aproape fără vărsări de sânge și avantajoasă pentru patrioți, pentru Rusia. Mai mult decât atât, o confruntare directă a națiunii cu dușmanii ei interni ar conduce la victorie forțele naționale. De fapt, acesta ar fi nu un „război civil" în sensul adevărat al acestui cuvânt, ci o izbucnire de scurtă durată a opoziției active, în urma căreia posibilitatea unui război civil real, dacă nu ar fi suprimată definitiv, ar fi amânată pe un timp îndelungat. În acest scop, însă, este necesar să fie provocați lobby-știi mondialiști, pentru ca aceștia să apară sub propriile lor drapele, iar forțele patriotice ar trebui să se unească în numele intereselor național-statale rusești foarte clar evidențiate și exact nominalizate. Bineînțeles că nu este simplu (aproape imposibil) de realizat acest lucru. Pe de o parte, mondialiștii nu sunt într-atât de naivi ca să vorbească în gura mare despre ura față de țara în care ei activează și despre străduința de a o distruge, iar pe de altă parte, reprezentanții forțelor național-statale, adeseori nu sunt capabili să formuleze clar și consecvent, dar în același timp scurt și convingător, bazele poziției lor ideologice. Acest fapt este imposibil din cauza devotamentului față de clișeele sovieto-comuniste învechite, hipersensibilității, capacității reduse de gândire analitică, ignorării principiilor fundamentale ale geopoliticii etc.

Adevărata pace civilă nu poate fi întemeiată pe baza compromisului, dacă cele două părți ale compromisului sunt diametral opuse. Atâta timp cât este dominant sistemul mondialist de valori, toate flancurile lui - de dreapta, de stânga, de centru - cu toată deosebirea lor, nu pun la îndoială orientarea generală. Da, într-o asemenea situație „pacea" este posibilă, dar cu prețul pieirii statului și a excluderii radicale a forțelor naționale de la dialog. Dacă sistemul național-statal de valori va deveni dominant, atunci mai poate fi vorba despre o căutare a compromisului dintre național-capitaliști, național-socialiști, național-comuniști, național-monarhiști sau național-teocrați, dar și în acest caz forțele antinaționale, mondialiste, rusofobe vor fi excluse de la dialog și puse, din punct de vedere ideologic, în afara legii.

Societatea noastră este în stare să producă un conflict civil

înspăimântător. Dacă mai avem capacitatea de a influența desfășurarea evenimentelor și să alegem, atunci trebuie să alegem ceea ce este mai puțin rău.

Capitol VI.5. Geopolitica conflictului iugoslav

VI.5.1. Simbolismul Iugoslaviei

Este cunoscut de către toți faptul că Iugoslavia este acel teritoriu din Europa de la care încep cele mai serioase și mai de proporții conflicte europene. Cel puțin așa stăteau lucrurile în sec. XX. Balcanii sunt un centru unde se întâlnesc interesele tuturor blocurilor geopolitice europene importante și tocmai de aceea soarta popoarelor balcanice simbolizează soarta tuturor popoarelor europene. Iugoslavia este o Europă în miniatură. Printre popoarele ce locuiesc pe teritoriul ei pot fi găsite analogiile exacte ale celor mai mari forțe continentale.

Sârbii reprezintă în Balcani Rusia Pravoslavnică (= Eurasia). Croații și slovenii - Europa Centrală (adică Germania, Austria, Italia etc.) Albanezii și bosniacii musulmani - rămășițele Imperiului Otoman, adică Turcia și chiar lumea islamică în întregime. Și în sfârșit, macedonenii - un etnos sârbo-bulgar amestecat, care este simbolul Iugoslaviei Mari Ortodoxe (fondată pe unificarea Serbiei și Bulgariei) care n-a putut să se formeze istoricește, deși la începutul secolului existau proiecte sârbo-bulgare.

VI.5.2. Trei forțe europene

În liniile cele mai generale se poate spune că harta geopolitică a Europei se împarte în trei arealuri fundamentale.

Primul areal este Occidentul. Occidentul continental este reprezentat, de fapt, în primul rând, de Franța și Portugalia. Într-un sens mult mai larg la acest areal aparțin Anglia și SUA transatlantice neeuropene. Deși între Occidentul continental (Franța), Occidentul insular (Anglia) și Occidentul transatlantic (America) pot să existe contradicții interne, Occidentul apare față de celelalte formațiuni geopolitice europene, cel mai adesea, ca o forță geopolitică unitară.

Al doilea areal este Europa Centrală (Mitteleuropa). Din acest areal fac parte statele Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană, fostele teritorii ale Austro-Ungariei, Germania, Italia etc. Pentru Europa Centrală este caracteristică o opoziție geopolitică atât cu Occidentul european, cât și cu Răsăritul.

Și în sfârșit, al treilea areal îl constituie Rusia care apare în Europa nu numai în numele său, ci și în numele tuturor popoarelor eurasiatice ale Răsăritului.

În general vorbind ar putea fi evidențiat și al patrulea areal geopolitic islamic - de la țările magrebiene din Nordul Africii, până în Pakistan

și Filipine, dar acest bloc geopolitic nu este european și pe lângă toate acestea, influența lui geopolitică în sec. XX asupra Europei nu a fost atât de însemnată, deși este posibil ca în viitor lumea islamică să redevină (așa cum era în Evul Mediu) o componentă a geopoliticii europene.

Trei formațiuni geopolitice europene creează pe continent zone de încordare permanentă, care afectează hotarele convenționale în continuă modificare dintre Occidentul european și Europa Centrală (Mitteleuropa), pe de o parte și Europa Centrală și Rusia-Eurasia, pe de altă parte.

Schematic pot fi evidențiate câteva uniuni geopolitice sau, dimpotrivă, opoziții, care alcătuiesc constantele politicii europene internaționale.

Occidentul european poate să se opună Europei Centrale ca față de vecinul său cel mai apropiat din Răsărit. Această tendință geopolitică este exprimată, cel mai clar, în opoziția dintre Franța absolutistă (Etat-Nation) și Austro-Ungaria Imperială. Contradicția s-a exprimat, mai târziu, în multiplele conflicte franco-germane. Pe de altă parte există posibilitatea teoretică a uniunii geopolitice franco-germane, ale cărei idei i-a însuflețit atât pe ruși, cât și pe de Gaulle. Este semnificativ faptul că, uneori, Occidentul poate face alianță cu Răsăritul european (Rusia-Eurasia) în lupta împotriva Europei Centrale.

Europa Centrală (Germania), la rândul ei, se poate afla în opoziție față de vecinul său geopolitic din Răsărit (ceea ce este, direct sau indirect, avantajos Occidentului european), cât și în alianță (ceea ce constituie un pericol pentru Occident).

Și în sfârșit, preferințele geopolitice ale Rusiei în politica europeană pot fi orientate atât în manieră antigermană (Franța, Anglia și chiar SUA devin, în cazul de față, aliați), cât și antioccidentală (atunci este inevitabilă uniunea ruso-germană).

Aceștia sunt, cu aproximație, factorii geopolitici principali din politica europeană. Este absolut necesar ca acești factori să fie luați în considerare la analiza problemei balcanice, deoarece aceste trei tendințe se confruntă între ele în conflictul iugoslav, creând pericolul potențial al unui nou război european de proporții.

VI.5.3. Adevărul croaților

Croații (ca și slovenii), aflați în mod tradițional în componența Austro-Ungariei, erau un etnos integrat în totalitate în sectorul catolic al Europei Centrale germane. Soarta lor geopolitică reală este legată strâns de acest bloc european. De aceea înclinația croaților către Germania și Austria nu este în nici un caz un oportunism întâmplător, ci o respectare a logicii existenței istorice a acestor popoare. Prăbușirea Austro-Ungariei și crearea Iugoslaviei a fost rezultatul unei lupte îndelungate a Occidentului european împotriva Europei Centrale și tocmai prin aceasta se explică susținerea pragmatică a sârbilor de către francezi. (Varianta: Occidentul, împreună cu Răsăritul, împotriva Europei Centrale. Acei croați, care salutau crearea Iugoslaviei, erau, într-un anumit sens, împotriva tradiției lor geopolitice și

religioase şi nu este întâmplător faptul că majoritatea dintre ei se orientau, prin intermediul instituţiilor masonice, spre „Marele Orient al Franţei" şi proiectele lui geopolitice, îndreptate spre triumful forţelor Occidentului în Europa. În perioada Primului război mondial se urmărea, atât prin crearea Iugoslaviei, cât şi prin dispunerea forţelor, dominarea tendinţei occidentale care folosea cu succes forţele Răsăritului (atât Serbia, cât şi marea Rusie) împotriva Europei Centrale.

Odată cu crearea Iugoslaviei, croaţii au devenit primele jertfe ale acestei politici şi nu e de mirare faptul că, mai târziu, germanii au fost întâmpinaţi ca nişte eliberatori (la fel ca uniaţii şi catolicii ucraineni, care întotdeauna au înclinat spre zona de influenţă din Europa Centrală). Însă susţinerea de către forţele Occidentului - Franţa - a sârbilor (apropo, această susţinere s-a realizat în primul rând prin canalele masonice) a fost destul de ambiguă, fiindcă sârbii, la rândul lor, deveneau ostaticii unei formaţiuni geopolitice similare în Balcani, a cărei integritate putea fi păstrată doar pe calea unui control în forţă.

În condiţiile crizei actuale a blocului de răsărit (adică a întregii zone de influenţă a Rusiei-Eurasiei) din perioada restructurării, forţele integraţioniste din Iugoslavia au slăbit întrucâtva, iar croaţii (împreună cu slovenii) n-au zăbovit să-şi afirme înstrăinarea geopolitică faţă de Iugoslavia sârbească, înţeleasă sub două aspecte: ca o creaţie artificială a Occidentului şi ca un avanpost al Răsăritului în Europa Centrală.

În felul acesta, croaţii susţin, la nivel geopolitic, principiul că Europa Centrală să rămână de sine stătătoare, adică o regiune europeană, liberă şi unificată teritorial. Trebuie remarcat faptul că ideea transformării Croaţiei într-un Stat-naţiune (Etat Nation) balcanic pitic de tip francez, independent şi omogen din punct de vedere etnic, subminează cu bună ştiinţă unitatea geopolitică a spaţiului din Europa Centrală, spaţiu capabil să existe armonios doar ca o structură flexibilă, dar integrată şi nu ca un conglomerat fărâmiţat de microstate egoiste. Cu alte cuvinte, tendinţa geopolitică a sârbilor va fi reală doar în cazul orientării ei supranaţionale, iar aceasta presupune şi rezolvarea pe cale paşnică a problemei minorităţii sârbe din Croaţia. Naţionalismul croat, ieşind din platitudinea geopolitică şi intrând în cea strict etnică, îşi pierde justificarea sa şi îşi schimbă simbolul său pe unul opus.

VI.5.4. Adevărul sârbilor

Perspectiva geopolitică a sârbilor are un caracter pro-rus, eurasiatic univoc. Cu ajutorul factorului religios şi etnic, Serbia se învecinează cu Rusia, fiind o continuare geopolitică a ei în sudul Europei. La nivel geopolitic, soarta sârbilor şi soarta ruşilor este una şi aceeaşi. De aceea, pentru ca sârbii să se întoarcă la izvoarele misiunii lor europene, ei trebuie să se orienteze către Răsărit, către Eurasia, să înţeleagă sensul şi scopurile geopoliticii ruseşti. Totodată, nu panslavismul naiv şi artificial, a cărui lipsă de temei a demonstrat-o excelent filosoful rus Constantin Leontiev, ci tocmai proiectul

Eurasiei Mari cu axa Rusiei - un fel de neobizantinism ecumenic-continental ortodox - trebuie să fie steaua călăuzitoare a adevăratei geopolitici sârbeşti. Numai în acest caz tendinţa sârbilor se va întoarce la rădăcinile ei şi va înceta să joace rolul de marionetă în mâinile atlantiştilor, folosită doar în lupta împotriva Europei Centrale şi a lumii germane.

În istoria geopolitică a Europei poate fi depistată o tendinţă permanentă, a cărei elucidare ne va ajuta să înţelegem ceea ce pentru Serbia constituie o rezolvare pozitivă. Această tendinţă este următoarea: alianţa Răsăritului şi a Europei Centrale împotriva Occidentului este întotdeauna avantajoasă, atât pentru o parte, cât şi pentru cealaltă. Alianţa cu Europa Centrală (cu Germania) împotriva Occidentului insular şi transoceanic (lumea anglo-saxonă) este la fel de avantajoasă Occidentului continental (Franţei). Cu alte cuvinte, prioritatea acordată Răsăritului geopolitic (chiar Răsăritului relativ - doar Europa Centrală, în raport cu Franţa, este Răsăritul) este, practic, avantajoasă nu numai Răsăritului însuşi, ci şi sectorului vestic al acestei alianţe. Şi invers, alianţa geopolitică de orientare prioritar occidentală (Franţa cu Anglia şi SUA împotriva Germaniei, Franţa cu Germania împotriva Rusiei etc.) pregăteşte centrele unor noi şi noi conflicte şi războaie europene.

Date fiind aceste consideraţii, putem spune că orientarea geopolitică a sârbilor trebuie să se îndrepte, ca punct de reper, spre geopolitica bulgară, care a îmbinat, practic, întotdeauna rusofilia şi germanofilia, creând în Europa de Sud spaţiul unei stabilităţi şi armonii politice; fapt ce putea să-i deschidă, treptat, Europei Centrale ieşirea spre sudul musulman, ceea ce înseamnă a pune capăt dominaţiei Occidentului atlantic în această regiune. Mai mult decât atât, Serbia trebuie să conştientizeze ambiguitatea acelui sprijin pe care i l-a acordat cândva Occidentul, al cărui preţ se vede bine în sancţiunile antisârbeşti ale ţărilor occidentale. Doar unirea geopolitică cu alte popoare ortodoxe din răsăritul Europei (în primul rând cu Bulgaria) într-un singur bloc pro-rus şi în acelaşi timp prietenos cu Europa Centrală, va crea o zonă de stabilitate în Balcani şi va scoate din uz termenul ruşinos „balcanizare".

La fel ca şi în cazul croaţilor, ideea unui Stat-Naţiune pur sârbesc nu va rezolva nici un fel de probleme în caz că acest stat sârbesc va prelua, de la Iugoslavia creată de masoni, germanofobia şi orientarea spre Occident.

VI.5.5. Adevărul musulmanilor iugoslavi

Musulmanii iugoslavi al Bosniei şi albanezii reprezintă factorul geopolitic islamic, „otoman" în Europa. Este important de remarcat că Turcia, a cărei influenţă se resimte cel mai mult printre musulmanii iugoslavi, este fără îndoială exponentul tendinţelor atlantice, occidentale extreme. Dacă Occidentul, care se străduie să folosească Răsăritul european (Rusia) împotriva Europei Centrale, n-a putut, totuşi, să suprime definitiv automanifestarea geopolitică independentă a acestei regiuni continentale ci, dimpotrivă, deseori s-a confruntat cu expansiunea Rusiei-Eurasiei

(fie prin intermediul alianței ruso-germane, fie, nemijlocit, prin crearea blocului de la Varșovia), atunci Turcia laică, pseudo-islamică, a devenit un instrument de nădejde în mâinile politicienilor atlantiști. Dar, în sens mai larg, influența atlantică asupra geopoliticii țărilor islamice este extrem de mare. De aceea ieșirile antisârbești ale musulmanilor iugoslavi prefigurează un conflict continental cu mult mai global al Nordului Eurasiei (al Rusiei și al arealului ei geopolitic) cu Sudul. Totodată, este important de remarcat că un asemenea conflict este contrar intereselor Sudului, fiindcă el devine în cazul de față același instrument în mâinile Occidentului atlantic, așa cum a fost Răsăritul Eurasiatic (în persoana sârbilor) împotriva Europei Centrale (în persoana Austro-Ungariei și a reprezentanților ei, croații).

Singura ieșire logică pentru musulmanii iugoslavi ai Bosniei și pentru albanezi ar fi orientarea către Iran și preluarea politicii lui, întrucât doar această țară dezvoltă o geopolitică orientată spre independență, neatârnare și armonie continentală, acționând în conformitate cu logica proprie, indiferent de interesele atlantiștilor în această regiune. Orientându-se către Iran, musulmanii iugoslavi vor găsi perspectiva geopolitică necesară, fiindcă Iranul antioccidental, continental și tradiționalist este un aliat potențial al tuturor blocurilor europene de orientare răsăriteană - din Rusia-Eurasia până în Europa Centrală. Mai mult decât atât, orientarea către Iran a Marilor Spații din Europa de Răsărit ar putea să schimbe brusc starea lucrurilor din întreaga lume islamică și să slăbească net influența americană în aceste Spații, ceea ce nu numai că le convine europenilor, ci ar salva popoarele islamice de dictatul economic și militar al atlantiștilor anglo-saxoni.

Numai cu astfel de orientare a musulmanilor iugoslavi prezența lor politică în Europa ar putea să devină armonioasă, logică și fără conflicte. Se poate spune că această problemă se împarte în trei etape. Prima etapă: reorientarea musulmanilor de la Turcia spre Iran. A doua etapă: consolidarea alianței geopolitice a Europei Centrale cu Iranul și lumea islamică în întregime. A treia etapă: alianța geopolitică eurasiatică a Răsăritului și Europei Centrale. Totodată aceste etape pot să desfășoare paralel, fiecare la nivelul său. Aici este foarte important să înțelegem că problema unui mic popor balcanic nu poate fi rezolvată, din punct de vedere geopolitic, fără cele mai serioase și globale transformări geopolitice. Nu trebuie să uităm niciodată că de la aceste conflicte locale pe scară restrânsă, dar gigantice ca semnificație simbolică, încep toate războaiele mondiale.

VI.5.6. Adevărul macedonenilor

Problema macedoneană din Iugoslavia contemporană își are rădăcinile în artificialitatea existenței reale a „Iugoslaviei", care era un „stat al slavilor de sud" doar cu numele. Macedonenii care reprezintă un etnos intermediar între sârbi și bulgari și care împărtășesc Ortodoxia, ar fi trebuit să fie un component firesc al Iugoslaviei, formată din Serbia și Bulgaria. Dar existența a două state slave de tip iacobin în Balcani, în locul unui stat slav federal, „imperial", de orientare eurasiatică, a dus la aceea că micul

popor macedonean s-a pomenit la hotarul dintre două regiuni politice cu un specific politic destul de diferit.

La momentul de față situația se agravează și mai mult prin faptul că în Bulgaria actuală crește naționalismul iacobin, care a confruntat nu o singură dată statele balcanice ortodoxe între ele și a împiedicat orientarea spre adevărata și singura geopolitică neobizantină. Inițial în acest proces au fost implicați și lobby-știi atlantici (atât atlantici, cât și englezi) care dau de știre și în Bulgaria contemporană, deși în alte forme.

Aici, tactica occidentală rămâne, în esență, aceeași ca la început de secol. Atunci, distrugând Austro-Ungaria, Occidentul n-a permis crearea unei comunități slave de proporții, punând în joc carta „naționalismelor balcanice" - grecesc, bulgăresc, sârbesc, românesc, etc. Astăzi, aceleași forțe geopolitice ale Occidentului, provocând separatismul croat în Vest și cel macedonean în Est, aplică iarăși o lovitură dublă asupra Europei Centrale și a unității iugoslave.

În cazul Macedoniei, ca și în celelalte conflicte balcanice, soluția poate fi găsită doar printr-un proces global integrator de organizare a Marilor Spații europene și nu pe calea separatismului liniar și a creării pseudo-statelor pitice. Alipirea Macedoniei la Bulgaria nu rezolvă în nici un fel problema, ci doar pregătește un nou conflict, de data aceasta interstatal, interslav.

VI.5.7. Prioritățile războiului iugoslav

Fiind profund simbolic și extrem de semnificativ, conflictul iugoslav pretinde de la fiecare țară, de la fiecare putere politică și geopolitică europeană să-și precizeze prioritățile în această problemă. Aici este vorba nu numai despre o predispoziție sentimentală, confesională, istorică, etnică sau politică a unor sau altor oameni, popoare și state. Este vorba despre viitorul Europei, despre viitorul Eurasiei.

Adepții priorității Europei Centrale și germanofilii au ocupat, de la început, o poziție pro-croată. Această alegere s-a bazat pe analiza geopolitică a cauzelor creării Iugoslaviei, pe respingerea politicii masonice a Franței în Europa Centrală, pe înțelegerea necesității refacerii spațiului unitar din Europa Centrală după încheierea „erei de la Yalta", în timpul căreia Europa a fost împărțită artificial în două și nu în trei tabere geopolitice. Tocmai prin aceasta se explică prezența, printre croați, a multor național-revoluționari europeni.

Dar logica predilecției Europei Centrale nu ținea seama de un considerent foarte important. Anume că la îndeplinirea planurilor Occidentului împotriva Europei Centrale, pe lângă rolul instrumental al Răsăritului geopolitic există și a existat întotdeauna, o geopolitică originară, de adâncime, teritorială, strict eurasiatică a acestui Mare Spațiu - geopolitica Rusiei Ortodoxe, orientată spre interesele sale continentale, iar într-o perspectivă îndepărtată spre o nouă Sfântă Alianță. Când în procesul unui conflict intern cumplit dintre sârbi și croați conștiința sârbească s-a

trezit pe deplin, când sângele poporului sârb a deşteptat iarăşi din adâncimi inconştiente arhetipurile geopolitice, naţionale şi spirituale străvechi, când ideea Serbiei Mari, a Serbiei Spirituale, a devenit actuală, misiunea instrumentală a Iugoslaviei s-a sfârşit şi locul ei l-a ocupat Ideea Eurasiei Mari, Ideea Răsăritului.

În timp ce sârbii luptau cu Europa Centrală (în persoana croaţilor), atlantiştii, de la Paris până la New York, aplaudau pretutindeni Iugoslavia Federativă sau cel puţin le imputau croaţilor „naţionalismul" şi „pro-fascismul". De îndată ce sârbii au trecut de o anumită limită, iar lupta lor a căpătat caracterul unei lupte cu însăşi ideea Occidentului, cu atlantismul, Serbia a fost declarată imediat principalul obstacol în construirea „Noii Ordini Mondiale", iar împotriva ei au urmat sancţiuni politice şi economice dure.

Pentru a face o alegere definitivă trebuie să apelăm din nou la legea geopolitică formulată deja de noi, conform căreia armonia continentală este reală doar în cazul priorităţii Răsăritului, a alegerii Eurasiei în calitate de orientare pozitivă, fiindcă chiar ideea Europei Centrale, pozitivă prin ea însăşi, prin opunerea Rusiei-Eurasiei, devine negativă şi distrugătoare, aşa cum s-a constatat în profunda şi tragica greşeală a lui Hitler, care a început expansiunea anti-estică, anti-rusă, transformată, în cele din urmă, în avantaj pentru blocul occidental atlantic, a distrus Germania şi a generat începutul crizei din Rusia. De aceea şi în conflictul iugoslav trebuie să dăm prioritate geopolitică factorului sârbesc dar, bineînţeles că în măsura în care sârbii urmează tendinţa geopolitică prorusă, eurasiatică ce gravitează spre crearea unui bloc slav de sud, puternic şi flexibil, care să conştientizeze importanţa Europei Centrale şi care să contribuie la montarea alianţei germano-ruse împotriva Occidentului. Oricât de plauzibile ar fi pretextele invocate de germanofobia sârbilor în îmbinare cu francofilia masonică, ei nu vor putea niciodată să ofere temeiurile unei rezolvări pozitive a problemei iugoslave.

Cu alte cuvinte, o predilecţie mai mare ar trebui să li se acorde sârbilor-tradiţionalişti, înrădăcinaţi în credinţa ortodoxă, care recunosc moştenirea lor spirituală slavă orientată spre crearea unei structuri geopolitice proruse armonioase, cu o orientare antiatlantică şi antioccidentală univocă.

Pe de altă parte trebuie să fim atenţi la cerinţele croaţilor şi aspiraţia lor la regiunea Europei Centrale. Având tendinţe anti-atlantice, croaţii pot deveni în perspectivă forţa internă pozitivă a Europei.

În cazul unei reorientări a musulmanilor iugoslavi dinspre Turcia spre Iran este necesar să ţinem cont şi de factorul bosniac pentru ca, „transformând otrava în medicament", să punem bazele unei politici europene absolut noi în lumea islamică, diametral opusă imperialismului economic şi militar al SUA în ţările islamice.

Şi în sfârşit, în loc ca macedonenii să fie mărul discordiei între slavii de sud ortodocşi, ei trebuie să devină germenele uniunii sârbo-bulgare, primul pas spre crearea Iugoslaviei Mari adevărate.

Acestea sunt concluziile unei analize geopolitice nepărtinitoare a

problemei iugoslave. Evident că este greu ca în urgia războiului fratricid să păstrezi bunul simț. Șiroaiele de sânge trezesc în inimi doar furia și dorința de răzbunare. Uneori însă, poate doar o analiză la rece, rațională, care ține seamă de rădăcinile istorice și legitățile geopolitice, ar putea să propună soluția corectă a ieșirii din războiul fratricid, în timp ce solidaritatea emoțională cu unii sau cu alții poate doar agrava impasul coșmarului sângeros. Pe lângă toate acestea, o astfel de analiză demonstrează clar că dușmanul adevărat care provoacă genocidul dintre slavi rămâne în umbră, în spatele cadrului, preferând să urmărească, de la distanță, cum un popor slav îl nimicește pe altul, băgând zâzanie, lipsindu-i pentru mulți ani înainte de posibilitatea unei uniuni și a păcii frățești, distrugând Marile Spații ale celui mai mare, dar actualmente și a celui mai fărâmițat continent.

Inițiatorul adevărat al măcelului iugoslav sunt forțele atlantice ale Occidentului, care se conduc după principiul - „în tabăra dușmanului trebuie asmuțiți unii împotriva altora și în nici un caz, să li se admită unitatea, alianța și unirea frățească". Aceasta trebuie să înțeleagă toți participanții la complicatul război iugoslav pentru Europa, pentru ca el să nu devină în definitiv un război împotriva Europei.

VI.5.8. ***Serbia înseamnă Rusia***

Importanța evenimentelor iugoslave mai constă și în faptul că pe exemplul unei țări balcanice nu prea mari desfășoară scenariul unui gigantic război continental, care poate să izbucnească în Rusia. Toate forțele geopolitice participante la conflictul balcanic au analogiile lor și în Rusia, dar într-o dimensiune spațială incomparabil mai mare. Croații și slovenii care se străduiesc să intre în Europa Centrală îi au ca sinonime geopolitice pe ucrainieni, deși înrudirea acestora din urmă cu Velicorusia datează nu de câteva decenii, ci de câteva veacuri, iar dezbinări confesionale în afară de uniați și catolici ucrainieni aici nu există. Oricum ar fi, judecând după anumite tendințe, unele forțe ale Kievului încep „să se simtă stingheriți de Răsăritul rusesc" și se străduie să se apropie de spațiul european controlat din punct de vedere economic de Germania. Rușii și alte națiuni care locuiesc în Ucraina pot deveni ostaticii politicii „Europei Centrale" din aceste republici și în acest caz, soarta lor va fi asemănătoare cu soarta sârbilor din Croația.

O asemenea compunere demonstrează, înainte de toate, că în relațiile geopolitice și diplomatice ale Ucrainei și Bielorusiei, Rusia trebuie să se conducă de interpretarea fundamentală proprie a problemei Europei Centrale, adică în primul rând a Germaniei. Pentru a fi realiști în această problemă, trebuie să pornim în rezolvarea ei nu de la lozincile patetice despre „unitatea fraților de sânge - slavii" (despre natura acestei „unități" putem să ne convingem din exemplul discordiei sârbo-croate), ci de la o analiză profundă a logicii relațiilor ruso-germane, fiindcă și Ucraina, chiar și Polonia, nu sunt formațiuni geopolitice independente, ci doar niște regiuni limitrofe ale două Spații Mari - Eurasia-Rusia și Europa Centrală.

Nu trebuie să uităm şi faptul în această zonă limitrofă conflictul îi este extrem de neavantajos şi Occidentului, o altă forţă geopolitică. Doar nu întâmplător diplomaţia anglo-saxonă a considerat întotdeauna teritoriile dintre România şi zona Balticii un „cordon sanitar" care protejează Occidentul (lumea anglo-saxonă îndeosebi) de alianţa ruso-germană, extrem de nedorită pentru ea.

Conflictul sârbo-musulman este analogul unei posibile opoziţii ruso-islamice în Asia Centrală şi în Caucaz şi este important de remarcat că şi în acest caz republicile musulmane care făceau parte din URSS sunt o zonă de influenţă şi de concurenţă geopolitică a Turciei şi Iranului. Ca şi în cazul iugoslavilor musulmani, această comparaţie demonstrează că republicile orientate spre Iran au mai multe şanse de a ajunge la o armonie geopolitică cu blocul rus principal al continentului eurasiatic. Şi dimpotrivă, factorul geopolitic al Turciei, care în timpul de faţă îndeplineşte rolul de promotor al politicii atlantice în această regiune, este legat cu necesitate de situaţiile dramatice şi conflictuale.

Pe exemplul Iugoslaviei se poate vedea ceea ce ameninţă Rusia în cazul unei desfăşurări similare a evenimentelor, iar astăzi nimeni nu pune la îndoială faptul că aceste evenimente au acelaşi curs. Toată diferenţa e în viteză, care este cu atât mai mare cu cât este mai mic spaţiul şi mai puţin numeroase popoarele. Pentru a nu admite o „Iugoslavie" gigantică în Rusia, un masacru sângeros şi monstruos prin proporţii şi consecinţe, trebuie să răspundem, din timp, la întrebările geopolitice fundamentale, să definim strategia rusă continentală, care trebuie să fie călăuzită de cunoaşterea tradiţiei politice ruseşti şi înţelegerea problemelor geopolitice fundamentale ale Rusiei-Eurasiei, ale „Axei geografice a Istoriei". Totodată, inerţia, urmărirea pasivă a desfăşurării fatale a evenimentelor nu numai că ar fi distrugătoare pentru întregul sistem al securităţii continentale, dar vor duce şi la pieirea întregii omeniri.

Capitol VI.6. De la geografia sacrală la geopolitică

VI.6.1. Geopolitica, o ştiinţă „intermediară"

Concepţiile geopolitice au devenit, de mult timp, factorii cei mai importanţi ai politicii contemporane. Ele se construiesc pe principii generale ce permit uşor analiza situaţiei oricărei ţări separate şi a oricărei regiuni separate.

Geopolitica, aşa cum există ea astăzi, este fără îndoială o ştiinţă laică, „profană", secularizată. Dar poate că tocmai ea, dintre toate celelalte ştiinţe contemporane, a păstrat cel mai mult legătura cu Tradiţia şi ştiinţele tradiţionale. Réné Guenon spunea despre chimia contemporană că este rezultatul desacralizării ştiinţei tradiţionale, a alchimiei, iar fizica contemporană - a magiei. Se poate spune că şi geopolitica contemporană este produsul secularizării, desacralizării unei alte ştiinţe tradiţionale,

a geografiei sacrale. Dar întrucât geopolitica ocupă un loc aparte printre științele contemporane și deseori este categorisită ca „pseudoștiință", atunci profanarea ei nu este, totuși, la fel de totală și ireversibilă ca în cazul chimiei și fizicii. Legăturile cu geografia sacrală se văd aici destul de clar. De aceea se poate spune că geopolitica ocupă o poziție intermediară între știința tradițională (geografia sacrală) și știința profană.

VI.6.2. Uscatul și marea

În geopolitică există două noțiuni inițiale - uscatul și marea. Aceste două stihii - Pământul și Apa - stau la baza imaginii calitative a omului despre spațiul terestru. Prin trăirea uscatului și a mării, a pământului și a apei, omul intră în contact cu aspectele fundamentale ale existenței sale. Uscatul înseamnă stabilitate, soliditate, fixitate, spațiu ca atare. Apa înseamnă mișcare, blândețe, dinamism, timp.

Aceste două stihii sunt, în esență, cele mai evidente manifestări ale naturii materiale a lumii. Ele sunt în afara omului: totul e dens și lichid. Ele sunt și în interiorul lui: trupul și sângele (Același lucru e și la nivel celular).

Universalitatea trăirii pământului și apei dă naștere concepției tradiționale a Tăriei Cerului, fiindcă prezența Apelor de Sus (izvorul ploii) în cer presupune și prezența unui element simetric și obligatoriu - al pământului, uscatului, a cetății pământești. Oricum ar fi, Pământul, Marea, Oceanul sunt, în esență, principalele categorii ale existenței pământești și omenirea nu poate să nu vadă în ele unele atribute fundamentale ale universului. În calitatea lor de termeni principali ai geopoliticii, ele își păstrează importanța lor pentru civilizațiile de tip tradițional și pentru statele, popoarele și blocurile ideologice contemporane. La nivelul fenomenelor geopolitice globale, Uscatul și Marea au generat termenii de talasocrație și telurocrație, adică „atotputernicie cu ajutorul mării" și "atotputernicie cu ajutorul uscatului".

Orice stat, orice imperiu își întemeiază forța sa pe dezvoltarea, cu precădere, a uneia dintre aceste categorii. Imperiile sunt fie „talasocrate", fie „telurocrate". Primul presupune prezența metropolei și al coloniilor, al doilea - a capitalei și a provinciei pe „uscat în general". În cazul „talasocrației", teritoriile ei nu sunt unite într-un singur spațiu al uscatului, ceea ce creează factorul discontinuității. Marea este locul tare și slab al „atotputerniciei talasocrate". „Telurocrația", dimpotrivă, are calitatea continuității teritoriale.

Dar logica geografică și cosmologică complică schema simplă a acestei divizări: la o suprapunere a elementelor ei, perechea „pământ-mare" generează ideile de „pământ-maritim" și „apă terestră". Pământul maritim este o insulă, adică baza imperiului maritim, polul talasocrației. Apa pământului sau apa uscatului sunt râurile care determină dezvoltarea imperiului de uscat. Tocmai pe râuri sunt situate orașele, iar aceasta înseamnă că și capitala, polul telurocrației. Această simetrie este și simbolică și administrativ-economică și geografică în același timp. Este important de remarcat faptul că statutul Insulei și Continentului se determină nu atât

pe baza dimensiunii lor fizice, cât pe baza specificului conştiinţei tipice a populaţiei. Astfel, în pofida dimensiunilor Americii de Nord, geopolitica SUA are un caracter insular, iar Japonia insulară reprezintă, din punct de vedere geopolitic, exemplul unei mentalităţi continentale etc.

Este important încă un detaliu: istoriceşte talasocraţia este legată de Occident şi oceanul Atlantic, iar telurocraţia de Răsărit şi continentul eurasiatic. (Exemplul de mai sus, al Japoniei, se explică printr-o „atracţie" mai mare, printr-o influenţă a Eurasiei).

Talasocraţia şi atlantismul au devenit sinonime cu mult înainte de expansiunea colonială a Marii Britanii sau a cuceririlor portughezo-spaniole. Popoarele Occidentului şi culturile lor au început mişcarea spre Răsărit, din centrele situate în Atlantic, înainte de a începe valul de migraţii maritime. Marea Mediterană a fost şi ea cucerită dinspre Gibraltar spre Orientul Apropiat şi nu invers. Şi dimpotrivă, săpăturile din Siberia de Răsărit şi Mongolia demonstrează faptul că aici au existat focare străvechi ale civilizaţiei, iar aceasta înseamnă că tocmai teritoriile centrale ale continentului au fost leagănul lumii eurasiatice.

VI.6.3. Simbolismul peisajului

Pe lângă cele două categorii globale - Pământul şi Marea - geopolitica operează şi cu definiţii mult mai speciale. Din realităţile talasocrate fac parte şi formaţiunile maritime şi oceanice. Aşadar, civilizaţia mărilor, a Mării Negre şi a Mării Mediterane spre exemplu, se deosebeşte foarte puternic, după calitatea sa, de civilizaţia oceanelor, adică a statelor şi a popoarelor insulare care populează ţărmurile oceanelor deschise. Civilizaţiile de râuri şi lacuri sunt şi ele o divizare mult mai specială.

Telurocraţia are şi ea formele sale specifice. Astfel, putem distinge civilizaţia Stepei şi civilizaţia Pădurii, civilizaţia Munţilor şi civilizaţia Văilor, civilizaţia Pustiului şi civilizaţia Gheţei. În geografia sacrală varietăţile peisajului sunt interpretate ca nişte complexe simbolice, legate de specificul ideologiei statale, religioase şi etice ale unor sau altor popoare. Chiar şi în cazul când avem de-a face cu religia ecumenică universalistă, întruchiparea ei concretă într-un popor, într-o rasă, într-un stat sau în altele va fi supusă adaptării conform contextului sacral-geografic local.

Pustiurile şi stepele sunt microcosmosul geopolitic al nomazilor. Întrucât în pustiuri şi stepe factorul „apă" este redus la minimum, tendinţele telurocrate îşi ating apogeul tocmai aici. Din acest motiv, imperiile Pustiului şi Stepei trebuie să fie, din punct de vedere logic, capul de pod geopolitic al telurocraţiei.

Un exemplu de imperiu al Stepei poate fi considerat imperiul lui Ginghis-han, iar exemplul caracteristic de imperiu al Pustiului - califatul arab, care a apărut sub influenţa nemijlocită a nomazilor.

Munţii şi civilizaţiile montane reprezintă, mai curând, nişte formaţiuni arhaice, fragmentare. Ţările montane nu numai că nu sunt izvoare ale expansiunii ci, dimpotrivă, spre ele se concentrează jertfele

expansiunii geopolitice ale altor forțe telurocrate. Nici un imperiu nu-și are centrul în regiunile montane. De aici și motivul, atât de frecvent, al geografiei sacrale: „munții sunt populați de demoni". Pe de altă parte, ideea păstrării în munți a rămășițelor raselor și civilizațiilor vechi este exprimată prin faptul că tocmai în munți sunt situate centrele sacrale ale tradiției. Se poate spune chiar că în telurocrație munții corelează cu o oarecare putere spirituală.

Îmbinarea logică a ambelor concepții - a munților ca simbol sacerdotal și a câmpiei ca simbol al măreției – s-a întrupat simbolic în colină, adică într-o înălțime mai mică sau mijlocie. Colina este simbolul puterii. Colina este simbolismul puterii țariste, care se înalță deasupra nivelului laic al stepei, dar nu depășește limitele intereselor statale (așa cum se întâmplă în cazul munților). Colina este reședința regelui, ducelui, împăratului, dar nu a sacerdotului. Toate capitalele marilor imperii telurocrate sunt situate pe colină sau pe coline (deseori pe șapte coline, după numărul planetelor; pe cinci coline - după numărul stihiilor, incluzând eterul etc.)

În geografia sacrală, Pădurea este apropiată, într-un anumit sens, de munți. Însăși simbolica lemnului este înrudită cu simbolica muntelui (și una și alta au semnificația de axă a lumii). De aceea, în telurocrație pădurea îndeplinește o funcție periferică - pădurea este și „locul sacerdoților" (druizii, magii, sihaștrii) dar și „locul demonilor", adică al rămășițelor arhaice ale trecutului dispărut. Nici zona de pădure nu poate fi centrul imperiului de uscat.

Tundra reprezintă analogia nordică a stepei și pustiului, dar clima rece o face cu mult mai puțin importantă din punct de vedere geopolitic. Această „periferie" își atinge apogeul său în ghețuri, care la fel ca și munții sunt zone de profundă arhaicitate. Este semnificativ faptul că la eschimoși tradiția șamanică semnifică izolarea singuratică în ghețuri, unde viitorului șaman i se deschide lumea de dincolo. În felul acesta, ghețurile sunt o zonă sacerdotală, pragul spre o altă lume.

Având în vedere aceste caracteristici primare și cele mai generale ale hărții geopolitice, pot fi determinate diferite regiuni ale planetei în concordanță cu calitatea lor sacrală. Această metodă poate fi aplicată și la particularitățile locale ale peisajului, la nivelul unei țări aparte sau chiar a unei localități. Se poate urmări și asemănarea ideologiilor și tradițiilor, aparent ale celor mai diferite popoare, în caz că peisajul fundamental de locuire al lor este identic.

VI.6.4. Orientul și Occidentul în geografia sacrală

În contextul geografiei sacrale, Punctele Cardinale au o caracteristică calitativă aparte. În diferite tradiții și în diferite perioade ale acestor tradiții, imaginea geografiei sacrale se poate schimba în concordanță cu fazele ciclice de dezvoltare ale acestor tradiții. Totodată, deseori variază și funcția simbolică a Punctelor Cardinale. Fără a intra în detalii, se poate formula o lege mult mai universală a geografiei sacrale cu privire la Orient și Occident.

În geografia sacrală, Orientul este considerat, în mod tradiţional, în baza „simbolismului cosmic", „pământul Spiritului", pământul raiului, pământul abundenţei, al belşugului, „patria" Sacralului, sub aspectul quasi-perfect, întrutotul desăvârşit. Această idee se reflectă mai cu seamă în Biblie, unde se vorbeşte despre aşezarea estică a „Edenului". Aceeaşi interpretare este caracteristică şi pentru alte tradiţii avraamice (a islamului şi iudaismului), dar şi pentru multe tradiţii neavraamice - chineză, hindusă, iraniană. „Orientul este lăcaşul zeilor", spune o formulă a vechilor egipteni, dar şi cuvântul „orient" (în egipteană „neter") însemna, în acelaşi timp şi „Dumnezeu". Din punctul de vedere al simbolismului natural, Orientul este locul unde răsare, pe unde „urcă" soarele, Lumina Lumii, simbolul material al Divinităţii şi Spiritului. Occidentul are un sens simbolic diametral opus. Occidentul este „ţara morţii", „lumea morţilor", „ţara verde" (aşa cum o numeau vechii egipteni).

Occidentul, după expresia misticilor islamici este „împărăţia exilului", „fântâna înstrăinării". Occidentul este „anti-Orient", este ţara „apusului", a declinului, a degradării, a trecerii din manifestat în nemanifestat, din viaţă în moarte, de la abundenţă la sărăcie etc. Occidentul este locul unde apune, unde „coboară" soarele.

Vechile tradiţii îşi organizau „spaţiul sfânt", îşi fondau centrele de cult, înmormântările, lăcaşele sfinte şi construcţiile, interpretau particularităţile naturale şi „civilizatoare" ale teritoriilor geografice, culturale şi de stat ale planetei conform acestei logici a simbolismului cosmic firesc. În felul acesta, structura migraţiilor, războaielor, campaniilor, valurilor demografice, construcţiei de imperii etc. era determinată de logica primară, paradigmatică a geografiei sacrale. Pe axa Orient-Occident s-au aşezat popoare şi civilizaţii care aveau caracteristici ierarhice - cu cât eşti mai aproape de Orient, cu atât eşti mai aproape de Sacral, de Tradiţie, de legea abundenţei spirituale. Cu cât eşti mai aproape de Occident, cu atât este mai mare decăderea, degradarea şi amorţirea Spiritului.

Evident că această logică nu era absolută, dar în acelaşi timp, nu era secundară şi relativă, aşa cum pe nedrept consideră astăzi cercetătorii „profani" ai religiilor şi tradiţiilor vechi. În realitate, logica sacrală şi respectarea simbolismului cosmic erau cu mult mai conştientizate, raţionale şi mai active la vechile popoare decât se crede astăzi. Chiar şi în lumea noastră antisacrală, la nivelul „inconştientului", arhetipurile geografiei sacrale se păstrează aproape întotdeauna în totalitate şi se trezesc în momentele cele mai importante şi mai critice ale cataclismelor sociale.

Aşadar, geografia sacrală confirmă univoc legea „spaţiului calitativ" în care Orientul reprezintă „plusul ontologic" simbolic, iar „occidentul" - „minusul ontologic".

Conform tradiţiei chinezeşti, Orientul este principiul yang, masculin, luminos, principiului solar, iar Occidentul - yin, feminin, întunecat, lunar.

VI.6.5. Orient și Occident în geopolitica contemporană

E momentul să vedem cum această logică a geografiei sacrale se reflectă în geopolitică, disciplină care, fiind o știință strict contemporană, fixează doar starea de fapt a lucrurilor, lăsând pe dinafară principiile sacrale.

Geopolitica în formularea inițială a lui Ratzel, Kjellen și Mackinder (iar mai târziu a lui Haushofer și a eurasiaticilor ruși) pornea de la particularitățile diferitelor tipuri de civilizații și state, în dependență de așezarea lor geografică. Geopoliticienii au stabilit deosebirea fundamentală dintre puterile „insulare" și „continentale", dintre civilizația „occidentală", „progresistă" și forma culturală „orientală", „despotică" și „arhaică". Întrucât în știința contemporană problema Spiritului în interpretarea lui metafizică și sacrală nu se pune niciodată, geopoliticienii o abandonează, preferând să aprecieze situația în alți termeni, mult mai actuali decât noțiunea de „sacral" și „profan", „tradițional" și „antitradițional" etc.

Geopoliticienii stabilesc o deosebire principială între dezvoltarea statală, culturală și industrială a regiunilor Orientului și regiunile Occidentului în ultimele secole. Imaginea este următoarea. Occidentul este centrul dezvoltării „materiale" și „tehnologice". La nivel cultural-ideologic în el predomină tendințele „liberal-democrate", concepția individualistă și umanistă. La nivel economic, prioritatea revine comerțului și modernizării tehnice. Tocmai în Occident au apărut pentru prima dată teoriile „progresului", „evoluției", ale „dezvoltării progresive a istoriei", absolut străine lumii tradiționale a Orientului (precum și acelor perioade ale istoriei Occidentului când și acolo exista tradiția sacrală de reală valoare, așa cum s-a întâmplat mai cu seamă în Evul Mediu). Constrângerea la nivel social a căpătat în Occident un caracter pur economic, iar ideea Legii Ideii și Forței s-a schimbat cu Legea Banilor. Specificul „ideologiei Occidentului" s-a concretizat treptat, în formula universală a „ideologiei drepturilor omului", care a devenit principiul dominant al regiunii celei mai occidentale a planetei - America de Nord și în primul rând, SUA. Nivelului industrial al acestei ideologii îi corespundea ideea „țărilor dezvoltate", iar la nivel economic - concepția „pieței libere", a „liberalismului economic". Totalitatea acestor caracteristici, completată de unificarea militară, strategică a diferitelor sectoare ale civilizației Occidentului este determinată astăzi de noțiunea de „atlantism". În secolul trecut, geopoliticienii vorbeau despre „tipul anglo-saxon de civilizație" sau despre „democrația capitalistă, burgheză". În acest tip „atlantic" și-a găsit exprimarea cea mai clară formula „Occidentului geopolitic".

Orientul geopolitic reprezintă antipodul Occidentului geopolitic. În locul modernizării economice, aici predomină formele tradiționale, arhaice ale producției de tip corporativ, de breaslă („a țării în dezvoltare"). În locul constrângerii economice, statul folosește cel mai mult constrângerea „morală" sau cea fizică (Legea Ideii și Legea Forței). În locul „democrației" și a „drepturilor omului", Orientul tinde spre totalitarism, socialism și autoritarism, adică spre diferite tipuri de regimuri sociale unitare doar

prin faptul că în centrul sistemului lor se află nu „individul", „omul" cu „drepturile" lui și cu „valorile sale strict individuale", ci un dat în afara individului, în afara omului – cum ar fi „societatea", „națiunea", „poporul", „ideea", „concepția", „religia", „cultul conducătorului" etc. Orientul i-a opus democrației liberale a Occidentului cele mai diverse tipuri de societăți neliberale, neindividualiste - de la monarhiile autoritare la teocrație și socialism. Totuși, din punct de vedere tipologic, geopolitic, specificul politic al unui sau altui regim a fost neesențial în comparație cu împărțirea calitativă în sistem „occidental" (= „comercial individualist") și „oriental" (= „neindividualist de forță"). Formele tipice ale unei asemenea civilizații anti-occidentale au fost URSS, China comunistă, Japonia de până la 1945 sau Iranul lui Khomeyni.

Este interesant de remarcat faptul că Rudolf Kjellen, autorul termenului de „geopolitică", folosit pentru prima dată de el, ilustra deosebirea dintre Occident și Orient în felul următor: Vorba tipică a americanului este „go ahead", ceea ce textual înseamnă „înainte". Aici se reflectă optimismul geopolitic intern și firesc și „progresismul" civilizației americane, care este forma absolută a modelului occidental. Rușii de obicei repetă cuvântul „binișor" (în rusește în textul lui Kjellen - A.D.). Prin aceasta se manifestă „pesimismul", „contemplația", „fatalismul" și „Fidelitatea tradiției", caracteristice Orientului.

Dacă e să ne întoarcem acum la paradigma geografiei sacrale, vom vedea contradicția directă dintre prioritățile geopoliticii contemporane (noțiuni ca „progres", „liberalism", „drepturile omului", „orânduire comercială" etc. au devenit astăzi, pentru majoritate, niște termeni pozitivi) și prioritățile geografiei sacrale, care apreciază tipurile de civilizație dintr-un punct de vedere diametral opus (noțiuni ca „spirit", „contemplare", „supunerea forței supraumane sau ideii supraumane", „ideocrație" etc. au fost doar pozitive și până astăzi, au rămas ca atare pentru popoarele Orientului, la nivelul „inconștientului lor colectiv"). În felul acesta, geopolitica contemporană (cu excepția rușilor eurasiatici, a discipolilor germani ai lui Haushofer, a fundamentaliștilor islamici, etc.) apreciază imaginea lumii în mod diametral opus geografiei sacrale tradiționale. Totodată, amândouă științele converg în descrierea legităților fundamentale ale imaginii geografice a civilizației.

VI.6.6. Nordul sacral și Sudul sacral

Pe lângă determinismul sacral-geografic al axei Orient-Occident, este extrem de importantă problema unei alte axe orientate vertical - axa Nord-Sud. Aici, ca și în celelalte cazuri, principiile geografiei sacrale, simbolismul punctelor cardinale și continentele corespunzătoare lor au analogii directe în imaginea geopolitică a lumii, care pe parcursul procesului istoric fie că se formează firesc, fie că se construiește, conștientizat și artificial, în rezultatul acțiunilor concertate ale unor sau altor formațiuni geopolitice. Din punctul de vedere al „tradiționalismului integral", deosebirea dintre „artificial" și

„natural" este foarte relativă, fiindcă Tradiția n-a cunoscut nimic asemănător cu dualismul kantian, care delimitează strict între ele „subiectivul" și „obiectivul" („fenomenalul" și „noumenalul"). De aceea determinismul sacral al Nordului și Sudului nu este doar un factor fizic, natural, climateric de peisaj (adică ceva „obiectiv") sau doar „ideea", „concepția" produsă de mințile unor sau altor indivizi (adică ceva „subiectiv"), ci și ceva care este superior polului obiectiv și subiectiv. Se poate spune că, în istorie, Nordul sacral, arhetipul Nordului, se bifurcă pe de o parte în peisajul natural nordic, precum și în ideea de Nord, „nordismul", pe de altă parte.

Stratul cel mai vechi, primar, al Tradiției confirmă univoc primatul Nordului asupra Sudului. Simbolismul Nordului se referă la Izvor, la raiul nordic primar unde își are începutul civilizația umană. Textele iraniene vechi și zoroastre vorbesc despre „Ariana Vaadj", țara nordică și despre capitala ei „Vara", de unde vechii arieni au fost izgoniți de înghețurile trimise asupra lor de către Arhiman, duhul Răului și dușmanul luminosului Ormuzada. Vedele vechi vorbesc și ele despre țara Nordului ca despre patria primitivă a indușilor, despre Svetadvipa, Pământul Alb, situat în extremitatea nordică.

Grecii antici vorbeau despre Hiperboreea, insula nordică cu capitala la Tula. Acest pământ era considerat patria zeului Apolon, purtătorul de lumină. Și în multe alte tradiții se pot găsi urmele unui simbolism nordic străvechi, deseori uitat și devenit fragmentar. Ideea de bază, legată tradițional de Nord, este ideea Centrului, a Polului Nemișcat, punctul Veșniciei, în jurul căruia se învârte nu numai spațiul, dar și vremea, ciclul. Nordul este pământul unde soarele nu apune nici noaptea, este spațiul luminii veșnice. Orice tradiție sacrală consideră că Centrul este Mijlocul, punctul unde se întâlnesc contrariile, locul simbolic care nu se supune legilor entropiei cosmice. Acest Centru, al cărui simbol este Svastica (care subliniază stabilitatea și constanța Centrului și mobilitatea și nestatornicia periferiei), se numea în fiecare tradiție diferit dar totdeauna, direct sau indirect, era în legătură cu simbolismul Nordului. De aceea se poate spune că toate tradițiile sacrale sunt esența Tradiției Nordice Primordiale Unitare, adaptate unor sau altor condiții istorice. Nordul este partea Luminii, aleasă de Logosul primar pentru a se manifesta în Istorie și orice manifestare a lui ulterioară restabilea doar simbolismul polar paradisiac primar.

Geografia sacrală stabilește corelația dintre Nord și spirit, lumină, curățenie, belșug, unitate, veșnicie.

Sudul simbolizează contrariul - materialitatea, întunericul, încurcătura, lipsurile, pluralitatea, scufundarea în șuvoiul vremii și al devenirii. Chiar și din punct de vedere al naturii, în zonele polare există o singură Zi de jumătate de an și o singură Noapte de jumătate de an. Este Ziua și Noaptea Zeilor și a Eroilor, a îngerilor. Chiar și tradițiile degradate își aminteau de această latură sacrală, spirituală, supranaturală a Nordului, considerând regiunile nordice un adăpost al „duhurilor" și al „forțelor de dincolo de mormânt". În Sud, Ziua și Noaptea se împart într-o mulțime de zile și nopți umane, simbolismul primar al Hiperboreei se pierde și amintirea

despre el devine factorul „culturii", al „tradiției". În general, Sudul corelează deseori cu cultura, adică cu acea sferă a activității umane unde Nevăzutul și Spiritualul Pur capătă trăsăturile lor materiale, grosolane, vizibile. Sudul este împărăția materiei, vieții, biologiei și instinctelor. Sudul descompune puritatea nordică a Tradiției, dar păstrează, materializate, urmele ei.

În geografia sacrală, perechea Nord-Sud nu se reduce la o confruntare abstractă a Binelui și Răului. Aceasta este mai curând opoziția Ideii Spirituale și a întruchipării ei brutale, materiale. La o recunoaștere, într-un mod firesc, de către Sud, a primatului Nordului, între aceste puncte cardinale există relații armonioase - „Nordul", „spiritualizează" Sudul, solii nordici le aduc celor din sud Tradiția, pun temelia civilizațiilor sacrale. Dacă Sudul refuză să recunoască primatul Nordului, începe opoziția sacrală, „lupta continentelor". Totodată, din punctul de vedere al tradiției, Sudul este răspunzător de acest conflict prin încălcarea normelor sfinte. În „Ramayana", spre exemplu, insula sudică Lanca este considerată adăpostul demonilor care au răpit-o pe Siza, soția lui Rama și au declarat război Nordului continental cu capitala Aiodhia.

Totodată, este important de remarcat că în geografia sacrală, axa Nord-Sud este mai importantă decât axa Orient-Occident. Dar fiind mai importantă, ea corelează cu cele mai vechi etape ale istoriei ciclice. Marele război al Nordului și Sudului Hiperboreei și Gondvanei (vechiul paleocontinent al Sudului) se referă la vremurile „de până la potop". În ultimele faze ale ciclului, el devine mult mai ascuns, mai voalat. Dispar și vechile paleocontinente ale Nordului și Sudului. Ștafeta opoziției trece la Orient și Occident.

Înlocuirea axei veritale Nord-Sud cu axa orizontală Orient-Occident este specifică ultimelor etape ale ciclului, păstrându-se totuși legătura logică și simbolică dintre aceste două perechi geografice sacrale. Perechea Nord-Sud (adică Spirit-Materie, Veșnicie-Vreme) se proiectează peste perechea Orient-Occident (adică Tradiție și Profanism, Început și Declin). Orientul este proiecția orizontală a Sudului spre în sus. În urma unui astfel de transfer a sensurilor sacrale este ușor să obținem structura unei viziuni continentale, specifice Tradiției.

VI.6.7. Oamenii Nordului

Nordul sacral determină un tip uman deosebit, care poate avea întruchiparea sa biologică și rasială, dar poate și să nu aibă. Esența „nordismului" constă în capacitatea omului de a ridica fiecare obiect din lumea fizică, materială, la rangul de arhetip al lui, de Idee a lui. Această calitate nu este o simplă dezvoltare a începutului rațional. Dimpotrivă, tocmai acest „raționament pur" cartezian și kantian nu este capabil ca, în mod firesc, să învingă limita fină dintre „fenomen" și „noumen", deși tocmai această capacitate stă la baza gândirii nordice. Omul Nordului este nu pur și simplu un om alb, „arian" sau indoeuropean după sânge, limbă, cultură. Omul Nordului este tipul specific al făptuirii, înzestrat cu intuiția directă

a Sacrului. Pentru el cosmosul este materia din simboluri, iar fiecare din acestea arată spre principiul Primar ascuns de ochiul Sfânt. Omul Nordului este „omul solar", Sonnenmensch, care nu înghite energie ca o materie neagră, dar care o emană, revărsând din sufletul său valuri de plăsmuire, lumină, forță și înțelepciune.

Civilizația nordică pură a dispărut odată cu Hiperboreea antică, dar tocmai solii ei au pus temeliile tuturor tradițiilor existente. Tocmai această „rasă" nordică a Dascălilor s-a aflat la izvoarele religiilor și culturilor popoarelor de pe toate continentele, de diferite culori ale pielii. Urmele cultului hiperboreean pot fi găsite și la indienii din America de Nord și la slavii vechi și la fondatorii civilizației chineze și la aborigenii din Oceanul Pacific și la germanii blonzi și la șamanii negri din Africa occidentală și la aztecii cu pielea roșie și la mongolii fălcoși. Nu există vreun popor pe planetă care să nu aibă mitul „omului solar", sonnenmench. Adevărata minte spirituală, suprarațională, Logosul dumnezeiesc, capacitatea de a vedea prin univers, sufletul lui tainic, sunt calități determinante ale Nordului. Acolo unde există Curățenia Sacră și Înțelepciunea, acolo există nevăzut Nordul, independent de punctul timpului și al spațiului în care ne aflăm.

VI.6.8. Oamenii Sudului

Omul Sudului, tipul gondvanic, este diametral opus tipului „nordic". Omul Sudului trăiește înconjurat de consecințe, de manifestări secundare; el se află în cosmosul pe care îl respectă dar nu-l înțelege. El se închină exteriorului și nu interiorului. El păstrează cu sfințenie urmele spiritualității, ale întruchipării ei în mediul material, dar nu este capabil să treacă de la simbolizare la simbolizat. Omul Sudului trăiește cu patimă și elan, el pune sufletescul mai presus de spiritual (pe care pur și simplu nu-l cunoaște) și respectă Viața ca pe o instanță supremă. Pentru omul Sudului e specific cultul Mamei Primordiale, a materiei care generează o diversitate de forme. Civilizația Sudului este civilizația Lunii, care își primește lumina de la Soare (Nord), pe care o păstrează și o transmite un timp oarecare, dar care, periodic, își pierde contactul cu el (luna nouă). Omul Sudului este Mondmensch.

Când oamenii Sudului se află în armonie cu oamenii Nordului, adică recunosc autoritatea lor și superioritatea tipologică (dar nu rasială) domnește armonia civilizațională. Când aceștia pretind la supremația raportului lor arhetipal cu realitatea, apare tipul cultural denaturat care poate fi definit în totalitate ca idolatrie, fetișism sau păgânism (în sensul negativ, peiorativ al acestui termen).

Ca și în cazul paleocontinentelor, tipurile nordice și sudice pure au existat doar într-o adâncă antichitate. Oamenii Nordului și oamenii Sudului s-au opus unii altora în epocile inițiale. Mai târziu, popoare întregi ale Nordului au pătruns pe pământurile sudice, întemeind uneori civilizații „nordice" pronunțate - Iranul antic, India. Pe de altă parte, sudicii pătrundeau uneori departe spre Nord, ducând cu ei tipul lor

cultural - finlandezii, eschimoșii, ciuccii etc. Treptat, claritatea inițială a panoramei sacral-geografice s-a tulburat. Cu toate acestea, dualismul tipologic al „oamenilor Nordului" și al „oamenilor Sudului" s-a păstrat în toate timpurile și în toate epocile, dar nu ca un conflict extern dintre două civilizații diferite, ci ca unul intern, în limitele uneia și aceleiași civilizații.

Începând cu un anumit moment al istoriei sacrale, tipul Nordului se opune tipului Sudului peste tot, indiferent de locul concret al planetei.

VI.6.9. Nordul și Sudul în Orient și în Occident

Tipul oamenilor Nordului a putut să se proiecteze și în Sud și în Orient și în Occident. Lumina Nordului a creat în Sud mari civilizații metafizice, de felul celor indiene, iraniene sau chineze care, în situația Sudului „conservator", au păstrat pentru mult timp Revelația încredințată lor. Totuși, simplitatea și claritatea simbolismului nordic s-a transformat, aici, în diverse manevre viclene ale doctrinelor, ritualurilor și datinilor sacrale. Însă, cu cât înaintăm spre Sud, cu atât sunt mai slabe urmele Nordului. Motivele „nordice" se păstrează într-o formă extrem de fragmentară, rudimentară și chiar deformată și în mitologia și ritualurile locuitorilor insulelor din Oceanul Pacific și din Africa de Sud.

În Orient, Nordul se manifestă ca o societate clasică tradițională, întemeiată pe superioritatea univocă a supraindividualului asupra individualului, unde „umanul" și „raționalul" dispar în fața principiului suprauman și suprarațional. Dacă Sudul dă civilizației un caracter de „stabilitate", atunci Orientul determină sacralitatea și autencitatea ei, a căror garanție este Lumina Nordului.

În Occident, Nordul se manifestă în societățile eroice, unde tendința de fărâmițare, individualizare și raționalizare, caracteristică Occidentului ca atare, s-a învins pe sine însăși, iar individul, devenind Erou, ieșea dincolo de limitele înguste ale personalității „umane-prea-umane". În Occident, Nordul este personificat de figura simbolică a lui Heracle care, pe de o parte, îl eliberează pe Prometeu (tendință „umanistă", exclusiv occidentală, de luptă pentru credință), iar pe de altă parte, îi ajută pe Zeus și pe zei să-i învingă pe giganții răsculați împotriva lor (adică slujește spre binele normelor sacrale și Ordinii spirituale).

Sudul, dimpotrivă, se proiectează diametral opus celor trei orientări. În Nord dă un efect de „arhaism" și stagnare culturală. Chiar și tradițiile arctice, „nordice", capătă sub influența elementelor sudice, „paleoasiatice", „finlandeze" sau „eschimose", un caracter „idolatru", „fetișist". (Aceasta se referă, în special, la civilizația germano-scandinavă din „epoca scalzilor").

În Orient, forțele Sudului se manifestă în societățile despotice, unde indiferența orientală firească și întemeiată față de individual trece în negarea marelui Subiect Suprauman. Toate formele totalitarismului din Orient sunt legate și tipologic și rasial, de Sud.

Și în sfârșit, în Occident, Sudul se manifestă în forme extrem de brutale, materialiste ale individualismului, când indivizii atomari ajung

până la limita decăderii antieroice, închinându-se doar „viţelului de aur", confortului şi hedonismului egoist. Se pare că o astfel de îmbinare a două tendinţe geopolitice sacrale dă tipul cel mai negativ de civilizaţie, fiindcă în ea se suprapun două orientări care sunt negative de la sine - Sudul pe verticală şi Occidentul pe orizontală.

VI.6.10. De la continente la metacontinente

Dacă în perspectiva geografiei sacrale Nordul simbolic corespunde univoc cu aspectele pozitive, iar Sudul cu cele negative, atunci în imaginea strictă a geopoliticii contemporane totul este cu mult mai complicat deşi uneori, într-o oarecare măsura, poate fi şi invers. Geopolitica contemporană înţelege prin termenii „Nord" şi „Sud" cu totul alte categorii decât geografia sacrală.

În primul rând, paleocontinentul Nordului, Hiperboreea, nu există la nivel fizic deja de câteva sute de ani, rămânând doar ca o realitate spirituală spre care e îndreptată privirea spirituală a iniţiaţilor care urmăresc Tradiţia iniţială.

În al doilea rând, rasa nordică antică, rasa „învăţăceilor albi" sosiţi de la pol în epoca primordială, nu corespunde în nici un caz cu ceea ce se obişnuieşte astăzi să numim „rasa albă", bazându-ne doar pe caracteristicile fizice, culoarea pielii, etc. Nordul Tradiţiei şi populaţia lui iniţială, „autohtonii nordici", nu mai reprezintă demult o realitate istorico-geografică concretă. Judecând după toate acestea, chiar şi ultimele rămăşiţe ale acestei culturi primordiale au dispărut, din realitatea fizică, acum câteva mii de ani.

În felul acesta, Nordul în Tradiţie este o realitate metaistorică şi metageografică. Acelaşi lucru se poate spune şi despre „rasa hiperboreană" - ea este o „rasă" nu în sens biologic, ci în unul pur spiritual. (Tema „raselor metafizice" a fost dezvoltată pe larg în lucrările lui Iulius Evola).

Continentul Sudului şi Sudul Tradiţiei în întregime, precum şi populaţia lui antică la fel nu mai există, de asemenea, de mult în stare pură. Pe măsură ce se micşora influenţa centrului iniţiatic polar primar şi a trimişilor săi asupra lumii, aproape întreaga planetă a devenit, la un moment dat şi într-un anumit sens, „Sud". Rasele contemporane ale Sudului reprezintă produsul multiplelor amestecuri cu rasele Nordului, iar culoarea pielii a încetat de mult să fie principala trăsătură distinctivă a apartenenţei la o "rasă metafizică" sau alta.

Cu alte cuvinte, imaginea geopolitică contemporană a lumii are foarte puţin comun cu viziunea principială a lumii în secţiunea supraistorică, atemporală. În epoca noastră, continentele şi populaţia lor s-au îndepărtat la maximum de arhetipurile ce le corespundeau în vremurile primordiale. De aceea astăzi, între continentele reale şi rasele reale (ca realităţi ale geopoliticii contemporane) pe de o parte, şi metacontinentele şi metarasele (ca realităţi ale geografiei sacrale tradiţionale) pe de altă parte, nu există, pur şi simplu, o deosebire, ci aproape o concordanţă inversă.

VI.6.11. Iluzia „Nordului bogat”

Geopolitica contemporană folosește adeseori noțiunea de „nord” cu atributul „bogat” - „Nordul bogat” dar și ”Nordul dezvoltat”. Prin aceasta se înțelege totalitatea civilizației occidentale care acordă atenția principală dezvoltării laturii materiale și economice a vieții. „Nordul bogat” este bogat nu pentru că este mai deștept, mai intelectual sau spiritual decât „Sudul”, ci pentru că el își construiește sistemul social pe principiul maximizării profitului material ce poate fi scos din potențialul social și natural, din exploatarea resurselor umane și naturale. „Nordul bogat” este legat, din punct de vedere rasial, de acele popoare care au culoarea albă a pielii și această particularitate stă la baza diferitelor versiuni ale „rasismului occidental”, evident sau latent (în special cel anglo-saxon). Succesele „Nordului bogat” în sfera materială au fost ridicate la rangul de principiu politic și chiar rasial în acele țări care se aflau în avangarda dezvoltării industriale, tehnice și economice, adică Anglia, Olanda, mai târziu Germania și SUA. În cazul dat, bunăstarea materială și cantitativă a fost echivalată cu criteriul calitativ, iar pe această bază s-au dezvoltat cele mai absurde prejudecăți despre „barbaria”, „primitivismul”, „imaturitatea” și „lipsa de omenie” a popoarelor sudice (adică a celor care nu aparțin „Nordului bogat”). Acest „rasism economic” s-a manifestat deosebit de grăitor în cuceririle coloniale anglo-saxone, pentru ca mai târziu versiunile lui exagerate să intre în aspectele mai brutale și mai contradictorii ale ideologiei național-socialiste. Totodată, ideologii naziști amestecau deseori presupunerile confuze despre „nordismul-spiritual” și „rasa ariană spirituală” - pure - cu rasismul vulgar, mercantil, biologic, comercial de tip englez. (În treacăt fie zis, această substituire a categoriilor geografiei sacrale cu categoriile dezvoltării tehnico-materiale a constituit latura cea mai negativă a național-socialismului, care l-au dus, în cele din urmă, la eșecul politic, teoretic și chiar militar). Dar și după înfrângerea celui de-al Treilea Reich, acest tip de rasism al „Nordului bogat” n-a dispărut din viața politică. Purtătorii lui au devenit în primul rând SUA și colaboratorii lor atlantici din Europa Occidentală. Bineînțeles că în noile doctrine mondialiste ale „Nordului bogat” nu se accentuează problema purității biologice și rasiale dar, cu toate acestea, „Nordul bogat” manifestă și astăzi față de țările nedezvoltate și în curs de dezvoltare din Lumea a Treia, o aroganță pur „rasială”, specifică atât pentru colonialiștii englezi, cât și pentru ortodocșii național-socialiști germani ce țin de linia lui Rosenberg.

În realitate, din punct de vedere geopolitic, „Nordul bogat” reprezintă acele țări, în care au învins forțele diametral opuse Tradiției, forțele cantității, materialismului, ateismului, degradării spirituale și decăderii sufletești. „Nordul bogat” reprezintă ceva ce se deosebește radical de „nordismul spiritual”, de „spiritul hiperborean”. În geografia sacrală, esența Nordului înseamnă primatul spiritului asupra materiei, biruința definitivă și totală a Luminii, Dreptății și Purității asupra întunericului din viața animalică a samavolniciei pasiunilor individuale și a ticăloșiei egoismului

ordinar. „Nordul bogat" al geopoliticii mondialiste, dimpotrivă, reprezintă bunăstarea materială, hedonismul, societatea de consum, pseudo-paradisul fără probleme și artificial ale celor pe care Nietzsche îi numea „ultimii oameni". Progresul material al civilizației tehnice a fost însoțit de regresul spiritual monstruos al adevăratei culturi sacrale și de aceea, din punctul de vedere al Tradiției, „bogăția" Nordului contemporan „dezvoltat" nu poate să servească în calitate de criteriu al adevăratei superiorități asupra „sărăciei" materiale și înapoierii tehnice a „Sudului primitiv" contemporan.

Mai mult decât atât, contrar nivelului material, „sărăcia Sudului" implică de cele mai multe ori păstrarea în regiunile sudice a adevăratelor forme sacrale ale civilizației, iar aceasta înseamnă că uneori, dincolo de această „sărăcie", se ascunde o bogăție spirituală. Cel puțin două civilizații sacrale continuă să existe până în ziua de astăzi în spațiile Sudului, deși „Nordul bogat" (și agresiv) încearcă să impună tuturor măsurile și căile de dezvoltare proprii. Acestea sunt India hindusă și lumea islamică. Referitor la tradiția din Extremul Orient există două puncte de vedere diferite, fiindcă unii văd chiar sub învelișul retoricii „marxiste" și „maoiste" unele principii tradiționale care au fost, întotdeauna determinante pentru civilizația sacrală a Chinei. Oricum ar fi, chiar și acele regiuni sudice, populate de popoare care păstrează cu devotament tradițiile vechi și aproape uitate sunt, în comparație cu „Nordul bogat", ateizat și extrem de materialist, spații „spirituale", „de valoare reală" și „normale", în timp ce „Nordul bogat" este, din punct de vedere spiritual absolut, „anormal" patologic.

*VI.6.12. **Paradoxul „Lumii a Treia"***

În proiectele mondialiste, „Sudul sărac" este de fapt sinonimul „Lumii a Treia". Această lume a fost numită „a Treia" în perioada războiului rece și însăși noțiunea presupunea că primele două lumi - capitalistă dezvoltată și socialistă mai puțin dezvoltată - sunt mai importante și semnificative pentru geopolitica globală decât celelalte regiuni. În principiu, expresia „Lumea a Treia" are un sens umilitor fiindcă, conform logicii utilitariste a „Nordului bogat", această definiție echivalează țările „Lumii a Treia" cu bazele resurselor naturale și umane ale „nimănui", care trebuie doar reperate, exploatate și folosite în scopuri proprii. Totodată, „Nordul bogat" a folosit cu abilitate particularitățile politico-ideologice și religioase tradiționale ale „Sudului sărac", străduindu-se să pună în slujba intereselor sale materiale și economice acele forțe și structuri care, prin potențialul spiritual, depășeau cu mult nivelul spiritual al „Nordului" însuși. El izbutea să facă acest lucru aproape întotdeauna, fiindcă chiar momentul ciclic de dezvoltare a civilizației noastre favorizează tendințele denaturate, anormale și nefirești (conform Tradiției, noi ne aflăm acum chiar în ultima perioadă a „secolului întunecat" - kali-yuga). Induismul, confucianismul, islamul, tradițiile autohtone ale popoarelor „nealbe" deveneau pentru cuceritorii materiali ai „Nordului bogat" doar niște piedici în calea realizării scopurilor lor. În acest context, pentru a-și atinge scopurile mercantile, aceștia foloseau,

concomitent, aspecte izolate ale Tradiției - contradicții, particularități religioase sau probleme naționale. Această folosire utilitară a aspectelor Tradiției în scopuri strict antitradiționale a fost un rău și mai mare decât negarea nemijlocită a Tradiției în întregime, fiindcă denaturarea cea mai gravă constă în a constrânge măreția să slujească nimicnicia.

În realitate, „Sudul sărac" este „sărac" la nivel material în virtutea orientării sale de esență spirituală, atribuind întotdeauna aspectelor materiale ale existenței un loc secundar și neînsemnat. În epoca noastră, Sudul geopolitic a păstrat, în linii generale, o atitudine strict tradiționalistă față de lumea exterioară - o atitudine liniștită, distantă și în cele din urmă, indiferentă - diametral opusă obsesiei materiale a „Nordului bogat", în pofida paranoiei lui materialiste și hedoniste. Oamenii „Sudului sărac", aflându-se în Tradiție, trăiesc până astăzi mai din plin, mai profund și chiar mai luxos, fiindcă participarea activă în Tradiția sacrală înzestrează toate aspectele vieții lor personale cu acel sens, acea intensitate, cu acea bogăție de conținut de care au fost lipsiți reprezentanții „Nordului bogat", chinuiți de nevroze, teamă materială, pustiire interioară, de o lipsă de sens totală a existenței ce reprezintă doar un caleidoscop ofilit de ilustrații vii, dar lipsite de conținut.

S-ar putea spune că în vremurile inițiale raportul dintre Nord și Sud este diametral opus cu raportul dintre ele în epoca noastră, fiindcă Sudul încă mai păstrează și astăzi legăturile cu Tradiția, în timp ce Nordul le-a pierdut definitiv. Această afirmație nu acoperă deloc plenitudinea imaginii, fiindcă adevărata Tradiție nu poate să admită o asemenea atitudine umilitoare față de sine, pe care o practică „Nordul bogat", agresiv și ateu, față de „Lumea Treia". Problema este că Tradiția se păstrează în Sud doar inerțial, fragmentar, parțial. Ea ocupă o poziție pasivă și se împotrivește apărându-se doar. De aceea, la sfârșitul timpurilor Nordul spiritual nu trece pe deplin în Sud, aici doar se adună și se păstrează impulsurile spirituale, sosite cândva aici din Nordul sacral. Nu este posibil ca, din principiu, inițiativa tradițional activă să provină din Sud. Și dimpotrivă, „Nordul bogat", mondialist, a putut să-și consolideze influența dăunătoare asupra planetei datorită specificului regiunilor nordice, predispuse spre activitate. Nordul a fost și rămâne mai ales locul forței, de aceea doar inițiativele geopolitice ce vin dinspre Nord au o eficacitate adevărată.

Astăzi„Sudul sărac" are toate prioritățile spirituale în fața „Nordului bogat", dar, totodată, nu poate fi o alternativă serioasă la agresiunea profană a „Nordului bogat", nu poate să propună un proiect geopolitic radical, capabil să distrugă imaginea patologică a spațiului planetar contemporan.

VI.6.13. ***Rolul „Lumii a Doua"***

În imaginea geopolitică bipolară „Nordul bogat" - „Sudul sărac" a existat întotdeauna o componentă suplimentară care avea o importanță de sine stătătoare și foarte importantă. Această componentă este „Lumea a Doua". Prin „Lumea a Doua" se subînțelege lagărul socialist integrat în

sistemul sovietic. „Lumea a Doua" n-a fost nici „Nord bogat" cu adevărat, fiindcă anumite motive spirituale influenţau, pe ascuns, ideologia materialistă neefectivă a socialismului sovietic, nici „Lumea a Treia" cu adevărat, fiindcă orientarea totală spre o dezvoltare materială, „progresul" şi alte principii cu totul profane s-au aflat la baza sistemului sovietic. URSS eurasiatică era situată din punct de vedere geopolitic atât pe teritoriile Asiei sărace, cât şi pe pământurile Europei destul de „civilizate". În perioada socialismului, zona planetară a „Nordului bogat" a fost întreruptă, în răsăritul Eurasiei, complicând claritatea raporturilor geopolitice pe axa Nord-Sud.

Sfârşitul „Lumii a Doua", ca civilizaţie aparte, presupune pentru spaţiile eurasiatice ale fostei URSS două alternative - fie să se integreze în „Nordul bogat" (reprezentat de Occident şi SUA), fie să alunece spre „Sudul sărac", adică să se transforme în „Lumea a Treia". Este posibilă şi o variantă de compromis, de repliere a unei părţi a regiunilor spre „Nord", iar a altei părţi - spre „Sud". Ca întotdeauna, în ultimele secole, iniţiativa de reîmpărţire a spaţiilor geopolitice în acest proces îi aparţine „Nordului bogat" care, folosind cu cinism paradoxurile concepţiei „Lumii a Doua", trasează noi hotare geopolitice şi redistribuie zonele de influenţă. Factorii naţionali, economici şi religioşi servesc mondialiştilor doar ca nişte instrumente în activitatea lor cinică şi profund motivată materialiceşte. Nu este de mirare faptul că, pe lângă retorica „umanistă" mincinoasă, sunt folosite tot mai des şi aproape deschis argumentele „rasiste", menite să le inspire ruşilor complexul superiorităţii „albe" faţă de meridionalii asiatici şi caucazieni. Este corelat cu aceasta şi procesul invers - respingerea definitivă a teritoriilor de sud ale fostei „Lumi a Doua" spre „Sudul sărac" este însoţită de specularea tendinţelor fundamentaliste, a aspiraţiilor oamenilor spre Tradiţie, spre renaşterea religiei.

Dezmembrându-se, „Lumea a Doua" se rupe în bucăţi pe linia „tradiţionalism" (de tip sudic, inerţial, conservator) - „antitradiţionalism" (de tip nordic activ, modernist şi materialist). Un astfel de dualism care astăzi abia se conturează, în timpul cel mai apropiat va deveni fenomenul dominant al politicii eurasiatice, fiind determinat de expansiunea interpretării mondialiste a lumii în termenii „Nordului bogat" - „Sudul sărac". Încercarea de a salva fostul Mare Spaţiu sovietic, încercarea de a păstra. pur şi simplu, „Lumea a Doua" ca ceva independent şi oscilator la limita dintre Nord şi Sud (în interpretare strict contemporană) nu poate să se încununeze de succes atâta timp cât nu va fi propusă concepţia fundamentală a geopoliticii contemporane, interpretată şi conştientizată în starea ei reală, dincolo de toate declaraţiile iluzorii de tip umanitar şi economic.

„Lumea a Doua" dispare. Ea nu mai are loc în tabloul geopolitic contemporan. În acelaşi timp creşte presiunea „Nordului bogat" asupra „Sudului sărac" care, în lipsa instanţei intermediare existente până acum - „Lumea a Doua" - a rămas faţă în faţă cu materialitatea agresivă a civilizaţiei

tehnocrate. O altă soartă diferită, decât dezbinarea totală după regulile dictate de „Nordul bogat", este posibilă pentru „Lumea a Doua" doar renunțând radical la logica planetară a axei dihotomice Nord-Sud, într-o cheie mondialistă.

VI.6.14. Proiectul „Reînvierea Nordului"

„Nordul bogat mondialist" își globalizează dominația sa asupra planetei dezbinând și lichidând „Lumea a Doua". În geopolitica contemporană aceasta se numește „noua ordine mondială". Forțele active ale antitradiției își consolidează deja victoria lor asupra rezistenței pasive a regiunilor sudice, prețul fiind înapoierea economică a celor ce păstrează și apără Tradiția în formele ei restante. Energiile geopolitice interne ale „Lumii a Doua" se află în situația de a alege - fie să se alinieze în sistemul „zonei nordice civilizate" și să rupă definitiv legăturile cu istoria sacrală (proiectul mondialismului de stânga), fie să se transforme într-un teritoriu ocupat, cu tolerarea restaurării parțiale a unor aspecte ale tradiției (proiectul mondialismului de dreapta). Tocmai în această direcție se desfășoară astăzi evenimentele și se vor desfășura și în viitorul apropiat.

În calitate de proiect alternativ poate fi formulată, teoretic, o altă cale de transformări geopolitice, bazată pe respingerea logicii mondialiste Nord-Sud și pe revenirea la geografia sacrală adevărată - pe cât este posibil, la sfârșitul veacului întunecat. Acesta este proiectul „Marii Întoarceri" sau, în altă terminologie, al „Marelui Război al Continentelor".

Esența acestui proiect, în liniile sale cele mai generale, este următoarea:

1. „Nordului bogat" i se opune nu „Sudul sărac", ci „Nordul sărac" „Nordul sărac" este idealul desăvârșit, sacral al întoarcerii spre izvoarele nordice ale civilizației. Acest Nord este „sărac" fiindcă este întemeiat pe un ascetism total, pe devotamentul radical față de valorile supreme ale Tradiției, pe sacrificiul materialului în numele spiritualului. „Nordul sărac" există din punct de vedere geografic doar pe teritoriile Rusiei, care fiind în esență „Lumea a Doua", până în ultima clipă s-a împotrivit la nivel social-politic acceptării definitive a civilizației mondialiste în formele ei cele mai „progresiste". Pământurile nordice eurasiatice ale Rusiei sunt singurele teritorii planetare care n-au fost valorificate până la capăt de „Nordul bogat", fiind populate de popoare tradiționale și care alcătuiesc terra incognita a lumii contemporane. Pentru Rusia, drumul „Nordului sărac" înseamnă renunțarea atât la încadrarea în zona mondialistă, cât și la arhaizarea propriilor tradiții și reducerea lor la nivelul folcloric al rezervației etno-religioase. „Nordul sărac" trebuie să fie spiritual, intelectual, activ și agresiv. Opoziția potențială a „Nordului sărac" este posibilă și în alte regiuni ale „Nordului bogat". Astfel, „Nordul sărac" poate să se manifeste printr-o sabotare radicală, din partea elitei intelectuale occidentale, a liniei fundamentale a

„civilizației negustorești", prin revolta împotriva lumii finanțelor, pentru valorile vechi și eterne ale Spiritului, pentru dreptate, pentru jertfirea de sine. „Nordul sărac" începe lupta geopolitică și ideologică cu „Nordul bogat", renunțând la proiectele lui, zădărnicind, din interior și din exterior, planurile lui, subminând eficacitatea lui ireproșabilă, împiedicând mașinațiile lui social-politice.

2. „Sudul sărac" nu este în stare să se opună de unul singur „Nordului bogat", intră în alianță radicală cu „Nordul (eurasiatic) sărac" și începe lupta de eliberare împotriva dictaturii „nordice". Este deosebit de important să se dea lovitura asupra reprezentanților ideologiei „Sudului bogat", adică asupra acelor forțe care, lucrând pentru „Nordul bogat", luptă pentru „dezvoltarea", „progresul" și „modernizarea" țărilor tradiționale, ceea ce în practică ar însemna doar îndepărtarea și mai mare de rămășițele Tradiției sacrale.

3. „Nordul sărac" al Orientului eurasiatic, împreună cu „Sudul sărac", acoperind circumferința întregii planete, își concentrează forțele lor în lupta împotriva „Nordului bogat" al Occidentului atlantic. Totodată, se pune capăt pentru totdeauna, din punct de vedere ideologic, versiunilor vulgare ale rasismului anglo-saxon, glorificării „civilizației tehnice a popoarelor albe", care însoțește propaganda mondialistă. (Alain de Benoist și-a exprimat acest gând chiar în denumirea cunoscutei sale cărți „Lumea a Treia" și Europa: suntem uniți prin luptă - „L'Europe, Tiersmonde - meme combat"; în această carte se vorbește, bineînțeles, despre o „Europă spirituală", o „Europă a popoarelor și a tradițiilor" și nu despre o „Europă Maastricht a negustorilor"). Caracterul intelectual, spiritul activ și spiritualitatea Nordului sacral adevărat întorc tradițiile Sudului spre Izvorul nordic și-i ridică pe meridionali la o revoltă planetară împotriva singurului dușman geopolitic. Rezistența pasivă a „meridionalilor" capătă în felul acesta un punct de sprijin în mecanismul planetar al „nordicilor", aceștia respingând radical ramura vicioasă și antisacrală a acelor popoare albe care au pășit pe calea progresului tehnic și a dezvoltării materiale. Izbucnește Revoluția Geopolitică planetară, suprarasială și supranațională, bazată pe solidaritatea fundamentală a „Lumii a Treia" cu acea parte a „Lumii a Doua" care, astfel, respinge proiectul „Nordului bogat".

TEXTELE CLASICILOR GEOPOLITICII

1. Halford Mackinder - Axa geografică a istoriei[85]

Atunci când, într-un viitor îndepărtat, vreun istoric oarecare va dori să cerceteze timpurile pe care le trăim acum și să le prezinte într-o formulă sintetizată, așa cum facem noi astăzi referitor la dinastiile Egiptului antic, este foarte posibil ca ultimii patru sute de ani să-i numească „epoca lui Columb" și va spune că această epocă s-a sfârșit imediat după anul 1900. Astăzi a devenit cu adevărat o banalitate să se vorbească despre cercetările geografice ca despre ceva, practic, terminat. La fel se crede că geografia trebuie redusă exclusiv la o cercetare minuțioasă și la o sinteză filosofică. În ultimii patru sute de ani, obiectele de pe harta geografică a lumii au fost conturate destul de veridic și de exact chiar și expedițiile lui Nansen și Scott în regiunile ambilor poli, ceea ce au redus posibilitățile unor noi și neverosimile descoperiri. Totodată, începutul sec. XX este calificat ca sfârșitul unei mari epoci istorice, aceasta se referă nu numai la realizările ei, oricât de mari ar fi ele.

Misionarul, cuceritorul, fermierul, minerul și în sfârșit, inginerul au mers exact pe urmele călătorilor și iată de ce se poate spune cu certitudine că lumea, în limitele ei cele mai îndepărtate, a fost descoperită deja înainte de momentul când noi am început să vorbim despre valorificarea ei politică reală. Este puțin probabil ca în Europa, America de Nord și de Sud, Africa și Australia să se găsească un asemenea loc unde s-ar putea bate în pământ țăruși, enunțând dreptul de proprietate asupra acestui teren. Așa ceva este posibil doar în cadrul războiului dintre statele civilizate și semicivilizate. Chiar și în Asia noi devenim, probabil, spectatorii ultimelor acte ale piesei începută de călărețiii lui Ermak, de cazacii și navigatorii lui Vasco da Gama. Pentru comparație, putem să luăm epoca lui Columb și secolele anterioare, aducând în calitate de trăsătură caracteristică expansiunea Europei, care n-a întâlnit practic nici un fel de opoziție, în timp ce creștinismul Evului Mediu a fost împins în limitele unei regiuni nu prea mari și amenințat de năvălirea din exterior a barbarilor. Începând cu ziua de astăzi și în viitor, în epoca post-columbiană, noi vom fi nevoiți să avem de-a face cu un sistem politic închis și este pe deplin posibil că acest sistem va fi de proporții mondiale. Fiecare izbucnire a forțelor sociale, în loc să se risipească în spațiul înconjurător necunoscut și în haosul barbariei, își va găsi răsunet în partea opusă a globului pământesc, așa încât elementele slabe din organismul politic și economic al Pământului vor fi distruse. Există o mare deosebire, totuși, când un obuz nimerește într-o groapă și când acesta nimerește într-un spațiu închis, între construcțiile rigide ale unei clădiri enorme sau ale unui vapor. Posibil că măcar înțelegerea parțială a acestui fapt să sustragă, în

85) Halford Mackinder „Geographical Pivot of History" în „Geographical Journal", 1904.

sfârșit, atenția oamenilor de stat de la expansiunea teritorială și îi va obliga să se concentreze asupra luptei comune pentru creație.

Iată de ce mi se pare că în actualul deceniu ne aflăm, pentru prima dată, în situația când putem încerca să stabilim, cu o anumită precizie, legătura dintre cele mai largi generalizări geografice și istorice. Pentru prima dată noi putem pipăi unele proporții reale în corelație cu evenimentele care au loc pe arena mondială și explica formula care, într-un fel sau altul, va exprima anumite aspecte ale condiționării geografice a istoriei mondiale. Dacă vom avea noroc, această formulă va căpăta și o valoare practică - cu ajutorul ei se va putea exclude perspectiva dezvoltării unor forțe concurente din actuala viață politică internațională. Cunoscuta frază potrivit căreia imperiul se extinde spre occident este doar o încercare empirică de acest fel. Așadar, eu aș vrea să descriu astăzi acele trăsături fizice caracteristice lumii care, după mine, sunt foarte strâns legate de activitatea umană, să prezint unele perioade fundamentale ale istoriei, legate organic de ele chiar și atunci când nu erau încă cunoscute de geografie. Eu nu-mi propun nicidecum scopul de a analiza influența unui sau altui factor sau să mă ocup de geografia regională, mai curând aș vrea să arăt istoria omenirii ca o parte a vieții unui organism mondial. Recunosc că aici aș putea să ating doar un singur aspect al adevărului și nicidecum nu ard de dorința să mă dedau peste măsură materialismului. Inițiativa o manifestă omul și nicidecum natura dar tocmai ea, natura, realizează în cea mai mare parte controlul. Interesul meu ține mai curând de cercetarea factorului natural general, decât de sfera cercetării cauzelor istoriei universale. Este absolut clar că aici putem spera doar la prima apropiere de adevăr și tocmai de aceea, voi accepta cu smerenie toate observațiile criticilor mei.

Regretatul profesor Freeman spunea că singura istorie care trebuie luată în considerare este istoria raselor mediteraneană și europeană. Bineînțeles că într-o oarecare măsură este adevărat, fiindcă tocmai din cadrul acestor rase au încolțit ideile ce au făcut ca urmașii grecilor și ai romanilor să domine lumea întreagă. În alt sens, nu mai puțin important, o asemenea limitare stânjenește în mod considerabil gândirea. Ideile care formează națiunea ca ceva diferit de o simplă gloată de ființe umane sunt acceptate, de obicei, sub presiunea nenorocirii comune, fie din necesitatea generală de a se opune forței externe. Ideea Angliei a fost introdusă de către cuceritorii danezi și normanzi în statele Heptarhiei, ideea Franței a fost impusă francilor, goților și romanilor care disputau, între ei, în lupta de lângă Challons, iar mai târziu de către huni și în timpul Războiului de o sută de ani cu Anglia; ideea creștinismului a apărut în urma persecuțiilor din Imperiul Roman și a fost dusă până la sfârșitul logic în epoca cruciadelor. Ideea Statelor Unite a fost acceptată - cu participarea patriotismului local al coloniștilor - doar în timpul războiului de lungă durată pentru independență; ideea Imperiului German a fost acceptată, dar fără mare plăcere, în Germania de Sud, după lupta cu Franța în alianță cu Germania de Nord. Faptul că eu pot să le descriu ca o concepție literară asupra istoriei,

scapă probabil din vedere, în mod involuntar, mișcările inițiale a căror presiune a jucat rolul de impuls stimulator în atmosfera unde se cultivau marile idei. O anumită persoană care provoacă dezgust îndeplinește o anumită funcție socială importantă în comunitatea dușmanilor săi, așa încât, datorită presiunii barbarilor din exterior, Europa și-a creat civilizația sa. Iată de ce vă rog să vă uitați la Europa și istoria europeană ca la niște fenomene supuse Asiei și istoriei ei, fiindcă Europa și civilizația sa este, într-o măsură foarte mare, rezultatul luptei seculare împotriva invaziilor asiatice.

Contrastul cel mai important care se observă pe harta politică a Europei contemporane este reprezentat pe de o parte de imensele spații ale Rusiei, care ocupă o jumătate din acest continent și un grup de teritorii mult mai mici ocupate de țările europene occidentale, pe de altă parte. Bineînțeles că din punct de vedere fizic aici există, de asemenea, un contrast similar între depresiunile nedesțelenite ale răsăritului și bogățiile munților și văilor, insulelor și peninsulelor care alcătuiesc, în totalitatea lor, partea cealaltă a acestei regiuni a globului pământesc. La prima vedere s-ar putea să vă pară că din aceste fapte cunoscute, în fața noastră apare atât de evidentă legătura dintre mediul natural și organizarea politică, încât abia merită să vorbim despre aceasta, dacă menționăm, în special, că iernii reci din Câmpia Rusă i se opune vara caldă, iar condițiile de existență umană aduc, în felul acesta, o uniformitate suplimentară în viață. Totuși, câteva hărți istorice din Atlasul de la Oxford, de exemplu, ne demonstrează că simpla coincidență a părții europene a Rusiei cu câmpia Europei de răsărit nu este accidentală, iar aceasta s-a întâmplat nu în ultima sută de ani, aici existând, încă de pe vremuri, o cu totul altă tendință de unificare politică. Două grupe de state împărțeau, de obicei, această țară în sistemul politic de nord și de sud. Chestiunea e că hărțile orografice nu exprimă acel specific fizic deosebit, care a controlat până în ultima vreme strămutarea și așezarea omului pe teritoriul Rusiei. Când zăpezile se retrag treptat către nord de pe aceste câmpii întinse, ele sunt înlocuite de ploile care sunt deosebit de puternice pe țărmul Mării Negre, în lunile mai și iunie, iar în regiunea Balticii și a Mării Albe ele cad, mai des, în lunile iulie și august. În sud domnește o vară lungă și secetoasă. Consecința unui asemenea regim climateric este faptul că regiunile nordice și nord-vestice sunt acoperite de păduri foarte dese, care uneori alternează cu lacuri și mlaștini, în timp ce sudul și sud-estul reprezintă niște stepe ierboase ce par fără sfârșit, unde copacii pot fi văzuți doar pe malurile râurilor. Linia ce desparte aceste două regiuni trece pe diagonala de nord-est, începând din extremitatea nordică a Carpaților și terminându-se, mai curând, în regiunile sudice ale Uralului decât în partea lui nordică. Dincolo de limitele Rusiei, hotarele acestor păduri enorme se îndreaptă spre vest, trecând aproape prin mijlocul istmului european a cărui lățime (adică distanța dintre mările Baltică și Neagră) este egală cu 800 de mile. Dincolo de el, pe restul teritoriului european, pădurile ocupă văile din partea de nord a Germaniei, în timp ce în sud stepele formează

marele bastion transilvănean de lângă Carpaţi, întinzându-se până la Dunăre, acolo unde acum se leagănă lanurile româneşti şi până la Porţile de Fier. O regiune de stepă aparte, cunoscută de localnici sub denumirea de „pustă", astăzi prelucrată, a ocupat câmpia Ungariei; această regiune fiind înconjurată de munţii păduroşi Carpaţi şi Alpi. În nordul Rusiei, cu excepţia extremului Nord, defrişarea pădurii, desecarea mlaştinilor şi desţelenirea pământurilor nevalorificate determinau, până relativ nu demult, caracterul peisajului, atenuând, într-o mare măsură, deosebirea ce era cândva atât de evidentă.

Rusia şi Polonia au apărut în nişte poieni de pădure. Cu toate acestea, începând cu sec.V şi până în sec. XVI, un şir neîntrerupt de nomazi-turanici: huni, avari, bulgari, maghiari, hazari, pecenegi, cumani, mongoli, calmuci - din cele mai îndepărtate şi neştiute colţuri ale Asiei - se îndreptau încoace prin spaţiul îngust format de munţii Urali şi Marea Caspică. Pe timpul lui Attila, hunii s-au consolidat în mijlocul pustei, pe cele mai îndepărtate insulţe „dunărene" ale stepei şi de aici, făceau incursiuni spre nord, vest şi sud asupra populaţiei sedentare a Europei. O mare parte a istoriei contemporane poate fi scrisă ca un comentariu cu privire la schimbările care au apărut, direct sau indirect, în urma acestor incursiuni. Este pe deplin posibil că tocmai atunci au fost siliţi englezii şi saxonii să treacă marea şi să întemeieze Anglia pe insulele Britanice. Pentru prima dată, francii, goţii şi locuitorii provinciilor romane au fost nevoiţi să stea umăr la umăr pe câmpul de luptă, lângă Challons, având acelaşi scop - lupta cu asiaticii - în felul acesta ei au format involuntar Franţa contemporană. Ca rezultat al distrugerii Aquilei şi a Padovei a fost întemeiată Veneţia; chiar şi papalitatea îi datorează marele său prestigiu papei Leon, care a mediat cu succes întâlnirea cu Attila, de la Milano. Acesta a fost rezultatul produs de o turmă de călăreţi necruţători, care nu aveau idee despre cultură şi care au inundat câmpiile ce nu erau stăpânite de nimeni - aceasta a fost o lovitură dată liber de ciocanul asiatic asupra unui spaţiu neocupat. După huni, au urmat avarii. În lupta cu aceştia a fost întemeiată Austria, iar ca rezultat al campaniilor lui Carol cel Mare a fost întărită Viena. Mai apoi au venit maghiarii şi datorită atacurilor lor fără încetare din taberele din stepă, situate pe teritoriul Ungariei, au mărit şi mai mult importanţa avanpostului austriac, mutând în felul acesta focarul din Germania, spre răsărit, la hotarul acestui regat. Bulgarii au devenit casta conducătoare pe pământurile de la sud de Dunăre, lăsându-şi numele pe harta lumii, deşi limba lor s-a topit în limba supuşilor lor slavi. Probabil că cea mai durabilă şi mai eficientă aşezare din stepele ruseşti a fost cea a chazarilor, contemporani cu marea mişcare a sarazinilor: geografii arabi ştiau de Marea Caspică sau de Marea Chazară, iar în cele din urmă din Mongolia au venit noi hoarde şi pe parcursul a două sute de ani pământurile ruseşti ,situate în păduri, la nord de teritoriile menţionate, au plătit dări hanilor mongoli sau „Stepei" şi în felul acesta, dezvoltarea Rusiei a fost încetinită şi denaturată, în timp ce restul Europei mergea cu paşi grăbiţi înainte.

Trebuie de menționat că râurile, care se îndreaptă din aceste păduri către Marea Neagră și Marea Caspică, trec de-a curmezișul drumului de stepă al nomazilor și că, din timp în timp, de-a lungul cursului acestor râuri, în calea strămutării acestor călăreți, aveau loc mișcări întâmplătoare. Astfel, misionarii bisericii grecești s-au răspândit în sus pe Nipru, până la Kiev, asemenea varegilor nordici care, puțin mai înainte, au coborât pe același râu în drumul lor spre Constantinopol. Dar și mai înainte, tribul germanic al goților a apărut, pentru scurt timp, pe malurile Nistrului, trecând prin Europa în aceeași direcție dinspre țărmurile Balticii. Toate acestea sunt însă episoade trecătoare care, totuși, nu reduc la zero generalizările mult mai mari. Pe parcursul a zece secole, câteva valuri de călăreți-nomazi au ieșit din Asia prin trecerea largă dintre Ural și Marea Caspică, traversând spațiile deschise din Sudul Rusiei și obținând un loc stabil de trai în Ungaria, ei nimereau chiar în inima Europei introducând, în felul acesta, în istoria popoarelor vecine cu ei, un moment de opoziție obligatorie: așa s-a întâmplat cu rușii, germanii, francezii, italienii și grecii bizantini. Faptul că ei au reușit să stimuleze o reacție sănătoasă și masivă, în locul opoziției distrugătoare, concomitent cu un despotism foarte larg răspândit, a devenit posibil fiindcă mobilitatea statului lor era condiționată de însăși stepa și dispărea în mod inevitabil la apariția în jurul munților și a pădurilor.

O asemenea mobilitate a statului era specifică și vikingilor marinari. Coborând din Scandinavia spre țărmurile de sud și de nord ale Europei, ei s-au strecurat în adâncul teritoriului acesteia folosind căile maritime. Totuși, amploarea acțiunilor lor era limitată, întrucât, sincer vorbind, puterea lor s-a răspândit doar pe teritoriile care se învecinau nemijlocit cu apa. În felul acesta populația sedentară a Europei s-a trezit strânsă în clește între asiaticii-nomazi de la răsărit și piratii care făceau presiuni din trei părți. Grație naturii lor, nici una dintre aceste părți n-a putut s-o învingă pe cealaltă, așa că amândouă au avut o influență stimulatoare. Trebuie remarcat faptul că influența formativă a scandinavilor se afla pe locul doi după influența similară a nomazilor, fiindcă tocmai datorită lor Anglia și Franța au început drumul lung către propria unificare, în timp ce Italia unificată s-a prăbușit sub loviturile lor. Pe vremuri, Roma putea să-și mobilizeze populația sa folosind în acest scop drumurile, astăzi însă drumurile romane au decăzut, ele nefiind schimbate până în sec.XVIII.

Se pare că chiar invazia hunilor n-a fost prima în această serie „asiatică". Din relatările lui Homer și Herodot, sciții care se hrăneau cu lapte de iapă, au dus același mod de viață și făceau parte, probabil, din aceeași rasă ca și locuitorii de mai târziu ai stepelor. Elementele celtice prezente în denumirile râurilor Don, Doneț, Nipru, Nistru și Dunăre ar putea să servească, probabil, la determinarea acestor noțiuni la oamenii cu obiceiuri asemănătoare; deși nu fac parte din aceeași rasă, totuși se pare că celții n-ar fi venit din pădurile nordice, asemenea goților și varegilor din timpurile de mai târziu. Cu toate acestea, o mare parte a populației pe care antropologii o numesc brahicefali, împinsă spre vest din Asia brahicefală, prin Europa

Centrală până în Franța, s-a infiltrat între grupele nordică, vestică și sudică ale populației dolicocefalice și este pe deplin posibil că provine din Asia.

Între timp, luând în considerare influența Asiei asupra Europei - care a trecut neobservată până în momentul când începem să vorbim despre invazia mongolilor din sec. XV, ce-i drept înainte de analiza faptelor ce se referă la toate acestea - este de dorit să ne schimbăm punctul nostru de vedere „european", pentru a putea să ne imaginăm Lumea Veche în toată integritatea ei, pornind de la faptul potrivit căruia cantitatea de precipitații depinde de mare, iar centrul celor mai mari masive de pământ este, din punct de vedere climateric, destul de uscat. Iată de ce nu e de mirare că două treimi din populația globului sunt concentrate în regiuni nu prea mari, situate pe marginile marilor continente - în Europa, lângă Oceanul Atlantic, lângă oceanele Indian și Pacific - în India și China. De-a lungul Africii de Nord, până în Arabia, se întinde o fâșie lată de pământuri aproape nepopulată, din cauza lipsei de ploi. Africa Centrală și de Sud, în cea mai mare parte a istoriei lor, au fost, la fel, separate de Europa și Asia ca și America de Australia. În realitate, frontiera de sud a Europei a fost și este mai curând Sahara decât marea Mediterană, întrucât tocmai acest spațiu separă lumea albă de cea neagră. Teritoriile enorme ale Euro-Asiei, cuprinse între ocean și pustiu, numără 21.000.000 de mile pătrate, adică o jumătate din teritoriile globului pământesc, dacă vom exclude din calcule pustiurile Saharei și Arabiei. Există multe regiuni de pustiu îndepărtate, împrăștiate pe întreg teritoriul Asiei și din Siria până în Persia, precum la nord-est spre Manciuria, dar printre ele nu există, totuși, pustiuri care ar putea fi comparate cu Sahara. Pe de altă parte, Euro-Asia se caracterizează printr-o repartizarea deosebită a debitelor râurilor. Pe o mare parte a nordului și centrului, aceste râuri erau practic inutile pentru comunicarea omului cu lumea exterioară. Volga, Oks, Iaksart se varsă în lacuri sărate; Obi, Enisei și Lena - în Oceanul Înghețat de Nord. În lume există șase râuri mari. În aceste regiuni există multe râuri, mai mici, e adecvărat, dar la fel de importante, cum ar fi Tarim și Helmund și care, cu toate acestea, nu curg în Ocean. Astfel, centrul Euro-Asiei, împestrițat cu pete de pustiu, este în întregime o regiune de stepă ce reprezintă niște pășuni întinse care, deși adesea sărace, au totuși nu chiar atât de puține oaze alimentate de râuri. Desigur, este necesar să subliniem încă o dată că acest teritoriu nu este străbătut de căi de navigație dinspre ocean. Cu alte cuvinte, în acest mare areal avem toate condițiile pentru menținerea unei populații nomade rare, dar în totalitatea ei destul de considerabilă, care se deplasează pe cai și cămile. În partea de nord, împărăția ei este mărginită de o fâșie lată de păduri și mlaștini subarctice, unde clima este prea aspră, cu excepția extremităților vestice și estice, favorabile dezvoltării așezărilor agricole. În partea de est, pădurile se întind spre sud până la țărmurile Oceanului Pacific, de-a lungul Amurului - în Manciuria. O situație similară e și la vest; în Europa preistorică, pădurile ocupau teritoriul de bază. Restrânse astfel, în partea de nord-est, nord și nord-vest, stepele se întind neîntrerupt pe o distanță de 4000 de mile, de

la pusta ungară până la Micul Gobi, în Manciuria şi cu excepţia celei mai vestice extremităţi, ele nu sunt străbătute de râuri care se varsă în oceane accesibile, aşa că noi putem să nu luăm în considerare condiţiile recente de dezvoltare a comerţului la gurile râurilor Obi şi Enisei. În Europa, Siberia de Vest şi Turkestanul de Vest, stepa e situată aproape de nivelul mării, în unele locuri chiar şi mai jos. Mai spre răsărit, în Mongolia, stepele se întind ca un platou; iar trecerea de la un nivel la altul deasupra sectoarelor golaşe, drepte şi joase ale pământurilor centrale aride nu prezintă greutăţi deosebite.

Hoardele, care au năvălit în ultimă instanţă asupra Europei la mijlocul sec. XIV şi-au adunat forţele la o distanţă de 3000 de mile de aici, în stepele Mongoliei Superioare. Devastările săvârşite pe parcursul a câtorva ani în Polonia, Silezia, Moravia, Ungaria, Croaţia şi Serbia au fost, totuşi, rezultatele cele mai îndepărtate şi în acelaşi timp de scurtă durată, ale marii mişcări a nomazilor din răsărit, asociată cu numele lui Ginghiz-han. În timp ce Hoarda de Aur ocupa stepa Kipceak, de la Marea Aral, prin trecerea dintre Munţii Ural şi Marea Caspică, până la poalele Carpaţilor, o altă hoardă care a coborât spre sud-vest, între Marea Caspică şi Hindukuş în Persia, Mesopotamia şi chiar Siria, a fondat statul Ilhan. Mai târziu, a treia hoardă a lovit China de Nord, cucerind China, India şi Mangi sau China de Sud, care o vreme au fost protejate de bariera excepţională a munţilor Tibet, cu a căror eficacitate nimic în lume nu poate să se compare dacă, bineînţeles nu ţinem seama de Sahara şi gheţurile polare. Dar mult mai târziu, pe timpurile lui Marco Polo, în cazul cu Mangi, pe timpurile lui Timur Lenk, în cazul cu India, acest obstacol a fost ocolit. S-a întâmplat că în acest caz cunoscut şi foarte bine descris, toate ţinuturile populate ale Lumii Vechi au simţit, mai devreme sau mai târziu, pe propria lor piele, puterea expansivă a unui stat mobil care a apărut pe întinderile stepei. Rusia, Persia, India, China, fie că au plătit tribut, fie că au acceptat dinastiile mongole. Chiar şi statul turc, care a apărut în Asia Mică, a suportat acest jug mai mult de jumătate de secol.

Asemenea Europei, însemnările despre invaziile mult mai timpurii s-au păstrat şi în alte teritorii de frontieră ale Euro-Asiei. Nu o singură dată s-a supus cuceritorilor din nord China, iar India - cuceritorilor din nord-vest. Cel puţin o singură invazie de pe teritoriul Persiei a jucat un rol deosebit în istoria întregii civilizaţii occidentale. Cu trei sau patru sute de ani înainte de venirea mongolilor, turcii selgiucizi, care au apărut în regiunea Asiei Mici, s-au răspândit pe spaţii enorme care pot fi numite convenţional regiunea situată între cinci mări - Caspică, Neagră, Mediterană, Roşie şi Golful Persic. Ei s-au stabilit în Kerman, Hadman, Asia Mică, au răsturnat dominaţia sarazinilor în Bagdad şi Damasc. A apărut necesitatea pedepsirii pentru atitudinea lor faţă de pelerinii care mergeau spre Ierusalim. Iată de ce lumea creştină a întreprins o serie de campanii militare, cunoscute sub denumirea de cruciade. Deşi europenii n-au izbutit să-şi atingă scopurile, aceste evenimente au îngrijorat şi au unit Europa într-atât încât putem să le considerăm începutul istoriei moderne - acesta a fost încă un exemplu

de avansare a Europei, stimulat de necesitatea unei reacții de răspuns la presiunea exercitată asupra ei din centrul Asiei.

Prin noțiunea de Euro-Asia, pe care o obținem în felul acesta, se au în vedere întinderile de pământ, înconjurate de gheață la nord, străbătute pretutindeni de râuri și care au o suprafață de 21.000.000 de mile pătrate, adică ele depășesc de trei ori America de Nord - ale cărei regiuni centrale și de nord numără 9.000.000 de mile pătrate - și mai mult de două ori teritoriul Europei. Cu toate acestea, ea nu are căi de navigație satisfăcătoare, care ar duce spre ocean, deși pe de altă parte, cu excepția pădurilor subarctice, ea este potrivită pentru deplasarea oricăror categorii de nomazi. La nord, la sud și la răsărit de această zonă se află regiunile de frontieră care alcătuiesc o centură mare și sunt accesibile pentru navigația maritimă. Conform structurii fizice, numărul acestor regiuni este de patru, nefiind lipsit de importanță faptul că, în principiu, ele coincid, în mod corespunzător, cu sferele de răspândire a celor patru mari religii - budismul, brahmanismul, islamul și creștinismul. Primele două se află în zona musonilor - una dintre ele fiind orientată spre Oceanul Pacific, alta spre cel Indian. Cea de-a patra, Europa, este udată de ploile ce vin dinspre Vest, de pe Atlantic. Aceste trei regiuni, care numără în totalitate mai puțin de șapte milioane mile pătrate, sunt populate cu peste un miliard de oameni, altfel spus, de două treimi din populația globului. Cea de-a treia sferă, care coincide cu zona a cinci mări, numită, adesea, regiunea Orientului Apropiat, suferă, într-o măsură și mai mare, de insuficiență de umiditate din cauza apropierii ei de Africa și cu excepția oazelor, este populată foarte rar. Într-o oarecare măsură ea îmbină trăsăturile atât ale zonei de frontieră, cât și ale regiunii centrale a Euro-Asiei. Această zonă este lipsită de păduri, suprafața ei este plină de pustiuri, așa că ea corespunde pe deplin activității vitale a nomazilor. Trăsăturile regiunii de frontieră sunt studiate, în această zonă, în măsura în care golfurile maritime și râurile care se varsă în ocean o fac accesibilă pentru statele maritime, de altfel îngăduindu-le și lor să-și înfăptuiască dominația pe mare. Iată de ce aici apăreau periodic imperii care țineau de categoria „frontierei", a căror bază o alcătuia populația agricolă a marilor oaze ale Egiptului și Babilonului. În afară de aceasta, zona era legată, prin căi navigabile, de lumea civilizată a Mediteranei și Indiei. Dar, după cum era de așteptat, dacă aceste imperii nu ar fi nimerit în zona de acțiune a șirului de migrații necunoscute până atunci, unele dintre acestea fiind realizate de sciți, turci și mongoli, care veneau din Asia Centrală, altele ar fi fost rezultatele eforturilor popoarelor meditaraneene dornice să cucerească căile terestre care duceau de la oceanul de vest la cel de est. Acest loc este veriga cea mai slabă pentru aceste civilizații timpurii, fiindcă istmul Suez, care împarte statele maritime în vestice și estice și pustiurile aride ale Persiei, care se întind din Asia Centrală până la golful Persic, ofereau comunităților nomade posibilitatea să ajungă pe țărmul oceanului, separând pe de o parte India și China iar pe de altă parte pe ei înșiși de lumea mediteraneană. De fiecare dată, când oazele Egiptului, Siriei și Babilonului erau în decădere, locuitorii stepelor

aveau posibilitatea să folosească câmpiile întinse ale Iranului în calitate de avanposturi, de unde puteau să dea lovituri, prin Punjab, direct în India, prin Siria în Egipt, iar peste podul distrus al Bosforului și Dardanelelor în Ungaria. Pe drumul magistral spre Europa interioară se afla Viena care ținea piept atacurilor nomazilor, atât celor care veneau pe drum drept din stepele rusești, cât și celor care pătrundeau pe căi ocolite ce se întindeau la sud de Marea Neagră și Marea Caspică.

Așadar, noi am ilustrat deosebirea evidentă dintre controlul sarazin și cel turcesc în Orientul Apropiat. Sarazinii erau o ramură a rasei semite, oameni ce populau văile Nilului și Eufratului și niște oaze nu prea mari din sudul Asiei. Folosindu-se de două posibilități oferite de acest pământ - caii și cămilele, pe de o parte și corăbiile pe de altă parte - ei au creat un mare imperiu. În diferite perioade istorice flota lor controla Marea Mediterană până în Spania, la fel și Oceanul Indian până în insulele Malaysiene. Din punct de vedere strategic, de pe această poziție centrală, care se află între oceanul de vest și cel de est, ei încercau să cucerească toate regiunile de frontieră ale Lumii Vechi, repetându-l oarecum pe Alexandru Macedon și devansându-l pe Napoleon. Ei puteau chiar să amenințe stepa. Civilizația sarazinilor a fost distrusă însă de turci - separați complet de Arabia, Europa, India și China, păgâni-turanici care inițial locuiau tocmai în mijlocul Asiei.

Deplasarea pe suprafața oceanului era un adversar firesc deplasării pe cămile și cai, observată în interiorul continentului. Faza potamică a civilizațiilor a fost fondată datorită valorificării râurilor oceanice: cea chineză - pe Ianțzî, indiană - pe Gange, babiloniană - pe Eufrat, egipteană - pe Nil. Prin valorificarea Mediteranei a fost fondată faza „maritimă" a civilizațiilor, civilizațiile greacă și romană. Sarazinii și vikingii au putut să controleze țărmul oceanelor grație posibilității lor de a naviga.

Rezultatul cel mai important al descoperirii drumului spre India în jurul Capului Bunei Speranțe constă în faptul că el trebuia să unească navigația de cabotaj vestică și estică a Euro-Asiei fie și pe căi ocolite și în felul acesta să neutralizeze, într-o oarecare măsură, superioritatea strategică a poziției centrale, ocupate de locuitorii stepelor, presându-i din spate. Revoluția începută de marii navigatori ai generației lui Columb a înzestrat lumea creștină cu o mobilitate extrem de mare, dar care n-a atins nivelul sacru. Oceanul unitar și întins care înconjoară pământurile răzlețe și insulare este fără îndoială condiția geografică ce a asigurat, la cel mai înalt grad, concentrarea pe mare și pe întreg teritoriul actualei strategii și politici militare maritime a conducerii despre care au scris amănunțit căpitanul Mahan și Spencer Wilkinson. Rezultatul politic consta în schimbarea relațiilor dintre Europa și Asia. Nu trebuie uitat că la mijlocul secolului, Europa a fost prinsă între nisipurile de netrecut la sud, oceanul necunoscut la vest, ghețurile sau pădurile nemărginite la nord și nord-est, iar la est și sud-est era amenințată de mobilitatea extraordinară a nomazilor. Dar iată că acum ea s-a ridicat deasupra lumii, ajungând la treizeci și opt de mări și alte teritorii, răspândind influența sa în jurul puterilor continentale

eurasiatice care ameninţau până acum însăşi existenţa ei. Pe teritoriile libere, deschise printre spaţiile de apă, au fost create noi Europe şi ceea ce au fost cândva Britania şi Scandinavia pentru europeni, devin astăzi America şi Australia, iar într-o oarecare măsură chiar Africa transsaharianã care se învecinează acum cu Euro-Asia. Britania, Canada, Statele Unite, Africa de Sud, Australia şi Japonia reprezintă un inel specific format din baze insulare destinate pentru comerţ şi pentru forţele maritime, inaccesibile puterilor de uscat ale Euro-Asiei.

Cu toate acestea, ultimele continuă să existe, iar evenimentele cunoscute au subliniat încă o dată importanţa lor. În timp ce popoarele „maritime" ale Europei Occidentale brăzdau suprafaţa oceanului cu vasele lor, plecau pe pământuri îndepărtate şi într-un mod sau altul supuneau la biruri locuitorii ţărmului oceanic al Asiei, Rusia a organizat cazacii şi ieşind din pădurile sale nordice, a luat sub control stepa, expunându-şi proprii nomazi împotriva nomazilor-tătari. Epoca Tudorilor care a văzut expansiunea Europei Occidentale în spaţiile maritime, a mai văzut cum statul Rus se deplasa dinspre Moscova spre Siberia. Saltul călăreţilor spre răsărit prin întreaga Asie a fost un eveniment în stare să producă consecinţe politice ca şi trecerea Capului Bunei Speranţe, deşi ambele evenimente nu s-au corelat timp îndelungat.

Este posibil ca această coincidenţă, cea mai impresionantă din istorie, să fi constat în faptul că atât expansiunea maritimă, cât şi cea terestră a Europei continua într-un sens cunoscut - opoziţia străveche a grecilor şi romanilor. Câteva nereuşite în acest domeniu au avut urmări cu mult mai îndelungate decât încercarea nereuşită a Romei de a-i latiniza pe greci. Teutonii au fost civilizaţi şi au preluat creştinismul de la romani, iar slavii - de la greci. Tocmai romano-teutonii au navigat mai târziu pe mări, iar greco-slavii au galopat prin stepe, cucerind popoare turanice. Aşa că statul terestru contemporan se deosebeşte de cel maritim chiar prin originea idealurilor sale şi nu prin condiţiile materiale şi prin mobilitate[86].

După cazaci, a apărut pe scenă Rusia, care şi-a luat rămas bun de la singurătatea din pădurile Nordului. O altă schimbare de o importanţă internă excepţională, care s-a produs în Europa secolului trecut, a fost migraţia ţăranilor ruşi spre sud, aşa că dacă altădată aşezările agricole se terminau la hotarul cu pădurile, astăzi centrul populaţiei întregii Rusii Europene este situat la sud de acest hotar, printre lanurile de grâne care au înlocuit stepele ce se întind acolo, dar acum şi mai la vest. Aşa a apărut Odessa, un oraş extrem de important, care s-a dezvoltat cu viteză americană.

Cu o generaţie mai devreme se părea că vaporul şi canalul Suez au mărit mobilitatea puterilor maritime în comparaţie cu cele terestre. Căile ferate au jucat, în primul rând, rolul de anexă a comerţului oceanic. Astăzi însă căile ferate transcontinentale schimbă situaţia puterilor terestre şi

86) Această afirmaţie, care a urmat după citirea Referatului, a fost supusă criticii pe parcursul discuţiilor. Reexaminând acest paragraf cred, totuşi, că în esenţă ea este adevărată. Chiar şi grecul bizantin ar fi fost altul dacă Roma supunea întreaga Grecie antică. Fără îndoială că idealurile despre care este vorba ar fi fost mai curând bizantine decât elene, romane însă ele nu au fost, aceasta se ştie cu exactitate (nota autorului).

nicăieri altundeva ele nu funcționează cu o eficacitate mai mare decât în regiunile centrale închise ale Euro-Asiei, pe ale cărei întinderi vaste nu pot fi întâlnite nici un buștean sau o piatră potrivite pentru construcția de drumuri.

În stepă, căile ferate săvârșesc minuni nemaivăzute, fiindcă au înlocuit calul și cămila, așa încât stadiul necesar de dezvoltare - drumul - a fost aici omis.

În privința comerțului nu trebuie să uităm că metoda oceanică, deși este relativ mai ieftină, transferă marfa prin patru etape - fabrica-producătoare, portul expeditorului, portul destinatarului și depozitul de vânzare cu amănuntul, în timp ce calea ferată continentală o duce de la fabrica-producătoare direct în depozitul importatorului. În felul acesta comerțul oceanic intermediar duce, în condiții identice, la formarea zonei de pătrundere în jurul continentelor, a cărei graniță internă este desemnată aproximativ de o linie de-a lungul căreia prețul celor patru operații ale transportului oceanic, și ale celui de pe calea ferată de pe țărmul vecin, este egal cu prețul a două operații și al transportului pe calea ferată continentală.

Căile ferate rusești se întind pe o lungime de 6000 de mile, de la Verbalen, în vest, până la Vladivostok, în est. Armata rusă din Manciuria reprezintă o mărturie excepțională de putere mobilă terestră asemenea Marii Britanii, care este exemplul puterii maritime în Africa de Sud. Evident că magistrala TransSiberiană rămâne în continuare singura și nu cea mai sigură linie de legătură, totuși nu se sfârșea încă acea sută de ani și întreaga Asie se acoperea de o rețea de căi ferate. Spațiile de pe teritoriul Imperiului Rus și al Mongoliei sunt atât de mari, iar potențialul lor în ceea ce privește populația, cerealele, bumbacul, combustibilul și metalele este atât de înalt, de ridicat, încât aici va apărea, indiscutabil, o uriașă lume economică proprie, fie și puțin îndepărtată, inccesibilă pentru comerțul oceanic.

Parcurgând cu o privire atât de rapidă tendințele principale ale istoriei, nu vedem noi oare, în plan geografic, o consecvență evidentă? Oare această regiune vastă a Euro-Asiei nu este axială în politica mondială, inaccesibilă vaselor, însă accesibilă nomazilor în antichitate și care astăzi trebuie să fie acoperită de o rețea de căi ferate? Aici au existat și continuă să existe condiții promițătoare (deși limitate de un anumit factor) pentru dezvoltarea puterilor militare și industriale. Rusia înlocuiește Imperiul Mongol. Presiunea ei asupra Finlandei, Scandinaviei, Poloniei, Turciei, Persiei, Indiei și Chinei înlocuia incursiunile locuitorilor stepelor ce proveneau dintr-un singur centru. În această lume, ea ocupă o poziție strategică principală care, în Europa îi aparține Germaniei. Ea poate să dea și în același timp să primească lovituri din toate direcțiile, cu excepția nordului. Dezvoltarea definitivă a mobilității ei, legată de căile ferate, este o problemă a timpului. Nici o revoluție socială nu va schimba atitudinea ei față de marile frontiere geografice ale existenței sale. Înțelegând în mod realist limitele puterii lor, conducătorii Rusiei și-au luat rămas bun de la Alaska, fiindcă pentru politica rusă este, de fapt, o regulă să nu posede nici un fel

de teritoriu dincolo de mare, la fel cum pentru Britania - să administreze întinderile oceanice.

Dincolo de limitele acestei regiuni axiale există o mare centură internă, alcătuită din Germania, Austria, Turcia, India şi China şi una externă - Britania, Africa de Sud, Australia, Statele Unite, Canada şi Japonia. În situaţia actuală a echilibrului, statul axial Rusia nu este egal în forţă cu statele periferice iar în această situaţie poate să apară, în calitate de contragreutate, Franţa.

Nu demult, Statele Unite au devenit putere răsăriteană. Ele influenţează asupra echilibrului de forţe din Europa nu nemijlocit, ci prin intermediul Rusiei şi nu există nici un fel de dubii că ele vor construi canalul panamez, pentru a face accesibile resursele din Atlantic şi Mississippi şi pentru a le transfera în Oceanul Pacific. Din acest punct de vedere, linia despărţirii reale dintre est şi vest trebuie găsită în Atlantic[87].

Dereglarea echilibrului de forţe în favoarea statului axial, care se exprimă în expansiunea lui asupra teritoriilor de frontieră ale Euro-Asiei, permite utilizarea unor resurse continentale inimaginabile pentru construirea flotei. Graţie acestui fapt, în faţa noastră va apărea un imperiu mondial. Aceasta se poate întâmpla dacă Germania va dori să se unească cu Rusia în calitate de aliat. Iată de ce pericolul unei asemenea uniuni trebuie să împingă Franţa în braţele forţelor maritime şi atunci Franţa, Italia, Egiptul, India şi Coreea vor alcătui o uniune puternică, în care flota va susţine armata, ceea ce, în ultimă instanţă, îi va obliga pe aliaţii axei să-şi reorganizeze forţele, împiedicându-i să-şi concentreze întreaga putere pe mări. La o scara mai mică, este ceea ce a reuşit Wellington din baza Torres Vedras ăn timpul Războiului Peninsular. Şi n-ar putea oare India, în cele din urmă, să joace acelaşi rol în sistemul Imperiului Britanic? Oare nu această idee stă la baza concepţiei d-lui Amery, care spune că pentru Britania frontul acţiunilor militare se întinde de la Capul Bunei Speranţe, prin India, până în Japonia?

O influenţă hotărâtoare asupra acestui sistem o poate avea dezvoltarea marilor posibilităţi ale Americii de Sud. Pe de o parte ele pot să întărească poziţiile Statelor Unite, iar pe de altă parte, bineînţeles dacă Germania va putea să concureze eficient doctrina Monroe, ele vor fi în stare să desprindă Berlinul de ceea ce am numit politica axei. Combinaţiile regionale ale statelor n-au aici nici o importanţă. Eu susţin că din punct de vedere geografic ele efectuează ceva asemănător cu o mişcare circulară în jurul statului axial care, într-un fel sau altul, întotdeauna este măreţ dar cu o mobilitate limitată în comparaţie cu puterile de frontieră şi insulare din apropiere.

Eu am vorbit despre toate acestea ca un geograf. Pe de o parte echilibrul actual al puterii politice este, fără îndoială, în fiecare caz

87) Această teză a lui Mackinder a fost respinsă în următoarele decenii. Deja în timpul Primului război mondial, adică zece ani mai târziu, SUA s-au manifestat ca o putere occidentală, atlantică, opusă vectorului de est, Eurasiatic, continentul din Oceanul Pacific al geopoliticii. Linia de separare a Estului de Vest trece exact prin Oceanul Pacific şi nu prin Atlantic (A.D.).

concret, rezultatul condițiilor geografice, iar pe de altă parte este rezultatul numărului, bărbăției, al nivelului de înzestrare și organizare a popoarelor care concurează. Dacă vom calcula cu exactitate cantitatea tuturor acestora, vom putea, din vreme, să prezicem rezultatele concurenței fără a apela la puterea armelor. Indicii geografici sunt mult mai uzuali și mult mai stabili în calcule decât cei umani. Iată de ce noi sperăm să găsim formula aplicată, în mod egal și la istoria trecută și la politica actuală. Mișcările sociale din toate timpurile au avut aproximativ aceleași trăsături fizice, fiindcă eu mă îndoiesc de faptul că fenomene precum creșterea treptată a uscăciunii climei, dacă acest fapt va fi dovedit, vor schimba, într-un timp palpabil istoric, mediul înconjurător din Asia și Africa. Mi se pare că mișcarea imperiului spre vest este, mai curând, o rotație de scurtă durată a puterilor de frontieră în jurul colțurilor de sud-vest și vest ale regiunii axiale. Problemele cu privire la Orientul Apropiat, Mijlociu și Îndepărtat depind de echilibrul instabil dintre puterile interne și externe în acele părți ale centurii de frontieră, unde statele locale aproape că nu sunt luate în considerație.

În încheiere trebuie remarcat faptul că înlocuirea controlului Rusiei cu un alt fel de control intercontinental nu va duce la reducerea importanței acestei poziții axiale. Dacă, de exemplu, chinezii, cu ajutorul Japoniei, ar distruge Imperiul Rus și ar cuceri teritoriul lui, ei ar crea pericolul galben pentru libertatea mondială prin faptul că ar adăuga, la resursele marelui continent, întinderile oceanice, cucerind în felul acesta privilegiul pe care nu l-a avut, până astăzi, stăpânul rus al acestei regiuni axiale.

2. Piotr Savițki - Bazele geografice și geopolitice ale eurasiatismului[88]

Rusia are cu mult mai multe motive decât China să se numească „stat Median" (în limba chineză „Ciung-go"). Cu cât mai mult va trece timpul, cu atât mai mult se vor accentua aceste motive. Pentru Rusia, Europa este nimic mai mult decât o peninsulă a bătrânului continent, situată mai la vest de granițele lui. Pe acest continent Rusia ocupă spațiul lui principal, trunchiul lui. Totodată, suprafața totală a statelor europene, luate împreună, se apropie de 5 milioane de km pătrați. Suprafața Rusiei, numai în limitele URSS contemporane, depășește substanțial 20 milioane km pătrați (dacă adăugăm, mai ales, spațiul republicilor populare Mongolă și Tuvină - al fostelor „Mongolia Externă" și „ținutului Rianhoisk", care se află, de fapt, în momentul actual, în situația de componente ale Uniunii Sovietice).

Cu rare excepții, oamenii de la sfârșitul sec. XIX - începutul sec. XX uitau de spațiile de dincolo de Urali (unul dintre aceia care își amintea despre ele a fost genialul chimist rus D.I. Mendeleev). Astăzi sunt alte vremuri.

Dincolo de Urali se construiește „Combinatul Uralo-Kuzneț", cu furnalele și minele sale de cărbuni, cu orașe noi a câte o sută-două

88) GARF fondul P.N. Savițki Nr. 5783 (red).

sute de mii de locuitori fiecare. Tot acolo se ridică „Turksibul". Nicăieri expansiunea culturii ruse nu se desfăşoară atât de larg şi de spontan precum în zonele de dincolo de Urali, în aşa numitele „republici ale Asiei Centrale" (Turkmenia, Tadjikistan, Uzbekistan, Kirghizia). Renaşte întregul trunchi al pământurilor ruseşti - „de la limbile de pământ Negorelogo până la gara Sucean".

Eurasiaticii îşi au partea lor de merit în această întorsătură a evenimentelor. Cu toate acestea însă, se dezvăluie foarte clar natura lumii ruse, lume centrală a Bătrânului Continent. Au existat momente când se părea că între periferia lui vestică - Europa, la care era atribuită şi zona Rusă de până la Urali („Rusia Europeană" a bătrânilor geografi) - şi Asia (China, India, Iran) se întinde pustiul. Orientarea eurasiatică a contemporaneităţii ruse completează acest gol cu pulsul vieţii vii. Deja, începând cu sfârşitul sec. XIX, drumul direct din Europa spre China şi Japonia trece prin Rusia (Marea cale ferată Siberiană). Geografia ne demonstrează, cu certitudine deplină, că tocmai pe aici trebuie să treacă drumurile din Europa (în orice caz, cel nordic) spre Persia, India şi Indochina. Aceste posibilităţi nu s-au realizat, încă, până în prezent. Calea ferată Transpersiană, care taie Persia în direcţia nord-vest spre sud-est şi care se leagă cu reţeaua de cale ferată atât a Indiei Britanice, cât şi a Europei (prin Transcaucazia, Crimeea şi Ucraina), era aproape de finisare în ajunul războiului mondial. În prezent, date fiind împrejurările politice, ea a trecut în categoria proiectelor fără justificare. Nu există legătură între căile ferate ale Turkestanului rusesc (ale „republicilor din Asia Centrală") şi India. Nu există o orientare a reţelei de cale ferată ruseşti spre traficul de tranzit euro-indian. Mai devreme sau mai târziu un asemenea trafic va deveni o realitate - fie sub formă de căi ferate, linii auto de amatori sau comunicaţii aeriene. Pentru acestea din urmă, distanţele cele mai scurte oferite de Rusia au o importanţă deosebit de mare. Cu cât mai mare va fi ponderea căpătată de comunicaţiile aeriene, cu tendinţa caracteristică acestui gen de legături de a zbura direct - cu atât mai clar va deveni rolul Rusiei-Eurasiei în calitate de „lume de mijloc". Stabilirea liniilor transpolare poate să mărească şi mai mult acest rol. În nordul îndepărtat, pe un spaţiu imens, Rusia este vecina Americii. Odată cu descoperirea drumurilor pe la pol sau pe deasupra polului, ea va deveni veriga de legătură dintre Asia şi America de Nord.

În următoarele articole se vorbeşte despre tendinţa eurasiaticilor de a face o sinteză spirituală a începuturilor estice şi vestice. Aici este important de atras atenţia asupra acelor concordanţe de care dă dovadă domeniul geopoliticii faţă de această tendinţă. Rusia-Eurasia este centrul Lumii Vechi. Excludeţi acest centru şi toate celelalte părţi ale ei, întregul sistem al acestor periferii continentale (Europa, Asia Anterioară, Iranul, India, Indochina, China, Japonia) - s-ar transforma într-o „construcţie împrăştiată". Această lume, situată la est de graniţele Europei şi la nord de Asia „clasică", este veriga care le sudează pe toate într-o unitate. Faptul acesta este evident în prezent, dar va deveni şi mai clar în viitor. Rolul de legătură şi de unificare a „lumii

de mijloc" s-a resimțit în istorie. Pe parcursul unui șir de mileni, prioritatea politică în lumea eurasiatică a aparținut nomazilor. Ocupând întregul spațiu de la granițele Europei și până la granițele Chinei, învecinându-se în același timp cu Asia Mică, Iranul și India, nomazii au fost intermediari între lumile culturilor sedentare izolate în starea lor inițială. Și să zicem, interacțiunile dintre Iran și China n-au fost niciodată în istorie atât de strânse ca în epoca dominației mongole (sec. XII - XIV). Iar cu treisprezece-paisprezece secole înainte de aceasta, razele culturilor elină și chineză se intersectau exclusiv și asta doar în lumea nomadă eurasiatică, așa cum au demonstrat noile săpături din Mongolia. Prin forța faptelor de neînlăturat, lumea rusă este chemată la rolul unificator în limitele Lumii Vechi. Doar în măsura în care Rusia-Eurasia își îndeplinește această vocație, numai așa totalitatea diverselor culturi ale Bătrânului continent poate să se transforme și se transformă într-un tot organic, se înlătură opoziția dintre Est și Vest. Astăzi această împrejurare încă nu este îndeajuns de conștientizată, însă raporturile exprimate în ea se află în firea lucrurilor. Problemele unificării sunt, în primul rând, esența problemei creației culturale. În persoana culturii ruse, în centrul Lumii Vechi a crescut o forță istorică nouă și independentă, având rol unificator și conciliant. Ea poate să-și rezolve problema sa doar prin colaborarea cu culturile tuturor popoarelor ce o înconjoară. În acest sens, culturile Orientului sunt la fel de importante pentru ea ca și culturile Occidentului. Într-o asemenea orientare concomitentă și uniformă, către Est și către Vest, constă specificul culturii și geopoliticii ruse. Pentru Rusia, acestea sunt două fronturi deopotrivă de valabile - de vest și de sud-est. Câmpul vizual care cuprinde în măsură egală și deplină întreaga Lume Veche poate și trebuie să fie, un câmp vizual predominant rusesc.

Să revenim totuși la fenomenele de ordin pur geografic. Comparativ cu „trunchiul" rusesc, Europa și Asia reprezintă, în egală măsură, periferia Lumii Vechi. Conform celor spuse, din punct de vedere asiatic rusesc Europa este tot ce se află la vest de frontiera rusă, iar Asia - tot ce se află la sud și sud-est de aceasta. Rusia este nici Asia, nici Europa - iată teza geopolitică fundamentală a eurasiaticilor. De aceea nu există Rusia „Europeană" și Rusia „Asiatică", dar există părțile ei situate la vest și la est de Urali, așa cum există părțile ei situate la vest și est de Enisei etc. Eurasiaticii afirmă, în continuare: Rusia nu este nici Asia, nici Europa, ea reprezintă o lume geografică aparte. Prin ce se deosebește această lume de Europa și Asia? Periferiile de vest, de sud și sud-est ale bătrânului continent se deosebesc atât printr-o dantelare considerabilă a țărmurilor sale, cât și printr-o varietate a formelor de relief. Aceasta nu se poate spune despre „trunchiul" ei de bază, care formează, conform celor spuse, Rusia-Eurasia.

El este alcătuit, în primul rând, din trei câmpii (câmpia dintre Marea Albă și Caucaz, Câmpia Siberiei de vest și câmpia din Turkestan), apoi din regiunile situate la est de ele (inclusiv din zonele munților nu prea înalți de la est de fluviul Enisei). Conformația zonală a periferiilor de vest și de sud ale continentului este marcată prin configurații „mozaico-fracționare" care

nu sunt chiar atât de simple. Spațiile de păduri, în stare naturală, alternează aici într-o succesiune uimitoare cu regiunile de stepă și pustiu, pe de o parte și cu cele de tundră (în munții înalți) pe de altă parte. În câmpiile de mijloc ale Lumii Vechi, acestui „mozaic" i se opune o așezare relativ simplă, „asemenea unui stindard". Cu această ultimă consemnare noi atragem atenția asupra acelei circumstanțe care, fiind notată pe o hartă, amintește conturul unui steag divizat în fâșii orizontale. În direcția sud-nord - aici se succed pustiul, stepa, pădurea și tundra. Fiecare din aceste zone formează o fâșie în latitudine neîntreruptă. Dezmembrarea generală pe latitudine a lumii ruse este accentuată și de întinderea preponderent în latitudine a lanțurilor de munți care înconjoară câmpiile menționate, dinspre sud: munții Crimeii, Caucaz, Kopetdag, Parapamiz, Hindukuș, lanțurile de bază ale Tian-Șanilor, cele de la periferia nordică a Tibetului, In-Șan, din zona Marelui Zid Chinezesc. Ultimele dintre aceste lanțuri de munți, situate în aceeași linie ca și cele precedente, înconjoară, dinspre sud, câmpia ridicată, ocupată de pustiul Gobi. Ea se leagă de câmpia Turkestanului prin porțile Djungarsk.

În structura zonală a continentului Lumii Vechi pot fi observate trăsăturile unei simetrii est-vestice originale, care se resimte în faptul că starea fenomenelor la periferia lui estică este similară aceleiași stări de la periferia vestică, dar se deosebește de caracterul fenomenelor în partea de mijloc a continentului. Atât periferia de est, cât și cea de vest ale continentului (și Extremul Orient și Europa) - între paralelele 35 și 60 de grade latitudine nordică sunt, în stare naturală, zone de pădure. Aici pădurile boreale se învecinează nemijlocit și trec, treptat, în pădurile cu floră sudică. Nimic asemănător nu observăm în lumea de mijloc. Aici, pădurile cu floră sudică se întâlnesc doar în zonele chenarului muntos (Crimeea, Caucaz, Turkestan). Ele nu se învecinează nicăieri cu pădurile florei nordice sau cu cele boreale, fiind separate de acestea printr-o fâșie compactă de stepă și pustiu. Lumea de mijloc a Bătrânului Continent poate fi determinată ca o zonă a fâșiei de stepă și pustiu, care se întinde pe o linie neîntreruptă de la Carpați până la Hingan, împreună cu încadrarea ei muntoasă (la sud) și regiunile situate la nord de ea (zonele de pădure și de tundră). Eurasiaticii numesc această lume, în sensul strict al acestui cuvânt, Eurasia (Eurasia sensu stricto). Ea trebuie deosebită de „Eurasia" Veche a lui A. von Humboldt, care cuprinde Bătrânul continent în întregime (Eurasia sensu latiore).

Frontiera vestică a Eurasiei trece peste istmul ponto-baltic, adică în zona unde continentul se îngustează (între mările Baltică și Neagră). Peste acest istm, în direcție generală de la nord-vest spre sud-est, trece un șir de frontiere botanico-geografice reprezentative, de exemplu frontiera estică a tisei, fagului și iederei. Fiecare din aceste frontiere, pornind de pe țărmurile mării Baltice, ajunge apoi pe țărmurile Mării Negre. La vest de aceste frontiere, adică acolo unde mai cresc speciile amintite, întinderea zonei de pădure pe întreaga distanță, de la nord la sud, are un caracter neîntrerupt. La est de acestea începe despărțirea în zona de pădure la nord și de stepă

la sud. Acest hotar poate fi considerat frontiera de est a Eurasiei, adică frontiera ei cu Asia, în Extremul Orient - odată cu apropierea ei de Oceanul Pacific - trece în longitudinile excluderii fâșiei compacte de stepă, adică în longitudinile Hinganului.

Lumea eurasiatică este lumea „sistemului periodic și în același timp, simetric, al zonelor". Frontierele principalelor zone eurasiatice coincid cu o exactitate considerabilă cu trecerea unor anumite frontiere climaterice. De exemplu, granița de sud a tundrei corespunde liniei care unește punctele cu umiditatea medie anuală relativă de aproximativ 79,5%, la ora 1300 (Umiditatea relativă la ora unu de zi are o importanță deosebit de mare pentru viața vegetației și a solului). Granița de sud a zonei de pădure trece pe linia ce unește punctele cu aceeași umiditate relativă, de 67,5%. Graniței de sud a stepei (la atingerea ei cu pustiul) îi corespunde o umiditate relativă similară - 55,5%, la ora 1300. În pustiu ea este, pretutindeni, mai mică de această proporție. Aici atrage atenția paritatea intervalurilor care cuprind zonele de pădure și de stepă. Asemenea coincidențe și aceeași împărțire ritmică a intervalurilor pot fi determinate și după alte caracteristici (vezi cartea noastră „Particularitățile geografice ale Rusiei", partea I, Praga, 1927). Aceasta ne dă dreptul să vorbim despre „sistemul periodic al zonelor Rusiei-Eurasiei". Ea este, în același timp și un sistem simetric, dar nu în sensul simetriilor est-vestice despre care am vorbit anterior, ci în sensul simetriilor sud-nordice. Nordului lipsit de păduri (tundra) îi corespunde sudul lipsit de păduri (stepa). Semnificative sunt și conținutul de calciu și procentul de humus în soluri, ale zonei de cernoziom spre nord și spre sud. Împărțirea simetrică a fenomenelor se observă și după culoarea solului. Ea atinge o intensitate mult mai mare în aceleași părți de mijloc ale zonei orizontale. Ea slăbește, însă, spre nord și spre sud (trecând de la nuanțele maronii la cele albicioase). De la frontiera dintre zona de pădure și de stepă, conform substraturilor nisipos și pietros, se risipesc simetric insulele de stepă spre nord și pădurile „insulare" spre sud. Aceste fenomene sunt definite de știința rusă ca fiind „extraorizontale". Parcelele de stepă din zona de pădure pot fi caracterizate ca un fenomen „sudic", iar pădurile insulare din stepă sunt esența fenomenului „nordic". Formațiilor sudice ale zonei de pădure le corespund formațiile nordice ale stepei.

Nicăieri în altă parte a lumii Vechi caracterul succesiv al trecerilor în limitele sistemului zonal, „periodicitatea" și „caracterul ei simetric" în același timp, nu sunt exprimate atât de evident ca în câmpiile Rusiei-Eurasiei.

Lumea rusă are o structură geografică cât se poate de transparentă. În această structură, Uralul nu joacă nicidecum acel rol determinant și despărțitor pe care i-a atribuit-o (și continuă să i-o atribuie) „vampuca" geografică („vampuca" - operă-parodie, care ironizează convențiile și tradițiile învechite în spectacolele de operă. Muzica și libretto - V. Erenberg, spectacol montat la Petersburg în 1909 - Din Dicționarul Enciclopedic Sovietic, n. trad.). Uralul, grație particularităților sale orografice și geologice, nu numai că nu separă ci, dimpotrivă, unește în cel mai strâns mod „Rusia

de până la Urali şi de dincolo de Urali", demonstrând, odată în plus, că din punct de vedere geografic ele alcătuiesc un singur continent - Eurasia. Ca zonă orizontală, Tundra se aşterne şi la vest şi la est de Urali. Pădurea se întinde de ambele părţi. La fel stau lucrurile cu privire la stepă şi la pustiu (acesta din urmă înrămează şi la est şi la vest prelungirea sudică a Uralilor - Mugodjarî). La frontiera Uralilor nu se observă o schimbare esenţială a condiţiilor geografice. Mult mai esenţială este limita geografică „dintre mări", adică spaţiile dintre mările Neagră şi Baltică pe de o parte, Marea Baltică şi ţărmurile Norvegiei de nord - pe de altă parte.

Structura geografică originală, cât se poate de clară şi simplă în acelaşi timp, a Rusiei - Eurasiei este legată de o serie de împrejurări geopolitice extrem de importante.

Natura lumii eurasiatice este minimal favorabilă pentru diferite tipuri de „separatisme" - fie politice, culturale sau economice. Structura „eterogenă fracţionară" a Europei şi Asiei contribuie la apariţia unor lumi mici, izolate, închise. Aici există premise materiale pentru existenţa statelor mici, a unor sisteme culturale deosebite pentru fiecare oraş sau provincie, pentru regiunile economice care dispun de o mare diversitate economică pe un spaţiu îngust. Cu totul altfel stau lucrurile în Eurasia. Sfera de aşezare, „asemenea steagului", a zonelor, croită foarte larg, nu contribuie la ceva asemănător. Câmpiile nemărginite ne obişnuiesc cu vastitatea orizontului, cu amploarea combinaţiilor geopolitice. În limitele stepei, deplasându-se pe apa multiplelor râuri şi lacuri, omul s-a aflat aici într-o permanentă migraţiune, schimbându-şi necontenit locul său de trai. Elementele etnice şi culturale s-au aflat într-o intensă interacţiune, încrucişare şi amestecare. În Europa şi Asia a fost posibil de a trăi din când în când doar prin prisma intereselor personale. În Eurasia, dacă se şi izbuteşte aşa ceva, atunci are loc în sens istoric, pentru un timp extrem de scurt. În nordul Eurasiei există sute de mii de km pătraţi de păduri în mijlocul cărora nu este nici un hectar de arătură. Cum să trăiască locuitorii acestor spaţii fără a contacta cu regiunile sudice? În sud, pe spaţii la fel de mari, se întind stepele utile pentru creşterea vitelor, iar parţial şi pentru agricultură, având în vedere că pe un spaţiu de multe mii de km pătraţi nu există nici un copac. Cum să trăiască populaţia acestor regiuni fără o colaborare economică cu nordul? Natura Eurasiei le sugerează oamenilor, într-o măsură cu mult mai mare, necesitatea unei unificări politice, culturale şi economice decât am observa noi în Europa şi Asia. Nu în zadar, tocmai în limitele stepelor şi pustiurilor eurasiatice, a existat o asemenea orânduire, „unificată" în multe privinţe, cum ar fi viaţa nomazilor - pe tot spaţiul existenţei ei: din Ungaria până în Manciuria, iar pe întreg parcursul istoriei, de la sciţi până la mongolii contemporani. Nu în zadar au existat pe întinderile Eurasiei asemenea mari încercări de unificare politică, cum ar fi a sciţilor, hunilor, mongolilor (sec. XIII - XIV) ş.a. Aceste încercări au cuprins nu numai stepa şi pustiul, dar şi zona de pădure situată la nord de ele şi regiunea mult mai sudică a „chenarului muntos" al Eurasiei. Nu în zadar, asupra Eurasiei pluteşte duhul unei originale „frăţii a

popoarelor" care își are rădăcinile în legăturile seculare și unirea culturală a popoarelor de cele mai diverse rase - de la cea germană (goții din Crimeea) și cea slavă - până la cea tunguso-manciuriană, din verigile popoarelor finlandez, turc și mongol. Această „frăție a popoarelor" se exprimă prin faptul că aici nu există opoziția raselor „superioare" și „inferioare", că aici atracțiile reciproce sunt mai puternice decât respingerile, că aici se trezește ușor „voința pentru cauza comună". Istoria Eurasiei, de la primele până la ultimele capitole, este o dovadă continuă a acesteia. Aceste tradiții au fost însușite de către Rusia în opera sa istorică fundamentală. În sec. XIX și începutul sec. XX ele au fost uneori tulburate de „occidentalismul" deliberat, care le cerea rușilor să se simtă „europeni" (ceea ce nu erau în realitate) și tratau alte popoare eurasiatice ca „asiatici" și de „rasă inferioară". Un asemenea mod de tratare n-a dus Rusia decât la nenorociri (de exemplu, aventura rusă din Extremul Orient de la începutul sec. XX). Trebuie să sperăm că astăzi această concepție a fost depășită până la capăt în conștiința rusă și că epigonii „europenismului" rus, care se ascund încă în emigrație, sunt lipsiți de orice importanță istorică. Doar învingând „occidentalismul" deliberat se deschide calea spre o frăție adevărată a popoarelor eurasiatice: slave, finice, turcice, mongole etc.

Eurasia a jucat un rol unificator și mai devreme, în Lumea Veche. Însușind această tradiție, Rusia contemporană trebuie să renunțe odată și pentru totdeauna la vechile metode de unificare ce aparțin unei epoci dezrădăcinate și învinse - la violență și război.

În perioada contemporană este vorba de căile creației culturale, a inspirației, soluționării, colaborării. Despre acestea toate vorbesc Eurasiaticii. În pofida existenței unor mijloace de comunicare contemporane, popoarele Europei și Asiei stau încă, în mare măsură, fiecare în cochilia sa, trăiesc cu interesele lor personale.

Conform proprietăților sale fundamentale, „locul dezvoltării" eurasiatice ne obișnuiește cu o cauză comună. Menirea popoarelor eurasiatice este ca, prin exemplul lor, să atragă pe aceste căi și alte popoare ale lumii. Doar atunci vor putea fi de folos cauzei universale și acele legături de înrudire etnografică prin care un șir de popoare eurasiatice sunt unite cu unele națiuni neeurasiatice: legăturile indoeuropene ale rușilor, relațiile asiatice anterioare și iraniene ale turcilor eurasiatici, acele puncte de contact care există între mongolii eurasiatici și popoarele Asiei Orientale. Toate acestea vor putea fi puse în folosul construirii unei culturi noi, organice a Lumii, deși Vechi, dar (credem) încă tânără și cu un mare viitor.

3. Jean Thiriart - Comunismul suprauman (scrisoare către cititorul german)

Istoria contemporană va opera, în continuare, cu noțiunea de stat, nu teritorial, ci continental. Deja în anii 1962 - 1963, în cartea mea „Europa - imperiu cu o populație de 400 milioane de oameni" am descris destul de amplu căile creării Europei „de la Dublin până la București". Fiind martorul așa-numitei „cruciade" din anii 1941-1945, menționam deja în 1963 că o asemenea Europă va trebui să evite, cu orice preț, conflictul cu Răsăritul, mai mult decât atât, nici măcar să nu simtă antagonism față de el.

Accelerarea mersului istoriei mă obligă deja astăzi să spun că acum trebuie să fie vorba nu despre existența pașnică dintre Europa Occidentală și URSS, ci despre crearea unei Europe unice de la Vladivostok la Dublin. Trebuie să înțelegem că Rusia face parte din țările europene și că este singura putere europeană independentă față de imperiul american mondial.

Gândirea noastră istorică trebuie să facă abstracție de tipul de ideologie al actualei URSS. Comunismul marxist nu este ceva monstruos, dar ceva prost. Această ideologie trebuie să dispară sub presiunea faptelor. Ea va dispărea fiindcă, într-o bună zi, care probabil e foarte aproape, conducerea sovietică se va convinge de faptul că slăbiciunea endemică a economiei URSS este condiționată tocmai de dogmele marxiste. Dacă conducerea sovietică dorește să se mențină la putere, iar aceasta depinde dacă va supraviețui Uniunea Sovietică, atunci ea trebuie să facă o cotitură în direcția „modului istoric de gândire" și să scape de dogmatismul care o slăbește.

Hotarul care trece pe linia Lübeck-Sofia continuă să rămână o inepție istorică. El amintește inevitabil de împărțirea Germaniei de la mijlocul sec. XVII între statele protestante și catolice care, începând cu vremea lui Richelieu și Mazarin, i-a permis Franței să amâne cu 250 de ani crearea celui de-al Doilea Reich.

Așa cum pe vremuri tratatul de la Westfalia i-a dat Franței posibilitatea să se amestece în treburile Germaniei, la fel și tratatul de la Ialta le-a permis SUA să se amestece în treburile Europei. Astăzi, unii nemți sunt gata să se supună fără obiecții americanilor. Sunt demni doar de dispreț. Au trecut deja 30 de ani de când Bonn-ul a golit oala de noapte a Departamentului de Stat. În afară de aceasta, în actuala Germanie se observă alte două tendințe: aspirația spre neutralism, pe de o parte și spre naționalism, pe de altă parte.

Să analizăm, mai întâi, problema naționalismului german. În 1945 Germania n-a fost înfrântă. În situația dramatică de atunci, bărbăția ei a avut un caracter shakespearian. Iscusința ei militară este incontestabilă. În iunie 1940 clasa conducătoare franceză a dat bir cu fugiții din Paris. În aprilie 1945 conducerea germană a pierit în luptele de pe străzile Berlinului. În 1945 Germania n-a fost înfrântă, ci a fost zdrobită. Definitiv. Numai timp de 12 ani Germania a existat ca stat unitar format, în vreme ce Anglia, Franța, Spania au existat așa de secole. Dacă în anul 1945 Germania a fost

zdrobită, ea însăși a dorit-o. Hitler vroia să creeze o Europă germană. Ideea Europei „europene" era mai presus de înțelegerea lui. Om excepțional în multe privințe, el a dat dovadă de o miopie totală în această problemă. Fiind provincial, provenit din Europa Centrală, el s-a dovedit a fi incapabil să aprecieze importanța uriașă a Mării Mediterane pentru geostrategie. Pe lângă aceasta, el n-a putut să se ridice la gândul că și alte popoare pot să dispună de calități excepționale. Disprețul său față de omul rus, față de slav, a fost cauza subestimării vitejiei ostașului rus. Propaganda goebbelsiană îi prezenta pe ruși ca pe un amestec dubios de tătari mongoli și calmuci. Serviciile foto ale Secției de propagandă și operatorii cinematografici ai „RK" a frontului se străduiau să se întreacă unul pe altul în acest domeniu.

În prezent sunt abonat la revista „Revue militaire sovietique" (învățământul militar sovietic). În opoziție cu publicațiile propagandei goebbelsiene, soldații sovietici sunt prezentați aici „cu fețe simpatice, exact ca ale băieților noștri": înalți, cu părul deschis, tunsi scurt și cu „o privire veselă". Doctorul Goebbels nu ne spunea că ei sunt urmașii varegilor. A acelor varegi care puteau să intre liber în unitățile „SS". Ei corespundeau întocmai criteriilor rasiale, conform cărora erau selectați candidații în aceste unități de elită ale celui de-al Treilea Reich.

Tablourile proaste sunt înlocuite și ele, odată cu schimbarea orânduirii politice și a epocii istorice. Astăzi, serviciul unit Tel Aviv - Washington de coordonare a propagandei descrie armata sovietică din Afganistan ca pe una care doar violează, arde și omoară exclusiv copii, femei și bătrâni.

În tinerețe, am suportat foarte greu încercarea de apropiere franco-germană din anii 1940-1942. Primindu-l pe amiralul Darlan în Berchtesgaden, la 14 mai 1941, Hitler se afla încă sub impresia dezertării lui Hess în Anglia (11 mai 1941). Hitler nu era mărinimos, el nu era în stare să înțeleagă faptul că un conflict precum cel franco-german trebuie să se termine fără un învins și Franța n-a fost lichidată. Acea Franță care mai stăpânea coloniile africane, în special cele mediterane și întreaga flotă. Aliindu-se cu Franța și trecând prin Siria, Hitler ar fi putut să cucerească Irakul, provocând înfrângerea Angliei în Marea Mediterană. Flota engleză ar fi fost nevoită să plece din Mediterană. „Totul era posibil" deja a doua zi după măcelul de la Mers-el-Kebir, din 3 iulie 1940, când flota engleză s-a răfuit cu marinarii neînarmați ai amiralului Gensoul. În săptămâna care a urmat după acest eveniment, Hitler ar fi putut atrage ușor Franța în războiul său împotriva Angliei. Pentru aceasta însă, trebuia să fie mărinimos și să gândească europenește. Hitler n-a fost un mare european. El a fost doar un mare german.

Eu am trăit și am suferit toate acestea. Am participat activ la evenimente, însă nu de partea Germaniei, ci de partea național-socialismului. Mulți dintre noi erau atunci dezamăgiți, iar unii se simțeau și păcăliți. Și totuși, noi am luptat până la capăt de partea Reich-ului. Mulți tovarăși de-ai mei au plătit pentru aceasta cu viața lor: unii au murit pe

frontul de est, alţii au fost împuşcaţi imediat după sfârşitul războiului, în mai 1945. Graţie unor avocaţi cu influenţă, eu am izbutit să scap cu trei ani de închisoare obişnuită, ceva ce a fost aproape un cadou. Din întreaga istorie eu am tras concluzia că naţionalismul care supune, exploatează şi umileşte pe cel învins aduce un rău incalculabil. Hitler n-a fost în stare să se ridice până la naţionalismul unificator.

Naţionalismele german şi francez au adus mult rău şi nenorociri. De aceea astăzi trebuie strivită fără cruţare - în numele intereselor europene - cea mai neînsemnată manifestare a naţionalismului german.

Germania n-are de ce să se plângă că a fost înfrântă în 1945.

Umilindu-i pe polonezi şi pe ruşi şi desconsiderându-i pe francezi, Germania a mers singură către aceasta.

Germania hitleristă a greşit alegându-şi ca aliat Italia lui Mussolini. Această alianţă a costat-o un şir de greşeli şi nerozii. Mussolini a împiedicat cea mai mică apropiere a Franţei cu Germania. Tocmai de aceea şi în particular un şir de renumiţi naziști-anglofili au greşit şi în alegerea duşmanului.

Rudolf Hess a folosit, fără succes şi prea ad literam, concepţiile generalului Haushofer, al cărui aghiotant a fost în timpul Primului Război Mondial din anii 1914-1918. În anul 1940 duşmanul necruţător al Germaniei a fost nu Franţa continentală, ci puterea maritimă Anglia. Tocmai Anglia este, pe parcursul a cinci secole, duşmanul tradiţional şi principal al Europei.

În 1945, cel de-al Treilea Reich a suferit o înfrângere definitivă. Dar nu numai Germania a pierdut acest război. Noi cu toţii l-am pierdut. Mai întâi au fost izgoniţi olandezii din coloniile lor. Apoi Franţa şi Anglia şi în sfârşit, Belgia. După pierderea ruşinoasă a Algeriei, în 1962, Franţa a încetat definitiv să mai existe ca stat independent. Noi am pierdut cu toţii acest război. Deja, la sfârşitul anului 1941, englezii au început să-i elimine pe francezi din ţările Orientului Îndepărtat (Siria). Drept răzbunare, francezii i-au ajutat pe sionişti să-i izgonească pe englezi din Palestina. Încă înainte de anul 1945, englezii şi francezii s-au străduit să lipsească Italia de coloniile ei africane. Şi în sfârşit, în 1960, din ordinul Washingtonului, belgienii au părăsit Congo, cea mai bogată ţară din întreaga Africă. Dezbinările noastre naţionaliste au dus la pieire întreaga Europă sau cel puţin Europa multinaţională. Astăzi este timpul să creăm o Europă continentală unică, mono-naţională, marea Europă „de la Vladivostok la Dublin".

Unind concepţiile geopolitice clare ale lui Haushofer cu puterea armatei sovietice, mergând de la est spre vest, trebuie să ne străduim să realizăm ceea ce a izbutit să facă Hitler mergând de la vest spre est. Trebuie să salvăm comunismul de ineficacitatea lui, condiţionată de dogmele marxiste şi leniniste. Comunismul de tip sovietic trebuie curăţat de marxism, desăvârşit şi supus mutaţiei.

Trebuie efectuată o sinteză a comunismului nemarxist cu

național-socialismul nerasist. Sunt împotriva comunismului ineficace, dar sunt pentru cel eficace. Tocmai în aceasta constă esența național-comunitarismului. Această sinteză trebuie să reflecte înțelegerea genială a imperiului de către Alexandru cel Mare și Cezar: imperiul este un naționalism care integrează, este flexibil. Învinsul devine partener, ajutor și în cele din urmă, compatriot. Eu vorbesc despre „comunismul imperial", despre o oarecare Nouă Romă sau „Marea Prusie", despre imperiul care este expresia ideii de stat cu o structură funcțională mult mai desăvârșită, despre imperiul la care nu fiecare stat va avea dreptul să se unească.

Totodată nu se exclude pericolul apariției naționalismului clasic rus, care este o metodă de reprimare și exploatare a altor popoare. Dacă URSS va încerca să ne impună o Europă de tip rusesc, atunci această încercare va eșua mult mai repede decât cea a Germaniei hitleriste. Dimpotrivă, dacă URSS se va strădui să aplice principiile naționalismului „sovietic" de tip imperial, ale naționalismului integrator, ea va avea cu mult mai multe șanse de reușită. Noțiunile „Marea Rusie" și „Imperiul Sovietic" reflectă două concepții opuse și anume concepțiile naționalismului asupritor și ale celui integrator. Naționalismul asupritor provoacă, intensifică și agravează naționalismul statelor vecine. El însuși își crește adversarii și antagoniștii. În caz de eșuare a genocidului practicat de el, acest naționalism este condamnat la prăbușire, în virtutea contradiției interne aflate în el însuși.

Pentru marea majoritate a oamenilor, schimbarea concepției naționalismului „teritorial" (asupritor) cu cea a naționalismului imperial „continental" este o operație grea, dacă nu chiar imposibilă, cel puțin în plan mental.

Naționalismul asupritor amintește selecția evolutivă făcută de artropode. El lucrează după un program rigid. El singur și-a stabilit limita. Spre deosebire de acesta, naționalismul integrator care reflectă „concepția imperială" amintește niște vertebrate. Teoretic, extinderea lui teritorială poate fi fără limite. Fie la nivelul superior al concepției, fie la nivelul inferior al ideologiei, alegerii artropodelor ca opoziție a alegerii vertebratelor i se poate găsi analogia într-o serie de regiuni: de la religie până la formarea națiunilor, incluzând elaborarea teoriilor politice. Astfel, religia iudaică bazată pe abordarea rasială, împărtășește soarta artropodelor. Din punct de vedere demografic ea a avut o răspândire destul de redusă. Religiile islamică și creștină care nu sunt limitate nici de criterii lingvistice, nici rasiale, dimpotrivă, au avut o răspândire extrem de largă.

Expansiunea Germaniei hitleriste, restrânsă de limitele rasial-lingvistice, a urmat calea artropodelor. Ea s-a terminat cu indigestia fatală a stomacului, cu incapacitatea de a digera 200 milioane de slavi. „Deroulede" de ieri și actualii „Debre", dar și acei care tânjesc după casca cu coif sau după svastică, trebuie incluși, la fel, în clasa artropodelor. Toți aceștia sunt prinși în carapacea ideologiilor lor dure. În ceea ce privește naționalismul european, el este o analogie a evoluției vertebratelor. El este un fel de sistem deschis. El se caracterizează prin flexibilitate și capacitate de integrare.

Pentru a-l înțelege e nevoie de un nivel de gândire absolut inaccesibil majorității „naționaliștilor obișnuiți".

Aici ne apropiem de problema străvechii încercări de neutralizare, de „finlandizare" a Germaniei.

Viața este nemiloasă cu cei slabi. Același lucru se poate spune și despre istorie. Europa contemporană, sfâșiată în bucăți de naționaliști mărginiți (francezi, nemți, englezi etc.), este un „câmp de luptă" potențial. Ea se aseamănă, în acest sens, cu Germania de la mijlocul sec. XVII. Așa cum odată se vorbea despre „Germaniile - marionete", trase de sfoară de către Richelieu și Mazarin, astăzi se poate vorbi despre „Europele pe care le manipulează Washingtonul."

Toți acei care se împacă slugarnic cu dominația americană în Europa (în special în Germania Occidentală unde aceasta are un caracter absolut deschis) și sunt gata să purceadă la „finlandizarea" Germaniei Occidentale, pot fi numiți, în numele istoriei, masochiști. În anul 1840, când cei mai buni reprezentanți ai Germaniei luptau pentru unificarea celui de-al Doilea Reich, asemenea masochiști glorificau virtuțile păcii de la Westfalia (planul de două sute de ani de la încheierea tratatului). Așadar, un oarecare Christof Hack ridica în slăvi nimicnicia istorică a Germaniei. Acest tip de oameni care sunt de acord să cumpere pacea, cu prețul castrării istorice, nu este deloc nou.

Astăzi trebuie să încercăm apropierea de Uniunea Sovietică. Mai întâi trebuie să ducem tratative de apropiere, apoi de unificare și, în cele din urmă, de contopire cu ea. Este vorba despre tratative absolut sincere. Noi nu avem nevoie de o pace între pisică și șoricel.

Germania Occidentală trebuie să obțină dreptul la egalitate și demnitate în limitele Europei Occidentale. Pentru aceasta trebuie respinse tezele evreiești-americane ale „poporului vinovat" și al păcatului originar al nemților. Este un delir biblic. Chipul Germaniei inumane este cultivat minuțios în Franța, Anglia, Belgia, Olanda, Italia cu ajutorul mijloacelor de informare în masă. Această propagandă are scopul să împartă Europa Occidentală, să împiedice unificarea ei, zgândărind rănile vechi.

Forțele armate ale Germaniei Occidentale, Bundeswehr, sunt reduse astăzi până la starea infanteriei coloniale a SUA (asemenea senegalezilor în războiul dintre anii 1914-1918).

Actuala Germanie trebuie să prindă curaj pentru a izgoni din sine însăși duhurile rele și să-și spună sieși că național-socialismul aparține irevocabil trecutului. În orice caz, Hitler a săvârșit nu mai multe crime decât acei care și-au pătat mâinile de sânge bombardând Hamburgul sau distrugând fără nici un scop Dresda în anul 1945, nemaivorbind despre cele 1500 de femei, copii și bătrâni omorâți nu demult, fără nici o vină, în Liban. Fiecare trebuie să răspundă pentru greșelile sale dar, în cele din urmă, vine o vreme când aceste greșeli trebuie să devină obiectul de studiu al istoricilor și nu al geopoliticienilor. Pentru Germania, această vreme a sosit. Aproape toți participanții la războiul din anii 1939 - 1945 care au supraviețuit,

au murit deja. Noua generație de nemți nu trebuie să se împovăreze cu moștenirea lui Hitler. Pe de o parte, Germania nu trebuie să-și decline total răspunderea pentru crimele de război, pe de altă parte - astăzi ea are dreptul să ceară respectarea principiului termenului de prescripție cu privire și la ea. Germania nu trebuie să se împace, pe mai departe, cu rolul său de fiică vitregă a pieței Comune sau NATO. Fiică vitregă ai cărei părinți sunt „oribili".

Europa Occidentală trebuie să tindă spre neutralitate armată și să evite neutralitatea nearmată. Doar masochiștii, oamenii naivi și scopiți, pot să lupte pentru o asemenea neutralitate. Europa trebuie să izgonească cei 400.000 de soldați americani dislocați în ea. Riscul războiului se ascunde în prezența militară americană în Europa. Pentagonul, supus Departamentului de Stat care protejează statul Israel, poate să joace „poker atomic" în Europa, ca răspuns la acțiunile URSS în Marea Mediterană sau în oricare altă parte a lumii.

Dacă arma nucleară se va afla în mâinile europenilor (inclusiv a nemților occidentali), atunci Uniunea Sovietică se va expune riscului unui conflict incomparabil mai mare decât în cazul dacă aceasta se va afla în mâinile americanilor, dislocați în Europa. Europa este un câmp de luptă veșnic, un poligon experimental. Aici ai de ce să cazi pe gânduri. Noi am cunoscut ororile războiului, atât în Rusia, în anii 1941-1943, cât și la noi, în anii 1943-1945. Aici se știe ce înseamnă războiul și se decide pentru el, în caz extrem. La Washington, capitala țării, la țărmurile căreia de aproape două secole n-a apărut canoniera dușmanului, nu știu ce înseamnă războiul.

Europa trebuie să pună la temelia politicii sale încheierea alianței cu Răsăritul, alianță condiționată de considerente geopolitice. Europa, care se întinde de la vest spre est, nu poate să se oprească la linia Lübeck-Sofia. În același timp, marile Soviete, care se extind de la est spre vest, nu pot să se oprească la acest hotar fixat artificial. Viitorul nostru îndepărtat poate fi citit pe harta geografică. În cazul unui război de manevră, frontiera care trece de-a lungul liniei Lübeck-Sofia este o linie de apărare extrem de vulnerabilă. Existența unei astfel de frontiere este deosebit de periculoasă din punct de vedere geostrategic. Apărarea ei este foarte dificilă. Prin aceasta se și explică importanța pe care URSS o acordă armamentului clasic. „Flancul" Lübeck-Sofia este singurul punct sensibil al apărării sovietice pe căile de acces îndepărtate. Din toate celelalte părți, URSS este bine apărată grație climei sale (la nord) și distanțelor enorme (la sud).

Exprimându-ne în termenii științei militare clasice, armata americană, instalată în Germania Occidentală, ar putea fi comparată cu o singură armată sovietică, aflată în Canada, între Montreal și Winnipeg. În acest caz pur ipotetic, partea considerabilă a forțelor terestre americane a fost dislocată între Minneapolis și Boston.

Țărmurile „naturale" ale URSS (spre deosebire de frontiere) sunt insulele Canare; insulele Azore, Irlanda, Islanda. Același lucru se referă și la Europa Occidentală.

O națiune „cultă" sau „dezvoltată economic" este de neconceput fără sprijinul pe o națiune „puternică din punct de vedere politic". Din anul 1648 până în anul 1870, Germania a fost un exemplu de națiune „cultă" și era vestită prin porțelanul și muzicienii săi. Totodată, ea a fost un câmp de luptă pentru oricine. Nu există națiune fără armată, iar astăzi nu există armată fără arma nucleară. Pierzându-și coloniile, țări cum ar fi Anglia și Franța sunt astăzi doar PARODII la adresa marilor puteri. De acum încolo națiunile cu un număr mai puțin de 200-300 milioane de locuitori nu au nici o autoritate internațională. Istoria ne propune, spre alegere, două variante:

1. Uniunea Sovietică cucerește Europa Occidentală sau este nevoită să facă aceasta ca un război preventiv.
2. Războiul este evitat și Europa Occidentală, salvată de mercenarii politici ai Washington-ului, face alianță politică cu Răsăritul.

Colaborarea, parteneriatul, alianța și în sfârșit, unificarea. Germania care stă, astăzi, cu un picior în Occident și cu altul în Orient poate să joace, cel mai bine, rolul de intermediar.

În Germania există o mișcare naționalistă de stânga care a apărut în Berlinul de Vest, în pauza dintre happening și serata cu narcotice. Părintele Brandt și-a necinstit deja țara sa și rasa sa. Astăzi noi putem să admirăm fanteziile romantice ale progeniturii sale Peter. Transformarea Bundeswehrului într-o „Armată populară națională" de tipul celei iugoslave este o adevărată distracție. Chiar în cazul reunificării (eu admit o asemenea ipoteză) Germania ar fi devenit un stat pitic așa, cum este Franța lui Mitterand sau Anglia lui Thatcher, care se laudă cu „independența" lor față de SUA, URSS și China. Tinerii mizerabili atrași de Peter Brandt vor să reînvie timpurile Germaniei romantice de dinainte de anul 1848, ale Germaniei de până la Fichte. În anul 1982 se vorbește deja nu numai despre Germania - „câmp de luptă", ci despre întreaga Europă - „câmp de luptă".

Războiul religios dintre „comunismul marxist" și „democratism" orbește majoritatea acestor oameni și aceasta îi împiedică să înțeleagă realitatea geopolitică. Pentru ca Europa să nu devină „câmp de luptă", trebuie să fie mutată direcția unei posibile ofensive sovietice înspre Gibraltar, Dublin și Casablanca. Cu Uniunea Sovietică trebuie găsit un mijloc de înțelegere și să punem de pe acum bazele unei colaborări efective. Locul unui război îndelungat trebuie să devină o parte a Africii dintre 20 de grade latitudine nordică și 20 de grade latitudine sudică. Chiar dacă aceste zone vor fi parțial pustiite, aceasta nu se va răsfrânge asupra viitorului omenirii.

Pentru a evita distrugerea Europei, noi trebuie să acceptăm, în mod conștient, o colaborare strânsă cu URSS, colaborare și nu șmecheria propusă de Hitler, în anii 1940 – 1942, francezilor. Europa Occidentală și URSS trebuie să întemeieze o „asociație a destinelor" dictată de geografie, căsătorie din interes, căsătorie forțată.

URSS și Europa Occidentală trebuie să elaboreze împreună și cât mai repede, o oarecare opoziție doctrinei Monroe. Doctrina noastră Monroe trebuie să fie lozinca: „… nici un soldat, nici un soldat american în Marea

Mediterană". Problemele europene trebuie să fie rezolvate de europeni. Rușii sunt aceiași europeni ca și nemții, francezii, englezii și alte popoare europene.

Noi trebuie să-i obligăm pe americani să plece din Europa nu numai din cauze geopolitice. Prezența lor în Europa poate fi comparată cu cucerirea Siciliei de către cartaginezi sub coasta republicii Romei. Rămânând în Europa și mărind pericolul izbucnirii războiului, americanii nu vor putea să facă față crizei societății lor care abia începe. Noi riscăm să ne contaminăm de la ei. Această criză a societății este condiționată de degradarea a trei sfere:

1. orânduirii tehnico-economice;
2. politicii care se bazează pe convingere, demagogie, într-un cuvânt, „democratism";
3. culturii alienate.

Orânduirea tehnico-economică este expresia lumii materialiste, a lumii științei, naționalismului, previziunii. A doua sferă, sfera politicii, nu se supune nici unui fel de analiză logică sau abordare raționalistă. Aici predomină argumentarea convingerii (în prima sferă predomină argumentarea logico-experimentală). În ceea ce privește cultura, aceasta poate fi atribuită astăzi domeniului psihiatriei. Cel puțin în SUA. Numai sistemul totalitar poate să pună în echilibru aceste trei sfere. De mult e timpul să se introducă noțiunea de raționalism în politică. În viitoarea mea lucrare, „Imperiul Euro-sovietic", voi consacra un capitol întreg problemei dacă politica, metapolitica trebuie să se bazeze pe forță sau pe desfătare (plăcere).

America de Nord a făcut alegerea definitivă în favoarea hedonismului și întreaga ei politică este îndreptată spre „mijloacele de desfătare". O asemenea alegere a adus omenirea în impas. Mai rămâne să-i silim pe comuniști să le vină mintea la cap și să le explicăm în ce ar consta metapolitica orientată spre „mijloacele de acțiune" sau cu alte cuvinte, spre mijloacele puterii.

Deja Hobbes a demonstrat că libertatea stă în putere. În epoca noastră, a revoluției tehnico-științifice, se poate adăuga că puterea servește cunoașterii (cercetările cosmice, cercetările fundamentale în domeniul fizicii), iar cunoașterea dă putere.

Dacă dorim să creăm homo-novus, atunci va trebui să alegem între putere și plăcere. Visul lui Marx era ca să dea fiecăruia după necesități. Astăzi, acest vis poate fi ușor realizat. Atingerea abundenței este o problemă a planificării și voinței. Rezolvarea acestei probleme ar necesita mai mult de un sfert de veac. Această abundență ar duce fie la apariția societății de tip hedonist condamnată la decădere (SUA), fie la transformarea omului obișnuit în homo novus.

Huxley și Orwell au menționat doar o eventuală latură negativă a unei „Lumi noi minunate". Latura ei pozitivă a rămas necunoscută pentru ei.

Amintiți-vă și de prezicerea lui Koestler:

„Teza - învingătorii, antiteza - învinșii, sinteza - învingătorii și învinșii devin cetățeni uniți ai unei noi patrii gigantice eurasiatice".

Eu aș schimba această teză: „Teza - național-socialismul rasist, antiteza - comunismul marxist, sinteza - național-bolșevismul macro-european, cu alte cuvinte comunismul imperial de elită care l-a respins pe Marx ca ideolog și pe Hitler ca pe un naționalist miop mărginit …"

Național-socialismul a fost o școală excepțională a eficacității, care îi lipsește atât de mult comunismului marxist.

Comunismul obișnuit trebuie să facă un copil pentru a avea o progenitură ieșită din comun, un fel de „monstru talentat", „comunismul suprauman".

Deja, în anul 1941, Koestler știa cine trebuie să-i fie tată.

4. Carl Schmitt - Încordarea planetară dintre Orient și Occident și opoziția Pământului și Mării[89]

Opoziția Orientului și Occidentului, care este absolut clară în ziua de azi, include contradicții de tot felul: interese economice, diferențierea calitativă a elitelor conducătoare și incompatibilitatea obiectivelor intelectuale fundamentale. Toate aceste contradicții se măresc intensificându-se reciproc. Totuși, corelarea tensionărilor economice, sociologice și spirituale s-a manifestat în toate marile războaie ale istoriei umane. Specificul antagonismului contemporan constă în faptul că această încordare a devenit globală, cuprinzând întreaga planetă. De aceea astăzi este absolut inevitabil să se elaboreze adecvat acel substrat istoric și geopolitic pe care se bazează această opoziție tensionată.

Noi vorbim despre opoziția Orientului și Occidentului. Totodată este evident că nu poate fi vorba doar despre deosebirile geografice. Pe parcursul cercetării noastre, noi vom examina cu minuțiozitate despre ce fel de contradicție este vorba și vom demonstra că există două tipuri deosebite de opoziție: istorico-dialectică și static-polară.

Opoziția Orientului și Occidentului nu este o opoziție polară. Pământul are polul Nord și polul Sud dar nu are polul de Est și polul de Vest. În condițiile planetei noastre, opoziția geografică a Occidentului și Orientului nu este ceva fixat și static; aceasta este doar o atitudine dinamică legată de „scăderea luminii" pentru douăzeci și patru de ore. În sens geografic, în raport cu Europa, America este Occident; în raport cu America Occidentul este China și Rusia; iar în raport cu China și Rusia Occidentul este Europa. În sens pur geografic, polii preciși lipsesc și prin urmare, este absolut cu neputință ca, bazându-ne doar pe geografie, să înțelegem încordarea planetară ostilă dintre Orient și Occident și să ne imaginăm structura ei fundamentală.

89) Carl Schmitt „Die planetarische Spannung zwischem Ost und West, 1959 in „Schmittiana - III" von prof. Piet Tommissen Brussel, 1991 (red).

§

Se poate merge pe calea cercetării specificului istoric, cultural și moral al Orientului și Occidentului din zilele noastre și în felul acesta, să evidențiem o serie de antiteze care, fără îndoială, au o importanță deosebită. Aici, aș vrea să utilizez un termen introdus în circulație de către geograful John Gottman, în strălucita sa lucrare „La politique de Etats et leur geografie”[90]: noțiunea de iconografie regională (iconografia spațiului) - iconographie regionale. Diferite imagini ale lumii și reprezentări, care au apărut ca rezultat al diferitelor religii, tradiții, al unui trecut istoric diferit, al diferitelor modele sociale, formează spații autonome. În acest sens, iconografiei unui anumit spațiu îi aparțin nu numai imaginile și operele artei plastice, dar și toate formele văzute ale vieții sociale și particulare. Despre importanța considerabilă a artei, în această ordine de idei, a vorbit, nu demult Louis Dies del Corall în cartea sa „Răpirea Europei”, care poate fi numită enciclopedia iconografiei europene. Deosebirea dintre înțelegerea formei în unele regiuni culturale sau altele și mai ales în sfera structurii puterii și a organizării statale, a fost cercetată de către Carlos Olero. În noțiunea de „iconografie a spațiului”, pe lângă diferitele forme ale vieții sociale, noi putem include și toate formele tipice de manifestare ale existenței umane, sistemele implicațiilor tipice, aluziilor, limbajul simbolic al simțurilor și gândurilor în forma în care ele sunt specifice pentru anumite teritorii cu o cultură deosebită, irepetabilă.

Tot aici se referă și imaginile trecutului, miturile, saga și legendele, inclusiv toate simbolurile și tabuurile localizate din punct de vedere topografic într-un anumit spațiu și doar în virtutea acestui fapt dobândind o realitate istorică. Gottman vorbește, în legătură cu aceasta, despre „circulația iconografiilor”, adică despre influența dinamică reciprocă a culturilor teritoriale pe parcursul timpului. Astfel, locul cunoscutei teorii a „circulației elitelor” a lui Pareto îl ocupă o teorie nu mai puțin importantă, cea a circulației iconografiilor.

Mi se pare că utilizarea în cazul dat a cuvântului (și a noțiunii) „iconografie” este oportună și benefică, în primul rând pentru faptul că acest termen exprimă, cel mai exact, esența opoziției Orientului și Occidentului. Atitudinea față de imagine, icoană, descoperă calitățile esențiale ale Orientului și Occidentului în dimensiunea lor cea mai profundă.

Orientul apare, în mod tradițional, ca adversar al imaginilor vizuale, al tablourilor și icoanelor, iar Occidentul dimpotrivă - ca un bastion al venerației picturii de icoane și mai pe larg al picturii.

Atunci când este vorba despre iconoclasm sau despre interzicerea descrierii lui Dumnezeu, un european instruit își amintește evenimentele din istoria Bizanțului, despre lupta din jurul ereziei iconoclastice de pe timpurile împăratului Leon (717 - 741) și despre recunoașterea picturii de icoane de către Carol cel Mare. Își amintește, de asemenea, despre interdicția

90) „Politica Statelor și geografia lor” (fr.) (red).

de a-l descrie pe Dumnezeu în Testamentul Vechi şi în islam. Unii au ajuns atât de departe încât descoperă aici contradicţia iniţială dintre exprimarea verbală şi vizuală pe care ei, la rândul lor, o ridică la o contradicţie mult mai generală, dintre auz şi văz, acustică şi vizualitate, totodată cuvântul şi auzul se identifică univoc cu Orientul, iar imaginea şi văzul - cu Occidentul.

Utilizarea termenului „iconografie" în sensul atotcuprinzător de mai sus trebuie să ne ferească de asemenea simplificări. În realitate, nu există un asemenea loc geografic unde ar lipsi dimensiunea vizuală a realităţii, iar chipul, imaginea, icoana şi iconografia sunt prezente pretutindeni. De aceea este posibilă tendinţa contrară, care neagă valoarea imaginii vizuale, adică iconoclasmul în sensul cel mai larg. Totodată, problema iconoclasmului nu se reduce în nici un caz la Bizanţ şi islam. Occidentul cunoaşte, de asemenea, forme multiple şi deosebit de agresive ale duhului iconoclastic. Uiclifiţii şi husiţii, sectanţii baptişti şi puritanii, moderniştii religioşi şi naţionaliştii grosolani - toate aceste curente iconoclastice au apărut şi s-au dezvoltat în Occident.

În epoca marilor descoperiri geografice şi a colonizării Lumii Noi, acest conflict, această controversă fundamentală a istoriei mondiale a atins proporţii planetare, iar în exterior s-a manifestat în lupta celor două forme confesionale - catolicismul roman şi protestantismul nordic, liniile iezuiţilor şi ale calvinilor. Să încercăm a examina aspectul iconografic al acestui conflict, care ne va duce spre o înţelegere mult mai profundă a sensului său.

Sensul Reconquistei consta în cucerirea spaţiului din peninsula Iberică, pentru venerarea liberă a Chipului Maicii Domnului. Cândva eu am scris că marinarii spanioli şi conchistadorii Lumii Noi au văzut simbolul realizărilor lor istorice în înălţarea peste tot a chipului Sfintei Fecioare Născătoare de Dumnezeu. Unii cititori m-au înţeles greşit. Un autor catolic a scris chiar cu această ocazie: „Schmitt judecă despre diferite accesorii creştine ale Conquistei, care pot doar să ducă cititorul în eroare". Pentru mine, icoana Fecioarei Maria nu este „diferite accesorii creştine". Mai mult decât atât, venerarea icoanei Preacuratei are pentru mine o importanţă enormă, ceea ce devine mult mai de înţeles dacă ţinem seama de părerile de mai sus despre legătura chipului vizual, a icoanei, cu esenţa tradiţiei occidentale. Eu sunt gata să susţin că toate războaiele religioase ale Europei secolelor XVI-XVII, inclusiv războiul de Treizeci de ani de pe pământurile germane, în realitate au fost nişte războaie pentru şi împotriva venerării catolice a icoanei fecioarei Maria în Evul Mediu. Trebuie oare să considerăm, în acest context, că iconoclasmul puritanilor englezi este un fenomen strict oriental, iar veneraţia icoanelor de către catolicii bavarezi, spanioli şi polonezi este un indiciu al naturii lor occidentale? În polemicile bizantine, desfăşurate în jurul ereziei iconoclastice la nivel teologic, a fost abordată şi dogma creştină a Trinităţii. Problema spirituală consta în complexitatea îmbinării iconografice în Dumnezeire a Unităţii şi Trinităţii. Ar fi fost greşit, totuşi, să se identifice strict dogma Trinităţii doar cu Occidentul, iar monoteimul abstract - cu Orientul. Firește, în anumite momente ale istoriei, o asemenea

coincidență a fost aproape deplină. Monahii franci au completat Simbolul creștin al Credinței Occidentului cu o formulă conform căreia Sfântul Duh purcede nu numai de la Tatăl, ci și de la Fiul, iar indignarea patriarhilor greci ai Filioque a dus la marea schismă dintre Bisericile Occidentală și Orientală[91]. Pornind de la aceasta, se poate spune că Filioque a fost o manifestare a Occidentului împotriva Orientului, dar aceasta se combate, pe de o parte, prin învățătura deosebită despre Trinitate și Maica Domnului a Părinților sirieni ai Bisericii, iar pe de altă parte, prin concepțiile arienilor occidentali, care neagă, în general, natura Divină a lui Hristos. În felul acesta, deosebirea iconografică impresionantă dintre Orient și Occident în problema Trinității devine absolută și necondiționată.

Iconografia tradițională nu este statică, în ea se înghesuie toți factorii noi. Spre exemplu, ea este invadată de tehnica industrială. Psiho-analiza contemporană poate fi și ea considerată o expresie a tendinței iconoclastice. Bazându-se pe abordarea iconoclastică a problemei, psihoanalistul spaniol Juan Jose Lopez Ibor a făcut o cercetare foarte interesantă a acestei sfere. Afară de aceasta, toată pictura contemporană, cea abstractă, cât și cea care a păstrat rămășițele branșei, poartă în sine distrugerea interpretării tradiționale a chipului, a imaginii vizuale, a icoanei. Toate aceste trei fenomene sunt legate între ele - tehnica, psihoanaliza și pictura contemporană. Dacă s-ar face o cercetare a unei asemenea legături reciproce, comparând-o cu actuala opoziție a Orientului și Occidentului, se poate ajunge la niște concluzii surprinzătoare, senzaționale. Singura piedică pe această cale este imposibilitatea de a identifica strict Orientul cu iconoclasmul, iar Occidentul cu cinstirea icoanei. Pentru a conștientiza până la capăt structura dualismului mondial - Occident - Orient - trebuie să ne bazăm pe alte criterii.

§

Istoria confruntării planetare a Orientului și Occidentului, în toată plinătatea sa, se reduce la dualismul fundamental al elementelor - Pământului și Apei, Uscatului și Mării.

Ceea ce noi astăzi numim Orient reprezintă o masă omogenă de uscat: Rusia, China, India - o bucată uriașă de Uscat, „Pământul de Mijloc”[92], așa cum a numit-o marele geograf englez Halford Mackinder. Ceea ce noi astăzi numim Occident este unul dintre Oceanele mondiale, o

91) Catolicul Schmitt consideră că Filoque accentuează doar Trinitatea Divinității și intensifică orientarea iconografică a dogmei creștine, în timp ce renunțarea la o nouă rânduială în Biserica Ordodoxă i se pare o expresie a spiritului iconoclastic din Vechiul Testament. Este o teză absolut greșită, combătută chiar și de o asemenea observație istorică cum ar fi răspândirea generală și venerarea icoanei la popoarele ortodoxe, în special în Rusia, unde icoana joacă, până în zilele noastre, un rol colosal în practica religioasă, pe care nu l-a avut nici în perioadele de înflorire a catolicismului în Europa. Mai mult decât atât, introducerea Filioque a fost tocmai expresia acelui monoteism abstract și a teologiei naționaliste care nu au nimic în comun cu confirmarea plenitudinii Trinității și a primatului Icoanei. Pentru amănunte vezi A. Dughin „Metafizica Bunei Vestiri”. (A.D.).

92) La început, Mackinder a utilizat termenul „Pivot area”, „zona axială”, mai târziu „Heartland”, Pământul Median”. (A.D.).

emisferă în care sunt situate oceanele Atlantic şi Pacific. Opoziţia lumilor maritimă şi continentală - iată acel adevăr global care stă la baza interpretării dualismului civilizator ce generează, în permanenţă, o încordare planetară şi stimulează întregul proces al istoriei.

În momentele culminante ale istoriei mondiale, contradicţiile dintre puterile beligerante se transformă într-un război dintre stihia Mării şi stihia Uscatului. Faptul acesta a fost observat deja de către cronicarii războiului dintre Sparta şi Atena, Roma şi Cartagina. Până la un anumit timp, însă, totul se reducea la regiunea Mării Mediterane. Oamenii nu ştiau încă de spaţii uriaşe, de mari oceane, de conflicte planetare. Să remarcăm, de la bun început, că trebuie să se facă o deosebire conceptuală între stihia Mării şi stihia Oceanului. Firește, există paralele parţiale, iar multe dintre ele se referă, în acest sens, la aliniatul din prima filipică a lui Demostene (38.41). Eu, de exemplu, nu împărtăşesc sarcasmul lui Platon, care spunea despre greci că „stau pe malul Mării Mediterane la fel ca broaştele".

Totuşi, între civilizaţia maritimă, care este intracontinentală şi civilizaţia oceanică există o deosebire considerabilă. Acea tensiune dintre Orient şi Occident, acel mod de a pune problema conflictului, care sunt specifice perioadei actuale a istoriei, nu au analogii în trecut. Opoziţia Uscatului şi Mării (ca Ocean) atinge un volum istoric mondial irevocabil doar atunci când omul cucereşte întreaga planetă.

Caracterul planetar al luptei dintre Uscat şi Mare a fost observat, pentru prima dată, în timpul războaielor Angliei împotriva Franţei revoluţionare şi a lui Napoleon. E adevărat că pe atunci împărţirea în Uscat şi Mare, Orient şi Occident nu era încă atât de clară ca în ziua de azi. Napoleon a fost înfrânt, în cele din urmă, nu de Anglia, ci de Rusia, Austria şi Prusia continentale. „Nomosul" Pământului[93] se reducea, pe atunci, la echilibrul dintre forţele Uscatului şi Mării; Marea nu putea să obţină o victorie hotărâtoare cu forţele proprii. În anul 1812, când contradicţia a atins apogeul, SUA au declarat război nu lui Napoleon, ci Angliei. Atunci s-a produs apropierea dintre America şi Rusia; totodată, aceste două state tinere se străduiau să se distanţeze atât de Napoleon, cât şi de Anglia. Pe atunci opoziţia dintre Pământ şi Mare, dintre Orient şi Occident încă nu se cristalizase într-o pură opoziţie a stihiilor, ceea ce s-a întâmplat doar în momentul încheierii alianţei Nord-atlantice, în anul 1949.

93) „Nomos" - o categorie fundamentală a lui Carl Schmitt, axa teoriei lui despre istorie, drept, geopolitică. „Der Nomos der Erde" - este opera lui principală. Nomos - în grecescul verbum occasionalis de la verbul nemein înseamnă „a lua, a avea, a împărţi, a distribui, a orândui etc.". Etimologic îi corespunde germanul nehmen şi Nahme, adică „a lua", „luat". Este înrudit cu cuvântul Nahme, adică „nume". În limba rusă această idee o exprimă cel mai bine cuvântul „a avea" şi cuvântul din slavă veche „imati" („a lua") de la care provine „imea" („nume"),"imuşcestvo" („avere"), „imenie" („moşie"), de unde şi „podnimati" („a ridica"), „perenimati" („a împrumuta"), „otnimati" („a lua" cu forţa) şi chiar „panimati" („a înţelege") (comparaţi fr. saisir - a apuca, a sesiza, a lua, a înţelege). Este apropiată întrucâtva semnificaţia cuvintelor „deliti" („a împărţi"), „nadel" („împroprietărire"), „dolea" (în sens de „proprietate" şi „soartă"). Ideea „nomosului" este ideea structurii ordonate, proprie organizării istorice specific umane a societăţii, familiei, teritoriului, dreptului etc. La Schmitt, noţiunea de „nomos" poate fi corelată cu noţiunea „structurii" la structuraliştii francezi, (totodată nu trebuie exclus, în cazul dat şi plagiatul (bineînţeles din partea francezilor). Este cunoscut faptul că Schmitt l-a influenţat semnificativ pe cel mai mare hegelian european Alexandr Kojev, care a fost la rândul său învăţătorul lui Marcuse. (A.D.).

Deja pe timpurile lui Napoleon s-a relevat, destul de clar, legitatea conflictului politic determinat de deosebirea dintre stihiile civilizatoare, adică al unui asemenea conflict unde trebuia să se aleagă între Uscat și Mare. În iulie 1812, când Napoleon se apropia de Moscova, Goethe a scris un panegiric, chipurile pentru împărăteasa Maria Luiza, în realitate, însă, pentru soțul ei, împăratul francez:

„Acolo, unde mii de oameni se află în derută, acolo hotărăște totul un singur om (Napoleon)".

Având în vedere aspectul global al opoziției Uscatului și Mării, poetul german continuă:

„Acolo unde se adună amurgurile secolelor
El (Napoleon) le împrăștie cu lumina spiritului
Tot ce e neînsemnat a dispărut
Doar Uscatul și Marea au aici importanță"
(„Worueber trueb Jahrhunderte gesonnen
Er uebersieht's im hellsten Geisteslicht.
Das Kleinliche ist alles weggeronnen,
Nur-Meer und Erde haben hier Gewicht")

Goethe era de partea lui Napoleon. Pentru el acesta era partea Uscatului, a Pământului. Napoleon însă se identifică și cu Occidentul. Pe atunci Occidentul era încă uscat și nicidecum Mare. Poetul german spera, cu sinceritate, că Occidentul așa va și rămâne, întruchiparea forței de uscat, continentală, iar Napoleon, ca un nou Alexandru, va recuceri de la forțele mării teritoriile de coastă și atunci „Uscatul va intra în drepturile sale".

În acest context, Goethe, reprezentantul tipic al Occidentului, a făcut în vara anului 1812 alegerea în favoarea Uscatului, a Pământului împotriva Mării. Firește că, în concordanță cu concepția sa despre lume, el înțelegea opoziția Pământului și Mării ca pe o tensiune statică, opusă și nu ca pe un moment dialectico-istoric irepetabil. În cazul dat este extrem de importantă deosebirea dintre opoziția statică și dialectica istorică despre care am vorbit la începutul capitolului.

§

Goethe gândea în termenii polarității statice. Însă încordarea polară se deosebește considerabil de încordarea istorico-dialectică. Statica încordării polare presupune sincronism, stabilitate, în cazul căreia interacțiunea polilor opuși formează o structură ce rămâne, în esență, aceeași la toate schimbările externe ce rezultă din situații istorice concrete. Este un fel de întoarcere perpetuă.

Abordarea concret-istorică, dimpotrivă, cercetează lanțul legăturii reciproce logice și istorice dintre concretica unei anumite întrebări și a răspunsului dat la această întrebare. Din punct de vedere istoric, întrebarea și răspunsul dau dialectica concretă și determină structura situațiilor și

epocilor istorice. O asemenea dialectică nu trebuie să se identifice, în mod obligatoriu, cu logica hegeliană a națiunilor sau cu legitatea, dată în mod fatal, a cursului firesc al evenimentelor.

Totuși, aici ne interesează cercetarea structurii dualismului planetar care este concret în lumea noastră (și nu teoria generală a procesului istoric). Gândirea istorică este o gândire în situații istorice momentane, de o singură dată și prin urmare, adevăruri de o singură dată.

Toate paralelele istorice servesc doar unei constatări mai bune a acestei unicități, în caz contrar ele devin doar niște elemente funcționale moarte ale unui sistem abstract, care în viața reală nu există, pur și simplu. Este irealist și absurd să facem presupuneri de acest fel: ce s-ar întâmpla dacă evenimentele ar lua o altă întorsătură decât ar lua-o în istoria reală. De exemplu, ce s-ar fi întâmplat dacă sarazinii ar fi biruit în lupta de lângă Poitiers. Ce ar fi fost dacă Napoleon nu pierdea lupta de la Waterloo? Ce ar fi fost dacă iarna din anii 1941-1942 nu era atât de friguroasă? Asemenea presupuneri stupide, ce pot fi întâlnite chiar și la istorici cunoscuți, sunt absurde deja prin aceea că în ele se scapă din vedere caracterul unic și excepțional al oricărui eveniment istoric. Structura tensiunii polare este întotdeauna actuală, eternă, ca o întoarcere perpetuă.

Adevărul istoric, dimpotrivă, este adevăr doar o singură dată. El nu poate fi adevăr mai mult decât o singură dată, fiindcă istoricitatea lui constă tocmai în caracterul lui momentan. Unicitatea adevărului istoric este unul din secretele ontologiei, spunea Walter Varnah. Structura dialectică a întrebării și răspunsului despre care vorbim aici, încercând să explicăm esența istoriei, nu slăbește și nu suprimă, în nici un caz, calitățile unicității evenimentului istoric. Dimpotrivă, ea o întărește, întrucât este vorba despre un răspuns concret excepțional la o întrebare concretă, la fel de excepțională.

Dacă opoziția dintre Uscat și Mare, exprimată în dualismul planetar contemporan ar fi fost exclusiv polară statică, adică inclusă în lanțul echilibrului natural și al întoarcerii perpetue, ea ar fi fost atunci doar un fragment al unui proces pur natural. În natură, stihiile se împart și se unesc, se amestecă și se diferențiază. Ele se înlocuiesc una pe alta și trec din una în alta, într-un circuit continuu al metamorfozelor care descoperă noi și noi chipuri și forme ale esenței - întotdeauna identică cu tensiunea polară. Dacă totul s-ar reduce numai la un asemenea dualism static natural, actuala opoziție a Orientului și Occidentului ar fi fost doar o formă deosebită de exprimare a circulației veșnice a elitelor, o problemă a iconografiilor. Întoarcerea veșnică și transformarea veșnică nu cunoaște un adevăr specific, o situație unică, un moment istoric. Opoziția polară statică exclude unicitatea istorică. Într-o istorie concretă totul este altfel. În anumite epoci apar popoare și grupuri puternice, capabile să acționeze și care cuceresc și împart pământul, atât în procesul tratatelor de prietenie sau al războaielor, cât și al gospodăririi pe propriul teritoriu, pasc vitele etc. Din aceasta se formează Nomosul Pământului. El este limitat de unicitatea sa, aici și acum, iar încordarea dintre elementele despre care vorbim, dintre Mare și Uscat,

generează doar un context natural, obiectiv, în care se formează Nomosul dat.

Dacă luăm Pământul și Marea (și ființele care le populează) ca elemente exclusiv naturale, este evident că ele singure nu pot provoca opoziția ostilă, care ar fi conferit un sens istoric al evenimentului. După natura lor, locuitorii Mării și locuitorii Uscatului nu pot fi dușmani absoluți. Se întâmplă că animalele terestre devorează pe cele maritime, dar este stupid să vorbim, în cazul de față, despre o oarecare dușmănie. Înșiși peștii se devorează la tot pasul unul pe altul, îndeosebi cei mari pe cei mici. Dar locuitorii Uscatului se comportă nu cu mult mai bine unul față de celălalt. De aceea, nu putem susține că există o dușmănie naturală a Uscatului și Mării. În stare naturală, pură, aceste două stihii există, mai curând, absolut independent și indiferent una față de alta, într-o asemenea măsură încât a vorbi, aici, despre o asemenea corelație, specifică și intensivă, așa cum este dușmănia, este absurd. Fiecare ființă vie se află în stihia sa, în mediul său. Ursul, prin natura sa, nu se dușmănește cu balena, iar balena nu-i declară război ursului. Chiar și răpitoarele maritime și de uscat știu exact granițele și limitele lor de habitat. Ursul nu atentează la teritoriul leului sau al tigrului; chiar și fiarele cele mai îndrăznețe își știu locul lor și se străduiesc să evite confruntările neplăcute. Cei care aduc drept exemplu de dușmănie naturală relațiile dintre câini și pisici, demonstrează, odată în plus, că o asemenea dușmănie naturală se deosebește în mod radical de cea umană. Când pisica mârâie la câine, iar câinele latră la pisică, conflictul lor are cu totul alt sens decât dușmănia umană. Principala deosebire constă în faptul că, în contrast cu animalele, oamenii sunt capabili să nege prezența celei mai umane calități la adversarii lor, pe când animalele - nu. Existența câinelui nu pune sub semnul întrebării, din punct de vedere moral și spiritual, existența pisicii și invers.

Totuși este semnificativ faptul că tocmai fabulele din viața animalelor ilustrează, deosebit de pregnant, situații și relații politice umane specifice. La drept vorbind, din punct de vedere filosofic, problema fabulelor despre animale este interesantă prin ea însăși. Mutând situațiile politice umane în lumea animală, noi le demitologizăm, le limpezim și le lipsim de învelișul ideologic și retoric. Tocmai de aceea, relațiile dintre animale au cu totul alt sens decât relațiile dintre oameni, acest procedeu alegoric - când oamenii apar ca animale, iar fiarele ca oameni - permite să descoperim ceea ce până acum era ascuns prin abaterea voită de la analiza rectilinie și unidimensională. Transformarea în fiară înstrăinează omul de ceea ce este uman, dar prin această înstrăinare umanul devine doar mult mai clar și mai expresiv. Pe aceasta se bazează sensul politic al fabulelor despre animale (asupra acestui moment nu vom mai stărui aici).

S-ar părea că odată cu transferarea dualității Uscat-Mare asupra omenirii ar trebui să se vorbească despre conflictele maritime dintre oamenii Mării și conflictele terestre dintre oamenii Uscatului. În realitate, lucrurile stau cu totul altfel, începând cu acel moment când tensiunea

istorică planetară atinge un anumit nivel critic. Spre deosebire de animale, oamenii - şi numai oamenii - sunt capabili să poarte război între popoarele Uscatului şi popoarele Mării. Când duşmănia atinge cota cea mai înaltă, acţiunile militare cuprind toate regiunile posibile, iar războiul se desfăşoară de ambele părţi, atât pe Uscat, cât şi pe Mare. Fiecare dintre părţi este nevoită să urmărească adversarul în adâncul stihiei ostile. Când se valorifică şi cea de-a treia stihie, stihia aerului, conflictul trece şi în cadrul ei, iar războiul devine un război aerian. Subiectele iniţiale ale conflictului nu-şi pierd însă calitatea lor, de aceea mi se pare pe deplin rezonabil să vorbim despre opoziţia elementului Pământului şi cel al Mării. Când opoziţia planetar-istorică se apropie de punctul său maxim, amândouă părţile îşi încordează, la limită, forţele lor materiale, sufleteşti şi spirituale. Lupta se extinde atunci în toate spaţiile învecinate părţilor care se opun. Chiar şi deosebirea naturală elementară a Uscatului şi Mării se transformă, în acest caz, într-o luptă veritabilă dintre aceste elemente.

Duşmănia dintre oameni are o intensitate deosebită, ce depăşeşte de nenumărate ori tensiunea caracteristică pentru duşmănia din împărăţia naturii. În om, toate aspectele naturii se transcedentează, capătă o dimensiune transcedentă (sau transcedentală, cum doriţi). Această dimensiune suplimentară poate fi numită „suplimentară" şi să ni-l amintim pe Rimland care spunea „Le combat spirituel et aussi brutal que le bataille des hommes"[94]. Oricum ar fi, duşmănia dintre oameni poate să atingă un grad neverosimil. Gradul cel mai înalt de duşmănie se relevează clar în războaiele civile, atunci când adversarul este în aşa măsură de criminalizat - moral, juridic şi ideologic - încât este situat, de fapt, în afara tuturor legilor umane. În aceasta se resimte un oarecare element supranatural specific doar omului, transcedent faţă de dimensiunea lui naturală; acest element generează o tensiune neverosimilă şi transformă polaritatea naturală într-o dialectică istorică concretă.

Cuvântul „dialectică" exprimă aici acea calitate (specifică doar omului) care se deosebeşte fundamental de toate formele naturale de polaritate. Cuvântul „dialectică" atrage atenţia asupra structurii „întrebare-răspuns", care poate doar să descrie un mod adecvat, o situaţie istorică sau un eveniment istoric. Situaţia istorică poate fi înţeleasă doar ca o provocare făcută omului şi răspunsul lui la această provocare. Fiecare acţiune istorică este răspunsul omului la întrebarea pusă de istorie. Fiecare cuvânt al omului este un răspuns. Fiecare răspuns capătă sens prin întrebarea la care el este chemat să răspundă; pentru acel care nu ştie întrebarea, cuvântul rămâne fără sens. Sensul întrebării se află, însă, în primul rând în acea situaţie concretă în care a fost pus.

Aceasta aminteşte de „logica întrebare-răspuns" (Question - Answer Logic) a lui R.G. Collingwood şi într-adevăr, tocmai aceasta avem în vedere. Collingwood se străduia să determine cu ajutorul cugetării, în termenii „întrebare-răspuns", sensul specific al istoriei. El a făcut acest lucru cu

94) „Lupta spirituală este la fel de dură ca războiul uman". (fr.).

o exactitate uluitoare, fiindcă pentru el această determinare însemna cununa căii filosofice de învingere a pozitivismului propriu, anistoric ştiinţifico-natural.

Ideea lui Collindwood a fost minunată, însă savantul englez a fost prea tare pătruns de definiţia engleză a ştiinţei, specifică secolului al XIX-lea, pentru a învinge interpretarea individualist-psihologică a problemei „întrebare-răspuns". Doar acest factor poate explica crizele lui complexate, bolnăvicioase, de germanofobie, care au afectat considerabil ultima lui lucrare „The New Leviathan"[95]. Meritul mare al „logicii întrebare-răspuns" este, însă, incontestabil. Este necesar, totuşi, să menţionăm, în mod deosebit, faptul că aici întrebarea se pune nu de către un singur om sau de către un grup de oameni şi nici de un istoric luat la întâmplare, care cercetează trecutul, ci de însăşi Istoria, alcătuită sub aspectul ei calitativ din întrebări şi răspunsuri. Întrebarea este, prin ea însăşi, un eveniment istoric din care rezultă, prin răspunsul uman concret, următorul eveniment. În măsura în care oamenii acceptă chemarea şi întrebarea istoriei şi în care se străduiesc să răspundă la ele prin atitudinea şi faptele lor, ei demonstrează exact în aceeaşi măsură aptitudinea lor pentru participarea riscantă la istorie şi prin urmare, se supun judecăţii ei. Într-un cuvânt: ei trec din starea naturală în cea istorică.

Arnold Toynbee a dezvoltat „logica întrebare-răspuns" (question-answer logic) până la concepţia cultural-istorică a „structurii"[96] (challenge

95) Însuşi Schmitt putea fi învinuit de rusofobie bazată pe prejudecăţi. (în mare măsură) nefondate, care provin totuşi din altă sursă: din devotamentul lui confesional faţă de catolicism şi absolutizarea geopolitică a Europei Centrale. În cartea sa excepţională „Revoluţia conservatoare din Germania 1918 - 1932", Meller a demonstrat în mod convingător cum împărţirea geopolitică a Europei în trei zone - Europa Occidentală (Anglia, Franţa), Europa Centrală (Germania, Austria), Europa de Est (Rusia) - se proiectează pe aprecierile culturale ale vecinilor săi, locuitori ai acestor trei zone. Pentru englezi şi francezi, nemţii sunt barbari abia ieşiţi din păduri, „huni", urmaşii sălbatici ai lui Attila. Pentru nemţi asemenea barbari sunt ruşii. Iar ruşii şi nemţii, care francezilor şi englezilor li se par nişte barbari, sunt nişte automate fără suflet, reprezentanţii civilizaţiei şi culturii occidentale (adică nişte europeni clasici, exageraţi). Nemţii îi învinuiesc pe francezi şi pe englezi de lipsa de vitalitate şi entuziasm istoric. Apropo, această tipologie geopolitică a etnosurilor europene a determinat concepţia „popoarelor tinere" (pe care revoluţionarii conservatori germani au luat-o de la Dostoevschi), care îi recunoaşte ca atare pe ruşi şi pe nemţi. Cu alte cuvinte, reproşurile de barbarie puteau fi interpretate în sens pozitiv, aşa cum s-a întâmplat în tabăra rusofilă (preponderent prusacă, protestantă sau idolatră) a Revoluţiei Conservatoare din Germania, din care făceau parte şi naţional-bolşevicii Arthur Moeller van den Bruck, O. Spengler şi îndeosebi, E. Niekisch. Deşi era rusofob, Schmitt merită să fie respectat şi studiat de către ruşi, la fel cum el, fiind un naţionalist german înfocat, iartă uşor germanofobia englezului Collingwood datorită meritelor intelectuale ale acestuia (A.D.).

96) În limba rusă nu există două cuvinte care ar corespunde termenilor englezi „answer" şi „response". Le vom traduce aici ca „răspuns" şi „replică". Ambii termeni înseamnă „răspuns". De fapt, nu există o deosebire ca atare nici în limba germană, aşa că Schmitt foloseşte termenul englez „response" de fiecare dată când face trimitere la Toynbee şi cuvântul german „Antwort", avându-l în vedere, implicit, pe Collingwood. Prezenţa în limba engleză a doi termeni se explică nu prin separare semantică imprecisă, ci prin dublare romanică (response) a cuvântului german (answer). Noi am preferat ca în traducerea rusă de mai departe să traducem ambele cuvinte ca „răspuns", pentru a nu supraîncărca terminologic textul (cu atât mai mult cu cât noi am arătat caracterul artificial al acestei deosebiri). Conform lui Schmitt, response ca răspuns-replică descrie reacţia umană la chemarea istoriei, într-o cheie mult mai îndepărtată de teoriile ştiinţifico-naturale, teorii de care concepţiile lui Collingwood nu s-au eliberat niciodată până la capăt. De altfel, însuşi Schmitt utilizează pe măsura expunerii, în calitate de sinonime, ambii termeni, alegând unul sau altul mai curând din considerente de ordin pur stilistic. Acelaşi lucru se poate spune şi despre perechea de termeni „întrebare" şi „chemare", question şi challenge. În cazul de faţă Schmitt preferă aproape univoc cuvântul „chemare", pe care fie că îl traduce în germanul Ruf, Anruf, fie că îl lasă în forma engleză iniţială - challenge. În literatura filosofică rusă acest termen este întotdeauna tradus ca „chemare". (A.D.).

response-structure). Toynbee a dezvoltat concepția „întrebării" până la noțiunea „chemării", iar concepția „răspunsului" - până la „rechemare". Aceasta a fost etapa cea mai importantă în precizarea caracteristicii esențiale a istoricității, fiindcă aici se observă, clar, nu pur și simplu o tensiune naturală, polară statică - abordată de școlile neistorice individual-psihologice de științe naturale ale gândirii, ci o tensiune înțeleasă dialectic. Toynbee distinge pe baza metodei sale mai mult de douăzeci de culturi sau civilizații superioare, fiecare dintre acestea fiind fundamentată pe un răspuns istoric concret, pe răspunsul oamenilor la întrebarea pusă de istorie, pe chemarea ei. De exemplu, în cazul Egiptului, chemarea consta în specificul natural al văii Nilului, în devotamentul față de râu și în pericolul permanent al invaziilor dușmane. Valorificarea și organizarea spațiului din valea Nilului, protejarea civilizației egiptene cu dinastiile, piramidele, cultele zeilor și arta sa sfântă de influențele barbare externe, pe baza cărora a fost întemeiată, constituie răspunsul concret la chemare.

Metodologia cunoașterii a câștigat extrem de mult de la o asemenea abordare, fiindcă a devenit posibilă studierea structurii dialectice a oricărei situații istorice. Însuși Toynbee n-a putut să evite greșeala, definitorie, care i-a afectat considerabil concepțiile. Când începe să descrie mecanismul interacțiunii dintre cele douăzeci de civilizații sau culturi remarcate de către el, în analiza lui se pierde latura cea mai esențială a istoricului, structura istoriei însăși - unicitatea fiecărei situații concrete și soluționarea ei. Nu există nici un fel de legi generale ale istoriei universale. Această încercare abstractă de a supune istoria vie unor legități seci sau unei probabilități statistice, în interiorul unui sistem funcțional îngust, este cu desăvârșire greșită.

În realitate, noi avem de a face doar cu situații concrete unice. De fapt și o situație concretă din epoca noastră este determinată de faptul că opoziția Orientului și Occidentului a căpătat în ea caracterul dualismului planetar, al dușmăniei planetare. Atunci când încercăm să clarificăm natura tensiunii dialectice provocată de acest dualism, noi nu ne străduim să excludem legea generală sau probabilitatea statistică nemaivorbind despre constituirea unui oarecare sistem. Când utilizăm cuvântul „dialectică", „dialectic", noi ne supunem riscului de a fi înțeleși greșit și de a fi repartizați la școala hegeliană îngustă. Nu este chiar așa. În realitate, dialectica lui Hegel oferă posibilitatea de a înțelege unicitatea și irepetabilitatea evenimentului istoric, lucru văzut chiar și din fraza lui Hegel despre faptul că transformarea în om a Fiului lui Dumnezeu este evenimentul fundamental al întregii istorii umane. De aici rezultă că istoria a fost, pentru Hegel, nu doar, pur și simplu, un lanț de legități obiective, ci ea a avut și dimensiunea subiectivă a participării active. Dar în sistematizarea hegeliană generală, adeseori se pierde unicitatea istorică, iar evenimentul istoric concret se dizolvă în procesul de gândire unidimensional. Această remarcă este suficientă pentru a clarifica înțelegerea noastră mecanică în rândul hegelienilor, lucru destul de specific pentru modul „tehnic", automat, de gândire al contemporanilor

noștri.

Pe lângă înțelegerea greșită a esenței dialecticii istorice, specifică hegelianismului în întregime, trebuie să evităm mania pentru formularea legităților și descoperirea legilor tipică pentru sec. al XIX-lea. Acestei maladii i-au fost expuși, practic, toți sociologii și istoricii occidentali - cu excepția lui Alexis de Tocqueville. Necesitatea de a scoate, din fiecare situație istorică concretă, legea generală de dezvoltare, a acoperit cu un văl de generalizări cețoase, aproape de nepătruns, descoperirile științifice, chiar și ale celor mai ageri gânditori ai secolului trecut.

Ridicarea unui fapt concret-istoric la o oarecare lege general umană este plata cu care secolul al XIX-lea a compensat pozitivismul său științifico-natural. Savanții nu puteau să-și imagineze, pur și simplu, un oarecare adevăr în afara adevărului universal, calculat și măsurat cu exactitate de o legitate funcțională. Astfel, istoricul contemporaneității, Compte, înzestrat cu o intuiție genială, a determinat exact esența epocii sale, prezentând-o ca pe un rezultat al dezvoltării ei, alcătuit din trei etape: de la teologie, prin metafizică, spre pozitivism. A fost o remarcă absolut justă care determină, cu precizie, singurul pas pe care l-a întreprins în trei momente gândirea occidentală, din sec. al XIII-lea până în sec. al XIX-lea. Dar pozitivistul Comte a crezut în justețea principiului formulat de către el doar după declarația sa că legea celor trei faze se răspândește în întreaga umanitate și în întreaga ei istorie. Karl Marx a pus, la rândul său, un diagnostic foarte exact aceleiași stări de lucruri, caracteristică pentru cea de-a doua etapă a revoluției industriale de la mijlocul sec. al XIX-lea din Europa Centrală și de Est; din păcate, însă, el și-a ridicat ideile sale la nivelul de doctrină istorică de importanță universală și a proclamat teza simplificată despre „lupta de clasă", în realitate fiind vorba despre un moment concret al revoluției industriale legată de inventarea căilor ferate, a telegrafului și a mașinii cu abur. Deja în sec. al XX-lea, Osvald Spengler a redus considerabil importanța descoperirii sale - cu privire la paralelele istorice, de profunzime, dintre epoca actuală și epoca războiului civil roman și perioada cezarilor, prin faptul că a alcătuit pe această bază teoria generală a cercurilor culturale și prin urmare, a distrus nervul istoric al întregii sale lucrări.

§

Industrializarea și dezvoltarea tehnică constituie, astăzi, soarta pământului nostru. Prin urmare, ne vom strădui să definim întrebarea istorică unică, marea chemare și răspunsul concret, generate de revoluția tehnico-industrială din secolul trecut. Să renunțăm, totodată, la toate concluziile superficiale care ne antrenează în sistemele riscante ale condiționării cauză-efect. Noi am desprins, din noțiunea generală de tensiune, doar tensiunea dialectică ce se deosebește de cea polară statică. Dar această concepție a tensiunii dialectice nu trebuie înțeleasă ca un produs banal al hegelianismului, al concepțiilor științifico-naturale sau al

construcţiilor normativiste. Formula lui Toynbee cu privire la „chemare - răspuns" trebuie folosită la fel doar în calitate de instrument, aşa cum ne trebuie nouă, să înţelegem corect adevărul actual unic al dualismului planetar de astăzi, al Orientului şi Occidentului.

Aici ne va ajuta textul lui Arnold Toynbee, din anul 1953, cu denumirea expresivă: „The World and the West" („Lumea şi Occidentul")[97]. Această lucrare a provocat o critică şi o polemică dură pe care noi preferăm să le trecem sub tăcere, fiindcă aici ne interesează doar opoziţia Pământului şi Uscatului. Toynbee vorbeşte despre epoca noastră remarcând în ea, ca o categorie aparte, Occidentul opus restului lumii.

Occidentul i se pare un agresor care, pe parcursul a patru secole şi jumătate, a realizat expansiunea puterii sale tehnico-industriale spre Est, în patru direcţii principale: Rusia, lumea islamică, India şi Asia răsăriteană. Pentru Toynbee este foarte important faptul că această agresiune s-a realizat prin intermediul tehnicii eliberate de normele tradiţiei creştine (entfesselte Technik). Faptul că Orientul actual a început să folosească pe larg tehnica, pentru Toynbee înseamnă începutul autoapărării lui active în faţa Occidentului. Într-adevăr, în secolul al XVII-lea, iezuiţii au încercat să propovăduiască religia creştină hinduşilor şi chinezilor nu ca pe o religie a Occidentului, ci ca pe o religie universală care se referă, în egală măsură, la toţi oamenii. Toynbee consideră că, din nefericire, această încercare a eşuat din cauza divergenţelor dogmatice dintre diferite misiuni catolice şi reţeaua centralizată de propagare a iezuiţilor. După Toynbee, sensul revoluţiei comuniste din Octombrie constă în faptul că Orientul a început să se înarmeze cu tehnica europeană, eliberată de religia creştină. Toynbee numeşte această tehnică „o bucată desprinsă din cultura europeană la sfârşitul secolului al XVI-lea." Să remarcăm această formulare ca fiind extrem de importantă şi absolut exactă.

Acum vom clarifica, în lumina „logicii întrebare-răspuns", ce au fost acea chemare şi răspuns care s-au manifestat, în epoca noastră, din punct de vedere istoric, prin intermediul saltului tehnico-industrial.

De unde provine revoluţia industrială? Răspunsul la care întrebare este această revoluţie? Care sunt originile şi patria ei, începutul şi motivaţia? Ea provine din insula Anglia şi datează din sec. al XVIII-lea. Vom repeta toate datele cunoscute - 1735 (primul cuptor de cocs), 1740 (primul oţel turnat), 1768 (prima maşină cu aburi), 1769 (prima fabrică contemporană din Nottingham), 1770 (prima maşină de filat), 1786 (primul război de ţesut mecanic), 1825 (prima locomotivă). Marea revoluţie industrială provine de pe insula Anglia care, începând cu secolul al XIX-lea, a devenit principala ţară industrială din lume. Acest fenomen istoric, de care trebuie să ţinem seama în permanenţă, a fost observat în anul 1842 de către primul sociolog german Lorenz von Stein.

97) Formula „The World and the West" (şi implicit concepţia geopolitică ce se conţine în ea, se apropie, în mod evident, de lucrarea lui Samuel Huntington „Clash of civilisations", iar unul din capitolele ei este intitulat analogic „The West and the Rest". Conservatorul american Huntington se află sub influenţa lui Toynbee şi probabil că se consideră continuatorul acestuia. (A.D.).

Cu această ocazie el scria:

„În timp ce în Franța se răspândesc ideile despre libertate și egalitate, în Anglia apar în mod surprinzător și absolut pe neașteptate primele mașini. Împreună cu ele se deschide o epocă cu desăvârșire nouă pentru întreaga lume în ceea ce privește bunăstarea, producția, consumul și comerțul. Mașinile au devenit o adevărată forță revoluționară în lumea materială, iar din această lume materială subordonată lor ele au început să-și răspândească puterea în adâncime, în toate sferele lumii spirituale".

„În mod surprinzător și absolut pe neașteptate" și totodată tocmai „în Anglia"! În aceste cuvinte se aude mirarea unui tânăr german, dornic de a cunoaște, care începe să fie conștient de situația istorică a poporului său și în Parisul lui Louis Philippe, el înțelege că revoluția politică ce se răspândește, începând cu anul 1781 pe întreg continentul european, este în comparație cu revoluția industrială, care s-a răspândit din Anglia și care reprezintă o adevărată forță revoluționară, doar un palid epifenomen ideologic. Astfel s-a născut fraza remarcabilă, citată mai sus din capitolul cu denumirea semnificativă „Proletariatul". În același text se introduce, pentru prima dată în discuția europeană, interpretarea științifică a problemei deosebirii fundamentale dintre forța de muncă și proprietate.

Așadar, revoluția industrială provine din Anglia secolului al XVIII-lea. Care a fost situația istorică de pe această insulă în acea vreme? Anglia era o insulă care, începând cu secolul al XVI-lea, s-a separat de continental european și a făcut primii pași spre o existență maritimă pură. Din punct de vedere istoric, acest fapt este pentru noi cel mai esențial. Restul nu este decât o suprapunere, o suprastructură. Oricare ar fi evenimentul extern pe care l-am alege în calitate de pas definitiv spre existența maritimă pură – cucerirea, în anul 1655, a Jamaicăi de către Cromwell, izgonirea definitivă, în anul 1688, a Stuarților sau pacea europeană din anul 1713, de la Utrecht - esențialul îl constituie următoarele: începând cu un anumit moment, un popor european a încetat să mai considere insula pe care trăia o parte a Uscatului european, întrucâtva îndepărtat și a interpretat-o ca bază pentru o existență maritimă pură și pentru o dominație maritimă asupra oceanului mondial. Începând cu secolul al XVI-lea, Anglia a intrat în epoca marilor descoperiri geografice și a început să cucerească colonii de la Portugalia, Spania, Franța și Olanda. Ea a învins toți adversarii săi europeni nu în virtutea superiorității morale sau de forță, ci doar prin aceea că a făcut un pas hotărâtor și irevocabil de la Uscatul solid spre largul Mării, iar într-o asemenea situație, cucerirea coloniilor terestre era asigurată de controlul asupra spațiilor maritime.

Acesta a fost un răspuns istoric unic, irepetabil, la o chemare la fel de istorică unică, irepetabilă, la marea chemare a unui secol al descoperirilor geografice europene. Pentru prima dată în istoria omenirii cunoscută nouă a apărut chemarea referitoare nu numai la râuri concrete, ţărmuri concrete sau mări intracontinentale; pentru prima dată ea a avut un caracter global, planetar. Marea majoritate a popoarelor europene au interpretat această

chemare în termeni continentali, de uscat. Spaniolii şi-au creat imperiul lor transoceanic; totodată el a rămas, în fond, un imperiu de uscat şi s-a construit pe mase continentale foarte întinse. Rușii s-au desprins de Moscova și au cucerit o țară gigantică - Siberia. În pofida realizărilor uimitoare în navigația maritimă, portughezii n-au izbutit să treacă la o existență pur maritimă. Chiar și eposul eroic al epocii descoperirilor portugheze, „Lusiadele" lui Camoes, vorbesc despre oceanul Indian aproape la fel cum vorbește Eneas al lui Virgiliu despre Marea Mediterană. Olandezii au fost primii care au început aventurile maritime globale și multă vreme s-au aflat în avangardă. Baza a fost însă prea slabă, iar înrădăcinarea în politică a statelor de uscat a fost prea adâncă chiar și după încheierea păcii din anul 1713 de la Utrecht. Olanda este legată definitiv de Uscat. Francezii au intrat în războiul de două sute de ani cu Anglia și în cele din urmă, l-au pierdut. Pe Anglia continentul n-o deranja în mod deosebit (the least hampered by the continent) și ea a trecut, cu succes și definitiv, la o existență pur maritimă. Aceasta a creat premise nemijlocite pentru revoluția industrială.

Fosta cândva insulă europeană a renunțat la imaginea tradițională de uscat al lumii și a început s-o privească, în mod consecvent, de pe poziția Mării. În calitatea sa de spațiu vital natural al omului, Uscatul s-a transformat într-un țărm ce se întinde în adâncul spațiilor continentale, în backland. Încă în sec. al XV-lea, pe timpurile fecioarei din Orléans, cavalerii englezi, asemenea cavalerilor din alte țări, își câștigau trofeele în luptă cinstită. Până în sec. al XVI-lea englezii au fost crescători de oi care vindeau lâna în Flandra, unde se făceau din ea țesături. Acest popor s-a transformat într-o națiune de „înspumători ai mărilor" și a fondat nu numai un imperiu maritim, ci unul oceanic, mondial. Insula a încetat să mai fie un fragment separat al uscatului și s-a transformat în Corabie ancorată în apropierea continentului. Locul vechiului Nomos al Pământului terestru l-a ocupat un Nomos nou, care include în structura sa valorificarea spațiului din largul Mării, dar care separă, totodată, largul mării de masa continentală și opune spațiul Mării spațiului Uscatului, pentru a crea un echilibru cu ajutorul controlului Mării asupra Uscatului.

Ceea ce s-a desprins de la cultura europeană în secolul al XVI-lea a fost, contrar lui Toynbee, nu o „fărâmă tehnică", ci cu totul altceva. Insula europeană s-a desprins de continentul european și această nouă lume a Mării, numită insulă, s-a ridicat împotriva lumii tradiționale a Uscatului continental. Această lume a Mării a creat opoziția lumii Uscatului, iar lumea (Frieden, peace) de pe pământ a devenit o balanță în mâinile ei. Aceasta a fost expresia unui răspuns concret la chemarea Oceanului Mondial descoperit. Și pe această insulă Anglia, care a acceptat chemarea și a făcut un pas hotărâtor spre existența maritimă, au apărut pe neașteptate mașinile.

§

Așa cum Casa este baza existenței terestre a oamenilor, Corabia este

baza existenței lor maritime. Corabia și Casa nu sunt antiteze în sensul tensiunii polare statice; ele reprezintă răspunsuri diferite la chemări diferite ale istoriei. Și Corabia și Casa se creează cu ajutorul mijloacelor tehnice, dar deosebirea lor fundamentală constă în faptul că această Corabie este un mijloc de locomoție tehnic, absolut artificial, bazat pe dominația totală a omului asupra naturii. Marea reprezintă o varietate a mediului natural, care se deosebește radical de Uscat. Marea este mult mai înstrăinată, mai ostilă. Conform povestirii biblice, omul și-a primit locul său de trai tocmai prin separarea Pământului de Mare. Marea rămânea asociată cu primejdia și răul. Aici trimitem cititorii la comentariile primului capitol al „Cărții Facerii", din volumul „Dogmatica Bisericească" a lui Karl Barth. Să menționăm doar că pentru învingerea anticei spaime religioase în fața Mării, omenirea a trebuit să facă un efort considerabil. Efortul tehnic întreprins în acest scop se deosebește esențial de oricare alt efort tehnic. Omul care a cutezat să pornească într-o călătorie maritimă - inițial, cuvântul „pirat" îl arăta pe acela care era capabil de risc - trebuie să aibă, după spusele poetului, „o armură triplă pe piept" (aes triplex circa pectus). Depășirea de către om a rezistenței inerțiale a naturii care constituie esența activității culturale și civilizatoare se deosebește, considerabil, în cazul construcției de corăbii și cuceririi Mării și în cazul creșterii animalelor și construcției de locuințe pe Uscat.

Centrul și germenele existenței terestre, cu toate normele sale concrete - locuință, proprietate, căsătorie, moștenire, etc. - constituie Casa. Toate aceste norme concrete se nasc din specificul existenței terestre și în special, din agricultură. Instituția juridică fundamentală, proprietatea - Dominium - provine de la denumirea de Casă, Domus. Este un fapt evident și cunoscut de toți juriștii. Mulți juriști nu știu, totuși, că cuvântul german Bauer (paganus, țăran) provine nu în mod nemijlocit de la cuvântul „Ackerbau" (arătură), ci de la cuvântul „Bau", „Gebaude", „aedificium", adică „clădire", „construcție", „casă". Aceasta reprezenta inițial omul, posesorul casei. Așadar, în centrul existenței terestre se află Casa. În centrul existenței maritime plutește Corabia. Casa înseamnă repaus, Corabia - mișcare. De aceea, Corabia are un alt mediu și un alt orizont. Oamenii care locuiesc pe Corabie se află în cu totul alte relații, atât unul față de celălalt, cât și față de mediul înconjurător. Atitudinea lor față de natură și animale se deosebește, cu desăvârșire, de cea a oamenilor Uscatului. Omul uscatului îmblânzește animalele - elefanții, cămilele, caii, câinii, pisicile, caprele și „tot ce îi aparține" - și le transformă în animale domestice. Este imposibil să domesticești peștii; pe aceștia poți să-i prinzi doar și să-i mănânci. Ei nu pot să devină animale domestice întrucât însăși ideea de Casă îi este străină Mării.

Pentru a înțelege deosebirea profundă dintre existența terestră și cea maritimă am dat un exemplu cultural-istoric. Acum ne străduim să găsim răspuns la întrebarea de ce revoluția industrială, cu acea descătușare a avântului tehnic ce o caracterizează (entfessulte Technic) a apărut în

condițiile existenței maritime. Existența terestră, centrul căreia este Casa, are o cu totul altă atitudine față de tehnică decât existența maritimă, al cărui centru este Corabia. Absolutizarea progresului tehnic, identificarea oricărui progres exclusiv cu progresul tehnic, într-un cuvânt ceea ce se înțelege prin expresia „avântul tehnic descătușat", „tehnica descătușată" a putut să se nască, să crească și să se dezvolte doar pe baza existenței maritime, în mediul existenței maritime. Faptul că insula Anglia a acceptat chemarea oceanului mondial descoperit și a dus la sfârșitul logic trecerea la existența pur maritimă, a dat răspunsul istoric la întrebarea pusă de epoca marilor descoperiri geografice. Aceasta a fost, în același timp și o premisă a revoluției industriale și începutul epocii a cărei problematică o trăim noi astăzi.

Concret noi vorbim de revoluția industrială care este, astăzi, soarta noastră comună. Această revoluție n-a putut să se realizeze nicăieri și niciodată decât în Anglia secolului al XVIII-lea. Revoluția industrială reprezintă tocmai descătușarea progresului tehnic, iar această descătușare devine înțeleasă bazându-se doar pe specificul existenței maritime, în cadrul căreia ea este, într-o anumită măsură, rezonabilă și necesară. Descoperirile tehnice s-au făcut în toate timpurile și în toate țările. Talentul tehnic al englezilor nu depășește talentul altor popoare. Este vorba doar despre faptul în ce mod și în care limite putea să se folosească descoperirea tehnică; cu alte cuvinte, în care sistem de norme să plasăm această descoperire. În condițiile existenței maritime, descoperirile tehnice au loc mult mai ușor și mai liber fiindcă nu este obligatoriu ca acestea să se alinieze într-o structură fixă de norme, specifice existenței terestre. Chinezii au inventat praful de pușcă; ei n-au fost câtuși de puțin mai proști decât europenii care, la rându-le, l-au inventat. Dar în condițiile unei existențe pur terestre, închise, a Chinei de atunci, aceasta a dus la utilizarea lui exclusivă în jocurile de artificii. În Europa, același lucru a dus la descoperirile lui Alfred Nobel și ale discipolilor săi. Vestitele descoperiri făcute de englezi în secolul al XVIII-lea, descoperiri ce au atras după ele revoluția industrială - cuptoarele de cocs, industria turnătoare de oțel, mașina cu abur, războiul de țesut etc. - n-au fost mai geniale decât ale altor popoare, din alte țări și alte epoci care au trăit după legile terestre și care au făcut descoperiri similare, independent de englezi. Descoperirile tehnice nu sunt revelații ale tainicului spirit suprem. În multe privințe ele sunt dictate de vreme. Dacă sunt uitate sau se dezvoltă, aceasta depinde de contextul uman în care au fost făcute. Mă voi exprima mai limpede: descoperirile tehnice care stau la baza revoluției industriale vor duce, într-adevăr, la o revoluție industrială doar acolo unde s-a făcut un pas hotărâtor spre existența maritimă.

Trecerea la existența pur maritimă poartă, în sine și în toate consecințele sale nemijlocite, descătușarea tehnicii ca forță liberă și independentă. Oricare altă dezvoltare a tehnicii în perioadele premergătoare existenței terestre n-a dus, niciodată, la apariția unui astfel de principiu ca Tehnica Absolută. Totodată, trebuie să subliniem că formele culturilor de țărm, legate de mările interne, nu înseamnă încă trecerea la existența pur

maritimă. Doar cucerind Oceanul, Corabia devine adevărata antiteză a Casei. Credința absolută în progres (înțeles ca progres tehnic) este un indiciu sigur al faptului că s-a realizat trecerea la existența maritimă. În spațiul infinit din punct de vedere istoric, social și moral al existenței maritime, apare de la sine reacția în lanț a unui șir nelimitat de descoperiri. Este vorba nu despre deosebirea dintre popoarele nomade și sedentare, ci despre contradicția dintre Uscat și Mare - două stihii diametral opuse ale existenței umane. De aceea, nu este corect să vorbim despre „nomazii maritimi" în același rând cu nomazii de pe cai și cămile etc. Este incompetent să mutăm condițiile terestre în stihia Mării. Spațiul vital al omenirii, în sensul său supranatural, istoric, se deosebește radical după toți parametrii - interni și externi - în dependență de faptul dacă este vorba despre existența terestră sau cea maritimă. Oricare ar fi poziția de pe care am privi această deosebire - de pe poziția Mării la Usca sau de pe poziția Uscatului la Mare - ea se manifestă într-un câmp de forță civilizator și cultural structurat cu totul altfel; totodată, trebuie să remarcăm că, într-o mare măsură, cultura se referă la Uscat, iar civilizația la Mare[98], concepția maritimă fiind orientată tehnomorf, în timp ce concepția terestră, sociomorf.

Două fenomene de cea mai mare importanță ale secolului al XIX-lea pot fi puse într-o lumină nouă cu ajutorul teoriei specificului existenței maritime. Este vorba despre economia politică clasică de la sfârșitul sec. al XVIII-lea - începutul sec. al XIX-lea și despre marxism. Pe măsura dezvoltării revoluției industriale, nemărginirea descoperită a provocat noi și noi pași pe calea descătușării progresului tehnic. Așa numita economie politică clasică a fost o suprastructură conceptuală elaborată pe baza primei etape a revoluției industriale. Marxismul și-a întemeiat, la rândul său, învățătura sa pe această suprastructură a economiei politice clasice. El a dezvoltat-o și a elaborat suprastructura conceptuală pentru cea de-a doua etapă a revoluției industriale. Elita revoluționarilor profesioniști ruși s-a înarmat cu marxismul în această calitate, izbutind să înfăptuiască, în anul 1917, revoluția în Imperiul Rus și să transfere această suprastructură dublă în condițiile țării lor agrare. Nu era vorba, în nici un caz, despre realizarea în practică a teoriei pure și realizarea logică a legilor obiective ale dezvoltării istorice. Era vorba despre faptul că o țară agrară, înapoiată din punct de vedere industrial, simțea nevoia de a se înarma cu o tehnică industrială modernă, fiindcă în caz contrar îi era asigurat rolul de pradă pentru alte state mari, mult mai avansate din punct de vedere industrial. În felul acesta marxismul s-a transformat, din suprastructură ideologică a celei de-a doua etape a revoluției industriale, într-un instrument practic pentru a învinge lipsa de apărare industrial-tehnică a unei țări uriașe, dar și pentru a îndepărta elita veche, care nu făcea față sarcinii istorice.

Ducerea succesivă a principiilor economiei politice clasice la un sfârșit logic a fost doar unul din aspectele învățăturii marxiste. Rădăcinile marxismului rămâneau cele hegeliene. Într-un pasaj din „Bazele hegeliene

98) Aluzie clară la O. Spengler, care opune civilizația și cultura.

ale filosofiei dreptului", din paragraful 243, se află sensul întregii probleme. Este un pasaj renumit. Acest paragraf descrie dialectica societății burgheze care se dezvoltă, fără obstacole, conform legilor sale proprii și menționează că „această societate poartă în sine, în mod inevitabil, creșterea progresivă a populației și industriei". Hegel susține că o asemenea societate „cu toată bogăția ei, nu va fi niciodată suficient de bogată, adică pornind doar de la posibilitățile sale interne nu va putea niciodată să împiedice creșterea sărăciei și creșterea numărului populației nevoiașe". Hegel se referă totodată, sincer, în calitate de exemplu, la Anglia de atunci. În paragraful 246 el continuă:

„Conform acestei dialectici, o societate burgheză concretă este nevoită să iasă dincolo de granițele sale pentru a căuta, printre alte popoare înapoiate, fie prin nivelul dezvoltării mijloacelor industriale, fie prin deprinderile tehnice ale consumatorilor propriei producții și prin urmare mijloacele pentru propria existență"[99].

Acestea sunt renumitele paragrafe 243 - 246 din „Bazele filosofiei hegeliene a dreptului" care au găsit, în marxism, dezvoltarea lor definitivă. După câte știu, nimeni n-a atras însă, atenția asupra sensului extrem de profund al paragrafului 247 care urmează nemijlocit după cel citat mai sus. În acest paragraf se consolidează opoziția fundamentală dintre Uscat și Mare, iar desfășurarea acestui paragraf 247 ar fi putut fi nu mai puțin semnificativă și importantă decât desfășurarea paragrafelor 243 - 246 în marxism. Aici se consolidează legătura dezvoltării industriale cu existența maritimă. Acest paragraf 247 conține următoarea frază hotărâtoare:

„Așa cum pentru o căsnicie pământul solid, Uscatul este prima condiție, pentru industrie stihia ei animatoare la cel mai înalt grad este Marea".

Aici voi întrerupe expunerea mea și ofer cititorilor atenți posibilitatea de a vedea în el începutul desfășurării paragrafului 247 din „Bazele folosofiei dreptului" ale lui Hegel, întocmai cum desfășurarea paragrafelor 243 - 247 a creat marxismul.

Analiza noastră dă naștere unei noi întrebări, iar împreună cu ea unui nou pericol. Se impune de la sine dorința de a pune următoarea problemă: care este chemarea actuală a istoriei? Și imediat apare tentația periculoasă de a răspunde la această întrebare printr-o modalitate veche, adecvată și corectă în epoca anterioară. Oamenilor le este specific să se cramponeze de ceea ce și-a demonstrat cândva adevărul și eficacitatea sa. Ei refuză categoric să înțeleagă că noul răspuns la noua întrebare din partea omenirii poate fi doar o presupunere și de cele mai multe ori, așa cum a fost

99) Din această situație se deduc ușor momentele de bază ale teoriei leniniste a „imperialismului" ca fază superioară a dezvoltării capitalismului" și principiile fundamentale ale concepției, autarhiei marilor spații" (iar mai pe larg ale „naționalismului economic") a lui F. List. Este interesant faptul că revoluționarii conservatori germani au dedus din dezvoltarea tezelor lui List aproape aceleași teze ca și Lenin din Hegel și Marx. În ambele cazuri era vorba de lupta antiimperialistă planetară pentru „drepturile popoarelor" împotriva colonizării talasocrate anglo-saxone. Teoreticianul principal al „drepturilor omului" a fost chiar C. Schmitt. Aplicarea și dezvoltarea geopolitică a acestui principiu sunt specifice pentru Haushofer . (A.D.).

în cazul călătoriei lui Columb, o presupunere oarbă. Omul simte nevoia de neînvins de a se referi la ultima experiență istorică, din punct de vedere cronologic ca la ceva veșnic. Atunci când noi, nemții, am cotropit în anul 1914 Franța, ni s-a părut că evenimentele se vor desfășura pe viitor ca în anii 1870 – 1871, până la victoria noastră hotărâtoare. Când în anii 1870 - 1871 francezii asediați au întreprins un atac din Paris, ei erau convinși că totul va merge iarăși conform scenariului revoluției victorioase din anul 1792. Atunci când secretarul de stat al SUA , Stimson, și-a proclamat în anul 1932 renumita sa doctrină, doctrina Stimson, el credea că situația creată, luată în întregime, amintește anul 1861 și începutul războiului de independență la o scară mărită.

Sentimentul istoriei trebuie să ne ferească de asemenea greșeli. Tocmai în țările care au avansat mai mult decât altele pe calea descătușării tehnicii, este răspândită, în mod paradoxal, părerea că de acum încolo, cu ajutorul mijloacelor tehnice, începe o penetrare a noilor spații infinite ale cosmosului. Comparativ cu această penetrare a cosmosului, penetrarea de cinci sute de ani a epocii marilor descoperiri geografice și tehnice va părea un interval de timp nesemnificativ. Oamenii planifică un atac în stratosferă și zboruri pe Lună. Însăși planeta noastră, Pământul, se transformă într-o corabie cosmică ce plutește în spațiul cosmic. O asemenea părere mi se pare o repetare a vechiului răspuns, o dezvoltare a răspunsului care a fost dat, cândva, la chemarea Oceanului mondial descoperit. Oamenii concep chemarea zilei de astăzi ca o repetare de proporții a descoperirii Americii. Ca să zicem așa, din punct de vedere psihologic este clar. Atunci s-au descoperit noi continente și oceanele pământului. Astăzi eu nu văd nici un cosmos descoperit, nu aud nici o chemare cosmică.

Nu vom vorbi despre farfuriile zburătoare. Tehnica descătușată poate să pătrundă în cosmos oricât de îndelung și de înverșunat, din aceasta nu va apărea o nouă chemare istorică și cu atât mai mult, un răspuns la o asemenea chemare. Evident că tehnica descătușată generează un impuls de forță colosal și tendința de a-l învinge. Acest impuls, însă, nu este la fel ca și chemarea. Este adevărat că tehnica contemporană generează mereu cerințe artificiale, dar aceasta semnifică doar că ea este capabilă să dea, în cel mai bun caz, un răspuns, în cel mai înalt grad, la o întrebare la fel de artificială pusă de ea.

Tocmai această dezvoltare ultramodernă a răspunsului vechi este, din punct de vedere al istoriei, neistorică și anacronică. De altfel, este pe deplin firească situația când, în epoca trecută, învingătorul absolut trece cu vederea noua chemare a istoriei. Dar cum ar putea învingătorul să înțeleagă că victoria lui este un adevăr de o singură dată. Cine să-l învețe acest lucru? Eu am ajuns la concluzia: este deja bine dacă noi refuzăm să dăm un răspuns vechi la o întrebare nouă. Este deja mult dacă noi înțelegem lumea nouă nu după schema „lumii noi", care a existat ieri. Eu, personal, văd noua chemare nu de cealaltă parte a stratosferei. Eu observ că tehnica descătușată limitează mai curând oamenii, decât le deschide noi spații.

Tehnica modernă este necesară și folositoare. Astăzi, însă, ea este departe de a fi un răspuns la o oarecare chemare. Ea satisface doar niște nevoi generate parțial de ea însăși. În rest, ea însăși este pusă astăzi sub semnul întrebării, iar aceasta înseamnă că tocmai de aceea nu poate să fie un răspuns. Toți vorbesc despre faptul că tehnica modernă a făcut pământul nostru mic până la absurd. De aceea, noile spații, de unde apare noua chemare, trebuie să se afle pe pământul nostru și nicidecum în afara lui, în cosmosul deschis. Acel care va izbuti, primul, să subjuge tehnica eliberată, va da mai curând un răspuns la chemarea existentă astăzi, decât acela care, cu ajutorul ei, se va strădui să coboare pe Lună sau pe Marte. Îmblânzirea tehnicii descătușate este o faptă eroică pentru un nou Hercules. Din această sferă aud o nouă chemare, chemarea Prezentului.

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE

Apocalipsa stihiilor. De la geopolitică la filosofia istoriei. Reflecții la teoria elementelor lui Carl Schmitt.

1. Există doar două stihii civilizatoare

Legătura structurii civilizatoare cu dominarea unei sau altei stihii - a Uscatului și a Mării - este axa concepției lui Carl Schmitt și a laturii ei celei mai puternice și mai impresionante. Totodată, este important să menționăm că, pur și simplu, nu este vorba doar de o anexă, abstractă, a teoriei sociale a celor patru elemente la analiza cultural-istorică, ci despre dezmembrarea dualismului istoric fundamental (nu numai a celui natural) al celor două stihii - a Uscatului și a Mării, a Pământului și a Apei, dualism ce devine, totodată, cu adevărat, un factor istoric doar atunci când acesta se conștientizează și se trăiește, din punct de vedere intelectual, de către societatea umană. Pentru a explica ce anume avem în vedere, vom atrage atenția asupra faptului că la Schmitt lipsește referirea la stihia focului și analiza ei filozofică, culturală și civilizatoare (despre aceasta vom vorbi mai jos). Iar cu privire la stihia aerului, legată de epoca aeronauticii, Schmitt susține că ea, fiind o continuare tehnică a traiectoriei istorice, confirmată de civilizația Mării, n-a dat naștere unui „nomos" propriu, unui tip civilizator propriu. Aerocrația și mult mai actuala eterocrația, adică etapele aeronautică și cosmică de dezvoltare a tehnicii, n-au provocat asemenea schimbări globale pe parcursul istoriei umane precum acelea care au fost generate de descoperirea Oceanului Mondial și chemarea lui.

Intuiția genială i-a sugerat întocmai lui Schmitt ideea potrivit căreia cosmosul nu poartă în sine nici chemarea prezentului, nici răspunsul istoric, iar cercetările cosmice în condițiile „eterocrației" demonstrează doar agonia civilizației tehnocrate care subjugă, dar nu eliberează. La prima vedere se pare că la Schmitt, dacă ținem seama de simpatiile lui implicit antitalasocratice, o asemenea abordare a dialecticii istorice a stihiilor trebuie să devină baza doctrinei conservatoare cu un substrat ecologic accentuat. Apare tentația de a înțelege în această manieră cuvintele de încheiere din articolul lui despre „Tensiunea planetară dintre Orient și Occident":

„Noile spații de unde va apărea noua chemare trebuie să se afle pe pământul nostru și nu în afara lui, în cosmosul deschis".

Așa procedează cel mai frecvent adepții lui Schmitt având în vedere, totodată și concepțiile lui conservatoare în politică. După părerea noastră, aceasta ar fi prea simplu. Dacă după epoca revoluționară de dominare a „tehnicii descătușate" și a civilizației oceanice, noua chemare nu este nimic altceva decât întoarcerea la orientarea terestră - chiar din cauza fricii în fața catastrofei tehnologice sau ecologice - atunci tensiunea spirituală a dialecticii istorice își pierde dimensiunea sa dramatică, devine aproape un proces ciclic natural, se identifică cu acea tensiune polară statică pe înfruntarea

căreia, conform lui Schmitt, este bazată întreaga istorie spirituală a omenirii. Dualismul civilizator - Uscat-Mare - trebuie să se rezolve oarecum altfel.

Schmitt înclină să creadă că trecerea la aerocrație și apoi la eterocrație este doar o dezvoltare firească a strategiei Mării și nu niște indici ale noilor epoci revoluționare. Astfel, se poate spune că, în expansiunea sa universalistă, stihia Apei se înfăptuiește tocmai pe seama Uscatului și a spațiilor subordonate lui în mod tradițional, punând în slujba sa alte două stihii - aerul și eterul (vacuum) care, din punct de vedere fizic, nu sunt nimic altceva decât niște stări ale materiei tot mai rarefiate. Cu alte cuvinte, stihia apei, a mării, se manifestă prin stihiile subordonate ale aerului și eterului, continuând tendința sa civilizatoare spre „rarefiere"; totodată, menționăm că tocmai această tendință a generat dialectica istorică a „existenței maritime", precum și descătușarea tehnicii și etapele revoluției industriale legate de aceasta.

Cum să explicăm, în cazul de față, succesele din sferele aeronautică și cosmică ale unei asemenea supraputeri terestre ca URSS - conform expresiei planetare a ultimului Behemoth geopolitic al timpurilor, a forțelor maselor continentale și a Nomosului terestru? Exact așa cum a explicat, în mod genial, însuși Schmitt funcția istorică a marxismului în Rusia: a fost o înarmare conceptuală a elitei alternative cu doctrina celei de-a doua revoluții industriale, care a putut să transforme, într-un mod voit și conștient, o țară terestră arhaică într-un bastion industrial-tehnic gigantic, capabil ca timp de 70 de ani să reziste, cu succes, presiunii pe diverse planuri a civilizației oceanice. Utilizarea aerocrației și eterocrației de către blocul de Est a fost o continuare a strategiei marxiste a revoluției industriale pentru a opune rezistență civilizației burgheze a Occidentului.

Așadar, unul din membrii dualismului istoric - Marea - a înglobat în procesul afirmării sale planetare alte stihii. Dacă în timpul scrierii de către Schmitt a articolului „Tensiunea planetară" - anul 1959 - acest proces era la începuturi, în anii '80 el a devenit clar și evident pentru toată lumea. Marea a valorificat Aerul și Cosmosul.

Aici ne apropiem de punctul cel mai important al celei mai noi istorii, care este piatra de încercare pentru marea majoritate a ideologiilor și doctrinelor social-politice considerate, până în ultima vreme, pe deplin acceptabile.

Avem în vedere eșecul blocului de Est și perestroika.

2. Caracterul concret al potopului universal

Acesta este un eveniment-cheie pentru a verifica dacă opiniile lui Carl Schmitt sunt adecvate. Vorbind în termenii lui, putem descrie acest eveniment în felul următor:

Sfârșitul blocului de Est, care în secolul nostru întruchipează tendința planetară a Uscatului, opusă Mării, înseamnă sfârșitul acelei etape istorice când era posibilă utilizarea efectivă a structurii conceptuale, ce rezumă cea de-a doua fază a revoluției industriale, pentru concurența

globală cu civilizația Mării, cu Occidentul și cu lumea care își identifică soarta cu dezvoltarea nelimitată a tehnicii descătușate. Cu alte cuvinte, acesta a fost sfârșitul caracterului adecvat al marxismului. Forțele Uscatului și-au pierdut conceptul de apărare, concept care a fost eficient până când condițiile răspunsului pe care l-a dat Marx, la chemarea contemporană lui a istoriei europene, nu s-au schimbat definitiv și irevocabil.

Una din explicațiile eșecului blocului Sovietic este rămânerea în urmă în sfera concurenței tehnologice, momentul principal în această rămânere în urmă fiind, totodată, imposibilitatea de a răspunde adecvat programului american SDI[100]. Cu alte cuvinte, Marea a câștigat duelul tehnologic cu Uscatul în sfera eterocrației - a tehnologiilor avansate, legate de invențiile strategice în sfera cosmică.

Ce semnifică aceasta din punct de vedere al dialecticii istoriei?

În primul rând: Marea, care a generat impulsul saltului tehnic și apoi civilizația tehnică, a învins, totuși, Uscatul, deși acesta și-a însușit la timp și efectiv cea mai nouă tehnologie conceptuală (pentru timpul său) chiar de la Mare. Acest proces a coincis, în timp, exact cu sfârșitul celei de-a doua etape a revoluției industriale. La nivel teoretic aceasta a început să se clarifice la începutul anilor '70, paralel cu degenerarea comunismului și socialismului în Europa. În practică, accentul a fost pus în timpul restructurării (perestroika - n.n.). Cea de-a treia etapă a revoluției industriale avea nevoie, cel puțin, de un nou Marx și un nou marxism. Acesta ar fi putut să devină fascismul european, încercarea dovedindu-se, însă, a fi abortivă atât la nivel teoretic, cât și în plan fizic - Germania a fost înfrântă de o putere terestră (URSS) mult mai consecventă din punct de vedere civilizator, susținută în cazul acesta de Mare, așa cum s-a întâmplat de atâtea ori în istorie - de la Napoleon până la Primul și cel de-al Doilea război mondial. Un nou Marx n-a existat, probabil nu putea și nu trebuia să existe.

În al doilea rând: Eșecul blocului de Est înseamnă globalizarea reală a Mării, care trece de la rolul de judecător și controlor, la rolul de autocrat (de monarh absolut). Aceasta înseamnă mondialism, integrarea civilizatoare a planetei sub egida Occidentului. În limbajul religios, pentru acest eveniment există o singură denumire - Potopul Universal, sfârșitul nomosului Pământului și dominația universală a nomosului Mării[101]. Aceasta atrage după sine trecerea definitivă de la era opoziției dintre două stihii, la era cuceririi unei stihii de către cealaltă, ostilă acesteia. Se poate spune că acesta este începutul „lumii universale". Leviathanul învinge

100) SDI – Strategic Defense Initiative - Inițiativa de Apărare Strategică. este un program militar lansat de Ronald Reagan în 1983 pentru creearea unui scut antirachetă nordamerican împotriva atacurilor cu rachete balistice intercontinentale (N.T.)

101) Este interesant de cercetat sensul geopolitic al simbolismului „falsului profet" sau al „altei fiare". În „Apocalipsă" despre el se spun următoarele: „Apoi am văzut ridicându-se din pământ o altă fiară" (Ap. 13,11). Adică, această „Altă fiară" aparține Uscatului. Tot acolo se accentuează că „Ea lucra cu toată puterea fiarei dintâi înaintea ei" (Ap. 13,12). Cu alte cuvinte este vorba despre „duhul Uscatului", care a trecut de partea stihiei Mării, de partea Leviathanului. Așa cum „fiara care se ridică din mare" este reprezentantul satanei-dragon, substitutul său (adică atlantismul este expresia istorică a răului mondial), la fel „o altă fiară" sau „falsul profet" este, la rândul său, reprezentantul „fiarei din mare", adică substitutul său Lobby-ul atlantic, din statele Uscatului, îndeplinește anume această funcție.

Behemothul, Balena învinge Ursul. Triumful lui Moby Dick asupra Ursului Rusesc.

În cel de-al treilea rând: De acum încolo, Mării i se subordonează celelalte stihii - Uscatul cucerit (dușmanul învins, Hostis), Aerul și Eterul (aliații naturali, solidari cu dialectica apei, Amicus) - servesc în calitate de ideovariații ale Mării, stihii de ajutorare a Corabiei planetare, a Insulei Mondiale (World Island, în termenii lui Spykman și nu ai lui Mackinder). Este era One World, societatea post-industrială, epoca informatizării și automatizării globale. În limbajul celor mai de avangardă intuiții ale lui Marx, aceasta se numește dominația reală a capitalului"[102]. Timpul dispariției ideologiilor, timpul post-modernismului și „sfârșitului istoriei".

Chemarea Oceanului descoperit, acceptat de anglo-saxonii care au dat răspunsul ce s-a realizat prin saltul industrial tehnic, s-a cristalizat în civilizația occidentală contemporană, a supus o lume întreagă și a luat forma definitivă de autocrație globală a Americii, a acelui continent prin a cărui descoperire de către Columb a început „lumea contemporană". Această chemare și-a încheiat manifestarea sa istorică prin eșecul blocului de Est, prin restructurare și destrămarea URSS. Tehnica descătușată (entfesselte Technik) a învins toate piedicile externe. Puterea Mării este, de azi înainte, absolută. Ea este întruchipată în hegemonia Occidentului tehnocratic, în întâietatea strategică a SUA și dominația capitalului curent, în confuzia totală a structurilor de valoare tradiționale. Proprietatea, moștenirea, căsătoria, locuința - toate acestea și-au pierdut semnificația pe care au avut-o în epoca existenței terestre, în epoca nomosului Pământului.

3. Elementul scăpat din vedere

Deși vorbește despre unicitatea evenimentelor cu adevărat istorice preferând să evite orice forme de determinism și sistematizare totuși, fiind creștin, este puțin probabil că Schmitt ar fi putut să nege prezența Sfârșitului istoriei și prin urmare, a unei anumite teleologii. Faptul că a renunțat la teleologia lui Hegel sau Marx nu înseamnă că a renunțat la teleologie în general. Ca un gânditor absolut cinstit (în acest sens se aseamănă cu Heidegger), el nu dorește să limiteze - nici pe a sa, nici pe a altora - intuiția liberă a adevărului, considerând că în aceasta constă demnitatea supremă a omului și libertatea intelectuală care se proiectează, în cele din urmă, în Politică (das Politische) și în Hotărâre (die Entscheidung). În toate părerile lui Schmitt, în care este prezent, implicit, escatologismul firesc pentru un creștin, se întrevăd, ușor, notele apocaliptice: el menționează unicitatea vremurilor Noi, care constau în globalismul lor, în atitudinea lor față de „tehnica descătușată" și existența maritimă.

Este clar că Schmitt a înțeles paralelismul dintre povestirea biblică despre crearea Uscatului - ca urmare a retragerii Apelor - și situația actuală care reprezintă ceva contrar - înaintarea existenței maritime asupra cele terestre, adică revărsarea simbolică a Apei peste Pământ. Totodată, este

102) Jean Marc Vivenza „De la dominația formală a capitalismului la dominația lui reală", „Elementi" Nr. 7.

important faptul că în tendința talasocratică, care este constantă în istorie abia acum, începe etapa sa oceanică și capătă o dimensiune maximă posibilă. Răspândirea talasocrației oceanice în stratosferă și în cosmos ilustrează doar limita victoriei ei.

Apare însă o întrebare retrospectivă firească: de ce anume nomosul Pământului, al Uscatului, a devenit matricea existenței umane în mii de ani de Tradiție? Apoi, de ce o structură terestră atât de stabilă a nomosului tradițional (care n-a fost zădărnicită nici de retragerile potamice (fluviale), nici de cele limitat talasocratice, nici de cele nomade) a fost în cele din urmă victima stihiei haotice a Oceanului?

Cartea Facerii, afirmând existența Apei înaintea Uscatului, face aluzie la un oarecare primat al Haosului în comparație cu ordinea, iar mitologia indoeuropeană confirmă acest fapt în multe subiecte. Într-un oarecare sens, se poate presupune (așa cum se întâmplă în tradiția ermetică) că Pământul este Apă concentrată, iar în termeni geografici că Uscatul este un fund de Ocean eliberat de Apă. Dar acest teritoriu cucerit de la haos, nomosul, Uscatul, Continentul, Heartland-ul lui Mackinder, Mitgardul germanilor antici, cetatea Ordinii, Polisul istoric nu este cauza nomosului tradițional, ci rezultatul unei oarecare influențe transcedente, fixat în natura urmelor supranaturalului, amprenta ceea ce ar putea fi numit izvorul Istoriei. Cuvântul rusesc care are semnificația de pământ solid, das feste Land, die Erde, în germană, ne va permite să ne apropiem de această forță tainică. Este cuvântul Uscat. În el se indică, din punct de vedere etimologic, calitatea de uscăciune, care lipsește în alte limbi (Calitate ce nu îi lipsește nici limbii române - n. trad.), iar această calitate, la rândul ei, provoacă asociația cu ceva cald, cu arșița și Focul, acel ultim element al celei de-a cincea stihii, care este obișnuită pentru clasificările antice, dar care nu se știe din ce motive lipsește din analiza civilizatoare și istorică a lui Schmitt.

Și imediat ne amintim de Heraclit care, în ciuda lui Tales din Milet și a altor filozofi talasocrați, a întărit teoria revoluționară despre proveniența Universului din Foc. Bineînțeles că Focul este un element transcedent față de stihiile mediului pământesc. Dacă Pământul, Apa și Aerul sunt interne față de planeta noastră și locuitorii ei, iar vacuumul cosmic, care înconjoară stratosfera, poate fi considerat ca fiind chintesența internă față de mediu (eter), atunci Focul, Căldura, Lumina ne vin din afară, de la steaua de sacrificiu, strălucitoare, de la Marele Soare. Elementele obișnuite sunt stihiile oamenilor. Focul este stihia Zeilor, substanța Cerurilor spirituale. La fel și polaritatea Focului nu se înscrie, față de celelalte elemente, în acea schemă statică, naturală, pe care Schmitt, vorbind despre încordarea naturală dintre Uscat și Mare a dezmembrat-o, pe bună dreptate și pe care absolut corect a delimitat-o de tensiunea specifică dialecticii istoriei umane. În realitate, tensiunea provocată de Foc este esența dialecticii și dacă referitor la proveniența Naturii putem să fim de acord cu Tales, atunci cu privire la geneza Istoriei are dreptate doar Heraclit. Darul făcut de Prometeu oamenilor, Focul dumnezeiesc coborât pe pământ, este subiectul

tainic principal al dialecticii istorice, agent invizibil al alchimiştilor, copilul filosofic al aceluiaşi Heraclit care a împrăştiat, prin secole şi cicluri, conţinutul spiritului său solar, al gnosisului ceresc.

Focul transcedent împrăştie Apele originare, ca să apară Uscatul. Focul transcedent este considerat de către oamenii Pământului principiul fundamental - ei îl aşează în Centrul Casei lor (vatra sfântă), în centrul templului lor (altarul sfânt), în centrul corpului lor (cultul inimii), în centrul luminii lor (soarele care dă orientările spaţiului şi dimensiunea timpului). Nomosul terestru al Pământului este rezultatul influenţei subtile a Focului. Omenirea a răspuns la chemarea transcedentului prin ordinea terestră şi în felul acesta, a intrat în Istorie, s-a ridicat deasupra naturii şi a devenit ea însăşi. Casa este răspunsul dat Soarelui. Uscatul şi civilizaţia lui este produsul Focului, înţeles din punct de vedere intelectual. Câtă vreme legătura dintre Foc şi Pământ era conştientizată, chemarea oceanică n-a existat. Talasocraţia era echilibrată de telurocraţie, iar Vesta romană dobora victorios Cartagina, care se năştea din spumă, de fiecare dată când aceasta atenta la universalizarea mesajului său cultural şi civilizator. Când focul sfânt s-a stins în casele oamenilor, în inimile oamenilor, în templele lor, a răsunat urletul apocaliptic al Leviathanului, iar Uscatul, care şi-a pierdut sensul său, centrul său, puterea sa, era condamnat, de acum în acolo, să piardă duelul escatologic cu Marea.

Restructurarea şi pieirea Behemothului erau deja inevitabile în momentul când Tradiţia a devenit conservatoare, când răspunsul dat la chemarea Focului transcedent a acoperit întrebarea, când nomosul pământului a încetat să-şi verifice normele sale cu nomosul Cerului. În definitiv, întreaga istorie umană nu este altceva decât interludiul dintre Prima explozie a stelei magice şi Potopul universal.

4. Icoana şi Uscatul

Sunt foarte interesante observaţiile lui Schmitt cu privire la iconografie şi sintetizările lui despre legătura Chipului cu Occidentul. Aceasta se referă, în mod direct, la stihia Focului, fiindcă facultatea vizuală este un element de apreciere în lumină a realităţii care, la rândul său, este unul din aspectele Focului (deopotrivă cu arşiţa). Dacă admitem legătura genetică a Uscatului cu Soarele, descoperită de noi, va deveni clară şi legătura Icoanei, a imaginii vizuale sacrale cu nomosul Pământului. Evident că imobilitatea spaţială, fixitatea, orânduirea mediului, tind prin ele însele la o exprimare în chipuri-simbol, hieroglife, tablouri. Focul - de parcă ar smulge din realitatea curentă un oarecare fragment care se transformă în Chip, în Icoană, în ceva permanent. Este ca şi cum se repetă taina genezei Uscatului primar din masa haosului acvatic. Prin Icoană, nomosul pământului aminteşte, în permanenţă, despre izvorul său. În acest sens, închinarea la icoane şi utilizarea picturii în general este, într-adevăr, un indiciu grăitor al existenţei continentale pământeşti, tradiţionale.

Această consideraţie contribuie la dezvoltarea acelor observaţii pe

care le-a exprimat Schmitt referitor la misiunea istorică a Spaniei. Spania catolică, înălțând icoana Sfintei Fecioare pe toate pământurile cucerite, a îndeplinit o misiune extraordinară de neutralizare a Oceanului (și a chemării lui) cu ajutorul Focului. Această operație planetară a fost, prin natura ei, similară funcției istorice a marxismului în Rusia: în ambele cazuri chemarea Mării a fost acceptată pentru neutralizarea, pe cât posibil, a urmărilor ei nefaste pentru nomosul Pământului și a se da toată silința pentru a transforma otrava în medicament. Pierderea de către Spania a luptei maritime cu piraţii englezi a dat naștere la consecințe planetare îngrozitoare: anglo-saxonii au semănat pe insula transatlantică semințele civilizației apocaliptice, căreia i-a fost hărăzit să întruchipeze Leviathanul în toată puterea lui finală, escatologică. Din spumă a apărut Continentul-Corabie, care a depășit, prin toți parametrii, prototipul său european. Acestui monstru i-a fost sortit să stingă din naștere focul sacru, să spargă Icoana, să stabilească pe planetă „noua sa ordine mondială". Evident că, referitor la concepția dominantă a monstrului nou-născut, la baza acesateia au fost ideile sectelor protestante extreme - baptiștilor, puritanilor, mormonilor etc. - care se caracterizează printr-un grad absolut de iconoclasm, modernism bisericesc. Gherila latino-americană sortită pieirii, fondată pe un amestec de marxism (sic!) și teologie catolică a eliberării (sic!), este tot ce a rămas astăzi de la demersul planetar ambițios al spaniolilor-conchistadori cu privire la împiedicarea potopului universal

Aici apare o dificultate teoretică neclarificată până la capăt de către Schmitt. El amintește despre obiceiul de a identifica Chipul vizual și cultul icoanei cu Occidentul, iar negarea lui, iconoclasmul - cu Orientul. Însuși Schmitt aduce câteva exemple care combat adevărul univoc a acestei identificări. Să clarificăm acest lucru mai detaliat. Cu atât mai mult cu cât se referă la o problemă extrem de importantă pentru noi - sensul istoric al Rusiei și misiunea ei.

5. Amicus et Hostis absoluti - portrete în timp și în spațiu

Aici ne confruntăm cu o problemă al cărei sens metafizic a fost examinat într-o altă carte („Misterele Eurasiei"), cap, „Subconștientul Eurasiei"). Este vorba despre identificarea Tradiției cu Occidentul, tipică pentru gânditorii europeni. Totodată, deseori este vorba nu pur și simplu despre Vest, ci despre Nord-Vest. Mai mult decât atât, uneori se contopesc chiar trei noțiuni geografice - Vest, Nord-Vest și Nord. Acestui fapt i se opun Sudul, Sud-Estul și Estul, care, la fel, se contopesc, cel mai des, într-o singură imagine civilizatoare, reprezentată de un peisaj cultural semitic din Orientul Apropiat, mult mai cunoscut Europei din punct de vedere istoric. Totodată, acest punct de vedere se deduce, uneori, din moștenirea romană, iar alteori din cea creștină.

În realitate este vorba despre o iluzie optică, pentru care europenii sunt datori geografiei. Doar mințile cele mai profunde - și în primul rând René Guenon - au izbutit să se eschiveze de la această încurcătură și să

privească lucrurile de pe altă poziție mult mai adecvată. Așadar, René Guenon a arătat, cu perfectă dreptate, că din punct de vedere al geografiei reale (și sacrale), Continentul Eurasia reprezintă o masă uriașă de Uscat unde Europa este doar capul de vest, o peninsulă îndreptată spre Atlantic. Popoarele indoeuropene locuiesc pe întreg continentul - din Industan, prin Iran și Rusia, până în Europa. India ariană păstrează memoria despre cele mai vechi mituri și concepții intelectuale ale rasei albe, iar creștinismul ortodox este răspândit mult peste munții Urali, până la Oceanul Pacific, ocupând spații care depășesc Europa ca dimensiune. De altfel, miopia istorică și clișeele înrădăcinate nu permit, în general, europenilor să se refere la cultura ortodoxă a Rusiei ca la o tradiție creștină autentică, încredințată unui popor indoeuropean de rasă albă. În contextul nostru este foarte semnificativ faptul că tocmai în Rusia ortodoxă s-a păstrat denumirea grecească a „icoanei" referitor la chipul sfânt și mai mult decât atât, tocmai icoana ortodoxă rusă susține astăzi, în totalitate, tradiția creștină adevărată care s-a stins, practic, în Occident.

Recenzând cartea profesorului german Hermann Wirth „Originea umanității"[103], R. Guenon a atras atenția asupra faptului că trebuie să distingem noțiuni cum ar fi: regiunile nord-atlantică (nord vestică), hiperboreană (nordică) și atlantică (occidentală).

În realitate, cultul Focului și nomosului terestru al Pământului, studiat asiduu de către Schmitt, este o calitate distinctă a popoarelor indoeuropene albe, în general, care au coborât în Eurasia din Nord, stabilindu-se pe întregul ei spațiu, de la Vest spre Est și de la Est spre Vest. Acolo unde există indoeuropeni, acolo există icoana, pictura sfântă, cultul Focului și al Luminii, miturile solare, ierarhia tradițională și memoria hiperboreei. Chipurile sfinte abundă în India. În Iran a înflorit, chiar și după islamizare, miniatura și pictura cea mai autentică, deși islamul interzice, la modul cel mai sever, zugrăvirea oamenilor și a animalelor. În Biserica ortodoxă rusă erau venerate nu numai icoanele, ci și iconarii, iar isihasmul ortodox, doctrina Luminii necreate, a fost linia principală de importanță vitală a Bisericii Ruse. Icoana - un atribut inseparabil al indoeuropenilor - trebuie identificată nemijlocit cu Nordul, cu Hiperboreea - patria străveche a nomosului terestru obișnuit, tradițional, al Pământului.

Ostilitatea față de imagine, iconoclasmul, este specific, de asemenea, nu atât Estului, cât Sudului. Este o simetrie geografică pe deplin normală, dacă ținem seama de originile hiperboreene ale indoeuropenilor. Dacă rasa Nordului se închină focului și imaginii, atunci rasa Sudului, opusă ei, ar trebui să se închine antitezei Focului (de exemplu Apei) și antitezei icoanei (de exemplu sunetului). Este interesant că însuși Guenon corelează acest dualism cultural cu sedentarismul și nomadismul: sedentarismul este asociat cu figura biblică a lui Cain, imaginea vizuală și timpul, iar nomadismul cu Abel, verbalismul și spațiul[104]. Aceasta se înscrie de minune

103) Revista „Milâi anghel" Nr. 1, Moscova, 1991.
104) René Guenon „Împărăția cantității și semnele timpului", Moscova, 1994.

în dualismul elementelor, examinat de către Schmitt. Existența maritimă (deși este strict împărțită cu nomadismul) reprezintă o asemenea dezvoltare extremă a nomadismului care, în momentul când se sfârșește calea de la nomadismul de uscat prin navigația pe mările continentale, până la ieșirea definitivă în largul Oceanului, trece într-o nouă calitate.

Este extrem de interesant încă un detaliu: Guenon susține că tradiția semită nu este nicidecum orientală, ci atlantică, occidentală și în același timp, nomadă. De aici și atitudinea pozitivă față de Abel - crescătorul de animale din povestirea biblică. Mai mult decât atât, Guenon atrage atenția asupra faptului că pentru construirea templului lui Solomon a fost invitat un mare arhitect dintre străini și demonstrează că era vorba despre un reprezentant al tradiției indoeuropene, fiindcă aceasta se caracteriza prin cultivarea arhitecturii sacrale, adică construirea de case aflate, după concepția lui Schmitt, la baza nomosului Pământului, iar semiții nomazi aveau o altă structură social-sacrală.

În cele din urmă, Guenon susținea, cu privire la Orient, că această parte a lumii, mai mult decât celelalte, este legată de Tradiție, de continuitatea arhetipurilor sacrale, de devotamentul față de izvoare. În cartea „Orientul și Occidentul" el a dezvoltat, detaliat, argumentarea și susținerea acestei teze. Se poate spune că Guenon leagă univoc Estul cu Nordul, considerând receptorul istoric al Tradiției nordice primare. Fiindcă veni vorba, citate excepționale pot fi găsite la H. Corben, cel mai bun specialist contemporan în problemele Tradiției iraniene și traducătorul marelui Sohravardi.

Așadar, să facem bilanțul observațiilor noastre. Nordul se identifică cu tradiția indoeuropeană, sedentarismul, cultul Focului și Imaginii. Pe lângă toate acestea, Nordul este legat, din punct de vedere sacral, de Est. Aceste două orientări trebuie luate ca fiind primare în problema istoriei dezvoltării nomosului Pământului și a liniilor lui de forță principale. Astfel, apărarea cultului icoanei în istorie nu este, în nici un caz, o tendință vestică, ci nordică sau estică. Această linie este caracteristică pentru întreaga Eurasie - din India, până în Irlanda. Ea coincide cu traiectoria istorică a Luminii Nordului, Nordlicht și cu popoarele și culturile care s-au manifestat în calitate de exponenți ai acestei Lumini. Acestea sunt Sparta dorică, Imperiul Roman. Iranul zoroastric, India vedică, Bizanțul, Rusia ortodoxă, Irlanda și Spania catolice. Aceasta este tabăra nomosului Pământului.

La polul opus al istoriei se află, în mod corespunzător, sudul împreună cu Occidentul (!), nomazii-semiți, iconoclaștii, embrionii talasocrației, ai civilizației comerciale, ai „saltului tehnic". Guenon ar fi numit această tabără „premisele civilizației antitradiționale" și „constructorii Marii Parodii". Trebuie să amintim, de asemenea, că ideea expusă de Guenon în „Împărăția cantității", cu privire la dizolvarea escatologică a Oului Lumii, la „disoluție", coincide exact, din punct de vedere cronologic și tipologic, cu triumful Mării examinat de Schmitt. La fel ca Schmitt, Guenon leagă această dizolvare de progresul tehnic, de ideologia liberală și civilizația occidentală a Timpurilor Noi. Lumea anglo-saxonă i-a trezit un sentiment

de ostilitate și precauție profundă.

Și în sfârșit, rolul factorului semitic - după Guenon, occidental și nomad; sudic, dacă apreciem răspândirea semiților de pe pozițiile Eurasiei, legat de comerț și liberul schimb, caracteristice tuturor talasocrațiilor (Cartagina împotriva Romei); care se află la izvoarele capitalismului (criticat atât de Marx, cât și de Sombart); iconoclastic și ostil față de tot ce este indoeuropean în problemele religioase (iudaismul și islamul); solidar cu mișcarea protestantă în versiunea ei calvină (răspândirea calvinismului în Olanda, Anglia, iar mai târziu în America - cu precădere state oceanice; deosebit de activ în procesul de distrugere a nomosului Pământului (despre care a scris, în repetate rânduri, însuși Schmitt) pune ultimul punct în lanțul de concordanțe.

- Nord + Est, icoana, indoeuropenii, Focul, Casa, Tradiția și Uscatul. Acestea sunt forțele nomosului Pământului. Adepții culturii și ordinii care au răspuns la chemarea Focului transcedent prin evantaiul de tradiții ariene, până la creștinism.
- Sud + Vest, iconoclasm, popoarele semite, Apa, Corabia, nomadismul, modernismul și Marea. Acestea sunt forțele de negare a Pământului, exponenții dizolvării, energiile apocaliptice ale haosului rațional, ale nomosului Mării. Ele au răspuns la chemarea Oceanului prin aceea că au trecut de partea lui împotriva Pământului și împotriva celei mai vechi probleme prometeice a focului, aproape uitată, care a precedat nomosul Pământului în întreaga Istorie a umanității.

6. Nomosul Focului

Sfârșitul blocului de Est înseamnă victoria definitivă a nomosului Mării. Toate încercările de a ține piept logicii lui și structurii lui cu ajutorul mijloacelor tehnice, tot ale lui, s-au dovedit a fi neîntemeiate. Bătălia de pe corăbii a fost pierdută de către Spania; rezistența economico-industrială, strategică și doctrinară față de nomosul Mării a Germaniei național-socialiste (1933-1945), animată parțial de proiectul eurasiatic al lui Haushofer, a fost înăbușită de forța și viclenia Occidentului, care a folosit în aceste scopuri URSS; ținând seama de lecțiile marxismului, concurența tehnologică ce a durat cel mai mult, a fost pierdută în anii ’60 - ’80 de către Țările tratatului de la Varșovia, paralel cu sfârșitul celei de-a doua etape a revoluției industriale și trecerea la societatea postindustrială. După cum ne informează un istoric american cu nume japonez, ciclul istoriei umane, trecând prin toate polaritățile statice ale naturii, s-a sfârșit.

Noi putem să constatăm pierderea absolută a Uscatului, Behemothului, Eurasiei, nomosului Pământului. Într-adevăr, însuși nomosul Pământului a fost doar o urmă a rezolvării, de către omenire, a problemei deschise privind Existența pusă în fața lui și nu a esenței lui. Forma exterioară a răspunsului și nu a stihiei focului, generatoarea Răspunsului hiperborean: Pământul nu poate să mai răspundă chemării nomosului Mării, care a devenit global și singular. El este inundat de Ape, Ordinea lui este dizolvată, prin fisuri,

în Oul Lumii. Sfârșitul revoluției industriale a discreditat iluziile faptului că se poate concura cu tehnica descătușată (entfesselte Technik) la același nivel cu ea. Faza eterocrată a talasocrației absolute, privirea aruncată din cosmos asupra Pământului face ca toate ființele care mișună pe el să fie, în principiu, aceleași - valoarea lor este strict pragmatică și egală cu utilitatea lor. Viața este evaluată în echivalentul financiar al Capitalului, care domină în realitate. Ingineria genetică înmulțește pui și clonează oameni, la fel cum ieri au inventat mașina cu aburi sau războiul de țesut. Tehnica a invadat omenirea, ajungând în centrul ei. În anul 1959 Schmitt mai putea avea o licărire de speranță că ceva ar putea să se schimbe pe neașteptate. La sfârșitul secolului, asemenea speranțe nu mai există.

Triumful Apei a înglobat, din punct de vedere apocaliptic, toate stihiile și toate formele istorice pe care ar fi putut nu pur și simplu să le distrugă, ci să le strămute în alchimia sa geopolitică civilizatoare, de parodie. Aurul (banii), dizolvantul universal și inventivitatea tehnică a forțelor Mării au transformat omenirea într-o biomasă controlată. A rămas însă ceva care nu poate fi supus acestui proces global.

Focul.

Anume el - curățat de toate stratificările sale naturale, culturale și social-politice, acumulate în timpul călătoriei prin istorie - se află acum într-o situație privilegiată, comparativ cu acea stare de compromis în care s-a aflat rămânând doar nomosul Pământului, ordinea Uscatului. Doar acum se clarifică structura chemării lui inițiale, fiindcă doar acum se manifestă, în tot volumul istoric, elementele pentru care s-a făcut această provocare. Sub semnul întrebării se află, nici mai mult nici mai puțin decât Omul. În ce măsură s-a dovedit acesta a fi al istoriei? În ce măsură este al naturii? În ce măsură s-a supus stihiilor ce alcătuiesc țesutul lui firesc (până la caracterul rațional specific)? În ce măsură a fost capabil să păstreze fidelitatea unei dimensiuni transcedente vădite? Și în cele din urmă, cât Foc se conține în el, sau este numai Apă?

GLOSAR

Noțiunile și termenii de bază ai geopoliticii

Aerocrație - grec „puterea cu ajutorul aerului". Componenta de forță a strategiei bazată pe cucerirea spațiului aerian și utilizarea lui în scopul expansiunii geopolitice. Spre deosebire de dezvoltarea navigației, dezvoltarea aviației n-a dat naștere la un nomos propriu, devenind doar un principiu talasocratic.

Amic (amicus - lat.) - termenul lui Schmitt. Noțiune pur politică ce desemnează totalitatea formațiunilor statale sociale, etnice sau religioase externe, situate pe poziții care coincid cu pozițiile capitalei strategice. Nu are încărcătură morală și poate să treacă, în mod dinamic, în diferite formațiuni. Categorie mobilă. Vezi ***dușman***.

Apă (sau Marea) - termen special care desemnează „talasocrația". Este cercetat în special de către Schmitt (das Meer) și Mahan (Sea, Sea Power).

Atlantism (înrudit cu termenii ***Apă, Mare, talasocrație, Sea Power)*** - o noțiune geopolitică complexă; înglobează din punct de vedere istoric sectorul occidental al civilizației umane, strategic - uniunea țărilor occidentale în care domină ideologia liberal-democrată, militaro-strategic - țările participante la NATO, social - orientarea spre „orânduirea de piață" și „valorile de piață" (model SUA). Antipodul ***Eurasiatismului***.

Axă - uniunea geopolitică a două sau mai multe capitale geopolitice.

Axa geografică a istoriei (sau ***arealul axial*** sau ***heartland)*** - termenul lui Mackinder care desemnează teritoriile eurasiatice intracontinentale în jurul cărora se desfășoară dinamica spațială a dezvoltării istorice. Coincide cu teritoriul Rusiei.

Axă internă - calitatea legăturii geopolitice a centrului cu periferia în interiorul unui spațiu strategic (sau politic) unic. La fel și ***Raza geopolitică*** și ***Segmentul geopolitic***.

Berlin - capitala strategică naturală a Europei Centrale.

Bloc - uniunea câtorva state care își schimbă considerabil calitatea lor strategică și geopolitică promovând-o la un nivel mult mai ridicat al activității planetare. Conform legii „progresului spațial", formarea blocurilor este un proces inevitabil.

Brâu de discontinuitate - termenul lui Cohen. Zone riverane fragmentate, cu orientare neprecizată, variabilă, care pot fi orientate fie spre continentul telurocratic fie spre marea talasocratică.

Centura exterioară (sau Centura insulară) - termenul lui Mackinder care indică totalitatea teritoriilor ce intră în zona influenței talasocratice. Părți din continente și insule care tind spre „existența maritimă". Zona aflată din punct de vedere strategic sub controlul total al atlantismului.

Centura interioară (Centura continentală sau Rimland) - termenul lui Mackinder care indică teritoriile riverane ale Eurasiei, situate între „centura externă" şi „arealul axial".

Capitală strategică (polul geopolitic sau originea razei geopolitice) - centru al integrării geopolitice şi militant activ al procesului geopolitic de proporţii. Legăturile dintre capitalele geopolitice formează axele geopolitice.

Ciocnirea civilizaţiilor - termenul lui Huntington. Teoria permanenţei şi a conflictelor geopolitice la nivel civilizator.

Colonie - teritoriu aflat sub controlul unei forţe separate de un spaţiu acvatic. Este considerat o bază temporară şi externă înstrăinată de spaţiul geopolitic general al metropolei. Este opus ***Provinciei***.

Continent - ***Eurasia, Uscatul, principiul telurocratic***.

Continentalism - sinonimul eurasiatismului sub aspect strategic îngust. Noţiunea este apropiată de cea de Uscat, Pământ. Şcoala continentalistă a geopoliticii este singura în Rusia, predominantă în Germania, prezentă în Franţa şi imposibilă pentru ţările anglo-saxone. Antipodul ***Atlantismului***.

Cordon sanitar - formaţiuni geopolitice artificiale care servesc la destabilizarea a două state vecine mari, capabile să formeze un bloc serios şi care, la rândul său, este periculos pentru terţa parte. Mişcarea clasică în strategia atlantiştilor, în opoziţia lor faţă de integrarea continentală a Eurasiei.

Cratopolitică - termenul lui Kjellen. Examinarea statului din punct de vedere al potenţialului lui de forţă. Nu s-a bucurat de o largă răspândire.

Demopolitică - termenul lui Kjellen. Influenţa parametrilor demografici asupra structurii statului. N-a avut o largă răspândire.

Dualismul geopolitic - principiul fundamental al geopoliticii, care susţine opoziţia talasocraţiei şi telurocraţiei în calitate de forţă motrice a procesului istoric.

Duşman (hostis - lat.) - termenul lui Schmitt. O noţiune pur politică ce desemnează totalitatea formaţiunilor statale, sociale, etnice sau religioase situate pe poziţii opuse celor ale capitalei strategice. Nu are încărcătură morală şi poate să se transfere în diverse formaţiuni. Este o categorie variabilă. Vezi ***Prieten***.

Ecopolitică - termenul lui Kjellen. Statul este considerat o forţă economică. N-a avut o utilizare largă.

Est - acelaşi ca şi ***Lumea a Doua***.

Eterocraţie - din grec. „puterea cu ajutorul straturilor supraatmosferice".

Eurasia – idem cu ***Heartland***,***Continent***, ***Uscat***, ***Pământ***, ***Telurocraţie***. Într-un sens mai limitat semnifică Rusia geopolitică.

Eurasiatism - o noţiune geopolitică complexă; întruneşte: sectorul de est al civilizaţiei umane - din punct de vedere istoric, blocul actual sau potenţial al statelor şi naţiunilor care refuză să recunoască imperativul

ideologiei liberal-democratice - din punct de vedere strategic, unificarea actuală sau potențială, într-o alianță militară a țărilor de est, „telurocratice" din punct de vedere strategic, orientarea spre „ideocrație", statul social, orânduirea economică necapitalistă - din punct de vedere social.

Europa Centrală - spațiu intermediar între Rusia și țărmul atlantic al Europei. Este considerat, în mod tradițional, ca o zonă de influență preponderent germană.

Expansiune latitudinală (expansiune pe paralele) - tendință geopolitică agresivă care generează, în permanență, situații conflictuale, strategie geopolitică de natură ofensivă. Aproape întotdeauna provoacă conflicte militare. Se realizează abia după finalizarea expansiunii meridionale.

Expansiune meridională (expansiunea pe axa Nord-Sud) - extinderea sferei de influență (militară, strategică, culturală sau economică) de-a lungul meridianului, asemănătoare cu expansiunea longitudinală; condiție fundamentală a stabilității teritoriale și strategice a statului.

Foc - element ce simbolizează spiritul pur. Principiu transcedent.

Frontieră - în geopolitică există două tipuri de frontieră: frontieră-linie și frontieră fâșie. Frontierea-linie reprezintă frontiera maritimă. Frontiera-fâșie - cea terestră. Sarcina blocului geopolitic care inițiază acțiuni de dimensiuni planetare, cu scopul de a-și maximiza frontierele - linii pentru sine și minime pentru adversar și invers.

Geoeconomie - ramificație a geopoliticii atlantice. Cercetează spațiul în sens utilitar-economic. Una dintre disciplinele prioritare ale analizei „talasocrate".

Geografie politică - termenul lui Ratzel, care desemnează ceea ce Kjellen a numit „geopolitică".

Geografia sacrală - totalitatea reprezentărilor despre spațiul calitativ la antici. Geopolitica actuală, care se conduce după interpretarea similară din punct de vedere tipologic a spațiului, exprimă aceasta doar într-o formă științifico-naturală rațională.

Geopolitică - știință ale cărei principii fundamentale sunt expuse în această carte.

Geopolitică aplicată - termenul lui Lacoste. Utilizarea instrumentarului geopolitic referitor la microproblemele nivelului regional, fără a ține seama de principiile fundamentale. La fel și ***Geopolitica minimală***.

Geopolitica minimală - disciplină aplicată, care împrumută de la geopolitica adevărată unii termeni și metodica, dar care trece cu vederea dualismul geopolitic de bază.

Geostrategie - aspecte militare ale analizei geopolitice.

Heartland - engl. „pământ median"; vezi ***Axa geografică a istoriei***. Termenul lui Mackinder.

Hinterland - germ. „pământul din spate". Teritorii care se întind în

interiorul continentului de la liniile de țărm. Termen caracteristic pentru analiza „talasocratică" a spațiului.

Behemoth - evr, „fiară", din antichitate, „monstru terestru" (Biblic). Termenul lui Schmitt. Același ca și ***Continent***, ***Continentalism***, ***Eurasiatism***.

Ideocrație - gr. „puterea ideilor, a idealurilor". Termenul eurasiaticilor ruși (N. Trubeţkoi, P. Savițchi). Se opune „puterii materiei", „sistemului de piață", „orândurii comerciale". În timpul ideocrației, ierarhia în societate și stimularea muncii se bazează pe principii neeconomice.

Imperiu - formațiune suprastatală care unește câteva popoare și țări sub egida ideii universale cu caracter religios, etic sau ideologic.

Insula mondială - termenul lui Mackinder pentru ***Eurasia*** și ***Axa geografică a istoriei***. La Spykman această noțiune și-a schimbat radical sensul și a început să desemneze totalitatea zonelor talasocrate (zonele centurii externe). Din cauza existenței mai multor variante, este mai bine ca termenul să nu fie folosit pe larg, pentru a evita ambiguitatea.

Integrare - în geopolitică desemnează multiple forme de unificare a câtorva sectoare spațiale. Integrarea se poate realiza atât pe baza expansiunii militare, cât și pe cale pașnică. Există câteva căi de integrare geopolitică-economică, culturală, ligvistică, strategică, politică, religioasă etc. Toate acestea pot duce la același rezultat final - creșterea dimensiunilor strategice și spațiale ale blocului.

Integrare latitudinală (integrare pe paralele) - cel mai vulnerabil și mai complicat moment al unificării spațiilor geopolitice aflate sub controlul centrului. Trebuie să se realizeze prin mijloace pașnice și diplomatice la maximum. Se bazează pe alipirea treptată la partea centrală a regiunilor eterogene, prin intermediul ierarhiei spațiale, a celor mai loiale sectoare față de centru.

Integrare meridională (integrare pe axa Nord-Sud) - unificarea într-un tot unitar pe meridian (asemănător cu integrarea longitudinală) a sectoarelor spațiale izolate. Este pozitivă în cazul controlului sigur asupra zonelor nordice și centrale. Este negativă în cazul prezenței în nordul sau în centrul formațiunilor geopolitice a căror loialitate față de capitala strategică este îndoielnică sau slabă.

Jus Publicum Europeum - lat. „Legea Europeană Comună". Cod istoric de legi juridice care reglementează relațiile interstatale în Europa.

Jus Publicum Eurasiaticum - lat. „Legea Eurasiatică Comună". Proiectul legii internaționale care ar fi putut regla relațiile dintre țările și popoarele eurasiatice pe baza recunoașterii priorității valorilor telurocrate continentale.

Legea progresiei spațiale - este formulată de Jean Thiriart. Sună în felul următor: „de la statele-orașe, prin statele-teritorii, la statele continente". Dinamica geografică a istoriei politice duce, inexorabil,la creșterea proporțiilor formațiunilor sociale minimale. Vezi de asemenea ***Spațiu vital***.

Lenaland - engl. „pământ suprapus cu bazinul râului Lena". Termenul

lui Mackinder. Indică toate teritoriile eurasiatice de nord, situate la est de râul Enisei, până la țărmurile Oceanului Pacific. În lucrările sale târzii, Mackinder a acordat o atenție deosebită acestei regiuni, considerând că aceste pământuri aparțin nu zonelor de influență telurocrate, ci talasocrate.

Leviathan - evr. „monstru maritim antic" (Biblic). Termenul lui Schmitt. Același ca și la ***Atlantism***, ***Mare*** etc.

Liberalism - concepție ce îmbină componenta de stânga (umanismul minimalist, individualismul, egalitarismul etnic și cultural) în domeniul politicii și de dreapta (piață, privatizare, proprietate privată, capitalismul) în domeniul economiei. Ideologia dominantă a lagărului atlantist. Expresia politică a liberalismului este liberal-democrația.

Linkage - termenul lui Kissinger. Strategia atlantistă de unificare a brâului discontinuu al Eurasiei într-un teritoriu compact, aflat sub controlul Occidentului.

Locul dezvoltării - termenul lui Savițchi. Același ca și spațiul calitativ sau, pur și simplu, spațiu (în sens geopolitic)

Lumea a Doua - denumirea lagărului socialist în perioada „războiului rece". După sfârșitul „războiului rece" semnifică Eurasia.

Lumea a Treia - denumirea comună a țărilor slab dezvoltate care aparțin îndeosebi regiunilor Sudului geopolitic.

Lumea bipolară (bipolarism sau bipolaritate) - construcție geopolitică firească ce reflectă, la proporții planetare, dualismul geopolitic fundamental - talasocrația împotriva telurocrației.

Lumea multipolară - în etapa contemporană este o concepție pur teoretică ce presupune coexistența câtorva Spații Mari. Este posibilă doar după învingerea lumii unipolare.

Lumea unică (One World - engl.) - vezi ***mondialism***.

Lumea unipolară - model geopolitic care s-a constituit după înfrângerea URSS în „războiul rece". Singurul pol dominant este atlantismul și SUA.

Marea - fel ca ***Talasocrația***, ***Apa***.

Marea internă (mare internum - lat.) - termen care indică un spațiu acvatic, cuprins în interiorul spațiului telurocratic de uscat și de aceea nu este o frontieră strategică sau culturală.

Marele Spațiu (Grossraum) - termenul lui Schmitt. Unirea câtorva state într-o formațiune strategică unitară. Apariția Marilor Spații este condiționată de teoria „progresiei spațiale"

Mitteleuropa - germ. Același ca și ***Europa Centrală***.

Mondialism - din fr. „lume" (în sensul World și nu „peace"). O ideologie deosebită ce presupune contopirea tuturor statelor și popoarelor într-o formațiune planetară unitară, cu instaurarea Guvernului Mondial și lichidarea frontierelor rasiale, religioase, etnice, națională și culturale. Există mondialismul de „dreapta" și de „stânga". Cel de dreapta reprezintă globalizarea atlantismului. Cel de stânga consideră că este necesar de a

include și sectorul eurasiatic într-un Stat Unitar (pe un temei sau altul).

Moscova - capitala strategică naturală a Eurasiei. Baza axelor oricărei integrări continentale. Vezi ***Eurasia***.

Neoatlantism - versiunea actuală a atlantismului, care respinge mondialismul (chiar și de dreapta) ca proiect prematur și irealizabil în condițiile existente. Consideră că în locul Lumii Unice va avea lor ciocnirea civilizațiilor.

Noua Ordine - proiectul reorganizării geopolitice de proporții.

Noua ordine mondială - aceeași ca și mondialismul și proiectele de creare a Guvernului Mondial.

Nomos - termenul lui Carl Schmitt. Principiul fundamental al organizării oricărui spațiu (geografic, social, politic, economic, cultural etc.) Este sinonim cu noțiunea de „ordine", „lege", „sistem", nomosul Uscatului = ***Telurocrația***. Nomosul Apei (sau Mării) = ***Talasocrația***

Nord - în geografia sacrală (și la Doibler) este simbolul spiritului și al Ordinii Ideale; în geopolitica actuală este sinonim cu noțiunea de ***Nord bogat,*** care reprezintă contrariul, adică atlantismul și liberalismul.

Nordul Bogat - același ca și ***Atlantism***, ***Occident*** și lumea liberal-democrată.

Obște - formă naturală de existență a oamenilor, uniți prin legături organice. Este opusă societății, în care în locul legăturilor organice primează normele tratatului formalizat dintre indivizi. Societatea este reglementată de Tradiție.

Oceanul intern - termen care semnifică același lucru ca și ***Marea internă***, numai că în proporții planetare. La fel și ***Oceanul de Mijloc***.

Oceanul de Mijloc (Midland Ocean) - termenul lui Spykman. Este Oceanul Atlantic, dacă privim America de Nord și Europa ca pe un spațiu geopolitic unitar.

Occident - sinonim cu ***Talasocrația***, ***Atlantismul***.

One World - concepția mondialistă a Lumii Unice. Vezi ***Sfârșitul Istoriei***.

Orânduire comercială - tip de societate în care ierarhia și stimularea muncii se bazează pe principii economice. Sistem de piață, sistem liberal-democratic. Opus ***Ideocrației***.

Pământ (sau ***Uscat***) - termen special care în geopolitică desemnează „telurocrația". Teoria „Pământului", das Land, este dezvoltată deosebit de amănunțit de către Carl Schmitt.

Partizan - termenul lui Schmitt, chipul simbolic al apărătorului „nomosului" Uscatului în situația triumfării forței geopolitice opuse.

Pasionarism - termenul lui Gumiliov. Energetica interioară a etnosului, forța motrice a creației culturale, politice și geopolitice.

Pax Americana - lat. , „Pacea americană". La fel și ***Atlantism***.

Pax Eurasiatica - lat. , „Pacea Eurasiatică". La fel și ***Eurasiatism***.

Pax Persica – lat, „Pacea persiană". Proiectul reorganizării geopolitice a spațiului Asiei Centrale sub egida Iranului în alianță cu Rusia.

Periferie - spațiile și pământurile care nu au o orientare geopolitică independentă, situate departe de capitala strategică în numele căreia se iau hotărârile geopolitice fundamentale.

Posibilism - din fr. Possible „posibil". Termenul lui Vidal de La Blache. Are menirea să nuanțeze determinismul geografic, specific într-o oarecare măsură geopoliticii. Teoria posibilismului susține că spațiul nu determină istoria, ci doar predispune pentru un curent sau altul.

Provincie - teritorii periferice care intră în componența formațiunii geopolitice de bază, fiind considerate ca parte integrantă dintr-un tot organic. Este opusă ***Coloniei***.

Raza geopolitică - vectorul acțiunii de forță (economice, strategice, culturale, administrative) a polului geopolitic în regiunile periferice. Imaginea politică reală a lumii, lipsită de dinamism, operează cu segmente geopolitice. În geopolitică este obișnuit să se vorbească despre raze ca despre procesul dinamic deschis al unui impuls permanent.

Rimland - engl. „pământuri riverane"; vezi „Centura internă". Termenul lui Mackinder.

Segment geopolitic - totalitatea relațiilor capitalei strategice (sau polului geopolitic) cu regiunile periferice, cercetate într-un moment istoric concret fără a ține seama de dinamica generală a proceselor politice. Vezi ***Raza geopolitică***.

Sens spațial - termenul lui Ratzel. Un sistem de determinări istorice, stocat în spațiul calitativ. Vezi ***Spațiu***.

Sfârșitul Istoriei - termenul lui Fukuyama. Teza mondialistă a victoriei totale a talasocrației și modelului liberal-democrat pe întreaga planetă. Vezi ***Mondialism***, ***Lumea Unică***.

Societate - rezultatul destrămării formațiunilor numite obști. Spre deosebire de obște, societatea se împarte principial în membri atomari (indivizi).

Sociopolitică – termenul lui Kjellen. Studierea aspectelor sociale ale statului.

Spațiu - noțiune fundamentală a geopoliticii. Este o noțiune calitativă și nu cantitativă. Structura spațiului determină structura istoriei (în primul rând a istoriei politice) - aceasta este teza fundamentală a geopoliticii ca știință.

Spațiu vital - termenul lui Haushofer. Un volum teritorial minimal care permite poporului să-și atingă aspirațiile sale istorice și politice.

Statul-națiune - stat civil cu un centralism foarte pronunțat. Formațiune politică în care formele de stat duc la apariția etnosului și a culturii lui. Una din disciplinele prioritare ale analizei „talasocrate".

Strategia anacondei - linia geopolitică a atlantismului, orientată spre desprinderea de la Eurasia a unui volum maxim de teritorii riverane

pentru împiedicarea expansiunii ei geopolitice.

Sud - în geografia sacrală înseamnă regiunile dezordinii, haosului și degenerării. În geopolitica actuală - Lumea a Treia, țările slab dezvoltate unde nu s-au consolidat principiile liberal-democrate.

Talasocrație - grec. „puterea cu ajutorul mării" sau „puterea maritimă", Caracteristica statelor și a națiunilor caracterizate printr-o capacitate de dominare prin navigație.

Telurocrație - grec. „puterea cu ajutorul pământului" sau „puterea terestră". Caracteristica statelor cu o evidentă orientare geopolitică terestră. Vezi ***Eurasia***, ***Heartland***, ***Ideocrație***.

Tokyo - capitala strategică naturală a spațiului din Oceanul Pacific.

Turan - regiunile de nord-est ale continentului eurasiatic, spațiile de stepă ale Eurasiei.

Uscat - vezi ***Pământ***.

POSTFAȚĂ

de prof. univ. dr. Ilie Badescu

Aleksandr Dughin și geopolitica lumii noastre

Marginalii la profilul spiritual al lui Aleksandr Dughin

Un geopolitician este un savant cu o gândire formată la întâlnirea mai multor domenii: de la geografie, sociologie, știința puterii (politologie), teologie, noologie, filologie, istorie, etnologie, strategie etc. Stăpânirea efectivă a tuturor domeniilor acestora este dificilă, dar formarea unor competențe de accesare a chestiunilor specifice acestor domenii nu este o imposibilitate. Competențele de accesare sau secundare, complementare așadar, competențelor de bază, sunt ilustrativ întrunite, de pildă, la toți cei care se folosesc de internet, de calculator, de programele de software necesare prelucrării datelor etc. Aceste competențe nu te transformă într-un specialist în programare, în genere, în domeniul IT, dar mijlocesc accesarea acestor sisteme pentru a duce la împlinire propriile tale sarcini, specificate prin domeniul tău de specializare (competențele nucleare sau de profil). Studierea oricărei lucrări de știință atestă prezența de fundal a competențelor secundare. Nu vom găsi cărți cu profil de monospecializare. Chiar și lucrările de matematică înaltă sunt o ilustrare pentru importanța decisivă a competențelor secundare. Celebrul matematician rus (Grigori Perelman) care a refuzat un premiu de un milion de dolari ni se arată în chip surprinzător ca deținând competențe de accesare foarte departe de matematici, care îi dau forța neostentativă să trăiască într-o asceză desăvârșită. Refuzul acesta atestă un orizont de trăire a ideii matematice la un nivel echivalent cu extazul mistic. Numai într-un atare orizont își va fi format competențele de rezolvare a unei ecuații socotită de către toți matematicienii de până la el drept una dintre problemele imposibil de rezolvat. Domeniul care i-au furnizat competențele secundare este, evident, unul învecinat cu exercițiul spiritual al marilor anahoreți, al misticilor, al sfinților. Un alt exemplu cu privire la rolul competențelor secundare este acela al geopoliticii, confirmat de cartea de față a lui Aleksandr Dughin, „Bazele geopoliticii", tocmai tradusă în limba română.

Autorul, filosof la bază, atestă competențe principale în domeniul geopoliticii și al sociologiei și competențe de accesare (secundare) în domeniul teologiei, al filologiei și lingvisticii comparate, al etnologiei comparative, al geografiei, al istoriei Europei, al noologiei etc. Un studiu precum „Metafizica Bunei Vestiri" atestă competențe de accesare a teologiei în tradiția teologiei politice continentaliste (a unui Carl Schmitt). Studiile de arheologie geopolitică ori, mai riguros, de noopolitică adică de geopolitica arhetipurilor spațiale sau stihiale (apa, pământul, focul, aerul etc.) ilustrează un alt orizont de competențe secundare, acela al noologiei abisale. Această direcție odrăslește din aceiași rădăcină cu psihologia inconștientului etnic (ramură a inconștientului general sau de specie fondată de Jung), atestată fiind de exemplificări în studii românești precum cele ale lui Lucian Blaga (creatorul metodei noologiei abisale), ori cele atât de ilustrative pentru ramura germană a noologiei sau pentru ramura mai nouă în care îndrăznim să situăm propriile noastre lucrări de noologie și

de noopolitică (geopolitică noologică). Metoda etnolingvisticii comparative este un alt orizont de competențe secundare ale savantului rus. Examinarea sistemului categorial al lucrărilor lui Carl Schmitt în lumina etnolingvisticii comparative, în special a lucrării acestuia, „Nomosul pământului" (Der Nomos der Erde), îl determină pe Aleksandr Dughin să urmărească filiații extrem de sugestive cu liniile sintagmatice ale corelativelor din rusă (*imati, imenie, imea, podnimati, perenimati, otnimati*) ale grecescului *nomos* ori ale franțuzescului *saisir*, identificând ramificații teribil de interesante la structuraliștii francezi dar și în hermeneutica dreptului, în genere, în studiul instituțiilor umane, oferind argumente îndestulătoare pentru a proba formația polivalentă și perspectiva *pluralismului metodologic* proprii studiilor savantului rus. Considerațiile sale asupra rusofobiei sunt alte exemple ilustrative pentru competențele sale în abordări specifice noologiei. Cărțile lui Schmitt sunt deopotrivă citite ca documente noologice utilizabile pentru diagnoza geografiei spirituale a Europei, ori, mai riguros pentru etnopsihologia Europei (perspectivă care, aplicată la studiul spiritualității latente și manifeste a celor trei Europe, devine mai mult decât o psihologie colectivă, vădindu-se mai apropiată de o noologie a Europei, sau, într-un sens mai restrâns, de o noo-morfologie europeană). Extragem ilustrativ un citat din Anexa lucrării savantului rus: *„Însuși Schmitt putea fi învinuit de rusofobie bazată pe prejudecăți (în mare măsură) nefondate, care provin totuși din altă sursă: din devotamentul lui confesional față de catolicism și absolutizarea geopolitică a Europei Centrale. În cartea sa excepțională „Revoluția conservatoare din Germania 1918 - 1932", Moeller a demonstrat în mod convingător cum împărțirea geopolitică a Europei în trei zone - Europa Occidentală (Anglia, Franța), Europa Centrală (Germania, Austria), Europa de Est (Rusia) - se proiectează pe aprecierile culturale ale vecinilor săi, locuitori ai acestor trei zone. Pentru englezi și francezi, nemții sunt barbari abia ieșiți din păduri, „huni", urmașii sălbatici ai lui Attila. Pentru nemți asemenea barbari sunt rușii. Iar rușii și nemții, care francezilor și englezilor li se par niște barbari, sunt niște automate fără suflet, reprezentanții civilizației și culturii occidentale (adică niște europeni clasici, exagerați). Nemții îi învinuiesc pe francezi și pe englezi de lipsa de vitalitate și entuziasm istoric. Apropo, această* ***tipologie geopolitică a etnosurilor europene*** *a determinat concepția „popoarelor tinere" (pe care revoluționarii conservatori germani au luat-o de la Dostoievski), care îi recunoaște ca atare pe ruși și pe nemți. Cu alte cuvinte, reproșurile de barbarie puteau fi interpretate în sens pozitiv, așa cum s-a întâmplat în tabăra rusofilă (preponderent prusacă, protestantă sau idolatră) a Revoluției Conservatoare din Germania, din care făceau parte și național-bolșevicii Arthur Moeller van den Bruck, O. Spengler și îndeosebi, E. Nikisch. Deși era rusofob, Schmitt merită să fie respectat și studiat de către ruși, la fel cum el, fiind un naționalist german înfocat, iartă ușor germanofobia englezului Collingwood datorită meritelor intelectuale ale acestuia (A.D.)" (op. cit. mss, Anexa).*

Alegerea corepondenților în limba rusă pentru toynbee-enele *challenge* și *response* îi prilejuiește autorului rus considerații de geografie etnolingvistică în același orizont de noologie comparativă. Extrem de „provocator" este echivalentul pe care-l propune pentru englezescul *challenge*, concept cheie în opera lui Toynbee, pentru care Dughin propune o traducere prin *„chemare"* nu prin mai neutralistul termen consacrat în traducerile românești sau franceze, cel de *provocare,* în românește, sau *defie,* în franceză (pentru care s-a propus, evident, *„sfidare"*). Însă competențele de accesare teologică ale savantului rus îl împing spre corespondentul *„chemare"* pentru toynbee-anul *challenge*, sugerând

altfel spus, un înțeles non-neutru, spiritual, al elitelor, un sens vocațional, misionar, în sens profund. *Environment challenge* din cărțile lui Toynbee este tâlcuit prin ideea de „chemare", de misiune la care sunt chemate elitele și din care pot să decadă dacă răspunsul (response) este necreator, deci neinspirat, alunecând într-o mecanică a istoriei, cum se întâmplă cu cele mai multe elite europene de azi și, culminativ, cu clasa politică românească.

Cu totul neașteptată este interpretarea leninismului, mai riguros spus, a teoriei leniniste a imperialismului în care A. Dughin vede un document simptomatologic pentru „lupta antiimperialistă planetară", de fapt, a popoarelor continentaliste, pentru „drepturile popoarelor", împotriva „colonizării talassocratice anglo-saxone" (ibidem). Dincolo de atractivitatea principială a ideii unei lupte antiimperialiste planetare a popoarelor împotriva unei dominații mondiale care ar anihila pur și simplu „drepturile popoarelor" și le-ar răpi libertatea de ființă, asimilarea leninismului doctrinar la o asemenea linie a istoriei este cu totul sofistică devoalând oarecum slăbiciunile metodei hermeneutice când este folosită în afara noopoliticii. În fapt ideea leninistă care legitimează dreptul la „crima de clasă" în numele revoluției și a eliberării proletariatului mondial este o dezvoltare patologică. Cum ar putea fi libere popoarele dacă libertatea ar fi dobândită cu prețul eliminării fizice a unei clase, fie aceasta chiar și burghezia imperialistă telurocratică, cu ajutorul statului de dictatură a proletariatului?! Chiar dacă burghezia continentalistă ar vădi mentalități subalterne față de sistemul talasocratic, de care se leagă radical prosperitatea ei, metoda lichidatoristă a lui Lenin încă nu poate fi aliniată ideii de cruciadă a popoarelor uscatului pentru drepturile lor. Mai apoi, concepția leninistă a distrugerii culacilor ca agenți ai capitalismului în mediul țărănesc, așa cum reiese deopotrivă din polemica lui cu Buharin și din doctrina colectivizării forțate, sunt tot ce poate fi mai potrivnic ideii unei cruciade a popoarelor bazate pe civilizația pământului contra puterilor maritime invadatoare. Acest tip de soteriologie cum este cea leninistă se izbește tocmai de faptul elementar că Lenin și toată doctrina bolșevică erau îndreptate împotriva tocmai a oamenilor pământului, adică a țăranilor (în limba română este singurul loc în care s-a conservat înțelesul etimologic al acestei denominații căci în românește *„țăran"* ca și *„țară"* provin din latinescul *„Terra"* (pământ): *„Terra – țară – țeran"* (în alte limbi neoromanice sau anglosaxone țăran este un termen derivat din latinescul *paganus: paganus – paysan*, în fr., sau *peasant*, în engleză, limbile acestea inaugurând o cu totul altă linie hermeneutică asupra țăranului ca tipologie și ca semnificație, sugerând că el este purtătorul vechiului substrat păgân în raport cu adstratul creștin, ignorând astfel ceea ce este fundamental în etimonul cuvântului: pământul, ideea de om al pământului. Practic, teoria savantului rus ar avea sprijin în experiența limbii române chiar mai mult decât a limbii ruse care are pentru țăran termenul крестьянин (este mai mult decât provocator să constatăm că în rusește avem pentru creștinesc: Кристиан, ceea ce arată o altă aventură a cuvântului în spațiul etnolingvistic rusesc. O asemenea etimologie se împotrivește radical asimilării *doctrinei leniniste* a imperialismului la doctrina luptei popoarelor uscatului pentru eliberarea de dominația puterilor maritime, urmând pentru atingerea unui atare scop pesudoînvățăturile leniniste. Nimic nu poate fi mai inaderent la doctrina leninistă asupra imperialismului decât această noologie a echivalentului rusesc pentru țăran. Aceasta arată odată în plus că nu putem opera interpretări de noologie a documentului științific dacă ignorăm principiul convergenței oricărui „text" cu două documente noologice

pivot: Biblia și etnoparadigmele dezvăluite de limbile vernaculare și de folclorul popoarelor).

Înțelegem, totodată, că un autor și opera lui nu pot fi utilizați ca documente noologice decât respectând principiul integrității documentului și pe acela al convergenței noologice cu alte documente fundamentale, în frunte cu cel mai general – universal, de fapt – cu documentul scripturistic sau biblic. Acest tip de limpezire se cere și în privința tâlcuirii textelor revoluționarilor conservatori germani care, conform analizei savantului rus au extras din teoria „naționalismului economic" al lui List *„aproape aceleași teze ca și Lenin din Engels și Marx"*. Dacă este adevărat lucrul acesta atunci ramura conservatoare a gândirii germane își devoalează un hybris neașteptat, chestiune asupra căreia nu vom stărui aici. Vom zăbovi doar asupra unora dintre chestiunile pe care le tratează geopoliticianul rus în cartea sa, începând cu cea dintâi, aceea a relației dintre spațiul rusesc și Eurasia ca *heartland* planetar, cum o definește geopoliticianul britanic, Mackinder.

Rusia și Heartland-ul în vederile lui A. Dughin

Geopolitic vorbind, Rusia face parte din heartland, ca nucleu al acestuia. În vederile lui A. Dughin, analiza geopolitică a Rusiei se reazemă pe două constatări generale: a) heartlandul este un spațiu disputat de puteri continentaliste, care se înfățișează ca tot atâtea „mari spații geopolitice virtuale"; b) heartlandul este disputat de cele două mari puteri geopolitice care trec conflictul lor asupra întregii lumi: puterile continentaliste sau telurocratice și puterile atlantiste sau talasocratice. În temeiul celei dintâi constatări, Dughin precizează că aceeași arie a heartland-ului este disputată de *patru Mari Spații geopolitice virtuale, după cum urmează:*

- Marea Rusie (Eurasia rusească) ;
- China, cu expansiune spre Nord ;
- Europa de Mijloc (cu Drang Nach Osten) ;
- Blocul islamic cu înaintare spre Asia Centrală (cf. A. Dughin, op. cit.)

Dincolo de această competiție între puterile continentaliste se afirmă expansionar *mondialismul atlantist*, precizează același geopolitician, și acesta devine marea provocare a Rusiei, în care Dughin proiectează sinteza continentalismului eurasiatic, perceput ca *forță geopolitică* opusă atlantismului. Aceasta este vocația Rusiei (*challenge*), marea ei *provocare* (*chemare*, cu echivalentul inspirat al lui Dughin), la care trebuie să răspundă pentru a-și putea adjudeca rolul geopolitic, derivat dintr-o fatalitate geografică, dintr-un imperativ metafizic și o chemare divină (Dughin găsește întemeiere pentru rolul geopolitic al Rusiei în textul apostolic, chestiune asupra căreea vom reveni mai jos).

Inițiativa acestor Mari spații geopolitice alternative va provoca un „conflict eurasiatic intern", căci o *Eurasie nerusă este imposibilă fără lichidarea poporului rus,* zice Dughin, ceea ce, conchide el, e imposibil.

Cele două expansiuni de care are nevoie Rusia pentru a se afirma ca mare putere geopolitică sunt, în viziunea lui Dughin, spre mările reci și spre mările calde. Ieșirea la mările calde trebuie să ia în seamă faptul că „Spațiile riverane" care înconjoară Eurasia erau controlate de Anglia și azi de America.

Un alt obiectiv urgent este integrarea „Asiei Rusești" (pământurile nordice și de est n-au fost niciodată suficient folosite și prelucrate). Războaiele ruso-

turce (ale căror roade le-au cules englezii) au slujit proiectului expansiunii spre Mările calde. Așadar, dacă coagularea imperiului nu va începe imediat, conchide Dughin, vor fi mari catastrofe.

Să reținem un aspect important pentru spațiul românesc, în contextul deschis de această viziune a geopoliticianului rus. Pentru noi, românii, sfârșitul celei dintâi serii a războaielor ruso-turce din secolul al XIX-lea a însemnat venirea Angliei (comerțul cu cereale, Tratatul de la Adrianopol). Sfârșitul celei de-a doua serii a războaielor ruso-turce (Congresul de la Berlin) a însemnat intrarea Germaniei în Balcani, încât inițiativele Rusiei au fost urmate mereu de reluarea ofensivei occidentale. Cât privește, strictamente, viitorul Rusiei, acesta, precizează Dughin, este al unei încordate dispute între cele două proiecte care s-au cristalizat pe scena publică a Rusiei politice actuale:

- proiectul liberal, pro-occidental;
- proiectul sovieto-țarist.

Ambele proiecte, precizează el, sunt o *„înfundătură pentru poporul rus"* (primul prevede *„ștergerea treptată a particularităților naționale ale rușilor în era cosmopolită"*, al doilea *„se grăbește să renască națiunea și statul sub acele forme și structuri istorice care i-au condus pe ruși la eșec"*).

Liberalii radicali („reformatorii"), conchide Dughin, iau drept exemplu societățile occidentale, își însușesc tezele lui Fukuyama (care neagă idei precum cele de popor, națiune, istorie, interese geopolitice, dreptate socială, factor religios). Ei vor o Rusie cu legi și coordonate după care se conduce Occidentul (structurile teoretice ale capitalismului liberal, terminologia liberală occidentală etc.).

Al doilea proiect este acela al „opoziției național-patrioților la reformele liberale"; această opoziție este „roz-albă" adică este compusă și din comuniști și din adepți ai formelor statale pravoslavnice-monarhiste, țariste. Ea este formată din activiști ai sistemului de până la „perestroika". Este, deci, proiectul „sovietic-țarist". Ideologia lor este contradictorie, *„emoționalistă, un conglomerat de rămășițe mentale sovieto-țariste"*.

Replica pe care Dughin o dă celor două proiecte se vrea una non-ideologică, întemeiată pe examinarea caracteristicilor geopolitice ale Rusiei. Care sunt caracteristicile actuale ale situației geopolitice a Rusiei? A. Dughin le sintetizează, după cum urmează:

- „Astăzi, subliniază Dughin, rușii nu au un stat".
- „Federația Rusă nu are istorie statală, hotarele ei sunt întâmplătoare, orientările culturale sunt tulburi, regimul politic e instabil și confuz, structura economică este fragmentară și dezorganizată, harta etnică este eterogenă".
- Structurile geopolitice care s-au format prin inerție, după destrămarea URSS, sunt întâmplătoare și instabile.
- „Ce este Federația Rusă? Urmașa și succesoarea de drept a URSS? Un stat regional? Un stat multinațional? Federație interetnică? Jandarmul Eurasiei? Pion în proiectele americane? Sumă de teritorii menite să se destrame în continuare?"
- O Rusie succesoare ar fi tot una cu un stat care și-ar reafirma pretențiile mondiale.
- O Rusie regională n-ar fi mai mult decât un stat regional secundar;

În toate celelalte variante Rusia ar fi doar un câmp de experiențe separatiste. Concluzia și totodată avertismentul lui Dughin: *„Federația rusă nu reprezintă Statul Rus integral"*.

Problema legitimității postimperiale (legacy of empire)

Nici CSI nu reprezintă statul rus. O asemenea configurație denotă, subliniază Dughin, aceleași atribute ca și Federația Rusă; e mai mult un „proces teritorial" decât o unitate geopolitică sigură și stabilă. În aceste condiții se ridică problema *căii legitime de evoluție*, adică marea și mereu reluata chestiune a *legitimității postimperiale* conform căreia, chiar dacă, după căderea imperiului, statul rus nu există, anumite principii juridice rămân valabile în tot spațiul ex-sovietic.

Ce înseamnă, mai riguros vorbind, „legitimitatea postimperială"? În esență aceasta se referă la *totalitatea normelor de drept* pe care s-a bazat *legitimitatea administrației interne* a imperiului, *norme care se mențin și după ce imperiul s-a destrămat*. Reafirmarea acestora, ca temei al reorganizării teritoriale pe ruinele imperiului defunct, reprezintă esențialmente legitimitatea postimperială. În general, după destrămarea unui imperiu, oricare ar fi acesta, apar „zone nedeterminate juridic", căci a dispărut vechea structură, iar aceste zone devin obiect de redefinire juridică. În procesul reorganizărilor „postcoloniale", în cazul marilor imperii coloniale europene, a fost formulată concepția conform căreia după dispariția imperiului ca întreg, părțile lui componente, pur administrative, capătă un statut juridic deplin. *Criteriile etnice, religioase și culturale sunt socotite secundare ori chiar ignorate în raport cu cele administrative* și această particularitate este axul concepției privind legitimitatea postimperială. Această concepție renaște în proiectul Uniunii Europene care, precum ne arată dezbaterile privind constituția noii Europe, ignoră criteriile naționale, religioase și culturale, trecând pe primul loc criterii regionale și croind astfel rama unui tablou protoimperial care nu preînfățișează mai multă pace, ci forme noi ale războiului pentru dreptul popoarelor, idee pe care o îmbrățișează Dughin însuși.

Unele populații etnice trăiesc în mai multe teritorii, e adevărat. În realitate, reașezarea lumii n-a putut face abstracție niciodată de principiul legitimității etnoistorice, încât ipoteza preponderenței spre exclusivitate a principiului legitimității postimperiale trebuie întâmpinată cu constatarea că un atare principiu s-a aflat într-un război, niciodată încheiat, cu principiul naționalității. În fond, decuplajele statelor postimperiale ale Europei la pragul modernității au fost parte dintr-un proces care a început după 1600 (culminând atunci cu Pacea Westphaliană de la 1648) și au culminat la Trianon (1920). În acest *proces de dezintegrare* a imperiului, ca tip de sistem mondial european, s-a născut *Europa Nova*. Revenind la chestiunea în discuție vom reține, deci, că legitimitatea postimperială e o concepție care „consideră coloniile", „provinciile", ca pe ceva secundar și neînsemnat, punând în locul imperiului formal de altădată un fel de „imperiu informal", cum l-a definit G. Arrighi.

Ideea lui Dughin este răspicată și oarecum surprinzătoare când e citită din perspectiva celeilalte idei avansate de savantul rus, conform căreia continentalismul este o concepție geopolitică fondată pe dreptul popoarelor: *„formațiunile postimperiale nu vor deveni niciodată state adevărate, subliniază el, și vor continua să existe în calitate de anexe economico-politice ale fostei (sau noii) metropole"*.

„Elita conducătoare în «organizările postimperiale» este moștenitoarea directă, deci favorită, a administrației coloniale, economia depinde de factorii externi, iar orânduirea social-politică urmează modelul fostului centru". *Istoricește*, aserțiunea lui Dughin este riguroasă, *etnospiritual* și deci *etnopolitic*, însă, o atare aserțiune trebuie relativizată. O relativizează el însuși atunci când susține că

șansa continentalismului ca formulă geopolitică decurge din misiunea lui: a impune *dreptul popoarelor* acolo și atunci când sistemul talasocratic îl ignoră ori îl socoteşte ca pe o chestiune cu totul secundară față de imperativul supei planetare a libertății schimburilor.

Europa Nova în analiza lui A. Dughin

Contrar modelului propus de Dughin, vom reține, așadar, că Noua Europă s-a născut la cele două *etaje* ale timpului european, astfel că, în secolele al XVI-lea și al XVII-lea, s-a afirmat, cu toată noutatea lui, Occidentul, iar, în secolul al XIX-lea, s-a afirmat, cam pe aceiași linie istorică, și Orientul european, însă numai până la istmul ponto-baltic, dincolo de care se menținea, în tradiționala lui configurație imperială, spațiul rusesc. Principiul invocat, în reașezarea Noii Europe, a fost acela al *legitimității etnoistorice (principiul naționalității)*, combinat cu *legitimitatea postimperială (moștenirea imperiului)*, încât ceea ce s-a întâmplat cu și în Europa se arată a fi fost radical diferit de ce s-a petrecut cu mult mai târziu, de pildă, în Africa postcolonială. În acest sens, se cuvine să consemnăm că Trianonul este o capodoperă europeană, la care au conlucrat popoare și elite europeano-americane, în frunte cu acel om inspirat care a fost președintele de atunci al Statelor Unite ale Americii, Woodrow Wilson, a cărui linie de gândire, din păcate, a devenit între timp una de fundal și destul de puternic estompată. Probabil că W. Wilson a fost un produs al mainstreet-ului, cum ar spune colegul meu, Călin Mihăescu, opus prototipului promovat de Wall Street. Suntem conduși să descoperim, iată, și în America dualitatea dintre oamenii pământului și oamenii mărilor asupra căreia stăruie în cartea sa profesorul rus.

Ialta a resuscitat un „procedeu" imperial pentru *procesele teritoriale*, astfel că ce a rezultat după Al Doilea Război Mondial a fost o nouă *reîmpărțire* a Europei. Extrem de interesantă ni se pare, de aceea, ideea lui Dughin conform căreia sistemul de referință al politicii rusești trebuie să fie nu Europa formatului occidental, ci Eurasia, ceea ce-ar scoate cei doi poli din conflictul lor prelungit. În chip neașteptat, o Rusie care ar părăsi linia occidentală în favoare unei vocații eurasiatice ar induce mutații neașteptate pentru toate centrele de putere ale Europei. Chestiunea ar putea fi mai bine lămurită de o geopolitică a fractalelor. Este sigur, în vederile noastre, că deplasarea liniei de gândire geostrategică a Rusiei dinspre spațiul european în și spre spațiul eurasiatic ar modifica prin efecte fractale rolurile geopolitice ale tuturor puterilor europene. O atare schimbare ar evita totodată efectele unei Malte vădit anacronice, mai periculoase încă decât Ialta, dăunătoare și pentru europeni și pentru Rusia însăși.

Prin urmare, în opoziție cu vederile Maltei (ale celor ce s-au întâlnit acolo), *procesele teritoriale* ar trebui reluate după modelul de *dinainte de Ialta* nu de *dinaintea Trianonului*, pentru că dacă *deconstrucția Europei* răsăritene ar fi împinsă sub pragul istoric al Trianonului ar însemna *să fie* atacate toată filosofia juridică și toate postulatele care-au stat la baza *Europei organice reînnoite*, adică a Europei ultimilor patru sute de ani. Mai precis, ar însemna să coborâm, în timp, înainte de 1600, în războaiele etno-religioase care au zguduit atunci lumea Europei în pragul modernității sale, și din care Europa n-a putut ieși decât prin *înnoirea* de la Westfalia.

În al doilea rând, urmarea unei linii așa de greșit îndrumată ar aduce o confirmare a constatării că o Europă a „provinciilor" („regiunilor") ar fi o

Europă a „subimperiilor de substituție", adică o Europă în care s-ar trezi toate „zonele nostalgice" ale fostelor imperii și în locul unei *Europe unificate* (scoasă din sciziparitatea comunistă) s-ar obține o Europă a *„spațiilor autarhice",* a celor între trei și cinci spații autarhice, care, mai devreme ori mai târziu, ar distruge-o definitiv, căci ar împinge-o în *„conflictele interioare"* ale *„marilor spații autarhice", adică ar împinge-o într-un nou „război civil" din care abia a ieșit.* Fiecare dintre *metropolele* acestor 3-5 spații autarhice ar pretinde controlul unei „sfere proprii de influență", definită apoi drept „spațiu vital" regional.

Cele circa cinci mari spații autarhice ar fi cel austro-german cu o funcție de *„magister militiae"* (un centru secundar de exercitare a unei autorități subregionale) pentru Ungaria, cel franco-german, cel anglo-american, cel ruso-balcanic, cel turco-balcanic și eventual, adăugate, cel italo-adriatic, cel greco-egeean (ca *subspații* în cadrul spațiului autarhic mediteranean) și cel hispano-iberic (tot ca subspațiu mediteranean). O astfel de Europă ar fi sfârșitul Europei, fiindcă Rusia s-ar afla în conflict cu subspațiul sudic în expansiunea ei spre mările calde, cu spațiul vestic în ripostă față de expansiunea acestuia spre Ucraina, Belarus etc. La rândul său, marele spațiu turco-balcanic s-ar afla în conflict atât cu Rusia cât și cu spațiul egeo-grecesc, iar mai spre nord, cu cel croato-german. În arealul nord-atlantic, spațiul franco-german s-ar afla în conflict cu cel anglo-american și cu subspațiul germano-austriac. Într-un cuvânt, spațiul european ar fi, cu adevărat, un *spațiu de confinii* cum a fost *înaintea* păcii de la Westphalia, care a „pacificat" Occidentul pe lung termen. Ideea profesorului Dughin asupra unei Rusii cu vocație eurasiatică ar fi una dintre direcțiile de prevenire a unei asemenea alunecări (și lucrul acesta este în logica demonstrației sale chiar dacă profesorul moscovit nu a dezvoltat această idee în direcția asupra căreia am insistat noi înșine). Este evident că puterile europene și, parțial Rusia, încă oscilează între formula luptei pentru *hegemonie europeană* (în Europa) și formula luptei pentru *hegemonie mondială*. Singure SUA și China au părăsit decisiv filosofia luptelor pentru *hegemonie regională* (precum ar fi hegemonia în Europa ori într-un alt spațiu regional).

Dacă în *nord* n-ar persista cele două mari *tendințe* subimperialiste spre hegemonie regională, rusă și germanică (ele își păstrează acest caracter atâta vreme cât se definesc în termenii tendinței spre hegemonie *europeană*, formulă a cărei tinerețe a apus demult, lumea aflându-se azi în epoca luptelor pentru *hegemonie mondială*), *Europa Nova* ar triumfa definitiv și în Răsărit, sub formula unei Eurasii renovată ea însăși.

Pe de altă parte, procesul teritorial al nașterii Europei unificate pare agravat de resuscitarea Panideilor și a Internaționalelor rebele, care, pe fondul jocului mondialist al SUA își permit „inițiative" ce n-au legătură cu niciuna dintre „proiectele metropolitane" active în lume și nici cu Unificarea Europei. Toate aceste particularități mijlocesc perpetuarea „elitelor false" și blocarea formării celor organice. Chestiunea reține atenția geopoliticianului rus, așa cum ne arată inițiativa sa de creare a Centrului de Studii Conservatoare la Universitatea Lomonosov din Moscova. În ex-URSS se află la putere „urmașii administrației imperiale", subliniază Dughin, referindu-se evident la elitele postsovietice. Acestea sunt elite înstrăinate de tradițiile popoarelor peste care superfetează (plutesc) și sunt orientate spre păstrarea dependenței de metropolă ori spre împingerea provinciilor sub dependența haotică a altor metropole.

Revenind la chestiunea doctrinei „moștenirii (legacy), a legitimității postimperiale", vom reține că aceasta reflectă tendința conducătorilor

administrației postimperiale de a menține la putere elitele false care nu permit ascensiunea, în albia avântului național, a unor reprezentanți ai ierarhiei organice naționale. În Africa acest procedeu al invocării legitimității postimperiale s-a bucurat de succes. Doctrina „legitimității postimperiale" se aplică parțial și în fostele „republici unionale" ale fostei URSS, unde se află la putere „urmașii *administrației imperiale", „rămășițele structurii administrative unice, fărâmițate între timp, formată în contextul sovietic imperial"* (Dughin). Aceste elite sunt înstrăinate de tradițiile național-culturale ale popoarelor lor și sunt orientate spre păstrarea dependenței politico-economice față de metropolă.

Să reținem observația lui Dughin că în CSI, Armenia este singura republică monoetnică. Căderea imperiului, subliniază Dughin, slăbește puterea geopolitică a metropolei și o parte din „colonii" trec sub controlul ascuns al altui stat. Cât privește cazul Rusiei, precizează Dughin, administrația colonială post-sovietică a fost înlocuită de o „administrație colonială" diferită, care folosește în scopul ei fosta structură, ceea ce conduce, în vederile lui Dughin, la un deznodământ pervers. Într-un studiu mai vechi al nostru, am denumit acest *proces* „trecere din suburbia imperiului oriental în suburbia metropolei apusene". Altfel spus, imediat după „eliberarea" din imperiu, pentru popoarele care tocmai „s-au eliberat" începe confruntarea cu noile procese ale periferializării. Se declanșează, iată, procese geopolitice care par a însoți, în genere, procesul destrămării unui imperiu: lupta cu metropola imperială; sfidarea pe care o antrenează procesele semi-periferializării; confruntarea elitelor subalternizate în raport cu polaritatea celor două centre și a acestora cu elitele organice. Analiza lui Dughin este nepărtinitoare, încât concluziile sale nu se modifică în contextul geopolitic al Rusiei întregi. *„Rămășițele administrației imperiale în limitele Federației Ruse (aparatul birocratic de partid) se dovedesc a fi la fel de străine contextului național al rușilor ca și în alte republici, pentru că Imperiul n-a fost construit pe principii naționale și culturale"* (Dughin, p.68 mss.). Dacă nici sistemul federativ, nici formula statului național și nici măcar formula CSI nu par a se potrivi cu specificul geopolitic al Rusiei, atunci care este formula ce s-ar potrivi Rusiei, în speță, vocației sale geopolitice? Dughin sintetizează această formulă prin următoarele dimensiuni:

Poporul rus și nu statul sau o altă formulă, cum ar fi, bunăoară, aceea a federației, reprezintă centrul concepției geopolitice a Rusiei;

Poporul rus e singurul subiect politic stabil, singura realitate organică;

Poporul rus a fost *axa* care a servit la crearea mai multor state: cnezatele slave de răsărit (până la Rusia moscovită), Imperiul lui Petru I și blocul sovietic;

Poporul rus *este baza etnică a acestor formațiuni statale atât de diferite;*

Poporul rus și-a exprimat „elanul sufletesc" în diverse „formule geopolitice" (după fiecare cutremur al istoriei);

Poporul rus reprezintă Rusia, nu ca *stat*, ci ca potență geopolitică;

Poporul rus înclină spre asimilarea tuturor spațiilor eurasiatice; interesele Rusiei țin de întinderile Eurasiei;

Poporul rus este purtătorul unui tip special de religiozitate, diferită de cea catolico-protestantă și de civilizația *postcreștină;*

Antiteza culturală a Rusiei e Occidentul întreg;

Rusia nu a voit un stat monoetnic, ci a născuit și născuiește către o *misiune universală*, un Imperiu care să cuprindă un conglomerat de popoare, culturi, religii, regimuri;

Poporul rus are la baza existenței sale o perspectivă *„soteriologică"*, de scară

planetară, constând nu în tendința spre „lărgirea spațiului vital al rușilor, ci în orientarea spre consolidarea unei concepții despre lume de tip rusesc (...) care pretinde *ultimul cuvânt* în istoria lumii". O parte semnificativă din economia cărții lui Dughin este dedicată proiectului imperial al noii Rusii, adică unei chestiuni care, în vederile lui Dughin, este tot una cu *vocația istorică universală a Rusiei*. Studiul unei asemenea vocații se situează undeva la intersecția dintre geopolitică, metafizică și teologia istoriei, o variantă rusească a perspectivei de teologie politică a lui Carl Schmitt. Vom stărui asupra chestiunii fără a ne imagina că o putem încercui. Intenția mea este doar să deschid acest capitol întru care m-am străduit eu însumi în lucrarea mea de noopolitică[105*].

Misiunea aceasta a Rusiei are, iată, în vederile lui Dughin, o componentă eshatologică: derivă din sarcina supremă a națiunii ca „popor credincios". „A-i lipsi pe ruși de această credință eshatologică este egal cu castrarea lor spirituală", precizează Dughin. „Dreptul contemporan universalist (care copiază în linii mari dreptul roman) recunoaște în calitate de subiecte politice doar statul și individul". De aceea există „codul drepturilor statelor" și ale „omului", pe când noțiunea de „drepturi ale poporului" lipsește (Dughin, p.70), ceea ce reprezintă o mare carență subliniază geopoliticianul rus. Un popor se definește, așadar, prin chemarea lui și calitatea sa de popor credincios are și acest înțeles de popor fidel chemării sale și îndatorat s-o împlinească fiindcă altfel decade, își ratează misiunea destinală, destinul istoric. Cu o asemenea interpretare asupra popoarelor ca popoare ale unei misiuni istorice, popoare ale chemării, debutează, în spațiul răsăritean, geopolitica ortodoxiei, adică a poporului din Biserică. Acesta este un alt capitol al studiilor savantului rus și nimeni nu l-ar putea ocoli chiar dacă s-ar decide să-l ignore. O atare atitudine, însă, ar fi contrară eticii științei și deci chemării specialiștilor, a celor care se consideră îndreptățiți la o asemenea misiune. Iar aceștia sunt mulți, dar cei cu adevărat chemați sunt puțini, prea puțini.

Analiza eurasiatică şi geopolitica ortodoxiei în viziunea lui A. Dughin

O altă linie de gândire a cărții lui A Dughin, așadar, este cea dedicată geopoliticii ortodoxiei. „Lumea ortodoxă e înrudită spiritual cu Răsăritul, iar catolicismul e un fenomen pur occidental", afirmă Dughin. Formulările teologice care stau la baza schismei din 1054 comportă elemente cu caracter geopolitic. Roma, susține Dughin, „a respins învățătura Sfinților Părinți despre Imperiu, care nu este un *aparat laic administrativ* supus autorităților bisericești, cum voiau Papii, ci un *organism soteriologic* tainic, care participă activ la *drama eshatologică*" în calitate de „piedică în calea Antihristului" și ca organism al salvării universale, „catehon", despre care se vorbește în a doua epistolă a Apostolului Pavel către Tesalonicieni. Această afirmație a lui Dughin este cât se poate de nesigură fiind deopotrivă extrem de provocatoare fiindcă redeschide o direcție abandonată în studiile de acest gen, teologia istoriei (de fapt, un fel de teo-etnologie a istoriei). Ne vom aminti chiar că această direcție a fost inițiată în Europa și Rusia de către Dimitrie Cantemir în studiul elaborat la cererea lui Petru cel Mare asupra imperiului. Lui Cantemir i s-ar putea asocia în aceiași linie de gândire Alexandru Sturdza cu cărțile sale dedicate Rusiei, Greciei și sistemului legilor societății, care-l atestă drept primul mare sociolog al ortodoxiei din lume

105) * Ilie Bădescu, „*Noopolitica. Teoria fenomenelor asincrone*", Editura Ziua, București, 2005

dacă nu cumva și inițiatorul unei noi paradigme de gândire asupra societății, aceea a unei sociologii prin ochii credinței. Încât, linia aceasta confirmată de studiile profesorului Dughin trebuie întâmpinată cu toată seriozitatea. Așa cum altădată, Cantemir fondase studiul imperiului pe profețiile lui Daniel, A. Dughin invocă la startul studiului său dedicat misiunii universaliste a Rusiei textul apostolic, mai precis, epistola a II-a către Tessaloniceni. Scrisoarea Sf. Apostol Pavel către tessaloniceni cuprinde, în cele trei capitole, următoarele: la capitolul 1 el laudă credința tesalonicienilor, la cap. 2 precizează că Antihristul va veni înaintea venirii lui Hristos și la cap. 3 face „îndemn la rugăciune pentru răspândirea Evangheliei". Ce susține Dughin despre ortodoxie și imperiu, în speță, despre relația dintre acestea?

Geopoliticianul rus consideră că *imperiul,* în particular cel rusesc, este un „organism soteriologic", adică un instrument al eliberării universale. El împărtășește, iată, învățătura despre *rolul sacral al Imperiului și împăraților,* legându-l de o misiune eshatologică ce derivă din faptul că Antihristul va veni înaintea lui Hristos.

Pe de altă parte, el găsește o filiație directă a libertății spirituale și lingvistice din glosolalia apostolilor în ziua Cincizecimii. Trebuie precizat din capul locului că nu se poate respinge ideea compunerii pe creasta valului istoric a unei forțe capabilă să țină piept o vreme încordării răutăților la scara planetei și nici ideea că această forță, pe care o putem asimila imperiului, ar avea legătură cu iconomia lui Dumnezeu. Dacă forța aceea va fi un imperiu care va veghea la menținerea dreptății popoarelor cu atât mai bine pentru poporul rănit în libertățile și în dreptatea lui de zvârcolirile răului. Examinând, însă, principala ipoteză a lui Dughin putem căuta posibilele replici teoretice în serviciul adevărului care nu va fi epuizat niciodată de vreo teorie oricât ar fi de valoroasă aceasta pentru progresul cunoașterii în domeniu. Care pot fi replicile posibile (nu certe, ci posibile, căci nu voim cu tot dinadinsul să-l contrazicem pe profesorul rus ci voim să dialogăm cu domnia sa) la această concepție soteriologică asupra imperiului?

Ceea ce trebuie spus, mai întâi, se referă la faptul că nimeni n-ar putea contesta forța extraordinară a emergenței unui imperiu care și-ar face fundament din învățătura creștină, așa cum a fost, bunăoară, Imperiul Bizantin, ori chiar și imperiile de substituție care au susținut cruciadele Apusului pentru cucerirea Ierusalimului. Această calitate ar avea relevanță într-o lume necreștinată și eventual într-un univers decreștinat, copleșit de valurile devastatoare ale invaziilor de păgânism și idolatrie postmodernă, care ar aspira să preia conducerea proceselor spirituale în lume substituindu-se cu totul și prin silnicie învățăturii lui Hristos. Oare nu merge lumea noastră spre formula unei civilizații postcreștine, cum o numește Dughin, sub îndrumarea unor idolatrii noi, în frunte cu idolatria consumeristă, cu aceea a ideologiilor, ori cu idolatria tehnocratică? Vom sesiza, pe de altă parte, că ideea imperiului ca organism soteriologic și deci *ca linie exterioară, paralelă la autoritatea Bisericii și deci la misiunea Cuvântului,* este întâmpinată cu rezervă, chiar descurajată de Biserica Creștină. Și ca să nu fie vreun echivoc în ce privește invocarea învățăturii apostolice pentru interpretarea imperiului ca „organism soteriologic", citim în cap. 3, versetul 12, a aceleiași epistole, în care Sf. Apostol Pavel descurajează pe cei ce *pretind a fi ei,* în afara Bisericii și deci a autorității Sf. Apostoli și a preoților, răspânditori și propagatori ai Cuvântului („pentru că auzim că unii de la voi *umblă fără rânduială*, nelucrând, ci iscodind") și zice:

„Dar unora ca aceştia *le poruncim şi-i rugăm*, în Domnul Iisus Hristos, *ca să muncească în linişte* şi *să-şi mănânce* pâinea lor" (II Tes. 3, 12).

În Epistola a II-a către Tesalonicieni a Sf. Ap. Pavel, cei ce se arată *umblători* şi deci *propagatori* ai Cuvântului pe o linie paralelă şi deci exterioară faţă de cei cărora le revine *misiunea de har* (preoţii cu ascendent în Sf. Apostoli) sunt scoşi în afara Bisericii.

Trei *idei* propagă Sf. Ap. Pavel în această chestiune în Epistola a II-a către Tesaloniceni (pe lângă cele deja menţionate legate de tâlcuirea apostolică a semnelor vremurilor în lumina învăţăturii eshatologice): a) statornicia credinţei şi respectarea predaniei (a tradiţiei); b) întemeierea oricărui act de viaţă pe munca şi pâinea proprie; c) scoaterea din Biserică a celor ce ies din autoritatea ei, care are exclusivitate în privinţa misiunii Cuvântului. Deci, Sf. Apostol respinge orice altă *linie de propagare* a Cuvântului Evangheliei dacă şi în cazul că s-ar situa în afara *liniei Bisericii*. Prin urmare, Sf. Apostol nu ne lasă a subînţelge că misiunea Cuvântului s-ar rezema pe imperiu ca „organism soteriologic". Iar ca lucrurile să fie clare, Sf. Apostol recomandă ca cei ce *ies* de sub cuvântul şi autoritatea *Bisericii* să fie „însemnaţi" şi „excluşi": „Şi dacă vreunul nu ascultă de *cuvântul nostru* [al celui ce este preot de har - n.n. I.B.] prin epistolă, pe acela să-l *însemnaţi* şi să nu mai aveţi cu el *nici un amestec*, ca să-i fie ruşine" (II Tes. 3, 14). Pentru unul ca acesta care îndrăzneşte să creadă că poate fi „paralel" Bisericii în pretenţia propagării Cuvântului, Sf. Apostol propune „scoaterea lui din Biserică", încât ideea Imperiului ca „organism soteriologic" se arată a fi mai degrabă alături de linia apostolică. Chestiunea devine încă mai clară când ne amintim cuvintele Mântuitorului păstrate de Evanghelia ioaneică: „Împărăţia lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut. Şi nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo, căci, iată, Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru" (Ioan, 17, 20-21).

Rămâne totuşi un lucru însemnat în tâlcuirea svantului rus la chestiunea misiunii imperiului, a celui rus, în acest caz, şi anume ideea că imperiul poate fi *instrument providenţial* (el poate fi un instrument al justiţiei divine, de pildă, pentru popoarele lovite de nelegiuirea trufaşă a puternicilor lumii, ceea ce nu este acelaşi lucru cu calitatea intrinsecă de organism soteriologic). Ideea aceasta apare la profetul Daniel, cum se ştie, dar şi în vederea profetului Ieremia asupra imperiului ca instrument al dreptăţii divine. Este imperiul care pedepseşte poporul pentru păcatele lui, dar tot acolo este menţionată ideea imperiului ca instrument providenţial pentru restaurarea justiţiei, a dreptăţii poporului. Imperiul poate juca un atare rol, de restaurare a justiţiei corupte, a nedreptăţii unui popor, dar nu poate juca rol şi misiune eshatologică. El participă la marea desfăşurare eshatologică, dar rolul de vehicul îndreptăţit la misiunea Cuvântului revine, în termeni apostolici, numai Bisericii. Prin urmare imperiul poate contribui la resturarea justiţiei corupte, a dreptului suprimat, dar nu poate avea misiune eliberatoare (soteriologică) paralelă la linia Bisericii, la misiunea apostolică a Cuvântului. Lucrul acesta este învederat de rolul pe care şi l-a putut asuma împăratul bizantin. El putea să ocupe un scaun în Sinod, dar numai ca *primus inter pares,* nu ca scaun superior al ierarhiei.

Aşa se face că Biserica şi tradiţia îi memorează pe Sfinţii Părinţi şi Biserica în rolul central în lupta contra ereziei, nu împăraţii şi Imperiul. Memoria harismatologică îl pomeneşte pe Sf. Ioan Gură de Aur nu pe împăratul Arcadie în linia misiunii Cuvântului şi deci în lucrarea eshatologică şi în raport cu desfăşurarea marilor procese soteriologice ale poporului credincios din Bizanţul spiritual. În Biserica din Vlaherne poporul este cel ce se roagă şi el

obține victoria nu imperiul. Un popor cu credință slăbită ori guvernat de elite cu credința întoarsă pe dos (ca în cazul elitelor secularizate ale epocii moderne și postmoderne) viețuind într-un imperiu puternic ar face din imperiu un organism mai degrabă malefic decât un organism soteriologic. „Tot capul vă e numai răni și toată inima slăbănogită" (Isaia, 1, 5), strigă Isaia intuind cauza răului istoric: rătăcirea adusă de zvârcolirile păcatului ca principală cauză de blocare a acțiunii factorilor benefici în viața popoarelor, cei care, în acest caz, sunt una cu „învățăturile lui Israel".

Teodoret de Cir tâlcuiește astfel formularea lui Isaia: „capii sunt regii și inimile sunt învățăturile lui Israel", ceea ce înseamnă că forța și eficacitatea propagatoare a învățăturilor divine în lume scad atunci când vehiculele lor, regi, elite, clase politice guvernante, sunt slăbănogite, rătăcite. Or, învățăturile revelate, prin care se transmite în lume voia lui Dumnezeu spre ferirea de nenorociri a popoarelor, se propagă în istorie prin *elite harismatice* și nicidecum prin elite alienate de la Cuvântul lui Dumnezeu. Când acestea nu răspund chemării lui Dumnezeu și risipesc harul Domnului, „oile se risipesc", urmează în istorie o perioadă de teribilă singurătate și primejdie pentru popoare, ne spune Iezechiel. Oare n-a fost imperiul sovietic cel mai mare dușman al popoarelor din Biserica lui Hristos? Dacă luăm doar exempolul Basarabiei, unde instaurarea imperiului bolșevic a condus la distrugerea a 1000 de biserici din cele circa 1200, ne putem face o idea asupra posibilității malefice a ridicării unui imperiu anticristic pe umerii unor popoare creștine totuși. De altminteri, Dughin însuși sesizează că imperiul rus și-a pierdut calitatea de organism soteriologic (dacă ar fi avut-o, eventual, pentru zona eurasiatică necreștină) încă de la Petru cel Mare: „Ortodoxia rusă, zguduită de reformele lui Petru cel Mare, se afla, în această perioadă, destul de departe de idealul «Sfintei Rusii», în realitate fiind supusă controlului de stat și pierzându-și, în multe privințe, *autoritatea sacrală și armonia simfoniei ortodoxe*. Pierzându-și independența spirituală, Biserica Rusă a fost nevoită să accepte compromisul cu puterea laică, întruchipată în Sinodul supus țarului, prin aceasta fiindu-i limitată libertatea unei confesiuni veritabile a Adevărurilor Nepământești."

Să recapitulăm, în fine, ideile axiale din cartea lui Dughin în legătură cu sciziparitatea Europei. Vom sesiza că svantul rus găsește cauze spirituale adânci pentru dualismul geopolitic al Apusului și Răsăritului. Din 1054, subliniază Dughin, a fost definitivat dualismul geopolitic al ecumenei creștine și ambele lumi au mers fiecare pe drumul său.

Replică posibilă la această teză: cele două lumi sunt de fapt una: *lumea creștină*, cu diferențe *confesionale*, nu *dogmatice*. *Despărțirea pe confesiuni nu creează lumi diferite* chiar dacă operează diferențieri structurale, diviziuni funcționale. Dogma este creatoare de lume nu încadrarea ei confesională. Confesiunea este, mai degrabă, urmarea fenomenului de înspicare a unei religii ca efect posibil al întâlnirii acesteia cu „noosul popoarelor". Să urmăm firul analizei lui Dughin.

Până la 1453 (căderea Constantinopolului), precizează savantul rus, Biserica Ortodoxă se identifica geopolitic cu soarta Imperiului Bizantin. Roma și Constantinopolul erau două „mari spații" creștine.

Replică posibilă: Biserica Ortodoxă nu s-a identificat cu *Imperiul* niciodată. Ierarhii au putut fi siliți să se „supună" cumva, dar cuvântul Mântuitorului e clar: „Împărăția mea nu e din lumea aceasta". Iar, în Evanghelia lui Ioan, Iisus le spune ucenicilor: „Împărăția lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut. Și nici nu

vor zice: Iat-o aici sau acolo, căci, iată, Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru" (Ioan, 17, 20-21). Este un alt argument contra ideii despre imperiu ca organism soteriologic, precum s-a și precizat mai sus. Imperiul poate fi chemat la o misiune în cadrul tainicei iconomii divine, dar el nu poate elibera în afara Bisericii sau în paralel cu linia Bisericii. El poate restaura o filozofie politică sau juridică stricată de elite, eronată, cum este și cea promovată de universalismul abstract neoliberal care promovează ideea drepturilor individuale independent ba chiar în opoziție cu drepturile colective ale popoarelor, dar o asemenea reparație nu se va preschimba în act eliberator atâta vreme cât poporul nu se va elibera pe sine în și prin Biserica eliberatoare și deci în relația verticală cu Dumnezeu. Iar în această relație dintre poporul credincios din Biserică și Dumnezeu Proniatorul nu se poate interpune nimic. Nu putem tăgădui, evident, că opoziția la lucrarea răului în istorie poate fi exercitată de orice forță care își asumă misiunea aceasta, dar de aici și până la deplina eliberare de lanțurile răului mai este de făcut un pas, iar acesta este pasul Bisericii sau în orice caz, pasul făcut sub directa îndrumare a Bisericii, este pasul poporului din Biserică. În fine, pe firul analizelor sale, Dughin caută corespondențe teologice pentru dualismul geopolitic al celor două Europe: Occidentul, precizează el, își are oglinda în teologia rațională a lui Toma d'Aquino. Răsăritul, la rândul său, își are oglinda în teologia mistică apofatică și în monahismul fondat pe rațiunea inimii a Sf. Grigore Palama. Palama împotriva lui Toma d'Aquino, iată formula teologică ce reflectă esența dualismului geopolitic al Orientului creștin și al Occidentul creștin, în viziunea lui Dughin. Diferența dintre cele două linii de gândire este incontestabilă, dar translația ei într-o opoziție geopolitică structurală a lumilor europene este îndoilenică, cel puțin pentru următoarele motive:

- formula teologică nu reflectă o stare din lume, fie ea și geopolitică;
- Palama și d'Aquino nu sunt pur și simplu potrivnici, ci în multe aspecte complementari;
- în genere, Occidentul și Orientul au funcționat spiritual prin perechi nu exclusiv și definitoriu prin opuși (Pr. C. Galeriu).

În primul mileniu: Sf. Maxim Mărturisitorul și Papa Martin al Romei au pregătit formula dogmatică a Sinodului al VI-lea Ecumenic din 680 referitoare la cele *2 naturi și voințe unite* în persoana divino-umană a lui Iisus (Pr. C. Galeriu). Papa și-a sfârșit viața în exil, iar Sf. Maxim Mărturisitorul i s-a tăiat limba și mâna dreaptă (ibidem).

În perioada contemporană, subliniază Pr. C. Galeriu, s-a evidențiat o altă „pereche": Rudolf Otto și Mircea Eliade, istorici ai religiilor, care au evidențiat rolul *sacrului* ca fundament al naturii și devenirii umane (ambii au reîndreptat *axul* spiritual după răsturnarea lui freudo-marxistă).

În sec. XX, marii teologi Dumitru Stăniloae și Karl Rahner, cu „teme dogmatice dătătoare de speranță pentru dialogul dintre cele două Biserici, Ortodoxă și Romano-Catolică", ilustrează o altă pereche spirituală în și prin care s-a afirmat complementaritatea și nu opoziția geopolitică a celor două Europe. În fine, o altă pereche este tocmai cea ilustrată de către Sf. Grigore Palama (1296-1359) și Sf. Toma d'Aquino.

Metoda „perechilor spirituale" utilizată în „geopolitica creștinătății europene" îi aparține Pr. Prof. Constantin Galeriu (Cf. pentru cele *trei perechi spirituale*: „Vestitorul Ortodoxiei", martie 2001, p.16: sinteză a conferinței „Aportul Ortodoxiei la Europa Unită", ținută la Nuremberg, 23 februarie 2001).

Alte trăsături ale ortodoxiei, evidențiate de către A. Dughin ca trăsături

ilustrative pentru diferențele dintre Occidentul și Orientul european:

- Contemplarea mistică a luminii proniatoare, în Răsărit.
- Glosolalia liturgică a Bisericilor locale versus universalismul catolic, latinofon etc.

Aceste trăsături sunt cu adevărat deosebitoare, dar nu conduc neapărat la un dualism geopolitic ci la ideea complementarelor spirituale europene. În fine, Dughin indică drept adversari ai Ortodoxiei lumea necreștină, pe de o parte, și lumea creștină a Occidentului („turbanul turcesc și mitra latină"). În fapt, însă, aceste lumi pot fi „citite" ca „parteneri de dialog" și nu ca „adversari de război". Este drept că Dughin se referă și la adevărații dușmani ai Ortodoxiei care se află la rădăcina celor două mari invazii ale păgânismului în sec. XX: comunismul și nazismul, după cum ne avertizează și asupra idolatriei consumeriste și asupra cezaro-papismului răsăritean. Iată ce scrie Dughin asupra unui sistem care aduce pe lângă idolatria consumerită și prăbușirea axiologiei europene, sistem căruia i se găsesc rădăcini apusene, dar care se arată triumfător și în Rusia, prin ceea ce Dughin numește proiectul liberalilor radicali din elita politică rusă: *„Primul proiect aparține liberalilor radicali, «reformatorilor», care iau drept exemplu societatea occidentală, «structura comercială» contemporană și își însușesc proiectele despre «sfârșitul istoriei», expuse pe larg în cunoscutul articol cu același nume de Francis Fukuyama. Acest proiect neagă valori precum popor, națiune, istorie, interese geopolitice, dreptate socială, factor religios etc. În articolul lui Fukuyama, totul se construiește pe principiul unei eficiențe economice maxime, pe primatul individualismului, consumului și al «pieței libere»"*. Nici referirea la cezaro-papismul răsăritean nu lipsește: *„Ortodoxia rusă, zguduită de reformele lui Petru cel Mare, se afla, în această perioadă, destul de departe de idealul «Sfintei Rusii», în realitate fiind supusă controlului de stat și pierzându-și, în multe privințe, autoritatea sacrală și armonia simfoniei ortodoxe. Pierzându-și independența spirituală, Biserica Rusă a fost nevoită să accepte compromisul cu puterea laică, întruchipată în Sinodul supus țarului, prin aceasta fiindu-i limitată libertatea unei confesiuni veritabile a Adevărurilor Nepământești."* Subînțelegem, iată, că imperiul rus a ratat, în vremea lui Petru cel Mare, misiunea și calitatea de organism soteriologic, căci și-a pierdut *„în multe privințe,* zice profesorul moscovit, *autoritatea sacrală și armonia simfoniei ortodoxe"*. În secolul al XX-lea, imperiul rus și-a pierdut *„autoritatea sacrală și armonia simfoniei ortodoxe"* nu doar „în multe privințe", cum apreciază Dughin, ci în toate privințele, acționând tocmai în serviciul venirii fiului morții, suprimând, adică, bisericile lui Hristos și semănând pământul satelor rusești cu odoare de sfinți anonimi, lăsând propabil cea mai mare densitate de sfinte moaște din toată lumea comunistă. Efectul acestui imperiu para-soteriologic a fost cumplit, căci aproape toate popoarele răsăritului (în frunte cu poporul rus) au fost scoase din rosturile lor și oprite, în pridvorul bisericilor, de la participarea euharistică prin legi și practici impuse de comisarii roșii, adică tocmai de agenții fiului morții. Teoria imperiului ca organism soteriologic se lovește de fenomenul acesta pe care l-a devoalat secolul al XX-lea care constă în posibilitatea ca un imperiu să rămână un suprastat fără de legătură cu poporul peste care superfetează (plutește), așezându-i pe umeri greutăți copleșitoare și căruia nu-i aduce nimic în compensație.

Cartea sa nu face referiri extinse la ereziile moderne începând cu „luminații" (pe care-i invocă în contextul analizei dedicate dezagregării Imperiului Otoman) și continuând cu „Bisericile proudhoniene și saint-simoniene" etc., dar insistă, cum era firesc asupra ortodoxiei post-bizantine. Ce se poate spune, așadar,

despre Ortodoxia post-bizantină? Dughin formulează următoarele trăsături:

d. Căderea Constantinopolului (1453) a adus după sine separarea lumii ortodoxe în două părți, diferite „geopolitic și teologic";

e. Bisericile din zona controlului statelor neortodoxe (a Imperiului Otoman) „făceau parte din punct de vedere administrativ din așa-numitul millet" ortodox care includea pe greci, sârbi, albanezi, bulgari, arabii ortodocși (cu cele trei figuri: Patriarhul Constantinopolului, Patriarhul Alexandriei și Patriarhul Antiohiei);

f. zonele cu statut aparte: Patriarhul Ierusalimului și Bisericile autocefale din Cipru și Sinai;

g. zonele sud-est europene, distincte atât de Rusia ortodoxă cât și de zona aflată în aria „turcocrației".

Cred că zona sud-est europeană a indus totuși mutații în ceea ce privește calitatea spațiului geocultural răsăritean vizibile doar din perspectiva geopoliticii fractalelor. Imperiul ca organism soteriologic lasă locul aici viziunii asupra unui „cosmos" care participă la taina liturgică și primește valențe „eshatologice"; e un fel de „univers soteriologic", care atinge un prag de *criză* în viziunea „apokatastazei" origenice. Triumfă aici „liturghia cosmică" sau, cu termenul lui Zizioulas, „cosmologia euharistică". Ideea apare în cuvintele voievodului creștin al Țării Românești, Mircea cel Bătrân, adresate lui Baiazid: „Și de aceea tot ce mișcă-n țara asta, râul, ramul / mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este/ Dușmănit vei fi de toate, fără-a prinde chiar de veste". Este evident că românii n-au avut aceeași soartă cu sârbii, bulgarii și albanezii după căderea Constantinopolului, căci ei n-au intrat în turcocrație și, vreme de 200 de ani, în acest spațiu moldo-valah, s-au derulat „războaiele cu Imperiul Otoman" ale *statelor voievodale creștine moldo-valahe.* În aceiași vreme Rusia ieșise complet de sub influențele arhopolitice ale formulii „statului tătar" grație triumfului instituțional al unei formule noi, aceea a „statului vareg", *dualism geopolitic* pe care l-a absorbit cu totul după „lunga așteptare de pe râu Ugra" (1496), iar cu Petru cel Mare formula „statului vareg" este condusă spre noi biruințe în cadrul celei de-a doua linii dinastice, aceea a Romanovilor, care, nu întâmplător, au sfârșit printr-o culminație martirică prin moartea mucenicească a întregii familii a țarului și prin afirmarea la scară de mare putere a celui dintâi imperiu ateu, anticreștin și antinațional, pe scena istoriei mondiale.

Să reținem în formă schițată celelalte idei ale lui Dughin referitoare la geopolitica ortodoxiei.

Rusia a evoluat, din sec. al XV-lea, în formula „Moscova a treia Romă". Cele trei sectoare ale ortodoxiei, în lumina analizelor lui Dughin, au fost:

a. „millet"-ul

b. autocefaliile (Cipru, Sinai)

c. Rusia – a treia Romă

În realitate, sunt cinci sectoare:

a. millet-ul (greci, sârbi, albanezi, bulgari, arabii ortodocși, cu cele trei figuri: Patriarhul Constantinopolului, Patriarhul Alexandriei și Patriarhul Antiohiei)

b. autocefaliile (Cipru, Sinai)

c. Rusia – a treia Romă

d. statele creștine voievodale (Byzance après Byzance)

La ele se poate adăuga „Patriarhatul Ierusalimului", deci cinci sectoare în loc de trei câte i se arată lui Dughin. Existența celor *cinci sectoare* face din ortodoxie,

o lume pluricentrică, nu *monocentrică,* încă de la căderea Constantinopolului, configurație confirmată de evoluția progresivă a autocefaliilor. În planul geopoliticii ortodoxiei se poate vorbi, iată, de legea sinergiei noopolitice, nu de legea gravitației geopolitice. În ceea ce mă privește cred că spațiul ortodox, spre deosebire de cel apusean este solidar cu legea sinergiilor noopolitice și mult mai puțin cu legea gravitației geopolitice. Gravitațional popoarele ortodoxe au un singur centru: Iisus Hristos și Ierusalimul ceresc (Noopolisul distinct de orice Metropolis) și modelul înaintării lor în istorie este totuși marele urcuș eshatologic. Întrucât gravitaează spre Hristos, popoarele răsăritului și-au asumat pe rând sau eucronic misiunea sau chemarea Răsăritului creștin în fața unei amenințări comune, adică în ripostă la un mediu ostil deopotrivă lui Hristos-Dumnezeu și dreptului popoarelor în frunte cu cel dintâi, cu dreptul la proprietate identitară, adică la libera dispunere de toate formele afirmării identitare în frunte cu forma cea mai cuprinzătoare aceea a raportării la Dumnezeu. Aceiași provocare a venit din partea mediului bolșevic anticristic și antinațional, vizând altminteri spus decreștinarea popoarelor răsăritului și opresiunea lor. O asemenea provocare n-a fost înlăturată cu revoluțiile din 1989 și în măsura în care Rusia ar putea să răspundă vocațional unei asemenea provocări, deci unei „mișcări antisistemice", restauratoare și deci de reacție (reacționare sau conservatoare) s-ar împlini previziunile lui Dughin referitoare la statutul Rusiei de „obstacol împotriva sosirii fiului morții". Problema care se ridică este totuși legată de concepția asupra geopoliticii ortodoxiei. Tensiunea dintre diferitele formule în care-și caută sediu ideea privitoare la misiunile geopoliticii ortodoxiei în veacul care a început readuce în discuție actualitatea legii sinergiilor geopolitice. Dughin leagă șansa unei asemenea misiuni de rolul Rusiei (deci de legea gravitației geopolitice) în primul rând pentru că Rusia a moștenit, susține savantul rus, „problematica geopolitică a Constantinopolului".

Instaurarea în Rusia a Patriarhatului și proclamarea Moscovei „a treia Romă" se află în raport direct cu destinul mistic al Ortodoxiei ca atare, apreciază Dughin. Argumentul lui Dughin pentru ideea sa este acela conform căruia, după căderea Constantinopolului, Rusia a fost singurul *mare spațiu* geopolitic unde a existat și *politica ortodoxă* și *Biserica Ortodoxă*. Rusia, mai afirmă el, a devenit succesoarea Bizanțului atât din *motive teologice* cât și la *nivel geopolitic* (p.156, mss). *„Moscova a moștenit, împreună cu statutul de obstacol împotriva sosirii fiului morții"* și problematica geopolitică a Constantinopolului. În raport cu această misiune soteriologică universală, Rusia, apreciază Dughin, s-a lovit de „mitra latină" și de „turbanul turcesc".

Din momentul în care Rusia a intrat pe scena geopoliticii ortodoxiei, practic, lumea ortodoxă se divizase în două părți, apreciază savantul rus:

- linia care recunoștea Moscovei „funcția eshatologică bizantină";
- linia antimoscovită împărtășită și de ortodoxia grecească, ce îmbrățișează ideea că „învățătura spiritual-politică" este o „doctrină exclusiv religioasă de salvare individuală".

În consecință, conchide Dughin, „întreaga responsabilitate istorică revenise țarilor ruși, bisericii ruse și poporului rus" (ibidem). Este evident că greutatea marelui spațiu eurasiatic influențează vederile în această chestiune, căci, în realitate, Bizanțul după Bizanț a fost, întâi, operă de moștenire sud slavă, prin *țaratul de Târnovo* al țarului Ivan al IV-lea al Bulgarilor. A urmat „Ștefan Dușan al sârbilor". În fine, formula de *Byzance après Byzances* va reuși în cadrul *formulii de stat creștin și de spiritualitate creștină,* prin Sf. Voievod Ștefan cel Mare, prin

Mircea cel Bătrân și prin toată seria de voievozi creștini ai celor două țări valahe, serie în cuprinsul căreia se delimitează linia dinastică a Muşatinilor. De linia aceasta se leagă marele proiect iconografic, unic în felul său, al mănăstirilor din nord-estul României, proiect care va atinge culminația în vremea domniei Sf. Voievod Ștefan cel Mare și a lui Petru Rareș.

Voievodatele creștine moldo-valahe vor susține războiul de 200 de ani cu Imperiul Otoman, până la Matei Basarab și Vasile Lupu, care vor fi urmați de cei doi voievozi tragici: Cantemir și Brâncoveanu (unul fiind nevoit să se rupă de trunchiul neamului său, al doilea primind moarte martirică cu cei patru fii ai săi într-un Constantinopol în care biruise momentan fiul morții tocmai prin uciderea sfinților lui Hristos). Prin martiriul celor cinci Brâncoveni, tatăl și cei patru fii, și a sfetnicului Ianache va fi inaugurată seria martirologiului răsăritean care va atinge culminația prin familia țarului suprimată de celălalt cap al fiarei, cel roșu, și prin mucenicia sfințitoare din temnițele gulagului bolșevic al întregului răsărit. Cu Dimitrie Cantemir și cu Sf. martir mărturisitor Constantin Barâncoveanu, voievodul Țării Românești, se încheie *ciclul românesc al Geopoliticii Postbizanțului*. Valul acestui ciclu fusese deja potențat spre nord-est, prin opera dinastiei varege a cnezatului Moscovei, care va culmina prin Ivan al IV-lea, zis cel Groaznic, dar deplinătatea rusească a geopoliticii ruse a ciclului postbizantin va fi atinsă cu dinastia Romanovilor.

Facem constatarea că formula statului voievodal românesc mijlocise sinteza dintre *catehon* și *eshatologia dogmatică* prin ideea și sub formula „litughiei cosmice" și a „statului creștin / adică a statului de apărare a neamului creștin", nu a „statului de expansiune", pur și simplu. Între timp, voievozii statelor de la Dunărea de jos sunt doborâți nu de iataganul turcesc ci prin instaurarea regimurilor fanariote, astfel că odată cu intrarea în scenă a lui Petru cel Mare ciclul rusesc al postbizanțului preia inițiativa jocurilor geopolitice ale spațiului răsăritean. Până atunci „factorul rusesc" încă nu trecuse cu jocul său geopolitic de meridianul de 300 longitudine estică și de paralela de 450 latitudine nordică (arealul longutidinal al Europei subîntinde practic circa 450, din care 300 longitudine estică, arealul longitudinal al Rusiei cuprinde restul de 1500 longitudine estică, suprapunându-se în mare măsură heartlandului eurasiatic, mai precis, Eurasiei central-nord-estice) . Rusia era, mai degrabă, o „arie externă" cu „centrul în sine însăși", un *altceva*. Paralel cu [acest ciclu] s-a format concepția poporului rus ca „popor ales".

Ce putem adăuga acestor idei? Să pornim de la câteva constatări. Cu Petru cel Mare în Rusia și cu Pacea de la Westphalia în Occident se schimbă peisajul geopoliticii spirituale a Europei. În Rusia, accentul se mută de pe instituția Patriarhatului Moscovei pe *Sinod* (înființat la Petersburg). Linia laică și cea eshatologică se despart. Chestiunea este foarte atent examinată de către Dughin el însuși.

În Occident modelul catolic tradițional lasă loc consolidării *statelor națiuni*. Lumea ortodoxă n-a alunecat toată sub controlul *fanarioților* („a clerului grecesc de sub supunerea Constantinopolului", în accepțiunea lui Dughin). În sec. al XIX-lea, lupta pentru independență națională face din popoarele sud-estului, subliniază Dughin, popoare de concurență între tendința rusofilă și tendința fanariotă. Cât privește Rusia, aceasta intră în ceea ce Dughin a numit *perioada ei petersburgheză*, cu trăsăturile următoare:

- Petru cel Mare creează „statul petersburghez", separat de ortodoxia rusă;

- Apare protestantismul, care va influența reformele lui Petru cel Mare;
- Protestantismul era împărțit între luteranismul prusac (concentrat în statul prusac, fondat pe critica Vaticanului de pe premisele Noului Testament, „reproducând pretențiile Ortodoxiei față de Catolicism") și calvinismul anglo-elvețiano-olandez (devenit religie de stat în Anglia, bazat pe criticarea Romei de pe pozițiile Vechiului Testament);
- Însă, în vreme ce în Occident, catolicismul merge până la capăt și cedează poziția „statelor-națiuni", în Rusia, Romanovii se opresc la jumătate, asemenea „modelului prusac";
- se declanșează acum o încordare geopolitică: între Rusia, Imperiul Austriac și Imperiul Britanic, în și prin care se exprimă, de fapt, opoziția între ortodoxie, catolicism (Austria) și ptotestantism (Anglia).

În acest spațiu de *confinii* au trebuit să se descurce țările române. Acestea au folosit alte liniamente: uniația, statul creștin voievodal, cosmologia euharistică (liturghia cosmică) sau „creștinismul cosmic" fără de sprijinul unui „stat soteriologic". Rusia avea interese comune cu Austria contra Imperiului Otoman și diferite de Anglia (care susținea Imperiul Otoman). Formula lui Petru cel Mare va altera „doctrina poporului ales" și soteriologia celei de-a treia Rome (interesele politice devin predominante față de cele religioase), ne spune Dughin; factorii religioși sunt folosiți mai mult ca pretext pentru manevre politice. Sunt câteva aspecte pe care nu le putem ocoli drept marginalii la cartea profesorului de la Moscova. Vom constata, mai întâi, că în spațiul răsăritean apăruse, între timp, o formulă de gândire concurențială la cea „petrinică" și anume formula „movileană", care punea pe locul din față ideea de „confluență" a diverselor spații europene, nu de „confinii" între acestea. Petrinismul și movileanismul sunt două *doctrine sociologico-politice* reprezentative ale ortodoxiei în chestiunile relațiilor occidentalo-răsăritene: una merge spre „pseudo-morfoză" (petrinismul), cealaltă spre sinteză (movileanismul), spre sinergie noopolitică. Această distincție a fost operată, întâi, de reputatul istoric al spiritualității răsăritene, Dan Zamfirescu. Dar să reținem câteva considerații asupra relației dintre popoare și dreptatea lui Dumnezeu, în lumina textelor profetice ale Bibliei pentru a readuce în discuție perspectiva teologică asupra imperiului ca organism soteriologic inaugurată de către profesorul Dughin. Vom discuta, dintr-un unghi biblic, relația dintre *chemarea popoarelor* și iconomia lui Dumnezeu, căutând înțelesuri complementare la cele derivate din explicațiile savantului rus (asupra raportului dintre chemarea poporului rus și voia lui Dumnezeu). Chestiunea se încadrează în teoria fenomenelor asincrone pe care am schițat-o în „Noopolitica", o carte a mea din 2005, menționată deja.

Profețiile asupra neamurilor

Biblia conține un filon profetic aparte pe care comentatorii l-au delimitat ca atare, în care sunt date lămuriri asupra fenomenelor asincrone la scara neamurilor și a raporurilor acestora cu imperiul. Este vorba despre „Profețiile asupra neamurilor" care la Ieremia capătă o pondere extraordinară, dar nu lipsesc nici la ceilalți profeți. Sigur că este vorba, în principal, despre neamurile sau popoarele Vechiului Testament, nu de cele moderne, dar acest corpus profetic alcătuiește un tablou noologic de importanță perenă și de relevanță metodologică pentru orice știință de „avertizare timpurie" (*early warning*) asupra unor dezastre colective, cert legate de tabloul păcatelor și de intervenția

purificatoare, nu pedepsitoare, a lui Dumnezeu. Putem vorbi, iată, despre fenomene care decurg din intervenția divină în desfășurarea istoriei și deci în modelarea spațiilor colective de viață, fenomene care au caracter asincron față de timpul istoric propriu-zis, adică se situează în timp dar nu decurg din cele petrecute pe firul timpului, din imanența spațiului și a timpului istoric. O geopolitică a fenomenelor asincrone ar evidenția împletirea determinismelor timpului istoric cu indeterminismele istoriei, cu cele care depun mărturie peste timp asupra intervenției directe a puterii lui Dumnezeu în cadrul manifestărilor colective pe toată scara lor, arătându-ne câtă vanitate și subțirime se află în trufia puternicilor zilei care se cred făuritorii destinului omenesc. *Geopolitica factorilor asincroni* și a fenomenelor care poartă acest caracter este, oricât ar părea de neobișnuită sintagma, o geopolitică a intervenției lui Dumnezeu în istorie, ca puterea cea mai semnificativă dintre toate puterile. O vom numi cu un termen special, *noopolitică*, un termen compus din grecescul *nous*, care înseamnă spirit (pur) și *polis* care înnseamnă cetate, ceea ce, prin compunere, ne dă o denotație nouă și anume: *cetatea modelată de puterea spiritului, noopolis-ul sau orașul ceresc (Ierusalimul ceresc)* care este asincron față de metropolis, adică față de puterea marelui oraș pământesc, marea metropolă. Despre această putere vorbește cu avertisment profetul: „O, fiică a Egiptului, ce încă stai acasă, găteşte-ți strai de înstrăinare, căci Memfisul va fi întru totul pustiu și «Vai!» se va chema”[106]. Cu cât ar fi mai legitim să vorbim despre geopolitica feluritelor entități edificate de om, precum statele, imperiile, sistemele mondiale etc., și să nu vorbim despre o geopolitică a acelorași entități, ca entități în care se cuprinde, într-o formă sau alta, intervenția proniatoare a lui Dumnezeu în istorie, adică despre geopolitica noologică, sau, cu termenul propus aici, despre noopolitică, ceea ce, *ad ultimum*, este o *geopolitică a factorilor asincroni* și a fenomenelor adiacente acestora? De ce să acordăm mai mult credit teoriei lui G. Parker, de pildă, asupra *statelor de dominație*, deci asupra imperiilor, decât profețiilor lui Daniel asupra imperiului, care se constituie în fundamentul cel mai durabil al unei „științe” a imperiilor, validă peste epoci și spații geografice? D. Cantemir a valorificat în studiul său asupra imperiilor, cerut de către Petru cel Mare, țarul rușilor, tocmai viziunea și ideea lui Daniel asupra imperiului, oferindu-ne primul studiu geopolitic cu fundamentare scripturistică din cultura lumii, dedicat marilor sisteme sau, cum spunem azi, sistemelor mondiale. Studii de geopolitică noologică au dat și arabii mai înainte, dar nu pe o fundație scripturisică. În acest curent se înscrie și tentativa lui Dughin de a oferi o teorie a imperiului ca instrument divin, deci ca organism soteriologic, în și prin care lucrează factori asincroni, o putere capabilă să restaureze justiția divină a popoarelor (parte a concepției lui Dughin cu care putem dialoga, până la pragul în care funcția aceasta restauratoare este citită ca o funcție eliberatoare aflată direct în serviciul Cuvântului, ceea ce este prea mult și cert în afara doctrinei apostolice a Bisericii creștine). Acesta este motivul pentru care reluăm aici în formă succintă, referirile la textele profetice asupra dezastrului neamurilor proorocit de către profeții Vechiului Testament. *În viziunea profeților, dezastrul trebuie citit pe ecranul unui proces de purificare nu de pedepsire.* Dezastrul urmează păcatelor, el nu este urmarea directă a voinței lui Dumnezeu (căci învoirea la păcat este în afara voii lui Dumnezeu și înlăuntrul voinței exclusive a păcătosului), iar intervenția lui Dumnezeu se manifestă sub forma curățiilor pe care un neam le dobândește, fără de care nu există salvare de la aceste dezastre, încât Dumnezeu nu intervine cu urgia nenorocirilor, care vin

106) Ir 46, 19

de la păcate și degenerare colectivă, ci cu darul curăției, tot la scară colectivă, ca fiind singura salvatoare. Sigur că în vechime dezastrele de o asemenea proporție nu puteau fi duse la împlinire decât printr-o mașinărie militară, dar aceasta nu este singurul mijloc prin care poate fi adus dezastrul nimicitor în mijlocul neamurilor, al popoarelor „în toată plinirea lor", cum se traduce în varianta jubiliară din Septuaginta.

Ce e de reținut, ca relevanță metodologică, în „profețiile asupra popoarelor" din tabloul profetic al lui Ieremia? Mai întâi exigența metodologică de a examina chestiunea la *scara lumii* nu a unui *singur popor*. Un popor trebuie cercetat în mediul lumii sale, fiindcă numai așa se compune tabloul de referință, oglinda în care se poate citi corect atât dezastrul cât și intervenția proniatoare a lui Dumnezeu. În al doilea rând, trebuie identificată forța în și prin care se propagă dezastrul în viața popoarelor în cadrul (înlăuntrul) lumii lor. Ceea ce este de sesizat în compoziția acelei forțe este dualitatea ei: în ea se compun forța distrugătoare care vine de la masivitatea grămezii păcatelor și forța purificatoare, care vine din afara procesului, de la Dumnezeu. Este partea asincronă în cadrul procesului ruinător, care altfel ar aduce doar declinul și nimicirea. În al treilea rând și deci a treia exigență, care se desprinde din analiza profetică a lui Ieremia (și a oricărui text de profeție asupra neamurilor), este exigența de a recompune tabloul lumii în și din perspectiva caracterului de „forță reintegratoare" a acelui „proces" care atrage în albia lui neamurile cu o putere care pe unele le distruge într-un mediu, însă, în care se compune virtual șansa purificării. Distrugerea survine înlăuntrul unui proces *reîntregitor* care în profețiile lui Ieremia este cucerirea de către Babilon a lumii vechi. *Se constituie astfel iluzia că forța care aduce salvarea este din lume, este o putere temporală, în genul imperiilor, al unei ideologii etc. În realitate această putere din lume aduce o pace impusă, un tip de ordine bazată pe subordine. Adevărata salvare vine din recompunerea (restaurarea) interioară a celor căzuți, adică din masiva purificare de păcatele și răutățile care au adus dezastrele.* În al patrulea rând, tabloul profetic ridică exigența de a citi în orice *reintegrare* un *subproces distrugător* care este, de fapt, esența acelei reintegrări. Ea vine asupra neamurilor pe care le incorporează dar le și provoacă distrugeri. Un proces cum este cel al „integrării europene" de azi are și el acest *dublu caracter*: el vine asupra popoarelor ca *proces de incorporare* și deopotrivă ca *subproces de distrugere*, iar pe alocuri el este chiar nimicitor. Dacă înlăuntrul acestui proces integrator nu s-ar manifesta un subproces purificator, asincron, care este mărturia intervenției divine în istorie, el ar păstra doar sensul distructiv, ar deconstrui totul fără a fi capabil să reconstruiască. Se ivește, iată, posibilitatea de a înlătura iluzia, amăgirea că salvarea vine de la o forță din lume, cum ar fi astăzi, de pildă, Occidentul, puterile occidentale etc. În realitate de la acestea vine numai dezintegrarea entității încorporate, silită să asculte de un *cod nou de ordonare* și deci de o *nouă structură organizatoare*, care poate fi un imperiu, o economie, o ideologie, cum a fost bolșevismul în cadrul sistemului comunist. Când această nouă structură organizatoare este lipsită de puterea ziditoare asincronă, ea aduce după sine silnicie, injustiție colectivă, nimicire, alienare colectivă, uzurparea dreptului popoarelor la exercițiul proprietății identitare.

În fine, a cincea exigență este de a citi atât *integrarea* cât și *distrugerea* ca fiind niște *fenomene sociale totale*, care antrenează totul în iureșul lor: bărbați, femei, copii, bătrâni (deci toată *gama demografică*) și, deopotrivă, *vechea slavă* a acelor popoare, miturile, religiile lor etc.; deci toată *sociopolitica* și toată *noologia*

lor.

În toate acestea, și aceasta este regula a șasea, trebuie să citim, ca element axial, particularitatea că *procesul respectiv* conține în el faptul cel mai puternic și singurul purtător de speranță și de salvare și anume *intervenția lui* Dumnezeu. Această intervenție este conținută în toate „întâmplările" acestea teribile și ceea ce precumpănește nu este *sensul distructiv* ci *sensul purificator,* singurul care face comprehensibil întregul tablou care altfel pare cu totul absurd. În toate fețele dezastrului profetul citește *fețele păcatului* care atinsese proporții colective adică deja destrămase *noos*-ul neamului respectiv, *nomosul popoarelor* încât ceea ce de fapt le aduce distrugerea nu este pur și simplu „voința pedepsitoare a lui Dumnezeu", ci „efectul dărâmător al păcatului care s-a întins și a cuprins toate popoarele acelei lumi".

Așa se face că Nabucodonosor, cuceritorul și invadatorul acelei lumi și „eroul" timpului pofetic, este înfățișat de profet ca „având un mandat de la Domnul" și de aceea el împlinește acest mandat fără milă, încât dacă mila intervine, vocea profetului devine cremene și blestem: „O, blestemat este omul care face// cu nepăsare lucrurile Domnului // și sabia și-o ține în teacă nu în sânge".[107]

Sabia aceasta poartă în tăișul ei *voința purificatoare* fiindcă deși ea împlinește „pieirea" neamurilor, *nu ea este aceea care le-a provocat degradarea*, încât *neamurile s-au dărâmat ele singure prin căderea în păcate și idolatrie* și sabia vine doar spre a curăți și spre a cauteriza rana adusă sufletului de păcat, ca singură cale salvatoare reală. Tabloul arată o atitudine nemiloasă față de *corpul copleșit de păcate al popoarelor* (*„corpul demografic"*), care a adus în primejdie de moarte *sufletul popoarelor*, încât singură sabia mai poate cauteriza rana sufletului. Ea lovește nemilos trupul îmbolnăvit și astfel pregătește *o rezidire a trupului pentru un suflet eliberat.* Imperiul, însă, nu-l și rezidește, cum s-ar putea subînțelege printr-o extensie a ideii salvatoare datorată teoriei imperiului ca organism soteriologic. Imperiul participă la marele plan eshatologic, dar nu poate rezidi ființa căzută a popoarelor. Această operațiune este una din interior, săvârșită prin biserică, mai precis prin poporul din Biserica lui Dumnezeu. De aici și importanța copleșitoare a rezidirii templului la evrei și toată marea desfășurare a tensiunii dintre Biserica invizibilă și Biserica vizibilă în corpusul de practici și de credință a tuturor creștinilor.

Cântarul păcatelor colective

Acesta este sensul avertizării profetice, partea luminoasă a „profeților asupra neamurilor: sufletul eliberat". Altfel istoria este absurdă, nu are nici un sens, căci dezastrele ca atare n-ar avea sens renovator, ci doar înțeles natural, de pure catastrofe. Ieremia ne învață că popoarele trebuie să citească în asemenea dezastre semnul luminător asupra *căii care eliberează sufletul* și care este *calea întoarcerii la Dumnezeul adevărat* și deci la Renăscătorul adevărat. Întregul tablou al doxologiei lui Ieremia cuprinde această „certare a poporului", acest dialog cu poporul rătăcit, care este certat că a greșit, a pierdut calea către Dumnezeul adevărat și astfel și-a provocat el singur dezastrul.

Capitolul 44 din Ieremia este cutremurător în acest sens și pe deplin edificator. Iată doar câteva extrase (versete) ilustrative din acest capitol: „Așa grăit-a Domnul, Dumnezeul lui Israel: Voi ați văzut toate relele pe care Eu le-

107) Ir 47,10

am adus asupra Ierusalimului și asupra cetăților lui Iuda; și iată, ele sunt pustii, fără locuitori, *din pricina răutăților lor*, pe care ei le-au făcut pentru ca să Mă întărâte mergând *să ardă tămâia unor dumnezei străini*, pe care nici ei și nici părinții lor nu i-au cunoscut. Dar Eu vi i-am trimis pe servii Mei, profeții, dis-de-dimineață, zicând: - Nu faceți *fapta aceasta spurcată* pe care Eu am urât-o! Și nu M-au ascultat și auzul nu și l-au plecat ca să se întoarcă de la răutățile lor, așa încât să nu mai jertfească la *dumnezei străini*. Astfel *mânia Mea* și *urgia Mea au căzut și s-au aprins în porțile lui Iuda și pe ulițele Ierusalimului…*"[108].

Este cât se poate de evident cântarul pe care păcatele poporului l-au aplecat spre panta dezastrului căci relele sunt aduse asupra poporului de păcatele lor, în frunte cu cel mai mare, cu *păcatul idolatriei*. Acesta a adus suferința și catastrofa, iar în această „balanță" Dumnezeu pune *voința Sa de vindecare, mânia Sa purificatoare, adică „eliberarea sufletului" întemnițat de păcate, de trupul și de mintea întunecate de păcate, căzute în "nesimțirea cea împietrită", cum va spune Sf Ioan Gură de Aur în rugăciunile lui*.

„…Și iată ele (cetățile) sunt *pustii din pricina răutăților lor*", zice Domnul prin cuvântul profetului. „De ce faceți voi astfel de răutăți împotriva sufletelor voastre? Să fie *tăiați dintre voi om și femeie, prunc și sugar din mijlocul lui Iuda*, așa ca nimeni dintre voi să nu rămână, să Mă întărâtați cu faptele mâinilor voastre arzând tămâie unor dumnezei străini în țara Egiptului, în care ați intrat s-o locuiți"[109].

(Oare n-au săvârșit popoarele Răsăritului păcatul idolatriei comuniste, pentru ca, mai apoi, din ziua eliberării lor să se arunce cu voluptate în robia celei de-a doua idolatrii, cea consumeristă, pe care au îmbrățișat-o în „țara Egiptului", în noul Egipt de astăzi care este Occidentul, tot atât de bogat, de rafinat, ezoteric și decăzut ca și cel vechi). Cum arată comentariul IPS Bartolomeu, „dispariția totală (fără nici un fel de „rămășiță" regeneratoare) este ultima consecință a divorțului dintre Israel și Dumnezeul său"[110]. Dialogul Profetului cu Poporul este extraordinar și unic în cultura lumii. E de observat, în treacăt, că Profetul se adresează poporului prin chemarea divină, în numele Domnului, adică la chemarea lui Dumnezeu, nu a vreunei autorități temporale, cum ar fi regele sau dregătorii. Cu aceștia va intra în conflict, de la ei va primi închisori, dar Cuvântul adevărului nu i-l vor putea suprima. În unele versete, profetul atinge cu dialogul lui unele segmente ale poporului cum erau acele femei israelience din Egipt care căzuseră în păcatul idolatriei: *„Atunci toți bărbații lor care știau că femeile lor jertfesc tămâie altor dumnezei, precum și femeile și-ntregul popor care locuia în țara Egiptului în Patros, i-au răspuns lui Ieremia, zicând: - Cât despre cuvântul pe care tu ni l-ai grăit în numele Domnului, noi nu te vom asculta. Fiindcă noi vom face negreșit tot (după) cuvântul care va ieși din gura noastră: să ardem tămâie pentru regina cerului (Astarte, Ișstar, zeița amorului și a fertilității în mitologia babilonică, n.n. IPS Bartolomeu) și să-i turnăm libații, așa cum am făcut noi și părinții și regii noștri și dregătorii noștri în cetățile lui Iuda și pe ulițele Ierusalimului și am fost sătui de pâine și ne-a fost bine… Atunci Ieremia a răspuns întregului popor, bărbaților țării, și femeilor și întregului popor care-i răspunsese întorcându-i vorba, zicând: - Credeți voi că Domnul nu Și-a adus aminte de tămâia pe care o ardeați în cetățile lui Iuda și pe ulițele Ierusalimului, voi și părinții voștri și regii voștri și dregătorii voștri și tot poporul țării? Credeți că ea nu s-a suit la Inima*

108) Ir, 44, 2-6
109) Ir 44, 7-8
110) Cf. nota b la p. 1019 a Bibliei, ediție jubiliară, diortosită de episcopul Clujului și Feleacului.

Lui? Dar Domnul nu v-a mai putut suferi din pricina răutăților faptelor voastre și din pricina urâciunilor pe care le-ați făcut; așa se face că țara voastră a devenit o întindere pustie și de necălcat, un blestem a devenit, așa cum este astăzi (...) pentru că glasul Domnului nu l-ați auzit și-ntru poruncile Lui și-n legea Lui și-n mărturiile Lui n-ați umblat, de aceea v-au apucat relele acestea" (Ir 44, 21-23). Oare nu se aud cuvintele profetului azi dinspre fruntariile „lumii noastre", ale Răsăritului și Apusului deopotrivă?!

Glasul Domnului, Legea Lui, poruncile Lui, mărturiile Lui, acestea toate au fost puse pe cântar de păcatele poporului și când aceste păcate au cântărit în trupul și-n sufletul poporului mai mult decât cele ale Domnului, consecința a fost dezastrul poporului și chiar atunci Dumnezeu le-a trimis un ultim semn de bunăvoință și deci de milă: pe profeți. Când nici cuvântul profetului, în care răzbătea chemarea Domnului, n-a fost auzit, atunci și doar atunci a urmat dezastrul, urgia și prăbușirea. Și oare n-ar putea să stea aceste cuvinte rostite de profet în „Profeții împotriva Egiptului"[111] pe *Stela* de la hotarul oricărui popor? „O, fiică a Egiptului, ce încă stai acasă, gătește-ți strai de înstrăinare, căci Memfisul va fi întru totul pustiu și «Vai!» se va chema"[112].

Revenind la profețiile asupra neamurilor ale lui Ieremia putem spune că acestea au în centru una dintre marile *catastrofe etnologice* ale lumii al cărei centru era la vremea aceea în Orientul Apropiat. Practic, în vremurile profetului Ieremia dispar *un număr de popoare* de pe fața pământului, iar această dispariție se petrece înlăuntrul unui *unic proces* de încorporare sau de *integrare*, unul și același cu marile cuceriri ale lui Nabucodonosor, „biciul lui Dumnezeu". Ce se întâmpla, istoricește vorbind? Pe de o parte se petrece *decadența imperiului asirian* și pe de alta *ascensiunea imperiului neobabilonian*. Procesul începe cu regele Neobopolasar (625-605 î.Hr.), care distruge din temelii cetatea-capitală a ninivitenilor, Ninive (612) încât la 609 î.Hr. imperiul asirian iese definitiv din istorie. Poporul acesta, practic, dispare și din *neamul ninivitenilor* nu mai rămâne decât mărturia învățăturilor. Cu urmașul acestui prim rege neo-babilonian, *Nabucodonosor,* începe practic *seria marilor dezastre etnologice ale antichității neamurilor semite*. „După ce cucerește Siria, la 597, Nabucodonosor cucerește Ierusalimul și dezlănțuie prăpădul asupra neamului și regatului lui Iuda. Profețiile lui Ieremia sunt confirmate una după alta, fiindcă după 587 Nabucodonosor poruncește deportarea în masă și începe astfel „marea captivitate babilonică a Evreilor". La doar o lună este dărâmat templul de pe muntele Sion (practic, captivitatea babilonică va dura 70 de ani, începând de la 597 când se efectuaseră primele deportări)"[113]. Oare este întâmplătoare dărâmarea templului? Desigur, nu. Când însă poporul are templul în sufletul lui această nenorocire a dărâmării templului nu aduce și dărâmarea sufletului. Dacă însă poporul nu are templul în suflet, atunci rezultatul unor asemenea dezastre va fi pierirea poporului respectiv, nimicirea lui totală.

Tot acum cad celelalte regate și popoare, toate prevestite de Ieremia. Cade Egiptul (vezi cap. 6 din Ir, „Profeție împotriva Egiptului"), urmează „cei din sămânța altor neamuri", care sunt asimilați de interpreți filistenilor, enachimii (urmașii lui Enac), apoi moabiții („Pentru Moab nu-i nici o vindecare… Veniți să-l retezăm de printre neamuri!. Și el va înceta să mai existe", conchide Profetul în cap. 48, versetul 2). Dezastrul se dezlănțuie cu furie mai mare asupra

111) Cap. 46
112) Ir 46, 19
113) Din Introducerea IPS Bartolomeu la Ieremia

neamurilor amoniților (alt trib semitic), asupra neamurilor edomiților, locuitori în Idumeea, elamiții, triburile arabe ale Chadarului, acum cade Damascul și, în fine, Ieremeia proorocește însăși căderea Babilonului și, deci, sfârșitul caldeenilor, cei ce încadrează în ascensiunea lor toate dezastrele intermediare. Totul este ca un arc de căderi, de *catastrofe etnologice* nemaiîntâlnite pentru un interval atât de scurt totuși.

Însă dezastrul nu se dezlănțuie decât de la un prag încolo, după ce fărădelegile din poporul ales, necredința lui, neascultarea lui la chemarea profetului și deci a Domnului ating proporții insuportabile în fața lui Dumnezeu, adică după ce poporul ales *nu-și mai ține locul lui în fața lui Dumnezeu.*

Atunci se strică echilibrul dumnezeiesc al lumii, rânduiala făcută de Dumnezeu prin legământul său cu poporul ales și doar atunci este atins pragul dezlănțuirii catastrofelor în lanț și nu doar asupra poporului lui Dumnezeu, ci și asupra celorlalte care compun fundația și arcul acelei lumi. („Vai nouă, că ziua s-a plecat, că umbrele zilei subțiri se topesc", zice profetul în cap. 6, versetul 4, consemnând pragul la care balanța păcatelor a făcut să se încline teresia zilei spre întunericul nopții).

Din acel moment „istoria e ca un tăvălug, suferința devine generală"[114]. „Ascultă pământule: Iată, asupra acestui popor Eu voi aduce rele – roada răzvrătirilor – pentru că ei n-au luat aminte la cuvintele Mele, iar Legea Mea au lepădat-o"[115].

Domnul Însuși, în cuvintele profetului, lămurește și ce va fi și de ce va fi astfel: fiindcă, zice Domnul, „ei n-au luat aminte la cuvintele Mele și Legea Mea au lepădat-o", iar cele ce urmează, toate relele și nenorocirile sunt „roadele răzvrătirii lor", zice Domnul. Cap 2-11 din Ieremia sunt lămuritoare pentru înțelesul real al „răului" rostogolit asupra „poporului". Cap. 2 ne vorbește despre poporul „nerecunoscător" și în consecință pedepsit. („Ce greșeală au aflat în Mine părinții voștri de s-au îndepărtat de Mine și s-au luat după deșertăciuni și s-au făcut netrebnici? Și n-au zis: - Unde este Domnul, Cel ce ne-a scos din țara Egiptului, Cel ce ne-a călăuzit în pustie (...). Dar Eu v-am adus în Țara-cea-Verde (...) voi ați intrat și Mi-ați pângărit pământul, iar moștenirea Mi-ați făcut-o urâciune"[116]). Cap. 3 ne vorbește despre „necredința poporului", cap. 5 este o desfășurare de tonuri și nuanțe ale tristeții divine la vederea păcatelor și rătăcirii poporului („În vremea aceea i se va spune acestui popor și Ierusalimului: Există un Duh al rătăcirii prin pustie; Calea fiicei poporului Meu nu duce la curăție și nici la sfințenie"[117]).

La tema „duhului rătăcirii prin pustie" ne întâmpină notarea IPS Bartolomeu care spune: „experiența celor patruzeci de ani ai rătăcirii lui Israel prin pustie, presărați cu răzvrătiri idolatre, pare să fi lăsat în subconștientul acestui popor un anume duh al nesupunerii, ca un model dobândit printr-o boală lungă". Desigur, s-ar putea căuta în istoria popoarelor *perioadele rătăcirii lor* prin *deșertul întoarcerii din robie* cum se întâmplă cu *popoarele ortodoxe la ieșirea din robia noului Egipt, al comunismului ateu și idolatru, cum se întâmplă cu popoarele Occidentului care încă rătăcesc în pustia sufletească a celei mai urâte idolatrii, aceea a consumerismului etc.*, idolatrie care a început să cucerească deja și sufletul popoarelor răsăritului după 1989.

Cap. 5 ne vorbește din nou despre fărădelegile poporului, care aduc

114) IPS Bartolomeu, nota la Ir 4,11
115) Ir 6,18
116) Ir 2, 5-7
117) Cap.4,11

năvăliri și „pedeapsă spre îndreptare" („fiindcă ei nu cunosc calea Domnului sau judecata lui Dumnezeu", rezumă profetul în 5,4. Și mai departe: „pentru că ei și-au înmulțit răutățile și-n răzvrătirea lor s-au întărit. Pentru care dintre acestea te voi ierta? Fiii tăi M-au părăsit – le spune Domnul prin cuvântul Profetului – și se jurau pe cei ce nu sunt dumnezei. Și i-au hrănit până la saţiu, iar ei se prea-desfrânau și-n casele târfelor își găseau adăpost. *Cai înnebuniți după iepe au devenit, fiecare rânchezau spre femeia vecinului său. Oare pentru acestea nu voi pedepsi? – zice Domnul – și nu se va răzbuna sufletul Meu pe un neam ca acesta?*"[118]). Cap. 7 lămurește mai în adâncime *sursa răului* și a *nenorocirilor* abătute asupra poporului lui Dumnezeu: „falsa închinare", idolatria („...și jertfe de băuturi au vărsat pentru dumnezei străini ca să-Mi stârnească Mie mânia. Oare pe Mine mă stârnesc ei? Zice Domnul: nu se stârnesc oare, pe ei înșiși, ca să le ardă obrazul de rușine?"[119]). Cap. 8 este un capitol de *„plângeri și povețe"* care însoțesc „înstrăinarea lui Israel" („Oare cel ce cade nu se întoarce? De ce oare s-a abătut acest popor al Meu în răzvrătire nerușinată și în propria lor voie s-au înstăpânit și n-au vrut să se întoarcă"?[120]).

„Și-n propria lor voie s-au înstăpânit // și n-au vrut să se întoarcă", iată sursa răului și deci a nenorocirii: *voința omenească ruptă de voința lui Dumnezeu*. Când oamenii vor ceea ce nu este întru voința divină apare fenomenul înstrăinării colective, al cărui rod suprem este „omul autonom", „poporul autonom", care se *încred în ei* mai mult ca-n Dumnezeu, ba trăiesc chiar fără de Dumnezeu.

„Înțelepții s-au dat de rușine, s-au descumpănit și s-au prins, fiindcă au lepădat cuvântul Domnului. Ce înțelepciune este întru ei?"[121].

Dacă nu au cuvântul Domnului, „ce înțelepciune este întru ei?" Evident că este „îndrumarea răului", abaterea, înstrăinarea.

Concluzia profetului în care se întărește cuvântul Domnului este ca o sentință: „...de aceea căderea lor atunci când cad este întreagă, iar la vremea cercetării vor pieri, zice Domnul"[122].

Cap.9 înfățișează „stricăciunea în Iuda" și „tristețea în Sion" arătând totodată „adevărata înțelepciune" („că toți se desfrânează // ei, adunătură de trădători"[123]. Desfrânații sunt „trădători de Dumnezeu", ne spune profetul. Teribil!)

„Minciuna, nu credința-i stăpână pe pământ; căci mers-au ei din rău în rău și pe Mine nu m-au cunoscut, zice Domnul"[124].

Examinați tabloul acestor lunecări și judecați de nu se potrivește tuturor vremurilor de stricăciune în popor, deci inclusiv acestora pe care le trăim astăzi: „Feriți-vă fiecare de aproapele său, în frații voștri să nu aveți încredere, fiindcă fiece frate cu amăgire va amăgi și fiecare prieten cu viclenie va umbla. Fiecare-și va bate joc de prietenul său; adevărul nu-l vor grăi, limba lor s-a învățat să spună minciuni; de năpăstuit au năpăstuit, dar de-ntors n-au vrut să se întoarcă"[125]. La acestea toate profetul dezleagă spre popor povățuirea Domnului, „Că glas s-a auzit în Sion: (...) Voi, femei, ascultați acum cuvântul Domnului // primească auzul vostru cuvintele gurii sale // și pe fiicele voastre învățați-le să se tânguie //

118) Cap. 5, 6-9
119) Cap 7, 18-19
120) Cap. 8, 4-5
121) Ir 8,9
122) Ir 8, 12
123) Cap. 9,1
124) Cap. 9,2
125) Cap 9, 3-4

și fiece femeie să-și învețe vecina să plângă// Că moartea s-a suit prin ferestrele voastre // în țara voastră și-a făcut intrare // ca să zdrobească pruncii de pe afară // și pe tinerii de pe uliță (...) Acestea zice Domnul: Înțeleptul să nu se laude cu a sa înțelepciune // puternicul să nu se laude întru a sa putere // iar bogatul să nu se laude întru bogăția lui // ci întru acestea să se laude cel ce se laudă: întru înțelegerea și cunoașterea că Eu sunt Domnul, // Cel ce face milă și judecată și dreptate pe pământ"[126]. Iată cât de răspicată este învățătura cu privire la sensul oricărui imperiu pământesc; el este neputincios în ața mâniei lui Dumnezeu și în calea păcatelor poporului, cu o neputință care trece peste toată puternicia lui pământească, peste toată faima lui se întrevede gloria din pulberea marilor și înspăimântătoarelor imperii nimicite și pe veci apuse.

„Cine este înțeleptul care să priceapă aceasta? Cel ce are-ntrânsul cuvânt din gura Domnului"[127].

Lucrul tulburător în „Profețiile lui Ieremia asupra neamurilor" este finalul optimist. Căci neamurile totuși nu pier; ele trec, adică atunci când arcul răscolirii lor și al distrugerii lor se rupe, ele se întorc asupra forței care le-a livrat vânturătoarei istoriei, care, în timpul profetului Ieremia, era Babilonul: „Că iată adunări de neamuri Eu ridic // din latura de miazănoapte // asupra Babilonului // (...) Și Caldeea va fi de pradă (...) și tot cel ce va trece prin Babilon // se va uita cu tristețe // și va fluiera de toate rănile lui"[128].

Căderea Babilonului este o scriere neîntrecută ca vigoare a profeției asupra cetății care se curmă și cade lăsând pe urmele ei pulberea sau nimicul. Este cea mai teribilă viziune asupra zădărniciei măreției imperiilor, asupra *nimicului interior* al oricărei metropole ridicată pe slava lumească („și nu vor lua din tine o piatră unghiulară // zice profetul, sau o piatră de temelie // căci pustiu vei fi pe totdeauna // zice Domnul"[129]).

Poporul cuviincios: asincronia modelului etnospiritual

La toți profeții se aduce în lumină din „unghiul cel înalt" al lui Dumnezeu, condiția creațională fixată la Geneză pentru popoare de către Însuși Creatorul: „poporul cuviincios". Acesta nu-L pierde pe Dumnezeu căci e ferit de trufia care l-ar duce la idolatrie. El este prototipul modelului național și argumentul peremptoriu al asincroniei acestuia. Sofronie (cel chemat la profeție la 622) este cel ce ne-o spune răspicat: „Atunci în ziua aceea (...) Îți voi șterge trufia ta cea plină de dispreț, îi spune Domnul prin profetul său cetății Ierusalimului, și nu te vei mai preamări // în muntele cel Sfânt al Meu // Și voi lăsa întru tine // un blând, *cuviincios popor*"[130]. Acesta este poporul iubit de Dumnezeu și el va fi lăsat întru Ierusalim să viețuiască, altfel spus acest tip de popor întrunește atribute asincrone. Este, desigur, o profeție asupra poporului lui Iisus, adică *neamul cel înnoit*, căci acesta este drept, blând, cuviincios, smerit, iubitor și el va moșteni pământul, deci el va fi așezat *întru* Ierusalim (nu *în* Ierusalim, ci întru orașul sfânt, întrucât prin nașterea și învierea Domnului acesta a devenit *Centrul lumii* în ultima cultură axială a pământului).

„... Și cei rămași ai lui Israel // se vor teme de numele Domnului și nu vor face nedreptate // și nici vor mai grăi deșertăciuni și-n gura lor nu va mai fi o

126) Ir 9, 18-23
127) Ir 9,11
128) Ir 50, 13
129) Ir 51,26
130) Sof 3, 11-12

limbă-nșelătoare”[131]. Este evident că versetele 14-20 sunt toate pe tema „Bucură-te Noule Ierusalime”, căci sunt toate profețiile acestuia. Și nu întâmplător profețind bucuria aceasta, Sofronie „este singurul autor vrechitestamentar care folosește verbul *kataterpo* = a (se) încânta”, cum subliniază IPS Bartolomeu în nota sa la Sofronie 3,14: „Bucură-te foarte, tu, fiica Sionului, vestește cu glas mare, tu, fiica Ierusalimului! Din toată inima te veselește // fii plină de’ncântare, tu fiica Ierusalimului!”.

Axa acestor versete este aceea a lucrării iubitoare și înnoitoare a Domnului întru cei ce vor moșteni Ierusalimul și această lucrare este *înnoitoare*:

„În vremea aceea, Domnul îi va zice Ierusalimului: Îndrăznește, Sioane, mâinile tale să nu slăbească ! // Domnul Dumnezeu e-n tine// Cel Puternic te va mântui // El peste tine va aduce veselie // Și-ntru iubirea Sa te va-nnoi”[132]. Și mai departe: „Iată că-n vremea aceea – zice Domnul – de dragul tău // Eu voi lucra-ntru tine”[133].

Eliberarea națională a popoarelor ortodoxe

Una dintre temele de interes ale studiului geopolitic al lui Dughin este aceea a eliberării naționale a popoarelor ortodoxe, mișcare pe care Dughin o asimilează marelui proces de expansiune a imperiului soteriologic rusesc, interpretare care intră în conflict, evident, cu geopolitica statului național zidit pe umerii poporului creștin. Factorul religios a jucat, desigur, un rol însemnat în eliberarea de turci, dar de aici și până la asimilarea celor două procese (eliberarea popoarelor și afirmare imperiului soteriologic) este un drum lung. Să reținem, deocamdată, factorii eliberării în lumina analizelor lui Dughin:

- degradarea puterii politice a turcilor (la care a contribuit și iluminismul și Franța curentelor moderniste);
- agenții ruși și-au concentrat eforturile în Grecia și Balcani spre a susține pretențiile ortodocșilor;
- renașterea religioasă a popoarelor ortodoxe: complex de idei naționaliste, presimțiri mesianice de caracter eshatologic, mistica naționalismului etc. La acestea se adaugă fenomenul megalo-ideilor:
- apar concepțiile geopolitice ale Greciei Mari, Bulgariei Mari, Serbiei Mari, României Mari etc.
- Grecia năzuia să recucerească teritoriile grecești de la Turci și să edifice *Noul Bizanț,* să restaureze puterea imperială și supremația Patriarhului Constantinopolului. Această concepție s-a numit *Megalo-Idee* (Marea Idee), remarcă Dughin.

Realizarea Marii Idei s-a izbit de interesele geopolitice ale altor popoare ortodoxe. Grecia își va cuceri statul independent la 1830 și își dublase teritoriul la 1913 în urma războaielor balcanice. Ei cereau anexarea Macedoniei, Thraciei etc.

Apogeul Megalo-Ideii a fost eliberarea Constantinopolului (Istanbul) de sub turci. Turcia lui Ataturk i-a zdrobit pe greci și forțat populația greacă din Anatolia să se strămute pe pământurile grecești. „Fanarioții și patriarhul Constantinopolului n-au salutat lupta de eliberare a grecilor, căci căderea turcilor a fost catastrofală pentru supremația spirituală a fanarioților”. De aceea „naționalismul grecesc și Marea Idee au fost promovate inițial de organizații

131) Sof 3, 12-13
132) Sof 3, 16-17
133) Sof 3, 19

secrete de tip masonic, în care rolul cel mai important l-au avut agenții de influență ruși și adepții iluminismului francez". Să sintetizăm ideile lui Dughin în această chestiune:

- Apogeul Megalo-Ideii: căderea Constantinopolului;
- Războiul Turciei lui Ataturk cu Grecia Megalo-Ideii;
- Fanarioții și Constantinopolul versus mișcările de eliberare națională;
- Rolul organizațiilor masonice în mișcările de eliberare națională.

Tot acum, subliniază Dughin, se afirmă ideea „Serbiei Mari" fondată pe precedentul statului balcanic imens din secolul al XVI-lea. La 1815 sârbii obțin o oarecare independență sub Obrenovici și Caragheorghievici (aceștia români de origine). La 1903, Obrenovicii au fost înlăturați (cu participarea serviciilor rusești) și Serbia merge pe linia pro-rusă. La 1920 – pe timpul Caragheorghevicilor - a fost creată Iugoslavia, o zonă cu tensiuni și etnice și religioase.

Unele scăpări ale lui Dughin la analiza României Mari

Eliberarea națională și afirmarea spirituală a românilor sunt procese pe care Dughin le plasează în contextul mai larg al dualismului geopolitic european, dar interpretarea sa capătă un caracter sui generis. Latinismul este socotit o ideologie impusă de uniație, iar ortodoxia este interpretată după un model de gravitație spre Moscova. România Mare (după Dughin) s-a afirmat pe următoarele liniamente istorice:

- eliberarea de controlul turcesc și rezistența la politica fanarioților;
- tendințele uniate (supunerea Bisericii Ortodoxe față de Vatican);
- Biserica uniată era însoțită de latinism (glorificarea originii romane, rădăcinile latine ale limbii, etc.);
- Biserica greco-catolică era susținută de Austria, cea ortodoxă de Rusia;
- fanarioții promovau o politică pro-turcă;
- „Ideea României Mari a avut un context ortodox univoc";
- „Naționalismul românesc are un caracter anti-grecesc";
- „uniația gravitează spre Roma și Ortodoxia spre Moscova".
- „Regimul formal ateo-comunist a ocupat univoc poziția Ortodoxiei subordonând acesteia, zice Dughin, confesiunile unite și supunând represiunii minoritățile catolice".

Este cea mai semnificativă suprainterpretare din textul lui Dughin și ea decurge din ambivalența analizelor sale dedicate statului ruso-bolșevic, în care profesorul Dughin este înclinat să caute continuități și mult mai puțin o gravă fractură a liniei istorice a Rusiei. Dacă, în România, regimul formal ateo-comunist a „ocupat poziția ortodoxiei subordonând acesteia confesiunile unite", cum se explică atunci miile de preoți ortodocși aruncați în pușcării, alungarea călugărilor din mănăstiri, martirologiul din temnițele comuniste? Teza că ținta regimului formal ateo-comunist a fost doar uniația se află într-o stranie coincidență cu teza Raportului Tismăneanu asupra comunismului, care formulează aceiași idee cu privire la poziția Bisericii Ortodoxe în timpul regimului comunist, și ea nu corespunde logic și istoric desfășurării fenomenelor, fiindcă poporul uniat n-a venit în Biserică, ci a fost acolo, căci ritul celor două confesiuni este același, încât accesul greco-catolicilor la serviciile de cult ale Bisericii, legate de cele șapte taine, nu s-a izbit de nici o piedică din partea ierarhiei ortodoxe. Deci represiunea regimului formal ateo-comunist a

fost antinațională și anticreștină (de ateizare completă și de suprimare a tuturor marilor valori național-creștine, în toată policromia confesională a bisericilor. Or sub acest aspect, ea a lovit deopotrivă poporul rus, nu doar popoarele neruse, chiar dacă Moscova devenise centru acelui imperiu neopăgân). Dacă ortodoxia este un fenomen de gravitație spre Moscova, atunci de ce-au fost interzișii, în vremea ridicării puternice a Moscovei roșii, Nae Ionescu și Nichifor Crainic, toți marii filosofi și doctrinari ai ortodoxiei, în frunte cu Pr. Stăniloae, care împreună cu grupul de la „Crinul Alb" au fost toți ortodoxiști și au fost întemnițați dimpreună cu inițiatorul grupului, călugăr rus, refugiat tocmai din calea acelei Moscove de culoare roșie? Mai apoi, dacă toate aceste fenomene s-ar fi redus doar la perioada de existență a regimului formal ateo-comunist, atunci de ce a continuat atacul contra ortodoxismului după '89? Nu cumva imperiul informal postcomunist este tot un imperiu anrtinațional și anticreștin? Dacă așa ar sta lucrurile, atunci, cu siguranță, Rusia creștină (mai puțin imperiul) poate juca un rol însemnat în bătălia pentru dreptatea popoarelor creștine. Această ipoteză ține desigur de o geopolitică virtuală, adică de o știință a potențialelor geopolitice nu a vreunei actualități etnopolitice, cu totul irelevantă într-o atare desfășurare a lucrurilor. La unghiul interpretativ al profesorului de la Moscova s-ar putea adăuga precizările acestea:

- Latinismul și ideea originii romane nu erau idei și ideologie uniate, ci idei și ideologie universale românești (naționale); accentele erau uniate, nu ideile. Încât estomparea accentelor nu reclamă și alungarea ideilor;
- ortodoxia nu gravitează spre Moscova (cum nu gravitează spre nici o capitală de pe pământ: aceasta este diferența față de papocezarismul apusean și de cezaro-papismul răsăritean), ci are propriul ei centru de gravitație (eshatologie euharistică) și, în spațiul românesc, se bazează pe o tradiție voievodal-creștină, ceea ce nu înseamnă că Moscova sau Atena sau Bucureștiul nu sunt capitale ale ortodoxiei în sensul lor de capitale ale oecumenei ortodoxe, ci că nici una dintre capitale n-ar putea deveni centru de gravitație al ortodoxiei, ci loc de manifetare a legii sinergiilor noopolitice;
- naționalismul românesc va fi creștin (nutrit de primatul sufletului și de ritmul ortodox) sau nu va exista de loc.

Să încheiem, în fine, referințele la geopolitica ortodoxiei, oprindu-ne în treacăt la chestiunea Albaniei ortodoxe pentru a înlătura alte posibile ambiguități într-o chestiune atât de însemnată ca cea la care ne referim.

Albania ortodoxă și câteva concluzii

Albanezii sunt patru ramuri: suniți (albanezi turciți), restul sunt albanezi bectași (sufiți), albanezi catolici și albanezi ortodocși. În privința albanezilor, Dughin înclină spre același tip de suprainterpretare care vede în ortodoxie mai degrabă un fenomen de geopolitică a ortodoxiei răsăritene de gravitație rusească și mai puțin unul de sinergie geopolitică răsăriteană. La 1918, precizează Dughin, episcopul ortodox Fan Hali a devenit primul conducător ortodox (susținut de Rusia). Opoziția lui erau nu atât catolicii cât clerul grecesc ortodox din Albania (același dualism greco-rusesc, de data aceasta reflectând o situație din teren). Fan Hali, cu orientare pro-rusă, a fost înlăturat de regele Ahmed Zogu. După sovietizare, Biserica Ortodoxă a fost susținută de stat (comunist) și abia după 1967, prin devierea maoistă, Albania s-a declarat „primul stat ateu din lume" persecutând credincioșii de toate confesiunile.

La toate aceste interpretări care citesc în ortodoxie semnele gravitației geopolitice spre Rusia și în perioada primară a statului comunist un moment de susținere a bisericilor ortodoxe s-ar putea formula următoarele întâmpinări:

- De ce au fost reprimați ortodocșii ruși?
- Oare n-a fost Rusia sovietică primul „stat ateu din lume" și deci n-a fost orientarea anticreștină funciarmente legată de statul ruso-sovietic?
- Cum s-ar putea împăca două teze care se bat cap în cap: teza că ascensiunea statelor ateizate prin comunism și prin elitele bolșevizate și teza că un atare stat în chiar ascensiunea sa l-a slujit pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, sprijinind bisericile Sale?

Dincolo de întâmpinările punctuale la cele două chestiuni din analiza geopolitică a lui A. Dughin, rămâne impresia pe care ți-o procură lectura acestei cărți : este una dintre analizele de mare cuprindere a lumii din perspectivă rusească. Încadrarea studiilor geopoliticianului rus este dificilă chiar dacă unghiul dominant este acela al geopoliticii. Autorul nu este mai puțin un filosof și deci un foarte subtil cugetător asupra condiției lumii noastre, a lumii în care trăim.

Traducerea cărții sale reamintește cititorului român că se învecinează cu una dintre marile culturi ale lumii ceea ce este, de departe, un mare avantaj. *Rusia spirituală* a fost cel mai mare prieten al României din timp și de peste timp. Cartea profesorului rus este mai mult decât o lucrare științifică, este o invitație la cunoașterea lumii de pe versantul ei răsăritean. Autorul ei ne propune un model de expansiune legitimă: *expansiunea spirituală*.

Lectura acestei cărți este provocatoare și benefică cu atât mai mult cu cât autorul ei a îndrăznit să dezideologizeze analiza Rusiei chiar dacă el mizează pe vocația transistorică a neoimperialismului rusesc. Citind această carte înveți să nu te mai sperii de mizele geopolitice ale marilor spații căci analiza este astfel condusă încât poți sesiza că orice mare spațiu rămâne totuși un sistem fragil. Lecția este una singură: salvarea lumii de la dezastre vine de la popoarele înfrățite (principiul sinergiei geopolitice) nu de la sistemele globale care sunt toate sisteme fragile. Calea spre sinergia popoarelor este dialogul culturilor. Traducerea acestei cărți a profesorului rus ne poartă chiar în miezul unui dialog dintre cele două culturi cu rădăcină ortodoxă și cu vocație universală: cultura rusă și cultura română. Nu vom încheia referirile la cartea lui A Dughin înainte de a oferi imaginea în oglindă asupra chestiunii ruse adăugând alte viziuni de geopolitica heartlandului, de care se leagă în chip decisiv sistemul teoretic al profesorului de la Moscova.

Geopolitica Heartlandului eurasiatic. Rusia: o perspectivă non-ideologică

Spațiul rusesc – o chestiune metafizică.

Triumful comunismului universal sub forma sovietismului a provocat Rusiei, poporului rus, multe răni dincolo de avantajul unei expansiuni teritoriale prin crearea zonei sale hegemonice, care s-a întins de la Marea Nordului la Vladivostok și de la țărmul arctic la linia care unește Sttetin-ul cu Trieste. Una dintre poverile care apasă greu asupra Rusiei post-sovietică,

moştenire a vechilor sisteme de gândire consacrate prin axiomele sistemului, este ideologizarea analizelor care i-au fost dedicate, ceea ce a condus la un mont-blanc de stereotipuri şi prejudecăţi asupra poporului rus şi deopotrivă asupra rolului spiritualităţii ruse în istorie. Este motivul pentru care credem că adevărata decomunizare a gândirii în studiile dedicate chestiunii ruseşti implică o dezideologizare a analizelor, o analiză non-ideologică a Rusiei. Care sunt implicatele unei astfel de analize, adică acele elemente ale analizei care prin chiar natura lor rezistă ideologizării şi, într-un anume fel, triumfă asupra stilului ideologic de gândire? Punctul zero al unei analize non-ideologice a spaţiului geopolitic rusesc este chiar geografia. La o atare exigenţă ne îndrumă magnitudinea spaţiului rus. „Teritoriul controlat de statul rus este întins pe *11 fuse orare*: de la Petersburg la Vladivostok". Zburând pe teritoriul acesta schimbi de 11 ori fusul orar. Pentru români ar fi intuitiv să realizăm că România se cuprinde de 80 de ori în spaţiul CSI. Acest fapt ridică probleme de ordin deopotrivă geostrategic, geoeconomic, geopolitic şi metafizic, chiar teologic.

Îmbrăţişăm ideea că problema unui spaţiu de o asemenea amplitudine între marginile de putere ale unui stat ridică neîndoielnic o chestiune de ordin metafizic şi, cum am precizat deja, de ordin teologic. Specialiştii şi filosofii ruşi au intuit latura aceasta şi au insistat asupra ei. În viziunea unora dintre studiile lui Aleksandr Dughin, profesorul de geopolitică şi de sociologie de la Universitatea Lomonosov din Moscova, chestiunea este privită chiar dintr-un atare unghi de abordare. Occidentul a înţeles târziu semnificaţia specială a unui asemenea factor non-ideologic care este geografia Rusiei pentru înţelegerea lumii şi a dinamicii civilizaţiilor, în ciuda avertismentelor marilor filosofi occidentali ai civilizaţiilor, care au intuit lucrul acesta. Chestiunea nu se reduce, desigur, la escaladarea ipotezei privind aşa-zisul rol decisiv al determinismului geografic, cu atât mai mult cu cât studiile de acest tip nu lipsesc nici chiar în Occident. Problema este mult mai complexă, cum ne şi sugerează studiile mai recente ale strategiştilor britanici şi americani. Sigur că o analiză ca cea datorată elevilor Şcolii Le Play din Franţa este încă extrem de provocatoare atât în ceea ce priveşte ipoteza asupra „surmenajului social al Rusiei", provocat de ritmul infernal al reformelor petrinice – celebra răsturnare axială a orientării Rusiei datorată reformelor lui Petru el Mare – cât şi în privinţa teoriei formaţiunilor superpuse prin care s-a încercat cercetarea tehnicii expansionare a acestui stat în Eurasia.

Putem spune că până la apariţia în 1904 a studiului lui Mackinder[134] asupra Eurasiei[135], arie considerată de către geopoliticianul britanic drept factorul pivot al istoriei universale, Occidentul n-a înţeles pe deplin chestiunea rusă în toată complexitatea ei. Abia de la Mackinder încoace, prin filiera marilor strategişti americani, lumea occidentală a sesizat în toată amploarea ei chestiunea rusă. Iată de ce este necesar să pornim, eventual, de la Mackinder atunci când voim să abordăm non-ideologic această chestiune. În general, geopolitica a reuşit să furnizeze un răspuns la chestiunea evaluării non-ideologice a unui stat. La

134) Halford Mackinder s-a născut la 1861 şi a murit în 1947. Între 1910 şi 1922 a fost membru al Camerei Comunelor, iar între 1919-1929 a fost „trimisul britanic în Rusia de Sud" (Dughin, op. cit, cap. 3, pp. 43-51). Cf. şi Ancel, J. „*Manuel geographique de la Politique Europeenne, tome I: L' Europe centrale*", 1936 şi M. Foucher, op. cit. p 18, subliniind şi el viziunea dualistă a lui Mackinder, vezi şi p 20 Cf şi Paul Claval, „*Geopolitică şi geostrategie. Gândirea politică, spaţiul şi teritoriul în secolul al XX-lea*", Ed. Corint, Bucureşti, 2001, în special, cap. II

135) The Geographic Pivot of History în „*Democratic Ideals and Reality*", New York, 1919.sau Halford Mackinder Geographical Pivot of History in Geographical Journal, 1904

întrebarea „cum evaluăm geopolitic un stat?" știința geopoliticii a oferit grile speciale care ne apără de alunecarea în analizele ideologizate. Iată doar câteva[136]:

- *Teoria lui Rudolf Kjellen* a celor 5 elemente: țara, economia, populația, politica sau statul[137].
- *Teoria lui Anton Golopenția* centrată pe ideea potențialul geopolitic și geoeconomic al statului. Aceleași elemente (din grila lui Kjellen) trebuie privite ca elemente potențiale nu manifeste, actualizate. Ca să capete caracter manifest ele trebuiesc actualizate prin politicile statului.
- *Teoria frontierelor naturale*: Fr. Ratzel[138].
- *Teoria lui Mackinder* a rolului de *pivot geografic* al istoriei universale a Eurasiei.
- *Teoria infrastructurilor critice,* sub semnificația lor de potențial logistic al unui spațiu geopolitic: drumuri, vehicule, conducte (oleoducte, gazoducte)[139].
- *Teoria pasionarismului:* Lev Gumilov.
- *Teoria Imperiului panfederativ* a lui Aleksandr Dughin[140] (la care se regăsesc destule note comune cu teoria lui Karl Houshofer asupra spațiilor controlate de panidei).
- *Teoria statelor de cultură a lui Eminescu,* contribuție cheie la înțelegerea rolului statului român ca „stat de cultură la Dunărea de Jos", cum l-a caracterizat marele poet și teoretician al păturii superpuse.
- *Teoria statelor de necesitate europeană a lui N. Iorga,* înrudită în multe puncte cu viziunea lui Mackinder și deopotrivă cu teoria statelor tampon a suedezului Kjellen.
- *Teoria rotației imperiului și a celor patru monarhate* a lui D. Cantemir.
- *Teoria statelor tampon a lui Kjellen și S. Mehedinți.*
- *Teoria bifurcației etnopolitice.*
- *Teoria noopolitică a statului,* din care am făcut noi înșine punte pentru înțelegerea problematicii așa de complexe a raportului statelor cu spațiul de viață al popoarelor etc.

Aproape toate trimit, într-un fel sau altul, la modelul lui Mackinder.

Înainte de a stărui asupra viziunii lui Mackinder asupra Rusiei să ne oprim în treacăt asupra câtorva date relevante privind *teritorialitatea* în contextul schimbărilor de după 1989, ca să avem o sugestie asupra complexității chestiunii ridicate și deci asupra dimensiunii spațiale a oricărei cercetări dedicate Rusiei.

O dihotomie geografică sau geopolitică?

Ce a însemnat răsturnarea geopolitică din 1989 pentru Rusia? Rusia a pierdut, după 1989, 5 milioane de km2, iar, la nivelul populației, declinul demografic continuă. Între recensămintele din 1989, 2002, soldul migratoriu era pozitiv (de 5,5), dar sporul natural era negativ atingând valoarea de -7,4. În

136) Asupra unei prezentări extinse a teoriilor geopolitice se pot consulta I. Bădescu, *„Tratat de geopolitică"*, Ed. Mica Valahie, București, 2007

137) Rudolf Kjellen, *„Die Staat als Lebensform"*, 1916 și *„Die Grössmächte for und nach dem Weltkriege"*, Leipzig și Berlin, 1953

138) Friedrich Ratzel: *„Politische Geographie"*, 1987 și: Friedrich Ratzel *„Ueber die Gesetze des raeumlicher Wachstum der Staaten"*, 1901. cf. de asemenea, Brunhes J. și Vallaux, C. *„La Geographie de l'histoir: Geograpie de la paix et de la guerre sur terre et sur mer"*, 1921. Michel Foucher, *„Fronts et frontieres"*, Fayard, Paris, 1991

139) I. Bădescu, D. Dungaciu, *„Sociologia și geopolitica frontierei"*, Ed. Floare Albastră, București, 1995 și *„Tratat de geopolitică"*, ed. Cit.

140) Cf. A. Dughin, *„Osnovî Geopolitiki"*, Arktogheea, Moscova, 1997

2006, în Rusia, trăiau 142,3 milioane locuitori față de aproape 300 de milioane de locuitori ai fostei URSS. Rusia post-sovietică a fost redusă la frontierele cele mai mici din istoria sa modernă, dar se întinde încă pe 17 milioane km2 (3/4 din spațiul sovietic), de la Baltica la Pacific, „de 3 ori mai la est de Ural decât la vest" (vezi asupra datelor *Rand Corporation Report*: Center for Russia and Eurasia). Concluzia este, iată, că Rusia a fost și este o putere spațială inclusiv în faza geopolitică eterocratică (A. Dughin) sau atmosferică (S. Mehedinți), iar lucrul acesta este mai presus de orice ideologie. Este drept că modul în care s-a folosit Rusia politică de această putere în prima jumătate a secolului al XX-lea este o chestiune care n-a putut fi sustrasă accentului celei mai teribile ideologii anticreștine, fără de comparație în toți cei două mii de ani de creștinism: ideologia comunistă.

Comunismul a creat dualismul: Estul comunist versus Vestul capitalist. O reacție semnificativă la acest dualism geopolitic se suprapune cu gestul lui Gorbaciov, care a semnat la Paris, în 1990, „Carta pentru o nouă Europă" (doctrina „Casei comune europene"). Președinții ex-republicilor sovietice (minus participarea Balticilor) au creat CSI în decembrie 1991. Rusia moștenește, în Consiliul de Securitate al ONU, personalitatea internațională a URSS (prin acord comun) – Rusia dispunând de armament nuclear, fiind *putere spațială*. În plus, tot ca o reflectare a puterii teritorialității (dominație și control asupra unui „mare spațiu geopolitic"), Elțîn a participat regulat la reuniunile anuale ale G7, formulă lărgită mai apoi spre formula G8. În mai 1997 a fost semnat acordul de la Paris: „Rusia și NATO nu se mai consideră adversari (...) și contribuie la stabilirea în Europa a unei securități comune și globale" (ibidem). Raportul *Rand* consideră că, datorită problemelor interne, Rusia nu poate face contrapondere hiperputerii americane: n-a putut împiedica lărgirea NATO în Polonia, Cehia, Ungaria (1997) și apoi în România și Bulgaria (2002, Praga). Pe de altă parte, o schimbare petrecută în spațiul controlat de Rusia se propagă mult dincolo de frontierele spațiului rusesc.

Sfârșitul URSS, de pildă, a indus o stare care s-a propagat spre statele lumii a treia, cele ce împărtășeau încă o persistentă orientare socialistă. În concluzie, putem spune că atunci când ceva se întâmplă în și cu Rusia, se petrece ceva și cu lumea. Analiza Rusiei implică analiza lumii ca întreg, iar analiza lumii ne obligă să includem în schema sa analiza Rusiei (ca și pe aceea a Americii, a Chinei, a Uniunii Europene și, de o vreme, a lumii islamice). Această aserțiune este una profund non-ideologică și ea nu poate fi escamotată de nici un studiu dedicat chestiunii ruse oricât ar fi el de ideologizat. O atare aserțiune este, într-un fel, efectul geografiei, al teritorialității, asupra diagnozei geopolitice a chestiunii rusești. Suntem, iată, conduși, cu voie ori fără voie, la punctul de start al oricărei analize de acest tip, adică o analiză care este nevoită să adopte ca premisă majoră binomul: Lumea și Rusia. Cel dintâi care a utilizat, într-o expunere paradigmatică, acest binom a fost Mackinder. Vom porni deci de la aceste prag: Lumea și Rusia văzute de Mackinder nu înainte, însă, de a insista încă asupra celor patru elemente care garantează orientarea non-ideologică a oricărei analize geopolitice.

Cele patru elemente ale analizei non-ideologice în geopolitică.

Studiul lui Mackinder dedicat pivotului geografic al istoriei universale a schimbat radical perspectiva cunoașterii lumii. Am putea risca să spunem că

lumea era văzută diferit înainte și după Mackinder. Prima trăsătură a acestei mutații indusă de paradigma lui Mackinder este dezideologizarea analizei spațiilor mari.

După Mackinder, statele pot fi privite în funcție de poziția față de un factor cu totul neutru la ideologie: *factorul geografic*. Din acest punct de vedere, ceea ce conferă putere unui stat este poziția lui față de Eurasia, adică față de heartlandul planetei. Ca atare, atunci când vorbim despre un stat precum Rusia, nu este așa de relevant să ne referim la sistemul ei politic ori la ideologia care domină acolo, ori la atitudinea ei față de propriul său stat. Acestea sunt chestiuni care țin de *subdeterminările* regionale, locale, filosofice, ideologice etc. Ceea ce rămâne dincolo de toate acestea este *poziția Rusiei față de heartlandul eurasiatic*. Aceasta este o *supradeterminare* decisivă pentru diagnoza geopolitică a unui stat care aspiră la un rol geopolitic și, pe cale de consecință, pentru dezideologizarea oricărei analize cât de cât pertinente a chestiunii ruse. În termeni geopolitici, chestiunea rusă este tot una cu chestiunea marelui spațiu pivot socotit de Mackinder heartland, adică spațiul central al planetei. Întrucât acesta este una cu regiunea uscatului, chestiunea rusă poate fi asimilată la problematica geopoliticii uscatului, distinctă cu totul de geopolitica mării sau maritime.

Al doilea factor neutru ideologic, prezent într-o analiză geopolitică ca un vector premodelator asupra gândirii specialistului, este *factorul oceanic*, mai exact, poziția statului față de un astfel de element (apa) care fiind un factor geografic este fatalmente neutru la ideologizare. Controlul acestui factor este o chestiune non-interpretabilă, cum ar fi de pildă ideea sau pretenția că deții controlul asupra unui popor. Cine controlează mările și oceanele, în și sub forma *sistemului comercial*, este un stat puternic în mod indubitabil. Intersecția dintre cei doi factori compune, așadar, canavaua pe care se desenează tabloul lumii.

În fine, al treilea factor cu o neutralitate majoră față de ideologii este *crescentul interior* sau *rimlandul*, cu termenul lui Spykman, care este de o importanță decisivă în orice analiză geopolitică, constituindu-se în suport al legității geopolitice universale, formulată de către Mackinder în fața conclavului de la Versailles.

Al patrulea factor neutru la intruziunea ideologizărilor este unul de ordin spiritual, ceea ce arată că și factorul mental este neutru la ideologie, chiar dacă este într-o anumită măsură ideologizabil. Forma sub care se implică factorul mental în analizele non-ideologice dedicate marilor spații și sisteme este *harta mentală*. Aceasta nu este, în cadrul ei originar, de natură ideologică, chiar dacă poate fi ideologizată, cum se întâmplă cu harta marilor cancelarii ori cu cea a internaționalelor. Cine controlează harta mentală a unei epoci, a unui popor, a elitelor regionale și naționale, controlează spațiul lor de existență. Lumea datorează enorm în ceea ce privește dezideologizarea analizelor geopolitice lui Mackinder și hărții sale. Putem spune chiar că elitele care operează cu hărți dezideologizate au superioritate analitică și geostrategică, independent chiar de mărimea statului. Acestea fiind spuse, să zăbovim asupra Rusiei ca subiect al hărții lui Mackinder și al unei analize non-ideologice. Primul lucru pe care va trebui să-l observăm când citim poziția Rusiei pe harta lui Mackinder se referă la raportul acesteia cu cele patru sisteme sau faze civilizaționale create prin valorificarea celor patru elemente geografice: uscatul, fluviile, marea și aerul. Statul care reușește să-și adjudece o poziție predominantă în raport cu cele patru elemente și cu sistemele civilizaționale formate prin valorificarea lor este o superputere. Studiile geopolitice disting sistemele sau civilizațiile și în funcție

de elementul pe care se fundamentează predominant acele sisteme sau civilizații. Putem vorbi, în acest sens de sisteme sau civilizații maritime, ale uscatului, ori bazate pe elementul fluvial (sistemele potamice) etc. Pe de altă parte, evoluția civilizației universale se caracterizează prin trecerea de la un sistem la altul, astfel încât de la faza bazată pe folosința pământului s-a ajuns astăzi la faza atmosferică (S. Mehedinți) și, mai general, la cea eterocratică sau cosmică. Cele două spații – marea și uscatul – au prefavorizat modelarea competitorilor majori în bătălia pentru stăpânirea spațiului cu cea mai mare densitate civilizațională, în cazul acesta, centura internă sau *rimlandul*. Astfel, *heartlandul* a produs primele atacuri masive asupra *crescentului interior* prin acei „piraţi ai uscatului", așa cum o arată „cuceririle mongole". Aceștia au fost precedați de sciți, huni, alani etc. Aceste rostogoliri poartă cu ele structuri autoritare, ierarhice, nedemocratice, necomerciale[141]. La rândul ei, centura externă sau insulară a produs „piraţii mărilor", expediţiile coloniale, care contracarează „impulsurile uscatului"[142]. Aceste „expediții" poartă cu ele comerțul, formele democratice etc. (Atena sau Cartagina intră aici, așa cum la celălalt pol ar fi Sparta și Roma antică).

Rusia are controlul deplin asupra a două elemente naturale suport pentru două faze și/sau sisteme civilizaționale și geopolitice (din cele patru deja menționate): *faza potamică* (*sistemul fluvial*) și *faza sau sistemul telurocratic (uscatul),* vădind, pe de altă parte, și o putere de control relativ asupra celui de-al patrulea, propriu „fazei atmosferice" sau, cu un alt termen, sistemului eterocratic. Îi lipsește controlul strategic asupra *sistemului talasocratic* pentru că nu dispune de forța care să-i garanteze controlul sistemului comercial oceanic și al țărmurilor calde. Cât privește gestionarea *sistemului* eterocratic, Rusia cooperează cu America, așa cum arată tratatul privind reducerea arsenalului nuclear, document pe care sunt puse deja semnăturile celor doi lideri mondiali, Obama și Medvedev.

Să revenim asupra sistemului perspectival al lui Mackinder. Vom sublinia mai întâi că importanța studiului savantului britanic derivă din faptul că acesta a creat nu pur și simplu un model teoretic în geopolitică ori o metodă, ci deopotrivă un sistem perspectival asupra lumii. Lumea se vede cu totul altfel după acest studiu al lui Mackinder și nimeni dintre cei interesați de analiza lumii ca întreg nu poate să-l ocolească.

Lumea şi Rusia văzute prin ochii lui Mackinder.

Mackinder a pornit de la sesizarea faptului simplu și anume că principalele elemente ale naturii planetare – fluviile, mările, uscatul, aerul, focul – acționează ca factori integratori ai vieții colective. Acestea sunt fundamentele puterii unui actor geopolitic în și asupra spațiului mare. Unitatea oceanului, ne sugerează el, este „faptul fizic" care susține valoarea dominantă a *puterii maritime* într-o „lume globală" (global-wide world). Raportul cu spațiul face inteligibil jocul unei puteri politice oarecare și deopotrivă balanța puterilor în lume. O a doua ipoteză a lui Mackinder este că la startul secolului al XX-lea se crease deja o nouă balanță a puterii: se ridicaseră cinci mari puteri mondiale/ „state mondiale: Anglia, Franța, Germania, Rusia și America"[143]. O altă constatare care se face reazem al noii analize a *spațiului mondial* datorată lui Mackinder este aceea că „epoca columbiană" (a marilor explorări geografice) este spre sfârșit. „În 400

141) Vezi P. Claval, ibid. și de asemenea A. Dughin, ibidem
142) P Claval, op. cit., cap II
143) Mcakinder: „*Britain and the British-Seas*", 1902, pp. 350-351

de ani profilul hărții lumii a fost completat/ trasat cu acuratețe rezonabilă" (ibidem). „Lumea a fost inclusă într-un sistem politic închis". Națiunile nu mai pot ignora evenimentele care se petrec în locuri îndepărtate ale globului. În lumina consecințelor logice ale acestor fapte și ipoteze, Mackinder năzuia să furnizeze o „formulă care să poată evidenția anumite aspecte ale cauzalității geopolitice în istoria universală"[144].

În vederea atingerii unui atare obiectiv perspectival, el și-a reprezentat Europa și Asia ca pe un mare continent - Eurasia: „un teritoriu continuu de circa 21 milioane mile pătrate (aproximativ 30 milioane km2)". „Centrul Eurasiei se întinde pe 9 milioane mile pătrate, deci circa 15 milioane km2 (fără țărmuri, deci fără ieșiri la oceane, dar favorabil mobilității călăreților). În est și în sud sunt *regiunile marginale* dispuse (ranged) într-un vast *crescent*", o semilună[145].

Fenomenul sau procesul care face comprehensibil marele spațiu și rolul acestuia în istoria universală este cel care face cu putință persistența marilor trenduri istorice, generând duratele lungi, seriile, „generațiile istorice" sau ciclurile. Un astfel de fapt sau fenomen care a dovedit o persistență tragică în istorie, instaurând o durată lungă, a fost cel al marii invazii migratoare, care a exercitat întâia presiune masivă și unitară asupra spațiului european în întregul său și astfel a și creat o anume configurație fenomenologică, un strat al europenității (probabil al doilea după stratul sedentarității, al autohtonismului). „Între secolele al V-lea și al XVI-lea, a țâșnit din Asia Centrală o succesiune de popoare nomade", Huni, Avari, Bulgari, Maghiari, Kazari, Cumani, Pecenegi, Mongoli și Calmuci „amenințând să cucerească statele și popoarele așezate în aria de crescent" (Europa, Orientul Mijlociu, Asia de Sud-Est, China, Asia de Sud-Vest, Japonia, Coreea) (ibidem). Ce de-al doilea fenomen de prelungire generațională, un adevărat suport al unui *megaciclu istoric* de importanță covârșitoare pentru înțelegerea lumii ca întreg, a fost cel al explorărilor geografice pe care Mackinder le atribuie „generației columbiene".

„Marinarii generației columbiene" au folosit „puterea maritimă" pentru a „înconjura (envelope) Asia centrală". „Efectul politic" al „ascensiunii puterilor maritime" a fost „inversarea relațiilor dintre Europa și Asia".

În evul mediu, Europa a fost prinsă între un „impasabil, netranzitabil deșert la sud, un ocean necunoscut la vest, întinderi înghețate la nord și nord-est, iar la est și sud-est a fost continuu amenințată de mobilitatea sângeroasă a călăreților".[146]

În era modernă, „Europa s-a ivit pe scena lumii multiplicând de 30 de ori suprafața maritimă și a zonelor de țărm la care Europa avea acces și învăluind cu influența ei puterea terestră Eurasiatică care amenințase până atunci însăși existența Europei"[147].

F. P. Sempa remarcă o idee esențială a lui Mackinder în chestiunea care ne interesează pe noi și anume chestiunea rusă: „ceea ce nu s-a observat, crede Mackinder, a fost faptul că în vreme ce Europa s-a extins spre vest, statul rus, cu baza în Europa de est și în Asia centrală, s-a extins spre sud și est organizând un spațiu vast de resurse naturale" și umane. Acest vast spațiu va fi acoperit repede de o „rețea de căi ferate" sporind astfel mobilitatea și grăbind ascensiunea sa la

144) „The Geographic Pivot of History", p. 242 în „*Democratic Ideals and Reality*", apud F. Sempa, Geopolitics, from the Cold War to the 21st Century, New Brunswick, New Jersey, 2007, 17

145) Sempa, op.cit., 17

146) (apud Sempa, ibidem).

147) (Mackinder, op.cit., pp. 257-258, în „*Democratic Ideals and Reality*", New York, 1962, W. W. Norton & Company, apud F. P. Sempa, op.cit., p. 12)

rang de mare putere terestră”[148].

„Cu un atare fundal geoistoric” Mackinder și-a desenat harta sa mentală asupra lumii: „un nucleu eurasiatic central-nordic” ca „regiune pivot” sau ca „stat-pivot” în politica mondială, în centrul căruia se situează Rusia. Apoi o regiune de „crescent interior” în care sunt dispuse: Peninsula iberică, Franța, Germania, Austria, sud-estul european, Orientul Mijlociu, Turcia, India, China. O regiune de „crescent exterior” în care sunt incluse „națiunile insulare ale Britaniei, Africii de Sud, Australiei, Statelor Unite, Canadei și Japoniei”[149]. „Înclinarea balanței puterii în favoarea statului pivot, generând astfel expansiunea sa spre și asupra pământurilor de margine sau de țărm, va permite utilizarea resurselor continentale pentru o fleet-building (crearea flotei) și astfel se va naște imperiul mondial”[150].

Vor apare, în același context istoric, noi „competitori” pentru hegemonia lumii între alianța ruso-germană și imperiul sino-japonez. Acestor resurse ale marelui continent li se va adăuga „frontul oceanic” și astfel se va ivi o mare superputere cu supremație pe uscat și pe mare.

Să interpretăm datele de până aici, preluate prin mijlocirea lui F. Sempa. Vom sesiza, mai întâi, că Mackinder pare a identifica câteva mari *„cicluri geopolitice”* în marele spațiu care fac comprehensibil acest mare spațiu și dinamica lui. Aceste cicluri sunt destul de lungi, atingând uneori 100 de ani. Le vom numi, de aceea, megacicluri geoistorice sau geopolitice. Să stăruim asupra semnificației gnoseologice a megaciclurilor care fac comprehensibile deopotrivă dinamica marilor spații geopolitice și istoria la scară universală și, prin mersul istoriei universale, chestiunea rusă.

Megaciclurile geoistorice și ciclurile geopolitice.

Să examinăm, rezemându-ne pe studiul lui Mackinder, succesiunea megaciclurilor geoistorice ale lumii în și prin care devine comprehensibilă evoluția marelui spațiu rusesc. Din analizele lui Mackinder se desprind destule elemente pentru ideea următoarelor megacicluri geoistorice ale devenirii Eurasiei:

1. Megaciclul fluidității eurasiatice (al Eurasiei fluide), între secolele al V-lea d. H. și al XVI-lea d. H., al marilor invazii barbare echivalând cu o imensă presiune ofensivă asupra crescentului de coastă: Europa, Orientul Mijlociu, Asia de sud-vest și de sud-est, China, Coreea, Japonia. Acest megaciclu este încheiat prin intrarea în scenă a „generației columbiene” care, folosind „puterea maritimă, au învăluit Asia Centrală”.
2. Megaciclul columbian, care a pus capăt celui al marilor invazii (e interesant că tot la 1480 după îndelungata așteptare de pe râul Ugra, rușii pun capăt dominației tătare).
3. Megaciclul Westphalian (1648-1947), la care ne vom referi mai jos. În desfășurarea acestor megacicluri devine comprehensibilă succesiunea ciclurilor geopolitice prin care evoluția Rusiei ca mare spațiu își devoalează trăsăturile legice.

Cel ce a dezideologizat analiza Rusiei ca mare putere, Mackinder, devine sprijin pentru lectura ciclurilor geopolitice relevante în privința dinamicii relațiilor dintre Rusia și marile puteri europene, dinamică ce pare a fi subîntinsă

148) (F. Sempa, p. 12)
149) (F. Sempa, p. 12)
150) (Ibidem)

de următoarele cicluri:

1. Ciclul „marelui joc": de după înfrângerea lui Napoleon şi până la ascensiunea kaizerului german când puterea maritimă britanică a căutat să descurajeze puterea terestră rusă, „o luptă geopolitică" numită „marele joc" (apud Sempa, 29). Acesta este un ciclu de circa 50 de ani (după 1815 până la 1871 când Germania se afirmă ca mare putere).

2. Ciclul ascensiunii germane, al „înaintării spre est". „Dacă Germania ar fi avut pace cu Franţa, britanicii şi-ar fi îndreptat eforturile spre est", iar „lumea ar fi intrat „în umbra unei Europe estice germanice dominând Heartlandul". „Popoarele insulare – american şi britanic – n-ar fi realizat primejdia strategică decât prea târziu". „Ne-am opus, zice Mackinder, ţarismului rus pentru că Rusia a fost forţa dominatoare şi ameninţătoare atât în Europa de Est, cât şi în Heartland pentru 50 de ani (...). Ne-am opus kaizerului german pentru că Germania a luat conducerea de la ţarism şi ar fi strivit slavii insurgenţi, ar fi dominat Europa de Est şi Heartlandul („Democratic Ideals and Reality", p. 139, citat şi de Sempa la p. 17). Această a doua „luptă geopolitică" a Angliei cu actorul germanic a durat tot cam 50 de ani până la finele Primului Război Mondial. Această „iluminare strategică" cu privire la importanţa geostrategică a poziţionării faţă de statul-pivot „formează temeiul sfatului memorabil al lui Mackinder către statele occidentale la Versailles: «cine controlează Europa de est controlează Heartlandul. Cine domină în Heartland controlează Insula Mondială. Cine domină în Insula Mondială controlează lumea»" (ibidem, p. 150, apud Sempa p. 17). Putem denumi această lege printr-o sintagmă anume concepută: legea celor trei binoame geopolitice (compuse din perechile dominaţie-control, replicate de trei ori pe harta globală a lui Mackinder în funcţie de cele trei conexiuni dintre cele patru cercuri concentrice: heartland-ul, crescentul interior, crescentul exterior şi insula mondială, din care se compune mega-spaţiul lumii sau spaţiul planetar).

În lumina acestei legităţi, Mackinder identifică principalii candidaţi la competiţia geopolitică pentru controlul heartlandului şi apoi a Insulei Mondiale care cuprinde Asia, Europa şi Africa, în vederile lui. Aceştia sunt în principal doi, Rusia şi Germania şi se subînţelege că pe aceştia trebuie să-i contracareze Anglia, adică cel de-al treilea candidat la hegemonia geopolitică. Instrumentul pentru aceasta nu este altul decât rimlandul. Cine controlează Rimlandul poate gestiona relaţia dintre candidaţii geopolitici la competiţia mondială.

Iată ce scrie chiar Mackinder: „Rusia ocupă aceeaşi poziţie strategică centrală în lumea întreagă precum Germania în Europa. Ea poate să întreprindă atacuri în toate direcţiile şi să fie supusă lor din toate direcţiile, cu excepţia nordului..."151.

În consecinţă, geopolitica anglo-saxonă ar consta în strategia utilizării rimlandului, ca zonă tampon între Rusia şi Germania (căci ar opri înaintarea Rusiei spre Adriatica şi totodată ar preveni alianţa Germaniei cu Rusia, adică strategia Drang nach Osten a Germaniei).

În fapt, cele două tratate încheiate prin Pacea de la Brest-Litovsk (între Rusia şi Germania, la 3 martie 1918) şi pactul Ribbentrop-Molotov sunt expresia acestor încercări, eşuate mereu, de a săvârşi uniunea Germaniei cu Rusia. La vremea aceea, Anglia a descurajat această unire. În 1919 Mackinder scrie, cum s-a reţinut deja, cartea sa „Idealurile democratice şi realitatea", carte

151) „Axa geografică a istoriei": „Geographical Pivot of History" în „*Geographical Journal*", 1904, cf. de asemenea „*Democratic Ideals and Reality*", New York, 1919, Vezi şi P. Claval, pp47-48

care a și susținut infrastructura spirituală a Păcii de la Trianon. Mackinder a fost unul dintre inspiratorii Tratatului de la Trianon, în care s-a cristalizat tocmai sistemul geopolitic interbelic bazat pe alianțe regionale ale statelor tampon (rimlandul est-european) sub garanțiile Angliei și Franței, spre a preveni o alianță ruso-germană și deci implicit, ofensiva puterilor revizioniste. Lupta contra revizionismului a avut ca fundament, în mare parte, tocmai acest concept geopolitic forjat de Mackinder dimpreună cu viziunea geopolitică solidară. Problema este dacă acest concept este încă viabil. Ce putem spune, deocamdată, este că el se află sub presiunea dublă: aceea a subversiunii Mitteleuropei, pe de o parte, și a aceea a subversiunii neokominterniste (o ideocrație), pe de alta, adică a unei rețele internaționaliste care perpetuează orientarea agresivă contra ordinii spirituale a națiunilor și a religiei creștine, în genere, a religiilor mari ale lumii.

3. Al treilea ciclu geopolitic este cel Versailles-ez, în care se părea că Anglia și Franța au ieșit victorioase, de aceea îl putem numi și ciclu occidental. El este un segment al megaciclului Westphalic de 300 de ani (1648-1947/ 48) în cuprinsul căruia ciclul Versailles-ez propriu-zis a durat cam 30 de ani (1917-1947), deci doar a zecea parte a marelui ciclu westphalic, și în cuprinsul său pacea a fost organizată după modelul asocierii de state-națiuni, iar instituția care a sistematizat această concepție a fost Liga Națiunilor. Este drept că Mackinder s-a arătat sceptic cu privire la puterea Ligii de a preveni un nou război pentru cucerirea Heartland-ului. „Nici o hârtie, chiar dacă va conține constituția Ligii Națiunilor, nu va fi, în condițiile actuale, o garanție suficientă că Heartland-ul nu va fi din nou centrul unui război mondial" (ibidem, p. 114, citat și de Sempa la p. 17). Soluția lui Mackinder, apreciază Sempa, a constat în „formarea unei centuri de state independente între Germania și Rusia", un fel de „pană mare, o zonă de independență întinzându-se de la Adriatică și Marea Neagră până la Baltica" (ibidem pp. 148, 156 citat și de Sempa la p. 17). Acest „tampon teritorial între Germania și Rusia" urma să fie „susținut de națiunile exterioare" (i.e. Britania și SUA) (ibidem, p. 160). „Altfel vacuumul est-european de putere va servi din nou ca o scânteie care va aprinde o altă bătălie pentru hegemonia eurasiatică" (Sempa, p. 17). Ceea ce observăm este că istmul acesta ponto-baltic este ca „buturuga" geopolitică ce poate răsturna „carul" geopolitic al marilor state. Funcția lui este una legică. De aici marea bătălie pentru acest spațiu de cumpănă („limbă la cumpăna Europei", cum în chip ironic îl portretiza Eminescu pe Brătianu: „Dl Brătianu se crede limbă la cumpăna Europei"). Însă, în acel caz, Brătianu a avut geniu politic și chiar dacă România singură nu poate fi așa ceva, ea, împreună cu statele din zona tampon, de la Adriatica la Baltica, pot acționa sub această calitate de „limbă la cumpăna Europei" (desigur sub anumite condiții care nu par să fie întrunite pe deplin la ceasul acesta al istoriei, dar pot deveni o realitate efectivă oricând).

A doua funcție pe care Mackinder o atribuie zonei tampon era aceea de poartă pentru „ieșirea la ocean", adică funcția maritimă. Dintre statele zonei tampon doar Grecia și România și-au asumat acest rol după al doilea război. Din păcate „funcția maritimă" a statului român a fost compromisă după 1989 încât eficacitatea funcțională a zonei tampon e din nou adusă la pragul zero de după război. În locul unei „zone de independență" pe care America începuse să o creeze (în special în perioada lui Nixon și după el) s-a dobândit, după 1989, o „zonă de anarhie" pentru care metropola apuseană are un singur răspuns: suburbia istorică, împingerea în suburbium-ul marii metropole, amestec de

oligarhism dependent, colonialism mental, anarhie indusă, haos, subvieţuire. Marea problemă este că „naţiunile exterioare" nu par dispuse să-şi mai asume funcţia de puteri garante pentru reafirmarea unei zone de independenţă în fâşia care leagă Adriatica de Baltica prin cornul pontic (preferând să gireze mai degrabă o formulă colonial-oligarhică pentru zona aceasta). Acest triunghi maritim formează împreună cu Carpaţii *patrulaterul securităţii europene*. Zona acestui Cadrilater geopolitic este ignorată îndeobşte în analizele geopolitice centrate pe operarea cu ideea eurasiatică a zonei-pivot. Să reţinem ideea că securitatea Europei şi eficacitatea acţiunii de contracarare a expansiunii unei puteri continentaliste spre vest şi spre sud, adică spre ţărmurile calde şi deci spre ocean depinde de garantarea unei zone-tampon constituită din state independente şi nu dependente de vreo putere oricare ar fi aceasta. O asemenea condiţie este singura care poate asigura eficacitatea deplină a funcţiei unei zone tampon între o putere eurasiatică şi o putere mitteleurope-eană. Oricine va prejudicia această condiţie de independenţă pentru statele zonei tampon va aduce prejudicii majore şi funcţiei geopolitice a acestei zone şi deci implicit securităţii Europei.

Efectul dezideologizant al hărţii lui Mackinder

Megaciclurile geoistorice şi ciclurile geopolitice.

A doua idee majoră a lui Mackinder, după cea referitoare la marele spaţiu eurasiatic, ca spaţiu pivot al istoriei universale, este acea a *megaciclurilor geoistorice* (dublând şi incluzând ciclurile geopolitice). În Europa s-ar putea delimita două sau trei astfel de megacicluri istorice, cum s-a precizat. Un astfel de megaciclu, ne reamintim, este cel *columbian,* chestiune asupra căreia am stăruit în materialul meu din numărul trecut. La finele lui avem triumful oamenilor generaţiei columbiene care vor „înveli" Eurasia cu o reţea de „puteri maritime". Al doilea megaciclu este, după cum l-am botezat noi, folosindu-ne de sugestiile lui Mackinder, cel westphalian. Acesta pare a fi intrat în fază finală în raport cu *al treilea megaciclu al războaielor pentru Heartland* şi deci al încorporării apelor reci (îngheţate). Este *megaciclul globalizării sau neocolumbian*, căci acesta ar putea să susţină o vastă operaţiune epocală de realizare a unei punţi noi între „naţiunile exterioare" sau „insulare" şi „naţiunile continentale" peste marele spaţiu al apelor reci. Ideea megaciclurilor istorice (geo-istorice) este, în vederile noastre crucială fiindcă numai asemenea durate mari fac inteligibile marile sisteme geopolitice, de tipul imperiilor ori al economiilor mondiale. Altfel acestea, cu tot cu dinamismul lor, cu creşterea şi descreşterea lor, rămân incomprehensibile. Vom delimita mai jos cele patru megacicluri istorice care fac inteligibil procesul ascensiunii şi subprocesul declinului imperiului rus.

Ideea Panregiunilor.

Să reţinem deocamdată a *patra idee axială* a unei analize geopolitice (deci non-ideologice) a marilor spaţii şi anume *ideea Panregiunilor* pe care a avansat-o Haushofer. În viziunea geopoliticianului german, există entităţi geopolitice mai puternice decât statele şi, între acestea, cea mai reprezentativă este entitatea panregiunilor ivite în albia manifestării panideilor. Panideile reprezintă realităţi

aduse în această știință, cum s-a precizat deja, de către generalul savant K. Haushofer, marginalizat încă sub al Treilea Reich, ca urmare a implicării fiului său în planul de atentat nereușit contra lui Hitler.

Panideile și internaționalele sunt forțele care intersectează interesele Occidentului și ale SUA și Rusiei în Europa Centrală și Răsăriteană. Suntem, deci, obligați să luăm act de existența acestor formațiuni sociologice în dinamismele geopoliticii europene de ieri și de azi.

„Panideea posedă *o forță de convertire sau pervertire spirituală* a celuilalt: se protejează pe sine pervertindu-l pe celălalt (se poate apăra numai dacă este în creștere; este oligarhică fiindcă trebuie să domine)" (K. Haushofer). Panideea, ne spune Haushofer, își are rădăcinile într-un *„sentiment al spațiului"* atașat unei *„zone de vechi amintiri glorioase"*, o *„zonă nostalgică"*. Putem spune că panideile sunt nucleele pulsatorii ale spațiilor nostalgice. Dacă într-o primă accepție, Haushofer identifica legături ale panideilor cu un *popor anume (panslavismul, pangermanismul etc.)*, în a doua, el o raportează la o *zonă* în care pot coexista mai multe popoare, astfel că suportul *panideii* este, în acest caz, un *„ansamblu demopolitic"*, care, ca actor geopolitic, se exprimă printr-o *rețea de elite panideologice*. Geografia politică a lumii arată, iată, distinct atunci când se trasează pe hartă zonele de instabilitatea configurate de panidei.

„O asemenea *zonă de instabilitate* (...) plină de noi potențe și de vechi amintiri trufașe - se întinde începând din Coreea, peninsulă atașată Japoniei și pod care o leagă de continent trecând prin *Manciuria,* străduindu-se să devină independentă, dar disputată între *China, Japonia, Uniunea Sovietică* (aproape 1 milion Km2, 3o milioane locuitori fiind cuprinși direct în zona sa de putere și 60 milioane cuprinși indirect aici), în *spațiile vechilor imperii* ale *Asiei superioare*..."[152].

Haushofer prezintă panideea ca formațiune geopolitică, însă panideea este asemănătoare unei „ființe istorice": trăiește, adică se naște, se maturizează, se îmbolnăvește, iar boala unei panidei este cumplită căci declanșează turbulențe teribile, adevărate tsunami istorice care devastează spațiul de viață al popoarelor la scara continentelor și chiar a întregii planete. Nimic nu este mai potrivit pentru înțelegerea modului în care se propagă panideile în perioadele lor ofensive sau de criză decât cele două fenomene naturale comparabile: tsunami și turbulențele atmosferice ori induse de mari cutremure. Generalul Haushofer vorbește despre cele cinci forme de manifestare (de țâșnire și de propagare) a unei panidei: propagarea prin seducție, prin străpungere geopolitică, prin rețele oculte, prin turbulențe și prin războaie ideologice. Dacă ar fi să exemplificăm, am găsi pentru fiecare formulă câte un exemplu. Americanizarea spațiului noii lumi, de pildă, a îmbrăcat pentru indigeni formula unui tsunami. Revărsarea albilor în noua lume s-a derulat cu viteza, amploarea și forța de remodelare spațială a unui tsunami.

Haushofer menționează pe hartă astfel de panregiuni: *Pan-Europa* cu apendicele ei în Africa, America, Asia de Sud-Est. *„Ideea paneuropeană* cu *spațiul și numărul* ei de locuitori" (K. Haushofer) are o mare eficacitate (începând cu acea parte a lumii reunită în „Pan-Federații").

Problemele ei apar în *zona de întâlnire* cu alte *panidei*, care sunt zone de realizare ale acestora: ideea panasiatică, panafricană, panpacifică. Teoria panideilor permite decuparea *„zonelor incomode"*.

„În zonele paneuropene s-a născut un proiect de hartă a lumii marilor

152) K. Haushofer, „*De la Geopolitique*", Paris, Fayard, 1986

conexiuni spațiale; acest proiect indică drept spații incomode de apartenență indeterminată (...) în Asia Orientală (...), în unele părți din Orientul Apropiat, între care Turcia și Persia, Etiopia, în Africa și Siamul, în Africa de Sud, care - spațiu foarte incomod - devine foarte mic între zonele de interese externe ale Franței și Marii Britanii". [153]

Panideea, deci, este un cadru de agregare a unor relații simbolice între o populație (sau mai multe) și un spațiu sau teritoriu de *expansiune.*

Într-o accepție mai riguroasă, panideea este o *ideologie pangeografică* solidară cu acele *„imense perspective* asupra spațiului, *vizibile după Al Doilea Război Mondial", forțe* capabile să *„străpungă hărțile* și *liniile directoare* ale micilor și *marilor puteri"*; ele „sunt atât de puternice că numai *marile puteri planetare își mai pot urmări obiectivele pe termen lung* și adesea doar cu ajutorul lor. *Puterile medii și mici* sunt pur și simplu *stele de a treia mărime*, proiectate de jocul panideilor în afara orbitelor lor sau obligate să încheie prietenii defensive"[154]. „Astfel de panidei sunt: ideea panpacifică, paneuropeană, ideea puterilor *panasiatice*" (Ibidem). *Puterile coloniale,* precizează Haushofer, au trebuit să organizeze *„comunități de interese"* pentru a se descurca.

Panideile sunt uriașe *forțe psihologice și ideologice*. Psihosociologic, ele sunt *„procese de străpungere prietenoasă"* și de *„subminare geopolitică"* .

Panideile, deci, sunt imperialiste în esența lor și se insinuează în teritoriile vecine, cucerind spațiul mental care nu mai are capacitate spirituală și forță ideologică de a riposta.

Am reținut că *panideile au puterea de a remodela spațiile mentale ale popoarelor aflate în raza lor de acțiune.* Ele se folosesc în acest scop de *hărți mentale* pe care le promovează ca pe niște hărți cognitive referitoare la spațiul respectiv, declanșând un adevărat război împotriva hărților mentale ale popoarelor autohtone (cucerite și ocupate).

Dar ce este o „hartă cognitivă"? Popoarele, remarcă Shills, dispun de o „hartă" sau un „tablou al lumii" pe care și le dispută mereu. Aceste „rudimente de hărți" intervin în actele cognitive ale oamenilor.

„Distrugerea sau discreditarea acestor hărți cognitive, morale, metafizice și tehnice este un pas spre haos" (ibidem). Curiozitatea este să aflăm lucrul tulburător că imperiile, în faza lor crepusculară, s-au folosit în această operațiune de distrugere sau doar de desfigurare a hărților mentale ale elitelor și ale claselor mijlocii urbane de o tehnică care procură evaziunea din real cu o eficacitate extraordinară: bordelul, locurile de plăceri, baia și restaurantul, fastul palatelor și al grădinilor capitalelor imperiale, stilul galant și hiperluxos al veștmintelor aristocrației, *cultivarea apetitului polimorf pervers și a trufiei imperiale totul conducând la un izolat demo-politic numit aristocrație, de fapt o poliarhie, în care se regăsesc deopotrivă o plutarhie și un ochlos lumpenaristocratic.*

O asemenea elită, un astfel de izolat oligarhic, cultivă deopotrivă senzualismul, nomadismul sexual și un criticism împins spre formele anarhiei și ale nihilismului vitalist. „Criticismul distructiv este o extensiune a criticismului echilibrat, agravat de răutate, astfel că spulberă beneficiile rațiunii".[155] Grupurile oligarhice (actorii) din marile metropole subimperialiste încearcă mereu să creeze o anume „hartă cognitivă" pe care s-o impună într-o zonă. Pentru impunerea ei oligarhiile se folosesc de un formidabil aparat instituțional,

153) K. Haushofer, op. cit., p. 14
154) Ibidem
155) Shils, Edward, Tradition, Chicago, The University of Chicago Press, 1981. p. 326.

ideologic, chiar simbolic (persuasiv) etc. Războiul, acțiunile de genocid, provocarea unor turbulențe cu efecte catastrofale, moartea civilă etc., sunt toate folosite într-o atare operațiune.[156]

Când o comunitate a fost silită să adopte o hartă cognitivă străină de tradițiile ei, urmează sfârșitul său: „Un astfel de tablou al lumii (construit prin ruptura de trecut) nu ar mai oferi tuturor posibilitatea cunoașterii rădăcinilor, ar nega trans-temporalitatea societății și ar conduce la amnezie civilă"[157].

Haushofer a dovedit că panideile au puterea să divizeze lumea în „Panregiuni", fiecare dintre ele fiind dominată de o mare putere regională. Haushofer a militat pentru formarea unui „mare bloc continental eurasiatic", o „alianță între Germania, Rusia și Japonia, care va strivi Imperiul Britanic" (Sempa, 18). „Pactul sovieto-nazist" din 1939 pare a fi fost inspirat de gândirea lui Haushofer. Să formulăm, în fine, o idee concluzivă: *grație analizelor lui Mackinder și Haushofer, a devenit clar că Europa este disputată de două etnometode sau paradigme privind organizarea păcii și garantarea securității europene: etnometoda Istmului pontobaltic și etnometoda Panregiunilor. Acestea sunt cele care își dispută spațiul mental în momentul de față. Succesul geostrategic al etnometodei panregiunilor atârnă de un consimțământ general pentru o panregiune ruso-americano-chineză, o alianță dificil de realizat la scară tricontinentală. Nu este însă imposibilă o atare înțelegere tripartită (a celor teri mari) în chestiuni locale, precum ar fi, de pildă, Transnistria ori Cecenia, sau regionale, precum ar fi, de pildă, co-gestionarea problemelor din zona ponto-baltică dimpreună cu cele din aria de centură caucaziano-caspică.* Să insistăm, mai departe, în chip conclusiv, asupra semnificației cartografiei lui Mackinder.

Harta Lui Mackinder.

Primul rod al noii filosofii asupra spațiului datorată concepției columbiene a lui Mackinder este chiar noua hartă geostrategică a lumii, cunoscută după numele autorului ei. *Harta lui Mackinder* subîntinde următoarea configurație:

1) Oceanul – 9/12 din glob
2) „Marele continent" incluzând Europa, Asia, Africa
3) Arii insulare: Britania, Japonia, America de Nord și de Sud, Australia

Marele continent este divizat în 6 regiuni, subliniază Sempa: ţărmul european (Europa Centrală și Vestică), ţărmul Asiatic (India, China, Asia de sud-est, Coreea, Siberia estică), Arabia (peninsula arabică), Sahara (Africa de Nord), Heartland-ul sudic (Africa de la sudul Saharei) și Heartland-ul (nucleul) central-nordic al Eurasiei, pe care l-a numit *regiune-pivot*. A doua idee care a dirijat construcția cartografiei lui Mackinder este aceea că *Insula Mondială* este ținta oricărei mari superputeri care năzuiește să domine lumea (iată o modalitate de cartografiere a lumii în spirit Mackinder-ian, datorată sugestiei lui A. Dughin și realizării tehnice a lui Radu Baltasiu[158]).

156) Un astfel de fenomen s-a produs, ne spune Mihai Deaconescu, în faza letală a imperiului dualist, de exemplu, în Transilvania. „Ura lui [a lui Tisza] maladivă față de tot ce ea românesc, amestecată cu teama de noi agitații în Transilvania, îi dictaseră măsurile sângeroase cu transferul populației sătești din ținuturile decretate peste noapte drept zonă culturală maghiară – măsuri pe care numai căderea guvernului său le dezorganizase sau amânase. Mai devreme sau mai târziu, Tisza va plăti. Nu însă prin simpla cădere de la guvern – o cădere care nu însemna nimic prin raportare la milioanele de morți și răniți în tranșee, de mutilații pe viață, împușcații și de spânzurați pentru culpa că nu doriseră să mai lupte." (Mihail Diaconescu, Sacrificiul, p. 465).

157) Irina Cristea, studiu în manuscris, apud. I. Bădescu și D. Dungaciu, op. cit., p. 311, vol. I

158) Cf. Ilie Bădescu și Radu Baltasiu, *„Tratat de geopolitică - teorie și hărți "*, format CD-ROM,

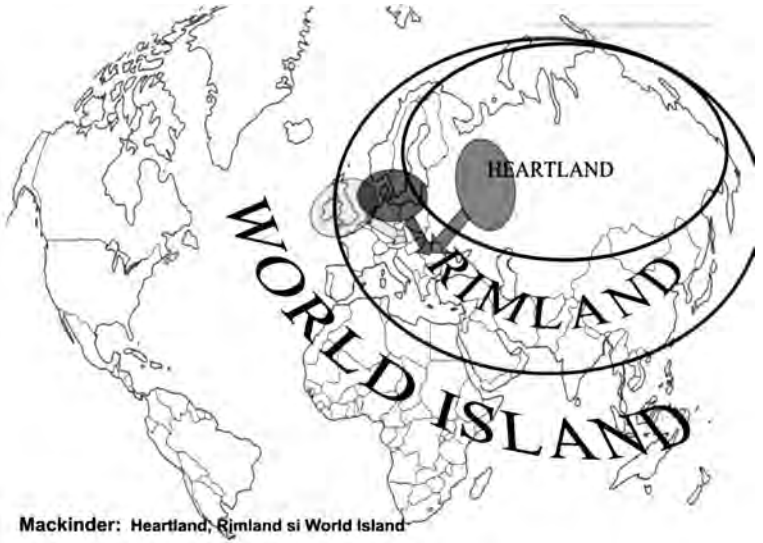

Mackinder: Heartland, Rimland si World Island

„Strategiștii nu mai trebuie să se gândească la Europa separat de Asia și Africa. Lumea veche a devenit insulară sau, cu alte cuvinte, unitatea geografică cea mai largă și necomparabilă a globului"[159]. Deși Germania fusese înfrântă, Mackinder se întreba: „n-ar trebui oare să evaluăm probabilitatea ca o mare parte a Marelui Continent să se afle unită într-o zi sub o singură dominație și o putere maritimă invincibilă să se poată sprijini pe ea? (...) Aceasta ar fi ultima mare amenințare a libertății lumii"[160].

Heartland-ul, a doua entitate pe harta lui Mackinder, se întinde „de la ținutul înghețat al Siberiei spre coastele de stepă toridă ale Balucistanului și Persiei" (ibidem). Râurile heartland-ului sunt: Lena, Jenisei, Obi, Volga și toate „se varsă fie în Oceanul Arctic fie în mările interioare (Aral și Caspică)" (Sempa, 16) și aceasta face Heartland-ul „inaccesibil navigației dinspre ocean".

În fine, a treia entitate geopolitică pe harta lui Mackinder este *Oceanul Median*: jumătatea estică a Canadei și SUA, bazinul nord-atlantic și „subsidiarele lui": Mările Mediterană, Baltică, Arctică și a Caraibelor, Anglia și Franța (este „o descriere prevestitoare a alianței NATO, formată la șase ani după aceea", Sempa: 19).

Alte entități: „centura de deșerturi și sălbăticie care se întinde din Deșertul Sahara spre est, până în Arabia, din Tibet și Mongolia spre estul Siberiei, Alaska și o parte a Canadei și a vestului SUA" (Sempa).

Mackinder a sperat, ne spune Sempa, că „Rusia Heartland-ului va coopera cu puterile oceanice mediane în lumea postbelică și va preveni agresiunea germană".

„Strategiștii americani s-au inspirat din Mackinder după Al Doilea Război Mondial când au formulat politica de containment a Rusiei Sovietice" (Sempa: 19); dintre acești strategiști îi menționăm pe: Nicholas Spykman, James

Centru de Geopolitică și Antropologie Vizuală, București, 2008

159) H. Mackinder, „*Democatic Ideals..*", ed.cit., p. 62

160) ibidem, p. 70

Burnham, George Kenan, Omar Bradley, W. C. Bullit) (ibidem, Sempa: 23).

Caracteristicile geografice ale „regiunii pivot" (rezumăm după Sempa):

- „Regiunea pivot" este o „întindere vastă, de câmpii joase, permițând o înaltă rată de mișcare a puterii uscatului").
- „Statul pivot se poate extinde spre ariile marginale ale Eurasiei fără a traversa vreo întindere semnificativă de apă, adică fără a se folosi de o putere maritimă".
- „Regiunea pivot este impenetrabilă pentru puteri maritime, întrucât râurile majore (Ienisei, Obi, Volga etc.) se varsă în mări interioare (Aral sau Caspică) sau în Oceanul Arctic".

Regiunea-pivot, subliniază Sempa, este o „citadelă naturală pentru o putere de uscat mobilă! Lupta între puterile peninsulare și puterile maritime, de-a lungul istoriei:

- Creta vs. Grecia;
- Britania celtică vs. Roma.

În ambele cazuri au învins puterile peninsulare. La ceasul modern al istoriei universale, însă, în confruntarea dintre Marea Britanie și puterile continentale europene a învins puterea maritimă" (ibidem). Să reținem, deci, ideea concluzivă a lui Mackinder că unitatea oceanului este „faptul fizic" care susține valoarea dominantă a puterii maritime într-o „lume globală" (global-wide world). Acest factor devine eficient în dinamica istoriei numai după ce va fi ridicat la rang de sistem și de metodă a comerțului: *sistemul* și *metoda oceanică*.

Metoda oceanică a comerțului.

Ce putem spune în legătură cu metoda oceanică a comerțului? Care este raportul dintre sistemul comercial continental și cel maritim? Cum evoluează acestea? Care este configurația lor actuală? Chestiunea a fost ridicată de către Mackinder, cum s-a precizat deja. Să schițăm, pe baza studiului lui Mackinder, câteva elemente ale modelului analizei noastre asupra chestiunii (marelui spațiu creat de comerț) prin care vom circumscrie încă mai sever trăsăturile unei analize non-ideologice asupra Rusiei. Am precizat deja că poziționarea Rusiei față de Heartland este un element decisiv al unei analize non-ideologice a statului rus. Raportul cu potențialul comercial al oceanului este un al doilea element. Să insistăm asupra chestiunii.

I. În lumina teoriei globaliste a lui Mackinder, care sesizează importanța mărilor și oceanelor ca factor de integrare a lumii într-un sistem comercial unic, comerțul, în faza oceanică a istoriei universale, transferă marfa prin *patru etape* sau *momente* – „fabrica; portul expeditorului; portul destinatarului și depozitul de vânzare cu amănuntul. S-ar putea adăuga și extracția care adeseori este în mâini străine" (Sempa). *Calea ferată continentală* ca și cea *rutieră* duc marfa direct de la *fabrică* la *depozitul importatorului*. Prin mijlocirea acestei rețele logistice se poate controla sistemul continentalist sau uscatul în cadrul supra-sistemului cu patru elemente neutre ideologic ale puterii unui stat.

II. Dacă ar fi să dezvoltăm paradigma lui Mackinder, ar trebui să rediscutăm tezele sale în lumina teoriei logisticii sistemelor mari și în acest cadru elementul cheie este controlul: cine controlează sistemul și în ce formulă. În sensul acesta, vom sesiza că țările se disting între ele în funcție de controlul exercitat asupra lanțului logistic compus din cele patru sau cinci momente ale comerțului. Când, într-un stat, extracția, fabrica și portul expeditorului sunt controlate de corporații

sau puteri geo-economice străine putem vorbi despre *sisteme coloniale*. Adeseori, corporațiile străine controlează tot lanțul logistic al sistemului comercial, cu cele cinci momente ale lui, și atunci vorbim despre o *putere logistică* sau o *dominație logistică* asupra întregului areal (mare spațiu), care cuprinde uneori țări din mai multe continente. De regulă, *rețeaua de transport națională* este lăsată în seama statului gazdă fiindcă cheltuielile sale măresc costul sistemului comercial. Când e vorba, însă, de rețele transcontinentale sau simplu continentale ori globale se preferă sistemul corporațiilor multinaționale sau transnaționale de transport și atunci vorbim despre *sisteme logistice globale*. Știința noului sistem este fondată pe paradigma analizei lanțurilor valorice, o paradigmă de abordare spațială a procesului economic de producere a valorii adăugate.

III. Comerțul oceanic intermediar antrenează ivirea unei *zone de pătrundere* (de crescent) în jurul continentelor a cărei graniță internă este desemnată de o *linie* de-a lungul căreia *prețul celor 4 operații, adică fabricarea, expediția sau exportul, importul și depozitarea în vederea desfacerii* (la care trebuie să adăugăm transportul oceanic + transportul pe calea ferată) *este egal* cu prețul celor *două operații: producerea și comercializarea maritimă* (+ transport pe calea ferată continentală).

IV. Dacă legea lui Mackinder e *validată* astăzi, și anume că *prețul* celor două *sisteme comerciale (oceanic și continental) este echivalent*, înseamnă că diferența celor 2 puteri (maritime și continentalistă) *provine* de la al *treilea factor*: controlul *liniei de Rimland*.

Chestiunea este încă mai accentuată în *cazul gazoductelor* care au nevoie de *„depozitele din zonele de pătrundere”,* din jurul continentului european.

Identitatea strategică a României este dată de *controlul unui segment* al acestei linii de care depinde balanța celor două mari puteri geopolitice – *eurasiatică* (în care se ramifică „sistemul logistic” de rețele de oleoducte și gazoducte) și *maritimă*. Venim în atingere, iată, cu importanța *Mării Negre* în genere și, în particular, cu însemnătatea ei pentru definirea *identității strategice a României*:

- Southstream-ul ca mare canal gazolifer și ca sistem de cooperare geoeconomică și geopolitică interioară și ca zonă de sinergii geopolitice (sinergetism geopolitic);
- controlul depozitelor pentru gaze;
- România poate coopera cu Rusia la acest capitol dată fiind poziția ei semnificativă în zona de crescent interior (de Rimland) și în spațiul de control al depozitelor zonei de pătrundere;
- România este actor geopolitic în zona maritimă;
- România poate să-și adjudece poziția de control a zonei de pătrundere.

V. Un alt element al analizei nonideologice a chestiunii rusești se referă la presiunea Rusiei asupra Finlandei, Scandinaviei, Poloniei, Turciei, Persiei, Indiei și Chinei.

VI. În fine, celelalte două elemente ale tabloului lumii și deci ale unei analize dezideologizate a unui spațiu prin recursul la harta lui Mackinder sunt:

Centura internă: Germania – Austria – Turcia – India – China

Centura externă: Britania – Africa de Sud – Australia – Statele Unite – Canada – Japonia

Să formulăm o primă concluzie la acest prag al analizelor noastre. Problema-cheie a analizei non-ideologice a unui stat este raportul statului cu cel ce-i controlează *viziunea* sau *privirea strategică*. Aceasta poate fi cunoscută prin cele două elemente care activează și fac funcțională puterea vizionară a statului:

harta mentală și perspectiva panoramico-focalizată. Pentru orice diplomat este important să cunoască *harta mentală* a celuilalt, știut fiind că *orientarea în spațiu și în timp* este dictată nu de un *stimul*, ci de *întreg câmpul* de stimuli. Pentru o bună înaintare în câmpul analizei non-ideologice vom stărui asupra câtorva aspecte ale geopoliticii Rusiei înainte și după Putin. Să reținem, deocamdată, un concept special pe care l-am putut deriva din analiza dezideologizată a marelui spațiu: puterea sistemică, concept asupra căruia vom stărui mai jos.

Rusia înainte şi după Putin. Putin şi noua geopolitică a „statului-continent". „Instrumentele de expansiune".

Dacă ar fi să pornim cu o referire la harta mentală a rușilor la ceasul analizei de față vom fi determinați să consemnăm un aspect de departe extrem de semnificativ: *clasa politică și opinia populară* coincid în ceea ce privește proiectul revenirii la *continuitatea istorică a politicii Rusiei*. Mecanismul revenirii este atestat de primul război cecen, care a condus la blocarea secesiunii (războiul din 1994-1996), și de al doilea război contra Ceceniei din 1999. Miza geopoliticii Rusiei este aceiași: realizarea „statului-continent". Instrumentele de expansiune create în scopul realizării imperativului „statului continent" sunt: *Străinătatea apropiată; Comunitatea Economică Euroasiatică; Organizația Tratatului de Securitate colectivă*. Să prezentăm sintetic informațiile relevante asupra celor patru instrumente de expansiune, folosindu-ne în acest sens de Raportul Rand Corporation.

1. Străinătatea apropiată. Soarta rușilor din zona de centură este un argument puternic al doctrinei „vecinătății apropiate". Aviditatea de independență a noilor state din CSI videază formula aceasta de un conținut mai substanțial. Moscova se mulțumește cu o CSI cu geometrie variabilă, ne spun autorii Raportului Rand.

2. Comunitatea Economică Euroasiatică (CEE) este un alt „instrument de expansiune", lansat în octombrie 2000, de cele 6 republici: Rusia, Bielorusia, Kazahstan, Tadjikistan, Kîrghistan și, din 2006, Uzbekistan.

3. Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC), 1992, din 7 membri: Rusia, Belorusia, Armenia, Kazahstan, Tadjikistan, Kîrghistan, Uzbekistan. „SUA și UE au închis ochii asupra războiului cecen, dar instalarea bazelor militare americane în Uzbekistan și Kîrghistan pentru a purta războiul contra talibanilor a provocat grimase militarilor ruși. În 2004, Rusia aderă la Organizația de Cooperare a țărilor Asiei Centrale (Kazahstan, Uzbekistan, Tadjikistan, Kîrghistan)" (ibidem).

4. Rețelele de oleoducte și gazoducte induc propriile lor modelări marelui spațiu eurasiatic: Kazahstan furnizează petrol Chinei, Turkmenistan, oferă gaz Rusiei.

Problema punerii în funcțiune a unui sistem de rețele de oleoducte și gazoducte este, iată, o chestiune geopolitică nu pur și simplu una economică. Ea vine în atingere cu sistemul oceanic al comerțului, mai precis, cu stăpânirea acestui sistem (de fapt, cu stăpânitorii lui). A distribui petrol și gaze ori a controla valorificarea acestor două resurse înseamnă evident a face geopolitică, iar lucrul acesta presupune un tip de putere asupra marilor spații și un tip de competență geostrategică. Dar, încă mai dramatic, a distribui petrol și gaze, înseamnă a participa la controlul marelui spațiu maritim, cu termenul lui Mahan. Înseamnă, deci a avea „putere maritimă" peste puterea continentalistă (controlul

uscatului). Să ne reamintim ideea lui Mackinder că sistemul comercial bazat pe *metoda oceanică* conferă spațiului unitatea unui proces în *patru faze*: fabrica, depozitul de export, depozitul de import, desfacerea.

În cazul gazelor chestiunea se complică: 1) sistemul este în 2 faze: fabrica + transportul la utilizator, care înseamnă *traderi* și mai multe țări (*tranzit*). Dacă cele două sisteme sunt echivalente, înseamnă că diferența o face *„tranzitul"*. Conductele înseamnă geopolitică, geoeconomie, geocultură, identitate strategică. Prin aceste particularități înțelegem că gestionarea unei rețele de tranzit pentru gaze și petrol nu este o chestiune economică ci esențialmente una geopolitică. Aceasta complică enorm *gestionarea sistemului energetic rusesc* atât pentru guvernele Rusiei cât și pentru sistemul economiei mondiale. Tranzitul în acest caz nu este o chestiune de simplă rută comercială ci o *chestiune geopolitică* de traversare a unor spații naționale diverse, aflate într-un display extrem de diferențiat. În aceasta constă dificultatea monogestionării resurselor și acest aspect face slăbiciunea unui sistem așa de puternic precum este sistemul energetic rusesc. Ceea ce procură *putere sistemică* deopotrivă stăpânului resurselor și rețelei induce și slăbiciunea lor conferind o bruscă însemnătate și relevanță geopolitică unor state de mărime mijlocie aflate în zona de tranzit. Rusia n-are nevoie de nimeni când e privită prin faptul independenței sale energetice (este sigura țară care nu depinde energetic de nimeni). Pe de altă parte, prin chiar acest fapt, care-i conferă o așa de extraordinară putere, Rusia se poate regăsi în fața unui sistem fragil exact în clipa în care se pune problema funcționării sistemului, deci al actualizării acestui extraordinar potențial geoeconomic și geopolitic. În momentul acela, momentul doi al sistemului, Rusia are nevoie de consimțământul unui stat mijlociu sau mic pentru *tranzit* și uneori chiar pentru depozitul de la destinație, stat al cărui consimțământ trebuie să-l „cumpere", fie prin mijloace economice de plată fie prin costuri militare alternative, în cazul în care ar opta pentru o politică de forță. Pentru cel ce-ar dori să afle ce-ar putea oferi o țară ca România unui colos ca Rusia, pentru ca acest colos să fie cointeresat într-o bună cooperare cu România, în dezvoltarea de bune relații cu un asemenea stat de mărime mijlocie din Europa de sud est (care cu cele 238 391 km², la care se adaugă 23 700 km² din platforma Mării Negre, reprezintă cam a 80-a parte din teritoriul Rusiei actuale, altfel spus, în teritoriul Rusiei se cuprind circa 80 de Românii), îi putem răspunde că România este tocmai una dintre rotițele care pot gripa întregul mecanism funcțional al mașinii rusești (chiar de-ar fi să ne referim doar la depozitele pentru gaze de care Rusia are nevoie pe țărmul pontic al României dată fiind temperatura scăzută din Siberia, care nu îngăduie depozitarea gazului). Soluția militară privind repararea unei eventuale defecțiuni românești ar crea atâtea complicații încât nici o administrație inteligentă n-ar recurge la o atare variantă. Chestiunea merită o analiză de sine stătătoare și nu vom insista mai mult aici. Să reținem doar faptul acesta oarecum „paradoxal" că „resursele energetice" (care compun forța de percuție și puterea de lovire a armei energetice rusești) reprezintă un alt factor non-ideologic al analizei Rusiei. Vom stărui mai încolo asupra chestiunii resurselor energetice care pot fi utilizate și ca armă energetică dacă echipa de la conducerea Rusiei va dori și va dovedi destulă abilitate să facă lucrul acesta. Echipa lui Elțîn n-a știut s-o facă, echipa lui Putin a dovedit o specială măiestrie geostrategică în această direcție. Un al treilea factor al analizei non-ideologice a Rusiei se referă la *etnosistemul rusesc*. Analiza etnosistemului este la rândul său marcată de riscul ideologizării unei atari analize și o atare variantă ar bloca buna

cunoaștere a chestiunii rusești motiv pentru care consider că analiza inteligentă trebuie să evite din toate puterile riscul ideologizării.

Etno-sistemul și diagnoza imperiului ca „formațiune superpusă".

Dacă luăm în seamă perspectiva oferită de științele cu prefixul etno putem spune că etno-demografia, etno-geografia și etnopolitica Rusiei au fost implicatele de bază ale marelui proces eurasiatic antrenat de căderea URSS. URSS avea 287 milioane locuitori, fiind compusă din 126 naționalități dintre care 22 depășeau milionul, o populație tipică pentru imperii care sunt politico-militar unificate și etnic eteroclite. După cădere, populația din cadrul CSI-ului se ridica la o populație de 147 milioane și un număr de 15 state. Ne dăm seama că niciodată un imperiu eurasiatic nu va putea să scape de spectrul etnodiversității. A gestiona un etno-sistem de o așa mare diversitate etnică este o chestiune cu totul specială și probabil că una dintre cauzele colapsului URSS-ului își are rădăcinile în etno-sistem.

În viziunea geopoliticienilor ruși etnosistemul este o temă pivot pentru înțelegerea Rusiei și reprezintă o constantă a preocupărilor științei ruse. În viziunea lui Aleksandr Dughin, de pildă, „realitatea *etnică* se va consolida în limitele poporului, iar *misiunea supraetnică* se va exprima în *limitele Imperiului*" (Dughin). „Modelul țarist s-a bazat pe principiul «*rusificării*», iar cel sovietic a neglijat calitatea etnică a poporului rus" (Ibidem). „Rușii în Noul Imperiu se afirmă, susține același geopolitician, în 2 roluri: 1. ca unul din popoarele mari care sunt subiecte politice ale Imperiului Federativ al Națiunilor; 2. ca inițiator al integrării continentale în acest Imperiu Federativ, al Națiunilor". Rusia a inițiat un proiect de Imperiu Federativ, pe care, ar trebui să-l actualizeze împreună cu alte popoare.

În viziunea lui Dughin există două categorii de popoare: „popoare care sunt subiecte politice ale Imperiului Federativ" (rușii, nemții, japonezii, iranienii) și „popoare aliate".

La polul opus față de un atare megaproces geopolitic stau:

- *ordinea comercială a lumii*
- *persoane colective și individuale în cadrul sistemului.*

Nici celelalte elemente ale sistemului nu sunt ocolite de criza dezagregării. Primul este sub-sistemul tehnologic. În 1986, catastrofa de la Cernobîl atesta deficiențele tehnologiei electronucleare sovietice. La dificultatea indusă de factorul decalajului se adaugă sfidarea strategică a lui Reagan (1983). Dificultățile CMI (*complexului militar industrial sovietic*) cresc în ultima fază a etno-sistemului sovietic, ceea ce-a adus după sine al doilea factor dezintegrator al sistemului (pe lângă cel de ordin politic care a intrat în faza crizei endemice sub Gorbaciov, cel ce-a deschis cutia Pandorei prin doctrina sa de glasnost și prin utopia numită perestroika). Glasnost-ul a devoalat bolile unui tip de sistem monocentric bazat pe *constrângere politică* și pe *integrare militară* și *ideologică atee* care n-avea cum să prindă rădăcini în sufletul creștin al poporului rus. Defectul cel dintâi al unui atare sistem este tocmai deficitul său spiritual ca să nu spunem de-a dreptul: religios.

Periferia sistemului – organul centrului.

Nici marginile etno-sistemului nu mai erau gestionate într-o concepție pro-sistemică în faza finală a istoricului URSS. Antisistemul a căpătat aici

forma cea mai radicală. Țările PECO (Pays d'Europe Centrale et Orientale) au experimentat în același timp (o incredibilă unitate de ritm) *căderea megasistemului.* Acestea, toate și fiecare în parte, s-au mișcat și se mișcă spre modelul vest-european în vreme ce Rusia rămâne la modelul propriu. *În anul 1990 se petrec cele două procese antisistemice radicale:*

- în *25 februarie* = disoluția Pactului de la Varșovia
- în *26 iunie* = dezintegrarea CAER

URSS-ul însuși se transformă, prin acordul de la Belaveja (în decembrie 1991), al președinților republicilor sovietice, în CSI, compusă din 15 republici independente. În zona rimlandului extins se înfăptuiește, pe 30 octombrie 1990, reunificarea Germaniei.

Noul realism este, se pare, cel mai mare avantaj geostrategic al Rusiei actuale. Iată doar câteva dintre trăsăturile noului realism rusesc, sintetizate de un specialist al chestiunii (Secrieru):

- „fuziunea dintre geopolitică și geoeconomie în diplomația lui Putin",
- „naționalizarea politicii externe ruse"
- „*Grupul de elită strategică* al lui Putin este compus din trei subgrupuri:
  - Liberalii
  - Tehnocrații
  - Siloviki

Constanța interesului rus pentru istmul *ponto-baltic derivă din doctrina* „vecinătății apropiate". Pentru România chestiunea implică realizarea unor punți culturale cu Rusia. O chestiune sensibilă pentru Rusia este *majoritatea musulmană din Rusia* și primejdia „radicalismului islamic", ceea ce reprezintă un motiv în plus pentru o sensibilitate sporită a Rusiei la politicile punților sau coridoarelor culturale. De altminteri, România a practicat în toată lunga sa perioadă de 1000 de ani de consolidare etnopolitică diplomația coridoarelor culturale, care i-a creat pe Sf. Voievozi Neagoe Basarab și Ștefan cel Mare și deopotrivă pe sfinții martiri mărturisitori Brâncoveni, Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache.

Evoluțiile geopolitice ale Rusiei în ochii occidentalilor.

R. Aron, în cartea sa, *„Secolul Războiului Total"*, subliniază: „Rusia a reușit aproape să atingă calitatea de „Insulă Mondială" pe care Mackinder o considera condiția suficientă pentru realizarea Imperiului Universal" (R. Aron, Boston, 1955). Este, probabil, una dintre evoluțiile cele mai spectaculoase ale Rusiei în ultimii 500 de ani de istorie universală.

N. Spykman obișnuia să spună (ca un ecou al celebrei reflexii a lui Mackinder): „Cine controlează Rimlandul controlează Eurasia, cine controlează Eurasia controlează destinele lumii" (N. Spykman, *The Geography of Peace*, New York, Harcourt, Brace&Co, 1944, p. 43). El numește zona de țărm a Eurasiei: „Eurasian Rimland". Rusia a reușit să atingă această condiție în timpul imperiului sovietic când, practic, Rusia controla toată Europa de dincoace de linia care leagă Stettin de Trieste. Bătălia pentru controlul lumii implică, iată, războiul geopolitic pentru controlul heartland-ului al cărui deznodământ depinde de capacitatea folosirii rimland-ului ca armă de succes. Acesta este Al Treilea Război Mondial cu sintagma memorabilă a lui Burnham.

James Burnham (1944) a sugerat în cartea sa, *„The Struggle for the World"* (New York, John Day co., 1947), tipurile de politici destinate câștigării a

ceea ce a numit: „Al Treilea Război Mondial". În *„Containment or Liberation"* (1953: New York, John Day Company), și deopotrivă în *„The Coming Defeat of Communism"* (1950, New York, John Day Co., p. 14)[161] el avertizase:

„Ca politică și ideologie revoluționară, comunismul sovietic nu poate fi încercuit (contained) de margini geografice tradiționale, deoarece sovieticii se vor extinde prin războaie politice purtate (waged) de forțele obediente (surrogate forces) din alte țări. În plus, cuceririle sovietice (incluzând China) i-au adus controlul vastei majorități a Eurasiei, încât „dacă [rușii] vor reuși să consolideze ceea ce au cucerit, atunci victoria lor mondială finală este sigură... De aceea, politica de *containment*, chiar dacă este 100% de succes, este o formulă pentru victoria sovietică" (Burnham, 1953, apud Sempa). Să observăm, iată, că încă prin anii 1953 Occidentul, în frunte cu strategiștii americani renunțaseră la strategia containment-ului (încercuire și descurajare) în chestiunea raporturilor cu Rusia. Este adevărat că Burnham optează pentru confruntare, dar aceasta nu exclude politicile dialogului, astfel că marile confinii militare și ideologice pot lăsa locul competiției economice și confluențelor geostrategice, cum arată tendințele actuale.

Variante pe care Burnham le identifică pentru spațiul eurasiatic și deci pentru politicile posibile se referă toate la alternativele atitudinii SUA față de Eurasia și deci față de Rusia. Aceste variante posibile se distribuie între: a) varianta „continentului euroasiatic sub control (dominație unică)"; b) varianta „retragerii influenței SUA din Eurasia"; c) „în acest caz, fără de confruntare, națiunile eurasiatice, care însă sunt exterioare Imperiului Sovietic, vor trebui să se supună controlului sovietic" (*„Containment or Liberation"*, p. 114). „Harta referențială" e tot a lui Mackinder, cum vedem, și în analizele lui Burnham.

În fine, Burnham arată că geopolitica expansiunii sovietice s-a bazat, în vremea lui Brejnev, pe dihotomia zone de pace / zone de război („zone of peace" - „zone of war"), concepute ca o *rețea* mondială și folosite ca *tehnici de expansiune*. Burnham a previzionat „doctrina Brejnev" și, totodată, „strategia conflictuală sovietică" în lumea a treia (apud Sempa, p. 74). Cf. și *„Suicide of the West"* (Chicago, 1985, p. 227-228).

Teoria competiției pentru putere.

Nicolas Spykman a elaborat teoria sa a competiției pentru putere în *„America's Strategy in World Politics"* (1942. New York, Harcourt, Brace&Co, 1942, p. 24). În viziunea sa „marginea de securitate pentru o națiune este margine a amenințării (primejdiei) pentru alta (...); deci alianța trebuie acompaniată de contra-alianțe și armamentul de contra-înarmare totul

161) Prezentăm o listă bibliografică extinsă a principalelor lucrări ale lui Burnham:
„*The Managerial Revolution: What is Happening in the World*", New York: John Day Co., 1941.
„*In Defense of Marxism (Against the Petty-Bourgeois Opposition)*" (with Leon Trotsky, Joseph Hansen and William Warde), New York: Pioneer Publishers, 1942
„*The Machiavellians: Defenders of Freedom*", New York: John Day Co., 1943 ISBN 0-895267853
„*The Struggle for the World*", New York: John Day Co., 1947
„*The Coming Defeat of Communism*", New York: John Day Co., 1949
„*Containment or Liberation? An Inquiry into the Aims of United States Foreign Policy*", New York: John Day Co., 1953
„*The Web of Subversion: Underground Networks*", New York: John Day Co., 1954
„*Suicide of the West: An Essay on the Meaning and Destiny of Liberalism*", New York: John Day Co., 1964 ISBN 0-89526-822-1
„*The War We Are In: The Last Decade and the Next New Rochelle*", NY, Arlington House 1967

încadrându-se într-o *competiție permanentă pentru putere*" (apud Sempa, p. 75). În această lumină, „prima linie de apărare a SUA constă în prezervarea balanței de putere în Europa și Asia" (p. 4). În viziunea celor trei „strategiști" americani, cei trei factori geopolitici ai Războiului Rece sunt (apud Sempa):

a) „sfidarea superputerii americane: securitatea Americii va fi grav amenințată dacă Eurasia va fi politic dominată de o putere ostilă" (Mackinder, Spykman)

b) „balanța de putere în Eurasia" (dominația asupra zonei-pivot). Aceasta va fi influențată de puterea care va controla heartland-ul Eurasiei (pe atunci URSS amenința să domine toată Eurasia) (Mackinder).

c) „forțele-surogat": URSS, ghidată de ideologia revoluționară, ori o altă formațiune sistemică a puterii în Eurasia, va căuta să-și extindă puterea globală prin „forțe-surogat" (Burnham) sau, cu limbajul epocii, prin „sateliți". Ne dăm seama că principalul proces regional în zona răsăriteană a continentului european, după război, a fost tocmai satelizarea țărilor de la est de Elba. Căderea sistemului a adus pe urmele sale nu o simplă desatelizare a regiunii, ci o perioadă de interregn cu foarte multă dezordine, cu haos și capitalism sălbatic, ceea ce obligă la o regândire a strategiei de securitate în regiune în raport cu o asemenea conjunctură. Desatelizarea a fost un proces secundar și a cuprins țările din lagăr, dar haosul și turbulențele în lanț au lovit și spațiul rusesc propriu-zis (controlat de Rusia). Aceasta reclamă o reconsiderare a tipului de capitalism instaurat în toată regiunea, în frunte cu Rusia.

Rusia lui Elțîn evoluase spre modelul „sistemului fragil". Reacția lui Putin: noua politică.

Capitalismul rusesc se identifica, în prima lui fază, ca peste tot în Europa de Răsărit, cu un sistem alternativ pe care unii specialiști îl numesc *afacerism*, îndepărtându-se astfel de modelul occidental al *capitalismului auto-centrat*. În vederile noastre, afacerismul este, de fapt, un *capitalism oligarhic* în și prin care un cerc relativ restrâns de afaceriști se folosesc de aparatul reformei și al statului în interes propriu, adoptând, în numele reformei, al privatizării etc., legi antisistemice, deopotrivă anticapitaliste (căci nu servesc criteriilor de rentabilizare a sistemului) și antipopulare. Unul dintre procesele definitorii pentru „afacerism", ca sistem alternativ la capitalismul autocentrat, este concepția și modelul privatizării. În sistemul afacerismului, privatizarea nu a condus și nu conduce la constituirea de firme capitaliste puternice ci la emergența *conglomeratelor oligarhice*. Să examinăm cifrele. După Curtea de Conturi rusă, de pildă: 90% dintre privatizările făcute între 1994-2000 au fost *ilegale. Concepția oligarhică* a condus, peste tot, la constituirea unor *imperii economice* în jurul celor 4 poli: băncile, industria, comerțul, media. Faza aceasta, în Rusia, s-a întins pe intervalul guvernării lui Elțîn. Sub B. Elțîn Rusia pierde 50% din PIB și ajunge la un PIB/locuitor egal cu 40-60% din cel de la 1860. Hiperinflația, umflarea datoriei externe, tutela FMI, speculații, crah financiar, fuga capitalurilor, prăbușirea monedei (1998), sărăcia masei și averile ostentative, rețele mafiote, iată fenomenele care, în viziunea lui Secrieru, descriu starea Rusiei acestei perioade. Între consecințele evidente ale epocii se disting apatia și votul *protestatar*.

Cu toate acestea, Rusia rămâne un mare exportator de grâu: 10 milioane tone de grâu pe an (al 4-lea loc în lume). Agricultura familială reprezintă 60% în

producția agricolă din 2006 (restul este colectivism). Față de perioada *domniei afacerismului*, se produce o transformare axială odată cu venirea lui Putin. Putin decide – în anul 2000 – „să închidă paranteza haotică a anilor 1990" (p. 782, *„Le Monde. Manuel de géopolitique et de géoéconomie"*, coord. Pascal Gauchon, PUF, 2008). Redăm, prin sinteza mijlocită de cartea coordonată de P. Gauchon, de Raportul Rand și de alte surse, precum este și cartea lui Secrieru, principalele trăsături ale Rusiei actuale, în și prin care se pot zări zguduirile provocate de ciocnirea dintre sistemul afacerismului și sistemul capitalist autocentrat, ciocnire care a marcat starea Rusiei începând cu noua politică a lui Putin. Trăsătura cea dintâi a noii politici: reforma instituțiilor și a finanțelor publice restabilește *„verticala puterii"*. Iată și alte caracteristici ruseşti derivate din analizele autorilor manualului coordonat de Pascal Gauchon, din cartea lui Secrieru și din sinteza Raportului Rand (datele au ca sursă, în principal, acest raport):

• „Tendința începută de Elțîn de a păstra controlul asupra *sectoarelor strategice* – bănci, producerea și exportarea armamentului, energie, transport feroviar – s-a accentuat după 2005 prin *renaționalizare*a unor mari întreprinderi care înseamnă 35% din PIB".

• Evoluțiile *grupului petrolier Jukos* sunt mai mult decât grăitoare în privința noii politici. Acest grup gigantic era controlat de M. Hodorkovski, care anunțase în 2003 fuziunea cu grupul *Sibneft* și cu o posibilă participare a lui Exxon Mobile.

• În 2003 este Hodorkovski este arestat și, în 2005, este condamnat la 9 ani închisoare.

• *Jukos* a fost cumpărată în decembrie 2004 de Rosneft, companie petrolieră de stat și primul producător din 2007.

• La *Gazprom* statul redevine majoritar în 2005.

• Gigantul gazolifer (88% din producția Rusiei, 20% din rezervele mondiale) realizează 38% din cifra sa de afaceri în afara „gazului", adică în construcția de centrale atomoelectrice nucleare în afară, este implicat în media etc.

• În 2001 se relansează „parteneriatul strategic" SUA-Rusia. Dar, din nou, Putin decide să reia controlul hidrocarburilor: *întreprinderile de stat* dețin de atunci 30% din rezervele de petrol, 87% din rezervele de gaz.

• Intră pe scenă *„oligarhii statului"*. *„În toamna lui 2006 Gazprom îndepărtează candidații occidentali de la exploatarea zăcământului de gaze din Marea Barenț*. Proiectul lansat în 1996 de Shell pentru zăcământul de la Sahalin 2 era cea mai mare investiție postsovietică în Rusia și singurul proiect de anvergură fără asociat rus. Sub amenințarea suspendării permisului pentru non-respectarea normelor ecologice, consorțiul a acceptat în decembrie 2006 partajul cu Gazprom (50%), Shell (25% în loc de 55), Mitsui și Mitsubishi. La fel în cazul Sahalin 1, inițiat de Exxon Mobile și Khariaga în extremul Nord, în urma unor acorduri foarte favorabile companiilor occidentale. În 2003, societatea a cedat Gazprom-ului 63% din părțile zăcământului de la Kovitka în Siberia Orientală" (ibidem).

• *Puterea ideologiei* asupra *geografiei* încetează după 2001. Comunismul a „situat Cuba la Est și Japonia la Vest". „Revanșa geografiei asupra ideologiei a determinat revenirea frontierelor trecutului" (ibidem).

Ilie Bădescu

ÎN CURS DE APARIȚIE

La editura Eurasiatica.ro vor mai aparea urmatoarele lucrari din opera geopoliticianului și filozofului rus Aleksandr Dughin:

- Logos și Mithos, 2010
- Etnosociologia, 2010
- Sociologia imaginarului, 2010
- Sfârșitul economiei, 2010
- Martin Heidegger – filozofia unui alt început, 2010
- Post-filozofia – trei paradigme în istoria gândirii, 2009
- A patra teorie politică, 2009
- Subiectul radical și dublul său, 2009
- Științele sociale pentru cetățenii Noii Rusii, 2008
- Semnele Marelui Nord, 2008
- Geopolitica postmodernă, 2007
- Cultura pop si semnele vremurilor, 2005
- Conspirologia, 2005
- Filozofia politică, 2004
- Filozofia războiului, 2004
- Filozofie tradiționalistă, 2002
- Calea eurasiatica, 2002
- Bazele eurasianismului, 2002
- Evoluția bazelor paradigmatice ale științei, 2002
- Bazele geopoliticii – Volumul 2, 1999
- Patria absolută, 1999
- Cavalerii templieri ai proletariatului, 1997
- Metafizica Bunei Vestiri – ezoterismul ortodox, 1996
- Revoluția conservatoare, 1994
- Teoria hiperboreana, 1993

Veți putea achiziționa toate aceste carți, plus alte lucrari de geopolitică, sociologie, filozofie, religie, psihologie, politologie etc. de la prima **librarie online** dedicată exclusiv științelor **socio-umane**:

www.eurasiatica.ro

La www.eurasiatica.ro veți putea afla și ultimele știri despre apariții editoriale în domeniul științelor umaniste, veți putea dezbate cu alți cititori cărțile citite sau evenimente (geo)politice, veți putea citi și scrie recenzii.

Unele cărți vor fi oferite GRATUIT spre download utilizatorilor sitului nostru.

Eurasiatica.ro nu este doar o **librarie online** și o **editură**, ci și o **comunitate** interactivă, în care cititorii comunică atât între ei cât și cu editura. Cititorii noștri vor avea întotdeauna un cuvânt de spus în politica editorială, mergând până la a deveni autori sau traducători publicați în cadrul editurii noastre.

Eurasiatica.ro este prima editură pentru care granița între mediul tiparit și electronic devine fluidă, integrând deplin comunitatea cititorilor în mediul virtual, urmând sugestiile cititorilor și comunicând permanent cu aceștia.

Vă așteptăm să participați în comunitatea eurasiatica.ro

editura eurasiatica.ro

Încadrarea studiilor geopoliticianului rus este dificilă chiar dacă unghiul dominant este acela al geopoliticii. Autorul nu este mai puţin un filosof şi deci un foarte subtil cugetător asupra condiţiei lumii noastre, a lumii în care trăim.

Aleksandr Dughin

Traducerea cărţii sale reaminteşte cititorului român că se învecinează cu una dintre marile culturi ale lumii ceea ce este, de departe, un mare avantaj. Rusia spirituală a fost cel mai mare prieten al României din timp şi de peste timp. Cartea profesorului rus este mai mult decât o lucrare ştiinţifică, este o invitaţie la cunoaşterea lumii de pe versantul ei răsăritean. Autorul ei ne propune un model de expansiune legitimă: expansiunea spirituală.

Citind această carte înveţi să nu te mai sperii de mizele geopolitice ale marilor spaţii căci analiza este astfel condusă încât poţi sesiza că orice mare spaţiu rămâne totuşi un sistem fragil. Lecţia este una singură: salvarea lumii de la dezastre vine de la popoarele înfrăţite (principiul sinergiei geopolitice) nu de la sistemele globale care sunt toate sisteme fragile. Calea spre sinergia popoarelor este dialogul culturilor. Traducerea acestei cărţi a profesorului rus ne poartă chiar în miezul unui dialog dintre cele două culturi cu rădăcină ortodoxă şi cu vocaţie universală: cultura rusă şi cultura română.

Ilie Bădescu

Editura Eurasiatica.ro